

KÚRIAI DÖNTÉSEK

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2024/5
72. évfolyam

2024. május

TARTALOM

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának 2/2024. Jogegységi határozata (Jpe.III.60.015/2023/17. szám) a bíróság – jogorvoslat eredményeként megváltoztatott, hatályon kívül helyezett vagy megsemmisített – személyiségi jogot érintő, illetve azt korlátozó döntésének jogsértő jellegéről [730](#)
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.048/2023/6. számú határozata [738](#)
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.050/2023/7. számú határozata [743](#)
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.III.60.043/2023/8. számú végzése [748](#)

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

- [101](#) I. A több sértett sérelmére elkövetett lopási cselekmény esetén a bűncselekmény rendbeliségének (bűnhalmazat) megállapítása tekintetében az elkövető tudatától független tárgyi tényezőknek van meghatározó jelentősége.
- II. Nem minősül intellektuális közokirat-hamisítás büntettének az, ha az elkövető a korábbi vezetői engedélye elvesztésének valótlan bejelentésével, általános iskolai végzettség hiányában jut újonnan kiállított „B” kategóriára érvényes vezetői engedélyhez. Ugyanakkor az elkövető azzal a magatartásával, hogy a vezetői engedély elvesztésének valótlan bejelentésével a hatóság előtt új okmány kiadását kérte, a hatóság félrevezetésének vétségét valósította meg. [750](#)
- [102](#) I. A gazdasági társaság tagjai által törzstőkeként vagy tagi kölcsönként a gazdasági társaság rendelkezésére bocsátott vagyon elkülönül a saját vagyontól, az a társaság vagyona. A tag nem közvetlenül, hanem a gazdasági társaságra vonatkozó szabályok szerint, az üzletrésze által gyakorolhatja tulajdonosi jogait. Ekként a megtévesztés hatására a sértett által a saját tagi részvételével működő cég részére átutalt pénzösszeg is csalással okozott kárnak minősül. Az ezt követően a terhelt által a sértettnek visszajuttatott összeg nem a kár mértékét csökkenti, hanem annak részbeni megtérítése.
- II. Amennyiben a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás tudati tényt rögzít, az ezzel ellentétes tudattartalomtól kiindulva, a bűnösséget vagy a minősítést támadó felülvizsgálati indítvány – ebben a részében – a törvényben kizárt.
- III. A kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekmény hatósági eljárást (szabálysértési, büntető- vagy egyéb hatósági eljárást) feltételez. Ilyen eljárás

megindulása, folyamatban léte nélkül a kényszerítés célja mint a hatósági eljárás akadályozása, befolyásolása, nem értelmezhető. Ez alól csak az jelent kivételt, ha az eljárás megindítására jogosult személy a bűncselekmény passzív alanya (például a feljelentő, bejelentő).

IV. A kényszerítés hatósági eljárásban törvényi tényállása az elkövetői magatartás mellett eredményt is tartalmaz. Ez pedig negatív eredmény, vagyis valaminek a hiánya, adott esetben az, hogy a sértett – az erőszakkal, illetve fenyegetéssel okozati összefüggésben – a hatósági eljárásban a törvényes jogait nem képes gyakorolni, kötelezettségeit teljesíteni. Az egy eljárásban egy vallomástétellel összefüggésben, többször megvalósított fenyegetés természetes egységet képez [756](#)

[103](#) A lőfegyver utánzatával fenyegetve elkövetés esetén az elkövető által használt, lőfegyverre hasonlító, azt utánzó tárgy a fenyegetés eszköze. Azt a célt szolgálja, hogy a sértettre gyakorolt hatást fokozza, kiváltsa ugyanazt a félelmet, amelyet a valódi lőfegyver, és ezáltal biztosítsa az elkövető akaratának érvényesítését, sértettre történő rákényszerítését [765](#)

[104](#) I. Az indítványozó azt kifogásolja, hogy a törvényszék bírái a korábbi polgári és büntetőeljárásokban elfogultnak tartották magukat, amire tekintettel az adott ügyekből történő kizárásukra sor is került, ezért – a megelőző ügyekben tett nyilatkozataikra tekintettel – jelen ügyben sem járhatnak el.

A „szubjektív” elfogultsági ok konkrét ügghöz, illetve konkrét tényhez, körülményhez kötött. Nem kizárási ok, ha a bíró a terhelt ügyében korábban eljár, vele szemben marasztaló határozatot hozott. Értelemszerűen automatikusan (önmagában) az sem a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontja szerinti kizárási ok, ha előzőleg nem járt el.

II. A törvényi ok hiányában, illetve a törvényi feltétel [Be. 14. § (2) bek.] ellenében előterjesztett kizárási iránti bejelentés a Be. 15. § (5) bekezdése alapján nem indokoltan tekinthető. Azaz nincs olyan tartalma, amelyet a törvény alapján meg lehetne fontolni. [767](#)

[105](#) I. Feltétlen hatályon kívül helyezési ok valósul meg, ha a perújítási eljárásban megtartott tárgyaláson ugyanaz az ügyész járt el, aki az alapeljárást lezáró büntetővégzés kapcsán jogorvoslati nyilatkozatot tett.

II. A perújítás alapossága esetén a bíróság ítéletében az alapügyben hozott ügydöntő határozat perújítással érintett terhelt tekintetében történő hatályon kívül

- helyezéséről, nem pedig csupán valamely rendelkezésének hatályon kívül helyezéséről rendelkezhet. Ellenkező esetben a terhelt ellen emelt vádról a perújítási eljárást követően két, különböző ténybeli alapokon nyugvó, de azonosan jogerőhatással védett ítélet rendelkezne. A perújítás alaposága esetén az alapügyben hozott ügydöntő határozat perújítással megtámadott részének hatályon kívül helyezését biztosító törvényi rendelkezés kizárólag a több terhelt büntetőjogi felelősségéről rendelkező ügydöntő határozatok esetében értelmezhető..... [770](#)
- [106](#) A másodfokú bíróság általi bármilyen tényállás-helyesbítés elengedhetetlen feltétele a tényállás megalapozatlansága, a bizonyítékok eltérő értékelésének ellenben nem feltétele a bizonyítás felvétele. Amennyiben a megalapozatlanság kiküszöbölése során a másodfokú bíróság – bármilyen módon – eltérő tényt állapít meg, az azzal kapcsolatos bizonyítékokat eltérően értékelheti; a törvény azt zárja ki, hogy megalapozatlanság hiányában a bizonyítékokat azért értékelje eltérően, hogy eltérő tényt állapíthasson meg..... [774](#)
- [107](#) A Be. 649. § (2) bekezdés f) pontja szerinti felülvizsgálati ok 2021. január 1. napjától hatályos beiktatását követően minden olyan ügyben felülvizsgálat alapjául szolgálhat, amelyben a vádról rendelkező ügydöntő határozat jogerőre emelkedésekor hatályos szabályozás alapján a specialitás megsértését lehet megállapítani. A Be. ugyanis nem azt írja elő, hogy felülvizsgálati indítvány a jogerős ügydöntő határozat meghozatala időpontjában hatályos felülvizsgálati okok alapján nyújtható be, hanem a felülvizsgálati indítványt kell a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján elbírálni..... [780](#)
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
POLGÁRI SZAKÁG**
- [108](#) Házastársi közös vagyon megosztása során – amennyiben az életközösség megszűnése és a közös vagyon megosztása között eltelt időben az ingatlan forgalmi értéke a felek magatartásától független, objektív okok miatt változott – a megváltási ár alapjául a felek egyező nyilatkozata hiányában az ítélet meghozatala előtti aktuális forgalmi érték szolgálhat..... [782](#)
- [109](#) I. A bíróság a sérelemdíj megfizetése iránti keresetnek a perben keresetfelemeléssel érvényesített követelésrész tekintetében való teljesítését nem tagadhatja meg, és nem tekintheti a keresetet az eredetileg érvényesített összeget meghaladóan eleve megalapozatlannak arra hivatkozással, hogy a felperes a kereset felemelésekor állított állapotrosszabbodását nem bizonyította.
II. A sérelemdíj összegét meghatározó jogerős ítélet akkor sérti a Ptk. 2:52. § (3) bekezdését és a régi Pp. 206. § (3) bekezdését, ha nem mérlegeli az eset összes körülményét, vagy mérlegelése nem felel meg a logika követelményeinek..... [784](#)
- [110](#) Ha a fogvatartott már szabadult, a Bv. tv. nem írja elő a büntetés-végrehajtási intézetben kezdeményezett előzetes eljárás lefolytatását a sérelemdíj iránti igény érvényesítéséhez akkor sem, ha a fogvatartás ideje alatt az elítéltnak módja volt sérelemdíj iránti eljárást kezdeményezni..... [787](#)
- [111](#) Annak megítélése során, hogy az adat megismerése iránti igény tárgya közérdekű adatnak vagy közérdekből nyilvános adatnak minősül-e, az Infotv. célját is figyelembe kell venni. Az Infotv. a közérdekű adat fogalmának meghatározásánál összekapcsolja a közfeladatot ellátó szerv kezelésében levő és egyben a tevékenységére vonatkozó, illetve a közfeladat ellátásával összefüggésben keletkezett adatok körét, e feltételeknek együttesen kell fennállniuk ahhoz, hogy azok közérdekű adatnak minősüljenek..... [789](#)
- [112](#) I. A jogosult, ha azt a felek nem tették szerződésük részévé, nem a számlázással, hanem a saját szolgáltatásának a teljesítésével tesz eleget szerződéses kötelezettségének, így a Ptk. 6:58. §-a és 6:61. §-a alapján a számla kiállítása nélkül is megnyílik az igénye az ellenszolgáltatás teljesítésének követelésére.
II. A Ptk. 6:130. § (1) bekezdésének alkalmazására pénzbeli ellenszolgáltatást tartalmazó visszterhes szerződés esetén akkor kerülhet sor, ha a pénztartozás jogosultja a saját szerződéses szolgáltatását már teljesítette, így jogosulttá vált az azért járó pénzbeli ellenszolgáltatás követelésére. A teljesítési határidő hiánya folytán azonban mindaddig, amíg azt nem teszi lejárttá, azaz nem adja a kötelezett tudtára, hogy arra igényt tart, a pénztartozás nem teljesítéséhez nem fűződnek a teljesítés elmulasztásának a következményei.
III. A Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozás esetén a megjelölt határozat csak abban az esetben vethető össze a támadott jogerős ítélettel, ha az abban felmerülő jogkérdés azonos és az annak megítélése alapjául szolgáló releváns tényállás is hasonló, csak lényegtelen, mellékes elemekben különbözik. A félnek a felülvizsgálati kérelmében erre tekintettel be kell mutatnia az ügyazonosságot, azaz a releváns tények lényegi hasonlóságát és az alkalmazott jogkérdés egyezőségét..... [794](#)
- [113](#) Amennyiben az egyik szerződésalkötő fél egy törvényben szabályozott, ezért erkölcsi értelemben értéksemleges szerződés megkötése által valószínűsíthetően a súlyos bűncselekménynek minősülő magatartását, ez a körülmény akkor is jökerkölsbe ütközővé teheti a szerződést, ha erről a szándékról a másik szerződésalkötő félnek

- 114 nem volt tudomása 799
 I. A közbelső ítélethez fűződő anyagi jogerőhatás nem zárja ki, hogy abban a kérdésben, hogy a keresetben megtéríteni kért kiadások közül melyek azok, amelyek megfeleltethetők az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelősségét megalapozó, vagyis a gyermek egészségkárosodottan történt megszületéséből eredő károknak, a követelés összegére vonatkozóan folytatott eljárásban a bíróság állást foglaljon.
 II. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététele időpontjától kötelező, és a Kúriának is kötelező az eljárásának időpontjában irányadó jogegységi határozatot alkalmazni 805

POLGÁRI KOLLÉGIUM GAZDASÁGI SZAKÁG

- 115 I. A polgári és a közigazgatási jog eltérő szabályrendszere miatt nem azonos a jognak való megfelelés, így jogelleneséget is eltérő magatartások, mulasztások eredményeznek. Önmagában az a tény, hogy az építési engedély megfelel a közigazgatási jogszabályoknak, építési szakmai előírásoknak, az építési tevékenység polgári jogi jogellenességét nem zárja ki.
 II. Az építési engedély birtokában, annak megfelelően folytatott építési tevékenységnek az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 3. § (2a) bekezdésében előírt munkaterület átadás-átvételéhez való hozzájáruló nyilatkozat kiadásának a megtagadásával való akadályozása nem minősül joggal való visszaélésnek, ha hiányzik a tulajdonostársaknak a polgári jog alapján megkívánt használati, birtoklási, tulajdoni viszonyokban való megállapodása hiányzik 816
 116 A felszámoló az adós tevékenységének megszüntetése és munkaszervezetének felszámolása után új munkaszerződés létesítése helyett kizárólag polgári jogi szerződés megkötésével gondoskodhat a hozzá rendelt állagvédelmi feladat ellátásáról 821

POLGÁRI KOLLÉGIUM MUNKAÜGYI SZAKÁG

- 117 Megalapozott a munkaviszonyt megszüntető közös megegyezés érvényességének megtámadása, ha a munkáltató a megállapodás aláírásakor valamely lényeges körülményben tévedésben volt és a tévedését a vezető állású munkavállaló okozta 826
 118 A munkaviszonyt megszüntető jognyilatkozat postai kézbesítésének szabálytalansága esetén a jognyilatkozatot tevő bizonyítási érdeke a közlés, vagyis a

- kézbesítés tényleges megtörténtének igazolása 832

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

- 119 Amennyiben a bíróság a tárgyalás berekesztését követően a határozathirdetésre kitűzött tárgyaláson a tárgyalást újból megnyitja, úgy gondoskodnia kell a meg nem jelenő fél szabályszerű idézéséről, akként, hogy a tárgyalást elhalasztja és arra a feleket szabályszerűen idézi 838
 120 Az ügy egyedi körülményeinek értékelése nem pótolható az Európai Unió Bírósága döntéseinek ismertetésével. A rendeltetésszerű joggyakorlás tilalmának megsértéséről az ügy egyedi körülményeinek értékelésével kell döntenie 840
 121 Nem alkalmas érdemi felülvizsgálatra a naperómű illetékfizetésével kapcsolatos jogerős ítélet, ha nem tartalmazza a jogvita elbírálásához szükséges tényállást, az irányadó jogszabályok mikénti értelmezését és alkalmazását 843
 122 A Földforgalmi tv. 23/A. §-a szerinti földbirtokpolitikai mérlegelés alapján az elővásárlási sorrendtől a közigazgatási szerv csak a törvényben meghatározott ok igazolt megléte mellett térhet el. Ezen külön nevesített megtagadási ok hiányában a jegyzék szerinti sorrendet kell alapul vennie. A hatóság mérlegelésének ez a körülmény határt szab. Döntését ezen az alapon a helyi földbizottság vagy annak nevében eljáró szerv (kamara) állásfoglalása nem köti 847
 123 Egy fennmaradási engedély tárgyában folyó hatósági eljárásban véglegessé vált bontásra kötelező határozat vonatkozásában a végrehajtás elrendelésének nem akadályozója az építető részéről előterjesztett újabb fennmaradási engedélykérelem. A végrehajtás elrendelése és a végrehajtás foganatosítása egymástól elkülönülő eljárási cselekmények. A Kp. 136. § (4) bekezdése szerint a végrehajtást elrendelő hatóság a kötelezett kérelmére kivételesen felfüggesztheti a végrehajtást, ha a kötelezett a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta 851
 124 Ha a bíróság pergátló akadályt nem észlel, és ezért nem hoz külön perorvoslással támadható, a keresetlevelet visszautasító végzést, az ügy érdemében hozott határozatában kell számot adnia arról, hogy miért nem volt alapos az alperes elsődleges védekezése 855
 125 I. A közforgalom számára megnyitott magánút mindaddig a közúthálózat része, amíg megfelel a jogszabályi előírásoknak és a biztonságos közúti közlekedés követelményeinek. A közforgalom számára nyitva álló magánutak lezárását csak közlekedésbiztonsági célokat szolgáló nyomós közérdek vagy a tulajdonos méltányolható magánérdeke indokolhatja,

	amit a kérelmezőnek kell megjelölnie.	
	II. Ha a magánút lezárását a tulajdonos közlekedésbiztonsági okokból kéri, annak érdemi vizsgálata nélkül a kérelem nem utasítható el, függetlenül attól, hogy a magánút létesítésére engedéllyel vagy a nélkül került sor és a hatóság milyen egyéb intézkedés megtételére lenne még jogosult.....	857
126	I. Nem jelenti a korkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkakör-meghatározások kiterjesztő értelmezését a munkakör leírás szerinti, a munkakörhöz szükségképpen hozzátartozó kiegészítő tevékenységek figyelembevétele.	
	II. A munkaidőkeretben, egyenlőtlen munkaidő-beosztás mellett történő foglalkoztatás esetén előfordulhat, hogy a munkavállaló az egyik munkanapon napi nyolc óránál rövidebb, a másik munkanapon napi nyolc óránál hosszabb munkaidőben végez munkát. Ez a körülmény azonban nem jelenti azt, hogy a munkavállaló azon a munkanapon, amikor napi nyolc óránál rövidebb (pl. négy órás) munkaidőben dolgozott, ne teljes munkaidőben végezte volna a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet 1. számú mellékletének (a jegyzék) 11. pontja szerinti munkakör leírásban rögzített tevékenységét.....	862
127	A mezőgazdasági igazgatási szerv köteles a helyi földbizottságként eljáró kamara állásfoglalásának vizsgálatára, értékelésére az ún. vegyes jellegű (nemtámogató és támogató véleményt is tartalmazó) állásfoglalás esetén, és az ilyen jogszabálysértő – többek között az érintettek elővásárlási jogosultságát, rangsorolását mellőző – állásfoglalástól eltérhet, az nem köti az eljárása során.....	866
EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI		
I	C-46/23. sz. Újpesti Polgármesteri Hivatal ügyben 2024. március 14-én hozott ítélet..	876
II	C-61/22. sz. Landeshauptstadt Wiesbaden ügyben 2024. március 21-én hozott ítélet..	880
III	C-76/23. sz. Cobult ügyben 2024. március 21-én hozott ítélet	889
IV	C-90/22. sz. Gjensidige ügyben 2024. március 21-én hozott ítélet.....	892
V	C-703/22. sz. CBR (Hémianopsie) ügyben 2024. március 21-én hozott ítélet.....	898
FÓRUM		
	Bordás Péter: Önkormányzati forrásigény versus az adóalanyok teherbíró képessége.	902
	Kecső Gábor: A helyi (és települési) vagyonadók arányossága az Alkotmánybíróság legújabb gyakorlatában.....	910
	Lovas Dóra: A helyi iparüzési adó alapját érintő kúriai gyakorlat.....	917

CONTENTS

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL

Decision 2/2024 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia (Jpe.III.60.015/2023/17) on the unlawful nature of a court decision altered, annulled or set a side as a result of an appeal affecting or restricting a personality right..	730
Decision Jpe.II.60.048/2023/6. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia..	738
Decision Jpe.II.60.050/2023/7. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia..	743
Order Jpe.III.60.043/2023/8. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia..	748

CRIMINAL CHAMBER

		official proceedings. The only exception to this rule is where the person entitled to initiate proceedings is the passive subject of the offence (e.g. the person who reports the offence).	
		IV. The statutory definition of coercion in official proceedings includes not only the conduct of the perpetrator but also the result. This is a negative result, i.e. the lack of something, in this case the inability of the victim - in causal connection with violence or threat - to exercise his legal rights and fulfil his obligations in the official procedure. Threats carried out several times in the context of a single procedure, in the context of a single confession, form a cumulative offence.....	756
101	I. In the case of theft committed against several victims, material factors independent of the perpetrator's consciousness are decisive in determining the number of counts of the offence (the plurality of offences). II. It is not a criminal offence of intellectual forgery, if the defendant obtains a newly issued category B driving licence by falsely declaring the loss of his previous driving licence and without having completed primary education. However, the defendant committed the offence of misleading the authorities by falsely declaring the loss of his driving licence to the authorities and by applying for a new licence.		750
102	I. The assets placed at the disposal of the company by its members as share capital or as loans from members are separate from their own assets and are the assets of the company. The member may exercise his ownership rights not directly but through his share in the company, in accordance with the rules applicable to the company. Therefore, the amount of money transferred by the victim to the company where he is a member as a result of deception also constitutes the damage caused by the fraud. The amount subsequently returned by the defendant to the victim does not reduce the amount of the damage, but it is a partial compensation for it. II. If the facts governing the review proceedings establish a fact relating to consciousness, a review motion based on a contrary fact challenging the guilt or classification is - in this part - precluded by law. III. Coercion in an official procedure implies an official criminal procedure (misdemeanour, criminal or other official procedure). Without such proceedings being initiated or pending, the purpose of coercion cannot be interpreted as obstructing or influencing the		
103	In the case of an offence committed by threatening to use an imitation firearm, the means of the threat is an object used by the defendant which resembles or imitates a firearm. It serves the purpose of increasing the impact on the victim, creating the same fear as a real firearm and thus ensuring that the defendant's will is enforced and forced on the victim		765
104	I. The petitioner complains that the judges of the tribunal considered themselves biased in the previous civil and criminal proceedings, in view of which they were disqualified from the cases in question, and therefore, in view of their statements in the previous cases, they cannot act in the present case. A "subjective" reason for bias is linked to a specific case or a specific fact or circumstance. It is not a ground for disqualification if the judge has previously ruled against the accused. Accordingly, it is not automatically (per se) a ground for disqualification under Section 14 (1) (e) of the Code of Criminal Procedure if the judge has not previously acted in the case. II. A notification of exclusion submitted in the absence of a statutory ground or against a statutory condition [Section 14 (2) of the Code of Criminal Procedure] cannot be considered justified under Section 15 (5) of that Code. That is, it has no content that could be considered under the Code of Criminal Procedure		767
105	I. There is an absolute ground for annulment if the same prosecutor who acted in the retrial proceedings, made the statement of appeal with respect to the punishment order terminating the main proceeding. II. In case retrial is justified on the merits, the court may set aside the decision of the main proceeding in respect of the defendant		

- against whom the retrial is sought, but it may not set aside that decision in respect of any provision of that decision. Otherwise, the charge against the defendant would be the subject of two judgments with different factual bases but with the same *res judicata* effect following the retrial. In case retrial is justified on the merits, the statutory provision providing for the annulment of the decision of the main proceedings challenged on retrial, can be interpreted only when the decisions on the merits concerned the criminal liability of several defendants..... 770
- 106** The essential condition for any clarification of facts by the court of appeal is that the facts are not well-founded, whereas admission of evidence is not a condition for differing in its assessment. If the court of appeal establishes a different fact, in whatever way, it may assess the evidence relating to that fact differently; the law only prohibits that in the case of well-established facts it assesses the evidence differently in order to establish a different fact..... 774
- 107** After the introduction of the ground for review pursuant to Section 649 (2) (f) of the Code of Criminal Procedure, effective from 1 January 2021, it may serve as a basis for review in all cases in which a breach of speciality can be established on the basis of the legislation in force at the time when the decision on the charge became final. The Code of Criminal Procedure does not provide that an application for review may be made on the basis of the grounds for review in force at the time when the final decision on the merits was taken, but that the application for review must be examined on the basis of the legislation in force at the time when the contested decision was taken 780
- CIVIL CHAMBER
CIVIL DIVISION**
- 108** In the case of the division of marital property, if the market value of the property has changed for objective reasons independent of the parties' conduct in the period between the termination of the cohabitation and the division of the marital property, the redemption price may be based on the current market value before the judgment was given, unless the parties agree otherwise..... 782
- 109** I. The court may not refuse to grant restitution in respect of the part of the claim which concerned an increase in the amount of the claim, nor may it consider the action to be unfounded because the applicant has not proven the impairment of the condition alleged at the time of the increase in the amount of the claim.
II. A final judgement determining the amount of damages violates Section 2:52 (3) of the Civil Code and Section 206 (3) of the old Civil Code, if it does not consider all the circumstances of the case or if its consideration does not meet the requirements of logic..... 784
- 110** If the detainee has already been released, the Sanctions Act does not require a preliminary procedure initiated in the penitentiary institution for the enforcement of a claim for restitution, even if the detainee was able to initiate such procedure for restitution during the period of detention. 787
- 111** When assessing whether the subject of a request for access is information of public interest or public information, the purpose of the Data Protection Act must also be taken into account. In defining the concept of public information, the Act links the data managed by the body performing public tasks with the data relating to its activities and the data generated in connection with the performance of public tasks, and these conditions must be met in order for them to be considered data of public interest 789
- 112** I. A jogosult, ha azt a felek nem tették szerződésük részévé, nem a számlázással, hanem a saját szolgáltatásának a teljesítésével tesz eleget szerződéses kötelezettségének, így a Ptk. 6:58. §-a és 6:61. §-a alapján a számla kiállítása nélkül is megnyílik az igénye az ellenszolgáltatás teljesítésének követelésére.
II. A Ptk. 6:130. § (1) bekezdésének alkalmazására pénzbeli ellenszolgáltatást tartalmazó visszerthes szerződés esetén akkor kerülhet sor, ha a pénztartozás jogosultja a saját szerződéses szolgáltatását már teljesítette, így jogosulttá vált az azért járó pénzbeli ellenszolgáltatás követelésére. A teljesítési határidő hiánya folytán azonban mindaddig, amíg azt nem teszi lejárttá, azaz nem adja a kötelezett tudtára, hogy arra igényt tart, a pénztartozás nem teljesítéséhez nem fűződnek a teljesítés elmulasztásának a következményei.
III. A Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozás esetén a megjelölt határozat csak abban az esetben vethető össze a támadott jogerős ítélettel, ha az abban felmerülő jogkérdés azonos és az annak megítélése alapjául szolgáló releváns tényállás is hasonló, csak lényegtelen, mellékes elemekben különbözik. A félnek a felülvizsgálati kérelmében erre tekintettel be kell mutatnia az ügyszabotosságot, azaz a releváns tények lényegi hasonlóságát és az alkalmazott jogkérdés egyezőségét..... 794
- 113** If one of the parties to a contract may carry out a conduct constituting a serious criminal offence by concluding a contract which is governed by law and therefore morally neutral, this circumstance may render the contract contrary to morality even if the other party to the contract was not aware of this intention..... 799
- 114** The substantive *res judicata* effect of an interlocutory judgment does not

preclude the court from ruling on which expenses that sought to be reimbursed, correspond to the damages arising from the birth of the child with a health problem on which the liability of the health care provider is based..... 805

**CIVIL CHAMBER
COMMERCIAL DIVISION**

- 115 I. Due to the different systems of rules in civil and administrative law, compliance with the law is not the same, so different conduct and omissions may result in unlawfulness. The mere fact that the building permit complies with administrative law and professional building standards does not in itself exclude the unlawfulness of the construction activity under civil law.
II. Obstructing the construction activity carried out in possession of a building permit and in compliance with it by refusing to issue a declaration of consent to the transfer of the work area provided for in Section 3 (2a) of Government Decree No. 191/2009 (IX. 15.) on construction activity shall not constitute an abuse of rights if the agreement of the owners on the use, possession and ownership relations required under civil law is missing 816
- 116 The liquidator, after the termination of the debtor's activity and the liquidation of its work organisation, instead of concluding a new employment contract, can ensure the performance of the task assigned to him only by concluding a civil law contract 821

**CIVIL CHAMBER
LABOUR DIVISION**

- 117 It is valid to challenge the validity of a termination agreement if the employer was in error in a material respect when the agreement was signed and the error was caused by the executive employee 826
- 118 In the case of an irregularity in the postal delivery of the statement terminating the employment, it is in the interest of the declaring party to have an interest in proving the actual delivery 832

ADMINISTRATIVE CHAMBER

- 119 If the court reopens the hearing after the hearing was closed for the purposes of the delivery and the pronouncement of the judgment, it must ensure that the absent party is duly summoned by postponing the hearing and duly summoning the parties.... 838
- 120 An assessment of the individual circumstances of the case cannot be replaced by a reference to the decisions of the Court of Justice of the European Union. The infringement of the prohibition on the abuse of rights must be assessed in the light of the individual circumstances of the case 840

- 121 A final judgment relating to the payment of a levy on a solar power plant is not suitable for review on the merits if it does not contain the facts necessary for the adjudication of the dispute and the interpretation and application of the applicable legislation..... 843
- 122 On the basis of the discretion under land policy pursuant to Article 23/A of the Land Act, the administrative body may deviate from the pre-emption order only if the reason specified in the Act is justified. In the absence of a specifically stated reason for refusal, the order of pre-emption shall be based on the order in registry. This circumstance limits the discretion of the public authority. Its decision on this basis shall not be bound by the position of the local land commission or the body acting on its behalf (chamber)..... 847
- 123 New application for a permit by the builder does not prevent the enforcement of a decision requiring demolition which has become final in the course of an administrative procedure concerning the permit. The issuance of an order and its enforcement are separate procedural acts. Pursuant to Section 136 (4) of the Act of Administrative Litigation, the enforcement authority may exceptionally suspend enforcement on the application of the respondent if he has demonstrated circumstances justifying the suspension..... 851
- 124 If the court or tribunal does not find an obstacle to the proceedings and therefore does not make an order dismissing the claim which would be subject to an appeal, it must state in its decision on the merits why the defendant's primary defence was unfounded 855
- 125 I. A private road open to public traffic is part of the public road network as long as it complies with the legal requirements and the requirements for safe road traffic. The closure of a private road open to public traffic may be justified only by overriding public interest for reasons of road safety or by the reasonable private interest of the owner, which must be specified by the applicant.
II. If the owner requests the closure of a private road for reasons of road safety, the request cannot be rejected without an examination of the merits, regardless of whether the private road was created with or without a permit and of what other measures the authority would still be entitled to take 857
- 126 I. The inclusion of additional activities in the job description that are necessarily related to the job does not constitute an expansive interpretation of the job definitions listed in the list of jobs (workplaces) eligible for early retirement.
II. In the case of employment with unequal working hours, it is possible that an employee may work less than eight hours a

	day on one working day and more than eight hours a day on another. This circumstance does not mean, however, that on the working day when the employee worked less than eight hours a day (e.g. four hours), he did not work full time in the job description according to point 11 of Annex 1 (a list) of Government Decree 168/1997 (X. 6.) on the implementation of Act LXXXI of 1997 on social security pension benefits	862
127	The agricultural administrative body is obliged to examine and assess the position of the chamber acting as the local land commission in the case of a so-called mixed opinion (including a non-supportive and a supportive opinion), and may deviate from such unlawful opinion, including a refusal to exercise the right to pre-emption and the ranking of the persons concerned, and is not bound by it in its procedure	866

JUDGMENTS OF THE COURT OF JUSTICE THE EUROPEAN UNION

I	Judgment of 14 March 2024 delivered in Case C-46/23. Újpesti Polgármesteri Hivatal	876
II	Judgment of 21 March 2024 delivered in Case C-61/22.Landeshauptstadt Wiesbade	880
III	Judgment of 21 March 2024 delivered in Case C-76/23. Cobult.....	889
IV	Judgment of 21 March 2024 delivered in Case C-90/22. Gjensidige	892
V	Judgment of 21 March 2024 delivered in Case C-703/22. sz. CBR (Hémianopsie)....	898

FORUM

	Péter Bordás: The limits of local taxation in practice.....	902
	Gábor Kecsó: The ability to pay principle in the jurisprudence of the Constitutional Court with respect to local (and municipal) taxes.....	910
	Dóra Lovas: Supreme Court case law on the basis of assessment of local business tax	917

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsa
2/2024. Jogegységi határozat
(Jpe.III.60.015/2023/17. szám)

a bíróság – jogorvoslat eredményeként megváltoztatott, hatályon kívül helyezett vagy megsemmisített – személyiségi jogot érintő, illetve azt korlátozó döntésének jogsértő jellegéről

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria Pfv.IV. tanácsának előzetes döntéshozatali indítványa alapján lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. A bíróság – jogorvoslat eredményeként megváltoztatott, hatályon kívül helyezett vagy megsemmisített – személyiségi jogot érintő, illetve azt korlátozó döntése önmagában nem valósít meg személyiségi jogsértést.
2. A Kúria Pfv.IV. ítélkező tanácsa eltérhet a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Pfv.20.953/2021/4. számú határozattól, amely a továbbiakban nem hivatkozható kötelező erejűként.

Indokolás

I.

- [1] A Kúria előtt Pfv.20.650/2022. számon folyamatban lévő felülvizsgálati eljárásban az eljáró tanács (a továbbiakban: indítványozó tanács) a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés *b)* pontjában biztosított jogkörében eljárva a 32. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő a jogegység érdekében, mert el kíván térni a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) Pfv.20.953/2021/4. számon közzétett határozatától.
- [2] Az indítványozó tanács a következő kérdésben kérte a Jogegységi Panasz Tanács állásfoglalását: Az elsőfokú bíróság – másodfokú bíróság határozatával megváltoztatott – személyiségi jogot érintő, illetve azt korlátozó döntése önmagában megalapozza-e valamely személyiségi jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását?
- [3] Az indítványozó tanács előtt folyamatban lévő ügy tényállása szerint az I. rendű felperes a – perbeli időszakban 16 hónapos életkorú – II. rendű felperes édesanyja. Az I. rendű felperes 2019. augusztus 30-án bipoláris affektív zavar akut mániás pszichózis miatt beutalóval önként jelentkezett az egészségügyi szolgáltató II. rendű alperesnél kezelés érdekében. A II. rendű alperes a vizsgálat után az I. rendű felperest sürgősségi gyógykezelésbe vette, mert viselkedése dezorientált, hosztilis, verbálisan

nehezen irányítható, kooperációja pedig részleges volt és kezdeményezte az I. rendű alperesnél a kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelését. Az I. rendű alperes az I. rendű felperes ügygondnoka jelenlétében történt személyes meghallgatása, a pszichiátriai intézet vezetője által kijelölt orvos meghallgatása után, az igazságügyi elmeorvos szakértő véleményének figyelembevételével a 2019. szeptember 3-án meghozott végzésével az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 188. § *b)* és *c)* pontjaira, a 199. § (1)–(7) bekezdéseire és a 201. § (1)–(9) bekezdéseire utalva megállapította, hogy az I. rendű felperes sürgősségi gyógykezelésre beszállítása indokolt volt és elrendelte az I. rendű felperes kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelését. Az I. rendű alperes mint másodfokú bíróság a 2019. október 16-án meghozott végzésével az elsőfokú végzést megváltoztatta, és a sürgősségi gyógykezelésre beszállítás indokoltságának megállapítására, valamint a kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelésére irányuló kérelmet elutasította. A döntés indokolása szerint a közvetlen veszélyeztető magatartás fennállásának megállapításához nem elegendő, hogy az I. rendű felperesnél dekompenzáció alakult ki és nyugtalan, félgyorsult vagy paranoioid tartalmak kerültek nála a felszínre. A II. rendű alperesnek konkrétan indokolnia kell, hogy ez miként valósította meg a közvetlen veszélyeztető magatartást, valamint ezt – az eljárás adta lehetőségek keretei között – bizonyítania is kell. A kérelem azonban nem tartalmazott ilyen indokot, és semmilyen bizonyíték nem támasztotta alá az akut, életet, testi épséget közvetlenül veszélyeztető magatartás fennállását. Az I. rendű felperes 2019. augusztus 30. és 2019. október 1. között 33 napot tartózkodott a II. rendű alperesnél kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelésen, ezalatt a II. rendű felperestől elválasztották, a kapcsolattartást egy alkalommal engedélyezték.

- [4] Az I. rendű felperes által előterjesztett kereset szerint az I. rendű alperes munkáltatói felelősségi körébe tartozó elsőfokú bíróság megsértette a személyes szabadságát és más személyiségi jogait azzal, hogy az utóbb megváltoztatott végzésével jogellenesen állapította meg az I. rendű felperes sürgősségi gyógykezelésének indokoltságát, a II. rendű alperes pedig jogellenesen tartotta pszichiátriai zárt osztályon. A személyiségi jogsértés megállapítása mellett az I. rendű alperest az I. és II. rendű felperesek részére sérelemdíj megfizetésére kérte kötelezni. A II. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetében a személyiségi jogsértés megállapítását és a jogsértő magatartástól történő eltiltást, továbbá sérelemdíj fizetésére kötelezését kérte. A II. rendű felperes keresetében kizárólag a II. rendű alperes személyiségi jogsértését állította, kérte annak megállapítását és a

- II. rendű alperes sérelemdíj megfizetésére kötelezését.
- [5] Az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletét a másodfokú bíróság ítéletével részben megváltoztatta. Megállapította, hogy az I. rendű alperes szervezeti egységeként eljáró elsőfokú bíróság a kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelésével, míg a II. rendű alperes a pszichiátriai zárt osztályon tartással megsértette az I. rendű felperes személyes szabadsághoz fűződő személyiségi jogát, a II. rendű alperest az I. rendű felperes részére sérelemdíj megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A jogerős ítélet – előzetes döntéshozatali indítvány szempontjából jelentős – indokai szerint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 263. § (2) bekezdése és a Bszi. 6. §-a alapján az I. rendű alperes eljárása során meghozott másodfokú határozat helyessége e perben nem vizsgálható. Ekként már nem volt vitatható, hogy az I. és II. rendű alperes olyan anyagi jogszabályt alkalmazott tévesen, ami a személyiségi jogot közvetlenül érintette. A téves jogalkalmazás önmagában megvalósította a személyiségi jog sérelmét. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:51. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt objektív jogkövetkezmény a személyiségi jogsértés ténye alapján követelhető, ezért az utóbbi tévesnek bizonyult döntés miatt az I. rendű alperes terhére a személyes szabadsághoz fűződő személyiségi jog megsértése megállapítható. Az I. rendű alperessel szemben a sérelemdíj fizetésére irányuló keresetet a Ptk. 2:52. § (2) bekezdésének utaló szabálya alapján a Ptk. 6:549. § (1) bekezdése és a 6:519. §-a szerint elbírálván nem tartotta alaposnak. Indokai szerint az I. rendű alperesnek jogalkalmazása során tényállást kellett megállapítania, jogszabályokat kellett értelmeznie, a döntés mérlegelésen alapult. Kirívóan súlyos jogalkalmazási hiba hiányában az I. rendű alperes mentesült a sérelemdíj fizetése alól, mert a jogalkalmazás nem volt felrható.
- [6] A jogerős ítélettel szemben valamennyi fél felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. Az előzetes döntéshozatali indítvány szempontjából az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében foglaltaknak van jelentősége, amelyben az I. rendű alperes azt kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletét hagyja helyben. A felülvizsgálati kérelem indokai szerint annak vizsgálatánál, hogy történt-e személyiségi jogsértés, a jogalkalmazói tevékenység jellegéből kell kiindulni. Értékelni kell, hogy az adott eljárási cselekmény igényelt-e jogalkalmazói mérlegelést. A jogalkalmazási hiba ugyanis csak abban az esetben sért személyiségi jogot, ha egyúttal kirívóan okszerűtlen értékelés eredménye. Ezzel szemben a másodfokú bíróság értelmezése szerint a jogalkalmazási hiba jellegét a felrhatóság körében, csak a sérelemdíj iránti kereseti kérelem elbírálása során lehet figyelembe venni. Kiemelte, hogy a személyiségi jog megsértése iránti perben az I. rendű alperes által meghozott végzés – az eltérő jogági felelősség szabályai miatt – a Bszi. 6. §-a és a Pp. 263. § (2) bekezdése alapján nem köti a bíróságot. Az I. és II. rendű felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a Kúria Pfv.20.953/2021/4. számú ítéletében kifejtett érvelésre hivatkoztak.
- [7] Az indítványozó tanács álláspontja szerint a Ptk. 2:42. § (1) bekezdésének Magyarország Alaptörvényével (a továbbiakban: Alaptörvény) összhangban történő értelmezéséből az következik, hogy a bíróságok a jogalkotó felhatalmazása alapján végzik a tényeket mérlegelő, a jogszabályok értelmezésével járó tevékenységüket, az ennek során hozott döntések helyes vagy helytelen voltának megítélése pedig a jogorvoslati eljárás keretében ítéltető meg. Az egyes intézkedések, illetve mulasztások jogszerűtlensége is alapvetően az adott eljárás keretei között, a jogorvoslati eljárás útján orvosolható. Az eljárás kereteit meghaladó, a jogszabályoktól és a tényektől teljességgel elrugaszkodó jogalkalmazás hiányában azonban a személyiségi jogot érintő bírósági döntések önmagukban nem adhatnak alapot a fél személyiségi joga megsértésének megállapítására. Az ilyen döntés jogorvoslat során történő megváltoztatása a jogalkalmazó szerv eljárását nem teszi „önkényessé”, az egyes intézkedéseket törvénytelenné, vagyis a személyiségi jogsértést az objektív felelősséget automatikusan megállapíthatóvá. Az ezzel ellenkező jogértelmezés ellentétben áll az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése által garantált azon alkotmányos elvvel, hogy az ítéltető bíró döntését a jogszabályokat értelmezve, a bizonyítékokat meggyőződése szerint szabadon mérlegelve hozza meg. Mindebből következően az elsőfokú bíróság személyiségi jogot korlátozó határozata önmagában azon az alapon, hogy azt a jogorvoslati eljárás során a másodfokú bíróság megváltoztatta, nem eredményezi a személyiségi jog megsértéséért fennálló objektív felelősség bírósági megállapítását; így nem lehet alapja a Ptk. 2:51. §-ban felsorolt, felrhatóságtól független szankciók alkalmazásának és a Ptk. 2:52. §-a alapján a sérelemdíj fizetési kötelezettségnek sem. Ezt a jogértelmezést javasolt irányadónak tekinteni abban az esetben is, amikor a másodfokú bíróság által helybenhagyott, vagy jogorvoslattal nem támadott elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság – kérelmet elutasító elsőfokú határozatot megváltoztató – határozatával korlátozza a fél valamely személyiségi jogát, és a fél ezt utóbb a személyiségi jogi perben sérelmezi.
- [8] Az indítványozó tanács az előtte folyamatban lévő eljárást a Bszi. 32. § (2) bekezdése értelmében a jogegységi eljárás befejezéséig felfüggesztette.
- II.**
- [9] Az indítványozó tanács által felvetett jogkérdésben a Kúria a BHGY-ben közzétett Pfv.20.953/2021/4. számú határozatában a következők szerint foglalt állást:
- [10] A tényállás szerint az I. rendű alperes szervezeti egységéhez tartozó elsőfokú bíróság a felperes kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelését rendelte el. Ezt a határozatot az I. rendű alperes mint másodfokú bíróság megváltoztatta, és a kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelésére irányuló kérelmet elutasította. A Kúria a személyes szabadság, emberi méltóság és további személyiségi jogok megsértésének megállapítására, objektív és

szubjektív jogkövetkezmények alkalmazására irányuló keresetet elutasító jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta. Megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes személyes szabadsághoz fűződő jogát, amikor az alperes szervezeti egységéhez tartozó elsőfokú bíróság végzésével elrendelte a felperes kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelését. Ezt meghaladóan a keresetet elutasító jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

- [11] A Kúria az ítélet indokolásában azt emelte ki, hogy a személyiségi jogi sérelem felróhatóságtól független szankcióinak alkalmazása során a jogsértés alatt nem a hátrányt, azaz a személyiségi jogi sérelmet, hanem azt a jogellenes magatartást kell érteni, amellyel okozati összefüggésben a személyiségi jogsérelem bekövetkezik. A felróhatóságtól független szankciók érvényesítésére a jogsértés ténye alapján van lehetőség, míg a sérelemdíjat a bekövetkezett sérelemért lehet követelni. Kifejtette, hogy bírósági jogkörben eljárva a személyiségi jogot sértő magatartás akkor valósulhat meg, ha a téves jogalkalmazás egyben a károsult személyiségi jogai elleni támadásként értékelendő, vagy ha a bíróság olyan anyagi jogszabályt alkalmaz, amely közvetlenül a személyiségi jogot érinti, vagyis a téves jogalkalmazás önmagában megvalósítja a személyiségi jogsértést. Egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy az alperes elsőfokú bírósága által tévesen alkalmazott rendelkezések a felperes személyiségi jogait közvetlenül érintő jogszabályok, ezért azok megsértése egyben személyiségi jogi sérelemhez is vezet. A személyiségi jogi per nem az alperes által meghozott határozat elleni jogorvoslati eljárás, ezért a jogerős döntés helyessége nem vizsgálható, azt tényként kell kezelni. Az ügyben a másodfokú bíróság a törvényt sértést reparálta, de azzal a hátrány már nem volt elhárítható. Az a körülmény, hogy a jogalkalmazási hiba nyilvánvaló, illetve kirívó, a jogellenes magatartás felróhatóságának kimentése körében értékelendő. Ez azt jelenti, hogy a jogalkalmazási hiba akkor is jogellenes, ha nem felróható. Az alperes jogellenes határozata a felperes személyes szabadságát korlátozta, ezáltal a személyiségi jogsérelem megvalósult. A felperes keresetének alapjává tett határozat esetében jogellenességet kizáró ok sem állapítható meg. Az I. rendű alperes szervezeti egysége az elsőfokú határozattal a törvényi feltételek hiányában vonta el az I. rendű felperes személyes szabadságát, ezért a személyiségi jog sérelme a felróhatóságtól függetlenül megállapítható.

- [12] Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.20.953/2021/4. számú ítéletének alaptörvény-ellenessége és megsemmisítése iránti eljárásában hozott határozatában hivatalból eljárva megállapította, hogy „az Országgyűlés az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése tekintetében mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azzal, hogy nem alkotta meg a kár megtérítésének szabályait, ha a személyes szabadságát az Eütv. 199. § szerinti sürgősségi és kötelező pszichiátriai gyógykezelés elrendelése során alaptalanul vagy törvényt sértően korlátozták”, és felhívta az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2024.

március 31-ig tegyen eleget. [23/2023. (X. 25.) AB határozat, rendelkező rész 1. pont]

III.

- [13] A legfőbb ügyész nyilatkozatában kifejtette: a magyar eljárási szabályok a szabad bizonyítás és a befolyástól mentes bírói mérlegelés elvére épülnek. A perjogban biztosított jogorvoslatihoz való jog és a többfokú eljárás olyan alkotmányos garancia, amely arra szolgál, hogy az igazságszolgáltatás megfelelően lássa el feladatát. A többfokú bírósági eljárást egységes egésznek kell tekinteni, amelynek a jogerős döntés meghozatalával van vége. A jogorvoslatihoz való jog alapjogi jellegéből következően a vitatott első- vagy másodfokú döntés esetén a jogorvoslat igénybevétele és nem az utólagos kártalanítás vagy kártérítés intézménye szolgál arra, hogy az eljárás résztvevői között a jogviszonyok véglegesen és helyesen elrendeződjenek. Ebből következően – és az Alkotmánybíróság 339/B/2003 AB határozatában foglaltakkal összevetve – nem tartotta elfogadhatónak alkotmányjogi szempontból azt az álláspontot, hogy a jogerő előtt meghozott bírói döntések külön-külön értékelés alá essenek és téves ténymegállapítások alapjául szolgáljanak, vagyis csak a jogerős döntés vizsgálható egészében. Utalt arra is, hogy a bíróság alkotmányos feladata az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése alapján a döntés meghozatala. Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése fogalmazza meg az ítélezési tevékenység törvényi alávetttségét mint a bírói függetlenség alkotmányos korlátját. A bírónak a feladatait az eljárási törvényeknek megfelelő rendben, az ott biztosított garanciák megtartásával kell az egyedi ügyben végeznie. A bíró az eljárás lefolytatásakor és a kihirdetendő ügydöntő határozatainak meghozatalakor a bíróság mint közhatalmi szerv feladatát teljesíti. Döntése, bár személyes szakmai felelősséggel meghozott, de közhatalmi jellegű aktus. A fél a bíróság előtt nem a bíróval, hanem a bírósággal mint az igazságszolgáltatás letéteményesével kerül „jogviszonyba”. Az ilyen jogviszonyban bekövetkezett személyiségi jogi jogsértésre történt hivatkozás esetén mindig vizsgálendő, hogy az adott közjogi norma a sérelmezett magatartást megengedi-e, jogszerűnek tartja-e, és az csak akkor tekinthető személyiségi jogot sértőnek, ha az adott közjogi jogszabályt alkalmazó szerv egyértelműen, nyilvánvalóan jogellenesen, vagy az adott jogszabály által biztosított jogokkal súlyosan visszaélve jár el, és ez a súlyos jogsértés az érintett személy személyiségének lényegét sérti. Ezeknek a feltételeknek a hiányában vagy nincs jogellenes magatartás, így személyiségi jogi jogsértésről sem lehet beszélni, vagy a formálisan, például eljárásjogi jogszabályt sértő magatartás nem minősül egyidejűleg személyiségi jogot sértőnek is. A kizárólag a rendelkezésre álló adatok eltérő mérlegelésén alapuló, – további többlet tényállási elem nélkül – utóbb a másodfokú bíróság által megváltoztatott elsőfokú bírósági döntés önmagában, automatikusan nem vonhat maga után személyiségi jogi szankciót.
- [14] A felperesek nyilatkozatukban részben egyetértettek az indítvánnyal: önmagában és automatikusan nem

- alopozza meg a személyiségi jogsértés megállapítását, ha a másodfokú bíróság megváltoztatja az elsőfokú bíróság személyiségi jogot érintő döntését. Álláspontjuk szerint a jogalanyoknak csak akkor van lehetőségük a bíróság szabálysértésére alapozva személyiségi jogvédelemért folyamodni, ha a nem megfelelő jogalkalmazásból eredő jogsérelem a fél személyiségének lényegi vonását érinti, és nincs jogorvoslat az adott jogsérelem orvoslására. Az adott ügyben ezek a feltételek megvalósultak: az elsőfokú bíróság jogsértő módon, a törvényi feltételek hiányában rendelte el az I. rendű felperes kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelését, ami személyiségének lényeges vonását sértette, mert alaptalanul megvonta a személyes szabadságát; a II. rendű felperesnek pedig ellehetlenítette az édesanyjával való kapcsolattartását és táplálását. Sérelmeik orvoslására alkalmas jogorvoslat pedig nem áll rendelkezésükre.
- [15] Álláspontjuk szerint a megalapozatlanul elrendelt kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelésnek a büntetőeljárásban alaptalanul elrendelt kényszerintézkedéssel kell egy megítélés alá esnie, mert az egyén szabadságát ugyanolyan mértékben korlátozza, és nincs észszerű alapja annak a különbségtételnek, hogy az állam csak a büntetőhatalom gyakorlása körében felel a szabadság megvonását eredményező tévedéséért. A jogalanyok erkölcsi és anyagi jóvátétel jár akkor is, ha nem büntetőeljárás során vonták el személyes szabadságát megalapozatlanul. Ez személyiségi jogi perben a jogsértés megállapítása és sérelemdíj fizetése útján teljesülhet.
- [16] Az I. rendű alperes nyilatkozatában egyetértett az előzetes döntéshozatali indítvánnyal. Kifejtette: a Ptk. 2:42. § (1) bekezdése alapján a személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A jogsértést azonban kizárja a jognak a személyiségi jogot sértő felhatalmazása. Az adott esetben a bíróság kifogásolt intézkedései nyilvánvalóan kihathattak a felperesek bizonyos személyiségi jogaira, sérthették azokat, korlátozták őket gyakorlásukban, tehát voltak olyan személyiségi jogaik, amelyek a bíróság eljárásával csorbultak. A bíróságok eljárása azonban természeténél fogva sérti a peres felek személyiségi jogait. Ezt a helyzetet az ítélkezési gyakorlat úgy oldja fel, hogy a bíróságoknak és a hatóságoknak a közhatalom gyakorlása során az irányadó jogszabályok betartásával történő eljárása a személyiségi jogsértést kizárja. Ha tehát az eljáró bíróság megfelelően bizonyítja eljárása jogszerűségét, a személyiségi jogsértések jogkövetkezményei nem alkalmazhatóak.
- [17] A törvénynek mindenben megfelelő eljárás nem járhat személyhez fűződő jogok megsértésével, tehát az igény megalapozásához elengedhetetlen annak bizonyítása, hogy egy adott eljárásban valamely hatóság, vagy bíróság konkrét rendelkezést úgy sértett meg, amely egyben a személyhez fűződő jogok megsértését eredményezte. Annak vizsgálatánál pedig, hogy történt-e ilyen jogsértés, a jogalkalmazó tevékenység jellegéből kell kiindulni. Ennek megfelelően elsősorban azt kell feltárni és értékelni, hogy az adott eljárási cselekmény igényelt-e jogalkalmazói mérlegelést vagy sem.
- [18] A II. rendű alperes nyilatkozatában egyetértett az indítványban foglaltakkal. Az egészségügyi szolgáltató II. rendű alperes tevékenységének vizsgálatánál a jogalkalmazási tevékenységre irányadó elveket kell alkalmazni: kirívó hiba hiányában, szabályos eljárás rendben hozott határozat megváltoztatása nem alapozhat meg személyiségi jogsértésért fennálló objektív felelősséget. Az orvosi szakma szabályai és az Eütv.-ben foglalt, a pszichiátriai betegek jogait biztosító jogszabályok szigorú betartása mellett, megalapozott orvosszakmai mérlegeléssel hozott, a személyiségi jogokat időlegesen korlátozó döntés nem eredményezheti az érintett személyiségi jogainak sérelmét akkor sem, ha utólag jogi szempontból tévesnek bizonyul.
- IV.**
- [19] A Jogegységi Panasz Tanács álláspontja az indítványban meghatározott elvi jogkérdéssel kapcsolatban a következő:
- [20] Az Alaptörvény a Szabadság és felelősség című részben rendelkezik az alapvető jogokról és kötelességekről. Az I. cikk (1) bekezdése szerint „AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.” Ez a védelem azonban nem korlátlan: az I. cikk (3) bekezdése szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- [21] Az Alaptörvény alapvető jogként rendelkezik – egyebek mellett – a IV. cikk (1) bekezdésében arról, hogy mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonságához, a (2) bekezdésben pedig ennek a jognak a korlátairól: senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Törvényben meghatározott esetekben tehát alkotmányosan biztosított a szabadságtól való megfosztás. Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 5. cikke a szabadságtól való megfosztás lehetséges eseteként sorolja fel a letartóztatást, az őrizetbe vételt vagy az egészségügyi célú szabadságelvonást.
- [22] A Ptk. – a törvényjavaslat indokolása szerint – az alkotmányos alapjogok és a polgári jog kapcsolata körül kialakult elméleti vita kapcsán azt az álláspontot követi, hogy a polgári jogi személyiségvédelem köre nem azonos az alapjogok katalógusával. Kétségtelen, hogy bizonyos alapjogok (például az élethez, a testi épséghez, az egészséghez fűződő jogok) megsértése a személyiségi jogok magánjogi védelme körében is szankcionálható, de ezeknél is eltérőek az érvényesítésüket szolgáló jogi eszközök. Ennek megfelelően a Ptk. el kívánja kerülni, hogy az alkotmányos szabadságok, a nemzetközi egyezményekbe foglalt emberi jogok közül azokat is a magánjogi kódex tartalmazza, amelyeknek érvényesülését az államnak közjogi eszközzel kell

- biztosítania, s amelyeknek megvalósítására a polgári jogi eszközök egyáltalán nem vagy csak kevésbé alkalmasak.
- [23] A Ptk. a 2:43. § a)–g) pontjaiban nevesít egyes személyiségi jogokat, amelyek között vannak olyanok is, amelyeket az Alaptörvény alapjognak minősít. Ebből a szabályozásból következően azoknak az alapjogi sérelmeknek az orvoslását, amelyeket a Ptk., illetve az azon alapuló bírói gyakorlat személyiségi jogként ismer el, személyiségi jogi perben lehet érvényesíteni annak ellenére, hogy az alapjogok – szemben a személyiségi jogok magánjogi jellegével – az állammal szemben fennálló igények és mint ilyenek, a közjog területére tartozó jogosultságok. A Ptk. által nevesített, így minden kétséget kizáróan személyiségi jogi perben érvényesíthető alapjogok például a személyes szabadsághoz-, magánélet védelméhez-, az egyenlő bánásmóddhoz való jog.
- [24] Az Alaptörvény ismertetett rendelkezéseivel összhangban a Ptk. 2:42. §-a tartalmazza a személyiségi jogok általános védelmét. Az (1) bekezdése kimondja: Mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét, így különösen a magán- és családi élet, az otthon, a másokkal való – bármilyen módon, illetve eszközzel történő – kapcsolattartás és a jóhírnév tiszteletben tartásához való jogát szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja. A (2) bekezdése pedig generálklauzulaként rögzíti, hogy az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani.
- [25] A Ptk. két elemből felépítve fogalmazza meg a személyiségi jogi generálklauzulát: a Ptk. 2:41. § (1) bekezdése a személyiségi jogok védelmének jogosulti oldalát, a (2) bekezdés a passzív, kötelezett oldal szerepét írja körül. E szabályozásból következően a Ptk. általános jelleggel védi a személyiségi jogokat és mindenkit arra kötelez, hogy annak megsértésétől tartózkodjon. A személyiségi jogok szerkezete abszolút szerkezetű jogviszony, amely valamely személyiségi jog konkrét megsértése folytán válik relatív jogviszonnyá a jogsértéstől tartózkodni köteles jogsértő és a sérelmet szenvedett fél között.
- [26] A személyiségvédelem eszközei felrőhatóságtól független (objektív), illetve felrőhatóságtól függő (szubjektív) szankciók, amelyek alkalmazása a jogsértés ténye alapján követelhető. A jogsértés alatt nem a hátrányt, a személyiségi jogi sérelmet, hanem – mivel egy magatartás szankcionálása szükségszerűen megköveteli a jogellenességet – azt a jogellenes magatartást kell érteni, amellyel okozati összefüggésben a személyiségi jogsérelem bekövetkezett.
- [27] A Ptk. a személyiségi jogok általános védelmének szabályai között – a szerződésen kívül okozott kárért való felelősség általános szabályaival (6:520. §) ellentétben – kifejezetten nem tartalmazza azt, hogy mi nem minősül jogsértésnek. Az azonban, hogy a személyiségi jogok érvényesülése nem korlátlan, a Ptk. 2:42. § (1) bekezdéséből következik: a személyiség szabad érvényesítése törvény és mások jogainak korlátai között valósul meg. A személyiség kibontakozásának gátat szabhat törvény, emellett a személyiség szabad érvényesítése az abszolút szerkezetű jogviszony ellenére sem járhat más személyek jogainak és jogos érdekeinek sérelmével. Ez összhangban van az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének rendelkezéseivel, miszerint az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapíthatja meg; továbbá alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- [28] Ebből az következik, hogy a Ptk. 2:42. § (1) és (3) bekezdése alapján nem sért személyiségi jogot a magatartás, ha 1.) azt törvény kifejezetten megengedi; 2.) mások jogainak érvényesülése indokolja a személyiségi jog korlátozását; továbbá 3.) ahhoz az érintett hozzájárult.
- [29] A jogszerűen, vagyis a közjogi és eljárásjogi szabályoknak megfelelően megalakított és a jogszerűen, azaz a törvény felhatalmazása alapján eljáró bíróság határozata – többlettényállási elem hiányában – nem valósíthat meg személyiségi jogsértést akkor sem, ha a határozat korlátozza a személyiségi jogot. Például az Eütv. X. Fejezetének szabályai szerint elrendelt sürgősségi és kötelező gyógykezelés az érintett személyes szabadságát – az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése szerinti alapjogát, ami egyben a Ptk. 2:43. § b) pontjában nevesített személyiségi joga – szükségképpen korlátozza. Ezt azonban az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdésével összhangban a Ptk. 2:42. § (1) bekezdése kifejezetten lehetővé teszi azzal, hogy a személyiségi jog általános védelmét törvény korlátai között ismeri el. A személyi szabadságnak az Eütv.-ben szabályozott feltételek közötti jogszerű korlátozása ezért nem valósíthatja meg a személyiségi jogsértést.
- [30] Szükségképpen a személyiségi jogsértés felrőhatóságtól független szankciónak alkalmazása és a sérelemdíj iránt előterjesztett kereset elutasítását eredményezi ezért az, ha az elsőfokú bíróság – a másodfokú bíróság által helybenhagyott vagy jogorvoslással nem támadott – határozatával, vagy a másodfokú bíróság kérelmet elutasító elsőfokú határozatot megváltoztató határozatával korlátozza a fél valamely személyiségi jogát, és a fél ezt utóbb a személyiségi jogi perben sérelmezi.
- [31] Az előzetes döntéshozatali indítvány alapjául szolgáló ügy az előbbi esettől annyiban tér el, hogy a fél személyes szabadságát az elsőfokú és fellebbezésre tekintet nélkül előzetesen végrehajtható döntés korlátozta, amit azonban a másodfokú bíróság megváltoztatott és elutasította a személyes szabadságot korlátozó intézkedés elrendelésére irányuló kérelmet. A kérdés – nem kizárólag a személyes szabadságot korlátozó, hanem valamennyi személyiségi jogot érintő ügyben – úgy merül fel: megvalósít-e személyiségi jogsértést önmagában az, hogy a másodfokú bíróság megváltoztatta a személyiségi jogot korlátozó elsőfokú határozatot és a személyiségi jogot érintő rendelkezés alkalmazására irányuló kérelmet elutasította.
- [32] A kérdés eldöntésekor abból kell kiindulni, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslással

- éljen az olyan bírósági [...] döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslatához való jog az Alkotmánybíróság értelmezésében „...azt követeli meg a jogalkotótól, hogy a hatóságok vagy bíróságok érdemi, ügydöntő határozatai tekintetében tegye lehetővé a valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét olyan döntés meghozataláért, amely képes a sérelmezett döntést felülvizsgálni, és a sérelem megállapítása esetén a döntésre visszaható módon a sérelmet orvosolni.” (35/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [16]).
- [33] „A bíróság alkotmányos feladata a jogviták eldöntése, a jogsérelmek orvoslása, a bűncselekmények elkövetőinek megbüntetése, amely feladatokat az eljárási törvényeknek megfelelő rendben, az ott biztosított garanciák megtartásával kell az egyedi ügyben eljáró bírónak végeznie. A perjogokban biztosított jogorvoslatához való jog, a többfokú eljárás [...] olyan alkotmányos garancia, amely arra szolgál, hogy az igazságszolgáltatás megfelelően lássa el feladatát. [...] A többfokú bírósági eljárást egységes egésznek kell tekinteni, amelynek a jogerős döntés meghozatalával van vége. [...] A jogorvoslatához való jog alapjogi jellegéből következően a vitatott első- vagy másodfokú döntés [...] esetén ez [...] szolgál arra, hogy az eljárás résztvevői között a jogviszonyok véglegesen és helyesen elrendeződjenek.” A jogerő előtt „elkövetett” bírói hibák nem szolgálhatnak kártérítés alapjául. (339/B/2003. AB határozat, Indokolás [3.4.], megerősítette a 3628/2012. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [31] és 3154/2017. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [10]). Az Alkotmánybíróságnak a többfokú bírósági eljárás ilyen tartalmú értelmezéséből az következik, hogy az elsőfokú eljárásban megvalósult sérelmek orvoslása a jogorvoslati rendszeren belül a másodfokú bíróság feladata.
- [34] A bírói jogalkalmazás minden ügyben szükségessé teszi egyrészt az alkalmazandó jogszabályok értelmezését, másrészt az ügyben felmerült tények bizonyítottságának vizsgálatát. Mindkét bírói feladat mérlegelést, következőképpen előre meg nem határozható eredményű értékelést tesz szükségessé. A kiküszöbölhetetlen mérlegelési elem folytán – amely így a bírói ítékezés immanens, a bíró személyétől elválaszthatatlan része – semmilyen szabállyal vagy intellektuális technikával nem szavatolható a mérlegelés helyessége. A bíró mérlegelését ráadásul befolyásolják a felek indítványai (amelyekhez kötve van), miként az is, hogy a jogon kívüli szakkérdésben a bíró más értékelésekre (elsősorban szakvéleményre) van utalva.
- [35] A jogorvoslati eljárást folytató bíróság ehhez képest mindenképpen annyi többlet-információ birtokában van, hogy előtte a felek már a felülbírált határozatot vitatják, értékelik. Éppen ezek a körülmények indokolják a jogorvoslatához való jog alkotmányi garantálását és az egyre többfokúvá váló jogorvoslati rendszert. Ha az elsőfokú (és *mutatis mutandis* a jogorvoslati eljárást folytató) bírótól vagy bírói tanácstól feltétlenül elvárható lenne a tökéletesen helyes döntés, akkor nem lenne szükség jogorvoslati eljárásokra.
- [36] Az Alaptörvény és a jogszabályok ennek az elkerülhetetlen szubjektív mérlegelésnek az ismeretében telepítik a döntés kötelezettségét (és nem csak jogát) a bíróra. Ez pedig önmagában fogalmilag kizárja az esetleges bírói tévedés jogellenessé vagy jogsértővé minősítését. Ahhoz többlet-tényállás, elsősorban olyan tudatos vagy súlyosan gondatlan bírói magatartás szükséges, amely a döntést önkényessé teszi.
- [37] Többlettényállási elem megvalósulásakor – kirívóan súlyos jogsértés esetén – a bírósági jogkörben okozott kárért való felelősség szabályai szerint kártérítés, személyiségi jogsértés bekövetkezésekor a felrhatóaságtól független szankciók alkalmazása mellett sérelemdíj igényelhető. Közhatalmi jogviszonyban bekövetkezett személyiségi jogi sérelemre hivatkozás esetén azt kell vizsgálni, hogy az adott közjogi norma a sérelmezett magatartást megengedi-e, jogszerűnek tartja-e, és a magatartás csak akkor sérti a személyiségi jogot, ha a közhatalmi szerv egyértelműen, nyilvánvalóan jogellenesen, vagy az adott jogszabály által biztosított jogokkal súlyosan visszaélve jár el, és ez egyben az érintett személy személyiségének lényegét sérti.
- [38] Önmagában az, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak az irányadó anyagi és eljárásjogi szabályok alapján, a bizonyítékok saját belátása szerinti értékelésével meghozott döntésétől eltérő tartalmú döntésre jutott, nem jelentheti azt, hogy az elsőfokú bíróság személyiségi jogi jogsértést valósított meg. Jogszabály felhatalmazásán vagy még inkább annak előírásán alapuló jogszerű magatartás nem lehet jogsértő, legfeljebb a jogszabály felhatalmazásán alapuló törvényes jogkorlátozás. Az elsőfokú bíróság döntése a későbbi felülbírálattól függetlenül ilyen, törvényen alapuló jogkorlátozás, amely ezért önmagában nem jogsértés és nem jogellenes.
- [39] A jelen eljárásnak nem volt tárgya, de eltérő értelmezés arra vezethetne, hogy minden, valamelyik személyiségi jogot érintő, előzetesen végrehajthatóvá nyilvánított, de a másodfokú bíróság által megváltoztatott – és így utólagosan alaptalannak vagy törvénytörőnek minősült –, például lakás kiürítése, birtokháborítás megszüntetése, szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, megelőző távollattól függetlenül ilyen ügyben hozott elsőfokú határozat esetén automatikusan alkalmazhatóak lennének a személyiségi jogok megsértésének szankciói.
- [40] Ez az értelmezés irányadó nemcsak a másodfokú bíróság által megváltoztatott elsőfokú határozatokra, hanem minden lehetséges jogorvoslati eljárásban hozott döntésre.
- [41] A Kúria Pfv.20.953/2021/4. számú határozata ezzel ellentétes, ezért a továbbiakban nem hivatkozható kötelező erejűként.
- V.**
- [42] A fentiekre figyelemmel a Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, a 25. §-a, a 32. § (1) bekezdés a) pontja, a 34. §-a, továbbá a 40. § (1) és (2) bekezdése alapján, a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása érdekében

[Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdés] a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

- [43] A Jogegységi Panasz Tanács határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező.

Budapest, 2024. március 11.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. előadó bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Balogh Zolt Páter s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zolt s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tánczos Rita s.k. bíró

Dr. Döme Attila bíró többségi határozattól eltérő álláspontja

I.

- [44] A Kúria előtt Pfv.20.650/2022. lajstromszámon folyamatban lévő felülvizsgálati eljárásban eljáró tanács a Bszi. 32. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján terjesztett elő előzetes döntéshozatali indítványt, mert jogkérdésben el kíván térni a Kúria Pfv.20.953/2021/4. számú határozatától (a továbbiakban: indítvány alapjául szolgáló határozat). Az indítvány elbírálásának eredményeként a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa úgy határozott, hogy a bíróság – jogorvoslat eredményeként megváltoztatott, hatályon kívül helyezett vagy megsemmisített – személyiségi jogot érintő, illetve azt korlátozó döntése önmagában nem valósít meg személyiségi jogsértést. Ilyen tartalmú jogkérdésben nem kell és nem lehet eltérni az indítvány alapjául szolgáló határozattól, mert az nem tartalmaz ezzel ellentétes állásfoglalást. Az indítvány alapjául szolgáló határozat csak abban a jogkérdésben foglalt állást, hogy ha az elsőfokú bíróság pszichiátriai gyógykezelésre kötelező határozatának végrehajtása folyamán vagy azt követően a másodfokú bíróság a kötelező gyógykezelésre irányuló kérelmet elutasítva az elsőfokú bírósági határozatot azért változtatja meg, mert a kötelező gyógykezelés elrendelésének nem volt törvényes alapja, akkor ez önmagában megalapozza a személyes szabadság mint személyiségi jog megsértésének a bírósági megállapítását. Ezen az esetkörön kívüli, a személyiség szabad érvényesíthetőségét [Ptk. 2:42. § (1) bekezdés] jelentő védett életszférák (az egyén fizikai-biológiai léte, szabadsága és magánautonómiája, lelki élete), a megsértésük joghatásaiban és szankcionálhatóságában is különböző nevesített (Ptk. 2:43. §) és nevesítetlen személyiségi jogok a jogegységi határozatban foglalt iránymutatás szempontjából sem tekinthetők egylényűeknek. (Ennek bővebb

elemzése az eltérő álláspont ismertetése körében terjedelmi okokból nem lehetséges.)

- [45] Ezért a határozat első mondatával – bár egyes személyiségi jogsértések vonatkozásában helytálló – annak általánosító jellege miatt sem értek egyet, az indítvány alapjául szolgáló határozatra vonatkoztatható vetületében pedig sem a döntéssel, sem annak indokolásával nem értek egyet.

II.

- [46] A Ptk. 2:43. § *b)* pont első fordulata alapján a személyes szabadság védett személyiségi jog. Ahogy az indokolás [21] bekezdésében is áll: ez a személyiségi jog alkotmányosan csak törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján korlátozható. Ekként helyes az indokolás [29] bekezdésének utolsó mondata is, amely szerint a személyes szabadságnak az Eütv.-ben szabályozott feltételek közötti jogszerű korlátozása nem valósít meg személyiségi jogsértést. Ebből viszont az is következik, hogy az Eütv.-ben szabályozott feltételeknek nem megfelelő, ekként jogszerűtlen korlátozás elvileg sérthet személyiségi jogot. Nem törvényben meghatározott ok az, ami sérti a törvényt. A törvényi korlátokon kívül esik a törvényre hivatkozó, de azt helytelenül alkalmazó magatartás.
- [47] Az indokolás [34]–[36] bekezdései értelmében (1) a bírói jogalkalmazás mind az alkalmazandó jogszabályok értelmezését, mind a releváns tények bizonyítottságának vizsgálatát illetően előre meg nem határozható eredményű értékelést tesz szükségessé; (2) az Alaptörvény és a jogszabályok ennek az elkerülhetetlen szubjektív mérlegelésnek az ismeretében telepítik a döntés kötelezettségét a bíróra; (3) ez pedig önmagában, fogalmilag kizárja az esetleges bírói tévedés jogellenessé vagy jogsértővé minősítését. E gondolatrendszer első két eleméből azonban nem következik a harmadik. A jogalkalmazói tevékenység a szubjektivitásának fokától függetlenül jogszabálysértő, ha a jogszabályt nem rendeltetésszerűen, azaz a jogszabályban írt feltételek fennállása esetén és az ott írt módon alkalmazza. A határozat lényegét adó megállapítás, nevezetesen, hogy a bírói tévedés a jogalkalmazói tevékenység szükségszerű szubjektivitása (előre meg nem határozható eredménye) miatt nem minősülhet jogellenesnek vagy jogsértőnek, ellentmond a Pp. rendelkezéseinek is. A Pp. 371. § (1) bekezdésének *d)* pontja alapján a fellebbezés kötelező tartalmi eleme az elsőfokon eljáró bíróság által elkövetett anyagi vagy eljárási jogszabálysértés megjelölése (kivéve, ha a felülbírálati jogkör gyakorlásának nem feltétele a jogszabálysértés). Főszabály szerint az elsőfokú bírósági határozattal megvalósított jogszabálysértésre alapítható fellebbezés. A Pp. 369. § (3) bekezdésének *d)* pontja alapján a másodfokú bíróság az anyagi jogi felülbírálat során (a jogegységi határozattal érintett esetekben is erről van szó) csak az anyagi jogszabályok szerinti mérlegelési jogkörben hozott elsőfokú döntést mérlegelheti felül jogszabálysértés megállapítása nélkül. Anyagi jogi mérlegelési jogkörrel akkor lehet szó, ha a jogszabály helyes alkalmazása mellett többféle döntés hozható, akkor nem, ha csak egyféle. Ez utóbbi esetekben (amelyek közé a jogegységi határozattal érintett esetek is

- tartoznak) az elsőfokú bírósági határozattól eltérő másodfokú határozat szükségképpen az elsőfokú bíróság által elkövetett jogszabálysértés korrekciója, amennyiben az lehetséges. A Pp.-nek ezek az idézett rendelkezései az Eütv. 201. §-ának (1) bekezdése alapján a kötelező pszichiátriai gyógykezelés elrendelésére irányuló eljárásban is megfelelően alkalmazandók. De az sem világos, hogy az az állítás, amely szerint az indokolásban írt okból fogalmilag kizárt a bírói tévedés jogellenessé, jogsértővé minősítése (ami vélhetőleg a bírósági eljárás fokától függetlenül kellene igaz legyen), hogyan egyeztethető össze a Pp. 406. §-ának (1) bekezdésével, amelynek alapján a jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés felülvizsgálatát csak jogszabálysértésre hivatkozással lehet kérni. A jogszabály megsértése ugyanis per definitionem jogsértő és jogellenes.
- [48] Ha a bíróság érdemi döntése jogszabálysértő, annak végrehajtása pedig a személyes szabadság elvonását eredményezi, ez a – személyiségi jog integritásába való – behatás jogellenes, minthogy az alapjául szolgáló határozatnak nem volt törvényes alapja. Ez egyúttal a személyiségi jog sérelmét jelenti: a beavatkozás jogsértő. A bíróságnak nincs felhatalmazása a jogalkotótól törvénysértő eljárásra és törvénysértő döntések meghozatalára. Az a körülmény, hogy a törvénysértést eredményező bírói tévedés az ítékezésnek az Alkotmánybíróság által is elismert természetes kockázata, még nem teszi a törvénysértő bírói aktust jogszerűvé. Ahogy az az indokolás [33] bekezdésében is szerepel: a jogorvoslatihoz való jog, az eljárás többfokúsága és a rendkívüli perorvoslati rendszer adja a bírói tévedések kiküszöbölésének alkotmányos garanciáját. Nem vitatható az sem, hogy a többfokú bírósági eljárást egységes egésznek kell tekinteni, amelynek a jogerős döntés meghozatalával van vége. A jogerős döntéssel megtörténhet a felülbírált bírósági határozat jogszabálysértő voltának korrekciója. De a felsőbb bíróság nem tudja orvosolni még a jogszerű határozatának meghozatalával sem az azt megelőzően megvalósult olyan szabadságelvonást, aminek nem volt törvényi alapja.
- [49] A kötelező pszichiátriai gyógykezelés elrendelése a polgári ügyekben eljáró bíróság által alkalmazott legsúlyosabb kényszerintézkedés, amely korlátozza a személyes szabadság és önrendelkezés Alaptörvényben és nemzetközi egyezményekben védett alapjogát, ezért alkalmazásának csak a törvényben meghatározott feltételek maradéktalan megvalósulása esetén van helye. A vizsgált esetekben a jogszabály helytelen alkalmazásával valósult meg a személyes szabadság korlátozása. Nem az történt, hogy a másodfokú bíróság jogszabálysértés megállapítása nélkül hozta meg a maga döntését, hanem az elsőfokú bíróság által elkövetett jogszabálysértést revideálta. Ezzel azonban nem tudta meg nem történné tenni az érintett személy személyes szabadságának a másodfokú bírósági határozat meghozatala előtt már megvalósult korlátozását. Amely korlátozásnak a másodfokú bíróság megállapítása szerint jogszabályi alapja nem volt, az nem a törvény keretei között valósult meg.
- III.**
- [50] A Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja szerint, akit személyiségi jogában megsértenek, a jogsértés ténye alapján – az elévülési időn belül – az eset körülményeihez képest követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását. Ez a szankció a törvényi rendelkezés címének megfelelően felróhatóságtól független, azaz a jogsértés felróhatóságára vagy annak hiányára tekintet nélkül alkalmazható (kérelem esetén: alkalmazandó). A Ptk. 2:51. § (1) bekezdésében felsorolt szankciók felróhatóságtól függetlenül, a jogsértés ténye alapján követelhetők az eset körülményeihez képest. Jogsértés alatt azt a jogellenes magatartást kell érteni, amellyel okozati összefüggésben a személyiségi jogsérelem bekövetkezett. A személyiségi jogsértések felróhatóságtól független szankciói a jogalkalmazó szervek által megvalósított személyiségi jogsértések esetén is érvényesíthetőek. A személyiségi jogsértés megállapíthatóságának két feltétele van: (a) a személyiségi jog integritása sérült és (b) ez jogilag meg nem engedett külső behatás eredménye (a behatás szándékos vagy gondatlan volta, felróhatósága közömbös). E feltételek fennállása mellett a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontjára alapított kérelem teljesítését a bíróság kizárólag két esetben tagadhatja meg: (i) ha elévülési időn túl érvényesítik és van joghatályosan előterjesztett elévülési kifogás; (ii) amennyiben e tekintetben már ítélt dologról van szó, azaz korábban már megtörtént a jogsértés jogerős bírósági megállapítása. Minden más esetben teljesítenie kell a kérelmet.
- [51] Helyesen utal az indokolás [35] bekezdése arra, hogy az elsőfokon eljáró bírótól vagy bírói tanácstól nem várható el feltétlenül a tökéletesen helyes döntés, és éppen ez fejeződik ki a jogorvoslati rendszerben. A mondat hangsúlyos eleme azonban az elvárhatóság. Az elvárhatóság polgári jogi értelemben a felróhatóság tartalmát adja meg. Az a magatartás, ami nem teljesíti az adott helyzetben elvárható követelményeket: felróható. A felróhatóságtól független személyiségvédelmi eszközök alkalmazása során viszont a bíróság nem lehet figyelemmel arra, hogy a sérelmet okozó magatartás felróható volt-e vagy sem, azaz megfelelt-e az elvárhatósági követelményeknek vagy sem.
- IV.**
- [52] Tőkegy Balázs és Vékás Lajos a Polgári Jog című folyóirat 2023/5–6. számában megjelent, Észrevétel a Kúria Jpe.III.60.015/2023. számú jogegységi panasz eljárásában feltett kérdéshez címet viselő cikkükben, amelyben a Ptk. vonatkozó rendelkezéseinek elemzésével és az EJEB több határozatára is utalva az indítványban megfogalmazott kérdésre azt a tudományos választ adták, hogy „ha az elsőfokú bíróság határozata alapján elrendelték és végrehajtották az érintett kötelező gyógykezelését, de a másodfokú bíróság jogszabálysértésre hivatkozva megváltoztatja az elsőfokú határozatot – megállapítva, hogy nem volt törvényes alapja a kötelező gyógykezelés elrendelésének –, akkor ez önmagában megalapozza

- a személyiségi jogsértés – személyes szabadság megsértése – megállapítását ([16] bekezdés).
- [53] Hivatkoznak az EJEB 999/19. számú, Aftanache kontra Románia ügyben 2020. május 26-án meghozott ítéletére, amelyben az EJEB abban az esetben is megállapította a panaszos személyes szabadságának sérelmét, amikor mindössze „csak” hat órát töltött akarata ellenére kórházban. Emlékeztetnek az EJEB 8225/78. számú, Ashingdane kontra Egyesült Királyság ügyben hozott ítéletre, amelyben még azt az esetet is szabadságelvonásnak minősítette az EJEB, amikor a pszichiátriai beteget a pszichiátriai intézmény nyitott részlegén helyezték el, ahonnan kíséret nélkül is elhagyhatta az intézményt.
- [54] Rögzítik, hogy a bíróságok is marasztalhatóak a személyiségi jogok megsértése miatt, amint az egyértelműen következik a Ptk. 2:51. § (3) bekezdéséből, amely többek között azt határozza meg, hogy bírósági jogkörben eljáró személy által elkövetett személyiségi jogsértés miatt kit kell marasztalni, és a vonatkozó bírói gyakorlat szerint objektív szankció is alkalmazható a bírósággal szemben (BDT2008. 1861.).
- [55] Álláspontjuk szerint a jogellenesség hiánya minősülhet olyan körülménynek, ami kizárja, hogy a személyiségi jogot érintő magatartás megvalósítása személyiségi jogsértésnek minősüljön. Ezzel összefüggésben rámutatnak arra, hogy nem állapítható meg a jogellenesség hiánya, ha a jogszabályok helytelen alkalmazása vezetett a kötelező gyógykezelés elrendeléséhez.

V.

- [56] Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybírónak az Alkotmánybíróság IV/1325/2022. számú határozatához fűzött párhuzamos indokolása szerint „a sürgősségi gyógykezelés is »a szabadsághoz való jog rendkívüli súlyú, a beteg akaratától független korlátozása« (3238/2022. (V. 18.) AB határozat, Indokolás [28]). Ha tehát annak elrendelése törvénysértő vagy feltételei utólagosan nem igazolhatóak minden kétséget kizáróan, akkor az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdése szerinti személyi szabadság alaptörvény-ellenes korlátozása valósul meg” ([79] bekezdés). A párhuzamos indokolás folytatása nemhogy kétségbe vonná a személyiségi jogsértés megállapíthatóságának lehetőségét, hanem kifejezetten problematikusként értékeli, hogy ilyen esetben „a hatályos jogi környezetben csak személyiségi jogi per indítható, ám annak során sérelemdíj megállapítására csak kirívóan súlyos jogalkalmazási vagy jogértelmezési hiba esetén van mód” ([80] bekezdés).

VI.

- [57] A [39] bekezdésben a problémakört az előzetes végrehajthatóság tágabb horizontjába helyező gondolatokat sem tudom osztani.
- [58] Általánosságban azért, mert egy jogszabály alkalmazása nem mellőzhető arra tekintettel, hogy a jogalkalmazó meglátása szerint az nem kívánatos következményeket vonhatna maga után. Ezt a jogalkotónak kell számításba vennie a jogszabály megalkotásakor.
- [59] Konkrétan pedig: azt, hogy mikor kell egy elsőfokú bírósági határozatot fellebbezésre tekintet nélkül

előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítani, a Pp. 362. § (1) bekezdése rögzíti: *a)* a tartásdíjban, járadékban és más hasonló célú időszakos szolgáltatásban marasztaló ítéletet, *b)* a birtokháborítás megszüntetésére kötelező ítéletet, *c)* az alperes által elismert követelésben marasztaló ítéletet, *d)* a közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban vállalt kötelezettségen alapuló pénzbeli marasztalást tartalmazó ítéletet, ha az annak alapjául szolgáló összes körülményt ilyen okirattal bizonyították, és *e)* a nem pénzbeli marasztalást tartalmazó ítéletet, ha a felperesnek a végrehajtás elhalasztásából aránytalanul súlyos vagy nehezen megállapítható kára származnék, és ha a felperes megfelelő biztosítékot nyújt. Ezeknek az esetköröknek a személyiségi jogokkal való kapcsolatát nem látom. Az *a)* és *b)* pontok alá tartozó esetek alapvetően a tulajdonhoz való jog sérelmét eredményezhetik, ami nem személyiségi jog. A *b)* pont esetén felvetődhet még a magánlakás hoz való joggal való logikai összefüggés is, amennyiben az ítélet a magánlakást birtokba vevő magatartás megszüntetésére kötelezett. Ebben az esetben egy elvesztett birtokot visszaszerző magatartás megszüntetésére kötelezésről van szó. A Ptk. 5:6. § (2) bekezdése alapján azonban az elvesztett birtok visszaszerzése érdekében önhatalommal akkor lehet fellépni, ha a más birtokvédelmi eszköz igénybevételével járó idővesztés a birtokvédelmet megghiúsítaná. Ez elképzelhető egy utcai tolvajlás esetén, de nem képzelhető el egy lakás birtoklásának kérdésében. A *c)* és *d)* pontok kötelmi vonatkozásúak. Az *e)* pontba sorolható „egyebek” pedig csak kár veszélyére tekintettel és a felperes által nyújtott megfelelő biztosíték mellett jöhetnek szóba.

- [60] Az előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítás esetein kívül, tehát amikor nem a bíróság mondja ki az előzetes végrehajthatóságot [vö. Pp. 363. § (1) bekezdés], hanem az ágazati anyagi jogi jogszabály – mint például a kötelező pszichiátriai gyógykezelés esetén az Eütv. 201. § (9) bekezdése vagy megelőző távoltartás elrendelése esetén a 2009. évi LII. törvény 16. § (2a) bekezdésének első mondata –, már előfordulhat, hogy a jogszabálysértő elsőfokú bírósági határozat a másodfokú bíróság által nem reparálható személyiségi jogsérelmet okoz. Ezen esetek egyike ennek a jogegységi határozatnak a tárgya. A jogsértés tagadásának nem lehet mellékes oka sem az, hogy különben szélesebb körben is el kellene ismerni a bekövetkezésének lehetőségét.

VII.

- [61] Bár a jogegységi határozat indokolása nem érinti, az olvasói asszociációk lehetőségére tekintettel szükségesnek tartom még rögzíteni, hogy a jogegységi határozat által elvetett, a Kúria Pfv.20.953/2021/4. számú ítéletében a jogegységi határozatnál jóval szűkebb körben megfogalmazott jogalkalmazási elv eleve nem lenne átvihető a büntetőeljárás során jogszerűen alkalmazott, ám több alaptalannak bizonyult és ezért a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 844. és köv. §-ai alapján kártalanításra jogosító szabadságelvonások, szabadságkorlátozások eseteire. A két esetkör között

- ugyanis a megfogalmazott kérdés tárgyát tekintve lényeges különbség mutatkozik.
- [62] A Be. alapján elrendelt szabadságelvonások és szabadságkorlátozások alkalmazásának törvényi feltételei eltérnek a büntetőjogi felelősség, illetve a büntethetőség megállapításának feltételeitől. A kártalanításhoz való jogot megteremtő nyomozást megszüntető határozatában a nyomozó hatóság vagy az ügyészség, a terheltet felmentő, az eljárást megszüntető vagy a Be. 845. §-ában írt egyéb tartalmú határozatában a bíróság nem azt vizsgálja, hogy jogszerű volt-e az előzetes szabadságelvonás, szabadságkorlátozás. A kétféle döntés meghozatala során alkalmazandó jogszabályok nem azonosak, a vizsgálat tárgya nem azonos, az eljárást érdemben befejező határozat nem az előzetes szabadságelvonást, szabadságkorlátozást elrendelő határozat felülbírálatára, nem mond semmit annak jogszerűségéről vagy jogszabálysértő voltáról.
- [63] A Jogegységi Panasz Tanács előtt lévő ügytípusokban azonban a másodfokú bíróság a felülbírálati jogkörében azt mondta ki, hogy maga a szabadság korlátozása volt törvénytörő, a kényszergyógykezelés bíróság általi elrendelésének nem volt törvényes alapja. Azonos kérdéskörrel azonos jogszabályok alkalmazásával döntött.
- [64] Az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése alapján két esetkör jogosít kártérítésre: „Akinek szabadságát alaptalanul vagy törvénytörően korlátozták, kárának megtérítésére jogosult”. A Be. CVIII. Fejezetének az a címe, hogy az Alaptalanul alkalmazott szabadságkorlátozásért járó kártalanítás. A bírói gyakorlat eddig is úgy fogalmazott, hogy a Be.-vel biztosított kártalanítás a jogszerűen alkalmazott, de utóbb alaptalannak bizonyult szabadságelvonásért jár. A most vizsgált esetekben viszont a szabadság korlátozása nem alaptalan, hanem törvénytörő. Ekként az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésének másik esetkörébe vonható.
- [65] Büntető ügyekben, ha felülvizsgálati eljárásban mentik fel a terheltet vagy ítélik enyhébb büntetésre úgy, hogy a már kitöltött szabadságvesztés-büntetése meghaladja jogszerű büntetésének mértékét, a terheltet a Be. 844. § (4) bekezdése alapján éppen úgy kártalanítás illeti meg, mint letartóztatás (korábban: előzetes letartóztatás) esetén az (1)–(3) bekezdés alapján. Van olyan eseti döntés, amely a jogszabálysértő módon eljáró büntetőbíróság terhére is megállapított személyiségi jogsértést a(z) előzetes letartóztatás körüli jogszabálysértés miatt (Kúria Pfv.20.205/2016/4., BH 2017.116.). Az a körülmény, hogy ilyen esetben is kártalanítás illeti meg a terheltet és nem pénzbeli személyiségi jogi szankció (sérelemdíj), nem mond ellent a kifejtetteknek.
- [66] Sérelemdíjra ugyanis egyfelől csak felróhatóság esetén támasztható igény, amely a mindennapi ítélkezés kockázati körébe eső bírói tévedés esetén nem állapítható meg, másfelől akkor is csak a bírósággal szemben támasztható. A kártalanítás viszont az államtól követelhető és a bíróság felróhatóságától függetlenül. A Be. ezt az esetet azért vonja a kártalanítás körébe, mert az állam felvállalja a pénzbeli kompenzációt, holott az személyiségi jogi alapon nem lenne érvényesíthető. Ugyanennek kell történnie a jogszabálysértően végrehajtott kötelező pszichiátriai gyógykezelések esetében is az Alkotmánybíróság IV/1325/2022. számú határozata alapján.
- Budapest, 2024. március 19.
- Dr. Döme Attila s.k. bíró
- [67] A többségi határozattól eltérő állásponthez csatlakozom.
- Budapest, 2024. március 19.
- Dr. Kovács András s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.048/2023/6. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát elutasítja. A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alapeljárás felperese és alperese között – közbeszerzési eljárást követően – kivitelezési szerződés jött létre, majd ehhez kapcsolódóan két további kivitelezési szerződést kötöttek egymással. A teljesítést igazoló jegyzőkönyv szerint az alperes a szerződéseket a jegyzőkönyv kiállításának napján teljesítette, végzámbla benyújtására jogosult, a felperes ugyanakkor 131 616 180 forint árleszállítás iránti igényt érvényesített.
- [2] A felperes keresetében 99 144 396 forint késedelmi kötbér, 242 044 920 forint kártérítés, 97 790 forint javítási költség és 147 629 128 forint jótállási biztosíték megfizetésére kérte az alperest kötelezni. Az alperes viszontkeresetében 295 439 266 forint vállalkozói díj, 134 722 248 forint pótmunkadíj és 4 830 620 forint kártérítés megfizetésére tartott igényt. A felperes a viszontkereset elutasítását kérte, az alperes vállalkozói díj-követelésével szemben 131 616 180 forint árleszállítási igényt érvényesített.
- [3] Az elsőfokú bíróság részítéletével a felperes jótállási biztosíték megfizetésére iránti keresetét elutasította, egyben a felperest 68 480 526 forint vállalkozói díj és járuléka megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a viszontkeresetet elutasította. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság részítéletének a részítélettel elbírált keresetet elutasító rendelkezését megváltoztatta, és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 147 629 128 forintot óvadékként, egyúttal helyben hagyta a felperes 68 480 526 forint és járuléka megfizetésére kötelezését. Az elsőfokú részítélet viszontkeresetet részben elutasító rendelkezését hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és új határozat hozatalára utasította. A felperes a jogerős részítélet alapján őt terhelő fizetési kötelezettség tekintetében beszámítási nyilatkozatot tett.
- [4] A Fővárosi Törvényszék 2020. november 24-i kezdőidőponttal elrendelte az alperes felszámolását.
- [5] Az alperes a jogerős részítélet alapján végrehajtást kezdeményezett a felperessel szemben, a

- végrehajtás során járulékokkal együtt 85 552 371 forintot utaltak ki a részére. A felperes a felszámolási eljárás során a keresettel érvényesített követelését hitelezői igényként bejelentette a felszámoló részére azzal, hogy a jogerős részítélet figyelembe vételével az óvadék jogcímén támasztott követelés bejelentése úgy történt, hogy e követelésébe a felperes beszámította az alperessel szemben a jogerős részítélet alapján fennálló, összesen 82 269 447 forint tartozását, és így hitelezői igénybejelentését e jogcímen a különbözetre, 65 359 681 forintra és 1 579 000 forint perköltségre tette meg.
- [6] 2021. február 22-én a felperes bejelentette, hogy a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) 38. § (5) bekezdésében rögzített jogával élve az óvadék összegéből a biztosítékkal lefedett követeléseit közvetlenül kielégítette, az óvadék azonban maradéktalanul nem fedezte a jótállási munkák ellenértékét, a különbözetet, 3 433 467 forintot kérte nyilvántartásba venni. 2022. március 24-én a felszámoló a 65 359 681 forint visszaigazolt követelést törölte, arra hivatkozással, hogy a jótállási garancia 2021. július 25-én lejárt, ezért a követelés érvényesíthetősége megszűnt.
- [7] A felperes a folyamatban lévő perben az alperes felszámolásának kezdő időpontját követően újabb kereseteket terjesztett elő. Elsődlegesen a jótállás, másodlagosan a szavatosság, harmadlagosan pedig a kártérítés szabályai szerint 105 988 905 forint kijavítási költség megfizetésére tartott igényt. Másrészt jogalap nélküli gazdagodás címén 85 552 371 forint megfizetésére kérte az alperest kötelezni, arra hivatkozással, hogy a jogerős részítélet meghozatalát követően tett beszámítási nyilatkozata alapján az alperes részére a jogerős részítélettel megítélt vállalkozói díjkövetelés kielégítésre került és így megszűnt, emiatt pedig az alperes a végrehajtás során részére kifizetett összeggel jogalap nélkül gazdagodott.
- [8] Az alperes ellenkérelme e körben a per megszüntetésére, illetve a kereset elutasítására irányult. Utalt arra, hogy a kijavítási költség iránti igényt, amelynek vonatkozásában a felperes időközben hitelezői igénybejelentést tett, vitatott hitelezői igényként beterveztette a felszámolási eljárást lefolytató Fővárosi Törvényszékhez.
- [9] Az elsőfokú bíróság végzésével a felperesnek az alperes viszontkeresettel érvényesített vállalkozóidő-jegényével szemben kifogás útján érvényesített áruszállítási követelése és a jogalap nélküli gazdagodás címén előterjesztett keresete vonatkozásában a pert megszüntette, a kijavítási költségigény vonatkozásában pedig a per tárgyalását a vitatott hitelező igény elbírálása tárgyában a Fővárosi Törvényszék előtt folyamatban lévő eljárás jogerős befejezéséig felfüggesztette. A jogalap nélküli gazdagodás címén előterjesztett kereset kapcsán rámutatott, hogy az bírósági úton nem érvényesíthető követelésnek minősül, mivel a felperes e keresetét az alperes felszámolásának kezdő időpontját követő 180 nap elteltével terjesztette elő, hitelezői igénybejelentéssel pedig e követelés kapcsán nem élt.
- [10] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú végzésnek a felperes áruszállítás címén előterjesztett szavatossági kifogása tekintetében a pert megszüntető rendelkezését hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot e körben a per további tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A jogalap nélküli gazdagodás címén előterjesztett kereseti kérelem tekintetében a per megszüntetésére vonatkozó rendelkezést helybenhagyta. A felperes jótállási hibák kijavítása címén előterjesztett kereseti kérelme tekintetében a per tárgyalásának felfüggesztését mellőzte.
- [11] A jogerős végzés indokolása szerint az elsőfokú bíróság érdemben helyesen, ugyanakkor téves indokból döntött a jogalap nélküli gazdagodás címén előterjesztett kereset tárgyában a per megszüntetéséről. Kifejtette, hogy a Csődtv. 38. § (2) bekezdése értelmében a felszámolás kezdő időpontja előtt indult peres és nemperes eljárások a korábban eljáró bíróság előtt folytatódnak, de a pénzkövetelés érvényesítése céljából a felszámolás kezdő időpontja előtt indított eljárás a hitelezőt nem mentesíti a Csődtv. 28. § (2) bekezdés f) pontjában és 46. § (7) bekezdésében foglalt kötelezettség teljesítése alól. Ha a hitelező a kötelezettel szembeni felszámolási eljárásban a felszámolás közzétételétől számított 180 napon belül nem jelenti be az igényét, a határidő elmulasztása a kötelezettel szemben jogvesztéssel (a követelés megszűnésével) jár, ez pedig a kereset elutasítását vonja maga után, azaz a hitelezői igénybejelentés hiányát a felszámolás kezdő időpontja előtt perben érvényesített követelések tekintetében az ügy érdemében hozott ítéletben lehet és kell levonni. A felperes jogalap nélküli gazdagodás jogcímen előterjesztett keresete azonban nem tartozik a fenti körbe, mert ezt a követelést a felperes a felszámolás kezdő időpontját megelőzően a perben nem érvényesítette. E kereseti kérelem megítélése és elbírálása során a Csődtv. 38. § (3) bekezdése az irányadó, amely szerint a felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet ellen a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést csak a felszámolási eljárásban lehet érvényesíteni, ami hitelezői igénybejelentéssel történik, nyilvántartásba vételi díj fizetése mellett.
- [12] A felperes felülvizsgálati kérelmében arra hivatkozott, hogy a jogalap nélküli gazdagodás iránti igényt nem kellett bejelenteni a felszámolási eljárásban, az igény elbírálása ezért nem tartozik más bíróság hatáskörébe. Álláspontja alátámasztása érdekében a felperes hivatkozott a Kúria Gfv.30.049/2021/5. számú végzésére, melyben a Kúria rámutatott, hogy a tévesen átutalt pénzeszköz nem tartozik a felszámolás alatt álló adós vagyonába, az érintett pénzüsszeg tévedés folytán, szerződéses kapcsolat hiányában került az adós bankszámlájára, visszautalására nem a Csődtv., hanem a Ptk.-nak a jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó szabályai irányadók.
- [13] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős végzés felülvizsgálati kérelemmel érintett részének hatályban fenntartására irányult, az alperes egyetértett a jogerős végzés indokaival.

A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata

- [14] A Kúria a 2023. április 11-én meghozott Pfv.21.336/2022/7. számú végzésével a jogerős végzést a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályában fenntartotta. A végzés indokolásában rögzítette, hogy a Csódtv. 4. § (1) bekezdéséből kitűnően a felszámolási eljárás körébe tartozik a gazdálkodó szervezet minden vagyona, amellyel a felszámolási eljárás kezdő időpontjában rendelkezik, továbbá az a vagyon, amelyet ezt követően az eljárás tartama alatt szerez. A felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet ellen a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést a Csódtv. 38. § (3) bekezdése értelmében csak a felszámolási eljárás keretében lehet érvényesíteni. Az igényérvényesítés a felszámolási eljárásban főszabály szerint hitelezői igénybejelentéssel történik [Csódtv. 28. § (2) bekezdés *f*) pont, 46. § (7) bekezdés]. Nem érvényesül ugyanakkor a hitelezői igénybejelentés kötelezettsége a Csódtv. 28. § (4) bekezdésében szabályozott esetben, vagyis akkor, ha az adós bankszámlájára tévesen címzett átutalás került. A téves átutalás visszautalása iránt a felszámolóknak haladéktalanul intézkednie kell.
- [15] A Kúria rámutatott: Téves átutalásról akkor van szó, ha az átutalást kezdeményező nem kíván ténylegesen az adós gazdálkodó szervezet részére fizetést teljesíteni, az átutalás azonban – a művelet során bekövetkezett valamiféle hiba, például a bankszámlaszám elírása folytán – mégis megtörténik. A Csódtv. 28. § (4) bekezdése erre az esetre, nem pedig általában a jogalap nélküli gazdagodás rendezésére biztosít kivételt a hitelezői igénybejelentésre és a felszámolási vagyomból történő kielégítés rendjére vonatkozó szabályok alkalmazása alól.
- [16] A Kúria utalt rá, hogy a joggyakorlat emellett – kétségkívül kiterjesztő jogértelmezéssel – arra az egyetlen további esetre ítélte alkalmazhatónak a Csódtv. 28. § (4) bekezdését, ha a felszámolási eljárás alatt valamely jogerős bírósági határozat alapján az adós részére kifizetést teljesítettek, utóbb azonban rendkívüli perorvoslat eredményeként a jogerős bírósági határozatot hatályon kívül helyezték, és emiatt a pénzüsszeget vissza kell utalni [Kúria Gfv.30.356/2021/7., 3479/2022. (XII. 6.) AB végzés]. Az említettekén kívül más esetekre a Csódtv. 28. § (4) bekezdése nem irányadó. A felperes ezért a 85 552 371 forintból és járulékaiból álló pénzkövetelését az alperes felszámolásának kezdő időpontja után – a jogerős végzés indokolásában helyesen kifejtetteknek megfelelően – keresettel, polgári perben nem, kizárólag az alperes felszámolási eljárásában, hitelezői igénybejelentéssel, az arra nyitva álló határidőben érvényesítheti.
- [17] A végzés indokolásában a Kúria rögzítette azt is, hogy a felperes felülvizsgálati kérelme alátámasztása körében tévesen hivatkozott a Gfv.30.049/2021/5. számú végzésre. Ez a határozat ugyanis egy 1992-ben indult felszámolási ügyben keletkezett, amely felszámolási ügyben a Csódtv.-nek nem az alperes ellen folyamatban lévő felszámolási eljárásra irányadó, hanem jóval korábban hatályban volt szabályait kell alkalmazni.
- Abban az eljárásban a Csódtv. 28. §-ának a téves átutalás visszautalásáról rendelkező (4) bekezdése sem volt alkalmazható, ezt a jogszabályi rendelkezést ugyanis csak 2012. március 1-jei hatállyal iktatták be a Csódtv.-be. A Kúria megjegyezte továbbá, hogy a Gfv.30.049/2021. számú ügyben is az utóbb rendkívüli perorvoslat eredményeként hatályon kívül helyezett korábbi jogerős határozat alapján teljesített befizetés visszautalására került sor, a Kúria tehát nem általában a jogalap nélküli gazdagodás rendezése körében, hanem e tényállás esetében látta mellőzhetőnek a hitelezői igénybejelentés megtételét és a felszámolási eljárás belüli kielégítés rendjére vonatkozó szabályok alkalmazását.
- [18] Mivel a felperes a 85 552 371 forint és járuléka megfizetése iránti keresetét nem vitásan az alperes felszámolásának kezdő időpontját követően terjesztette elő, a másodfokú bíróság jogszabálysértés nélkül, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 157. § *a*) pontjának és 130. § (1) bekezdés *b*) pontjának helyes alkalmazásával rendelkezett e kereset vonatkozásában a per megszüntetéséről. A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős végzést a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- [19] A döntés elvi tartalma szerint a felszámolás kezdő időpontja után az adós gazdálkodó szervezettel szemben a felszámolás hatálya alá tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést csak a felszámolási eljárás keretében, főszabály szerint hitelezői igénybejelentéssel lehet érvényesíteni. Ez – a Csódtv. 28. § (4) bekezdésében szabályozott eset kivételével – irányadó a jogalap nélküli gazdagodás címén támasztott pénzkövetelésekre is.

A jogegységi panasz

- [20] A Kúria Pfv.21.336/2022/7. számú végzésével (a továbbiakban: támadott határozat) szemben az alapeljárás felperese (a továbbiakban: panaszos) terjesztett elő jogegységi panaszt a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján arra hivatkozva, hogy a támadott határozat eltér a Kúria 2012. január 1. napja után hozott, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett, Gfv.30.049/2021/5. számú végzésétől (a továbbiakban: hivatkozott határozat), és ezen eltérésre a panaszos már a Pécsi Ítéltábla Gpkf.45.090/2022/2. számú jogerős végzésével szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmében is hivatkozott, de a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést a támadott határozatban nem orvosolta. Erre tekintettel a panaszos a támadott határozat hatályon kívül helyezését, és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés *c*) pontja alapján.
- [21] A panaszos álláspontja szerint a felmerült jogkérdés részben eljárásjogi, részben anyagi jogi természetű, a panaszos igényérvényesítési lehetőségét alapvetően befolyásoló kérdés. Az alapeljárásban eljáró bírói fórumok arra a megállapításra jutottak, hogy a panaszos jogalap nélküli gazdagodás

- jogcímén előterjesztett igényét az alperessel szemben folyamatban lévő felszámolási eljárásban érvényesíthette volna, ezért – mivel az igény elbírálása más bíróság hatáskörébe tartozik – a Zalaegerszegi Törvényszék előtt folyamatban lévő per megszüntetésének volt helye. A panaszos hivatkozása szerint ez az eljárásjogi alapon meghozott döntés ahhoz az anyagi jogi kérdéshez vezet el, hogy miképpen értelmezendő a Csódtv. 28. § (4) bekezdése, és e rendelkezéssel összefüggésben szükséges-e a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránti igény bejelentése az adóssal (kötelezettel) szemben folyamatban lévő felszámolási eljárásban.
- [22] A panaszos úgy vélte, hogy a Csódtv. hivatkozott rendelkezése mögött rejlő jogpolitikai cél az, hogy amennyiben a felszámolás alatt álló adós úgy jut hozzá egy meghatározott pénzösszeghez, hogy arra semmilyen alapon nem jogosult, úgy a lehető leghatékonyabb és gyorsabb módon kell garantálni, hogy a jogalap nélkül megszerzett vagyonelemet az adós a felszámolási eljárás kereteitől függetlenül, késedelem nélkül visszaszolgáltassa a jogosult részére.
- [23] A panaszos a hivatkozott határozat indokolásából a következőket emelte ki: „A Csódtv. jelen eljárásra irányadó rendelkezéseinek alkalmazása során a kialakult bírói gyakorlat szerint – amelyet a Kúria a BH 2015.168. számú eseti döntése orientált – visszautalandó a jogalap nélküli gazdagodásként a felszámolás tartama alatt az adóshoz érkezett összeg. Jogalap nélküli gazdagodás esetén semmilyen adósi magatartás, vagy annak megszerzésére irányuló jogcím nem állapítható meg, ezért a felszámolóknak a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseinek megfelelően az adóshoz jogalap nélkül érkezett összeget vissza kell utalnia. A Kúria továbbra is fenntartja az ebben az eseti döntésében kifejtett álláspontját, függetlenül attól, hogy a felszámolás alatti jogalap nélküli gazdagodás téves átutalás révén keletkezett-e vagy más okból. A másodfokú bíróság helyes jogértelmezéssel jutott arra a következtetésre, hogy a jelen ügyben érintett, a II. rendű kifogást előterjesztő által megfizetett pénzösszegek jogi helyzetét is a BH 2015.168. számú eseti döntésében megfogalmazott elvek szerint kell megítélni, a jogerős végzés indokolásában kifejtettekkel a Kúria teljes egészében egyetért. A Kúria kiemeli, az érintett pénzösszegek ugyan valóban befolytak az adóshoz, de a Kúria Pfv.21.815/2018/9. számú ítéletéből kitűnően eleve sem illették meg az adóssal, ezért úgy kell tekinteni, hogy az adós vagyonába kerültek ugyan, de nem váltak az adós felszámolás hatálya alá tartozó vagyonának részévé – akárcsak a téves átutalás miatt befolyt összegek. A Csódtv. kielégítési szabályai ezért ezekre a pénzösszegekre nem vonatkoznak.” (a hivatkozott határozat [29]–[31] bekezdései)
- [24] A panaszos szerint a Kúria indokolatlanul tért el a hivatkozott határozatban megjelent jogértelmezéstől, és tévesen állapította meg azt, a Csódtv. 28. § (4) bekezdésében rögzített megengedő szabály a perbeli esetre nem alkalmazható, ekként a panaszosnak a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránti igényét be kellett volna jelentenie az alperes ellen folyamatban lévő felszámolási eljárásban.
- [25] Nem értett egyet a panaszos a támadott határozat indokolásával abban, hogy a joggyakorlat arra az egyetlen további esetre ítélte alkalmazhatónak a Csódtv. 28. § (4) bekezdését, ha a felszámolási eljárás alatt valamely jogerős bírósági határozat alapján az adós részére kifizetést teljesítettek, utóbb azonban rendkívüli perorvoslat eredményeként a jogerős bírósági határozatot hatályon kívül helyezték. Kifejtette, hogy ez a rendkívül megszorító értelmezés nem következik a hivatkozott határozat indokolásából, mivel abban a döntésében a Kúria éppen azt hangsúlyozta, hogy a jogalap nélküli gazdagodással kapcsolatos álláspontját függetlenül attól fenntartja, hogy a gazdagodásra téves átutalás miatt vagy más okból került sor.
- [26] A panaszos utalt arra is, hogy tévesen állapította meg a Kúria a támadott határozatban azt, hogy a hivatkozott határozat megállapításai azért nem vehetők figyelembe, mert az egy 1992-es felszámolási ügyben keletkezett, amelyben a Csódtv. korábban hatályos rendelkezéseit kellett alkalmazni. Álláspontja szerint ugyanis mindkét ügyben a központi jogkérdés a Csódtv. 28. § (4) bekezdésének értelmezése: A jogalap nélküli gazdagodás visszafizetésére irányuló igényre irányadók-e a Csódtv. kielégítési szabályai, illetve alkalmazandó-e az a szabály, amely szerint a követelést a felszámolási eljárásban be kell jelenteni.
- Az ellenérdekű fél nyilatkozata**
- [27] Az ellenérdekű fél (az alapeljárás alperese) nyilatkozatában a jogegységi panasz elutasítását és a panaszos eljárási költségekben való kötelezését kérte.
- [28] Az ellenérdekű fél álláspontja szerint a Kúria a támadott határozat indokolásának [31] bekezdésében egyéltelmű és kielégítő magyarázatot adott arra, hogy a hivatkozott határozat miért nem alkalmazható a jelen ügyben. Utalt rá, hogy a Kúria a támadott határozatában nemcsak azt fejtette ki, hogy a hivatkozott döntés a hatályos jogszabályszöveg eltérése okán nem alkalmazható, hanem azt is, hogy a hivatkozott döntés tárgya nem a téves utalás visszautalása, hanem egy utóbb rendkívüli jogorvoslat eredményeként hatályon kívül helyezett korábbi jogerős határozat alapján teljesített befizetés visszautalása volt.
- [29] Az ellenérdekű fél hivatkozott arra is, hogy a jogegységi panasz kvázi „szuper-felülvizsgálatra” irányul, amelyre véleménye szerint nincsen jogszabályi lehetőség.
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai**
- [30] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A Kúria e feladatát az ítélkezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezés elvi tartalmát („ratio decidendi”-t) az azonos ügyekben követi (Jpe.I.60.002/2021/7.).
- [31] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében elvi érveléssel fejtette ki, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává

tett jog- és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőséget biztosítanak. A jogegységi panasz eljárás, mint ahogy a nevéből is tükröződik, a közzétett határozattól eltérés feloldását, a jogegység biztosítását célozza, nem pedig újabb jogorvoslati fórumot nyit a panaszosnak, a megelőző eljárások során szükségszerűen már érvényesített jog- és érdeksérelm orvoslására (Jpe.I.60.001/2021/2.). Ugyancsak e körben mutatott rá a Jogegységi Panasz Tanács arra is, hogy a jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, *sui generis* eljárás. Más megfogalmazásban: a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet továbbá kvázi „szuper-felülvizsgálatként” sem (Jpe.I.60.011/2021/3.).

- [32] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Jpe.I.60.002/2021/7. és a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozataiban azt is kifejtette, hogy a jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonható le – negatív oldalról – következtetés, amelynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye tehát sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez köthető, az csak meghatározott és megjelölt bírói döntések tekintetében merülhet fel. Következésképpen – a jogegységi panasz eljárásokban eddig kialakult gyakorlatot követve – a jogegység követelményén belül az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyszázadosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben értelmezhető a jogegység.
- [33] A Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozat azt is rögzítette, hogy a jogegység követelménye megköveteli annak vizsgálatát, hogy mikor áll fenn az ügyek (bírói döntések) közötti azonosság. Az ügyszázadosság több tényező által befolyásolt, összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát. Ezt az elvi tételt a Jogegységi Panasz Tanács több határozatában is megerősítette (utoljára pl.: Jpe.I.60.039/2023/3., Jpe.I.60.021/2023/3., Jpe.I.60.019/2023/4., Jpe.I.60.055/2022/10.).
- [34] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint tehát az ügyszázadosság, a támadott és a hivatkozott határozatok összevethetőségének vizsgálata során kiemelt jelentősége van az alkalmazott jogszabály egyezőségének.
- [35] A fentiek figyelembevételével a Kúria mindenekelőtt kiemeli, hogy a támadott határozat és a hivatkozott határozat meghozatala során

alkalmazott jogszabály (Csódtv.) normatartalma nem volt azonos, mivel az eljárások során annak eltérő időállapotban hatályos rendelkezéseit kellett alkalmazni. A Csódtv.-nek a panaszos által hivatkozott 28. § (4) bekezdését 2012. március 1-i hatállyal iktatta be a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény, továbbá az ezekkel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCVII. törvény (a továbbiakban: Módtv.). A Csódtv. 83/A. § (1) bekezdése értelmében a Módtv.-vel megállapított rendelkezéseket – a (2)–(9) bekezdés szerinti kivételekkel – a hatálybalépést követően kezdeményezett csődeljárásokban és felszámolási eljárásokban kell alkalmazni. A hivatkozott határozat alapjául szolgáló ügyben – lévén, hogy az adós felszámolását 1992. április 23-án rendelték el, a Csódtv. 28. § (4) bekezdése pedig 2012. március 1. napján lépett hatályba – a Csódtv. 28. § (4) bekezdése nem volt alkalmazható, ahogyan azt a hivatkozott határozat indokolásának [28] bekezdése is rögzíti.

- [36] A hivatkozott határozatot a Kúria olyan jogi helyzetben hozta, amikor abban a kérdésben, hogy az adós részére tévesen átutalt összeget milyen eljárási rend figyelembevételével kell visszatéríteni, a Csódtv. nem tartalmazott rendelkezést. Itt tehát a Kúriának az e kérdést eldöntő jogszabályi rendelkezés hiányában a fennálló joghézag kitöltésének egyik módszerét alkalmazva kellett döntést hoznia. Ennek a helyzetnek a lényege éppen abban ragadható meg, hogy nincs az esetre alkalmazható és így értelmezhető jogszabályi rendelkezés, ezért a joghézag kitöltése csak analógiával történhet. Az analógia esetében ad hoc szabályalkotás történik, az itt megjelenő kötőelv (*principium analogiae*) vagy az analógia forrását képező jogszabályból extrapolálja a jogalkalmazói megoldást (egy szabály alapgondolatát terjesztjük ki a törvényben nem szabályozott hasonló tényállásra), vagy esetforrású az analogikus érvelés, amikor az analogikus érvelés alapja az olyan bírói gyakorlat, amely az eldöntendő esettel való hasonlósága miatt szolgál mintául. Akár szabály–eset, akár eset–eset forrású az érvelés, a kötőelv az analógia forrásául szolgáló másik, nem az esetre irányadó szabály, ami dogmatikai alapon fogalmilag is kizárja a jogegységi panaszban hivatkozott egyszerű jogértelmezést. Ebből következik, hogy a hivatkozott határozatban és a támadott határozatban adott jogértelmezés emiatt sem összevethető, a támadott határozat tehát fogalmilag nem térhet el a Kúria BHGY-ban közzétett határozatától.
- [37] A támadott határozatban a Kúria a Csódtv.-nek az adott eljárásban alkalmazandó rendelkezései [Csódtv. 4. § (1) bekezdés, 28. § (2) bekezdés *f*) pont, 38. § (3) bekezdés, 46. § (7) bekezdés] alapján jutott arra a következtetésre, hogy a panaszos panaszkövetelését az alperes felszámolásának kezdőidőpontja után keresettel, polgári perben nem, kizárólag az alperes felszámolási eljárásában, hitelezői igénybejelentéssel, az arra nyitva álló határidőben érvényesítheti (a támadott határozat indokolásának [30] bekezdése). A Kúria ebben a

- határozatában sem a Csódtv. 28. § (4) bekezdését alkalmazva hozott döntést. A Kúria a támadott határozatában a felülvizsgálati kérelem hivatkozásaira reagálva rögzítette azt, hogy a Csódtv. 28. § (4) bekezdése arra – a perben nem irányadó – esetre vonatkozik, ha az adós bankszámlájára tévesen címzett átutalás kerül, és csupán megjegyezte, hogy a joggyakorlat a Csódtv. 28. § (4) bekezdését arra az egyetlen további esetre ítélte alkalmazhatónak, ha a felszámolási eljárás alatt valamely jogerős bírósági határozat alapján az adós részére kifizetést teljesítettek, utóbb azonban rendkívüli perorvoslat eredményeként a jogerős bírósági határozatot hatályon kívül helyezték, ezért a pénzüsszeget vissza kell utalni (a támadott határozat indokolásának [28]–[29] bekezdése). Ebből az indokolásból sem következik a jogegységi panaszban hivatkozott értelmezés – és ennek megfelelően a Kúria közzétett határozatától való eltérés –, mert a Kúria a hivatkozott és a támadott határozatban ugyanolyan tényállási elemek mellett (a felszámolási eljárás alatt valamely jogerős bírósági határozat alapján teljesítettek kifizetést az adós részére, utóbb azonban rendkívüli perorvoslat eredményeként a jogerős bírósági határozatot hatályon kívül helyezték, és emiatt vált szükségessé a pénzüsszeget visszautalása), azaz nem általában a jogalap nélküli gazdagodás esetére alkalmazhatóan következtetett a visszafizetési kötelezettségre.
- [38] Mindezekre figyelemmel téves a panaszosnak az az állítása is, hogy mindkét ügyben a központi jogkérdés a Csódtv. 28. § (4) bekezdésének az értelmezése, ugyanis a támadott és a hivatkozott határozatok meghozatala során a Csódtv.-nek más-más időállapotban hatályos rendelkezéseit kellett alkalmazni, a panaszos által hivatkozott Csódtv. 28. § (4) bekezdése a hivatkozott határozat meghozatala során az előzőekben és a hivatkozott határozat indokolásában is ismertetett okokból nem volt alkalmazható. Következésképpen a támadott és a hivatkozott határozatok – az alkalmazandó jogszabály időbeli hatályának és normatartalmának eltérő volta miatt – nem vehetők össze.
- [39] Másrészt, a jogegységi panaszban írt eltérő jogértelmezést – a fentebb kifejtettek szerint – a támadott és a hivatkozott határozatból egyebekben sem lehet levezetni. A Kúria a hivatkozott határozatban a Csódtv.-nek az adott eljárásra irányadó rendelkezéseinek alkalmazása során kialakult bírói gyakorlat alapulvételével jutott arra a következtetésre, hogy visszautalandó a jogalap nélküli gazdagodásként a felszámolás tartama alatt az adóshoz érkezett összeg. A hivatkozott határozat azon megállapítása, hogy a Kúria fenntartja ezt az álláspontot attól függetlenül, hogy a felszámolás alatti jogalap nélküli gazdagodás téves átutalás révén keletkezett-e vagy más okból (a hivatkozott határozat indokolásának [29]–[30] bekezdései), a nem vitatott tényállás figyelembevételével csak úgy értelmezhető, hogy az nem általában, hanem a döntés jogi kereteit meghatározó tényadatok mellett irányadó. Ez azt jelenti, hogy a Kúria jogértelmezése nem eltérő a támadott és a hivatkozott határozatban, mindkettőből ugyanis az következik, hogy a bírói gyakorlat a téves utalással azonosan csak az olyan jogalap nélküli gazdagodási helyzetet fogadja el, ami abból adódott, hogy jogerős bírósági határozat alapján teljesítettek kifizetést az adós részére, utóbb azonban rendkívüli perorvoslat eredményeként a jogerős bírósági határozatot hatályon kívül helyezték, és emiatt vált szükségessé a pénzüsszeget visszautalása.
- [40] Tekintettel arra, hogy a támadott és a hivatkozott határozatok között az ügyszabványosság, összevethetőség nem áll fenn, ekként a határozatok közötti jogkérdésben való eltérés vizsgálata nem lehetséges, és a jogegységi panaszban állított jogértelmezési eltérés mint a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése szerinti egyik szükségképpeni előfeltétel ki sem mutatható, a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.
- Elvi tartalom**
- [41] Az ügyszabványosság, a támadott és a hivatkozott határozatok összevethetőségének vizsgálata során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben alkalmazott jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom).
- Záró rész**
- [42] Felszámítás [a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) [81. § (1) bekezdés] hiányában a Kúria az alperes perköltségének a viseléséről szóló rendelkezést mellőzte.
- [43] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdésében meghatározott jogegységi panasz eljárási illeték – figyelemmel a panaszos részére az Itv. 5. § (1) bekezdés b) pontjában biztosított teljes személyes illetékmentességre – a Bszi. 41/C. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 102. § (6) bekezdése alapján az állam terhén marad.
- [44] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2024. február 19.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.050/2023/7. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát elutasítja. Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 60.000 (hatvenezer) forint költséget. A 70 000 (hetvenezer) forint jogegységi panasz eljárási illeték az állam terhén marad. A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás**A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás**

- [1] A felperes 2021. augusztus 4-én kérelmet nyújtott be az alpereshez, amelyben az alperesi érdekelt tulajdonában álló, kivett közút megnevezéssel nyilvántartott, a kérelemben megjelölt ingatlanok tekintetében az ingatlan-nyilvántartás tényleges állapotnak történő megfelelése vizsgálását és az ingatlan-nyilvántartásnak a valóságnak megfelelő tartalommal való kiigazítását kérte. Az alperes a benyújtott kérelemre tekintettel 2021. augusztus 5-én eljárást indított és 15 napos határidővel hiánypótlási felhívást bocsátott ki, amelyet a felperes 2021. augusztus 19-én vett át. A hiánypótlási felhívásban megadott határidő letelte előtt, az alperes a 2021. augusztus 25. napján kelt 17.130/2021. számú végzésével az eljárást az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 47. § (1) bekezdés b) pontja alapján megszüntette. Indokolása szerint egyrészt a felperes a hiánypótlási felhívásban megjelölt iratokat nem csatolta, másrészt az eljárás hivatalbóli folytatásának jogszabályi feltételei nem álltak fenn, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 27. § (2) bekezdés a) pontja a művelés alól kivett területek tekintetében tiltja, hogy az ingatlanügyi hatóság kivett terület művelési ág változtatását hivatalból vezesse át az ingatlan-nyilvántartásban.
- [2] A felperes a végzés 2021. augusztus 31-én történő átvétele napján az eljárás hivatalbóli lefolytatását kérte azzal, hogy az Ákr. 2–6. §-aiban foglalt alapelvek értelmében a hatóság hivatalból köteles intézkedni a tudomására hozott művelési ág változás ingatlan-nyilvántartási átvezetése iránt.
- [3] Az alperes a papír alapon 2021. augusztus 25-én kelt és elektronikusan 2021. szeptember 15-én kiadmányozott 17.130-4/2021. számú végzésével az eljárást megszüntető végzésének az indokolását módosította. Elismerte, hogy az eljárást megszüntető végzését a hiánypótlásra megadott 15 napos határidő eltelte előtt hozta meg. A hiánypótlásra nyitva álló határidőben a felperes által benyújtott beadványt figyelembe véve megállapította, hogy a felperes a hiánypótlásban foglaltakat nem teljesítette, sem az ingatlantulajdonostól származó meghatalmazást, sem a közút megszüntetését engedélyező ügyi hatósági engedélyt, sem térképet, változási vázrajzot nem csatolt. Tekintettel arra, hogy az Inytv. 27. § (3) bekezdés a) pontja szerint a felperes nem nyújthat be kivett területre művelési ág változás iránti kérelmet, továbbá arra is, hogy az Inytv. 28. § (1) bekezdése szerint az ügyi hatóságnak az út megszüntetését engedélyező határozatát nem csatolta, ezért az eljárás megindításának jogszabályban meghatározott feltételei hiányoztak, emiatt az Ákr. 47. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az eljárást meg kellett szüntetnie. Kifejtette továbbá, hogy a közútra vonatkozó művelési ág változás iránti eljárás, mivel az művelés alól kivett területet érint, az Inytv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján hivatalból nem folytatható le.
- [4] A felperes közigazgatási pert indított, támadva mind az alap-, mind a módosító végzést. A jogegységi panasz eljárás szempontjából lényeges kereseti

érvelése szerint kérelemre indult eljárásban az eljárás csak abban az esetben szüntethető meg, ha a kérelmező felhívásra nem nyilatkozik (Kúria Kf.37.444/2019/7.). Az eljárás során a hiánypótlásnak eleget tett, az eljárás megszüntetésének nem volt helye. A hatóság a módosító végzésben nem indokolta meg, hogy a hiánypótlás miért nem volt megfelelő. Álláspontja szerint az alperesnek hivatalból kellett volna eljárnia. Egyrészt azért, mert más ügyekben más hatóságok hivatalból határszemtét rendeltek el a művelési ág változások bejelentésére vonatkozó előírások teljesítésének ellenőrzésére, ezért a jelen ügyben is a kérelme alapján bekövetkezett hivatalos tudomásszerzés folytán hivatalból el kellett volna járni. Másrészt azért, mert ha az ingatlantulajdonos nem tesz eleget a művelési ágban bekövetkezett változás bejelentésének, a hatóságnak hivatalból kell eljárást lefolytatnia. Kifejtette, hogy jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy az ingatlan-nyilvántartás a valóságnak megfelelő adatokat tartalmazza.

- [5] A Veszprémi Törvényszék a 2.K.701.263/2021/23/II. számú ítéletével az alperes eljárást megszüntető végzését és az azt módosító végzését megsemmisítette, és az alperest új eljárásra kötelezte. Ítéletében kifejtett álláspontja szerint a módosító végzés meghozatalának időpontja a papír alapon és elektronikus úton kiadmányozott példányokon feltüntetett időpontok eltérése okán nem volt joghatás kiváltására alkalmas, továbbá az alperes az indokolási kötelezettségét is megsértette, mert az indokolásban nem adott számot arról, hogy a hiánypótlásra benyújtott okiratok miért nem voltak elfogadhatóak.
- [6] Az alperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen az ítélet megváltoztatását, a kereset elutasítását, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Sérélmezte, hogy a bíróság a pergátló akadályt – a felperes ügyféli jogállásának és perindítási jogának hiányát – nem vizsgálta, a keresetet érdemben elbíráló döntés ezért a Kfv.37.612/2015/9. számú közetett határozattól eltér, emiatt jogsértő. Felülvizsgálati kérelmében az ügy érdemét érintően kifejtett érvei szerint az ítéletben foglalt megállapításokkal ellentétben jogszabálysértést nem követett el, az indokolási kötelezettségének eleget tett. Az elsőfokú bíróság jogsértő módon járt el, amikor a módosító végzés és az eljárás megszüntető végzés indokolását összemossa indokolási hiányosságot állapított meg. A felperesnek az a kérelme, hogy hivatalból folytassák le az eljárást, nem teljesíthető, mert az eljárás csak ügyfélnek minősülő jogosult kérelmére indítható meg. A felperes nem minősült ügyfélnek. Ezen túlmenően az Inytv. 27. § (2) bekezdés a) pontja az eljárás hivatalbóli indítását ki is zárja. Kifogásolta, hogy a bíróság nem egyszerűsített perben járt el.
- [7] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Kifejtette, hogy az alperesnek a kérelmét visszautasító végzését indokolnia kell. Ügyfélnek minősült, mert bejelentést tett, illetve kivizsgálási kérelmet nyújtott be.
- [8] Az alperesi érdekelt észrevételt nem tett.

A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata

- [9] A Kúria jogegységi panasszal támadott Kfv.37.099/2023/8. számú végzésében az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Rámutatott, hogy a keresettel támadott közigazgatási végzés és az azt módosító végzés egységes egészet képez, annak jogszerűségét a maga egységes egészében kell vizsgálni. A művelési ág változás ingatlan-nyilvántartási átvezetésére irányuló kérelem benyújtására – az Inyvtv. 27. § (3) bekezdés *a*) pontja értelmében nem bárki, hanem a jogszabályban meghatározott személy – így az ingatlan tulajdonosa, az állam tulajdonosi jogait gyakorló szerv vagy a vagyongazdálkodó, illetőleg a földhasználó – jogosult. Nem volt vitatott, hogy a felperes e jogosulti körbe nem tartozik bele, egyik ingatlan vonatkozásában sem rendelkezik az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonjoggal, jogilag jelentős tényről, a földhasználati nyilvántartásban nem földhasználója ezen ingatlanoknak. Mindezekre tekintettel a felperes nem minősül ügyfélnek. Kérelmet legfeljebb a kérelem előterjesztésére jogosult, jelen esetben az ingatlanulajdonos meghatalmazottjaként nyújthatott volna be, de ilyen meghatalmazással nem rendelkezett. Mivel a kérelemmel érintett ingatlanok mindegyike kivett közút, a kérelem teljesítéséhez a közút megszüntetését engedélyező végleges hatósági határozat is szükséges lett volna. Mindezekre tekintettel az Ákr. 47. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint a hatóság az eljárást megszüntethette, mert a kérelem visszautasításának lett volna helye és annak oka az eljárás megindítását követően jutott a hatóság tudomására.
- [10] A felperesnek az anyagi jogszabályok szerint ügyféli jogosultsága nem volt, de mivel az ő kérelme tárgyában hozott eljárásjogi alapon döntést a hatóság, ezen döntéssel szemben a felperest megillette az ügyféli jogállás, a perindítási jog. Pergátló akadály mindezekre tekintettel nem állt fenn, az alperes által hivatkozott eseti döntéstől való eltérés az ügyféli jogállás eltérő alapon való fennállása okán nem volt megállapítható.
- [11] Megállapította továbbá, hogy a módosító végzés kiadmányain szereplő eltérő időpont nem eredményezett az ügy érdemére kiható eljárási jogsértést, a felperes jogorvoslati jogát nem nehezítette el. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog alkotmánybírói értelmezésére hivatkozva vizsgálta az indokolási kötelezettséget, megállapítva, hogy az elsőfokú bíróság jogsértően járt el, továbbá tévesen jutott arra a következtetésre, hogy az alperes az indokolási kötelezettségét megsértette.
- [12] Az új eljárásra előírta az egyszerűsített per szerinti eljárás és az általános szabályokra való áttérés feltételeinek vizsgálatát és annak megfelelő eljárás lefolytatását, továbbá a kúriai végzésben foglaltak figyelembe vételével a kereset ismételt elbírálását.

A jogegységi panasz

- [13] A Kúria döntése ellen a felperes (a továbbiakban ügyis mint panaszos) élt jogegységi panasszal, amelyben kérte a végzés hatályon kívül helyezését,

emellett másodlagosan a Kúria eljáró tanácsának új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.

- [14] Jogegységi panaszát a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdésére alapítva állította, hogy a jogegységi panasszal támadott végzés eltért a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett Kfv.37.424/2011/4. számú határozattól, amely kimondta, hogy az ingatlan adatainak változását az ingatlanulajdonost terhelő bejelentési kötelezettség alapján az ingatlanügyi hatóságnak át kell vezetnie (Inyvtv. 27. § (1) bekezdése, 28. § (3) bekezdése), a nyilvántartott adatoknak a tényleges állapottal való egyezőségét az ingatlanügyi hatóság hivatalból is ellenőrizheti. A jelen ügyben az alperesi érdekelt mint ingatlanulajdonos a bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, ennek ellenére nem hívták fel a bejelentési kötelezettsége teljesítésére. A közzétett határozat szerint az alperesnek hivatalból ellenőrzési kötelezettsége van, nem a hatóság dönti el indít-e hivatalból eljárást, mert ez esetben sérül az Ákr. 2. § (2) bekezdésében foglalt törvény előtti egyenlőség elve, a megkülönböztetés tilalma, továbbá sérül az Ákr. 3. §-a. Az Inyvtv. 27. § (2) bekezdése, 28. § (3)–(4) bekezdése értelmében az alperest hivatalból eljárási kötelezettség terheli, a bejelentőnek nem kell ingatlanulajdonosnak lennie. Téves ezért a közzétett határozatban foglaltakra tekintettel az a megállapítás, hogy csak az ingatlanulajdonos kérelmére indulhat meg az eljárás, nem tulajdonos bejelentésére nem folytatható le hivatalból művelési ág megváltoztatására irányuló eljárás.
- [15] A felperes a Kfv.37.651/2011/9. számú ítélettől való eltérést arra alapította, hogy a közzétett precedenshatározat kimondta, hogy a nem erdő művelési ágban nyilvántartott, beerdősült földterületek vonatkozásában – az akkor hatályban volt –, az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény (a továbbiakban: Etv.) 73. § (2) bekezdése feljogosította az erdészeti hatóság bejelentése alapján az ingatlanügyi hatóságot a művelési ág változásának hivatalból átvezetésére. A panaszos álláspontja szerint az Inyvtv. 27. § (2) bekezdése, 28. § (3)–(4) bekezdése értelmében bejelentésre helye van hivatalból eljárásnak, akárcsak az előző precedenshatározat alapján is. Relevánsnak tekintette e körben a precedensként figyelembe nem vehető KGD 2005.170. számon közzétett eseti döntést is. Hangsúlyozta, hogy törvénytörően tekintették kérelmezőnek, mert bejelentést tett, bejelentése alapján hivatalból kellett volna eljárnia a hatóságnak.
- [16] A Kfv.37.380/2021/5. számú ítélettől való eltérés a panaszos érvelése szerint abban áll, hogy a precedenshatározat kimondta: a hatósági ellenőrzési eljárás bejelentés alapján hivatalból indul, az ellenőrzés nyomán a levegőtisztaság-védelmi eljárás az Ákr. 100. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján ugyancsak hivatalból indul. Mindezek alapján bejelentés alapján helye van hivatalból eljárási indításának. Utalt ennek kapcsán ugyancsak az Ákr. 3. §-ára, az Inyvtv. 27. § (2) bekezdésére, 28. § (3)–(4) bekezdéseire, hangsúlyozta a tulajdonos bejelentésének hiányában is az alperesnek a

- tudomásszerzés folytán el kell járnia. Előadta, hogy az Inyvtv. 27. § (3) bekezdés a) pontja alapján mint földhasználó – az utak használója – bejelentéssel élhet.
- [17] A felperes a Kfv.35.629/2017/5. számú határozat elvi tartalmára ([19] bekezdés) hivatkozással állította, hogy az iratellenes tényállás folytán a bizonyítékokat a Kúria újraértékelhette volna. Az iratellenesség abban állt, hogy a bejelentését kérelemnek tekintették, melyből téves következtetésre jutottak.
- [18] A Kfv.37.768/2022/7. és a Kfv.35.410/2016/4. számú közzétett határozatoktól való eltérésként a panaszos arra hivatkozott, hogy a bizonyítékok felülmérlegelésének szabályát a Kúria a jogegységi panasszal támadott végzésében megsértette, a felülmérlegeléshez nem álltak fenn a közzétett határozatokban írt feltételek, mert a tényállás nem volt hiányos, az elsőfokú bíróság eleget tett indokolási kötelezettségének, az elsőfokú ítéletben nem volt okszerűtlen következtetés vagy megállapítás.
- [19] A panaszos álláspontja szerint a Bszi. 41/B. § (1) bekezdésére alapítottan is – állítása szerint – jogegységi panasznak van helye, mert a Kúria a jogegységi panasszal támadott határozatában megszegte a Kfv.35.395/2014/7., a Kfv.35.425/2015/7., a Kfv.35.286/2012/6., a Kfv.35.579/2012/5. számú határozatokban az indokolási kötelezettséggel kapcsolatban kifejtett jogértelmezést, ezért e határozatoktól való eltérés okán a jogegységi panasz megalapozott. Sэрlemzte, hogy a Kúria a jogegységi panasszal támadott határozatában nem tett eleget az indokolási kötelezettségének, mert nem indokolta meg, hogy miért nem alkalmazható az Inyvtv. 28. § (4) bekezdése, ezáltal eljárása sértette a jogbiztonságot és a jogegységet is. Az EBH2017. K.8. számú döntés értelmében ezek a közzétett döntések kimondják, hogy az indokolási kötelezettség olyan eljárási garanciát jelent, melynek minden esetben érvényesülnie kell. A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) Kommentárjára utalással kifejtette, hogy a bíróságnak a keresetben hivatkozott valamennyi jogsértésről állást kell foglalnia. A „kereseti kötöttség” azt jelenti, hogy a keresetben vagy felülvizsgálati kérelemben hivatkozott valamennyi jogszabálysértésre ki kell térni a bírósági ítéletben. A Kúria ennek a jogegységi panasszal támadott határozatában nem tett eleget, az Inyvtv. 28. § (4) bekezdéssel kapcsolatos indokolás hiányzik a kúriai végzésből, ezért a végzés a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5) bekezdésével is ellentétes.
- [20] Kifejtette, hogy az alperes felülvizsgálati kérelme formai szempontból hibás, hiányos volt, nem tartalmazta az alperesi érdekelteket, ezért a felülvizsgálati kérelem befogadásának nem lett volna helye. Kérte költsége megállapítását azzal, hogy költségjegyzéket később csatol. A jogegységi panaszát tárgyalás tartása mellett kérte elbírálni. Jogegységi panaszához illetékmentességi nyilatkozatot csatolt.
- Az ellenérdekű felek nyilatkozata**
- [21] Az alperes nyilatkozatában a jogegységi panasz elutasítását indítványozta. Előadta, hogy a jelen ügyben a Bszi. 41/B. § (1) bekezdésére alapítottan jogegységi panasznak nincs helye. A Bszi. 41/B. § (2) bekezdésére alapított jogegységi panaszt alaptalannak ítélte, mert közutakat érintő művelési ág változás átvezetésére hivatalból eljárás nem folytatható az Inyvtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja szerinti kivételszabály alapján. A felperes által felhozott esetek nem közutakra vonatkoznak, ügyazonosság nem áll fenn, így jogkérdésben való eltérés sem állapítható meg.
- [22] Költsége megítélését kérte, azt költségjegyzéken felszámította.
- [23] Az alperesi érdekelte nyilatkozatot nem tett.
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai**
- [24] A jogegységi panasz alaptalan.
- [25] A jogegységi panaszt a felperes egyrészt a Bszi 41/B. § (1) bekezdésére, másrészt a (2) bekezdésére alapítva terjesztette elő.
- [26] A Jogegységi Panasz Tanács hangsúlyozza, hogy a Bszi. 41/B. § (1) bekezdésére alapítottan jogegységi panasz akkor terjeszthető elő, ha a felülvizsgálati kérelemben a Kúria 2012. január 1. után hozott és a BHGY-ben közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést nem orvosolta. A jelen ügyben a felperes nem élt felülvizsgálati kérelemmel, az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelemben nem történt hivatkozás a Kfv.35.395/2014/7., a Kfv.35.425/2015/7., a Kfv.35.286/2012/6., a Kfv.35.579/2012/5. számú határozatokra, sem az EBH 2017.K.8. számú döntésre (Kfv.37.936/2015/8.), ezért a jogegységi panasz előterjesztése feltételeinek hiányában a Jogegységi Panasz Tanács a felperes által az e határozatoktól jogkérdésben való eltérést nem vizsgálta.
- [27] A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panasznak akkor van helye, ha a Kúria ítélező tanácsa jogkérdésben jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül, úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróság határozatában nem került sor.
- [28] A jogkérdésben való eltérés megítélésének vizsgálatakor a Jogegységi Panasz Tanácsnak a következőkre kell figyelemmel lennie: az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A Kúria e feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezés elvi tartalmát (ratio decidendi) az azonos ügyekben követi (Jpe.I.60.002/2021/7. [18]).
- [29] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében (pl. Jpe.I.60.005/2021/5. [29], Jpe.II.60.030/2022/8. [40], Jpe.I.60.055/2022/10. [29]) elvi élel fejtette ki, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog- és érdeksérlemének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőséget biztosítanak. A jogegységi panasz eljárás, mint ahogy a nevéből is tükröződik, a közzétett határozattól eltérés feloldását, a jogegység

- biztosítását célozza, nem pedig újabb jogorvoslati fórumot nyit a panaszosnak, a megelőző eljárások során szükségszerűen már érvényesített jog- és érdeksérelem orvoslására (Jpe.I.60.001/2021/2. [13]). Ugyancsak e körben mutatott rá a Jogegységi Panasz Tanács arra is, hogy a jogegységi panasz eljárás a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, *sui generis* eljárás. Más megfogalmazásban: a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet továbbá kvázi „szuper-felülvizsgálatként” sem (Jpe.I.60.011/2021/3. [20]).
- [30] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Jpe.I.60.002/2021/7. és a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozataiban azt is kifejtette, amit később a Jpe.II.60.027/2021/8. számú döntésében megerősített, hogy a jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonható le – negatív oldalról – következtetés, amelynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye tehát sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez köthető, az csak meghatározott és megjelölt bírói döntések tekintetében merülhet fel. Következésképpen – a jogegységi panasz eljárásokban eddig kialakult gyakorlatot követve – a jogegység követelményén belül az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyszakosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [31] A Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozat azt is rögzítette, hogy a jogegység követelménye megköveteli annak vizsgálatát, hogy mikor áll fenn az ügyek (bírói döntések) közötti azonosság. Az ügyszakosság több tényező által befolyásolt, összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát, továbbá közigazgatási perben – a kérelemhez kötöttség és a közigazgatási ügy tárgya által meghatározott vizsgálat miatt – a hatósági, a kereseti és a felülvizsgálati kérelem ténybeli és jogi azonosságot befolyásoló elemeit. Nincs ügyszakosság az eltérő anyagi jogi háttérű, azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kérelmet tartalmazó, vagy azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő tényállású közigazgatási ügyek és annak alapján indult közigazgatási jogviták között. Alappal kérdőjelezhető meg az ügyszakosság továbbá azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kereseti vagy eltérő felülvizsgálati érvelés esetén (Jpe.I.60.002/2021/7. [20]–[21]).
- [32] A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi eljárásban az eljárás kereteire figyelemmel, jogegységi panaszban állított, jogkérdésben való eltérés(ek) vizsgálatát végzi, nem bírálja el az alapul fekvő ügyet, abban érdemben nem dönthet, ezért a fentiekben kifejtettek szerint nem vizsgálhatja a panaszosnak a felülvizsgálati kérelem befogadhatóságával kapcsolatos kifogását.
- [33] Mindezek előrebocsátása mellett a Jogegységi Panasz Tanács azt állapította meg, hogy a panaszos jogkérdésben való eltérés címén olyan kérdésben állított eltérést, olyan állítást tett, amely nem volt az alapul fekvő ügy tényállásának része, nem volt a per során vitatott tény, nem volt rá kereseti kérelem, sem féli állítás, ezért nem képezte a per tárgyát: jelesül a felperes az eljárás során kérelmező volt, ügyféli és eljárási (perindítási, keresetösségi) jogait kérelmezői minőségére alapította. Keresetlevelében is az adta elő, hogy 2021. augusztus 2-án kivizsgálási iránti kérelemmel fordult az alpereshez, amelyben kérte a kérelemben megnevezett ingatlanok vonatkozásában az ingatlan-nyilvántartás tényleges állapotnak történő megfelelését vizsgálja ki és ezt követően a valóságnak megfelelően igazítsa ki annak tartalmát. Keresetében azt kérte, hogy a bíróság kötelezze arra az alperest, hogy az Inyvtv. 27. § (3) bekezdése alapján a felperesi kivizsgálási kérelemben foglaltaknak tegyen eleget. Ahogy arra a felperes is hivatkozott a jogegységi panaszában, a per kereteit, körét a kereseti kérelem szabja meg, a felperesnek a perben tett állítása az volt, hogy kérelmezőként járt el, kérelmére a hatóságnak a művelési ág megváltoztatását át kellett volna vezetnie az ingatlan-nyilvántartáson. Ha a felperes a peres eljárás során a keresetváltoztatásra nyitva álló időn túl olyan nyilatkozatot tesz, amely a keresetet alapjaiban változtatja meg (kérelmező helyett – nem kérelmezőként, hanem bejelentőként nyilatkozik), az tiltott keresetváltoztatás, érdemben nem bírálható el. A Kúria a jogegységi panasszal támadott végzésében a keresethez kötöttség elvéből következően csak a keresetben felhozott tényeket, adatokat, állításokat, jogsértéseket vizsgálhatta a felülvizsgálati kérelemhez kötötten. A Kúria ezért csak arról foglaltatott állást a pergátló kifogás kapcsán, hogy a felperes mint kérelmező rendelkezett-e ügyféli jogokkal és perindítási jogosultsággal vagy sem. A perindítási jog és a felperes ügyféli jogállása arra tekintettel nyert elismerést, hogy a kérelme tárgyában hoztak döntést. Más a kérelmező és más a bejelentő jogi státusza a perindítást, ügyféli jogokat tekintve. Mindezekre tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács a bejelentői státuszra alapított, jogkérdésben való eltérés vizsgálatát a Kfv.37.651/2011/9., a Kfv.37.380/2021/5., a Kfv.35.629/2017/5. számú határozatok kapcsán mellőzte. A Jogegységi Panasz Tanács a panaszosnak először a jogegységi panaszban állított, a földhasználatára alapított bejelentési jogosultságára alapozott eljárási jogosultságát sem vizsgálhatta.
- [34] A Jogegységi Panasz Tanács a Kfv.37.768/2022/7. és a Kfv.35.410/2016/4. számú határozatokkal összefüggésben állított, a felülmérlegelés tilalmától mint jogkérdéstől való eltérést és így jogsértést nem állapított meg. Az a körülmény – hogy a jogegységi panasszal támadott határozatában a Kúria úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság törvénysértően döntött, amikor a módosító végzés kiadmányai közti eltérést lényegi eljárási jogsértésnek minősítette,

- továbbá tévesen foglalt állást az alperes indokolási kötelezettsége teljesítésének megítélésakor –, nem ütközik a felülmérlegelés tilalmába, nem jelent jogkérdésben való eltérést. Ha azonban a bizonyítékok, tények, adatok téves értékelésére kerül sor, az jogsértést eredményez, melynek következtében a bizonyítás felülmérlegelésének van helye, ezt a precedenshatározatok sem zárják ki.
- [35] A panaszos által állított, a Kfv.37.424/2011/4. számú határozattól jogkérdésben való eltérés a Jogegységi Panasz Tanács szerint szintén nem állapítható meg a hivatalbóli ellenőrzési kötelezettség tekintetében. A panaszos által felhívott ügyben az ingatlantulajdonos nem tett eleget bejelentési kötelezettségének (az ingatlan szülő művelési ágról gyümölcsösre változott), a hatóság a tudomásszerzést követően eljár és az engedély nélküli változást átvezette az ingatlan-nyilvántartáson. A jogegységi panasszal érintett ügyben – eltérően a hivatkozott precedens-ügytől – eltérően kellett megítélni, hogy a hatóságnak hivatalból el kell-e járnia. A két ügy tényállása és a vizsgált jogkérdés nem azonos, mert a jelen ügyet érintően – szemben az általános szabály alá eső precedensügytől – a kivett közutakat érintő művelési ág megváltoztatásának átvezetésére hivatalból eljárás nem folytatható az Inyvtv. 27. § (2) bekezdés *a*) pontja kivételszabálya, és ennél fogva tiltó rendelkezése folytán.
- [36] A fentiek alapján a Bszi. 41/B. § (1)–(2) bekezdése alapján jogkérdésben való eltérés nem állapítható meg, a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.
- Elvi tartalom**
- [37] I. A Bszi. 41/B. § (1) bekezdésére alapítottan előterjesztett jogegységi panasz nem bírálható el érdemben, ha a jogegységi panasszal élő fél felülvizsgálati kérelmet nem nyújtott be.
II. A jogegységi panasz eljárásban is érvényesül a keresethez kötöttség elvéből fakadóan, hogy csak a keresetben felhozott tények, állítások, adatok, jogsértések lehetnek a jogegységi panasz tárgyai, a panaszosnak először a jogegységi panaszban állított, új jogsértésre való hivatkozása érdemben nem bírálható el.
- Záró rész**
- [38] A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panasz elbírálásához nem tartotta indokoltnak tárgyalás tartását, ezért a Bszi. 41/C. § (8) bekezdésére figyelemmel a panaszt tárgyaláson kívül bírálta el.
- [39] A felperesi panaszos illetékmentességét igazolta, melyre figyelemmel a meg nem fizetett illeték a Bszi. 41/C. § (2) bekezdés *i*) pontja szerint alkalmazandó Pp. 102. § (6) bekezdése alapján az állam terhén marad.
- [40] Az alperes költséget igényelt, költségét felszámította. A Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 41/C. § (2) bekezdés *h*) pontja folytán alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése, 83. § (1) bekezdése, 82. § (3) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperes jogegységi panasz eljárásban felmerült költsége megfizetésére, amelynek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 4. § (1) bekezdése, 3. § (3) bekezdése alapján a felszámítottal egyező mértékben határozta meg. Az alperesi érdekeltnek költsége nem merült fel, ezért arról határozni nem kellett.
- [41] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.
- Budapest, 2023. január 22.
- Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Dr. Márton Gizella s.k. előadó bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró
- A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.III.60.043/2023/8. számú
végzése**
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria Büntető Kollégiumának kollégiumvezetője által előterjesztett előzetes döntéshozatali indítvány alapján indult jogegységi eljárásban meghozta a következő
- végzést:**
- a Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi eljárást érdemi elbírálás nélkül megszünteti.
- Indokolás**
- [1] A Kúria Büntető Kollégiumának kollégiumvezetője (a továbbiakban: indítványozó) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés *a*) pontjában biztosított jogkörében eljárva, a Bszi. 32. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő az 1/2012. Büntető jogegységi határozat (a továbbiakban: 1/2012. BJE) hatályon kívül helyezése, és annak megfontolása érdekében, hogy szükséges-e új jogegységi határozat meghozatala.
- [2] Az 1/2012. BJE a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 177/A. § (1) bekezdés *a*) pontjának első fordulata szerinti visszaélés személyes adattal vétsége vonatkozásában kimondja, hogy az elkövetője nemcsak az adatvédelmi jogszabályok szerinti adatkezelő, hanem bárki lehet. Az előzetes döntéshozatali indítvány indokolása szerint az időközben bekövetkezett jogszabályi változásokra, így különösen a régi Btk. hatályon kívül helyezésére, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.), továbbá az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet

hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) hatálybalépésére tekintettel a jogegységi határozatban foglaltak meghaladottá váltak. Erre figyelemmel az indítványozó kérte, hogy a Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 40. § (1) bekezdése alapján az 1/2012. BJE határozatot helyezze hatályon kívül, és ezzel egyidejűleg – az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében – fontolja meg, hogy szükséges-e új jogegységi határozat hozatala.

- [3] Az indítványozó az előzetes döntéshozatali indítványt a 2023. december 9-én kelt nyilatkozatában visszavonta, és a Bszi. 39. § (2) bekezdése alapján indítványozta a jogegységi eljárás megszüntetését. Nyilatkozata indokolásában hivatkozott a 3/2015. Büntető jogegységi határozatra, amely szerint az ítélkezési gyakorlat egységének biztosítása azt jelenti, hogy a meglévő kiforrott gyakorlatot közrehatás érte, ami azt elmozdítaná. Az előzetes döntéshozatali indítvány indokolása a Btk. 219. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt személyes adattal visszaélés vétsége törvényi tényállásának megváltozására alapította az új jogegységi határozat meghozatalának szükségességét. Az indítványozó nyilatkozata szerint ugyanakkor az előzetes döntéshozatali indítvány által érintett kérdésben megosztott ítélkezési gyakorlat nem alakult ki, és jelenleg a Kúria egyik ítélkező tanácsa sem kíván eltérni a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatoktól. Mindebből következően az indítványozó álláspontja az, hogy eljárási okokból nincs helye jogegységi határozat hozatalának.
- [4] A Bszi. 38. § (1) bekezdése szerint az indítványozó a jogegységi határozat meghozataláig az indítványt módosíthatja vagy visszavonhatja. A Bszi. 39. § (2) bekezdése szerint a tanács érdemi elbírálás nélkül végzéssel megszünteti a jogegységi eljárást az indítvány visszavonása esetén, ha a 32. § (1) bekezdésében foglalt okok nem állnak fenn.
- [5] A fentiekre tekintettel a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria Büntető Kollégiuma kollégiumvezetőjének előzetes döntéshozatali indítványa alapján indult jogegységi eljárást a Bszi. 39. § (2) bekezdése alapján érdemi elbírálás nélkül megszüntette.

Budapest, 2024. február 12.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Domonyai Alexa s.k. előadó bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt Péter s.k. bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tanczos Rita s.k. bíró

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

101I. A több sértett sérelmére elkövetett lopási cselekmény esetén a bűncselekmény rendbeliségének (bűnhalmazat) megállapítása tekintetében az elkövető tudatától független tárgyi tényezőknek van meghatározó jelentősége (Btk.6. §; Be. 50. §; 2/2005. BJE határozat; 43/2007. BK vélemény).

II. Nem minősül intellektuális közokirat-hamisítás büntettének az, ha az elkövető a korábbi vezetői engedélye elvesztésének valótlan bejelentésével, általános iskolai végzettség hiányában jut újonnan kiállított „B” kategóriára érvényes vezetői engedélyhez. Ugyanakkor az elkövető azzal a magatartásával, hogy a vezetői engedélye elvesztésének valótlan bejelentésével a hatóság előtt új okmány kiadását kérlemzte, a hatóság félrevezetésének vétségét valósította meg [Btk. 271. § (3) bek., 342. § (1) bek. c) pont és (3) bek.; 2016. évi CXXX. tv. (Pp.) 323. §; 24/2005. (IV. 21.) GKM rend. 10. § (2) bek.]. A járásbíró a 2020. október 1-jén kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki embercsempészség büntetében [Btk. 353. § (1) bek., (2) bek. a), b) pont], és ezért őt 1 év 5 hónap börtön fokozatú szabadságvesztésre és 3 évi Magyarország területéről történő kiutasításra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztésből legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.

- [1] A járásbíró az ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli, társtettesként elkövetett lopás büntetében [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont bc) és be) alpont, (5) bek. b) pont] és közokirat-hamisítás büntetében [Btk. 342. § (1) bek. c) pont]. Ezért őt – halmazati büntetésül – 5 év 6 hónap szabadságvesztés büntetésre és mellékbüntetésként 6 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztést börtönben kell végrehajtani, és abból a terhelt legkorábban a büntetés kétharmad részének, de legkevesebb 3 hónap kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A bíróság elrendelte a terhelttel szemben korábban meghozott jogerős ítélettel kiszabott 11 hónap börtönbüntetés végrehajtását. Kötelezte a terheltet a magánfél részére kártérítés, valamint ehhez kapcsolódóan az állam részére az eljárási illeték megfizetésére. Rendelkezett a terhelt által előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról a kiszabott szabadságvesztés végrehajtásába, a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] Az ellentétes irányú fellebbezések alapján eljáró bíróságnak mint másodfokú bíróságnak ítéletével az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát megváltoztatta, a Kft sérelmére társtettesként elkövetett lopás büntetést a Btk. 370. § (1) bekezdése, a (2) bekezdés b) pont bc) alpontja és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősítette. Pontosította a magánfél részére megítélt kártérítés, valamint az ahhoz kötődő kamatfizetés kezdő

időpontját, és az állam részére fizetendő eljárási illeték összegét, ezen túl kiegészítette a bűnjelekre vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezéseket. Helyesbítette a terhelt által előzetes fogvatartásban töltött idő beszámítására vonatkozó elsőbírói rendelkezéseket. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.
- [4] A védő a felülvizsgálat alapjául a Be. 648. § a) pontja alapján, a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa), valamint b) pont ba) alpontjára hivatkozott.
- [5] Álláspontja szerint az első- és a másodfokú bíróság egyaránt helytelenül ítélte meg a lopással érintett sértettek számát, és emiatt törvénysértően minősítette a terhelt e cselekményeit kétféleképpen – a Btk. 370. § (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő – lopás büntettének.
- [6] Álláspontja alátámasztására a Legfelsőbb Bíróság 2/2005. BJE határozatára hivatkozott, amely szerint a lopás bűncselekményének passzív alanya – a birtoklás jogcímétől függetlenül – a dolog birtokosa, aki az elkövetési magatartás megvalósítása, az elvétel folytán a birtokát elveszti. A Be. 51. §-a alapján kifejtette, hogy a lopás passzív alanya egyszersmind ugyanennek a bűncselekménynek a sértettje. Elismerte, hogy a lopás esetében – amennyiben a tulajdonlás és a birtoklás elválik – a bűncselekmény egyaránt sérti a tulajdonos és a birtokos jogait, ekként eljárásjogi szempontból mindketten sértetti pozíciót töltenek be, azonban kifejtette, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 12. § (2) bekezdése szerinti folytatólágos bűncselekmény fogalom alapján megkövetelt sértetti azonosság anyagi jogi kategória, így a lopási cselekmények elkövetése esetén a folytatólágosság megítélésénél azt kell sértettnek tekinteni, aki a dolgot ténylegesen birtokolta, vagyis a passzív alanyt, akinek sérelmére az elkövetési magatartás, az elvétel megvalósul.
- [7] A védő ezen – a jogegységi határozat alapján előadott – okfejtése szerint a Kft. tulajdonában lévő készpénzre elkövetett lopás passzív alanya és egyben sértettje a dolgok birtokosa egy magánszemély volt, aki az elvétel folytán a gazdasági társaság tulajdonában lévő készpénz birtokát (is) elvesztette. Erre figyelemmel, álláspontja szerint, a lopás büntette vonatkozásában nem jött létre bűnhalmazat, hanem a terhelt a cselekményével csak egyrendbeli, a Btk. 370. § (1) bekezdésébe ütköző, de a (2) bekezdés b) pont bc) és be) alpontjára figyelemmel az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő lopás büntetést valósította meg.
- [8] A védő álláspontja szerint a közokirat-hamisítás büntette bűncselekményben az eljáró bíróságok a terhelt bűnösségét a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapították meg.

- [9] A vezetői engedély mint közokirat tulajdonságai kapcsán hivatkozott a Legfelsőbb Bíróság BH 1991.302. számú közléstét eseti döntésére, majd a felülvizsgálattal támadott jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján kifejtette, hogy a terhelt cselekménye nem meríti ki a Btk. 342. § (1) bekezdés *c)* pontja szerinti közokirat-hamisítás büntette törvényi tényállását, mivel a terhelt vezetői engedélye elvesztésére vonatkozó valótlán nyilatkozata az újabb vezetői engedélybe nem került bele.
- [10] A védő a BH 2010.5. számú eseti döntésben foglaltak alapján arra is utalt, hogy a gépjárművezetői engedély elvesztésére vonatkozó valótlán bejelentés csak akkor minősülhet hamis magánokirat felhasználása vétségének (Btk. 345. §), ha a bejelentésre írásban kerül sor, ugyanis e vétség tárgya minden esetben olyan magánokirat, amely alkalmas joghatás kiváltására. Az ítéleti tényállás azonban nem rögzítette, hogy a terhelt a vezetői engedélyének elvesztésére vonatkozó valótlán tartalmú bejelentést írásban tette volna meg, illetve ahhoz hamis vagy hamisított tartalmú magánokiratot használt volna fel, ezért – a védő szerint – a terhelt a hamis magánokirat felhasználásának vétsége sem állapítható meg.
- [11] Mindezek alapján a Btk. 342. § (1) bekezdés *c)* pontja szerinti közokirat-hamisítás büntettének vádja alól a terhelt felmentését indítványozta.
- [12] A védő szerint a terhelt cselekményeinek helyes minősítése esetén – bűnhalmazat hiányában – a halmazati büntetés szabályai nem alkalmazhatóak, így a büntetési tétel középértéke ez esetben 5 év szabadságvesztésre módosul a bíróságok által irányadónak tekintett 7 év helyett.
- [13] A fentiekre alapítottnan kifejtette, hogy – mivel a terhelt bűnössége a közokirat-hamisítás büntetében nem állapítható meg – a felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatti elkövetés sem áll fenn, így a Btk. 87. § *b)* pontjában foglalt feltételek hiányában a terhelttel szemben korábban meghozott jogerős ítélettel kiszabott 11 hónap börtönbüntetés végrehajtása elrendelésének nincs helye.
- [14] Mindezek alapján a védő indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletet változtassa meg, a terheltet mentse fel a Btk. 342. § (1) bekezdés *c)* pontja szerinti közokirat-hamisítás büntettének vádja alól, a terhelttel szemben egyrendbeli, a Btk. 370. § (1) bekezdésébe ütköző, a (2) bekezdés *b)* pont *bc)* és *be)* alpontjára figyelemmel az (5) bekezdés *b)* pontja szerint minősülő lopás büntette miatt szabjon ki enyhébb büntetést, egyúttal mellőzze a 11 hónap börtönbüntetés végrehajtásának elrendelésére vonatkozó ítéleti rendelkezést.
- [15] A Legfőbb Ügyészség átiratában a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát alaptalannak tartotta.
- [16] A vagyoni elleni bűncselekmények minősítése tekintetében a védői álláspontot több okból is tévesnek tartotta. Kifejtette, hogy a töretlen bírói gyakorlat szerint a lopás rendbelisége a sértettek számára igazodik. Amennyiben a sértett a tulajdonjog részét képező vagyoni jogosultságokat másnak nem adta át, a lopás sértette a tulajdonos, abban az esetben is, ha a dolog annak eltulajdonításakor valamilyen okból, időlegesen más birtokában volt, mivel a dolog eltulajdonítása az ő jogát sértette közvetlenül. A védő által felhívott 2/2005. BJE határozat elvi tartalmát nem tartotta irányadónak a jelen ügyben, mivel az arra az esetre vonatkozó álláspontot tartalmaz, amikor a tulajdonos Magyar Állam a vadak feletti tulajdonjogának részét képező vadászati jogot mint vagyoni értékű jogot haszonbérbeadással átadta a vadászatra jogosultaknak. A jogegységi határozat szerint ebben az esetben a jogosulatlan vadászattal elkövetett lopás sértette a vadászterületen vadászatra jogosult. Az alapügy tárgyát képező, a Kft. tulajdonát képező készpénzre elkövetett vagyon elleni bűncselekmény esetében azonban a Kft. semmilyen vagyoni jogosultságot nem biztosított a magánszemély részére az adott pénzeszeget illetően.
- [17] Hivatkozott a 43/2007. BK vélemény II. pontjában foglaltakra is, amely szerint az azonos vagy különböző sértettet érintő vagyoni jogokat sértő vagy veszélyeztető bűncselekmények esetében az elkövető tudatától független tárgyi tényezőknek van meghatározó jelentősége annak eldöntése szempontjából, hogy a folytatolagosság tárgyi feltétele megvalósult-e, illetve a bűnhalmazat megállapításának van-e helye.
- [18] Az ügyészség szintén tévesnek tartotta a védő azzal kapcsolatos álláspontját, hogy az alapügyben eljáró bíróság törvénytörően állapította meg a terhelt bűnösségét a Btk. 342. § (1) bekezdés *c)* pontjába ütköző közokirat-hamisítás büntetében.
- [19] Osztotta ugyan a védő álláspontját abban, hogy a terhelt bejelentése és kérelme alapján ismét kiállított, plastikkártya formátumú vezetői engedélyen feltüntetett adatok nem valótlán tartalmúak, ugyanakkor nem tartotta figyelmen kívül hagyhatónak azt a körülményt, hogy a vezetői engedély kiállítása során nem csupán egy új okmányt bocsát ki a hatóság, hanem egyúttal a vezetői engedélyek nyilvántartásába is adatokat jegyez be. Hivatkozott e körben a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Kknyt.) 2. § 1. pontjára, amely szerint az engedélynyilvántartás a járművezető és a járművezetésre jogosító okmány adatait, továbbá a járművezető forgalomban való részvételével összefüggő egyes jogosultságok és kötelezettségek fennállását igazoló adatokat tartalmazó elektronikus nyilvántartás. Kifejtette, hogy a Kknyt. 33. § (5) bekezdése, valamint a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 26. § (1) bekezdése értelmében az engedélynyilvántartás az engedély elvesztésére vonatkozó adat tekintetében is közhiteles nyilvántartásnak, ekként közokiratnak tekintendő. A terhelt pedig a korábbi vezetői engedélye elvesztésének bejelentésével olyan adatra tett valótlán tartalmú nyilatkozatot, amelyet az e körben közhiteles engedélynyilvántartásba be kell jegyezni. Erre pedig sor is került, hiszen még ezen a napon ki is állították a terhelt számára az új vezetői engedélyt; azaz a terheltnek a korábbi okmány elvesztésére vonatkozó valótlán tartalmú bejelentését a kormányablaknál el is fogadták. Álláspontja szerint ezért az alapügyben a bíróság a Btk. 342. § (1) bekezdés *c)* pontjába ütköző

- közokirat-hamisítás büntetében is törvényesen állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [20] Megjegyezte azt is, hogy az alapügyben hozott jogerős ügydöntő határozattal a terhelttel szemben kiszabott büntetés abban az esetben sem lenne törvénytörő, ha a bíróság csak egyrendbeli lopás büntetében állapította volna meg a terhelt bűnösségét. Nem tekinthető törvénytörőnek az olyan büntetés, amely az ügyben a terhelttel szemben az adott bűncselekmény miatt kiszabható (BH 2021.303.), a terhére megállapított lopás büntette büntetési tétele 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztés, így pedig a kiszabott 5 év 6 hónap szabadságvesztés egyrendbeli cselekmény esetén sem válna törvénytörővé.
- [21] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a Be. 662. § (1) bekezdése alapján, a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ítéletet hatályában tartsa fenn.
- [22] A terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa nem alapos.
- [23] A Be. XC. Fejezetében szabályozott felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, annak lefolytatására kizárólag a törvényben meghatározott okok alapján, az ott meghatározott feltételek alapján és szabályok szerint kerülhet sor.
- [24] A felülvizsgálat törvényben meghatározott okainak köre nem bővíthető, a felülvizsgálati eljárást pedig a törvényben írt feltételekkel és szabályok mellett kell lefolytatni.
- [25] A Be. 648. §-a értelmében felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen *a)* a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt, *b)* eljárási szabálysértés miatt, *c)* az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján, *d)* a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés esetén van helye.
- [27] A Be. 650. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható.
- [28] A Be. 659. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [30] A Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja szerint felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság jogerős ítéletében a terhelt büntetőjogi felelősségét a büntető anyagi jogi szabályok megsértésével állapította meg; *a b)* pont *ba)* és *bb)* alpontjai alapján pedig akkor, ha a bűncselekmény törvénytörő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénytörő büntetést vagy alkalmazott törvénytörő intézkedést.
- [31] A törvényes vádban írt tényállás teljes kimerítése esetén annak eldöntése, hogy a több törvényi tényállás keretei közé illeszkedő egyetlen cselekmény valóságos vagy látszólagos alaki halmazatot valósít-e meg, nem a bűnösségről, hanem a jogi minősítésről szóló állásfoglalást jelent (3/2007. Büntető jogegységi határozat indokolása). Ekként a felülvizsgálati indítvány a lopás rendbeliségét vitató részében a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján eshet felülvizsgálat alá (BH 2017.109.I.).
- [32] A lopási cselekmény tekintetében a jogerős ítélettel megállapított tényállás lényege a következő.
- [33] A terhelt – ismeretlenül maradt társával együtt – a sértett tulajdonában álló ingatlan területére, kerítés kivágás módszerével behatolt, majd az ott lévő lakóház ablakát befeszítve a lakóház emeleti hálószobájából a beépített szekrényhez hozzárögzített széfet a helyéről kitépve, azt teljes tartalmával együtt eltulajdonította. A széfben egy 10 000 000 forintot tartalmazó faládika volt, ez a sértett és felesége közös tulajdonát képezte. A széfben további 10 000 000 forint volt megtalálható, amely a sértett tulajdonát képező Kft. tulajdonában állt. A széfben tároltak a készpénzen kívül közokiratokat, két gépkocsi pótkulcsát, aranyékszereket kb. 300–400 grammnyi mennyiségben, két pénztárcát különböző valutákkal. A beépített szekrény egyik polcáról eltulajdonítottak további értéktárgyakat is. A terheltek a magánszemély sérelmére 18 520 000 forint, míg a Kft. sérelmére 10 000 000 forint értékre követte el a bűncselekményt, valamint 250 000 forint rongálási kárt okoztak.
- [34] Az irányadó tényállás alapján a terhelt és ismeretlen társa nem vitásan több személy közös tulajdonában álló készpénzt és vagyontárgyakat vitt el, továbbá az egyik természetes személy sértetthez – üzletrész-tulajdonosként – köthető jogi személy tulajdonában álló készpénzt.
- [35] A lopás jogi tárgya: a tulajdonjog, amelyet a birtok elvonásán keresztül sért az elkövető. E bűncselekmény elkövetési magatartása az elvétel, azaz a jogellenes birtokváltoztatás, melynek folyamán az ingó dolog (jogtalanul) kikerül a birtokos uralma alól. A birtokállapot változtatásból azonban nem következik okszerűen, hogy a tulajdonos és a birtokos személye megegyezik. A 43/2007. BK vélemény leszögezi, hogy „A büntető anyagi, eljárási és végrehajtási jog egységes rendszert alkot. E három jogág kölcsönösen egymás fogalomrendszerét használja”. Így a Be.-ben meghatározott sértett fogalom a büntető anyagi jog számára irányadó. A Be. 50. §-a értelmében sértett az a természetes vagy nem természetes személy, akinek vagy amelynek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette vagy veszélyeztette. Ugyanakkor – a már hivatkozott – BK vélemény szerint a három jogág egységes rendszere „nem jelenti azt, hogy a jogágak valamelyikében meghatározott jogi fogalom minden további szempont mellőzésével automatikusan átültethető a másik jogág fogalomrendszerébe. Vonatkozik ez a megállapítás a Btk. 6. § (2) bekezdésében meghatározott folytatólagosan elkövetett bűncselekmény »sértett« fogalmára is, amelynek értelmezése során elsődlegesen annak anyagi jogi jelentéstartalmát kell alapul venni.”
- [36] A lopás halmazati megítélésével kapcsolatosan a Legfőbb Ügyészség helyesen hivatkozott a jelenleg is hatályos 43/2007. BK vélemény II. pontjára. Eszerint az azonos vagy különböző sértettet érintő vagyoni jogokat sértő vagy veszélyeztető bűncselekmények esetében az elkövető tudatától független tárgyi tényezőknek van meghatározó

- jelentősége annak eldöntése szempontjából, hogy a folytatólágosság tárgyi feltétele megvalósult-e, vagy bűnhalmazat megállapításának van helye.
- [37] A bűncselekmények egy részénél – különösen a személyiségi és a vagyoni jogokat sértő cselekmények esetében – kiemelkedő jelentősége van a sértettek számának. A Btk. 6. § (1) bekezdésében a bűnhalmazatra vonatkozóan adott fogalom meghatározás és az ennek értelmezése nyomán kialakult ítélkezési gyakorlat azt az elvet követi, hogy a több sértett sérelmére ugyanazon vagy több elkövetési magatartással véghez vitt cselekmény annyi rendbeli bűncselekmény megállapításához vezet, ahány sértett a bűncselekménnyel érintett. Azt az alapvető rendező elvet, amely szerint a sértettek különbözősége valódi halmazat megállapítását eredményezi, csak a természetes egység vagy a törvényi egység létrejötte töri át.
- [38] Általánosságban nem lehet meghatározni, hogy a bűncselekmény kinek a jogát vagy jogos érdekét sérti, ezt mindenkor az adott történeti tényállás elemzése útján lehet eldönteni. A folytatólágosság törvényi egységének egyik feltételként megjelölt „azonos sértett” értelmezése során figyelemmel kell lenni arra is, hogy sértettek nemcsak természetes személyek, hanem jogi személyek is lehetnek. Az elkülönített vagyonnal rendelkező és különböző szervezeti formákban működő jogi személyek a sértettei azoknak a bűncselekményeknek, amelyeket az önálló jogképességgel nem rendelkező egységeik, részeleik, telephelyeik, raktáraik, üzleteik stb. sérelmére valósítanak meg. Ezekben az esetekben maga az önálló jogalanyisággal rendelkező gazdálkodó szervezet [Btk. 459. § (1) bek. 8. pont], vagy más jogi személy a bűncselekmény sértettje [43/2007. BK vélemény].
- [39] A Kúria közzétett eseti döntésben is leszögezte, hogy a lopás elkövetési tárgya az elkövetőre nézve idegen dolog, ezért az ellopott (eltulajdonított) dolog birtokjogi helyzete a bűncselekmény megvalósulása szempontjából közömbös (BH 2014.171.).
- [40] Ezt a jogalkalmazói gyakorlatot a védő által felhívott, a Legfelsőbb Bíróság 2/2005. BJE határozat nem érintette. Téves ezért a védő álláspontja abban, hogy jogegységi határozat a jelen ügyben alkalmazható, ugyanis az annak alapjául szolgáló tényállás és a jogegységi határozat által eldöntött jogkérdés a jelen eljárás tárgyát képező vagyon elleni bűncselekményektől eltérő. Ahogy arra a Legfőbb Ügyészség az átiratában is utalt, lényeges különbség, hogy a jogegységi eljárás alapjául szolgáló ügyben az eldöntendő kérdés az volt, hogy a vadásztársaság büntető anyagi jogi értelemben sértette lehet-e a vadászterületén jogtalan eltulajdonítási szándékkal elejtett, az elejtésig (befogásig) a törvény értelmében az állam tulajdonában lévő vadakra elkövetett vagyon elleni bűncselekménynek. Ennek volt jelentősége a folytatólágosság megítélése során az azonos sértett megállapíthatósága szempontjából.
- [41] A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) jelenleg is hatályos szabályozása szerint a vad az állam tulajdona, de a vadászterületen elejtett, elfogott vad (ideértve annak trófeáját is), a hullatott agancs, a szárnyas vad jogszerűen gyűjtött tojása, az elhullott vad teteme – a polgári jog szabályaira is figyelemmel – a vadászatra jogosult tulajdonába kerül [Vtv. 9. § (1) és (2) bek.]. A vadásztársaság a vadászati jog jogosultja, vagy a vadászterület tulajdonosaként, vagy a vadászati jog hasznobérlőjeként. A Legfelsőbb Bíróság a vadak tulajdonjogára és a vadászati jog gyakorlására vonatkozó speciális szabályokból vezette le, hogy a vadra mint elkövetési tárgyra megvalósított vagyon elleni bűncselekmény (illetve annak kísérlete) esetén a bűncselekmény sértettje nem az állam, hanem a vadásztársaság. Ezért a különböző vadásztársaságok sérelmére elkövetett vagyon elleni bűncselekmények a Btk. 6. § (2) bekezdése szerinti folytatólágosság egységébe nem vonhatók, hanem többrendbeli bűncselekményt valósítanak meg.
- [42] Jelen ügyben azonban nincs a vadászati jog tartalmához hasonló jogi helyzet, itt eltérő a jogkérdés. Az irányadó tényállás szerint a terhelt és az ismeretlenül maradt társa által eltulajdonított dolgok részben természetes személyek közös tulajdonába (házastársi közös vagyonhoz tartozóan), részben egy jogi személy tulajdonába tartoztak, amely tényleges – tulajdonjogi – helyzetéről az elvételkor a terhelt nem tudott. Ahogy azonban a hivatkozott BK vélemény tartalmazza, az elkövető tudattartalmának nem a tényleges tulajdoni viszonyokra kell kiterjednie, hanem a törvényi tényállási elemekre, jelen esetben a dolog idegen tulajdonban léte.
- [43] Ez alól csak az képez kivételt, ha a dolog az elkövető tulajdona vagy mással közös tulajdona, mert ebben az esetben bűncselekmény nem valósul meg, nem teljesül ugyanis az idegen dolog követelménye. Más esetben az elkövetési tárgy tulajdonjogi helyzetével kapcsolatos esetleges elkövetői tévedés is közömbös marad.
- [44] Ebből következően a(z) – anyagi jogi értelemben vett – sértettek számát, a terhelt tudattartalmától függetlenül, az elvitt dolgok tényleges tulajdonosainak száma határozza meg azzal, hogy az elkövetőn kívüli több személy közös tulajdonában lévő dolog esetén csupán egyrendbeli bűncselekmény valósul meg (BH 1994.473.I.).
- [45] A jogegységi határozat tehát a jelen ügyben az eltérő ténybeli alapokra figyelemmel nem alkalmazható, ugyanakkor irányadó a 43/2007. BK vélemény, a fentiekben kifejtettek szerint. Így a terhelt valóságos alaki halmazatban álló cselekményei tekintetében a jogerős ítélettel megállapított minősítés (két rendbeli lopás büntette) törvényes, a felülvizsgálati indítvány alaptalan.
- [46] A közokirat-hamisítás büntette vonatkozásában a védő a felülvizsgálati indítványát a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerinti felülvizsgálati okra alapította azzal, hogy a terhelt ekként értékelt cselekménye nem valósított meg bűncselekményt, ezért a terhelt felmentésének van helye.
- [47] E bűncselekmény vonatkozásában az irányadó tényállás lényege a következő.
- [48] A terhelt által jogosulatlanul megszerzett vezetői engedélyt a nyomozó hatóság az ellene folytatott büntetőeljárásban lefoglalta. A terhelt a nyomozó hatóság ezen intézkedését követően megjelent a járási hivatal kormányablakánál, ahol azt a valótlan

- tartamú nyilatkozatot tette, hogy a vezetői engedélyt ismeretlen körülmények között elvesztette. A hatóság a terhelt új engedély kiadására irányuló kérelme alapján, ugyanezen a napon kiállított egy új, „B” kategóriára érvényesített vezetői engedélyt. A terhelt ezen újabb vezetői engedélyt úgy szerezte meg, hogy a gépjárművezetői vizsgához szükséges alapfokú iskolai végzettséggel nem rendelkezett.
- [49] A Kúria megállapította, hogy a védő a felülvizsgálati indítványában helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a terhelt ezen cselekménye a közokirat-hamisítás büntette törvényi tényállását nem merítette ki.
- [50] Az ún. intellektuális közokirat-hamisítás büntettét az követi el, aki közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot foglaljanak közokiratba [Btk. 342. § (1) bek. c) pont].
- [51] Az intellektuális közokirat-hamisítás büntette akkor valósul meg, ha az elkövető – szándékos vagy a Btk. 342. § (3) bekezdésében szabályozott esetben gondatlanságból történt – megtévesztő közreműködése folytán (ennek okozatos következményeként) a közokiratot hatáskörében eljárva kiállító jóhiszemű (tévedésben lévő) személy olyan valótlan gondolati tartalmat tüntet fel az egyébként alakilag hibátlan közokiratban, amely jog vagy kötelezettség létezésére, megváltoztatására vagy megszűnésére vonatkozik. Az elkövetési magatartásaként megjelölt közreműködést az valósítja meg, aki a közokiratba foglalás érdekében a jogi jelentőséggel bíró tény, adatot vagy nyilatkozatot a kiállító hatóság vagy az erre feljogosított személy tudomására hozza, azt szolgáltatja (EBH 2002.734.I.).
- [52] E közreműködés tulajdonképpen speciális közvetett tettesség, mivel a közokiratot létrehozó (abban bejegyzést eszközöző) ügyintéző tévedésben van az elkövető szándékát illetően (BH 2022.148.).
- [53] Annak megállapítása, hogy egy adott okirat közokirat vagy magánokirat, jogi értékelés eredménye és mint ilyen a jogi indokolás részét képező jogkérdés.
- [54] Az intellektuális közokirat-hamisítás büntettének elkövetési tárgya lehet minden olyan közokirat, amelynek rendeltetése, hogy a benne foglalt adat valóságát teljes bizonyító erővel bizonyítsa (1/2004. Büntető jogegységi határozat 1. pont). Egy adott okirat közokirati minőségének megállapítása a polgári jog szabályain (2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról 323. §) alapul. Annak megítélése azonban, hogy valamely egyébként közokiratnak minősülő okirat formájának vagy tartalmának jogellenes módosítása bűncselekményt valósít-e meg (vagyis sérti-e a védett jogtárgyat), a büntetőjogra tartozó kérdés.
- [55] Az idézett jogegységi határozat ad eligazítást abban a kérdésben, hogy az egyes közokiratok mely tartalmi elemei vonatkozásában valósulhat meg e bűncselekmény. A szokványos osztályozás szerint a közokiratok rendeltetésüket tekintve ún. bizonyító közokiratok és ún. rendelkező közokiratok lehetnek. A bizonyító közokiratok azok, amelyek bizonyító ereje kiterjed a bennük foglalt tények, nyilatkozatok és adatok tartalmi valódiságának közhiteles igazolására is (anyagi bizonyító erő).
- [56] A vezetői engedély bizonyító közokirat, amelyre a következő, a jelen ügy szempontjából jelentőséggel bíró jogszabályi rendelkezések vonatkoznak.
- [57] A közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 3. § (1) bekezdés a) pontja szerint az e rendeletben meghatározott járművezetésre jogosító okmány – többek között – a vezetői engedély.
- [58] A vezetői engedély különböző kategóriákba és kombinált kategóriákba sorolt járművek vezetésére jogosít (R. 4. §), ezért egyben ezek igazolására alkalmas.
- [59] Járművezetésre jogosító okmányt az kaphat, aki az egészségi, pályaalkalmassági, képzési és vizsgáztatási előírásoknak, továbbá az R.-ben meghatározott további feltételeknek megfelel, valamint az elsősegélynyújtási ismeretek megszerzését vagy annak megszerzése alóli mentességét a közlekedési igazgatási hatóság részére igazolja (R. 13. §).
- [60] A közúti járművezetők és a közúti közlekedési szakemberek képzésének és vizsgáztatásának részletes szabályairól szóló 24/2005. (IV. 21.) GKM rendelet (a továbbiakban: R2.) 10. § (1) bekezdés e) pontja szerint a gépjármű vezetésére jogosító vezetői engedély megszerzésére irányuló vizsga esetében az elméleti vizsgára bocsátás egyik feltétele, hogy vizsgázó az alapfokú iskolai végzettség meglétéről a jelentkezési adatlapon nyilatkozzon. A tanuló az alapfokú iskolai végzettségét legkésőbb az első vizsga napján – az iskolai végzettség igazolására szóló okmány, illetve hiteles másolata bemutatásával – igazolja a vizsgaközpontban, annak teljesítéséig a következő vizsgára nem bocsátható, illetve részére vizsgaigazolás nem állítható ki [R2. 9. § (10) és (11) bek., 10. § (4) bek.].
- [61] A vezetői engedély kiadásának feltételül meghatározott vizsgáztatási előírásoknak az a vizsgázó tett eleget, aki az egyes kategóriákhoz előírt vizsgatárgyakból megfelelt vagy azok teljesítése alól felmentést kapott. A „B” kategóriára érvényes vezetői engedély megszerzéséhez szükséges vizsga esetén az alapfokú iskolai végzettség alóli mentesítés semmilyen okból nem volt lehetséges. Az adott kategóriás vezetői engedély megszerzésére irányuló, a rendeletben előírt valamennyi vizsgakövetelmény teljesítéséről az utolsó vizsgát követően egy munkanapon belül a vizsgaközpont elektronikus vizsgaigazolás kiállításával és továbbításával adatot szolgáltat a közúti közlekedési nyilvántartó szerv részére [R2. 14. § (5) bek.].
- [62] Mindebből az következik, hogy az általános iskolai végzettség, és annak igazolása a vizsga eredményes letételének a feltétele. Ebből következően ez a vezetői engedély megszerzésének is feltétele, másként kifejezve Magyarországon általános iskolai végzettség nélkül gépjárművezetői engedély jogszerűen nem szerezhető. A vezetői engedély ugyanakkor nem arra hivatott, hogy a vizsgafeltételeknek való megfelelést igazolja, még annak ellenére sem, hogy a vezetői engedély

- kiadásából logikailag következtetni lehet(ne) arra, hogy a vezető engedéllyel rendelkező személynek általános iskolai végzettsége van.
- [63] A gépjárművezetői engedély mint közokirat közhitelesen kizárólag azt tanúsítja, hogy ki az engedély tulajdonosa, és ő mely kategóriába tartozó gépjármű vezetésére és mely időpontig (orvosi alkalmassági idő) jogosult. Ugyanakkor nem tanúsítja az engedéllyel rendelkező személy előéletére és iskolai végzettségére vonatkozó adatokat, ez utóbbiak a gépjárművezetői engedélyben nem is szerepelnek (BH 1979.140., BH 1991.302.I.).
- [64] Mindezek alapján a terhelt nem követte el az intellektuális közokirat-hamisítás büntetést azzal a magatartásával, hogy általános iskolai végzettség hiányában jutott „B” kategóriára érvényes vezetői engedélyhez.
- [65] A védő helyesen hivatkozott arra is, hogy a terhelt terhére a hamis magánokirat felhasználásának vétsége sem állapítható meg.
- [66] A bírói gyakorlat szerint a hamis adat írásbeli bejelentésével magánokirat-hamisítás valósulhat meg, ha a magánokiratban szereplő hamis adat a közokiratba nem kerül be (BH 1979.54., BH 2002.3., Bfv.II.887/2022/9.).
- [67] Az adott ügyben az irányadó tényállás azonban nem tartalmazza, hogy a terhelt valamely okirat útján igényelt volna új vezetői engedélyt, vagyis azt, hogy az új vezetői engedély iránti kérelem benyújtása írásban (adatlapon vagy írásbeli nyilatkozattal) történt volna. A tényállás mindössze azt rögzíti, hogy a terhelt az okmányirodában valótlan tartalmú nyilatkozatot tett az okmánya elvesztéséről. Mivel a hamis magánokirat felhasználása bűncselekménynek a jogi tárgya a jogviszonyok alakítására felhasznált magánokiratok valódiságának védelme, tényállásszerű jogtárgysértés, ezáltal e bűncselekmény sem állapítható meg a terhelt terhére.
- [68] A Legfőbb Ügyészség átiratában foglalt jogi álláspont – az alábbiak szerint – nem alapos.
- [69] A Legfőbb Ügyészség helyesen utalt arra, hogy a Kknyt. által szabályozott, közhiteles (hatósági) engedélynyilvántartás tartalmazza a vezetői engedély elvesztésére, eltulajdonítására, megsemmisülésére, egyéb okból történő érvénytelenségére, megtalálására és megkerülésére vonatkozó adatokat [Kknyt. 8. § (1) bek. b) pont bb) alpont, (3) bek.].
- [70] Az adatváltozásról a nyilvántartót az eljáró hatóság (okmányiroda) értesíti, amelyet az engedéllyel rendelkező személy bejelentése alapján is megtehet [Kknyt. 14. § (1) bekezdés b) pont, 33. § (5) bekezdés]. E bejelentés valótlanul történő megtevése esetén a hatóság a valótlan adatról értesíti a nyilvántartót, ekként pedig az a nyilvántartásba bekerül. Ezzel pedig a Btk. 342. § (1) bekezdés c) pontja szerinti intellektuális közokirat-hamisítás büntette megvalósulhat.
- [71] A felülvizsgálat során azonban a Kúria a jogerős ítéletben megállapított tényálláshoz kötve van, abban az esetben is, ha a tényállás hiányos, felderítetlen vagy megalapozatlan.
- [72] Az irányadó tényállás nem tartalmazza a Legfőbb Ügyészség átiratában foglalt azon tényeket, amelyek a Kknyt. által szabályozott engedélynyilvántartás bármely adatának meghamisítását írják le. Kétségtelen, hogy a tényállás szerint a terhelt valótlan adatot (vezetői engedély elvesztését) jelentett be a hatóságnál, amely alapján ugyanazon a napon, a kérelme alapján új vezetői engedélyt adtak ki a részére. Nem tartalmazza azonban azt, hogy a bejelentése nyomán valamely közhiteles nyilvántartásba valótlan adat került volna. Ennek nyilvánvaló, a vádiratban foglalt, illetve a jogerős ítéletben megállapított tényállásból következő indoka, hogy az ügyészség és a bíróság is az általános iskolai végzettség hiányában – a terhelt kérelmére ismételt – kiadott vezetői engedély megszerzését tekintette büntetendő cselekménynek.
- [73] Annak megállapítása, hogy a Legfőbb Ügyészség átiratában levezetettek szerint az engedélynyilvántartásba hamis adat került, tényekből – valótlan bejelentés és új vezetői engedély kiadása – további tényre való következtetéssel (mely nyilvántartás mely adata sérült) lehetséges lenne, erre azonban a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség. Vagyis – e rendkívüli jogorvoslati eljárásban – az e tényeket is tartalmazó tényállás hiányában az intellektuális közokirat-hamisítás büntette a terhelt terhére nem volt megállapítható.
- [74] Ugyanakkor a Kúria vizsgálta, hogy a terhelt történeti tényállásban foglalt cselekménye más bűncselekmény törvényi tényállását kimerítette-e.
- [75] A Btk. 271. § (3) bekezdése szerinti hatóság félrevezetésének vétségét az követi el, aki hatóságnál egyéb hatósági eljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan, feltéve, hogy a Btk. 269. § esete (hamis vád büntette) nem áll fenn.
- [76] Az új Btk. törvényjavaslatának indokolása szerint a korábbi szabályozáshoz képest az elkövetési magatartás kiegészült a szabálysértési, a fegyelmi, valamint a közigazgatási hatósági eljárás alapjául szolgáló valótlan bejelentés eseteire is annyiban, amennyiben az ott írt megkülönböztetés szerint hamis vád, továbbá szabálysértésre, fegyelmi vétségre, illetve közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegésre vonatkozó hamis vád nem áll fenn. A bűncselekmény megállapításához a tettes által tudottan valótlan tartalmú bejelentés megtétele után nem kell büntető-, szabálysértési, fegyelmi vagy más hatósági eljárásnak indulnia, elég az, hogy a bejelentés a tartalma alapján alkalmas annak megindítására. A Btk. 271. § (3) bekezdése szerinti bűncselekmény megállapításához bármely egyéb hatósági eljárás (vagyis nem büntető- szabálysértési vagy fegyelmi eljárás) alapul szolgál.
- [77] A Kúria korábbi döntésében megállapította, hogy az elkövető e bűncselekmény miatt felel a közhatalmi jellegű tevékenységet kifejtő idegenrendészeti hatóság előtt az adott eljárás alapjául, annak megindítására szolgáló nyilatkozata valótlanul és egyben alkalmas joghatás kiváltására, valamint a nyilatkozattal ok-okozati összefüggésben áll az idegenrendészeti eljárás megindítása (Bfv.III.1359/2018/5.).
- [78] A jogerős ítéletben rögzített tényállás tartalmazza a terheltnek a járási hivatal kormányablakánál (vagyis az okmány kiállítására jogosult hatóság előtt) szándékosan tett, valótlan tartalmú bejelentését, valamint az új engedély kiadására irányuló

- kérelmét, amely alapján hatósági (új okmány kiadására irányuló) eljárás indult.
- [79] A valótlán bejelentés alapján az eljárás tényleges megindulása és az okmány pótlása már nem tényállási elem (bár jelen ügyben ez is a megtörtént és a megállapított tényállás részét is képezi), így ezek a büntetés kiszabása során súlyosító körülményként értékelhetők.
- [80] A Kúria mindezek alapján megállapította, hogy a terhelt azzal a magatartásával, hogy a vezetői engedélye elvesztésének valótlán bejelentésével a hatóság előtt új okmány kiadását kérelmezte, a Btk. 271. § (3) bekezdésébe ütköző hatóság félrevezetésének vétségét követte el.
- [81] A jogerős ítéletben megállapított egyik cselekmény törvénysértő minősítésére tekintettel a kiszabott büntetés törvényessége vizsgálandóvá vált, figyelemmel arra, hogy a jogerős ítélettel megállapított közokirat-hamisítás büntette 3 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett, míg a Btk. 271. § (3) bekezdésébe ütköző hatóság félrevezetésének vétsége elzárással büntethető.
- [82] A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont első fordulat *ba)* alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány akkor terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabott ki. Ez azt jelenti, hogy a téves minősítés miatt csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha az eljáró bíróság annak következtében törvénysértő büntetést szabott ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmazott.
- [83] A kiszabott büntetés pedig a téves minősítés következtében akkor törvénysértő, ha annak neme vagy mértéke a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik, így a bűncselekmény minősítéséhez kapcsolódó büntetési tételkeret megsértésével kiszabott.
- [84] A Kúria megállapította, hogy – figyelemmel a súlyosabban büntetendő lopási cselekmények halmazatára – a terhelttel szemben irányadó halmazati büntetési tételkeret a kisebb tárgyi súlyú cselekmény enyhébb minősítése mellett nem változott, továbbra is 2 évtől 12 évig terjedő szabadságvesztés, melynek a középmértéke 7 év. Erre tekintettel a terhelttel szemben kiszabott, az irányadó középmértéket el nem érő 5 év 6 hónap tartamú szabadságvesztés büntetés a cselekmények törvényes minősítése mellett sem tekinthető törvénysértőnek. Így a felülvizsgálati indítvány e részében alaptalan.
- [85] A védő a felülvizsgálati indítványában arra is hivatkozott, hogy – a közokirat-hamisítás büntette tekintetében felmentés esetén – a korábbi felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése törvénysértő, figyelemmel arra, hogy nem marad olyan bűncselekmény, amelyet a terhelt a próbaidő alatt követett el [Btk. 87. § *b)* pont].
- [86] A terhelt felmentésére irányulóan a felülvizsgálati indítvány nem volt alapos, mivel a terhelt közokirat-hamisítás büntetéként értékelt cselekménye a fentiekben kifejtettek szerint eltérő minősítésű bűncselekményt megvalósított.
- [87] A Kúria e vonatkozásban utal arra, hogy a Be. 650. § (1) bekezdés *c)* pontja szerint nincs helye felülvizsgálatnak, ha a törvénysértés egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatása útján orvosolható.
- A Be. 671. § 2. pontja alapján egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának van helye, ha a bíróság az alapügyben nem a törvénynek megfelelően rendelkezett a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés Btk. 87. § *b)* pontja alapján történő végrehajtásának elrendeléséről.
- [89] A Kúria mindezek tükrében a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésan eljárva, a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot hatályában fenntartotta a Be. 662. § (1) bekezdése alapján.

(Kúria Bfv.I.650/2023/6.)

102I. A gazdasági társaság tagjai által törzstőkeként vagy tagi kölcsönként a gazdasági társaság rendelkezésére bocsátott vagyon elkülönül a saját vagyonuktól, az a társaság vagyona. A tag nem közvetlenül, hanem a gazdasági társaságra vonatkozó szabályok szerint, az üzletresze által gyakorolhatja tulajdonosi jogait. Ekként a megtevesztés hatására a sértett által a saját tagi részvételével működő cég részére átutalt pénzösszeg is csalással okozott kárnak minősül. Az ezt követően a terhelt által a sértettnek visszajuttatott összeg nem a kár mértékét csökkenti, hanem annak részbeni megtérítése [Btk. 373. § (1) bek., (5) bek. a) pont és (7) bek., 459. § (1) bek. 16. pont; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 3:1. § (5) bek., 3:9. § (1) bek.; 1/2009. BJE].

II. Amennyiben a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás tudati tényt rögzít, az ezzel ellentétes tudattartalomból kiinduló, a bűnösséget vagy a minősítést támadó felülvizsgálati indítvány – ebben a részében – a törvényben kizárt [Be. 650. § (2) bek., 659. § (1) bek.].

III. A kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekmény hatósági eljárást (szabálysértési, büntető- vagy egyéb hatósági eljárást) feltételez. Ilyen eljárás megindulása, folyamatban léte nélkül a kényszerítés célja mint a hatósági eljárás akadályozása, befolyásolása, nem értelmezhető. Ez alól csak az jelent kivételt, ha az eljárás megindítására jogosult személy a bűncselekmény passzív alanya (például a feljelentő, bejelentő) [Btk. 278. § (1) és (2) bek.].

IV. A kényszerítés hatósági eljárásban törvényi tényállása az elkövetői magatartás mellett eredményt is tartalmaz. Ez pedig negatív eredmény, vagyis valaminek a hiánya, adott esetben az, hogy a sértett – az erőszakkal, illetve fenyegetéssel okozati összefüggésben – a hatósági eljárásban a törvényes jogait nem képes gyakorolni, kötelezettségeit teljesíteni. Az egy eljárásban egy vallomástétellel összefüggésben, többször megvalósított fenyegetés természetes egységet képez [Btk. 6. § (2) bek., 278. § (1) és (2) bek.].

- [1] A járásbíróság az I. r. terheltet bűnösnek mondta ki kényszerítés hatósági eljárásban büntetettének kísérletében [Btk. 278. § (1) bek., (2) bek. 1. ford.] és folytatólagosan elkövetett csalás büntetettében [Btk. 373. § (1) bek., (5) bek. a) pont]. Ezért őt – halmazati büntetésül – 3 év szabadságvesztés büntetésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy az I. r. terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztést börtönben kell

- végrehajtani, és abból a terhelt legkorábban a büntetés kétharmad részének, de legkevesebb 3 hónap kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Kötelezte az I. r. terheltet a magánfél részére kártérítés, valamint az állam részére az ahhoz kapcsolódó eljárási illeték megfizetésére. Rendelkezett a lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] Az ellentétes irányú fellebbezések alapján eljárt törvényszék mint másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát I. r. terhelt vonatkozásában megváltoztatta. Megállapította, hogy az I. r. terhelt által megvalósított igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény 2 rendbeli kényszerítés hatósági eljárásban büntette kísérletének minősül [Btk. 278. § (1) bek., (2) bek. I. ford.], melyből 1 rendbeli cselekmény folytatólagosan elkövetett. A törvényszék az I. r. terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 3 év 6 hónapra súlyosította.
- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen az I. r. terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 648. § a) pontja alapján, a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára hivatkozással azt sérelmezve, hogy az eljárt bíróságok mind a csalás büntette, mind a kényszerítés hatósági eljárásban büntette vonatkozásában a cselekmény törvénysértő minősítésével állapították meg a terhelt felelősségét.
- [4] A védő szerint a csalás büntette kapcsán megállapított kár egy része I. számú sértett saját vagyonába tartozott, ezért büntetőjogilag nem értékelhető kárként. Érvelése szerint az I. r. terhelt és I. számú sértett közösen alapítottak meg egy Kft.-t. A cég 50% arányú, 1 500 000 forint névértékű üzletrésze az I. számú sértett tulajdonát képezte az alapítástól kezdve egészen a gazdasági társaság megszüntetéséig. Mivel I. számú sértett a Kft. tulajdonosa volt, az üzletrésze által megtestesített tulajdoni hányad a vagyona részét képezte, mert a vagyon fogalmi körébe a követelések és a vagyoni értékű jogok is beleértendők. Ezen kívül I. számú sértett a gazdasági társaság ügyvezetője is volt, és mint vezető tisztségviselő rendelkezési joga volt a társaság bankszámlája felett. Ugyancsak I. számú sértett vagyonának a részét képezte azon követelés is, amely a Kft. részére általa nyújtott tagi kölcsönből fakadt.
- [5] A védő a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:164. § (1) bekezdése szerinti üzletrészfogalomból kiindulva kifejtette, hogy amikor I. számú sértett a cég alapítására 1 500 000 forintot megfizetett, majd további két alkalommal tagi kölcsönként utalt pénzt a Kft. bankszámlájára, akkor a részben saját tulajdonában álló gazdasági társaság részére juttatta azt, és nem közvetlenül az I. r. terhelt részére. A gazdasági társaság részére átutalt pénzösszeg ezért nem került ki a vagyonából, akár az is megállapítható, hogy „egyik zsebéből a másikba helyezte át a pénzt”. E körben a BH 2011.127. és EBH 2010.2124. számú eseti döntésekre hivatkozott.
- [6] A védő tévesnek tartotta azon ítéleti megállapítást is, amely az I. számú sértett részére visszajuttatott 3 000 000 forint összeget csupán megtérült kárnak minősíti. A védő szerint a visszafizetett 3 000 000 forint akkor lenne a kár megtérítéséül figyelembe vehető, ha a sértetti befizetések az I. r. terhelt kizárólagos tulajdonában lévő gazdasági társasághoz vagy közvetlenül az I. r. terhelthez kerültek volna, vagy az I. számú sértett által a gazdasági társaság részére juttatott összegeket eltulajdonította volna, illetve a vállalkozás látszatának fenntartására elköltötte volna; ezt követően a 3 000 000 forint összeget pedig a saját vagyonából térítette volna vissza.
- [7] A védő álláspontja szerint így, az ítéleti tényállás alapján megállapítható és büntetőjogilag értékelhető kár összege (amellyel I. számú sértett vagyona csökkent) legfeljebb 47 019 383 forint összegű, vagyis a büntetőjogilag értékelhető kár nem különösen nagy, hanem csupán jelentős [Btk. 459. § (6) bek. c) pont]. Erre figyelemmel – a felülvizsgálati indítvány szerint – a csalás bűncselekmény minősítése törvénysértő, mivel az I. r. terhelt bűnössége nem a Btk. 373. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pontja szerinti csalás büntetében, hanem a Btk. 373. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő csalás büntetében állapítható meg. Ekként az eljárt bíróságok a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt szabtak ki törvénysértő büntetést az I. r. terhelttel szemben.
- [8] A védő a kényszerítés hatósági eljárásban büntette vonatkozásában kifejtette, hogy mivel az I. r. terhelt a tényállás szerint ugyanazon eljárásban, ugyanazon sértett sérelmére követte el a fenyegetést, ezért a bűncselekmény kizárólag 1 rendbeliként minősülhet. A folytatólagosság kapcsán kifejtett álláspontja szerint azért, mert hosszabb ideig tart egy eljárás, a jogi tárgy sérelme nem valósul meg többször, az esetleges többszöri fenyegetés alkalmazásával sem.
- [9] Emellett, érvelése szerint a 2016 őszén vagy 2017 tavaszán, illetve az ezt követően – de ismeretlen időpontban – elkövetett cselekmény tekintetében a tényállás csak annyit tartalmaz, hogy az I. r. terhelt a hüvelykujjával a nyaka előtt egy „torokátvágó mozdulatot” tett, amelyet követően – közelebről meg nem határozható időben – ugyanilyen módon fenyegette meg 2. számú sértettet. Kifejtette, hogy mivel ezen tényállási részekhez semmiféle többletmagatartás nem kapcsolódott, önmagában ezen cselekmények nem meríthetik ki a kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekmény törvényi tényállását, csupán zaklatás vétségeként minősülhetnek, amennyiben a sértett joghatályos magánindítványt terjesztett elő. Az, hogy ez a – torokátvágó – mozdulat milyen motivációból fakadt, nem derül ki a tényállásból. Az, hogy ezt is a célből követte el a terhelt, hogy az eljárásba beavatkozzon, a védő álláspontja szerint csak egy feltételezés, hiszen ez adódhatott a büntetőeljárás miatt kialakult haragos viszonyból is.
- [10] Ezen túlmenően kifejtett álláspontja szerint a tényállás alapján az I. r. terhelt a fenyegetéseivel arra próbálta kényszeríteni 2. számú sértettet, hogy a büntetőeljárásban jogait ne gyakorolja, azonban a csalás büntette miatt folyamatban lévő alapügyben 2. számú sértett nem sértett volt, hanem tanú, tehát azon eljárásban őt nem a jogai, hanem a kötelezettségei teljesítésében lehetett vagy kellett

- volna akadályozni ahhoz, hogy a bűncselekmény elkövetése megállapítható legyen.
- [11] Mindezek alapján azonban a kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekmény minősítése – álláspontja szerint – törvénytörő, mivel az ítéleti tényállás alapján az I. r. terhelt bűnössége kizárólag I rendbeli, a Btk. 278. § (1) bekezdésébe ütköző és (2) bekezdés 1. fordulata szerint minősülő kényszerítés hatósági eljárásban büntetvében állapítható meg.
- [12] A védő az I. r. terhelttel szemben kiszabott büntetés kapcsán hivatkozott a Legfelsőbb Bíróság BH 2011.97. számú és más eseti döntéseire, amelyek alapján törvénytörő minősítés esetén a büntetés abban az esetben is lehet törvénytörő, ha a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között került kiszabásra. Ez alapján kifejtette, hogy amennyiben a minősítés valóban törvénytörő, akkor mindig vizsgálni kell, hogy a kiszabott büntetés – a helyes minősítéshez képest – törvényes-e.
- [13] Indítványozta mindezek alapján, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot változtassa meg, I. r. terhelt bűnösségét a Btk. 373. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont) szerint minősülő csalás büntetvében, továbbá I rendbeli, a Btk. 278. § (1) bekezdés, (2) bekezdés I. fordulat szerinti kényszerítés hatósági eljárásban büntetvének kísérletében mondja ki, és ezen minősítések, valamint az ezekhez kapcsolódó büntetési tételkeret figyelembevételével szabjon ki az I. r. terhelttel szemben enyhébb büntetést.
- [14] A Legfőbb Ügyészség átiratában az I. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát részben a törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [15] A jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján kifejtette, hogy az I. r. terhelt célja 1. számú sértett pénzének megszerzése volt, gazdasági tevékenységet az általa vezetett Kft. ténylegesen soha nem folytatott, ez eleve szándékában sem állt. Az I. r. terhelt által végzett tevékenység abban merült ki, hogy az 1. számú sértettel elhitesse e gazdasági tevékenység látszatát, ezáltal megszerezze annak pénztét.
- [16] Ugyanezt tartotta elmondhatónak az 1. számú sértett által a cégnek nyújtott tagi kölcsön esetében, amelynek összege kikerült az 1. számú sértett rendelkezéséből azáltal, hogy a cég számlájára átutalta, egyben átkerült az I. r. terhelt rendelkezési körébe, akinek a célja eleve nem az volt, hogy a tagi kölcsönt a cég céljaira fordítsa, és ezt nem is tette. Így az 1. számú sértett által a terhelt kezdeményezésére az I. r. terheltnek átnyújtott valamennyi összeg tekintetében a megtévesztő magatartás kifejtése, a csalási szándék és a károkozás is egyértelműen megállapítható.
- [17] A 3 000 000 forint visszafizetésével kapcsolatban a Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint megállapítható, hogy erre akkor került sor, amikor 1. számú sértett a bűncselekmény elkövetéséről már tudomást szerzett, ennek hatására döntött úgy az I. r. terhelt, hogy a cég számlájáról visszafizeti ezt az összeget. Mivel a cég bankszámláját az I. r. terhelt kezelte, az arra befizetett pénz teljes egészében 1. számú sértettől származott, és amíg az I. r. terhelt úgy nem döntött, hogy ebből 3 000 000 forintot visszafizet, addig ennek az összegnek az 1. számú sértett birtokába való visszakerülésére nem volt esély. Ezáltal téves a védő azon okfejtése, amely szerint 1. számú sértett „egyik zsebéből a másikba tette” a tényállásban felsorolt összegeket, és ezt az érvelést az alapügyben megállapított tényállás sem támasztja alá.
- [18] Az ügyészség szerint annak is jelentősége van, hogy a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság esetében az alapító vagyona és a társaság vagyona elkülönül, ezért a gazdasági társaság vagyona az alapító szempontjából idegen dolog (BH 1997.61.). Ekként az 1. számú sértett által tagi kölcsönként nyújtott, és a kft. bankszámláján jóváírt összeg a gazdasági társaság vagyonát képezte, az az 1. számú sértett számára már idegen dolog volt.
- [19] Mivel a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján az I. r. terheltnek nem állt szándékában a cégben bárminemű gazdasági tevékenységet végezni, és erre lehetősége sem volt, ezért az 1. számú sértettől akár hivatali ügyintézésre, akár tagi kölcsönként kért és megszerzett összegek mögött tényleges tevékenység nem állt, a kialakított infrastruktúra tényleges tevékenységet nem takart és nem szolgált. Az erre fordított összegek így nem tekinthetők olyanoknak, amelyekkel 1. számú sértett kárát csökkenteni lehetne azon a címen, hogy nem volt a számára a dolog idegen, amelyre e pénzeket fordították.
- [20] Mindezek okán a Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt e vonatkozásban alaptalannak tartotta.
- [21] A Legfőbb Ügyészség a 3. tényállási pontba foglalt cselekménnyel összefüggésben kifejtett védői érveléssel kapcsolatban a felülvizsgálati eljárás lefolytatását a törvényben kizártnak tartotta, mert álláspontja szerint azzal a védő az irányadó tényállást támadta.
- [22] Kifejtette, hogy az irányadó tényállás megfogalmazásából következően az I. r. terhelt által alkalmazott fenyegetés nem pusztán az 1. számú sértett sérelmére elkövetett csalás miatti büntetőeljárás ténye miatt történt, hanem azzal az I. r. terheltnek meghatározott célja is volt: az, hogy a büntetőeljárásban 2. számú sértettől az I. r. terheltre nézve terhelő bizonyítékot beszerezni ne lehessen.
- [23] Helytállónak tartotta a felülvizsgálati indítvány azon érvét, hogy helyesebben 2. számú sértettet a tanúvallomás tételével összefüggő kötelezettségei gyakorlásában korlátozta volna a terhelt magatartása, azonban álláspontja szerint a cselekmény ezzel együtt is tényállásszerű.
- [24] Indítványozta ezért, hogy a Kúria a Be. 662. § (1) bekezdése alapján, a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen a járásbíró, valamint törvénytörő mint másodfokú bíróság ítéletét I. r. terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.
- [25] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában foglaltakra az I. r. terhelt védője írásban észrevételt terjesztett elő, amelyben a felülvizsgálati indítványában foglaltakat – részben megismételve – változatlanul fenntartotta.
- [26] A védő szerint a gazdasági társaság vagyona valóban elkülönül az alapítók vagyonától, azonban ez nem változtat azon a tényen, hogy a társaságban megszerzett alapítói részesedés – jelen esetben a kft. üzletrésze – az alapítók vagyonának részét képezi. Ez a vagyonelem pedig nemcsak az alapításkor

- rendelkezésre bocsátott törzstökére terjed ki, hanem a társaság mindenkori vagyonának a felét jelenti.
- [27] Az I. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa részben a törvényben kizárt, részben nem alapos.
- [28] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely kizárólag a Be. 648. § *a)–d)* pontjában meghatározott és a Be. 649. §-ban tételesen felsorolt okokból biztosítja a jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi kifogás lehetőségét.
- [29] A Kúria a megtámadott határozatot a Be. 659. § (5) bekezdésének megfelelően, a felülvizsgálati indítványban meghatározott okok alapján bírálta felül, emellett a Be. 659. § (6) bekezdése szerint hivatalból vizsgálta a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéseket.
- [30] A védő az I. r. terhelt terhére rótt mindhárom bűncselekmény vonatkozásában a felülvizsgálati indítványát a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontjában megjelölt okra alapította.
- [31] A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján – a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt – felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést vagy intézkedést a terhelttel szemben.
- [32] A Be. 659. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó, a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye. A felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.].
- [33] A csalási cselekmény vonatkozásában a védő – a jogerős ítélettel megállapított tényállás alapján – a bűncselekménnyel okozott kár mértékét vitatta. Érvelésének alapja az volt, hogy az I. r. terhelt közreműködésével, de a sértett által – részben törzstökeként, részben alapítási és működési költségekre – biztosított pénzt felhasználva alapított gazdasági társaság üzletrésze a sértett vagyona marad, kárként nem jelentkezik.
- [34] Az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú bíróság által is irányadónak tekintett tényállás lényege az 1. tényállási pont tekintetében a következő.
- [35] Az I. r. terhelt az 1. számú sértettet, annak alkalmazottján, 2. számú sértetten keresztül ismerte meg. Az I. r. terhelt üzleti ajánlatot tett az 1. számú sértettnek, amelynek lényege az volt, hogy mindketten 50 000 000–50 000 000 forinttal szálljanak be egy cégbe, ami egy külföldi - műszaki cikket forgalmazó – gazdasági társaságtól szállítana be Magyarországra elektronikai hulladékot feldolgozásra és értékesítésre. Az I. r. terhelt valószínűleg azt állította, hogy kapcsolatain keresztül nagy valószínűséggel szerződést tudna kötni a külföldi műszaki cikket forgalmazó gazdasági társasággal. 1. számú sértett 50 000 000 forintos befektetése másfél év alatt megtérül, majd ezt követően havi 2 000 000–3 000 000 forintos bevételre számíthat. Az I. r. terhelt azonban semmilyen üzleti kapcsolatban nem állt a külföldi – műszaki cikket forgalmazó – gazdasági társasággal, a fenti üzlet megkötése már eleve nem állt szándékában.
- [36] Az I. r. terhelt egy-két hónapon keresztül rendszeresen győzködte 1. számú sértettet, hogy szálljon be az üzletbe, ez alatt teljesen 1. számú sértett bizalmába férkőzött, aki az I. r. terheltet megbízható embernek ismerte meg, és az üzletben lehetőséget látott, ezért az 1. számú sértett igent mondott a terhelt ajánlatára. Az I. r. terhelt ekkor 5 000 000 forintot kért 1. számú sértettől arra hivatkozva, hogy a cégalapításnak, ügyvédeknek költségei vannak. 1. számú sértett átadta az összeget.
- [37] A közös Kft. megalapítására félévvel később került sor úgy, hogy 1. számú sértett mellett nem az I. r. terhelt lett a cégben a másik tulajdonos, hanem egy Seychelles szigeteken bejegyzett cég. A társaság 3 000 000 forint törzstőkével alakult.
- [38] A cég bankszámláját 1. számú sértett nyitotta, azonban az internetes bankos szerződésnél az I. r. terhelt telefonszáma volt megadva, és a szerződés szerint limit sem volt az internetes banki tranzakciókra meghatározva; az I. r. terhelt általános meghatalmazással bírt a cég ügyeinek intézésére a cég alapításától kezdődően, ami kiterjedt a banki ügyintézésre is, amelyet az I. r. terhelt az internetbankon keresztül korlátlanul intézhetett.
- [39] A cég alapítására 1. számú sértett 1 500 000 forintot fizetett átutalás formájában. 1. számú sértett a továbbiakban még két alkalommal utalt nagyobb összeget a cég bankszámlájára tagi kölcsönként, 19 469 383 forintot, majd további 24 000 000 forintot. 1. számú sértett a cég bankszámlájára összesen 44 969 383 forintot fizetett be, a 2013 augusztusában átadott 5 000 000 forinttal együtt összesen 49 969 383 forintot adott 1. számú sértett a cég alapítására. Ezen túl 2013 őszén az I. r. terhelt kérésére 1. számú sértett még legkevesebb 50 000 forintot utalt át a saját bankszámlájáról egy hivatal részére a cég érdekében.
- [40] A cég megalakulását követően a céggel kapcsolatos teljes ügyintézés az I. r. terhelt végezte, 1. számú sértett még a cég könyvelőjének a személyét sem ismerte.
- [41] Az I. r. terhelt 2013. év végén már az osztrák, külföldi műszaki cikket forgalmazó gazdasági társasággal megkötött szerződésről beszélt, melyet meg is ünnepeltek 1. számú sértettel. Az I. r. terhelt ezt követően rendszeres szállításokról beszélt 1. számú sértettnek, aki abban a hiszemben volt 2014. év elején, hogy heti egyszer szállítottak 40 tonnás kamionnal hulladékot egy hazai telephelyre, és a külföldi – műszaki cikket forgalmazó – gazdasági társaságtól egy osztrák számlára utalja a pénzt.
- [42] A cég a bejegyzett székhelyén nem végzett semmilyen tevékenységet, a bejegyzés csak névleges volt, azt az I. r. terhelt határozta meg. A cég az alapítást követően 3 hónappal telephelyet bérelt a székhelytől eltérő másik városban. A bérleti díj havi 500 000 forint volt, amit egy évre előre kifizettek, ezt követően a cég a továbbiakban nem fizetett bérleti díjat egyetlen alkalommal sem. Az I. r. terhelt 1. számú sértettnek ezzel kapcsolatban azt mondta, hogy telephelyet azért kell találniuk, hogy a cég a tényleges működését, az elektronikai hulladékok bontását el tudja végezni.

- [43] Az I. r. terhelt 2014. év végén valótlánul már 2000 tonna hulladékról beszélt és arról, hogy 120 000 euro van a cég külföldi számláján, ezért a céggel kapcsolatosan 1. számú sértett még nem aggódott.
- [44] A telephellyel kapcsolatban az I. r. terhelt folyamatosan azt állította 1. számú sértettnek, hogy a tevékenység ott azért nem tud megkezdődni, mert nincs meg a szükséges környezetvédelmi engedély. Az I. r. terhelt a telephely környezetvédelmi engedélyének a beszerzését valóban elindította 2014 júniusában, azonban az ügyben többszöri hiánypótlásra került sor, míg végül egy év elteltével a szolgáltatási díj be nem fizetése miatt szüntette meg a megyei kormányhivatal az engedélyezési eljárást. Az I. r. terhelt ez alatt az idő alatt hulladékgazdálkodási szakembert és tervezőmérnököt vont be, több hiánypótlást is elkészített, azonban a szolgáltatási díjat, melyet már a dokumentáció benyújtásával egyidejűleg be kellett volna fizetnie, nem fizette be. Ezalatt az I. r. terhelt folyamatosan hitegette 1. számú sértettet, hogy a környezetvédelmi engedély hiányában nem tudják a telephelyen a munkát megkezdni.
- [45] Az I. r. terhelt a telephelyre felvett két alkalmazottat, akiknek a kiválasztásába bevonta 1. számú sértettet is, irodát rendezett be számítógéppel, nyomtatóval, azt a látszatot keltve, hogy a munka hamarosan be fog indulni a telephelyen. Az alkalmazottak csak néhány munkanapot dolgoztak ténylegesen, és az I. r. terhelt az alapítást követő év májusától egy évig csak 2 alkalommal hozatott be külföldről összesen 9, rossz műszaki állapotú, kis értékű személygépkocsit bontási céllal.
- [46] Az I. r. terhelt a Kft. alapításának évében azzal az ötlettel állt elő, hogy van egy olajfinomító, melynek meg lehetne szerezni a bontását, és az abból származó fémhulladékot értékesíteni lehetne. A finomító egy vállalaté, mely felszámolás alatt áll és azért, hogy a bontást megszerezzék, 25 millió forintot ügyvédi letétbe kellene helyeznie a cégnek. Ezzel kapcsolatosan az I. r. terhelt rávette 1. számú sértettet, hogy a cég számlájáról tagi kölcsön gyanánt 17 000 000 forintot vegyen fel, melyhez ő majd hozzáteszi a többi szükséges 25 000 000 forinthez. Az I. r. terhelt azt ígérte, hogy a 1. számú sértettől 2013 augusztusában kapott 5 000 000 forinttal és még további 3 000 000 forinttal kipótolja a 17 000 000 forintot. A pénzt 2014. január 29. napján vette fel 1. számú sértett a bankban, majd a 17 000 000 forintot 2. számú sértett jelenlétében átadta az I. r. terheltnek. Az I. r. terhelt az olajfinomító bontására vonatkozóan pályázatot nem nyújtott be, az nem is állt szándékában.
- [47] A Kft. bevételszerző tevékenységet egyáltalán nem folytatott és nem is volt bevétele, kiadásai viszont voltak: bérleti díj, munkadíj, rezszi, tárgyi eszközök megvásárlása. Működési költségeit az 1. számú sértett által biztosított tagi kölcsönből finanszírozta. A Kft. csak látszólag működött, a jövedelemszerző tevékenység megkezdése az I. r. terheltnek nem is állt szándékában. Az I. r. terhelt 1. számú sértettnek ugyanakkor mindig arról számolt be, hogy a külföldi üzlet jól megy, folyamatosan érkezik a hulladék.
- [48] 1. számú sértett az alapítást követő második év elején veszítette el a bizalmát az I. r. terheltben, mert a vállalkozásból semmit sem látott. Ekkor 1. számú sértett már szerződéseket kért, a cég bankszámlakivonatát és bevételt a vállalkozásból. Ezután az I. r. terhelt 3 000 000 forintot két részletben, az alapítást követő két évvel később február és március hónapban visszafizetett 1. számú sértettnek, mely összegek felvétele a cég bankszámlájáról történt.
- [49] Az I. r. terhelt 1. számú sértettnek, a fenti módon összesen 50 019 383 forint kárt okozott.
- [50] A nyomozás során, 2017. évben lefoglalásra kerültek az I. r. terhelt által odavitt, de a Kft. tulajdonát képező számítógépek, monitorok, telefon, nyomtató, egy rakodógép, MAN 8.100F típusú teherautó pótkocsival, DESTA márkájú és Balkancar márkájú targonca, valamint az I. r. terhelt lakóhelyén lefoglalásra kerültek irodabútorok és 1 db NIKON típusú digitális fényképezőgép. Az I. r. terhelt ezeket az Kft. tulajdonát képező tárgyakat 1. számú sértett tudta nélkül szállította el a Kft. telephelyről.
- [51] Aki jogtalan hasznoszerzés végett más tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz, csalást követ el [Btk. 373. § (1) bek.].
- [52] A védő a csalás törvényi tényállásának megvalósulását nem vitatta, és az az irányadó tényállás alapján nem is kétségesen megállapítható. A védő felülvizsgálati indítványa – a csalással okozott kár jogi értelmezésével – azt célozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletben megállapított kárelemek közül egyeseket kiemelve, a bűncselekménnyel okozott kárt kisebb mértékben megállapítva, minősítse enyhébben a cselekményt.
- [53] A felülvizsgálati indítványban foglaltak tehát a kár büntetőjogi fogalmának értelmezését igényelték.
- [54] A büntetőtörvény értelmező rendelkezése szerint a kár – a Btk. eltérő rendelkezése hiányában – a bűncselekménnyel a vagyonban okozott értékcsökkenés [Btk. 459. § (1) bek. 16. pont]. A csalás vonatkozásában a törvény szerint ezen túlmenően kárnak kell tekinteni az igénybe vett szolgáltatás meg nem fizetett ellenértékét is [Btk. 373. § (7) bek.].
- [55] A kár fogalmának a csalás bűncselekmény esetére történő kiterjesztésével kapcsolatban a Btk. törvényjavaslat miniszteri indokolása azt tartalmazza, hogy a gyakorlatban problémát okozott azon csalásszerű magatartások megítélése, ahol a kár valamely igénybe vett szolgáltatás ellenértékéként merült fel (pl. szállodai szoba fizetés nélküli igénybevétele, fizetés nélküli lakásbérlet). Erre figyelemmel a törvény kifejezetten kiterjesztette a kár fogalmát az igénybe vett szolgáltatás ellenértékének hasznoszerzési célból, megtévesztéssel történő meg nem fizetésének eseteire is. Ezáltal büntethetővé váltak azok a cselekmények, amelyek a csalás tényállási elemeit megvalósítják, azonban az eredmény nem kifejezetten kárként, hanem összességében meghatározható elmaradt vagyoni előnyként jelenik meg.
- [56] Ezzel éppen a védő felülvizsgálati indítványában hivatkozott, a korábbi Btk. (1978. évi IV. törvény) hatálya alatt született eseti döntés (EBH 2010.2124. és az ezzel egyező BH 2010.127.) jogértelmezése jelenik meg a tételes jogban, vagyis a jogalkotó a

- bírói gyakorlatnak megfelelően kodifikálta a kár fogalmát.
- [57] A kárnak e fajtája (a szolgáltatás ellenértéke) azonban a jelen ügyben okozott kár kapcsán, az irányadó tényállás alapján nem merül fel, az erre való hivatkozás a felülvizsgálati indítvány téves jogértelmezésén alapul. Az I. r. terhelt valamennyi tényállásban foglalt magatartásával ugyanis az I. számú sértett vagyonának értékcsökkenését idézte elő azáltal, hogy I. számú sértett – a megtévesztés hatására – különböző pénzeszegeket, többféle jogcímen a cég bankszámlájára utalt, ténylegesen az I. r. terhelt rendelkezésére bocsátott.
- [58] Ezzel kapcsolatosan a következőket emeli ki a Kúria.
- [59] A csalás tényállásszerűsége szempontjából (alanyi oldalon) annak van jelentősége, hogy az elkövetőnek kezdettől fogva, azaz az adott ügylet létrejöttékor sem volt szándékában az abból következő teljesítés megtétele (visszafizetés). Csalás esetén ez a meglévő akarat az, amivel a megtévesztés létrejön, aminek következtében a sértett tévedésben lévén, úgy rendelkezik a vagyonáról, ahogy azt egyébként nem tette volna (BH 2021.251. Indokolás).
- [60] A csalás elkövetése tehát többszörös okozatosságot feltételez: tipikusan akként valósul meg, hogy a tettes a tévedésbe ejtő magatartásával a passzív alanytól akarati hibát idéz elő, aki ennek következményeként tesz olyan – a polgári jog szabályai szerint értékelhető – jognyilatkozatot, amelyet egyébként nem tenne, a jognyilatkozat következtében pedig akár ő maga, akár más személy károsodik (BH 2014.69.I.). A kár azzal következik be, hogy a sértett saját rendelkezése következtében a csalással érintett dolgok feletti birtoklási jogát elveszti, azaz a rendelkezési köréből kikerül, és az elkövető vagy más személy rendelkezésébe kerül.
- [61] Az irányadó tényállás ezzel összefüggésben tartalmazza, hogy
- az I. r. terheltnek – az I. számú sértettel közöltekkel szemben – eleve nem állt szándékában az I. számú sértettnek előadott ügylet megkötése az osztrák céggel,
 - az I. r. terhelt az ekként hamis ígérettel a valótlán célhoz létrehozandó cég alapításához, működtetéséhez különböző összegeket kért I. számú sértettől, illetve egy alkalommal (50 000 forintot) I. számú sértett közvetlenül egy hivatalhoz utalt át,
 - az így a cég bankszámlájára utalt összegeket részben a cég fenntartására (működési költségekre), részben saját céljaira fordította, az I. számú sértettnek előadott üzlet nem jött létre,
 - az I. r. terhelt ennek ellenére I. számú sértett előtt folyamatosan azt a látszatot tartotta fenn, hogy a tényleges gazdasági működés hamarosan be fog indulni,
 - a gazdasági társaságnak nem volt egyéb bevétele, működési költségeit az I. számú sértett által tagi kölcsönként adott összegből finanszírozta, az I. r. terhelt ahhoz semmivel nem járult hozzá.
- [62] Így megállapítható mind a cégalapításra, mind a „tagi kölcsönként”, mind a cég fenntartása körében juttatott összegek tekintetében, hogy I. számú sértett megtévesztés hatására adta át. Ebből a szempontból nincs jelentősége annak, hogy az I. r. terheltnek személyesen adta át, vagy pedig az alapított cég – I. r. terhelt által kezelt – bankszámlájára vagy egy hivatalhoz utalta az I. r. terhelt által kért pénzt. A csalásnak ugyanis nem törvényi tényállási eleme, hogy az okozott kár az elkövetőnél haszonként jelentkezzen.
- [63] A teljesség érdekében utal arra a Kúria, hogy az I. r. terhelt cselekménye a sikkasztás bűncselekménytől való elhatárolás kérdését is felveti. Ennek oka, hogy az I. számú sértett által rendelkezésre bocsátott összegek nem közvetlenül, hanem a közösen alapított gazdasági társaságon (annak bankszámláján áthaladva) jutottak az I. r. terhelthez.
- [64] A csalás sikkasztástól történő elhatárolásának döntő szempontja a tettes birtokosi helyzetének létrejötte. Sikkasztás valósul meg és nem csalás, ha a dolog birtokába jutás, a dolog megszerzése jogszerű – megtévesztés nélküli – rábízás következménye, ekként a dolog megtévesztés nélkül is jogszerűen az elkövetőhöz kerülne, vagy már egyébként is nála van (BH 2019.99.). Csalás valósul meg tehát akkor, ha az elkövető a sértett pénzéhez (egyéb vagyontárgyához) a megtévesztés következtében, azzal okozati összefüggésben jut hozzá. Az irányadó tényállás alapján jelen esetben ez történt. Amennyiben az I. r. terhelt esetében a tényállás a megtévesztést mint elkövetési módot nem tartalmazta volna, a sikkasztás vagy hűtlen kezelés büntetést valósította volna meg a saját céljára fordított pénzeszegek tekintetében.
- [65] A cégalapításhoz fűződő törzsbetét (üzletrész-tulajdon) és „tagi kölcsön” mint kár tekintetében az ügyészség által kifejtett álláspont mindenben helyes, a védő által kifejtettek tévesek.
- [66] A jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság – az adott esetben a korlátolt felelősségű társaság – esetében az alapító vagyona és a társaság vagyona elkülönül, ezért a gazdasági társaság vagyona az alapító szempontjából „idegen dolog”, így ennek eltulajdonítása vagy ezzel sajátjaként rendelkezés esetén a sikkasztás megvalósul (BH 1997.61., BH 1999.441., BH 2022.64. [73] bekezdés).
- [67] A 2014. március 15. napjától hatályos Ptk. III. Könyv [Jogi személyek] cím alatt részletezi a gazdasági társaságok vagyonára vonatkozó szabályokat. A Ptk. 3:1. § (5) bekezdése szerint a jogi személynek (így a korlátolt felelősségű társaságnak is) saját névvel, székhellyel, tagjaitól, illetve alapítójától elkülönített vagyonnal, valamint az ügyvezetését és képviselését ellátó szervezettel kell rendelkeznie. A jogi személy alapítója vagy tagja a jogi személy alapításakor vagy a tagsági jogok keletkezésének más eseteiben köteles a jogi személy részére vagyoni hozzájárulást teljesíteni. A jogi személy részére teljesített vagyoni hozzájárulást vagy annak értékét nem lehet visszakövetelni [Ptk. 3:9. § (1) bek.]. Az üzletrész a törzsbetéthez kapcsolódó tagsági jogok és kötelezettségek összessége. Az üzletrész a társaság nyilvántartásba vételével keletkezik. Az üzletrész mértéke a tagok törzsbetétjéhez igazodik [Ptk. 3:164. § (1) bek.].
- [68] A hivatkozott törvényi rendelkezésekből következően a gazdasági társaság tagjai által a gazdasági társaság rendelkezésére bocsátott vagyoni hozzájárulás tulajdonjogilag elkülönül a saját

- vagyonuktól, az a társaság tulajdona, aminek elsődleges célja a gazdálkodó szervezet gazdasági érdekeinek biztosítása. A tag pedig nem közvetlenül, hanem a gazdasági társaságra vonatkozó szabályok szerint, az üzletrésze által gyakorolhatja a tulajdonosi jogait.
- [69] Mivel a gazdasági társaság – a jelen ügyben a korlátozott felelősségű társaság – tulajdonosának (rész tulajdonosának) vagyona és a társaság vagyona elkülönül, a gazdasági társaság vagyona a vagyon kezelője számára is – a társaságban meglévő tulajdonosi helyzetétől függetlenül – idegen vagyon (a gazdasági társaság vagyonkezelője által a társaságban meglévő tulajdonosi helyzetétől függetlenül a társaság sérelmére megvalósuló hűtlen kezelés elkövetéséről szóló 1/2019. Büntető jogegységi határozat a kár értelmezése szempontjából a jelen ügyben is irányadó megállapítása).
- [70] Mindebből következően a cég létrejöttkor annak alaptőkéként, illetve a gazdasági társaság működése során tagi kölcsönként befizetett összeg a továbbiakban nem képezi a tag vagyonának részét. Ennek megfelelően nincs lehetősége arra, hogy azt bármikor „visszavegye”, arra kötelezettséget vállaljon stb. Ezért még abban az esetben is, ha a gazdasági társaság tagja egyben annak ügyvezetője is, a rendelkezési joga e befizetések felett kizárólag a társasági jog szabályai szerint történhet, mint tag számára, ezért – polgári jogi és büntetőjogi értelemben is – idegen dolog. A jelen ügyben ezen felül az is megállapítható, hogy 1. számú sértett ténylegesen ügyvezetői feladatokat nem látott el, a cég valamennyi pénzügyi jellegű döntése mögött I. r. terhelt állt, aki a cég bankszámlái felett is rendelkezési jogosultsággal rendelkezett. Utóbbi adott lehetőséget az I. r. terheltnek arra, hogy 1. számú sértett tudta és engedélye nélkül vegyen fel a bankszámláról különböző pénzüsségeket.
- [71] Hasonlóan megalapozott álláspontot fejtett ki a Legfőbb Ügyészség az I. r. terhelt által az 1. számú sértettnek megfizetett 3 000 000 forint vonatkozásában. A fentiek szerint az 1. számú sértett által rendelkezésre bocsátott összegek az átadás (átutalás) időpontjában – a befejezett csalási cselekményre tekintettel – kárnak minősültek, függetlenül azok további sorsától (BH 2017.215.).
- [72] A kár utólagos megtérítése az okozott kár összegét fogalmilag nem csökkentheti. Így az okozott kár – a jogerős ítéletben rögzítettek szerint – az 50 000 000 forintot meghaladta, vagyis különösen nagy összegű, ezért a család Btk. 373. § (5) bekezdés a) pontja szerinti minősítése törvényes.
- [73] Mindezek alapján a család büntette vonatkozásában a védő felülvizsgálati indítványa alaptalannak bizonyult.
- [74] A 3. tényállási pont kapcsán megállapított tényállás a következő.
- [75] Az I. r. terhelt ellen különösen nagy kárt okozó család büntette miatt indult büntetőeljárás az 1. tényállási pontban írtak (csalás bűncselekmény) kapcsán, 1. számú sértett feljelentése alapján, amelyben 2. számú sértett tanúként hallgatták ki.
- [76] A feljelentést megelőzően – közelebbről meg nem határozható napon – 22.00 óra utáni időben I. r. terhelt odament 2. számú sértetthez, aki éppen a személygépkocsijába kívánt beszállni.
- [77] Az I. r. terhelt ekkor körülbelül 4–5 méter távolságra megállt 2. számú sértettől, majd a kezében jól láthatóan tartott, a 2. számú sértett előtt kinyitott, nagyméretű (kb. 30–40 cm hosszú) késsel a kezében megfenyegette 2. számú sértettet azzal, hogy „ha tanúskodni mersz, úgy végzed, mint a Cosma!”, majd ezt követően elhagyta a helyszínt.
- [78] Az I. r. terhelt a nyomozás elrendelését követően – közelebbről meg nem határozható időpontban a személygépkocsijával egy közúton közlekedett, amikor vele szemben közlekedett 2. számú sértett gépkocsival.
- [79] Az I. r. terhelt észlelve 2. számú sértettet az irányába nézve a hüvelykujjával a nyaka előtt egy torokátvágó mozdulatot tett. Ezt követően – közelebbről meg nem határozható időben – ugyanilyen módon fenyegette meg 2. számú sértettet, miközben ugyancsak a gépkocsijával közlekedett és 2. számú sértett szintén vele szemben gépkocsival közlekedett.
- [80] Az I. r. terhelt fenti fenyegetéseivel arra próbálta kényszeríteni 2. számú sértettet, hogy büntetőeljárásban a jogait ne gyakorolja.
- [81] A kényszerítés hatósági eljárásban büntett (3. tényállási pont) esetében a felülvizsgálati indítvány célzott eredménye egyrészt a 2. rendbeli bűncselekmény helyett 1. rendbeli megállapítása, másrészt a folytatólagos minősítés mellőzése. Ez pedig a védő érvelése szerint egyrészt a tényállásszerűség hiányára alapított, mivel a torokátvágó mozdulat nem volt összefüggésben 2. számú sértett tanúvallomástételi kötelezettségével, illetve a tényállás szerint az I. r. terhelt kizárólag a jogai gyakorlásában akadályozta 2. számú sértettet. Másrészt a védő – a bűncselekménnyel érintett azonos büntetőeljárásra figyelemmel – hivatkozik folytatólagos elkövetés helyett 1. rendbeli cselekmény megállapíthatóságára, tulajdonképpen természetes egységre.
- [82] Mindezek alapján a védői indítvány e körben kettős. Egyrészt – meg is hivatkozva – a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba*) alpontjára alapítva, az egyes részcselekmények téves minősítését állítja azzal, hogy a 2. rendbeli, részben folytatólagos bűncselekmény helyett természetes egységbe vonhatók. Másrészt a részcselekmények vonatkozásában arra hivatkozik, hogy a tényállásban a bűncselekmény célzatával kapcsolatban leírt tények (2. számú sértett jogainak gyakorlásában akadályozása, mint célzat, két cselekménynél pedig torokátvágó mozdulattal kapcsolatos tudati tények) a törvényi tényállásnak nem feleltethetők meg, vagyis a tényállás alapján az I. r. terhelttel szemben e bűncselekmény és más bűncselekmény sem állapítható meg. Ez tartalma szerint a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont *aa*) alpontjában foglalt felülvizsgálati oknak felel meg, amely szerint a bíróság törvénysértően állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [83] A kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekményt valósítja meg, aki más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy hatósági eljárásban a törvényes jogait ne gyakorolja, vagy a kötelezettségeit ne teljesítse [Btk. 278. § (1) bek.]. A bűncselekmény büntetési minősített esete valósul meg, ha azt büntetőügyben követik el [Btk. 278. § (2) bek.].

- [84] Ahogy arra a Kúria már utalt, a felülvizsgálati eljárásban a tényálláshoz kötöttség megkerülhetetlen szabály. Ezért a törvényben kizárt a felülvizsgálati indítvány, illetve a felülvizsgálati indítvány azon része, amely a jogerős ítélettel megállapított tényállástól eltérő tényekre alapítja akár a bűnösség, akár a minősítés vitatását.
- [85] A történeti tényálláshoz tartoznak a jogerős ítélettel megállapított tudati tények is, amelyek a terhelt elkövetéskori tudattartalmára vonatkoznak (BH 2011.3.), és amelyekből a bűnösség formájára (szándékosság, gondatlanság) mint büntetőjogilag jelentős jogkérdésre vonható le jogi következtetés.
- [86] Amennyiben a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás tudati tényt rögzít, az ezzel ellentétes tudattartalomtól kiinduló, a bűnösséget vagy a minősítést támadó felülvizsgálati indítvány – ebben a részében – a törvényben kizárt.
- [87] A védő a nyomozás elrendelését követően elkövetett részcelemekkel kapcsolatosan hivatkozott arra, hogy – a torokátvágást imitáló mozdulatokra vonatkoztatva – a tényállás nem tartalmazza, hogy erre milyen motivációból (helyesen: milyen célból) került sor. A védő szerint így csak feltételezés, hogy a büntetőeljárásba beavatkozás volt az I. r. terhelt célja, és nem például a kettejük közötti haragos viszony.
- [88] Ez az álláspont téves, mert a jogerős ítélettel megállapított tényállásból kiragadott részleten alapul. A tényállás ugyanis az egyes részcelemek leírását követően tartalmazza, hogy az I. r. terhelt – valamennyi, 2. számú sértettel szembeni cselekményt – milyen célzattal és tudattartalom mellett követte el. Ez pedig „a fenti fenyegetéseivel” az arra való kényszerítés volt, hogy a „büntetőeljárásban a jogait ne gyakorolja”. Ebből pedig, a tényálláson belül elfoglalt helyéből és nyelvtani értelmezéssel is csak arra vonható le következtetés, hogy a tényállásban rögzített, mindhárom korábbi fenyegetést egyazon cél elérése érdekében alkalmazta az I. r. terhelt. Ettől eltérő következtetés levonására alkalmas tény a tényállás nem tartalmaz.
- [89] Emellett – a Legfőbb Ügyészség által is kifejtettekkel egyezően – nincs jelentősége annak, hogy a tényállás szerint az I. r. terhelt 2. számú sértettet csak a „jogai gyakorlásában”, és nem a tanúzás mint eljárási kötelezettség teljesítésében kívánta akadályozni.
- [90] Ugyanis a tanú jogai és kötelezettségei a büntetőeljárásban egységet képeznek, nyilvánvaló, hogy minden tanút jogok is megilletnek, amellet, hogy maga – a tanú észlelésének megfelelő – tanúvallomás megtétele a törvényben meghatározott módon kikényszeríthető kötelezettség. A bűncselekmény jogi tárgya pedig mindkettő védelme, tágabb értelemben pedig az igazságszolgáltatás zavartalan működése is.
- [91] Ettől függetlenül, a tényállás alapján, az I. tényállási pontban foglalt előzményeket is figyelembe véve nem kétséges, hogy az I. r. terhelt ki is mondott célja [„ha tanúskodni mersz”] az volt, hogy 2. számú sértett a büntetőeljárásban ne tegyen rá vonatkozóan terhelő vallomást. Ez pedig pontosan megfeleltethető a törvényi tényállás által tilalmazott, büntetendő magatartásnak, vagyis tényállásszerű. Az irányadó tényállás alapján ettől eltérő terhelti célzatra vagy motivációra nem lehet következtetni, az ilyen – a védő által hivatkozott – tényeket nem tartalmaz.
- [92] Nem volt tehát a bűnösség és a minősítés szempontjából jelentősége annak, hogy a tényállás nem minden részcelekménynél tartalmazott a célzatra utaló ténymegállapítást, illetve kizárólag a tanú jogainak akadályozására mint elkövetői célra utalt.
- [93] Észlelte ugyanakkor a Kúria, hogy az I. r. terhelt terhére rótt I. rendbeli kényszerítés hatósági eljárásban büntette (a feljelentést megelőzően, elsőfokú ítélet [41]–[42] bekezdés) minősítése téves, az alábbiak szerint.
- [94] A kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekmény tényleges hatósági eljárást (szabálysértési-, büntető- vagy egyéb hatósági eljárást) feltételez. Ez tehát a törvényi tényállás megvalósulásának objektív feltétele. Ilyen eljárás megindulása, folyamatban léte nélkül a kényszerítés célja mint a hatósági eljárás akadályozása, befolyásolása, nem értelmezhető; a védett jogtárgy sérelme sem valósulhat meg. Ez alól csak az jelent kivételt, ha az eljárás megindítására jogosult személy a bűncselekmény passzív alanya (például a feljelentő, bejelentő). Ebben az esetben ugyanis az eljárás megindulásának éppen ezen személy nemtevésére való jogellenes kényszerítése az akadálya. Amennyiben azonban – mint jelen ügyben is – a sértett az eljárás más alanya, így az ügyben jelentős tényekről tudomással rendelkező, ezért tanúként számitásba jövő személy, a jogok és kötelezettségek gyakorlása csak a már folyamatban lévő hatósági eljárásban értelmezhető.
- [95] Ez a jelen ügyben azt jelenti, hogy I. számú sértett feljelentését követően állt elő az a törvényi tényállási elem (a büntetőügy), amelynek megvalósulása nélkül a bűncselekmény nem állapítható meg. Pertörténeti adat, hogy I. számú sértett az I. r. terhelttel szemben 2016. évben élt feljelentéssel a rendőrkapitányságon, a nyomozást pedig – az I. r. terhelttel szemben – a nyomozást ugyanakkor rendelték el.
- [96] Ebből következően az I. r. terhelt hatósági eljárást érintő cselekménye, 2. számú sértett mint lehetséges és az eljárásban később ki is hallgatott tanú tekintetében ettől a naptól válhatott tényállásszerűvé. Így a 2015. év május vége és június eleje között megvalósított, szintén fenyegetéssel elkövetett cselekmény a Btk. 278. § (1) bekezdésébe ütköző bűncselekmény törvényi tényállását nem merítette ki.
- [97] Vizsgálendő volt azonban, hogy – a büntetőeljárás megindulásától függetlenül – más bűncselekmény megvalósulhatott-e. A kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekmény „általános”, a hatósági eljárást mint törvényi tényállási elemet nem feltételező esete a Btk. 195. §-a szerinti kényszerítés büntette.
- [98] E bűncselekményt az követi el, aki mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel jelentős érdeksérelmet okoz, azzal a feltétellel, hogy más bűncselekmény nem valósul meg. E törvényi tényálláshoz képest a kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekmény speciális, éppen a hatósági eljárás (és az abban gyakorolható jogok és

- kötelezettségek) mint tényállási elem tekintetében tér el. Ilyen feltételt a kényszerítés törvényi tényállása nem tartalmaz.
- [99] Az I. r. terhelt által alkalmazott fenyegetés célja ugyanakkor a jelentős érdeksérelem megállapítására alkalmas, figyelemmel arra, hogy a lehetséges tanúnak az igazságszolgáltatástól való távollatását, a tanúvallomásából származó valós bizonyíték megszerzésének előre ellehetetlenítését célozta azzal, hogy a 2. számú sértett az I. r. terheltre terhelő tanúvallomást a későbbi, az I. r. terhelt által feltételezeten meginduló büntetőeljárásban ne merjen tenni.
- [100] Ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy a kényszerítés eredményeként az adott esetben szóba jövő jelentős érdeksérelem a büntetőeljárás megindulásával, és a kényszerítő akarata szerinti tartalommal tett tanúvallomással, a sértett kihallgatástól való távollmaradásával vagy a jogai és kötelezettségei gyakorlásában egyéb módon való korlátozásával, akadályozásával valósulhatott volna meg. A 2. számú sértettel szembeni fenyegetés más jellegű cselekvésre vagy nemtevésre nem irányult. Vagyis a jelentős érdeksérelem abban az esetben következhetett volna be, amennyiben 2. számú sértett már a folyamatban lévő büntetőeljárásban vesz részt, és továbbra is a fenyegetés (erőszak) hatása alatt áll.
- [101] Ez pedig, figyelemmel az eljárás tényleges megindulására, a kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekmény megállapítására tette alkalmassá a cselekményt. Ezért a korábbi kényszerítés vonatkozásában – az anyagi halmazat helyett – a büntetlen előcselekmény esete áll fenn, mert ugyanazt a jogtárgyat (az igazságszolgáltatás rendjét és a személyes cselekvési szabadságot) sérti, mint az utócselekmény, csak kisebb mértékben illetve távolabbról. Vagyis a jelen esetben kizárólag a súlyosabb bűncselekmény, a kényszerítés hatósági eljárásban büntett kísérlete valósul meg, amelybe a megelőzőleg elkövetett kényszerítés büntett kísérlete – büntetlen előcselekményként – beolvad, az anyagi halmazat tehát látszólagos.
- [102] A védői érveléssel összefüggésben megjegyzi a Kúria, hogy zaklatás vétségként [Btk. 222. § (2) bek. a) pont] a fenyegetés akkor minősülhetett volna, ha az I. r. terhelttel szemben büntetőeljárás nem indult volna, vagyis a kényszerítés célja eleve nem valósulhatott volna meg.
- [103] A védő által szintén kifogásolt folytatólagosság nem a Btk. Különös Része szerinti minősítés része, és nem is hozható összefüggésbe a szóban lévő felülvizsgálati okkal [Btk. 649. § (1) bek. b) pont 1. ford. ba) alpont] megkívánt téves minősítéssel, hiszen a büntetéskiszabás kereteit nem érinti; emellett esetleges is, mert kettőnél több részcselekmény esetén a bűnösség körének szűkebb meghatározása már nem vezetne szükségszerűen a folytatólagos elkövetés mellőzéséhez sem (Bfv.III.502/2016/2., Bfv.II.1.037/2020/9.).
- [104] Az indítvány ebben a részében tehát nem tekinthető a jogi minősítést és azon keresztül a büntetés mértékét támadónak. Ekként – önmagában a folytatólagos elkövetés téves megállapítása miatt – a felülvizsgálat kizárt.
- [105] A Kúria a teljesség érdekében rámutat a következőkre. Helyes a védő azon álláspontja, amely szerint a kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekmény esetén, az azonos hatósági eljárásra figyelemmel többszöri fenyegetés vagy erőszak esetén – általában – (természetes) egység valósulhat meg. Az adott esetben, a 2016 őszen és 2017 tavaszán megvalósított két cselekmény tekintetében a Btk. 6. § (2) bekezdése szerinti folytatólagos elkövetés nem állapítható meg, mivel azok természetes egységet képeznek az alábbiak miatt.
- [106] A kényszerítés hatósági eljárásban törvényi tényállása – hasonlóan a korábbi Btk. által szabályozott hatósági eljárás akadályozása bűncselekményhez – az elkövetői magatartás mellett eredményt is tartalmaz. Ez pedig negatív eredmény, vagyis valaminek a hiánya, adott esetben az, hogy a sértett – az erőszakkal, illetve fenyegetéssel okozati összefüggésben – a hatósági eljárásban a törvényes jogait nem képes a saját akarata és a jogszabály szerint gyakorolni, kötelezettségeit teljesíteni. A bűncselekmény az eredmény bekövetkeztével befejezett, önmagában a fenyegetés alkalmazása kísérleti szakba juttatja a bűncselekményt (BH 2006.384.). Eredmény-bűncselekmény esetén a folytatólagos egység megállapítása kizárt, ha az elkövetési magatartás többszöri megvalósítása ugyanazon eredmény előidézése érdekében történik (EBD 2015.B.26.).
- [107] Ugyanabban az eljárásban a fenyegetés többszöri alkalmazása tehát egészen addig természetes egység, amíg a sértett joggyakorlása (kötelezettség-teljesítése) ezáltal nem akadályozott. Jelen esetben a bűncselekmény 2. számú sértettnek az I. r. terhelt által a fenyegetéssel elérni kívánt tartalmú tanúvallomásának megtételével (vagy a kihallgatástól emiatti távollmaradásával) vált volna befejezetté. A tényállás szerint 2. számú sértettet az I. r. terhelt elleni büntetőeljárásban tanúként kihallgatták, azt nem tartalmazza viszont, hogy több alkalommal hallgatták volna ki. A tényállás ezen kívül azt tartalmazza, hogy az I. r. terhelt „kényszeríteni próbálta” sértett2.-t, vagyis nem járt eredménnyel. Ekként a bűncselekmény Btk. 10. § (1) bekezdése szerinti kísérlete valósult meg.
- [108] Folytatólagos elkövetés akkor lett volna megállapítható, amennyiben ugyanabban az eljárásban az I. r. terhelt a 2. számú sértett részvételével zajló egynél több eljárási cselekménnyel (kihallgatással, felismerésre bemutatással stb.) – vagyis a tanút a törvény szerint az adott eljárásban megillető eljárási jogok gyakorlásával, kötelezettségek teljesítésével – összefüggésben is fenyegetést vagy erőszakot alkalmazott volna 2. számú sértettel szemben. Ilyen következtetés levonására alkalmas tényeket azonban az irányadó tényállás nem tartalmaz.
- [109] A másodfokú bíróság az adott esetben tehát tévesen állapította meg, hogy az egy eljárásban, egy vallomástétellel összefüggésben, többször megvalósított fenyegetés folytatólagosan elkövetettként minősül.
- [110] Összefoglalva, az I. r. terhelt 3. tényállási pontban foglalt cselekményeinek törvényes minősítése nem 2 rendbeli, egy esetben folytatólagosan elkövetett, hanem 1 rendbeli kényszerítés hatósági eljárásban büntettének kísérlete [Btk. 278. § (1) bek., (2) bek. 1. tétele], amely az elsőfokú bíróság minősítésének felel meg.

[111]A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont első fordulat *ba)* alpontja alapján a téves minősítés miatt azonban csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha az eljáró bíróság annak következtében törvénysértő büntetést szabott ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmazott. Amennyiben a minősítésbeli tévedés következtében az alkalmazott joghátrány nem válik törvénysértővé, a felülvizsgálati indítvány nem vezethet eredményre.

[112]A kiszabott büntetés pedig a téves minősítés következtében akkor törvénysértő, ha annak neme vagy mértéke a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik, így a bűncselekmény minősítéséhez kapcsolódó büntetési tételkeret megsértésével kiszabott, avagy az irányadó büntetési tételkereten belüli ugyan, de az anyagi jogszabálysértés kiküszöbölése mellett tartományban eltúlzottan súlyos vagy eltúlzottan enyhe (BH 2021.3.II.).

[113]E körben tehát a Kúriának – a téves jogerős ítéleti minősítésen túl – azt kellett vizsgálnia, hogy a helyes minősítés alapulvételével a jogerős ítéletben kiszabott 3 év 6 hónap tartamú szabadságvesztés eltúlzottan súlyos-e.

[114]Az I. r. terhelt által megvalósított bűncselekmények büntetési tételkerete nem változott, az irányadó halmazati büntetési tételkeret továbbra is kettő évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés, és annak középértéke sem változott, továbbra is hét év. Ekként megállapítható, hogy az I. r. terhelttel szemben a jogerős ítéletben az irányadó középértéket meg sem közelítő tartományban kiszabott szabadságvesztés a részbeni enyhébb minősítésre figyelemmel sem eltúlzottan súlyos, ekként pedig nem törvénysértő. Ezért az enyhítésre irányuló felülvizsgálati indítvány alaptalan.

[115]A Kúria hivatalból elvégzett vizsgálata [Be. 659. § (6) bek.] során felülvizsgálatot megalapozó további feltétlen eljárási szabálysértést [Be. 649. § (2) bek.] sem észlelt.

[116]Mindezek alapján a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a felülvizsgálati indítványt részben kizártnak, részben megalapozatlannak találta, ezért a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.I.1.003/2023/7.)

103A lőfegyver utánzatával fenyegetve elkövetés esetén az elkövető által használt, lőfegyverre hasonlító, azt utánzó tárgy a fenyegetés eszköze. Azt a célt szolgálja, hogy a sértettre gyakorolt hatást fokozza, kiváltsa ugyanazt a félelmet, amelyet a valódi lőfegyver, és ezáltal biztosítsa az elkövető akaratának érvényesítését, sértettre történő rákényszerítést [Btk. 459. § (1) bekezdés 5.a) pont, 5. pont 2. fordulat].

[1] A kerületi bíróság ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli rablás büntetnének kísérletében [Btk. 365. § (1) bek. *a)* pont], 2 rendbeli lopás büntetnének [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. *b)* pont *bb)* alpont, (3) bek. *b)* pont *ba)* alpont], 2 rendbeli lopás vétségében [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. *b)* pont *bb)* alpont] és zaklatás vétségében [Btk. 222. § (2) bek. *a)* pont]. Ezért halmazati büntetésül 4 év 4 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre

és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy legkorábban a szabadságvesztés büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A terhelttel szemben 120 000 forint erejéig vagyoneklobzást rendelt el. Elrendelte továbbá a kerületi bíróság egy korábbi határozatával kiszabott 3 hónap fogházban végrehajtandó szabadságvesztés végrehajtását. Az előzetes fogvatartásban töltött időt a kiszabott szabadságvesztésbe beszámította, rendelkezett továbbá a bűnlekről és a bűnügyi költségről. A magánfél polgári jogi igényét egyéb törvényes útra utasította.

[2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a törvényszék mint másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a terhelt terhére rótt erőszakos vagyon elleni bűncselekmények közül egy cselekményt rablás büntette kísérletének [Btk. 365. § (1) bek., (3) bek. *a)* pont] minősített. A terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztést és közügyektől eltiltást egyaránt 6 évre súlyosította. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata fegyház, a vagyoneklobzást 140 000 forint erejéig rendelt el, a polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezést mellőzte, a bűnügyi költséget pontosította, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[3] A bíróság által megállapított, és a felülvizsgálati indítvánnyal érintett tényállás lényege a következő: 4. tényállási pont

A terhelt 2020 decemberében az utcán odalépett a gépkocsijában tartózkodó sértetthez, majd az autóban ülő sértettől – aki a terheltet korábban már észlelte a helyszínen – pénzt követelt. A sértett a pénz átadását megtagadta, ezért a terhelt a tenyerével ráütött a gépjármű szélvédőjére, majd egy ezüst színű játékpisztollyal hadonászni kezdett, azt a sértettre szegezte és közben azt kiáltotta neki, hogy „adjál pénzt!”. A sértett félelmében értékei átadása nélkül gépkocsijával elhajtott a helyszínről. A bűncselekménnyel veszélyeztetett érték az 5 000 000 forintot nem haladta meg.

[4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontjára alapítottan – a megtámadott határozat megváltoztatása, és a törvénynek megfelelő határozat meghozatala, a kiszabott büntetés enyhítése érdekében.

[5] Indokai szerint törvényt sértett a másodfokú bíróság, amikor a terhelt által a 4. tényállási pontban írt cselekmény során használt eszközt lőfegyver utánzatának tekintette, és ekként a terhére rótt vagyon elleni erőszakos bűncselekményt fegyveres rablás kísérletének minősítette.

[6] Kifejtette, hogy az eljárás során feltárt tények, így elsősorban a beszerzett igazságügyi szakértői vélemény alapján egyértelműen megállapításra került, hogy a terhelt által használt játékpisztoly nem valódi lőfegyver, és nem is lőfegyver utánzata. Ezzel szemben a törvényszék annak a kulcsfontosságú ténynek a mellőzésével állapította meg a játékpisztoly utánzat jellegét, hogy a vége piros megkülönböztető jelzéssel van ellátva, amelynek célja, hogy a laikusok számára egyértelmű legyen, hogy nem valódi lőfegyver. E

- tény azért fontos, mert figyelembevételével a játékpisztoly már utánzatnak sem tekinthető.
- [7] Hivatkozott arra, hogy a játékpisztoly használatakor a terhelt legfeljebb egyméteres távolságban volt a sértettől, így elvárható tőle, hogy annak piros végéből arra következtessen, hogy az nem valódi fegyver, ugyanúgy, ahogy például egy vízipisztoly esetében a játék jelleg felismerése.
- [8] Utalt rá, hogy a megkülönböztető piros vége miatt a terhelt által használt játékpisztoly alkalmatlan eszköz volt a kvalifikált fenyegetés megvalósítására, így a kísérleti szakban maradt cselekmény miatt a büntetés korlátlan enyhítésének vagy mellőzésének lenne helye.
- [9] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta.
- [10] A BH 2016.57. számon közzétett eseti döntésre hivatkozással utalt rá, hogy a fenyegető magatartás lenyűgöző erejének értékelésekor a megfenyegetett személy és az elkövető adottságait, az egymással szembeni erőviszonyait és az elkövetés külső tényezőit együttesen kell vizsgálni, és ez alapján lehet állást foglalni abban, hogy a fenyegetés milyen hatással volt a sértettre.
- [11] Indokai szerint helytálló a másodfokú bíróság azon álláspontja, hogy annak megítélése, hogy a terhelt által használt játékpisztoly lőfegyver utánzatának minősül-e, nem szakkérdés, hanem a mindennapi élettapasztalat alapján megítélendő ténykérdés. E körben vizsgálni kell a használt eszköz hatását a laikus személyre, hiszen a tényállás – miniszteri indokolás szerinti – célja védelmet nyújtani minden potenciális sértett számára.
- [12] Kifejtette, hogy jelen ügyben nem lehet szó alkalmatlan eszközzel elkövetett bűncselekményről, mert az azt az esetkört öleli fel, amikor az elkövető tévesen feltételezi, hogy az eszköz alkalmas a bűncselekmény megvalósítására, holott valójában alkalmatlan. Ezzel szemben a sértett nagyon megijedt, félelmében elmenekült a helyszínről, ami azzal magyarázható, hogy az elkövetés eszközét valódi lőfegyvernek hitte. Hozzátette, a terhelt kezében lévő játékpisztoly a cselekmény elkövetése alatt szinte mindvégig mozgásban volt, amely megnehezítette a pontos azonosítását. A sértettnek nem volt lehetősége arra, hogy a terhelt által ráfogott játékpisztolyt nyugodt lelkiállapotban megvizsgálja, és felismerje annak játék jellegét.
- [13] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatot hatályában tartsa fenn.
- [14] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára tett észrevételében a védő kifejtette, hogy a hivatkozott eseti döntésben foglalt szempontok vizsgálata alapján jelen ügyben a sértett felé billennek az erőviszonyok, akinek valójában minden lehetősége megvolt arra, hogy felismerje, hogy a terhelt által használt eszköz egy játékpisztoly.
- [15] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen következtetett arra, hogy a hajléktalan életmódot folytató, időskorú és alkoholista terhelt esetén a valódi lőfegyver tartása a reális lehetőségeken túlmutató. Ezen objektív körülmények tükrében elvárható lett volna a sértettől, hogy fényes nappal, néhány méteres távolságból felismerje a játékpisztoly piros végét, és ebből következtetni tudott volna arra, hogy a terhelt nem éles lőfegyvert tart magánál.
- [16] Vitatta a másodfokú bíróság azon megállapítását, hogy egy leromlott fizikai állapotban lévő, idős hajléktalan esetében sem lehet reálisan kizárni, hogy valódi lőfegyvert talál, vásárol, vagy az más módon a birtokába kerül.
- [17] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [18] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [19] A Kúria a jogerős ügydöntő határozatot – az eljárási szabálysértések kivételével – csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül [Be. 659. § (5) bek.].
- [20] A felülvizsgálati indítvány szerint tévedett a másodfokú bíróság, amikor a terhelt 4. tényállási pontban írt cselekményét fegyveresen elkövetett rablás büntette kísérletének minősítette, mert azt valójában nem lőfegyver utánzatával fenyegetve követte el. A törvénytörő minősítés miatt pedig törvénytörő büntetést szabott ki.
- [21] A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénytörő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértésével szabott ki törvénytörő büntetést.
- [22] A Btk. 365. § (1) bekezdése szerint rablás büntette miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből
a) valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy
b) öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezi.
- [23] A Btk. 365. § (3) bekezdés *a)* pontja alapján a büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást fegyveresen követik el.
- [24] A Btk. 459. § (1) bekezdés – elkövetés idején hatályos – 5. pontja szerint fegyveresen követi el a bűncselekményt, aki
a) lőfegyvert,
b) robbanóanyagot,
c) robbantószer,
d) robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készüléket tart magánál, vagy a bűncselekményt az *a)–d)* pontban meghatározottak utánzatával fenyegetve követi el.
- [25] A Btk. 10. § (1) bekezdése alapján kísérlet miatt büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdi, de nem fejezi be.
- [26] Jelen ügyben eldöntendő kérdés, hogy a terhelt 4. tényállási pontban írt cselekménye rablás büntette kísérletének minősül-e, terhére megállapítható-e a fegyveres elkövetés mint minősítő körülmény.
- [27] A rablás összetett bűncselekmény, egyrészt vagyon, másrészt személy elleni bűncselekmény. Az elkövető számára idegen dolog jogtalan eltulajdonítása a lopáshoz képest akként történik, hogy a másától elvétel végett személy elleni erőszakos cselekményt is elkövet, azaz az elvétel

- módja az, amely a rablást megkülönbözteti a lopástól.
- [28] Jelen ügyben az irányadó tényállás rögzíti a következőket:
- a terhelt a nyílt utcán odalépett a gépkocsijában tartózkodó sértetthez, akitől pénzt követelt;
 - amikor a sértett a pénz átadását megtagadta, a tenyerével ráütött a gépjármű szélvédőjére;
 - ezután egy ezüst színű játékpisztollyal hadonászni kezdett, azt a sértettre szegezte;
 - közben azt kiáltotta neki, hogy „adjál pénzt!”;
 - a sértett értékeinek átadása nélkül félelmében a gépkocsijával elhajtott a helyszínről.
- [29] Az irányadó tényállás alapján nyilvánvaló, hogy a terhelt magatartásának célja a sértett pénzének, értékeinek az eltulajdonítása volt.
- [30] Az erőszak – értelemszerűen – fizikai ráhatást, támadást jelent. Rablás esetében pedig az erőszak fogalmán az a magatartás értendő, amely a sértett személye ellen irányul, és annak ellenállását fizikailag küzdi le. Jelen ügyben a sértett testére ható, ellenállásának ily módon történő megtörésére irányuló cselekmény a terhelt részéről nem történt.
- [31] A rablás elkövetési módja azonban az ún. kvalifikált, vagyis az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazása is.
- [32] A Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontja szerint a fenyegetés eltérő rendelkezés hiányában súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetetben komoly félelmet keltsen.
- [33] A rablás tényállásszerűségéhez szükséges kvalifikált fenyegetés ehhez képest eltérő rendelkezés, ami azt jelenti, hogy a fenyegetésnek ez esetben az élet vagy a testi épség ellen kell irányulnia, valamint közvetlennek kell lennie. Közvetlen a fenyegetés, ha a kilátásba helyezett hátrány nyomban bekövetkezésével kell számolni. Rablás esetén a kvalifikált fenyegetésnek a dolog elvétele érdekében kell történnie.
- [34] A rablási erőszak, illetve az élet, testi épség elleni közvetlen fenyegetés kapcsán elvárás az, hogy legalább általában véve alkalmas legyen a sértett ellenállásának leküzdésére.
- [35] Nem kétséges, hogy a fegyveresen elkövetett rablás esetén – miután a lőfegyver az élet kioltására alkalmas eszköz – a fegyver használatának kilátásba helyezése olyan kvalifikált és közvetlen fenyegetés, amely erre alkalmas, feltétlenül lenyűgöző hatású.
- [36] A Btk. értelmező rendelkezése éppen ezért, az elkövetési mód fokozott veszélyessége miatt mondja ki, hogy fegyveresen követi el a bűncselekményt egyrészt az, aki lőfegyvert (2021. január 1. napjától hatályosan működőképes lőfegyvert) tart magánál, másrészt, hogy az is, aki a bűncselekményt lőfegyver utánzatával fenyegetve (az ekkénti használat ez esetben tehát megkívántá többtelelem) követi el [Btk. 459. § (1) bek. 5.a) pont 1. ford., illetve 5. pont 2. ford.].
- [37] Mindezekkel összhangban rögzíti a Btk. indokolása azt, hogy: „A gyakorlatban gyakran előfordul, hogy az elkövető lőfegyver, robbanóanyag vagy robbantószer, illetve ezek felhasználására szolgáló készülék utánzatával fenyegetve követi el a bűncselekményt. Ilyen esetben a sértettek az utánzatot valóságos lőfegyvernek, robbanóanyagnak stb. vélik, így életszerű, hogy a fegyveres elkövetés fogalma ezekre az esetekre is kiterjedjen.”
- [38] A lőfegyver utánzatával fenyegetve elkövetés esetén az elkövető által használt, lőfegyverre hasonlító, azt utánzó tárgy a fenyegetés eszköze. Azt a célt szolgálja, hogy a sértettre gyakorolt hatást fokozza, kiváltsa ugyanazt a félelmet, amit a valódi lőfegyver, és ezáltal biztosítsa az elkövető akaratának érvényesítését, sértettre történő rákényszerítését.
- [39] Jelen ügyben erről van szó.
- [40] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy a terhelt cselekménye a sértettre lenyűgöző hatást gyakorolt, kezdeti ellenállásával az elkövetési eszközzel történt fenyegetés miatt felhagyott (az megtört), hiszen annyira megijedt, hogy gépkocsijával elmenekült a helyszínről.
- [41] A Kúria a használt eszköz jogi megítélésével összefüggésben megjegyzi, hogy a lőfegyver utánzatával fenyegetve elkövetés megállapítása nem szakkérdés, ekként annak megállapítása nem a szakértő, hanem a bíróság feladata.
- [42] Mindazonáltal a jogi következtetés levonása mindig tényekből történik, így amennyiben rendelkezésre áll a használt eszköz részletes leírása – miként jelen ügyben –, indokolt azt a tényállásban rögzíteni.
- [43] Következetes a Kúria gyakorlata abban, hogy a felülvizsgálatban irányadó tényálláshoz tartoznak mindazon történeti tények, amelyeket az ítéletben megállapítottak függetlenül attól, hogy ítéletszerkesztési hiba folytán nem a történeti tényállásban kerültek leírásra, hanem az indokolás más részében, így a bizonyítékok értékelése vagy a jogi indokolás körében.
- [44] Ekként az irányadó tényállás részét képezi, hogy a 4. tényállási pont kapcsán a nyomozás során lefoglalt pisztoly egy Gohner 125/0 Police típusú, nyolclövetű, spanyol gyártmányú játékfegyver. A pisztoly nem alkalmas lőszer befogadására és lövedék kilövésére. A műanyagpisztoly oldalnézetben hasonlít a STAR típusú öntöltő pisztolyokra, mérete azonban kisebb, a csőtorkolat helyén lévő piros műanyag alkatrész színe feltűnően különbözik.
- [45] Amennyiben a lőfegyver utánzatával való fenyegetés a sértettből az elkövető által célzott hatást, vagyis az akaratának megtörését kiváltotta, a fegyveres elkövetés megállapításának helye van, függetlenül attól, hogy utóbb az eszköz nem valódi lőfegyver jellege ismertté válik.
- [46] Mindezek alapján a terhelt cselekménye tényállásszerű, az mindenben megfelel a rablás törvényi tényállásának.
- [47] A Kúria a védő alkalmatlan eszközzel elkövetett kísérletre történő hivatkozása kapcsán megjegyzi a következőket.
- [48] Az alkalmatlan eszközzel elkövetett kísérlet valójában az elkövető ténybeli tévedésén alapul: tévesen azt feltételezi, hogy a használt eszköz az elérni kívánt hatás kiváltására alkalmas, holott nem az.
- [49] Jelen ügyben azonban az irányadó tényállás alapján ez szóba sem kerülhet, a terhelt nem tévedett abban, hogy megfelelő eszközt használt a kívánt hatás elérésére.
- [50] Értelemszerűen téves a védő részéről az az érvelés, mely szerint a rablás sértettjével szemben, az őt ért támadás közben olyan elvárás lehetne támasztani, hogy vizsgálja és felismerje, hogy a vele szemben

alkalmazott elkövetési eszköz ténylegesen minék minősül. Ilyen elvárás a büntetőtörvény nem tartalmaz. Épp ellenkezőleg, miként a jogalkotó célját a törvény már felidézett indokolása az értelmező rendelkezés esetében megfogalmazta.

- [51] Nem tévedett tehát a másodfokú bíróság, amikor a terhelt 4. tényállási pontban írt cselekményét rablás büntette kísérletének [Btk. 365. § (1) bek., (3) bek. a) pont] minősítette.
- [52] A helyes minősítés mellett a törvényes keretek között kiszabott büntetés nem támadható.
- [53] Ekként a Kúria a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálván – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatokat a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.1.333/2022/10.)

104I. Az indítványozó azt kifogásolja, hogy a törvényszék bírái a korábbi polgári és büntetőeljárásokban elfogultnak tartották magukat, amire tekintettel az adott ügyekből történő kizárásukra sor is került, ezért – a megelőző ügyekben tett nyilatkozataikra tekintettel – jelen ügyben sem járhatnak el.

A „szubjektív” elfogultsági ok konkrét ügghöz, illetve konkrét tényhez, körülményhez kötött. Nem kizárási ok, ha a bíró a terhelt ügyében korábban eljár, vele szemben marasztaló határozatot hozott. Értelemszerűen automatikusan (önmagában) az sem a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontja szerinti kizárási ok, ha előzőleg nem járt el [Be. 14. § (1) bek.].

II. A törvényi ok hiányában, illetve a törvényi feltétel [Be. 14. § (2) bek.] ellenében előterjesztett kizárási iránti bejelentés a Be. 15. § (5) bekezdése alapján nem indokoltnak tekinthető. Azaz nincs olyan tartalma, amelyet a törvény alapján meg lehetne fontolni [Be. 14. § (2) bek., 15. § (5) bek.].

- [1] A járásbíróság ítéletével a II. r. terheltet bűnösnek mondta ki csalás büntetésében [Btk. 373. § (1) bek., (4) bek. a) pont] mint társtettes. Ezért őt 1 év 6 hónap – végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett – börtönben végrehajtható szabadságvesztés büntetésre ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés végrehajtása esetén feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja a büntetés kétharmad részének kitöltését követő nap. Rendelkezett a polgári jogi igényről és a bűnügyi költségről.
- [2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva az 1. számú törvényszék mint másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét a II. r. terheltet érintően helybenhagyta.
- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező üggyöntő határozata ellen a II. r. terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára alapítottan – a megtámadott határozatok hatályon kívül helyezése, és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében.
- [4] Indokai szerint az eljáró bíróság abszolút eljárási szabálysértést vétett, mert a határozat meghozatalában kizárt bíró vett részt. Kifejtette,

hogy a vele szemben indult korábbi polgári peres és büntetőeljárásokban az 1. számú törvényszék bírói elfogultságot jelentettek be, és kérték kizárásukat, amelynek az ítéletábra minden esetben helyt is adott, és az eljárás lefolytatására másik törvényszéket jelölt ki. Az 1. számú törvényszék bírái korábbi nyilatkozataikra tekintettel az ügyben nem járhattak el, így a törvényszéken nem volt kialakítható olyan három hivatásos bíróból álló tanács, amelyre a kizárási ok nem vonatkozik.

- [5] A II. r. terhelt a felülvizsgálati indítványához csatolta a fellebbviteli főügyészség 2022. október 27. napján kelt iratát, amelyben az ügyészség az 1. számú törvényszék bírának az előttük indult más büntetőügyből – amelyben a II. r. terhelt III. r. vádlotként szerepelt – történő kizárását indítványozza arra tekintettel, hogy a II. r. terhelt vonatkozásában elfogultságot jelentettek be.
- [6] Mindezek alapján az 1. számú törvényszék határozatának hatályon kívül helyezését, és a bíróságok új eljárásra utasítását indítványozta.
- [7] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában a II. r. terhelt felülvizsgálati indítványát nem tartotta alaposnak.
- [8] Indokai szerint a II. r. terhelt legkésőbb 2022. június 2. napján tudomást szerzett arról, hogy ügyének másodfokú elbírálását az 1. számú törvényszék fogja végezni, de sem ekkor, sem az elsőfokú határozattal szembeni fellebbezésének részletes indokolásában nem kezdeményezte a törvényszék bírójának kizárását.
- [9] Álláspontja szerint a felülvizsgálatnak a Be. 15. § (4) bekezdésében, illetve a 25/2013. (X. 4.) AB határozatban írt azon feltétele nem teljesül, hogy a kifogást megalapozó körülményről csak a tárgyalás (tanácsulés) megkezdése után szerzett tudomást, és a bejelentéssel nem késlekedett, ezért a II. r. terhelt hivatkozása nem alapos.
- [10] Mindezekre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a járásbíróság ítéletét és az 1. számú törvényszék végzését a II. r. terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.
- [11] Az ügyészség nyilatkozatára tett észrevételében a II. r. terhelt kifejtette, hogy nyilvánvalóan nem tisztességes az az eljárás, melynek során elfogult bíró jár el.
- [12] Álláspontja szerint a Legfőbb Ügyészség nem vitatta, hogy az ügyben elfogult bírók jártak el, és azt sem, hogy ez abszolút jogszabálysértés. Ugyanakkor az ügyészség azon álláspontjának nincs jelentősége, hogy a II. r. terhelt mikor szerzett tudomást arról, hogy elfogult bírók jártak el az ügyben, illetve, hogy tett-e ez ellen valamit, mert a bírák egyáltalán nem járhattak volna el az ügyében.
- [13] Megjegyezte, hogy fel sem merült benne, hogy az elfogultságot jelentett bírók érdemben foglalkoznak az üggyel, és végzést hoznak. Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a járásbíróság ítéletét és az 1. számú törvényszék végzését helyezze hatályon kívül.
- [14] A Legfőbb Ügyészség a II. r. terhelt észrevételére tett átiratában a korábbi nyilatkozatában írtakat változatlanul fenntartotta.
- [15] A II. r. terhelt felülvizsgálati indítványa nem alapos.
- [16] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező üggyöntő határozattal szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja.

- [17] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, hogy felülvizgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [18] A Be. 649. § (2) bekezdés *d)* pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. Ilyen feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés a Be. 608. § (1) bekezdés *b)* pontja értelmében, ha az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt.
- [19] Ezen eljárási szabálysértés vizsgálatakor abból kell kiindulni, hogy van-e olyan törvényi rendelkezés, amely alapján az ügyben eljáró bírót kizártnak kell tekinteni.
- [20] A bíró kizárására vonatkozó szabályozás az elfogulatlanság biztosítéka, amellyel a Be. a bírói függetlenség, a bíró törvénynek alárendeltsége és a törvényes bíró általi döntés igénye, illetve a törvényes bírótól elvonás tilalma között teremt összhangot (Kúria Bkk.III.486/2021/2. számú végzés [16] bekezdés).
- [21] A bíró kizárására vonatkozó okokat a Be. 14. §-a sorolja fel. Törvény szerint kizárt a bíró, ha vele szemben valamely objektív, konkrét kizárási ok áll fenn [Be. 14. § (1) bek. *a)–d)* pont, (3) bek. és (4) bek.], illetve, ha önmagával szemben elfogultságot jelentett be [17/2001. (VI. 1.) számú AB határozat]. Szintén kizárt az a bíró, akinek kizárását a Be. 14. § (1) bekezdés *e)* pontja szerint egyéb okból indítványozták, és kizárásának elintézése igazgatási úton megtörtént, vagy kizárását külön határozat megállapította [3/2021. (V. 13.) számú BK vélemény].
- [22] A II. r. terhelt által hivatkozottak a Be. 14. § (1) bekezdés *a)–d)* pontjában meghatározott objektív kizárási okok esetein kívül esnek, ekként az elfogultságra hivatkozása a Be. 14. § (1) bekezdés *e)* pontja szerinti.
- [23] A Be. 14. § (1) bekezdés *e)* pontja szerinti okra alapított kizárási iránti bejelentés kapcsán a törvény értelmében egyfelől a bíró belátásától függ, hogy bármely indokból elfogultnak tekinti-e magát. Ha igen, akkor ezt a Be. 15. § (1) bekezdése értelmében köteles haladéktalanul bejelenteni, s ettől kezdve – a Be. 18. § (1) bekezdése alapján – az ügyben nem járhat el.
- [24] Másfelől – ilyen nyilatkozat hiányában – a bíró elfogulatlanságának kell kétségessé válnia ahhoz, hogy ezen kizárási ok, illetve a kizárási iránti bejelentés alapossága megállapítható legyen. Az esetleges elfogultság kérdése pedig mindig és minden felhozott indok tekintetében csak konkrét és valóságos tények alapján, az adott ügyhöz kötötten vizsgálható.
- [25] E vonatkozásban jelentősége az ügyhöz kötöttségnek van. Ez nemcsak azt jelenti, hogy mindig adott ügyből kizárt a bíró, hanem azt is, hogy a Be. 14. § (1) bekezdés *e)* pontja szerinti (relatív) elfogultsági ok esetében nem általában az eljárás valamely résztvevője viszonyában, hanem a konkrét ügyhöz kötötten kizárt a bíró. Szemben a feltétlen kizárási okok egyes (így például hozzátartozói viszonyon alapuló) eseteivel, amikor a bíró kizártsága, illetve elfogultsága önmagában egy adott személy viszonyában objektíve – megdönthetetlen vélelem alapján – áll fenn (BH 2012.147.).
- [26] A jelen ügyben rendelkezésre álló iratok alapján a Kúria rögzíti a következőket:
– A járásbíróság ítélete ellen előterjesztett fellebbezések folytán a 2. számú törvényszéken másodfokú eljárás indult.
– A 2. számú törvényszék bírái az ügyben a Be. 14. § (1) bekezdés *e)* pontjára alapított kizárási iránti kérelmet terjesztettek elő azon hivatkozás alapján, hogy az ügy II. r. terheltje a 2. számú törvényszék büntető kollégiumvezetőjének unokatesvére, ezért tőlük az ügy elfogulatlan megítélése nem várható.
– Az ítéletábra végzésével az eljárásból a 2. számú törvényszéket kizárta, és az eljárás lefolytatására az 1. számú törvényszéket jelölte ki.
– A kijelölés alapján az 1. számú törvényszéken (mint másodfokú bíróságon) indult büntetőügyben a törvényszék bírái elfogultságot nem jelentettek be.
– Az 1. számú törvényszék-értelmező végzésében a terhelteket – így a II. r. terheltet is – tájékoztatta, hogy az ügyben tanácsulást tűzött ki.
– A II. r. terhelt a törvényszék végzését – a letöltési igazolás szerint – 2022. június 2. napján töltötte le.
– A II. r. terhelt az elsőfokú határozattal szembeni fellebbezésének részletes indokolását elektronikus úton nyújtotta be az 1. számú törvényszékhez.
– A II. r. terhelt ezen iratban a törvényszék bíráinak kizárására irányuló indítványt nem terjesztett elő.
– Az 1. számú törvényszék a tanácsulást – egyéb okból – elhalasztotta.
– Az 1. számú törvényszék értesítő végzésében tájékoztatta a terhelteket – így a II. r. terheltet is –, hogy az ügyben új időpontra tanácsulást tűzött ki.
– A II. r. terhelt a törvényszék végzését – a letöltési igazolás szerint – 2022 júliusában letöltötte.
– Az 1. számú törvényszék a tanácsuláson meghozott végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét – a II. r. terheltet érintően – helybenhagyta.
– A törvényszék végzését a II. r. terhelt – a letöltési igazolás szerint – 2022 novemberében letöltötte.
- [27] A II. r. terhelt indítványában valójában azt kifogásolja, hogy az 1. számú törvényszék bírái a korábbi polgári és büntetőeljárásokban elfogultnak tartották magukat, amelyre tekintettel az adott ügyekből történő kizárásukra sor is került. Álláspontja szerint ezért az 1. számú törvényszék bírái – a megelőző ügyekben tett nyilatkozataikra tekintettel – jelen ügyben sem járhatnak el.
- [28] Emellett azonban konkrét kizárási okot nem jelölt meg, pusztán általa a felülvizsgálati indítványához csatolt iratból tűnik ki, hogy az 1. számú törvényszék bírái az előttük indult büntetőügyben – amelyben az indítványozó a III. r. vádlott – vonatkozásában korábban elfogultságot jelentettek be.
- [29] A hatályos Be. – az 1998. évi XIX. törvénytől (a továbbiakban: korábbi Be.) eltérően – kizárólag konkrét névre, adott bíró személyére konkretizált kizárási iránti bejelentést ír elő [Be. 14. § (2) bek.].
- [30] A kizárási iránti bejelentést indokolni és a kizárási ok fennállását valószínűsíteni kell [Be.15. § (3) bek.].

- [31] A Be. 14. § (1) bekezdés *e*) pontjában szabályozott (relatív) kizárási okot a tárgyalás megkezdése után az arra jogosult csak akkor érvényesítheti, ha valószínűsíti, hogy a bejelentés alapjául szolgáló tényről a tárgyalás megkezdése után szerzett tudomást, és ha azt három napon belül bejelenti. Az előbbiek szerint nem valószínűsített, valamint a nem indokolt bejelentést érdemi indokolás nélkül el lehet utasítani [Be. 15. § (4) bek., (5) bek.].
- [32] Az Alkotmánybíróság 25/2013. (X. 4.) számú AB határozata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos alapkövetelmény, hogy a korábbi Be. 416. § (1) bekezdés *c*) pontjában meghatározott felülvizsgálati eljárást megalapozhatja a korábbi Be. 21. § (1) bekezdés *e*) pontjában foglalt elfogultsági okra alapított felülvizsgálati indítvány is. A hatályos Be. tartalmilag azonos szabályozása alapján tehát felülvizsgálatnak ez okból továbbra is helye van.
- [33] Ahogy azonban az Alkotmánybíróság említett határozata indokolásának [46] bekezdése is rámutat, az elfogultsági kifogás felülvizsgálat keretében is csak a kizárással kapcsolatos egyéb szabályok szerint érvényesíthető.
- [34] A „szubjektív” elfogultsági ok – mint minden más esetben – konkrét ügyhöz, illetve konkrét tényhez, körülményhez kötött. Ilyen – konkrét körülményre vonatkozó – valószínűsítést ugyanakkor a II. r. terhelt indítványa nem tartalmaz. Nem konkretizált a bíró (bírák) személyére sem.
- [35] A Kúria rámutat, hogy a bírói gyakorlat szerint nem kizárási ok, ha a bíró a terhelt ügyében korábban eljárta, vele szemben marasztaló határozatot hozott. Értelemszerűen automatikusan (önmagában) az sem a Be. 14. § (1) bekezdés *e*) pontja szerinti kizárási ok, ha előzőleg nem járt el.
- [36] Nem alapos az indítványozó azon hivatkozása, miszerint, „fel sem merült benne”, hogy ügyében a törvényszék dönteni fog.
- [37] Az iratokból kitűnően a II. r. terhelt az ítéletábra kijelölő végzéséből tudomást szerzett arról, hogy ezen ügyében az 1. számú törvényszék került kijelölésre, ezért az elsőfokú bíróság ítéletével szembeni fellebbezésének részletes indokolását az 1. számú törvényszékhez nyújtotta be. A törvényszék eljáró bírójának kizárását nem kezdeményezte.
- [38] Az 1. számú törvényszék értesítő végzése is egyértelművé tette számára, hogy ügyében másodfokon az 1. számú törvényszék jár el tanácsülés keretében. A törvényszék eljáró bírójának kizárását ekkor sem kezdeményezte.
- [39] Az 1. számú törvényszék a II. r. terhelt által 2022. július 6. napján megismert értesítő végzésében tájékoztatta az elhalasztott tanácsülés új hatánapjáról. A II. r. terhelt a törvényszék eljáró bírójának kizárását ekkor sem kezdeményezte, az eljáró bírójának elfogultságára a másodfokú bíróság döntésének kézhezvételét követően, a felülvizsgálati indítványában hivatkozott.
- [40] Az Alkotmánybíróság – előbbiekben már hivatkozott – határozatában írtak alapján az elfogultsági kifogás kizárólag akkor szolgálhat felülvizsgálati eljárás alapjául, amennyiben az elfogultságra okot adó körülményről a jogerős ítélet meghozatalát követően szereztek tudomást, illetve ugyanazt az okot nem ismételték be (Kúria Bfv.III.788/2020/17.).
- [41] A jelen ügyben nem kétséges, hogy a II. r. terhelt az elfogultságra – szerinte – okot adó körülményről nem a jogerős ítélet meghozatalát követően szerzett tudomást, az elfogultságot feltételező indítványát nem az ügyben eljáró konkrét bíró/bírói tanács vonatkozásában terjesztette elő.
- [42] Következésképpen a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja és a Be. 608. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti felülvizsgálati ok nem valósult meg.
- [43] A Kúria megjegyzi, hogy a törvényi ok hiányában, illetve a törvényi feltétel [Be. 14. § (2) bek.] ellenében előterjesztett kizárási iránti bejelentés a Be. 15. § (5) bekezdése alapján – értelemszerűen – nem indokoltnak tekinthető. Azaz nincs olyan tartalma, amit a törvény alapján meg lehetne fontolni, vagyis a Be. 15. § (5) bekezdése szerint nem csupán az a nem indokolt, ami nem tartalmaz indokolást, hanem az is, amely nem hozható még közvetve sem összefüggésbe valamely ide vonatkozó törvényi feltétellel (Kúria Bkk.III.486/2021/2. számú végzés [23] bekezdés).
- [44] Ekként a Kúria a II. r. terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatokat a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján a II. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.1.330/2022/11.)

105¹ Feltétlen hatályon kívül helyezési ok valósul meg, ha a perújítási eljárásban megtartott tárgyaláson ugyanaz az ügyész járt el, aki az alapeljárást lezáró büntetővégzés kapcsán jogorvoslati nyilatkozatot tett.

II. A perújítás alapossága esetén a bíróság ítéletében az alapügyben hozott ügydöntő határozat perújítással érintett terhelt tekintetében történő hatályon kívül helyezéséről, nem pedig csupán valamely rendelkezésének hatályon kívül helyezéséről rendelkezhet. Ellenkező esetben a terhelt ellen emelt vádról a perújítási eljárást követően két, különböző ténybeli alapokon nyugvó, de azonosan jogerőhatással védett ítélet rendelkezne. A perújítás alapossága esetén az alapügyben hozott ügydöntő határozat perújítással megtámadott részének hatályon kívül helyezését biztosító törvényi rendelkezés kizárólag a többi terhelt büntetőjogi felelősségéről rendelkező ügydöntő határozatok esetében értelmezhető [Be. 456. § (1) bek., 608. § (1) bek. d) és f) pont, 647. § (1) bek.]

- [1] A járásbíróság ítéletével hatályon kívül helyezte korábbi büntetővégzését, egyúttal a terheltet bűnösnek mondta ki járművezetés ittas állapotban vétségében [Btk. 236. § (1) bek.], és ezért öt 160 óra közérdekű munkára, 210 napi tétel – napi tételenként 1200 forint, összesen 252 000 forint – pénzbüntetésre és 1 év 8 hónap közötti járművezetéstől eltiltásra ítélte.
- [2] A terhelt és a védő fellebbezése folytán eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a járásbíróság büntetővégzésének a közérdekű munka

- büntetésre vonatkozó rendelkezését tekintette hatályon kívül helyezettnek. Mellőzte a bűnösség megállapítására, a pénzbüntetés napi tételének számára, az egy napi tétel összegére, a közúti járművezetéstől eltiltásra és a pénzbüntetés megfizetésére vonatkozó rendelkezéseket, egyebekben pedig a járásbíróóság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség a Be. 608. § (1) bekezdés *d*) és *f*) pontjára figyelemmel, a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjában meghatározott okból felülvizsgálati indítványt terjesztett elő.
- [4] Az indítvány szerint a járásbíróóság büntetővégzésével szemben a törvényszék perújítást rendelt el, mert olyan új bizonyítékok merültek fel, amelyek felvetették annak a lehetőségét, hogy a terhelt a büntetővégzés meghozatala idején nem volt olyan egészségi állapotban, hogy fizikai munkát tudjon végezni. Az így elrendelt perújítási eljárásban azonban az első- és a másodfokú eljárásban egyaránt feltétlen eljárási szabálysértés valósult meg.
- [5] Kifejtette, hogy az elsőfokú eljárásban ugyanis az az 1. számú ügyész járt el a második tárgyalási napon, aki a büntetővégzés tekintetében jogorvoslati nyilatkozatot tett, annak ellenére, hogy a Be. 27. § (3) bekezdése kizárja a perújítási eljárásból azt az ügyészt, aki az alapügyben a vádat képviselte. Mivel a jogorvoslati nyilatkozat tételét a vádképviselőt szükségszerű részének tartotta, ezért arra az álláspontra helyezkedett, hogy az 1. számú ügyész a perújítás elrendelése folytán megismételt eljárásban kitűzött tárgyaláson nem vehetett volna részt ügyészként. Tekintettel továbbá arra, hogy a Be. 435. § (1) bekezdése szerint a tárgyaláson az ügyész részvétele kötelező, ezért a Legfőbb Ügyészség szerint a kizárt ügyész részvételével megtartott tárgyalást úgy kell tekinteni, hogy azt olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező volt. Az így megállapítható, a Be. 608. § (1) bekezdés *d*) pontjában meghatározott eljárási szabálysértés pedig egyúttal a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjában írt felülvizsgálati ok beálltát is eredményezi.
- [6] Hozzátette, hogy az előbbieket mellett a törvényszék másodfokú ítéletét ellentétesnek látta a BH 2017.10. számú eseti döntésében kifejtettekkel is, amely szerint perújítási eljárásban nincs törvényes lehetőség olyan tartalmú határozat meghozatalára, amely a megtámadott ítéletet csak részben helyezi hatályon kívül, bizonyos rendelkezéseit viszont megtartja. Ehhez képest a Legfőbb Ügyészség úgy vélekedett, hogy a perújítás alapossága esetén kizárólag arra van törvényi lehetőség, hogy a bíróság a perújítással támadott jogerős ítéletet egészében hatályon kívül helyezze, és ezzel összefüggésben rendelkezzen a terhelt bűnösségéről és a büntetés egészéről. A perújítással támadott büntetővégzés másodfokú bíróság általi részbeni hatályon kívül helyezése ekként azt eredményezte, hogy a terhelttel szemben egyidejűleg létezik egy, a főbb rendelkezések többségét tekintve jelenleg is hatályos jogerős büntetővégzés, valamint egy hatályos jogerős ítélet. E helyzet sajátos következményeként a büntetőügyi nyilvántartás a terhelttel szemben kizárólag egy büntetést: 160 óra közérdekű munka kiszabását rögzíti, azonban pénzbüntetés és közúti járművezetéstől eltiltás kiszabására vonatkozó adat a büntetőügyi nyilvántartásban nem lelhető fel.
- [7] Megítélése szerint a vázolt eljárásával a másodfokú bíróság a Be. 608. § (1) bekezdés *f*) pontja szerinti feltétlen hatályon kívül helyezést kiváltó eljárási szabálysértést vétett, mert ítéletének indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes. Ez pedig ugyancsak a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjában írt felülvizsgálati ok megállapítására vezet.
- [8] Indítványozta ezért, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal támadott első- és másodfokú ítéletet helyezze hatályon kívül, és a járásbíróóságot utasítsa a perújítási eljárás ismételt lefolytatására.
- [9] A felülvizsgálati indítvány alapos.
- [10] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen, és kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárási jogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárási jogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.
- [11] A Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja szerint felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. A Be. 608. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértést valósít meg, ha a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező.
- [12] A Be. 646. § (1) bekezdése alapján a perújítási eljárásban is alkalmazandó, a Be. Tizenegyedik Részében elhelyezkedő 435. § (1) bekezdése folytán az ügyész jelenléte a perújítás elrendelése esetén megtartott tárgyaláson is kötelező.
- [13] Ugyanakkor a pártatlan ügyintézés követelményének érvényesülését a Be. – bíróságot, ügyészséget és nyomozó hatóságot érintően egyaránt – a kizárás intézményének szabályozásával biztosítja.
- [14] A Be. 27. § (3) bekezdése szerint a perújítási eljárásból kizárt az az ügyész, aki az alapügyben a nyomozást teljesítette, egyes eljárási cselekményeket végzett, vádat emelt, illetve a vádat képviselte.
- [15] Mindezek alapján, ha a perújítás elrendelését követően a tárgyaláson olyan ügyész van jelen, aki az eljárásban nem vehet részt, azt úgy kell tekinteni, mintha a perújítási tárgyalást ügyész jelenléte nélkül tartották volna meg, amely felülvizsgálatot is megalapozó, ún. abszolút eljárási szabálysértés.
- [16] A Be. 27. § (1) bekezdés *a)–c*) pontjában és a Be. 27. § (3) bekezdésében írt kizárási okok objektívek, fennállásuk esetén a bíróság állapítja meg, hogy a tárgyaláson kizárt ügyész volt jelen, és emiatt feltétlen eljárási szabálysértés történt.
- [17] Az ügyiratokból kitűnően a járásbíróóság – a járási ügyészség vádiratában tett indítványára büntetővégzésével a terhelttel szemben ittas állapotban elkövetett járművezetés vétsége [Btk. 236. § (1) bek.] miatt 200 óra, fizikai munkakörben végrehajtandó közérdekű munkát, 210 napi tétel pénzbüntetést és 1 év 8 hónap közúti

- járművezetéstől eltiltást szabott ki. A jogosultak a büntetővégzés kézbesítését követően nem terjesztettek elő tárgyalás tartása iránti indítványt, így a büntetővégzés jogerőre emelkedett. A járási ügyészség részéről a jogorvoslati nyilatkozatot 1. számú ügyész tette meg, a büntetővégzést tudomásul véve.
- [18] Ezt követően a törvényszék – az illetékes főügyészség perújítási indítványa nyomán – végzésével perújítást rendelt el, és az „ügyet” megküldte a járásbírósnak a megismételt eljárás lefolytatása végett.
- [19] A perújítási eljárásban a járásbírósnak két napon tartott tárgyalást. A járási ügyészség részéről az első tárgyalási határnapon 2. számú ügyész vett részt, míg a második határnapon 1. számú ügyész vett részt és tett jogorvoslati nyilatkozatot a bíróság ítéletének meghozatalát követően.
- [20] A büntetővégzés tudomásulvételével pedig 1. számú ügyész nem kétségesen a vád képviselővel járó feladatokat látott el az alapügyben. Sőt, a Be. C. Fejezetében szabályozott büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásban – tárgyalás tartására irányuló indítvány hiányában – valójában a bíróság által tárgyaláson kívül meghozott büntetővégzéssel szembeni jogorvoslati nyilatkozat előterjesztése a vád képviselővel járó egyetlen feladat.
- [21] Ekként 1. számú ügyész az alapügyben a vádat képviselő ügyészként a perújítási eljárásban a Be. 27. § (3) bekezdése alapján kizárt volt.
- [22] A kizárt ügyész részvételére tekintettel úgy kell tekinteni, hogy a perújítási eljárásban a járásbírósnak a második tárgyalási határnapot olyan személy – az ügyész – távollétében tartotta meg (és hozott egyúttal ítéletet), akinek a részvétele a törvény értelmében kötelező lett volna. A terhelt és a védő ítélet elleni fellebbezése nyomán eljáró törvényszék pedig a kizárt ügyész eljárását nem észlelve, és a törvény által előírt kasszációt elmulasztva bírálta felül az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát.
- [23] Az előbbieket mellett a Legfőbb Ügyészség a BH 2017.10. számú közlött eseti döntés (Bfv.II.635/2016/5.) hivatkozásával azon az alapon is támadta a jogerős ügydöntő határozatot, hogy a másodfokú bíróság a Be. 608. § (1) bekezdés f) pontjában írt abszolút eljárési szabálysértést megvalósítva „határozatának indokolásában az elrendelt perújítás folytán megismételt eljárás fő kérdését illetően rögzítettekkel ellentétesen rendelkezett akként, hogy a perújítással érintett alapügyben hozott jogerős ügydöntő határozatnak csak a közérdekű munka büntetés kiszabására vonatkozó részét helyezte hatályon kívül”. Okfejtése szerint ugyanis a perújítás alaposága esetén kizárólag arra nyílt volna törvényi lehetőség, hogy a bíróság az alapügyben hozott büntetővégzést egészében hatályon kívül helyezze.
- [24] A Kúria a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Bfv.II.635/2016/5. számú határozatának [10] bekezdésében a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) 415. § (1) bekezdésében írt szabályait értelmezve akként foglalt állást, miszerint az eljárési törvény nem nyújt lehetőséget arra, hogy egy terhelt bűnösségének kimondását az egyik ítélet tartalmazza, a jogkövetkezmény alkalmazására viszont más
- ítéletben kerüljön sor. Törvénysértőnek ítélte meg ezért, amikor az eljáró bíróság a perújítást alaposnak találva a támadott határozat egy adott részét kívánta hatályon kívül helyezni és ehelyett új rendelkezést hozni, míg a támadott határozat más részét, egyéb rendelkezéseit „nem érintettek” kívánta tekinteni. A [11] bekezdésben pedig ellentmondásosnak és a korábbi Be. 373. § (1) bekezdés III/a)–b) pontjában meghatározott feltétlen eljárési szabálysértést kimerítő eljárési szabályszegésként értékelte, hogy a bíróság határozata rendelkező részében az érintett határozatok büntetést megállapító részét helyezte hatályon kívül, ugyanakkor az indokolásban a bűnösséget megállapító rendelkezés hatályon kívül helyezését indokolta, és a rendelkező részben új bűnösséget megállapító rendelkezéseket tett.
- [25] A Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozat elvi tételeinek jelen ügyben való alkalmazását megelőzően, annak előfeltételeként a Kúriának azt kellett megítélnie, hogy: – a korábbi Be. 415. § (1) bekezdésében írt szabályozás a lényegét illetően azonos tartalmú-e a Be. 647. § (1) bekezdésében írtakkal, és ha igen, ennek megsértése – a 2018. július 1-jén hatályba lépett Be. szerint is a határozat feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező hibáját jelenti-e.
- [26] A korábbi Be. 415. § (1) bekezdése szerint, ha a bíróság – a tárgyalás eredményétől függően – megállapítja, hogy a perújítás alapos, az alapügyben hozott ítéletet vagy az ítéletnek a perújítással megtámadott részét hatályon kívül helyezi, és új ítéletet hoz, ha pedig a perújítást alaptalannak találja, azt elutasítja.
- [27] A Be. 647. § (1) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy ha a bíróság megállapítja, hogy a perújítás alapos, az alapügyben hozott ítéletet vagy eljárást megszüntető végzést, illetve annak a perújítással megtámadott részét hatályon kívül helyezi, és a törvénynek megfelelő határozatot hoz.
- [28] A Kúria korábbi felülvizsgálati eljárásában alkalmazandó korábbi Be. és a Be. szabályai tehát annyiban más szövegezésűek, hogy – az alapügyben hozott jogerős ügydöntő határozat teljes vagy a perújítással megtámadott részére kiterjedő hatályon kívül helyezése mellett – a korábbi Be. új ítélet hozatalát, a Be. pedig a törvénynek megfelelő határozat hozatalát írja elő.
- [29] Az eltérő szövegezés azonban az adott esetben nem jelent tartalmi különbözőséget. Az új Be. által megkívánt „törvénynek megfelelő határozat” szükségképpen új ítélet meghozatalát igényli, az új ítélet hozatala pedig azonos a perújítás alaposága esetén a korábbi Be. szerint követendő eljárással. A törvény tartalmi azonossága mellett ezért továbbra is irányadó a Kúria Bfv.II.635/2016/5. számú határozatában kifejtett jogértelmezés. Ennek megfelelően a Be. továbbra sem teszi lehetővé, hogy egy terhelt bűnösségének kimondását az egyik ítélet tartalmazza, a jogkövetkezmény alkalmazására viszont más ítéletben kerüljön sor.
- [30] Amint azt a Kúria a hivatkozott határozatában már kifejtette, a perújítással érintett egyazon terhelt ügyében a perújítással támadott ítélet részbeni hatályon kívül helyezésének nemkívánatos következményeként a terhelt bűnösségének kimondását az alapügyben hozott jogerős ítélet –

- jelen esetben büntetővégzés – rögzíti, míg a jogkövetkezmények meghatározására egy másik ítéletben kerül sor.
- [31] Az alapügyben hozott ítélet részbeni, csupán a büntetés kiszabásra kiterjedő hatályon kívül helyezésének további hozadéka, hogy a terhelt ellen emelt vádról két, külön ítélet rendelkezik, mégpedig kétféle, egymástól részben különböző tényállás alapján.
- [32] A jelen ügyben a törvényszék perújítást elrendelő végzésének indokolása szerint a Be. 637. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja alapján rendelt el perújítást, és pedig a perújítási indítványt előterjesztő megyei főügyészség által felhozott új bizonyítékra tekintettel, amely olyan, új tény megállapítására szolgálhatott alapul, amely tény (a terhelt munkavégzési képességének csökkent volta) – megállapíthatósága esetén – a vele szemben kiszabott büntetés lényeges enyhítését (a jogerős büntetővégzésben kiszabott közérdekű munka mellőzését vagy rövidebb tartamban való meghatározását) indokolja.
- [33] A perújítási eljárás során a bizonyítás terjedelmét kizárólag az a perújítási ok határozza meg, amely miatt a perújítást elrendelték [Be. 646. § (6) bek. *a)* pont]. Ez azt jelenti, hogy a perújítási eljárás során a járásbíróság csak a perújítási indítvánnyal igazolni szándékolt tény – a terhelt csökkent munkavégzési képessége – igazolására vehetett fel bizonyítást. Mivel a bizonyítás eredményeként megállapíthatóvá vált, hogy a terhelt alkoholfüggőségben és szerfüggőségben, valamint kevert szorongásos zavarban szenved, az alapügyben fel nem merült e tény a járásbíróság az ítéleti tényállásban is feltüntette, az alapügyben megállapított – a járásbíróság által ítéletében hatályon kívül helyezett büntetővégzésben írt – tényállás rögzítésével egyidejűleg.
- [34] Amikor tehát a törvényszék az elsőfokú ítélet megváltoztatásával kizárólag az alapügyben meghozott büntetővégzés közérdekű munkára vonatkozó rendelkezését tekintette hatályon kívül helyezettnek, ez nem csupán azt a következményt vonta maga után, hogy a terhelt bűnösnek kimondását és egyes jogkövetkezményeket a perújítással támadott büntetővégzés, míg más jogkövetkezményeket a perújítási eljárásban hozott ítélet hordozza, de azt is, hogy a terhelt ellen emelt vád nyomán két, egyszerre jogerős ügydöntő határozat is rögzíti a döntés alapjaként szolgáló tényállást. A két tényállás ráadásul – a perújítás alapossága folytán a perújítási eljárásban igazolt új ténnyel kiegészülve – a terhelt személyére vonatkozóan megállapított tényeket illetően szükségképpen eltérő tartalmú.
- [35] Az adott ügytől elszakadva, a perújítási eljárásban megállapított, a kiszabott büntetés lényeges enyhítését (súlyosítását) szükségessé tevő új, vagy az alapügyben megállapított tényektől eltérő tények ráadásul nemcsak a terhelt személyét, de a történeti tényállást is érinthetik (pl. a bűncselekmény elkövetési értékének, illetve az azzal okozott kár vagy vagyoni hátrány – akár a minősítést sem érintő módon – lényegesen alacsonyabb vagy magasabb összegben való meghatározása következtében). Ez – a törvényszék értelmezését alapul véve – azt eredményezi, hogy a perújítás alapossága esetén az alapügyben hozott jogerős ügydöntő határozat részbeni, csak a büntetés kiszabásra kiterjedő hatályon kívül helyezése folytán egyidejűleg két jogerős ítélet is rendelkezik a terhelt ellen emelt vádról, ráadásul úgy, hogy az alapügyben hozott jogerős [azaz a Be. 456. § (1) bekezdése szerint végleges és mindenkire kötelező döntést tartalmazó] ítélet és a perújítási ügyben hozott jogerős [azaz a Be. 456. § (1) bekezdése szerint végleges és mindenkire kötelező döntést tartalmazó] ítélet egymástól eltérő történeti tényeket rögzít. Ugyanazon ügyben, egyazon terhelttel szemben azonban nem hozható két, egyszerre jogerős, ugyanakkor egymástól lényegesen különböző következmények levonását (büntetés kiszabását) szükségessé tevő mértékben eltérő történeti tényeken alapuló ítélet.
- [36] Ez pedig már átvezet az indítványozó által felrótt feltétlen eljárási szabálysértés megítéléséhez.
- [37] Feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértés, ha az ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes [Be. 608. § (1) bek. *f)* pont].
- [38] A Be. 451. § (5) bekezdése szerint a határozat részét képező indokolás a bíróság által megállapított, a döntés alapjául szolgáló, jelentős tényeket és körülményeket, valamint a határozat alapjául szolgáló jogszabályokat tartalmazza.
- [39] Ekként az indokolás rendeltetése – egyfelől a döntés, tehát valamely rendelkezés (jogkövetkeztetés) ténybeli alapjának rögzítése (a tényállás), – másfelől számadás a döntéshozatali tevékenységről (a tényálláson kívüli indokolás).
- [40] A tényállás és a tényálláson kívüli indokolás megkülönböztetése a vizsgált feltétlen eljárási szabálysértés szempontjából alapvető jelentőségű. Az eljárási szabálysértés megállapítására ugyanis főszabályként csak az vezethet, ha a rendelkező rész (jogkövetkeztetés) és a tényálláson kívüli indokolás áll egymással ellentétben (Bfv.III.868/2012/14.).
- [41] Ha azonban – e főszabály alóli kivételként – a bűnösség kimondásáról szóló rendelkezéshez tartozó tényállás, vagyis a rendelkezés ténybeli alapja teljes egészében hiányzik, az a felülvizsgálati eljárásban szintén az abszolút eljárási szabálysértés körében nyer értékelést [Bfv.III.777/2020/9. (BH 2021.193.), Bfv.II.1.726/2016/5. (BH 2017.324.)].
- [42] Megfordítva: az ügydöntő határozat rendelkező része és indokolása egymással teljes mértékben ellentétes abban az esetben is, ha a bíróság bűnösséget megállapító és felmentő rendelkezést sem hozott, ugyanakkor a bűncselekmény megállapítására alkalmas történeti tényállás rögzítése, és minősítésének az indokolásban való megállapítása mellett a végzés rendelkező részében a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítása és az elkövetett cselekményének minősítése nélkül szabott ki büntetést (Bfv.II.125/2020/7. [17]).
- [43] Jelen ügyben pedig a törvényszék – éppen a Be. 647. § (1) bekezdésének téves értelmezése okán – még eddig sem jutott ítélete rendelkező részében sem a terheltet bűnösnek kimondó, sem az őt az ellene emelt vád alól felmentő rendelkezést nem hozott, csupán büntetést szabott ki vele szemben, ugyanakkor a jogerős ügydöntő határozat indokolásában a terhelt bűncselekmény

- megállapítására alkalmas magatartásának leírása mellett a büntetés kiszabását kívánó magatartás büntetőjogi minősítésére sem tért ki. Ennek következményeként a jogerős ügydöntő határozat indokolásában foglalt történeti tényállás rögzíti azokat a tényeket, amelyek elkerülhetetlenül igénylik a bűnösség megállapításának és a cselekmény minősítésének a rendelkező részben való megjelenítését, a másodfokú bíróság azonban pontosan azzal változtatta meg az elsőfokú ítéletet, hogy e rendelkezéseket mellőzte. Ez pedig a jogerős ügydöntő határozat indokolásának és rendelkező részének fentiek szerinti teljes ellentétét eredményezte.
- [44] Ráadásul – összhangban a Legfőbb Ügyészség észrevételével – a másodfokú bíróság a Be. 647. § (1) bekezdését sértő rendelkezéseinek végrehajtása során saját elvi álláspontjával is teljes ellentmondásba került, amikor – az alapügyben hozott ügydöntő határozat részbeni hatályon kívül helyezésének szükségessége mellett felhozott érveivel ellentétesen – a perújítással támadott jogerős büntetővégzés bűnügyi nyilvántartásból való, teljes egészében történő törlése iránt intézkedett. Ennek folyományaként a bűnügyi nyilvántartás (megint csak a törvényszék jogerős ítéletének rendelkezéseivel ellentétesen) azt rögzíti, mintha a terhelt bűnösségének megállapítására és cselekményének büntetőjogi minősítésére a perújítási eljárásban hozott jogerős ítélet alapján került volna sor, és e jogerősen elbírált cselekmény miatt a bíróság vele szemben kizárólag közérdekű munkát szabott volna ki.
- [45] Összegezve: a perújítás alapossága esetén a bíróság ítéletében az alapügyben hozott ügydöntő határozat perújítással érintett terhelt tekintetében történő hatályon kívül helyezéséről, nem pedig csupán valamely rendelkezésének hatályon kívül helyezéséről rendelkezhet. Az alapügyben hozott határozat részbeni (csak valamely büntetékiszabási rendelkezésre kiterjedő) hatályon kívül helyezése esetén ugyanis nem csupán a hatályon kívül helyezéssel nem támadott rendelkezések maradnak hatályban, de e rendelkezések ténybeli alapja is irányadó a továbbiakban is. Az alapos perújítás szükségszerű előfeltételeként ugyanakkor a bíróság olyan tényt állapít meg, amely az alapítéletben megállapított tényhez képest új vagy azzal ellentétes. Ennek folyományaként a terhelt ellen emelt vádról a perújítási eljárást követően két, különböző ténybeli alapokon nyugvó, de azonosan a Be. 456. § (1) bekezdése szerinti jogerőhatással védett (végleges, mindenkire kötelező döntést hordozó) ítélet rendelkezik. A Be. 4. § (3) bekezdése értelmében azonban a terhelt egyazon cselekményéről nem rendelkezhet több, egyidejűleg jogerős ítélet. Ez pedig a perújítás alaposságának megállapítását követően kizárólag az alapügyben hozott jogerős ügydöntő határozat – a perújítással érintett terhelt tekintetében való – egészében történő hatályon kívül helyezésével biztosított.
- [46] A Be. 647. § (1) bekezdésében a perújítás alapossága esetén az alapügyben hozott ügydöntő határozat perújítással megtámadott részének hatályon kívül helyezését biztosító törvényi rendelkezés a törvényszék értelmezésétől eltérően – helyesen – a több terhelt büntetőjogi felelősségéről rendelkező ügydöntő határozatok esetében értelmezhető, és a támadott ügydöntő határozatnak a perújítással érintett terhelt tekintetében történő hatályon kívül helyezését írja elő. Mivel pedig a konkrét esetben az alapügyben a járásbíróság eleve egyetlen terhelt büntetőjogi felelősségét ítélte meg, a perújítási eljárásban az alapügyben hozott büntetővégzés „perújítással megtámadott részének” hatályon kívül helyezése fogalmilag kizárt volt.
- [47] Ekként a járásbíróság elsőfokú eljárásában – a Be. 27. § (3) bekezdésében írt szabályokra tekintettel kizárt ügyész tárgyaláson való részvétele folytán – a Be. 608. § (1) bekezdés *d)* pontjában írt, míg a törvényszék másodfokú eljárásában a Be. 608. § (1) bekezdés *f)* pontjában meghatározott, feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető, egyúttal a Be. 649. § (2) bekezdés *d)* pontja alapján felülvizsgálati okot is képező eljárási szabálysértés valósult meg.
- [48] A kifejtett érvek mentén, a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott ítélet meghozatalához vezető első- és másodfokú eljárásban megvalósult abszolút eljárási szabálysértésekre tekintettel a Kúria – a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen – a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ítéletet a Be. 663. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította. A Kúria a Be. 663. § (3) bekezdése szerinti utasításként írja elő, hogy a járásbíróság a megismételt eljárást a kötelező jelenlét szabályainak érvényesülésére ügyelve folytassa le, e körben kiemelt figyelmet tanúsítva, hogy a kitűzendő tárgyaláson ne vegyen részt a Be. 27. § (3) bekezdése szerinti kizárási okkal érintett ügyész.
- [51] Amennyiben a megismételt eljárás eredményeként a bíróság arra az álláspontra helyezkedik, hogy a perújítás alapos, a Be. 647. § (1) bekezdése a törvénynek megfelelő értelmezés mellett kizárólag a perújítással támadott jogerős büntetővégzés (egészében való, nem csupán a megváltoztatást igénylő rendelkezésének) hatályon kívül helyezését teszi lehetővé.
- [52] Ilyen esetben, alaposnak bizonyult perújítás nyomán a megismételt eljárásban hozott ítélet rendelkező részének és indokolásának összhangja egyedül abban az esetben biztosított, ha az indokolás valamennyi ítéleti rendelkezésre kiterjed, és e rendelkezésekkel egy irányba mutató, egyidejűleg az indokolásban megállapított tények okán a bíróság által elkerülhetetlenül meghozandó ítéleti rendelkezéseket a rendelkező rész hiánytalanul rögzíti.

(Kúria Bfv.II.679/2023/13.)

106 A másodfokú bíróság általi bármilyen tényállás-helyesbítés elengedhetetlen feltétele a tényállás megalapozatlansága, a bizonyítékok eltérő értékelésének ellenben nem feltétele a bizonyítás felvétele. Amennyiben a megalapozatlanság kiküszöbölése során a másodfokú bíróság – bármilyen módon – eltérő tényt állapít meg, az azzal kapcsolatos bizonyítékokat eltérően értékeli; a törvény azt zárja ki, hogy megalapozatlanság hiányában a bizonyítékokat azért értékelje eltérően, hogy eltérő tényt állapíthasson meg [Be. 593. § (1) bek. c) pont, (2) bek.].

- [1] A járásbíróság ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés büntetében [Btk. 325. § (1) bek. a) pont, (2) bek. a) pont] és bűnsegédként elkövetett rongálás büntetében [Btk. 371. § (1) bek., (4) bek. a) pont]. Ezért – halmazati büntetésül – 2 év szabadságvesztésre ítélte, melynek végrehajtását 3 év próbaidőre felfüggesztette azzal, hogy a szabadságvesztést – végrehajtásának utólagos elrendelése esetén – börtönben kell végrehajtani, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja pedig a büntetés kétharmad részének a kitöltését követő nap.
- [2] A járásbíróság a terheltet az ellene lopás büntette [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. bc) pont és (4) bek. b) pont] miatt emelt vád alól felmentette.
- [3] Az ügyészségnek a felmentés ellen és súlyosításra irányuló fellebbezése folytán másodfokon eljáró törvényszék végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [4] A legfőbb ügyész a törvényszék vádról rendelkező ügyszózat végzése ellen terjesztett elő jogorvoslati indítványt a törvényesség érdekében, a Be. 667. § (1) bekezdése alapján.
- [5] Indítványa szerint a másodfokú bíróság törvénysértőn járt el, amikor az elsőfokú ítélettel szemben az ügyészség részfelmentés miatt bűnösség megállapítása végett bejelentett fellebbezésének elbírálása során, a felülbírálat idején már hatályos, a Be. 593. § (2) bekezdését érintő törvénymódosítást figyelmen kívül hagyva hozott döntést.
- [6] Indokolásában a pertörténet bemutatása körében utalt rá, hogy az elsőfokú bíróság a terhelt bűnösségét lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés büntetében, valamint bűnsegédként elkövetett rongálás büntetében megállapító, ellenben a lopás büntette miatt emelt vád alóli felmentő ítéletével szemben az ügyész – többek között – a részfelmentés ellen, bűnösség megállapítása végett, a terhelt és védője további felmentés, illetőleg a büntetés enyhítése végett jelentett be fellebbezést.
- [7] A másodfokú ügyészi indítvány a fellebbezést arra alapozta, hogy a bíróság által első fokon megállapított ítéleti tényállás a felmentéssel érintett cselekmény tekintetében a Be. 592. § (2) bekezdés d) pontjában írt okból részben megalapozatlan, amely azonban az ügyiratok tartalma és okszerű ténybeli következtetés alapján kiküszöbölhető, az elsőfokú bíróságtól eltérő tényállás megállapítását követően pedig a felmentett terhelt bűnösségének lopás büntette miatt történő megállapítása is indokolt.
- [8] Kiemelte, hogy a másodfokon eljáró törvényszék a járásbíróság ítéletét azzal az indokolással hagyta helyben, miszerint a Be. 593. § (2) bekezdése szerinti törvényi rendelkezésből következően a másodfokú bíróságot köti az elsőfokú bíróság bizonyítékokkal kapcsolatos értékítélete, a terhelt vagy a tanú szavahihetőségét, az ellentétes szakértői vélemények meggyőző voltát, az okirati bizonyítékok hitelességét csak abban az esetben értékelheti másként, ha e körben bizonyítást vett fel.
- [9] Az ügyészség tényállás-helyesbítési indítványa alapján a törvényszék azt fejtette ki, hogy a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontjában írtak szerint a másodfokú bíróság az ítélet részbeni megalapozatlanságát kiküszöböli, ennek során az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy az ügyészség által indítványozott bizonyítás alapján, az elsőfokú bíróság által megállapított tényállástól eltérő tényállás megállapításával, az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségét állapíthatja meg. Azonban a Be. 593. § (2) bekezdése szerint a másodfokú bíróság csak azokkal a tényekkel kapcsolatban értékelheti az elsőfokú bíróságtól eltérően a bizonyítékokat, amelyekre bizonyítást vett fel, kivéve, ha az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés alapján a vádlottat az (1) bekezdés b) pontja alapján felmenti vagy az eljárást megszünteti. A Be. 593. § (2) bekezdésében írt, a felülmérlegelés tilalmát előíró törvényi rendelkezésből következően, ha az ügyészség nem indítványoz bizonyítást, és az eltérő tényállás csak bizonyítás útján lenne megállapítható, a másodfokú bíróság által nem vehető fel bizonyítás, és az ügyet az elsőfokú ítélet tényállását alapul véve kell érdemben felülbírálni. Ennek megfelelően, miután az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás kötelezően irányadó volt a fellebbezési eljárásban, így nem tévedett a járásbíróság, amikor a lopás bűncselekményét érintően a terhelt büntetőjogi felelősségének hiányára vont következtetést.
- [10] Ezzel kapcsolatban a legfőbb ügyész arra mutatott rá, hogy a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvény 221. §-a, 2021. január 1-jei hatályba lépéssel módosította a felülmérlegelés tilalmára vonatkozó, a Be. 593. § (2) bekezdésében meghatározott törvényi rendelkezést. Ennek – a másodfokú bíróság eljárásakor is hatályos szövege szerint – nem ütközik a felülmérlegelés tilalmába az, ha a másodfokú bíróság bizonyítás felvétele nélkül, az ügyiratok tartalma vagy helyes ténybeli következtetés útján állapít meg eltérő tényállást, és értékeli eltérően az eltérő tényekkel kapcsolatos bizonyítékokat, így küszöbölve ki a megalapozatlanságot.
- [11] Kiemelte, hogy a Be. 164. § (3) bekezdésének helyes értelmezése nem zárja ki, hogy a bíróság indítvány hiányában hivatalból szerezzon be, illetve vizsgáljon meg bizonyítékot, így amennyiben a megalapozatlanság az ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés eredményeként nem küszöbölhető ki, azaz a megalapozatlanság bizonyítást igénylő mértékű, akkor sincs törvényi akadálya e bizonyítás lefolytatásának és eltérő tényállás megállapításának, miután a Be. hatályos rendelkezéseiből kizárólag az következik, hogy a bíróság erre nem köteles.
- [12] Álláspontja szerint így a törvényszék törvénysértőn járt el, amikor a Be. 593. § (2) bekezdését érintő törvénymódosítást figyelmen kívül hagyva, az ügyészség bizonyítási indítványának hiányára hivatkozva, az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét kizárta és a felmentő rendelkezéssel érintett tényállás megalapozottságának vizsgálatát mellőzve, az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást tekintette a fellebbezések elbírálása során szükségképp irányadónak.
- [13] Miután a törvénysértő jogerős határozat más jogorvoslattal nem támadható, a legfőbb ügyész – a

- jogorvoslat a törvényesség érdekében eljárás keretében – indítványozta, hogy a Kúria a törvényszék végzése tekintetében a törvénysértést állapítsa meg.
- [14] A legfőbb ügyész törvényesség érdekében előterjesztett jogorvoslati indítványa – az alábbiak szerint – alapos.
- [15] A Be. 667. § (1) bekezdése szerint a legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelenthet be a bíróság törvénysértő jogerős ügyszózatára és végleges, nem ügyszózatára vonatkozó határozata ellen. E rendkívüli jogorvoslat az olyan törvénysértések megállapítására és részbeni korrekciójára ad lehetőséget, amelyek esetében más jogorvoslatnak már nincs helye.
- [16] A rendkívüli jogorvoslatként szabályozott eljárások közül a felülvizsgálat, a perújítás és az egyszerűsített felülvizsgálat tárgya kizárólag a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügyszózatára lehet [Be. 648. §; Be. 637. § (1) bek.; 671. § és 672. § (2) bek.].
- [17] A felülvizsgálat a Be. 649. §-ában taxatív megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. Addig, amíg a felülvizsgálat a jogerős ítélet jogi hibáinak orvoslását szolgálja, a jogerős ítélet ténybeli javításának eszköze a perújítás. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek és a perújítás is csak a törvényben meghatározott okokból és feltételek alapján vehető igénybe (Be. 637. §). E két rendkívüli jogorvoslaton túl egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának akkor van helye, ha a bíróság az alapügyben a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem rendelkezett, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett egyes, a törvényben pontosan meghatározott kérdésekről (Be. 671. §).
- [18] A legfőbb ügyész a másodfokú eljárásban meghozott ügyszózatot a másodfokú bíróság azon – álláspontja szerint – törvénysértő eljárása alapján támadta, amely szerint a másodfokú bíróság a normaszöveg, már eljárásakor hatályban lévő módosított tartalmát figyelmen kívül hagyva, az ügyészség bizonyítási indítványának hiányára hivatkozással mellőzte az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozottságának vizsgálatát, és az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét.
- [19] A hatályos Be. szerint feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárás szabálysértést – egyben felülvizsgálati okot – az indokolás egyetlen hibája valósíthat meg, nevezetesen, ha az ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes [Be. 608. § (1) bek. f) pont].
- [20] A legfőbb ügyész másodfokú határozattal szembeni kifogása nem tényalapú és eljárás szabálysértésként a Be. 649. § (2) bekezdésében sem nevesített, kizárólag az indokolás jogi hibáját állítja. Így perújítás vagy felülvizsgálat körében nem vizsgálható, és miután nem határozati rendelkezés, egyszerűsített felülvizsgálat keretében sem orvosolható. A legfőbb ügyész által megjelölt eljárás szabálysértés kiküszöbölésére ezáltal kizárólag a törvényesség érdekében előterjesztett jogorvoslat alapján van törvényes lehetőség [Kúria Bt.II.218/2022/6., Kúria Bt.II.688/2019/5. (BH 2020.64.III.)].
- [21] A rendelkezésre álló ügyiratok alapján az állapítható meg, hogy a terhelttel szemben a járási ügyészség vádirata alapján indult büntetőeljárás, vádiratában az ügyészség a terheltet lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés büntetettével [Btk. 325. § (1) bek. a) és (2) bek. a) pont], lopás büntetettével [a Btk. 370. § (1) bek., (4) bek. b) pont] és rongálás büntetettével [Btk. 371. § (1) bek., (4) bek. a) pont] vádolta.
- [22] A rendkívüli jogorvoslat tekintetében releváns, az ítéleti tényállás 1. pontjára vonatkozó vádirat tényei szerint a terhelt a vádbeli időben és helyen ismeretlen módon behatolt az 1. számú és a 2. számú sértettek használatában lévő családi házba, ahol a hálószobából – annak csavarokkal történő rögzítését megszüntetve – jogtalanul eltulajdonította az ott lévő 17 000 forint értékű széfet az abban lévő értéktárgyakkal együtt, továbbá a lakóház különböző helyiségeiből a sértettek tulajdonában álló értéktárgyakat és készpénzt tulajdonított el jogtalanul, mely lopással okozott meg nem térült kár 2 537 020 forint. Ezt követően a terhelt a nyomok eltüntetése végett gázolajat locsolt szét a lakóházban és azt meggyújtotta, melynek következtében a lakóház egy része kiegett, illetve az ott lévő különböző sértettek tulajdonában lévő ingóságok is megsemmisültek. A rongálással okozott kár összesen 34 142 904 forint, mely szintén meg nem térült.
- [23] A járásbíróság ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés büntetettében [Btk. 325. § (1) bek. a) pont, (2) bek. a) pont – 2. tényállási pont] és bűnsegédként elkövetett rongálás büntetettében [Btk. 371. § (1) bek., (4) bek. a) pont – 1. tényállási pont]. A lopás büntetettével [Btk. 370. § (1) bek., a (4) bek. b) pont, (2) bek. bc) pont – 1. tényállási pont] miatt emelt vád alól felmentette.
- [24] A bíróság által megállapított (1. pontban rögzített) tényállás szerint ismeretlen személy az 1. számú és a 2. számú sértettek használatában lévő családi ház hálószobájából – annak csavarokkal történő rögzítését megszüntetve – jogtalanul eltulajdonította az ott lévő 17 000 forint értékű széfet, a széfből, illetve a lakóház különböző helyiségeiből az ismeretlen személy a sértettek tulajdonában álló különféle értéktárgyakat és készpénzt tulajdonított el jogtalanul. Ezt követően ismeretlen személy gázolajat locsolt szét a lakóházban és azt meggyújtotta, melynek következtében a lakóház egy része kiegett, illetve az ott lévő különböző sértettek tulajdonában lévő ingóságok is megsemmisültek.
- [25] A terhelt a fenti cselekmény időpontjában – azért, hogy magának alibit biztosítson – egy másik községben lévő ingatlanban tartózkodott, ahol az 1. számú tanú számára használatok levágását végezte. A terhelt ugyanakkor az ismeretlen személy azon szándékát ismerte, hogy a sértettek által használt családi házat fel akarja gyújtani, és ehhez – az eljárás során ismeretlen maradt célból – szándékosan gázolajat nyújtott akként, hogy előzetesen gázolaj és gyújtóanyag keverékét tartalmazó üdítő flakont adott át az ismeretlen személy részére azzal a céllal, hogy az abban lévő égésgyorsító felhasználásával a tűz minél gyorsabban terjedjen és az ingatlan

- megsemmisüljön. Az kétséget kizáróan nem állapítható meg, hogy a terhet az ismeretlen személy lopási szándékát ismerte, vagy ahhoz szándékosan segítséget nyújtott volna. Az ismeretlen személy a lopással 2 537 020 forint kárt okozott, mely nem térült meg. A rongálással okozott kár összesen 34 142 904 forint, mely szintén nem térült meg.
- [26] Az elsőfokú bíróság az ítélet indokolásában a bizonyítékok (tanúvallomások, igazságügyi szakértői vélemények, okirati bizonyítékok) számbavétele eredményeként azt rögzítette, hogy a vádiratban írt tényállás ellenében állított fel egy lehetséges elkövetési módot annak érdekében, hogy rámutasson; mérlegeléssel a vádirati tényállástól eltérő, olyan tényállás is megállapítható, amely nem a terhelt, hanem más személyek tettesi minőségére enged következtetést vonni.
- [27] A bizonyítékok értékelése körében rögzítette, hogy a bűncselekmény helyszínén talált, az eljárás során lefoglalt égésgyorsítót tartalmazó flakonok kilyukasztott kupakján a terhelttől származó DNS maradvány volt, ami igazolja a terhelt rongálási cselekményben való közreműködését. Ugyanakkor a kihallgatott 1. számú, 2. számú és 3. számú tanúk vallomásait a terhelt számára kedvezően értékelte, és elfogadta azt, hogy a terhelt a bűncselekmény elkövetésének időpontjában a másik községben lévő ingatlanán tartózkodott, ahol az 1. számú tanúval birkavágást végzett.
- [28] Megállapította, hogy kétséget kizáró bizonyítást csupán az nyert, miszerint az égésgyorsítót tartalmazó flakont a gyújtogatáshoz felhasználták, és a flakonon, illetve annak kilyukasztott kupakján a terhelttől származó törletminták voltak megtalálhatók, tehát a terhelt legkevesebb ezen eszköz átadásával a bűncselekmény elkövetéséhez segítséget nyújtott; ugyanakkor arra már nem került fel adat, hogy a terhelt tudott volna arról, hogy a tettes az ingatlan felgyújtásával egyidőben a széfet és a benne rejlő értékeket is el kívánja tulajdonítani, emiatt a terhelt felelősége a vagyoni elleni bűncselekmény tekintetében kétséget kizáróan nem megállapítható.
- [29] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben az ügyész jelentett be fellebbezést a terhelt terhére bűnösségének lopás büntetében [Btk. 370. § (1) bek., (4) bek. *b*) pont, (2) bek. *bc*) pont] való megállapítása, a rongálás büntetéké [Btk. 371. § (1) bek., (4) bek. *a*) pont] tettesként elkövettként való minősítése, valamint súlyosabb büntetés kiszabása, míg a terhelt és védője a rongálás büntetést érintően a terhelt felmentése, valamint a kiszabott büntetés enyhítése végett.
- [30] A vármegyei főügyészség a fellebbezés írásbeli indokolásában az ítélet 1.) pontjában írt tényállást megalapozatlannak tartotta azzal, hogy az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból az igazságügyi genetikai szakértői véleménnyel is alátámasztott tényből, miszerint a terhelt részt vett a rongálás büntetékének elkövetésében; ugyanakkor a megállapított tényekből további tényekre helytelenül következtetett, amikor a rongálás büntetében a terhelt közzehatását – tettes helyett – bűnsegédként állapította meg, valamint a terheltet az ellene lopás büntette miatt emelt vád alól felmentette.
- [31] A főügyészség álláspontja szerint a rongálás és a lopás büntette azonos elkövetési helyen, a lakóingatlanban, rövid idő alatt valósult meg, amiből csakis az a következtetés vonható le, hogy mindkét bűncselekményt azonos személy, mégpedig a(z) – indítékkal, helyismerettel és (esetlegesen már akkor) kulccsal is rendelkező – terhelt követte el.
- [32] A másodfokon eljáró törvényszék az elsőfokú ítéletet helybenhagyó végzésének indokolásában arra mutatott rá, hogy amellett, hogy az ítéleti tényállás alapvetően az igazságügyi szakértői véleményből levont ténybeli következtetésen alapul, abban a vonatkozásban, hogy a terhelt nem volt jelen a helyszínen és a bűncselekményt csupán bűnsegédként követte el, a terhelt és a tanúk – különösen az 1. számú, a 2. számú és a 3. számú tanúk – vallomásainak mikénti értékelésén, tehát mérlegelésen alapszik, ugyanis a járásbíróság ezen bizonyítékok értékelése alapján elfogadta azon terhelti védekezést, miszerint a bűncselekmény időpontjában másutt volt.
- [33] A másodfokú bíróság a főügyészség tényállás-helyesbítési indítványával összefüggésben idézte a Be. 593. § (2) bekezdését azzal, hogy e rendelkezés szerint „a másodfokú bíróság csak azokkal a tényekkel kapcsolatban értékelheti az elsőfokú bíróságtól eltérően a bizonyítékokat, amelyekre bizonyítást vett fel, kivéve, ha az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés alapján a vádlottat az (1) bekezdés *b*) pontja alapján felmenti vagy az eljárást megszünteti”.
- [34] A másodfokú bíróság tehát úgy látta, hogy mivel az elsőfokú bíróság a fent írt három tanú vallomását a terhelt máshollétére vonatkozóan elfogadta, ahhoz – az ügyész által indítványozott bizonyítás hiányában – eljárásjogi okból kötve van, és eleve nem állapíthat meg olyan tényállást, miszerint a terhelt az elkövetéskor a bűncselekmény helyszínén jelen volt; ez ugyanis az említett tanúvallomások elvetését, azaz az elsőfokú bíróságtól eltérő értékelését jelentené, ami bizonyítás hiányában kizárta.
- [35] Erre tekintettel pedig a tényállás helyesbítésére irányuló indítvány érdemi értékelését nem is folytatta le; nem vizsgálta az elsőfokú bíróság ténybeli következtetésének helyességét, hanem kizárólag a bizonyítás felvételének hiányát látta az eltérő tényállás, és azon keresztül a terhelt bűnössége megállapítása akadályának. Kifejtette, hogy a Be. 593. § (1) bekezdés *c*) pontjából következően, ha az ügyészség nem indítványoz bizonyítást és az eltérő tényállás csak bizonyítás útján lenne megállapítható, nem vehető fel bizonyítás és az ügyet az elsőfokú ítélet tényállását alapul véve kell érdemben felülbírálni. A törvény az ügyészség által indítványozott bizonyítás hiányában nem ad eljárásjogi lehetőséget az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás olyan megalapozatlansági hibájának orvoslására, amely kiküszöbölése esetén – eltérő tényállás alapján – a terhelt büntetőjogi felelőségét illetően eltérő következtetés válna indokolttá.
- [36] A legfőbb ügyész a törvényességi jogorvoslatban a másodfokú bíróság végzésben megvalósult törvénysértést abban látta, hogy az általa

- hivatkozott, a Be. 593. § (2) bekezdésében meghatározott rendelkezést nem az eljárásakor hatályos szövegének figyelembevételével alkalmazta és zárta ki az alapján tévesen az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét.
- [37] A törvényességi jogorvoslat ezen állítása kétségtől eltekintve helytálló.
- [38] A peres eljárásokat szabályozó jogterületek, így a Be. esetében is, az időbeli hatállyal összefüggésben általánosságban igaz, hogy amennyiben törvény eltérően nem rendelkezik, az időbeli hatályra nézve a cselekmény elbírálásakor hatályos szabályokat kell alkalmazni [a Be. 868. § (1) bek.].
- [39] A másodfokú bíróság 2021. november 11-én hozta meg ügydöntő határozatát, döntésének indokait a másodfokú felülbírálatban irányadó tényálláshoz kötöttség [Be. 591. § (1) bek.] és a bizonyítékok felülmérlegelésének tilalmára alapította, amely során a Be. 593. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozott, ez utóbbit a normaszöveg idézésével rögzítette is. Ebből azonban – egyetértve a legfőbb ügyész álláspontjával – egyértelműen megállapítható, hogy a másodfokú bíróság a Be. 593. § (2) bekezdése rendelkezése kapcsán a normaszöveg már nem hatályos időállapotát idézte és jutott ezáltal a jogszabálysértőnek minősülő deklarációig.
- [40] A Be. 593. § (2) bekezdésének e napon hatályos szövege tartalmában jelentősen, érdemben eltért a bíróság által idézett és alkalmazott, akkor már hatálytalan rendelkezéstől.
- [41] A Be. 593. § (2) bekezdése a Be. 2018. július 1-jei hatálybalépésétől (megtartva a korábbi eljárási kódex normaszövegét) a felülmérlegelés tilalmát valóban a másodfokú bíróság által idézett szövegezéssel tartalmazta, egészen annak a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvény 221. §-ával történt, 2021. január 1-jével hatályba lépett módosításáig.
- [42] A Be. 593. § (2) bekezdésének ezt követően – a másodfokú ügydöntő végzés meghozatalakor és jelenleg is – hatályos szövege szerint, ha a másodfokú bíróság az ítélet megalapozatlanságának kiküszöbölése során – a helyes tényállás érdekében felvett bizonyítás, az ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés alapján – az elsőfokú bíróságtól eltérő tényeket állapít meg, az eltérő tényekkel kapcsolatos bizonyítékokat eltérően értékelheti. A másodfokú bíróság nem értékelheti az elsőfokú bíróságtól eltérően a másodfokú bíróság által megállapított ténnyel össze nem függő, valamint a megalapozatlansággal nem érintett tényekkel kapcsolatos bizonyítékokat.
- [43] A két szövegezés összehasonlítása alapján egyértelműen megállapítható, hogy míg a korábban hatályos rendelkezés szerint a másodfokú bíróság valóban csak azokkal a tényekkel összefüggésben értékelhette eltérően a bizonyítékokat, melyekre bizonyítást vett fel, úgy a másodfokú bíróság eljárása idején hatályos törvényszöveg már a tényállás megalapozatlansága kiküszöbölésének mindhárom, a törvényben meghatározott módja – így a bizonyításon kívül az ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés útján történt tényállás-helyesbítés esetén is – megengedi a bizonyítékok eltérő értékelését, feltéve, hogy a másodfokú bíróság azok alapján eltérő tényt állapít meg.
- [44] Márpedig jelen esetben az ügyszeszéppen ténybeli következtetés útján eltérő tény megállapítására tett indítványt, ami ekként törvényi rendelkezésbe nem ütközött.
- [45] A Be. 593. § (2) bekezdésében írt rendelkezés, amelyet a jogalkalmazás következetesen a „felülmérlegelés tilalmaként” nevez, a rendes jogorvoslati eljárás felülbírálati jogkörének meghatározó szabálya.
- [46] A Kúria ezzel összefüggésben elsőként azt rögzíti, hogy a 2018. július 1-jével hatályba lépett Be. – túllépve a korábbi büntetőeljárási kódex szabályozási rendszerén – a másodfokú bíróság érdemi eljárásában jelentős bővítést végzett, egyrészt a reformatórius jogkörön, amikor kötelezővé tette a részleges megalapozatlanság kiküszöbölését, másrészt az eltérő tényállás megállapításának lehetősége körében azzal, hogy megteremtette az elsőfokú bíróság által felmentett terhelt bűnösségének másodfokú bíróság általi megállapításának törvényi lehetőségét.
- [47] A felülbírálat terjedelme valójában annak a kereteit határozza meg, ahol a jogorvoslati eljárásban a másodfokú bíróság revíziós jogkörét alkalmazhatja. A Be.-ben főszabályként a teljes körű revízió elve érvényesül, ami azt jelenti, hogy ha az elsőfokú bíróság ítéletével szembeni fellebbezés a jogorvoslati eljárást megindította, jelentőségét veszti az, hogy ki és milyen okból fellebbezett, a másodfokú bíróság ugyanis a fellebbezéssel támadott elsőfokú határozat egészét, így az ítélet valamennyi rendelkezését, a tényállás megalapozottságát és az ítéletet megelőző bírósági eljárást egyaránt vizsgálata tárgyává teszi [Be. 590. § (1) és (2) bek.].
- [48] A másodfokú bíróság eljárásában meghatározó előírás az elsőfokú bíróság ítéletének tényálláshoz kötöttsége, amely ténylegesen azt jelenti, hogy amennyiben az elsőfokú bíróság megalapozott tényállást állapított meg, úgy a másodfokú bíróság köteles határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítani. Mindez az elsőfokú bíróság azon törvényi kötelezettségével áll összefüggésben, hogy az elsőfokú bíróság köteles a vád tárgyává tett tények szempontjából lényeges bizonyítékokat értékelni és mérlegelésük alapján az ítéleti tényállást megállapítani. Ezzel a bírói tevékenységgel párosul – majd a rendes jogorvoslati eljárásban – a felülmérlegelés tilalma is.
- [49] Az ítéleti tényállás megalapozottságának fogalmát a büntetőeljárási törvény pozitív módon nem határozza meg. A megalapozottság a törvényesen lefolytatott bizonyítási eljárást követően, a múltban lezajlott és a vádhatóság által a vád tárgyává tett események valóságú, helyes és hiánytalan megállapítását jelenti. A tényállás tehát – a törvényi előírás grammatikai és rendszertani értelmezéséből következően – akkor megalapozott, ha megalapozatlansági hibában nem szenved. A megalapozatlanság tehát nem más, mint tényállási hiba, amelyet alapvetően bizonyítási hiányosságok, az ügyiratoknak megfeleltethetőség hiánya, téves bírói ténykövetkeztetések eredményeznek.
- [50] Ha a tényállás kisebb részben nincs felderítve, hiányos, részben eltér a bizonyítást tárgyát képző

- ügyiratok tartalmától, vagy egyes ténybeli következtetési helytelenek, a megalapozatlanság részleges [Be. 592. § (2) bek.]. Részleges megalapozatlanság esetében az elsőfokú ítélet „javítását” a másodfokú bíróságnak kötelező elvégeznie, ennek eszközei a tényállás kiegészítése vagy helyesbítése, illetve eltérő tényállás megállapítása az ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy a felvett bizonyítás alapján [Be. 593. § (1) bek.].
- [51] A bizonyítékok felülmérlegelésének tilalma nem a megalapozatlanság kiküszöbölését korlátozza, hanem az első fokon lefolytatott bizonyítást védi. A tényállás hiányosságának pótlása, felderítetlenségének megszüntetése, az iratellenesség kiküszöbölése, avagy a helyes ténybeli következtetés levonása nem esik a felülmérlegelés tilalma alá, hanem éppen a megalapozatlanság orvoslásának törvényes eszköze, amelyet a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontja kifejezetten arra az esetre rendel alkalmazni, ha az így módosult eltérő tényállás a felmentett vádlott bűnösségének megállapításához vezethet [EBH 2019.B.9. (Kúria Bhar.III.1.436/2018.)].
- [52] A Be. 593. § (2) bekezdésének 2021. január 1-jei módosítása a felülmérlegelés tilalmára vonatkozó rendelkezést hangolta össze a Be. 591. § (1) bekezdés c) pontjában írt rendelkezéssel. Azonban míg a Be. 591. § (1) bekezdés c) pontja eltérő tényállásról szól, addig a Be. 593. § (2) bekezdés módosított normaszövege a tények eltérő értékelésére vonatkozóan tartalmaz szabályozást. Az eltérő tényállás – a következetes ítélkezési gyakorlat, valamint a Be. 593. § 2023. január 1-jével hatályos (5) bekezdése szerint is – a bűnfelelősség kérdésében való gyökeres különbözőséget jelenti és nyilvánvalóan nem azonos az eltérő tény fogalmával.
- [53] A Be. 593. § (2) bekezdése – módosított szövegében – azt rendezi, hogyha a megalapozatlansági hibát a másodfokú bíróság feltárta és annak kiküszöbölése során olyan eltérő tény merült fel, amelyre vonatkozóan az elsőfokú bíróság is végzett értékelést, akkor az a másodfokú bíróságot ne fossza meg annak a lehetőségétől, hogy hangsúlyozottan és kizárólag az adott körben elvégezhesse a bizonyíték újraértékelését. Ez tehát éppen ezért nem a bizonyíték felülmérlegelése, hanem újra- vagy átértékelésének minősül.
- [54] A másodfokú bíróság ügydöntő határozata tehát vitathatatlanul törvénytörő annyiban, hogy a döntés 2021. november 11-i meghozatalakor a Be. 593. § (2) bekezdése 2021. január 1-je előtt hatályos szövegére hivatkozott és azt is alkalmazta, hiszen az eltérő ténymegállapítást bizonyítás felvételéhez, a bizonyítást pedig – mivel a terhelt terhére szólt – a Be. 164. § (1) bekezdésére és a Be. 593. § (4) bekezdésére tekintettel ügyészi indítványhoz kötötte. Mindez az eljárásakor már megváltozott normakörnyezetben téves, hiszen a Be. 593. § (2) bekezdése módosításának lényege éppen abban állt, hogy nemcsak bizonyítás felvétele, hanem a részleges megalapozatlanság kiküszöbölésének másik két eszköze – az ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés – alapján is lehetővé tette az eltérő tény megállapítását és az eltérő bizonyítékértékelést is.
- [55] Ekként megsértette az eljárásának idején hatályos eljárás törvényt a másodfokú bíróság, amikor a másodfokú eljárásban pusztán a bizonyítás felvételének hiánya miatt a tényállás helyesbítésére nem látott eljárásjogi lehetőséget.
- [56] Ugyanakkor annak a konkrét ügyre vonatkozó kihatása kapcsán a Kúria az alábbiakra mutat rá.
- [57] A másodfokú bíróság általi tényjavítás elsődleges és általános feltétele, illetve indoka továbbra is az, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozatlan. Ebben a kérdésben a másodfokú bíróságnak egyértelműen rögzítenie kell az álláspontját. Megalapozatlanság hiányában az elsőfokú ítéleti tényállás bármilyen helyesbítése, kiegészítése, avagy eltérő tényállás megállapítása a másodfokú bíróság által eljárási szabályba ütközik még akkor is, ha az a terhelt felmentéséhez vagy az eljárás megszüntetéséhez vezet. Következésképp a másodfokú eljárásban a tényjavítás feltétele minden esetben – így a Be. 593. § (1) bekezdésében meghatározott valamennyi esetben is – az elsőfokú ítéleti tényállás megalapozatlansága. Ez a szabályozás a magyar eljárásjogban hagyományos. Az eltérő tényállás megállapításának úgyszintén az az alapvető feltétele, hogy a tényállás megalapozatlan legyen (BJD 8349.). Ha a tényállás megalapozott, akkor még felmentő határozat érdekében sem lehet eltérő tényállást megállapítani pusztán a bizonyítékok eltérő értékelésével (BJD 7761., 8377.; Kúria Bhar.II.495/2021/41.).
- [58] A jelen ügyben az ügyészség szerint az elsőfokú ítélet megalapozatlansága abban állt, hogy álláspontja szerint téves volt az elsőfokú bíróság azon ténybeli következtetése, miszerint abból a tényből, hogy a terhelt DNS-mintáját az égisgyorsító flakonján és kupakján megtalálták, csak az következik, hogy részt vett annak elkészítésében és tudott a rongálási szándékról. Az ügyészségi álláspont szerint ezzel szemben a helyes következtetés az, hogy a terhelt a rongálásban és az azzal egyidőben elkövetett lopásban is részt vett, és emiatt tartott arra igényt, hogy a másodfokú bíróság értékelje át a járásbíró által, a terhelt elkövetéskori tartózkodási helyének megállapítására vonatkozó ténymegállapítás alapján elfogadott tanúvallomásokat, és azokat a járásbíróval ellentétben ne fogadja el.
- [59] A legfőbb ügyész érvelése helytálló abban a körben, hogy amennyiben a fenti ténybeli következtetés téves, úgy a másodfokú bíróságnak törvényi lehetősége adódott volna a tanúvallomások eltérő értékelésére; a Be. 593. § (2) bekezdésének megváltozott normaszövege éppen erre ad lehetőséget. A jelen ügyben azonban a téves következtetésre tett ügyészségi álláspont alaptalan.
- [60] Az ügyben objektív bizonyítékként kizárólag az áll rendelkezésre, hogy a rongálás eszközeként használt égisgyorsító folyadék flakonján és kupakján a terhelt DNS mintája azonosítható volt. Ebből azonban az elsőfokú bíróság helyes következtetést vont le akkor, amikor annak a megállapítására jutott, hogy abból semmi más nem következik, minthogy a terhelt legfeljebb a rongáláshoz használt eszköz elkészítésében vett részt, annak ismeretében, hogy az eszközt mire fogják használni. Az a tény, hogy a rongálásra és a lopásra egy időben és egy helyszínen került sor, korántsem bizonyítja kétséget kizáróan,

- hogy a rongálási szándékról tudomással bíró terheltnek a lopásról is tudnia kellett, különösen akkor, amikor az elsőfokú ítélet más érdekeket is feltárt, ami a terheltet a rongálásban való részvételre indíthatta. Még kevésbé bizonyítja azt, hogy a rongálási és a lopási cselekményt is személyesen, tettesként csak a terhelt valósíthatta meg.
- [61] Ebből pedig a bűnfelelősséget érintően kizárólag a terhelt bűnsegédként elkövetett rongálás miatti felelőssége következik, több nem, így sem a tettesi elkövetés, sem a lopásban való bármiféle részvétel.
- [62] Mivel pedig az elsőfokú bíróság ténybeli következtetése nem téves, a Be. 592. § (2) bekezdés d) pontja szerinti megalapozatlansági ok nem áll fenn; ehhez képest pedig az eltérő tény megállapításának lehetősége és a bizonyítékok felülmérlegelésének kérdése fel sem merült volna, az ügyészi tényállás-helyesbítési indítvány érdemi vizsgálata esetén sem.
- [63] Más helyzet állt volna elő akkor, ha – például - a terhelt DNS anyagmaradványa nem a gyűjtáshoz használt eszközön, hanem a lopással érintett széf környezetében, a kiszereléshez használt eszközön került volna rögzítésre. Egy ilyen bizonyíték ugyanis a terheltnek az elkövetés helyszínén és időpontjában való fizikális jelenléte tényének megállapítását alapozhatta volna meg. Ez pedig a Be. 593. § (2) bekezdésének eljárásakor hatályos szövege alapján már lehetőséget adott volna a másodfokon eljáró bíróság részére arra, hogy az elsőfokú bíróság által a terhelti alibi igazolására elfogadott tanúk vallomásait az elsőfokú bíróságtól eltérő értékelje.
- [64] A Be. 593. § (2) bekezdése ugyanis arra ad lehetőséget, hogy a másodfokú bíróság, ha eltérő tényt állapít meg, akkor az azzal összefüggésben álló bizonyítékokat eltérően értékelje, de arra nem, hogy a bizonyítékokat eltérően értékelje azért, hogy eltérő tényt állapítson meg.
- [65] A jelen ügyben azonban ilyen bizonyíték nem áll rendelkezésre, a meglévő bizonyítékból pedig az elsőfokú bíróság helyes következtetést vont le. Így téves ténybeli következtetés hiányában nincs megalapozatlanság, mindez pedig a Be. 591. § (1) bekezdésében meghatározott követelmény, az elsőfokú bíróság ítéletének tényállásához kötöttségét eredményezi a felülbírálati eljárásban, amelyben ezáltal az eltérő értékelés kérdése már fel sem merülhet.
- [66] A másodfokú bíróság végzése az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyása körében tehát érdemben helyes, indokolásában azonban nem az ügyész által előterjesztett bizonyítási indítvány és azon keresztül a bizonyításfelvétel hiányára, hanem az ügyész tényállás-helyesbítésére tett indítványának érdemi vizsgálatát követően, a megalapozatlanság hiányára kellett volna hivatkoznia. Mindez pedig azt is jelenti, hogy a rendkívüli jogorvoslattal megtámadott határozat teljességében nem, kizárólag indokolásában, a téves időállapotú jogszabályi rendelkezés felhívásával és alkalmazásával összefüggően vált jogszabálysértővé. Mindennek pedig a törvényességi jogorvoslat eredményeként meghozott határozatban a törvénysértés mibenlétének pontos megjelölésében kellett megnyilvánulnia.
- [67] A kifejtettek alapján a Kúria – a Be. 668. § (1) bekezdésének főszabálya alapján tanácsulésen eljárva – a legfőbb ügyész törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítványát alaposnak találta, és a Be. 669. § (1) bekezdés első fordulatainak megfelelően azt állapította meg, hogy a másodfokú bíróság megtámadott végzése – indokolásának az ügyészi bizonyítási indítvány hiányára hivatkozva az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét kizáró részében – törvénysértő.

(Kúria Bt.II.581/2023/5.)

107 A Be. 649. § (2) bekezdés f) pontja szerinti felülvizsgálati ok 2021. január 1. napjától hatályos beiktatását követően minden olyan ügyben felülvizsgálat alapjául szolgálhat, amelyben a vádról rendelkező ügydöntő határozat jogerőre emelkedésekor hatályos szabályozás alapján a specialitás megsértését lehet megállapítani. A Be. ugyanis nem azt írja elő, hogy felülvizsgálati indítvány a jogerős ügydöntő határozat meghozatala időpontjában hatályos felülvizsgálati okok alapján nyújtható be, hanem a felülvizsgálati indítványt kell a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján elbírálni [Be. 649. § (2) bek. f) pont, 659. § (2) bek.].

- [1] A járásbíróság ítéletében az I. r. terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett magánlaksértés büntetettében [Btk. 221. § (1) bek., (2) bek. c) pont, (4) bek.] és testi sértés vétségében [Btk. 164. § (1) bek., (2) bek.]. Ezért őt – mint visszaesőt – halmazati büntetésül 2 év 10 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy az I. r. terhelt a büntetés háromnegyed részének a kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] Az I. r. terhelt és védője által bejelentett fellebbezés alapján eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. terhelt vonatkozásában megváltoztatta: megállapította, hogy az I. r. terhelt többszörös visszaeső, a vele szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 1 év 10 hónapra enyhítette, továbbá megállapította, hogy az I. r. terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. terhelt tekintetében helybenhagyta és kötelezte őt a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költség megfizetésére.
- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező határozata ellen az I. r. terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt jogszabályi hivatkozás megjelölése nélkül, azonban tartalma alapján a Be. 649. § (2) bekezdés f) pontjának megfeleltethető okból, mivel az eljáró bíróságok álláspontja szerint a specialitás szabályán alapuló mentesség megsértésével hozták meg ítéletüket.
- [4] Előadta, hogy a másodfokú bíróságnak a Be. 590. § (1) bekezdése alapján vizsgálnia kellett volna az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző eljárást és meg kellett volna állapítani, hogy az elsőfokú bíróság eljárási szabályt sértett, amikor a vele szemben felfüggesztett büntetőeljárást – a

- németországi letartóztatása folytán – anélkül folytatta le, hogy figyelemmel lett volna az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény (a továbbiakban: Eube.tv.) 30. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésekre. Álláspontja szerint az Eube.tv. 30. § (2) bekezdésében foglalt kivétel nem áll fenn, ilyen kivétel fennállását az első- vagy a másodfokú bíróság nem vizsgálta.
- [5] Mindezek alapján azt indítványozta, hogy az első- és másodfokú bíróság ítéletét a Kúria helyezze hatályon kívül és rendelje el új eljárás lefolytatását.
- [6] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt a törvényben kizártnak tartotta. Hivatkozott arra, hogy a Kúria a Bfv.II.837/2019/6. számú végzésével, majd a Bfv.II.563/2022/2. számú határozatával az I. r. terhelt által ugyanezen alapügyben hozott első- és másodfokú ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati indítványt mint a törvényben kizártat elutasította. A Kúria mindkét elutasító végzésének rendelkező része tartalmazza azt, hogy ebben az ügyben az indítvány előterjesztője újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be. A Legfőbb Ügyészség hivatkozott arra, hogy jelen felülvizsgálati indítvány nem a Be. 649. § (3)–(5) bekezdésén alapul, ezért az ismételt felülvizsgálati indítvány ezen okra figyelemmel sem alapozza meg a felülvizsgálati eljárás lefolytatását.
- [7] A Legfőbb Ügyészség emellett a felülvizsgálati indítványt azért is törvényben kizártnak tartotta, mert a határozat jogerőre emelkedésének időpontjában a Be. 649. § (1) bekezdése a specialitás szabályainak megsértésén alapuló, a Be. 649. § (2) bekezdés *f)* pontjában foglalt felülvizsgálati okot még nem tartalmazta.
- [8] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen a Be. 656. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján a felülvizsgálati indítványt mint törvényben kizártat utasítsa el.
- [9] Az I. r. terhelt írásbeli észrevételében arra hivatkozott, hogy olyan bűncselekmény miatt is elítélte őt a bíróság, amelyet el sem követett. Hivatkozott továbbá arra, hogy az Eube.tv. 2019-ben már hatályában volt. Mindezek alapján felülvizsgálati indítványát fenntartotta.
- [10] Az I. r. terhelt felülvizsgálati indítványa alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása törvényben kizárt.
- [11] A Be. XC. Fejezetében szabályozott felülvizsgálati rendkívüli jogorvoslat, annak lefolytatására kizárólag a törvényben meghatározott okokra történő hivatkozással a törvényben meghatározott feltételek fennállása mellett kerülhet sor.
- [12] A Be. 651. § (2) bekezdés *b)* pontjára figyelemmel, saját javára a terhelt is terjeszthet elő felülvizsgálati indítványt. A törvény ugyanakkor a 652. § (6) bekezdésében úgy rendelkezik, hogy minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 649. § (3)–(5) bekezdésén alapul.
- [13] A Be. 649. § (3), (4) és (5) bekezdése felülvizsgálati indítvány előterjesztését teszi lehetővé, ha az Alkotmánybíróság a jogerős ügydöntő határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát rendelte el, vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv az ügyben a jogszabályhely szerinti tartalommal határozatot hozott. A terhelt felülvizsgálati indítványában a Be. 649. § (3)–(5) bekezdésében meghatározott felülvizsgálati okra nem hivatkozik, ilyen az ügyben nem is állapítható meg.
- [14] A terhelt felülvizsgálati indítványában megjelölt ok a Be. 649. § (2) bekezdés *f)* pontjában meghatározott felülvizsgálati oknak felel meg. Arra figyelemmel, hogy a Kúria jelen alapügyben már két alkalommal, a Legfőbb Ügyészség indítványában pontosan megjelöltek szerint az I. r. terhelt felülvizsgálati indítványát már elbírálta, ezért újabb felülvizsgálati indítványa – a Be. 649. § (3)–(5) bekezdéseiben foglalt kivételekkel törvényben kizárt.
- [15] A Be. 656. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján a Kúria a felülvizsgálati indítványt elutasítja, ha a felülvizsgálat a törvényben kizárt.
- [16] A Kúria mindezek alapján a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a rendelkező részben foglaltak szerint a terhelt felülvizsgálati indítványát elutasította.
- [17] A Kúria ugyanakkor a Legfőbb Ügyészség észrevételében foglaltakkal kapcsolatban elvi érveléssel mondja ki, hogy téves a Legfőbb Ügyészség azon értelmezése, hogy a specialitás szabályainak megsértésére alapított felülvizsgálati indítvány nem előterjeszthető, ha az azzal érintett alapügyben a jogerős ügydöntő határozat meghozatalára a Be. 649. § (2) bekezdés *f)* pontjának beiktatása és hatályba lépése előtt, 2021. január 1-jét megelőzően került sor.
- [18] A Kúria megállapítja, hogy a BH 2012.218. számú, valamint az EBH 2006.1498. szám alatt közzétett határozatokra történt hivatkozás nem helytálló. A hivatkozott határozatok mindkét esetben ugyanis azon jogi helyzetre vonatkoznak, amikor egy, a törvényben megjelölt felülvizsgálati ok alapjául szolgáló eljárási szabálysértés jellege, és nem pedig a felülvizsgálati ok változott meg. Az EBH 2006.1498. számú ügy jogi alapját az képezte, hogy a korábban hatályos büntetőeljárás törvény (az 1998. évi XIX. törvény, a továbbiakban: korábbi Be.) 2006. július 1-jétől hatályos 373. § (1) bekezdés III/a. pontja szerint abszolút hatályon kívül helyezési okot jelentett, ha a bíróság az indokolási kötelezettségének olyan mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan volt. A korábbi Be. 2006. július 1-je előtt – így az érintett ügyben támadott határozatok meghozatalakor is – hatályban volt rendelkezései szerint az indokolási kötelezettség megsértése azonban csak ún. relatív eljárási szabálysértés volt. A relatív eljárási szabálysértés pedig – szemben az abszolút eljárási szabálysértéssel – nem képezett felülvizsgálati okot, így a megtámadott határozatok felülvizsgálatára ezen okból nem volt lehetőség.
- [19] A BH 2012.218. számon közzétett határozat alapjául szolgáló jogkérdést az jelentette, hogy az érintett ügyben a jogerős elbíráláskor a korábbi Be. 373. §-a a felülvizsgálatra okot adó feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértések között sem a nyilvánosság törvényes ok nélküli kizárását, sem az indokolási kötelezettség felülbírálatra való alkalmatlanságot eredményező elmulasztását nem szabályozta még. A hivatkozott határozat erre figyelemmel utal vissza a korábbiakban ismertetett határozatra a tekintetben,

hogy a 2006. július 1. napja előtt jogerősen befejezett ügyekben ilyen okból a felülvizsgálat ugyancsak törvénynél fogva kizárt.

- [20] Az érintett határozatok nem azt tartalmazzák, hogy amennyiben a jogerős ügydöntő határozat meghozatalakor valamely felülvizsgálati ok még nem volt felülvizsgálati okként szabályozva – azonban a felülvizsgálati indítvány benyújtása idején már igen – akkor nem eredményezheti felülvizsgálati eljárás lefolytatását. Mindkét hivatkozott határozat az indítvány benyújtásakor és a jogerős ügydöntő határozat meghozatalakor is létező felülvizsgálati ok alapjául szolgáló eljárási szabálysértés – hatályon kívül helyezési ok – jellegének megváltozását veszi figyelembe. Az érintett ügyekben ugyanis a felülvizsgálat okát az jelentette, hogy a bíróság határozatának meghozatalára a korábbi Be. 373. § (1) bekezdésének meghatározott pontjaiban szabályozott eljárási szabálysértéssel került sor. Az érintett ügyekben az eljárási szabálysértések jellegének megváltozása van kihatással a felülvizsgálat kizártságára. Az érintett törvénymódosítás lényege az volt, hogy mivel az adott ügyekben érintett jogerős ügydöntő határozat meghozatalakor a 2006. július 1. napjától hatályon kívül helyezési okként szabályozott eljárási szabálysértés nem volt ilyen hatályon kívül helyezést eredményező szabálysértés, így ezen alapon felülvizsgálati ok nem valósult meg.
- [21] Jelen ügyben azonban nem erről van szó.
- [22] A Be. 649. § (2) bekezdés f) pontja szerint eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a specialitás szabályán alapuló mentesség megsértésével hozta meg. Erre figyelemmel, a hivatkozott felülvizsgálati ok 2021. január 1. napjától hatályos beiktatását követően minden olyan ügyben felülvizsgálat alapjául szolgálhat, amelyben a vádról rendelkező ügydöntő határozat jogerőre emelkedésekor hatályos szabályozás alapján a specialitás megsértését lehet megállapítani. A Be. 659. § (2) bekezdésében foglalt szabály ugyanis nem azt mondja ki, hogy felülvizsgálati indítvány a jogerős ügydöntő határozat meghozatala időpontjában hatályos felülvizsgálati okok alapján nyújtható be, hanem a felülvizsgálati indítványt kell a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján elbírálni. Ez pedig jelen ügyben annak vizsgálatát jelentené, hogy az ügyben hozott ügydöntő határozatok meghozatalakor érvényes jogszabályokban meghatározott specialitás elvét az ügydöntő határozatok meghozatalakor megsértették.

(Kúria Bfv.I.535/2023/7.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

108 Házastársi közös vagyon megosztása során – amennyiben az életközösség megszűnése és a közös vagyon megosztása között eltelt időben az ingatlan forgalmi értéke a felek magatartásától független, objektív okok miatt változott – a megváltási ár alapjául a felek egyező nyilatkozata hiányában az ítélet meghozatala előtti aktuális forgalmi érték szolgálhat [2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:60. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A peres felek 1987. június 6-án kötöttek házasságot. A bíróság jogerős ítéletével a házasságot felbontotta. Megállapította, hogy a felek házastársi életközössége 1987. június 6-tól 2019. szeptember 13-ig állt fenn.
- [2] A peres felek közös tulajdonában állt egymás között egyenlő tulajdoni arányban a per tárgyává tett ingatlan (a továbbiakban: ingatlan). Az ingatlan aktuális forgalmi értéke 30 200 000 forint.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperes keresetében a házastársi közös vagyon megosztását kérte. Ezen belül – többek között – a bíróság állapítsa meg: az ingatlanban az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel szemben a valós tulajdoni hányada 625/1000, a megállapítást követően a közös tulajdont a házastársi közös vagyon megosztásával egyidejűleg szüntesse meg, az ingatlan alperesi tulajdoni hányada megváltására jogosítsa fel.
- [4] Az alperes érdemi ellenkérelmében a felülvizsgálattal érintett ingatlan eltérő tulajdon hányada megállapítására vonatkozó kereseti kérelem elutasítását kérte. A közös tulajdon felperes által igényelt megszüntetési módját nem ellenezte. Viszontkeresetében a teljes közös vagyon értékét 47 876 376 forintban határozta meg.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével a házastársak közös vagyonát megosztotta, ezen belül – többi között – az ingatlanon fennálló közös tulajdont megszüntette, az ingatlan alperes nevében nyilvántartott 1/2 tulajdoni hányadát a felperes tulajdonába adta. Megkeresni rendelte az illetékes földhivatalt, hogy az alperes 1/2 tulajdoni hányadára jegyezze be a felperes tulajdonjogát 12 164 251 forint megfizetésének igazolását követően, közös tulajdon megszüntetése jogcímén.
- [6] A felülvizsgálati kérelemmel érintett forgalmi érték meghatározásánál az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy a felek peren kívül közösen kértek fel egy ingatlanforgalmi szakértőt és 2022. február 10-én határozottan úgy nyilatkoztak, hogy a szakértői véleményben foglalt forgalmi értékeket elfogadják, miszerint az aktuális forgalmi érték 30 200 000 forint.

- [7] Az elsőfokú bíróság a felek egyező nyilatkozata alapján a perbeli ingatlan értékét 30 200 000 forintban állapította meg. A felperes perelhúzó magatartására utalással nem fogadta el az általa a 2022. május 30-i tárgyaláson csatolt – 2022. április 1-jén kelt – 24 000 000 forint forgalmi értékre vonatkozó adó- és értékbizonyítványt.
- [8] A felperes és az alperes fellebbezései folytán eljárás másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és az illetékes földhivatal megkeresésében a felperes tulajdonjogának bejegyzéséhez szükséges megfizetendő összeget 12 164 251 forintról 12 298 250 forintra felemelte, egyebekben helybenhagyta.
- [9] Az ingatlan forgalmi értéke kapcsán kifejtette: a peres felek a 2023. február 7-én megtartott első fellebbezési tárgyaláson egyezően adták elő, hogy az elsőfokú eljárásban becsatolt szakvéleményt nem tekintik a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) szerinti magánszakértői véleménnynek. A peren kívül beszerzett szakértői véleménnyel az volt a céljuk, hogy az ingatlanok értékét egyezően jelentsék be a bíróságnak. A másodfokú bíróság szerint ezt úgy kellett tekinteni, hogy a szakértő vélemény tartalmával a peres felek az ingatlan forgalmi értéke tekintetében egyező előadást tettek. Emiatt az elsőfokú bíróság részről nem volt szükség igazságügyi ingatlanforgalmi szakértő kirendelésére.
- [10] A peren kívüli szakértői vélemény 2022. március 24-én kelt. A felperes 2022. március 31-i beadványában vitatta a szakértő 30 200 000 forintos aktuális forgalmi értékjelölését és indítványozta igazságügyi ingatlanforgalmi szakértő kirendelését. Ez a beadványa azonban két hónappal annak keltét követően, 2022. május 27-én került előterjesztésre az elsőfokú bíróságnál. A felperes a 2022. május 31-i tárgyaláson csatolta az általa hivatkozott adó- és értékbizonyítványt, amelynek kelte 2022. április 1. volt.
- [11] A felperes tehát már 2022 márciusában értesült az értékmegállapításról, 2022. április 1-jén az adó- és értékbizonyítványról, ezzel szemben a Pp. 220. § (2) bekezdésében foglalt 15 napos határidőn túl – igazolási kérelem nélkül – terjesztette elő bizonyítási indítványát. A határidő elmulasztásának eljárásjogi jogkövetkezményét viselnie kell.
- [12] A fentiek alapján az egyező tényelőadásnak minősülő szakértői véleményhez képest eltérő tényállás figyelembevételére, annak bizonyítására már az elsőfokú eljárásban sem volt lehetőség és a Pp. 373. §-a alapján ezt a másodfokú bíróság sem tehette meg. Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság a hivatkozott szakértői véleményben foglaltak alapján állapította meg az ingatlan forgalmi értékét.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [13] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az alperes 7 064 251 forint értékkülönbözöt megfizetésére kötelező határozat meghozatalát, másodlagosan az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasító határozat meghozatalát kérte. Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:60. § (1) bekezdésébe és a Pp. 302. §-ába ütköző módon jogszabálysértő.
- [14] A felperes felülvizsgálati kérelmében hangsúlyozta, hogy a jogerős ítéletet kizárólag az ingatlan érték meghatározása körében sérelmezi, az elfogadott 30 200 000 forint összeg kirívóan jogszerűtlen, az a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésén alapul.
- [15] A felperes az érték meghatározást két okra visszavezetve tekintette jogszabálysértőnek.
- [16] Az eljáró bíróságok nem vették figyelembe, hogy a peren kívüli szakértőt a felek nem közösen kérték fel és annak megállapításait a felperes nem fogadta el. A szakvélemény tehát nem minősül bizonyítéknak, a Pp. 302. §-a alapján a magánszakértői bizonyítás szabályait kellett volna alkalmazni a perben. A jogerős ítélet tehát olyan szakértői véleményen alapul, amely joghatás kiváltására nem alkalmas, az nem jogszerűen készült.
- [17] Az elsőfokú bíróságnak a Ptk. 4:60. § (1) bekezdése értelmében a vagyontársaság megszűnésekor fennállt állapotot kellett volna figyelembe vennie az értékkülönbözöt összegének meghatározásakor. Ebből következően az ingatlan közös tulajdonának megszüntetésénél a megváltási ár meghatározásánál az életközösség megszűnése időpontja az irányadó. A felperes utalt arra, hogy változatlanul az adó- és értékbizonyítványban megállapított 20 000 000 forintot tartja elfogadhatónak.
- [18] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott részének hatályában való fenntartását kérte. Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet felperes által hivatkozott indokokból nem jogszabálysértő. A perben beszerzett ingatlanforgalmi szakértői vélemény a peres felek közös felkérésére készült, amit bizonyít a felperes jogi képviselőjének az elsőfokú bíróság 7. sorszámú jegyzőkönyvében tett nyilatkozata is.
- [19] A vonatkozó bírói gyakorlat pedig egységes abban, hogy a közös tulajdonban álló ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése során a megszüntetési és nem a házassági életközösség megszűnésének időpontja az irányadó.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [20] A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között bírálta el [Pp. 423. § (1) bekezdés]. A felülvizsgálati eljárásban kizárólag abban kellett állást foglalni, hogy a másodfokú bíróság a megváltási ár alapjául szolgáló érték meghatározást jogszabálysértően vette-e figyelembe, illetve a házassági vagyonjogi perben a közös tulajdon megszüntetésénél az életközösség megszűnése vagy a közös tulajdon megszüntetése időpontja az irányadó.
- [21] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [23] Alapvetően tévesen érvel a felperes a szakvélemény magánszakértői jellegével (Pp. 302. §).
- [24] A Pp. hivatkozott jogszabályhelye az egyik fél által beszerzett magánszakértői vélemény benyújtásának módját, az ellenérdekű fél általi eljárási lehetőségeket szabályozza. A jogszabályhely nem tér ki a közösen felkért magánszakértőre, illetve nem tartalmaz előírást arra, ha felek a magánszakértői véleményben foglaltakat elfogadták. Erre az esetre ugyanis nem a felperes által megjelölt eljárásjogi jogszabályhely, hanem a Pp. bizonyításra vonatkozó eljárásjogi szabályai vonatkoznak.
- [25] A Pp. 266. § (1) bekezdése rendezi azt a helyzetet, amikor az egyik fél tényállítást a másik fél nem vitatja vagy a felek egy tényállítást egyezően adnak elő. A bizonyítás nélkül megállapítható tények fenti esetének egyetlen korlátja van: a bíróság kételye. A jelen ügyben azonban ilyen kételyre peradat nincs és arra – miszerint a bíróságnak észlelnie kellett volna a forgalmi érték kirívóan okszerűtlen voltát (pl. köztudomásúlag jelentős értékű ingatlanok a józan ésszel szembeni alacsony érték meghatározása) – maga a felperes sem hivatkozott.
- [26] A felek által egyezően előadott vagy nem vitatott tényállításokat – a bíróság kételye hiányában – nem kell bizonyítani. Ebből következően nincs jelentősége annak, hogy az egyező nyilatkozat alapjául mi szolgált: a perbeli esetben azt a felek peren kívül beszerzett szakvéleményre, szakértőnek nem minősülő ingatlanforgalmi szakember értékbecslésére vagy saját maguk által meghatározott értékre alapították.
- [27] A peradatok alapján megállapítható – ahogy arra a másodfokú bíróság helytállóan mutatott rá –, hogy a felek a forgalmi értékekre egyező nyilatkozatot tettek [Pp. 266. § (1) bekezdés]. Az egyező nyilatkozat alapján a bizonyítás nélkül megállapítható tényállítást később vitató félnek az utólagos bizonyítás szabályai szerint kell eljárnia, ami viszont határidőhöz kötött [Pp. 220. § (2) bekezdés]. A perben a felperes igazolási kérelmet nem terjesztett elő, a másodfokú bíróság – egyezően az elsőfokú bírósággal – helyesen állapította meg, hogy a felperes a saját nyilatkozatával szemben utólagos bizonyítással nem élhet.
- [28] A Kúria megjegyzi: a házastársi közös vagyont megosztó perekben általánosan jellemző, hogy a felek célszerűségi okokból (pl. a vagyontárgy alacsony értékű, a megosztandó vagyon szempontjából jelentéktelen, esetleg a szakértői költségek megtakarítása miatt) egyes vagyontárgyak alvagyoni jellegére, értékére, birtokállapotára, megosztási módjára egyező előadást tesznek vagy az egyik fél a másik nyilatkozatát elfogadja. Ebben az esetben a bíróság a Pp. 266. § (1) bekezdése alkalmazásával nem folytat le (felesleges) bizonyítást. Az eljárási nyilatkozatok megfontolt megtétele és az ennek megfelelő joggyakorlás mellett sem zárható ki, hogy a fél valamely vagyontárggyal összefüggésben később jut érdemi információhoz. Erre az eljárásjogi lehetőséget a határidőhöz kötött utólagos bizonyítás jogintézménye, amely éppen azért határidőhöz kötött, hogy kizárja a házassági vagyonjogi perek –

- a Pp. hatálybalépése előtt általában a folyamatos újabb tényállítások miatti – elhúzódasát.
- [30] A Ptk. 4:60. § (1) bekezdése kögens szabályként rendelkezik a házastárs ún. vagyoni jutója elemeiről és értékéről. E jogszabályhely szerint a közös vagyomból a házastársat megillető hányadot az életközösség megszűnésekor fennállt állapot és érték szerint kell megállapítani, az életközösség megszűnése és a közös vagyon megosztása közötti bekövetkezett értékváltozást (akár értékelkedés akár értékcsökkenés) viszont figyelembe kell venni, kivéve, ha az az egyik házastárs magatartásának a következménye.
- [31] A jelen ügyben az alperes magatartására a felperes nem hivatkozott, tehát az érték meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy a perbeli ingatlant illetően az életközösség megszűnése óta történt-e értékváltozás.
- [32] Nem kétséges, hogy az ingatlan forgalmi értéke az életközösség megszűnése időpontjához (2019. szeptember 13.) képest változott, ennek ellenkezőjét a felperes sem állította. A jogszabályhely által előírt értékváltozás bizonyított, a mértéke körében pedig a Kúria visszautal a [26]–[27] pontokban kifejtettekre: a felek egyező nyilatkozata szerinti forgalmi érték az irányadó.
- [33] A Kúria rámutat a következőkre is. A Ptk. 4:60. § (1) bekezdése második mondata [a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény 31. § (5) bekezdése utaló szabálya miatt] a polgári jogi közös tulajdon megszüntetése iránti perek ítélkezési gyakorlatának a házastársi közös vagyon megosztásánál is irányadó volta miatt tartalmazza az értékváltozás figyelembevételét. Az ingatlan közös tulajdona megszüntetésének egyes kérdéseiről szóló 1/2017. (IX. 11.) PK vélemény 7. pontja szerint általánosan érvényesülő szabály, hogy a közös tulajdon megszüntetésének alapjául az ingatlan az ítélet meghozatala kori forgalmi értéke szolgál. Az ítélkezési gyakorlat egységes abban: ha az életközösség megszűnése és a közös vagyon megosztása között eltelt időben az ingatlan forgalmi értéke a felek magatartásától független, objektív okok miatt változott, a közös tulajdon megszüntetésének alapjául az ítélet meghozatala előtti (általában hat hónapon belüli) aktuális forgalmi érték szolgálhat.
- [34] A másodfokú bíróság mindezekre figyelemmel helyesen, az anyagi jogi jogszabályhelynek megfelelően a közös tulajdon megszüntetésénél a megszüntetésiaktuális forgalmi értéket vette alapul.
- [35] A kifejtettek tekintetével a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelemmel nem támadott részében nem érintette, egyebekben hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.II.20.777/2023/6.)

109I. A bíróság a sérelemdíj megfizetése iránti keresetnek a perben keresetfelemeléssel érvényesített követelésrész tekintetében való teljesítését nem tagadhatja meg, és nem tekintheti a keresetet az eredetileg érvényesített összeget meghaladóan eleve megalapozatlannak arra hivatkozással, hogy a felperes a kereset felemelésekor állított állapotrosszabbodását nem bizonyította.

II. A sérelemdíj összegét meghatározó jogerős ítélet akkor sérti a Ptk. 2:52. § (3) bekezdését és a régi Pp. 206. § (3) bekezdését, ha nem mérlegeli az eset összes körülményét, vagy mérlegelése nem felel meg a logika követelményeinek [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:52. § (3) bek.; 1952. évi III. törvény (rég. Pp.) 206. § (1) és (3) bek.]

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2014. szeptember 28-án az alperes által üzemeltetett vonatszerelvényről történő leszállása során jobb oldali Weber C típusú, részleges ugrócsont ficammal, szalagos csont összeköttetéssel járó, II. fokban nyílt kül- és belboka törést szenvedett el.
- [2] A felperest a baleset napján megműtötték, és 2014. október 13-ig kórházban kezelték. Három hétig volt gipszrögzítésben. Keresőképtelensége miatt 2014. szeptember 28-tól 2015. november 1-jéig táppénzes állományban volt.
- [3] A jobb oldali nyílt bokatorrés mérsékelt duzzanattal járó deformitás, a lábfej hátrafesztésében teljes mértékű, a lábfej lefesztésében mérsékelt fokú mozgás beszűkülés visszahagyásával, maradandó károsodással gyógyult. Esztétikai károsodásként a kül- és belboka területén végzett műtéti feltárásokból és a belboka területén létrejött bőr- és lágyrész sérüléseiből nagyrészt elsődlegesen gyógyult hegvonalak maradtak vissza. A bokatorrés ún. posztraumás ízületi kopás maradványállapotához vezetett, amely a felső ugróizület mozgásfunkcióját rontja, fájdalmasságát fokozza, és állandósuló fájdalomérzetet tart fenn. A gyógyulás időszakosan megjelenő és nehezebb fizikai erőlköftésre, tartós és intenzív fizikai megterhelésre jelentkező szubjektív tünet (fájdalom) hátrahagyásával történt.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes keresetében sérelemdíj és kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [5] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.
- [6] Az elsőfokú bíróság a 19.P.22.824/2015/124. számú közbenső ítéletében megállapította, hogy az alperes helytállni köteles a felperest a vonatszerelvénye kapcsán Budapesten, 2014. szeptember 28-án ért baleset miatt. A másodfokú bíróság az 57.Pf.640.060/2018/10. számú ítéletével az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította. A Kúria a Pfv.III.20.253/2020/4. számú végzésével a jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság közbenső ítéletére is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [7] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban meghozott, 19.P.20.846/2021/16. számú ítéletével a kereset elutasította. A másodfokú bíróság az 57.Pf.635.724/2021/9. számú közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és megállapította, hogy az alperest kártérítési felelősség terheli a felperest 2014. szeptember 28-án a járműről való leszállása közben történt balesetével összefüggésben felmerült károkért és sérelmekért. A Kúria a Pfv.III.20.339/2022/8. számú közbenső

- ítéletével a jogerős közbenső ítélet hatályában fenntartotta.
- [8] A felperes módosított keresetében – egyebek mellett – 10 000 000 forint sérelemdíj és annak 2014. szeptember 28-tól a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [9] Az alperes érdemi ellenkérelme továbbra is a kereset elutasítására irányult. A sérelemdíjnak a keresetben megjelölt összegét eltűzöttnek és életszerűtlenül magasnak nevezte.

Az első- és a másodfokú részítélet

- [10] Az elsőfokú bíróság részítéletével a sérelemdíj tekintetében a keresettel egyezően marasztalta az alperest.
- [11] Mindenekelőtt utalt arra, hogy a jogerős közbenső ítélethez fűződő, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 229. § (1) bekezdése szerinti anyagi jogerő miatt a kereset jogalapja már nem volt vitatható. Emiatt hivatkozott arra, hogy mivel a jogerős közbenső ítélet a felperes közrehatását nem állapította meg, ezért azt a sérelemdíj mértékének meghatározásakor nem kellett vizsgálni.
- [12] Kiemelte, hogy a felperesnek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:43. § a) pontjában külön is nevesített személyiségi joga sérült. Értékelte, hogy a felperesnek jelenleg is vannak fájdalmai, az állapota végleges, és a jövőben is orvosi kezelésekre fog szorulni. A tanúvallomásokkal bizonyítottak tartotta, hogy a felperes a baleset előtt kivételesen aktív és önálló életet élt, amely teljesen megváltozott. A jogsértés elkövetése kori értékviszonyokat és a bírói gyakorlatot is figyelembe véve a keresetben követelt sérelemdíj mértékét nem találta eltűzöttnek.
- [13] Az alperesnek és beavatkozójának fellebbezései folytán eljárás másodfokú bíróság részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletének fellebbezett – az alperest 3 500 000 forintot meghaladóan marasztaló – rendelkezését részben megváltoztatta, a marasztalás összegét 5 000 000 forintra és annak az elsőfokú bíróság ítéletében meghatározott időponttól járó késedelmi kamatára szállította le.
- [14] Nem tartotta figyelmen kívül hagyhatónak, hogy a felperes a keresetében eredetileg 6 000 000 forint sérelemdíjat követelt, és annak mértékét az időközbeni állapotrosszabbodásra hivatkozással emelte fel 10 000 000 forintra, anélkül azonban, hogy az állapotrosszabbodást bizonyította volna. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a kereset a 6 000 000 forintot meghaladó részében nem volt teljesíthető.
- [15] Kifejtette, hogy a felperes személyes előadását, a tanúbizonyítás és a szakértői bizonyítás eredményét együttesen értékelve megállapíthatóak voltak a felperest ért fizikai sérülések, maradandó károsodások, esztétikai károsodások, a mozgásbeszűkülés visszamaradása és a poszttraumás izületi kopás mint végleges maradványállapot. A fellebbezésekre figyelemmel utalt arra, hogy a perben kirendelt igazságügyi orvosszakértő a szakvéleményében ugyan meghatározta a rész-egészségkárosodás mértékét, de az csak egy, az alapul szolgáló jogszabály szempontjai szerint meghatározott adatot jelentett.

Ehhez képest jelentőséget tulajdonított annak, hogy a szakvélemény szerint a felperesnek a kifejezetten nehéz fizikai megerőltetést jelentő, huzamosabb állást és járást igénylő, nagy súlyú terhek mozgásával járó tevékenységek, vagyis a jobb alsó végtag fokozott igénybevételével járó háztartási és házon kívüli munkafolyamatok végzéséhez segítségre lehet szüksége, az ügyvédi tevékenységének ellátása viszont rendkívüli munkateljesítményt nem igényel. Értékelte azt a szakértői megállapítást is, amely szerint a felperes állapota a közlekedési képességét kis mértékben, de mindenképpen nehezíti, a szabadidős tevékenységekben a jobb bokaizületet intenzíven igénybe vevő tevékenység végzésében korlátozza és akadályozza. A szakvéleményt a tekintetben sem találta ellentmondásosnak, hogy a baleset ugyan pszichés sérülést, kifejezett pszichiátriai betegséget nem okozott, de annak hatására a felperes személyiségében egy neurotikus működési mód alakult ki. Ezeket a tanúvallomásokkal is megerősítettnek tekintette.

- [16] Mindezek miatt arra a következtetésre jutott, hogy a fellebbezésekben megjelölt 3 500 000 forint sérelemdíj túlzottan alacsony összegű, ugyanakkor a követelés a 6 000 000 forintot meghaladó részében eleve nem volt megalapozott. E szempontokat mérlegelve, a balesetkorit értékviszonyok alapján a sérelemdíj mértékét 5 000 000 forintban állapította meg.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [17] A jogerős részítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amely annak részbeni hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú részítélet fellebbezett rendelkezésének helybenhagyására irányult.
- [18] Megsértett jogszabályhelyként – egyebek mellett – a régi Pp. 206. § (1) és (3) bekezdését, valamint a Ptk. 2:52. § (3) bekezdését jelölte meg.
- [19] Előadta, hogy a keresetlevelében valóban 6 000 000 forintban határozta meg a sérelemdíj összegét, és a keresetét azért emelte fel, mert az állapotrosszabbodására utaló orvosi iratok a keresetlevél beadása után keletkeztek. Hivatkozott arra, hogy a 2015. június 14-én kiállított ambuláns lapot és a 2016. július 4-i leletet a perben csatolta, a kirendelt szakértői intézet igazságügyi orvosszakértői véleményét pedig 2018. március 6-án vette kézhez. Utalt arra, hogy az eljárásnak ebben a szakaszában az elsőfokú bíróság még nem hozta meg a közbenső ítéletét, és a jogalapra vonatkozóan folyt bizonyítás. Állította, hogy a keresetét a sérelemdíj megfizetése iránti részében a Kúria Pfv.III.20.253/2020/4. számú végzésének ismeretében, a szakvéleménnyel alátámasztott tényekre is figyelemmel emelte fel.
- [20] Iratellenesnek tartotta a jogerős részítéletnek azt a megállapítását, amely szerint az állapotrosszabbodását nem bizonyította: a fentiekben megjelölt orvosi iratok mellett ugyanis annak fennállását a szakvélemény igazolta. Kiemelte, hogy a szakvélemény értelmében az elszennvedett sérülés maradványtünetei közé tartozik a poszttraumás izületi kopás, és a kialakult állapota végleges, a mozgásában további érdemi javulás nem várható. A szakvéleménynek arra a megállapítására

is utalt, amely szerint az önértékelése romlott, az utóbbi egy évben az alvása nehezített. Mindezek alapján alátámasztottnak tekintette, hogy a fizikális és pszichés állapotában bekövetkezett állapotromlás a keresetlevél beadásától az elvégzett orvosszakértői vizsgálat időpontjáig, sőt a jövőre vonatkozóan is fennáll.

- [22] Az alperes és beavatkozója felülvizsgálati ellenkérelmeikben a jogerős részítélet hatályában fenntartását kérték.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [23] A felülvizsgálati kérelem részben megalapozott.
- [24] A Kúria a régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős részítélet sérti a régi Pp. 206. § (1) és (3) bekezdését, valamint a Ptk. 2:52. § (3) bekezdését.
- [25] A perben eljáró bíróságok részítéleteikkel a valódi tárgyi keresethalmazatot alkotó keresetek közül kizárólag a sérelemdíj megfizetése iránti keresetről határoztak. Annak mértékét eltérően állapították meg: míg az elsőfokú bíróság a keresettel egyezően, 10 000 000 forint tekintetében marasztalta az alperest, addig a másodfokú bíróság a sérelemdíj összegét 5 000 000 forintra szállította le. A másodfokú bíróság ennek során abból indult ki, hogy mivel a felperes a keresetében eredetileg 6 000 000 forint sérelemdíjat követelt, és annak mértékét az általa hivatkozott, de nem bizonyított állapotrosszabbodásra hivatkozással emelte fel 10 000 000 forintra, ezért a kereset a 6 000 000 forintot meghaladó részében eleve nem volt teljesíthető. Ez az okfejtés azonban hibás volt, a keresetet és a keresetváltoztatást szabályozó eljárásjogi jogszabályi rendelkezések téves értelmezésén alapult.
- [26] A kereset az igény állapotába került követelés érvényesítésének eljárásjogi eszköze, és ha a felperes a perben a követelésének csak egy részét érvényesíti, ez a fennmaradó összeg tekintetében nem minősül az anyagi jog szerinti joglemondásnak. A keresetváltoztatás szabályai pedig a felperes számára lehetővé teszik a kereseti kérelmének megváltoztatását, felemelését, s ezáltal a peresített követelés további részének érvényesítését. Ennek anyagi jogi és eljárásjogi feltételeit a felek jogvitájában még alkalmazandó régi Pp. 146. § (1) bekezdése, további – szigorúbb időbeli korlátokat tartalmazó – eljárásjogi feltételeit a régi Pp. 146/A. §-a határozza meg. [Azzal, hogy a Pp. 146. § (5) bekezdés c) pontja értelmében a keresetnek az eredetileg nem követelt járulékokra vagy a követeléseknek, illetőleg járulékoknak a per folyamán esedékessé vált részleteire való kiterjesztése nem minősül keresetváltoztatásnak.]
- [27] Az adott esetben a felperesnek azt a keresetváltoztatását, hogy a keresetében követelt sérelemdíj összegét 10 000 000 forintra felemelte, mindkét fokú bíróság megengedhetőnek tartotta. Az elsőfokú bíróság – a fentebb írtak szerint – az alperest ennek megfelelően marasztaló részítéletet hozott, és a jogerős részítélet előzőekben ismertetett indoka ellenére a másodfokú bíróság sem utalt arra, hogy a tartalmában megváltoztatott kereset a megkövetelt jogszabályi feltételek valamelyikének

hiánya miatt ne lett volna érdemben elbírálnak. Amire hivatkozással a keresetet a korábban nem érvényesített követelésrész tekintetében teljesíthetetlennek, megalapozatlannak minősítette, az a felperes által a kereset felemelésekor állított állapotrosszabbodás – másodfokú bíróság megítélése szerinti – bizonyítatlansága volt. Ennek eljárásjogi következménye azonban legfeljebb az lehetett volna, hogy a másodfokú bíróság ennek figyelembevételével – a régi Pp. 253. § (3) bekezdésében szabályozott felülbírálati jogkörében eljárva, a bizonyítás eredményét az elsőfokú bíróságtól eltérően értékelve – dönt a sérelemdíj mértékének leszállítására irányuló fellebbezési kérelemről. Ehelyett a keresetet a felemelt részében nem tekinthette volna „eleve” megalapozatlannak, és nem tagadhatta volna meg annak érdemi elbírálását.

- [28] Ráadásul a felperes a felülvizsgálati kérelmében helyesen hivatkozott arra, hogy az egészségi állapotának a keresetindítás után bekövetkezett rosszabbodását az általa csatolt okiratok tartalmával és a perben kirendelt szakértő szakvéleményével bizonyította. E bizonyítékokra a keresetváltoztatást tartalmazó előkészítő iratában kifejezetten utalt, és ehhez kapcsolódóan előadta, hogy a keresetlevél benyújtásakor a végleges maradványtűnetek még nem voltak ismertek előtte. Az említett körbe sorolható egészségkárosodásokat, vagyis a poszttraumás ízületi kopást és bokaizület elmerevítésének szükségességét pedig a megjelölt orvosi dokumentumok és a szakvélemény is alátámasztotta. A másodfokú bíróság viszont annak ellenére minősítette bizonyítatlannak a felperesnek az állapotrosszabbodásra vonatkozó tényállítását, hogy a bizonyítás eredményét e körben az elsőfokú bíróságtól eltérően értékelte volna, sőt, a hátrányok számbavételekor kifejezetten utalt a poszttraumás ízületi kopásra mint maradványállapotra. A jogerős részítélet ezért ebben a részében sértette a bizonyítékmérlegelés általános szabályát tartalmazó régi Pp. 206. § (1) bekezdését.
- [29] A Ptk. 2:52. § (3) bekezdése a sérelemdíj összegének meghatározása körében az eset körülményeinek figyelembevételét írja elő a bíróság számára, példálózóan megjelölve az e körben mérlegelendő körülményeket. Mivel a sérelemdíj összegét bizonyítás útján pontosan nem lehet megállapítani, annak meghatározását az anyagi jogszabály a bíróság feladatává teszi, ezért ennek során alkalmazandó a régi Pp. 206. § (3) bekezdése is, amely a bíróság szabad belátás szerinti döntését szabályozza. A szabad belátás szerinti döntés nem lehet önkényes, meg kell felelnie a logikus gondolkodás követelményeinek. A sérelemdíj összegét meghatározó jogerős ítélet akkor sérti a Ptk. 2:52. § (3) bekezdését és a régi Pp. 206. § (3) bekezdését, ha nem mérlegeli az eset összes körülményét, vagy mérlegelése nem felel meg a logika követelményeinek (Kúria Pfv.III.20.296/2020/6.).
- [30] A sérelemdíj összegét érintő felülvizsgálati támadás megalapozottságának vizsgálatakor – a nem vagyoni kártérítéssel egyezően – abban a kérdésben is állást kell foglalni, hogy a másodfokú bíróság a felperest ért nem vagyoni hátrányokat teljes körűen feltárta-e, azokat a sérelemdíj mértékének

- meghatározásakor kellő súllyal értékelte-e, valamint ennek során figyelemmel volt-e a sérelem bekövetkezési értékviszonyokra és a hasonló tényállású ügyekben kialakult bírói gyakorlatra (Kúria Pfv.III.21.191/2021/3., Pfv.III.21.133/2020/10.). A bíróságnak a sérelemdíj mértékének meghatározásakor az irányadó bírói gyakorlatot és az abban megjelenített értékviszonyokat a régi Pp. 206. § (3) bekezdése szerinti mérlegelési tevékenysége során kell értékelnie (Kúria Pfv.III.20.029/2020/8.).
- [31] Az elsőfokú bíróság a felperest a személyiségi jogsértés következtében ért hátrányokat maradéktalanul feltárta, és bár a másodfokú bíróság – a fentebb írtak szerint – az állapotrosszabbodás bizonyítatlanságára hivatkozott, a jogerős részítélet indokolása szerint az annak megfeleltethető egészségkárosodást mégis az értékelési körébe vonta. A jogsértés súlyának megítélésekor jelentőséget kellett tulajdonítani annak, hogy a felperes a súlyos baleseti sérülése után műtéti beavatkozásra szorult, a gyógyulása elhúzódott, és a maradandó egészségkárosodása az élet számtalan területén korlátozza, több mindennapi tevékenység kifejtése során is segítségre van szüksége. Helyesen emelte ki mindkét fokú bíróság, hogy a felperes állapota végleges, abban érdemi javulás nem várható. A visszamaradt mozgásbeszűkülés, az állandósult fájdalomérzet és ezekkel is összefüggésben a további orvosi kezelések szükségessége szintén az elszenvedett sérülés maradandó következményeinek minősültek. Lényeges volt továbbá, hogy a balesetre visszavezethető pszichés egészségkárosodás ugyan a felperesnél nem volt igazolható, de annak hatására a személyiségében neurotikus működési mód alakult ki. Ezen túlmenően – a jogsértésnek a sértettre gyakorolt hatásának értékelésekor – figyelemmel kellett lenni arra is, hogy a felperes életvitele gyökeresen megváltozott, a korábban kifejezetten aktív életet élt felperesnek a kiterjedt szabadidős tevékenységeivel fel kellett hagynia, a társas kapcsolatai jelentősen beszűkültek.
- [32] Mindezek ismeretében, a jogsértés elkövetése kori értékviszonyokra és az azok megjelenítésére is alkalmas, a hasonló tényállású ügyekben követett bírói gyakorlatra figyelemmel a Kúria a felperes által elszenvedett hátrányok hozzávetőleges kompenzálására 7 000 000 forint sérelemdíjat tartott alkalmasnak. Az alperes ettől eltérő marasztalásáról rendelkező jogerős részítélet a régi Pp. 206. § (3) bekezdését és a Ptk. 2:52. § (3) bekezdését is sérti.
- [34] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel a jogerős részítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság részítéletének fellebbezett rendelkezését megváltoztatta, az alperes által a felperes részére fizetendő marasztalási összeget 7 000 000 forintra és annak az elsőfokú bíróság részítéletében meghatározott mértékű, az ott feltüntetett időponttól számított késedelmi kamatára leszállította.

(Kúria Pfv.III.21.125/2023/6.)

110 Ha a fogvatartott már szabadult, a Bv. tv. nem írja elő a büntetés-végrehajtási intézetben kezdeményezett előzetes eljárás lefolytatását a sérelemdíj iránti igény érvényesítéséhez

akkor sem, ha a fogvatartás ideje alatt az elítéltnak módja volt sérelemdíj iránti eljárás kezdeményezni [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 176. § (1) bek. c) pont, 240. § (1) bek. a) pont; 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) 143. § (1) és (5) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperest a jogerős szabadságvesztés büntetésének letöltése során 2020. január 29-én átszállították az alperes büntetés-végrehajtási intézetbe, ahonnan 2020. június 3-án szabadult. Az alperes a felperes befogadásakor elvégzett ellenőrzés során, jegyzék kiállításával együtt átvették a felperes vagyontárgyait, köztük a családtagjait és a családi eseményeket megőrkítő fényképeit, valamint az addigi fogva tartása alatt a családtagjaitól kapott leveleket, amelyek elvesztek az alperesnél. A felperes 2020. március 25-én ügyészi meghallgatást kezdeményezett az ingóságai elvesztése miatt, a 2020. május 6-i ügyészi meghallgatásán panasszal élt. Az ügyészség 2020. július 15-én kelt levelében tájékoztatta a felperest, hogy panasza megalapozott; a felperes családi iratai az alperesnek felróhatóan tűntek el.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [2] A felperes megváltoztatott keresetében kérte megállapítani: az alperes megsértette a magánélet zavartalanságához, ezen belül az emlékekhez, azok ápolásához való személyiségi jogát azzal, hogy az elhunyt szüleit, fontosabb családi eseményeit megőrkítő, pótolhatatlan fényképfelvételei, valamint édesapja utolsó neki írt és a családtagjaitól kapott levelei az alperes magatartása miatt elvesztek. Kérte az alperes kötelezését 2 500 000 forint sérelemdíj megfizetésére.
- [3] Az alperes elsődlegesen az eljárás megszüntetését, másodlagosan a kereset elutasítását kérte.

Az első- és a másodfokú határozat

- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította: az alperes megsértette a felperes magánélet zavartalanságához, ezen belül az emlékekhez, azok ápolásához való személyiségi jogát azzal, hogy elhunyt szüleit és más családtagjait, családi eseményeit megőrkítő, pótolhatatlan fényképei, továbbá a 2019. januári befogadásától 2020. január 28-ig tartó időszak alatt a családtagjaitól kapott pótolhatatlan levelei az alperesnél elvesztek; kötelezte az alperest 400 000 forint sérelemdíj és késedelmi kamatai megfizetésére; ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [5] Az elsőfokú bíróság az alperes alaki védekezésével kapcsolatban rögzítette: a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 143. §-a a személyiségi jogsértés miatt a büntetés-végrehajtási szervvel szemben érvényesített sérelemdíj iránti igények esetében is irányadó. A Bv. tv. 143. § (1) és (5) bekezdése alapján amennyiben az elítél a keresetlevél benyújtásának időpontjában már szabadult, akkor a sérelemdíj iránti igényét a büntetés-végrehajtási szerv székhelye szerint illetékes bírósághoz benyújtott kereset útján érvényesítheti. Mivel a felperes már szabadult a sérelemdíj iránti igénye

- érvényesítésekor, azt az alperessel szemben keresettel érvényesítheti. Ezért a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiak: Pp.) 240. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján, a Pp. 176. § (1) bekezdés *c*) pontjára utalással, az eljárás megszüntetésének nincs helye.
- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában megállapította: a felek között az nem volt vitás, hogy az alperes azért nem tudta visszaadni a felperesnek a befogadásakor jegyzék alapján átvizsgálás céljából átvett ingóságait, mert azok ismeretlen körülmények között eltűntek. A bizonyítékok együttes értékelése alapján bizonyítottnak tekintette, hogy az alperesnél elveszett ingóságok közt voltak a felperes elhunyt hozzátartozóiról, családtagjairól és családi eseményekről készült pótolhatatlan fényképek, továbbá a fogva tartása alatt a családtagjaitól kapott pótolhatatlan levelek.
- [7] Az elsőfokú bíróság megítélése szerint az alperes a fenti pótolhatatlan fényképek és levelek elvesztésével megsértette a felperesnek a magánélet zavartalanához, ezen belül az emlékekhez, azok ápolásához való személyiségi jogait, azok elvesztése miatt nem vagyoni sérelem is érte. Ezért a Ptk. 2:52. § (1)–(3) bekezdése, a Ptk. 6:548. § (1) bekezdése és a 6:519. §-a alapján sérelemdíj megfizetésére kötelezte az alperest. A sérelemdíj összegének meghatározása során figyelembe vette, hogy a fényképek és a levelek pótolhatatlanok, ugyanakkor értékelté azt a körülményt is, hogy a felperesnek a családtagjairól, családi eseményekről maradtak fényképei és fényképekben tárgyasult emlékei sem veszték el. Utalt arra is, hogy az alperes a felróhatóság alól nem mentette ki magát.
- [8] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az eljárást megszüntette.
- [9] Rögzítette, hogy a felperes a keresetét tárgyi keresethalmazatban terjesztette elő: egyrészt kérte a személyiségi jogsértés tényének megállapítását, továbbá ezzel összefüggésben az alperes sérelemdíj fizetésére kötelezését is. A per a Bv. tv. 3. § 8. pontja értelmében fogvatartásával kapcsolatos ügynek minősül.
- [10] A másodfokú bíróság a Bv. tv. 7. § (1) bekezdés, 10. § (1) bekezdés és a 143. § (1) bekezdés és a büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartott elítéltekkel és egyéb jogcímen fogvatartottakkal kapcsolatos kártérítési eljárás szabályairól szóló 12/2014. (XII. 16.) IM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 1. § (2) bekezdés *a*) pontja, a 3. § (2) bekezdése és a 4. § (1) bekezdés *b*) pontja és az Alkotmánybíróság 3254/2019. (X. 30.) AB (a továbbiakban: Abh.) határozata alapján megállapította, hogy a fogvatartottnak okozott kár megtérítése és a fogvatartás során elszenvedett személyiségi jogsértés miatti sérelemdíj iránti polgári pert meg kell előznie a fogvatartott kérelmére indult és a büntetés-végrehajtási szerv által lefolytatott, határozattal elbírált eljárást.
- [11] A másodfokú bíróság megállapítása szerint a felperes a sérelmei miatt nem élt az alperes felé kárigény bejelentéssel; egyebekben a perelőfeltételként szabályozott büntetés-végrehajtási szerv előtti megelőző kártérítési eljárással az ügyészi panasz nem azonosítható, illetve azt nem helyettesíti.
- [12] A jogerős végzés indokolása értelmében a felperes már az ügyészi meghallgatás iránti kérelme előterjesztésének időpontjában (2020. március 25.) tisztában volt a dokumentumai eltűnésével, így a felperesnek a szabadulása előtt lehetősége lett volna a sérelemdíj iránti igényét megelőző eljárás keretében érvényesíteni. A Pp. 176. § (1) bekezdés *c*) pontját – a keresetlevél visszautasítását eredményező megelőző eljárás hiánya – nem hagyható figyelmen kívül csupán amiatt, mert a felperes a kereseti kérelmének előterjesztésekor szabadlábban volt, ha az igénye érvényesítésére a fogva tartása idején ténylegesen lehetősége volt. A Bv. tv. 143. § (1) és (5) bekezdése pedig nem értelmezhető oly módon, hogy az elítélt választhat a két igényérvényesítési mód között. Rámutatott, hogy ilyen következtetés a Rendelet 1. § (2) bekezdéséből sem vonható le, amely arra az esetre rendelkezik a kártérítési eljárás kizártságáról vagy kötelező megszüntetéséről, ha a fogvatartott a büntetés-végrehajtási szerv határozatának meghozatala előtt szabadul.
- [13] Mindezek alapján a másodfokú bíróság megállapította: a felperes mulasztásaként értékelhető, hogy az ügyészi meghallgatásától a szabadulásáig eltelt két hónapban a kárigényét, a sérelemdíj igényét az alperessel szemben nem érvényesítette. Ennek következtében a megelőző eljárás hiányában az elsőfokú bíróságnak a Pp. 176. § (1) bekezdés *c*) pontja és (3) bekezdése alapján a keresetlevelet vissza kellett volna utasítania. Az elsőfokú bíróság azzal, hogy a keresetlevelet nem utasította vissza és az eljárás későbbi szakaszában a Pp. 240. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint az eljárást nem szüntette meg, jogszabályt sértett.
- [14] Ezért a másodfokú bíróság a Pp. 379. §-a alapján az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az eljárást megszüntette. A fellebbezésnek az érdemi döntés megalapozatlanságával kapcsolatos érveit nem vizsgálta.

Felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [15] A jogerős végzés ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben – tartalma szerint – a másodfokú bíróság végzésének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Megsértett jogszabályként a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés *a*) pontját, a Ptk. 2:52. § (1) bekezdését, a Bv.tv. 143. § (1) bekezdését és a Pp. 268. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [16] Felülvizsgálati álláspontja szerint a másodfokú bíróság tévesen értelmezte a Bv. tv. 143. §-ának a rendelkezéseit. A keresetlevél benyújtásának időpontjában már szabadult, ezért a sérelemdíj iránti igényét az alperesnél nem terjeszthette elő, azt közvetlenül a büntetés-végrehajtási szerv székhelye szerint illetékes bírósághoz benyújtott keresettel érvényesíthette.
- [17] Állította, hogy a másodfokú bíróság a megjelölt jogszabályi rendelkezéseket megsértve helyezte hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletét és szüntette meg az eljárást.
- [18] Az alperes észrevételében a jogerős végzés hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [19] A felülvizsgálati kérelem a következők szerint alapos.
- [20] A Kúriának a felülvizsgálati kérelem alapján azt kellett megítélnie, hogy abban az esetben, ha a felperesnek szabadulása előtt lehetősége volt a sérelemdíj iránti igénye érvényesítésére az alperessel szemben, de ezt elmulasztotta, elvesztette-e azt a jogát, hogy az igényét szabadulását követően bíróság előtt érvényesítse.
- [21] A Bv. tv. 143. § (1) bekezdése szerint az elítélt kárigényét – kivéve, ha szabadult – annál a bv. szervnél terjesztheti elő, ahol a kár bekövetkezett, más gazdálkodó szervezetenél végzett munkáltatás során annál a bv. szervnél, amely a szerződést a gazdálkodó szervezettel megkötötte. Ha az elítélt társadalomba való beilleszkedését elősegítő programban vesz részt, kárigényét annál a bv. szervnél terjesztheti elő, amely a szerződést az ilyen szervezettel megkötötte. A Bv. tv.-nek a keresetlevél benyújtásakor hatályos 143. § (5) bekezdése szerint, ha az elítélt szabadult, kárigényét a Polgári Törvénykönyv alapján, elévülési időn belül közvetlenül a bv. szerv székhelye szerint illetékes bírósághoz benyújtott keresettel érvényesítheti.
- [22] A Kúria nem ért egyet a másodfokú bírósággal abban a kérdésben, hogy a felperes nem érvényesítheti bíróság előtt a sérelemdíj iránti igényét. A Kúria Pfv.III.20.421/2022/4. számú precedens határozatában értelmezte a Bv. tv. 143. § (1) és (5) bekezdését. Kimondta, hogy Bv.tv. abban az esetben, ha az elítélt már szabadult, nem írja elő a büntetés-végrehajtási intézetben kezdeményezett előzetes eljárás lefolytatását a kártérítési (sérelemdíj iránti) igény érvényesítéséhez. Ez attól függetlenül irányadó, hogy az állított jogsértés a fogva tartás melyik időszakára esett, a fogva tartása alatt az elítéltnél volt-e módja a kártérítési igény iránti eljárást kezdeményezni. A Bv. tv. ugyanis nem határoz meg határidőt az igény érvényesítésére. Kiemelte, ez azt jelenti, hogy a fogvatartott a fogva tartása során elszenvedett nem vagyoni sérelme miatt személyiségi jogsértésre hivatkozva a sérelemdíj megfizetése iránti igényét közvetlenül a bíróság előtt érvényesítheti.
- [23] A Kúria jelen perben is irányadónak tartja a fenti precedens határozatában kifejtett jogértelmezést, az összhangban van az Alkotmánybíróság megállapításával: a 2016. évi CX. törvénnyel (Mód. tv.) nem került sor sérelemdíjra (vagy a felróhatóságtól független szankciókra) vonatkozó szabályok Bv. tv.-be iktatására sem; és ugyanígy az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény (a továbbiakban: Ptk. Módtv.) sem egészítette ki az akkor hatályba még nem lépett, de már elfogadott Bv. tv.-t a sérelemdíj érvényesítésére vonatkozó rendelkezésekkel. Az Alkotmánybíróság utalt arra is, hogy erre nincs is szükség. A személyiségi jogi jogviszony abszolút szerkezetű; vagyis a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteltetben tartani, amiből az is következik, hogy a személyiségi jogi jogsértés esetén az ebből eredő igény érvényesítését nem lehet senkitől elzárni, ebből következően a Bv. tv. vonatkozó rendelkezéseinek sem lehet ilyen értelmezést tulajdonítani. Ez az értelmezés felel meg

egyébként az állam az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésében rögzített alapjogok védelmére vonatkozó intézményvédelmi kötelezettségének is. A Bv. tv.-nek a jogérvényesítésre vonatkozó szabályain, így a sérelemdíj (vagy felróhatóságtól független szankció) érvényesíthetőségének kizártságára nem lehet megalapozottan hivatkozni, az a Bv. tv.-nek sem a támadott rendelkezéséből, sem a kárigény érvényesítésére vonatkozó 143. §-ából nem olvasható ki (Abh., Indokolás [27]–[29], [31]).

- [24] A Kúria megítélése szerint a másodfokú bíróság jogértelmezésével szemben a felperest nem terhelte az a kötelezettség, hogy a fogva tartásának időszaka alatt a sérelemdíj iránti igényét az alperesnél előterjessze. Ezért az előzetes eljárás igénybevételének elmulasztása nem minősül olyan, törvényben meghatározott más hatósági vagy egyéb eljárás elmulasztásának, amely a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontja alapján a keresetlevél visszautasítását, ennek hiányában a Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljárás megszüntetését megalapozná.
- [25] Mindezek alapján a Kúria a jogerős végzést hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A másodfokú bíróságnak az új eljárásban az alperes fellebbezését érdemben el kell bírálania.

(Kúria Pfv.IV.20.784/2023/5.)

111 Annak megítélése során, hogy az adat megismerése iránti igény tárgya közérdekű adatnak vagy közérdekből nyilvános adatnak minősül-e, az Infotv. célját is figyelembe kell venni. Az Infotv. a közérdekű adat fogalmának meghatározásánál összekapcsolja a közfeladatot ellátó szerv kezelésében levő és egyben a tevékenységére vonatkozó, illetve a közfeladat ellátásával összefüggésben keletkezett adatok körét, e feltételeknek együttesen kell fennállniuk ahhoz, hogy azok közérdekű adatnak minősüljenek [2011. évi CXII. törvény (Infotv.) 1. §, 3. § (5) bek.; Alaptörvény VI. Cikk (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2022. április 22-én az alperes bíróságtól elektronikus úton a következő közérdekű adatok kiadásának a teljesítését kérte: küldje meg a 2022. május 3-ára bejegyzett tárgyalások listáját (a bíró neve, ügyszám/év, az ügy tárgya, kezdési időpont).
- [2] Az alperes 2022. május 2-án küldött levelével az adat megismerése iránti igény teljesítését megtagadta. Állította, hogy nem rendelkezik a kért formában és tartalommal az adatokkal, nincsenek összesített kötelező, illetve statisztikai nyilvántartásai, az adatok előállítására pedig nem köteles. Arra is hivatkozott, hogy az adatigénylés teljesítése veszélyeztetné a törvényes működését, a bíróság feladatainak illetéktelen, külső befolyástól mentes ellátását.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [3] A felperes keresetében a pert megelőző adat megismerése iránti igényében megjelölt adatok kiadásának teljesítését kérte: egy napon belül díjmentesen adja ki a megadott elektronikus címre a

2022. május 3-ára bejegyzett tárgyalások listáját (bíró neve ügyszám/év, ügy tárgya, kezdési időpont).
- [4] Az alperes a kereset elutasítását kérte.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest a következő adatok kiadásának a teljesítésére: a 2022. május 3-ra bejegyzett tárgyalások listáját akként, hogy az tartalmazza a teljesítés napján még azonos ügyszámon folyamatban lévő peres ügyek tekintetében az eljáró bírók neveit, a tárgyalt peres ügyek összesített darabszámát, az ügyek tárgyait, és kezdési időpontjukat; a teljesítés napján azonos ügyszámon már folyamatban nem lévő peres ügyek tekintetében az eljáró bírók nevét, a tárgyalt peres ügyek ügyszámát, az ügyek tárgyát, a kezdési időpontjukat.
- [6] Az elsőfokú bíróság indokolása szerint a felperes keresete tárgyában nem állapítható meg a joggal való visszaélés. A keresetnek ugyanis nem része az adat megismerése iránti igény célja, az egyébként sem vizsgálható. A visszaélésszerű joggyakorlásra az alperesnek kifogásként kell hivatkoznia, és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. § (1) bekezdése szerint bizonyítani is.
- [7] Az elsőfokú bíróság az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 26. § (1) bekezdésére utalva kiemelte: az alperes bárki számára köteles biztosítani, hogy a kezelésében lévő közérdekű adatokat megismerje. Az alperes nem bizonyított olyan konkrét indokot, mely igazolja, hogy a perbeli adatigénylés célja a felperesnek az alperessel szembeni személyes érdeke, érintettsége miatti retorzió, ennek hiányában pedig az adat megismerése iránti kérelem indoka, célja nem vizsgálható. A bíróság nem értett egyet az alperesnek az Infotv. 27. § (6) bekezdésében rögzített kifogásával sem, mivel a tárgyalásokkal kapcsolatban kiadni kért adatok nem a döntés előkészítésével, megalapozásával kapcsolatos adatok. Tények előadása hiányában a döntések előkészítése során történő felhasználás lehetősége sem állapítható meg, az alperes nem tett az Infotv. 27. § (5) és (6) bekezdése szerinti olyan konkrét tényállítást, bizonyítási indítványt, amelyet a Kúria Pfv.20.731/2021/5. számú döntésében is megkövetel.
- [8] Megalapozatlannak tartotta az alperes hivatkozását az Infotv. 27. § (2) bekezdés g) pontja szerinti törvényi korlátozásra. A Pp. 162. § (5) bekezdése nem határozza meg az ügyszámot mint adatfajtát, hanem általában rendelkezik az eljárásról. Ezért az általános törvényi rendelkezés valamennyi adatfajtaára való értelmezése sérti az Infotv. 27. § (2) bekezdésében foglaltakat.
- [9] A Kúria közigazgatási bíróságának döntése körében azt hangsúlyozta, hogy a közigazgatási tárgyú döntés a polgári per bíróságát nem köti, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: NAIH) határozathoz való kötöttség pedig fel sem merülhet.
- [10] Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint nem zárható ki, hogy a folyamatban lévő eljárásokra és a tárgyalások nyilvánosságára tekintettel a kérelmező a megkapott ügyszámokból rendszeres bíróságra járás mellett megismerhetné a bírósági tárgyalótermek elé kifüggesztett tárgyalási jegyzékeken feltüntetett neveket is, amely lehetőséget adna az ügyszám és a személyek neveinek, a tárgyaló ügy fajtájának összekapcsolására. Annak is nyilvánvalóan fennáll az elvi lehetősége, hogy ezt az azonosítási módszert a felperes vagy más személy elvégezhetné azon perek tekintetében, amelyek még azonos ügyszámon vannak folyamatban. Az azonos ügyszámon már folyamatban nem lévő ügyekre vonatkozóan, az azt alátámasztó tény-és jogelőadás hiánya miatt azonban nem látott alapot ezen ügyszámok személyes adattá minősítésére, így ezek tekintetében a kereset elutasítására sem. Az ügyszám kiadhatósága hiányában az észszerűen felmerülő, helyettesítő adat az érintett ügyek összegét kifejező szám lehet, amelyet az alperes válaszelevelében nem közölt a felperessel. Ez csupán az egyébként kezelt adatok kikeresését teszi szükségessé, amely ugyan többletmunkát igényel, de nem teremt az alperes számára adat-előállítási kötelezettséget, figyelemmel a Kúria Pfv.21.767/2019/6. számú döntésében és az Alkotmánybíróság 13/2019. (IV. 8.) AB határozatában kifejtettekre.
- [11] A felperes és az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította.
- [12] A másodfokú bíróság megállapítása szerint az elsőfokú bíróság több eljárási jogszabályt is megsértett. Egyrészt a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 187. § -át, ugyanis az ellenkérelem benyújtását követően kellett volna meghatározni a perfelvétel módját, valamint a Pp. 2. § (2) bekezdését és a 342. §. § (1) bekezdését, mivel a kereseti kérelemtől eltérően döntött. Az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező része pedig nem tartalmazza, hogy a felperes keresete részben elutasításra került, holott az indokolásából kitűnően a folyamatban lévő peres ügyek számainak kiadására nem kötelezte az alperest. Ezeknek az eljárási szabálysértéseknek azonban – a másodfokú bíróságnak az ügy érdemére vonatkozó eltérő jogi álláspontja miatt – nem volt jelentősége, ezért nem indokolta az elsőfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezését.
- [13] Rámutatott, az alperes helytállóan állította a fellebbezésében, hogy nem hivatkozott az érdemi ellenkérelmében arra, hogy a felperes adatigénylése joggal való visszaélést valósít meg, ezért mellőzte az elsőfokú bíróság ítéletéből a [20]–[29] bekezdésekben kifejtett indokolást.
- [14] A másodfokú bíróság abból indult ki, hogy a közérdekű adat kiadásának kötelezettségét az Infotv. 1. §-ában meghatározott cél, a közügyek átláthatóságához fűződő közérdek alapozza meg. Az Alkotmánybíróság határozataira utalva hangsúlyozta, hogy a közérdekű adat minősítés célja az átláthatóság és a közélet tisztasága elvének biztosítása, de ez az elv valamennyi, a közfeladatok ellátásával összefüggő közérdekű adat kezelése szempontjából is irányadó.
- [15] A másodfokú bíróság indokolása szerint az elsőfokú bíróság feladata az volt, hogy az Infotv. 3. § 5. és 6. pontjának jogalkalmazói értelmezésével eldöntse,

- hogy a keresetben kért, tárgyalási lista (jegyzék adatok) alapján történő azon kimutatás, lista kiadása, mely az adott napra kitűzött ügyek pontos ügyszámát, az ügy tárgyát és a kezdés időpontját, valamint ahhoz rendelt a bíró nevét tartalmazza (de nem tartalmazza a felek megnevezését) ilyen tartalommal közérdekű adatnak minősül-e. Ennek megítélése körében bár az igénylő (felperes) személyes célja nem vizsgálható, azonban a közérdekű adat megismerése iránti igény teljesítése során az Infotv. 1. §-ában rögzített közügyek átláthatóságával kapcsolatos alkotmányos követelménynek érvényre kell jutnia.
- [16] Kiemelte, hogy az Alkotmánybíróság a 13/2019. (IV. 8.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) megállapította, hogy az ügyszám mint közérdekű adat a bíróság közfeladata ellátásával összefüggésben keletkezik. A fenti AB határozattal érintett adatkiadási kérelem az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: GDPR) hatálybalépését megelőzően keletkezett, azonban ezt követően a NAIH gyakorlata és a bírósági gyakorlat is változott: azt a következetes álláspontot foglalja el, hogy amennyiben az ügyszám önmagában nem hozható kapcsolatba természetes személlyel, úgy az közérdekű adatnak tekintendő mindaddig, amíg az adat nem válik, illetőleg válhat személyes adattá, vagyis vele, vagy általa valamely természetes személy nem hozható kapcsolatba, és ekként az információs önrendelkezés joga nem sérül, vagy ennek közvetlen veszélye nem állhat elő. Egyébiránt ettől elhatárolható esetben az ügyiratszám kezelésére és megismerésére a bíróság közfeladata ellátásával az ítélkezési és ahhoz kapcsolódó egyéb tevékenységével összefüggésben lehet mód. Fentiekből következően abban az esetben, ha egy konkrét ügyvel kapcsolatba nem hozható általános jogi tárgyhoz kötődően megismerhető adatról van szó, akkor a folyamatban lévő ügyszámról tájékoztatást lehet adni (NAIH/2017/2409/2/V. szám, NAIH/2020/294/4. számú állásfoglalásai).
- [17] Kiemelte, hogy a Kúria Kfv.37.361/2021/10. sorszámú határozatában elvi éllel fejtette ki, hogy az ügyszámok annyiban minősülnek személyes adatnak, hogy lekereshetőek, és az ellenérdekű félnek a felperes ismeretében lehetősége van személye és az anonimizált döntések tartalmával való összekötésére olyan esetekben is, amikor az anonimizált döntés az érdekeltre kiható rendelkezést nem tartalmaz. Ez eljárási szempontból és adatvédelmi szempontból nem indokolt, illetőleg jogsértő is. Fentiekben túlmenően a Kúria a Pfv.21.976/2014/9. számú elvi jelentőségű határozatában is kifejtette azt az elvárást, hogy a közérdekű adatként való minősítés célja az átláthatóság és a közélet tisztasága elvének biztosítása, ez pedig a jelen adatkiadási kérelemmel nem tekinthető adekvátnak.
- [18] A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a felperes olyan adatsoportok kiadását kérte, amelyek ugyan részei a tárgyalási jegyzéknek, azonban emiatt nem tekinthetők általános jelleggel közérdekű adatoknak.
- A bíró neve és a tárgyalás kezdési időpontja lehet önmagában közérdekű adat, ezek azonban nem tekinthetők informatív tartalmúnak az Infotv. szerinti cél szempontjából, mivel ezekből a közügyek átláthatóságára vagy a bíróságok működésére nem lehet következtetést levonni.
- [19] Utalt a felperes álláspontjára, amely szerint az ügyszámok és bírák neve mutatja az ügyterhet, továbbá következtetések vonhatók le a két éven túl elhúzódó ügyek számára, valamint arra, hogy milyen típusú ügyeket visz a bíró, és hogy van mindez összhangban az ügyelosztási renddel. Ezzel szemben e körben sokkal inkább közérdekű és adekvát adatoknak tekinthetők azok az adatok, amelyeket a központilag nyilvántartott és bárki által elérhető statisztikai kimutatások tartalmaznak.
- [20] A másodfokú bíróság jogértelmezése szerint a beazonosíthatóság és összekapcsolhatóság lehetőségét – akár elvi síkon is – a kiadni kért adatok esetében nem lehet elkülönülni és kiragadottan vizsgálni, azt – függetlenül az adott adatsoport jellegétől – kizárólag összefüggésben kell vizsgálni, ennek következményeként pedig az rögzíthető, hogy az adatok személyes adat jellege valójában a közérdekűnek tekinthető információt hordozó kiadni kért adatok teljes körére fennáll. Emiatt valójában bárki, aki az alperesnél megfordul ezeknek az adatsoportoknak az ismeretében – anélkül, hogy a felek nevét ismerné – különösebb nehézség nélkül kapcsolatba hozhatja az ügy számát egy meghatározott természetes vagy jogi személlyel, akár a saját, akár más személyek birtokában lévő információk felhasználásával is.
- [21] A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a Kúria Pfv.21.966/2014/9., valamint Pfv.21.579/2015/4. számú ítéleteiben arról is állást foglalt, hogy összegyűjtendő meghatározott időszakra vonatkozó kritériumok szerint leválogatandó információk kiadása esetén a konkrét ügyek intézése során szükségszerűen kezelt adatok nem az alperes ítélkezési tevékenységére vonatkozó ügyforgalmi, ügyelosztási, szervezeti adatok. Így tehát az az ismeret, hogy egy kiragadott napon az alperesnél melyik bíró, milyen ügyszámú, tárgyú, kezdési időpontban tartott tárgyalást, nem vonatkozik a bíróság ítélkezési tevékenységére.
- [22] Önmagában az a tény, hogy a bíróság épületében a tárgyalás nyilvánosságának és a tisztességes eljárás elvének biztosítása érdekében a tárgyalási napon jegyzéken közzétesznek adatokat, nem teszi ezeket az adatokat közérdekű adattá, a közérdekű adatok nyilvánossága a közfeladatot ellátó szerv működésének átláthatóságához kapcsolódik. Az adatmegismerésnek eltérő az indoka és a célja, a tárgyalási jegyzék korlátozott nyilvánossága nem azonosítható a közfeladatot ellátó szerv működési mechanizmusával.
- [23] A másodfokú bíróság megítélése szerint a perbeli adatok kiadásával az ügyszámmal érintett természetes személyek azonosíthatóvá válhatnak, mivel a kért adat más információkkal összefüggésben az érintettet másoktól megkülönböztethetővé, beazonosíthatóvá teszi. Ezért az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította.

- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [24] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és – tartalma szerint – az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérte.
- [25] Megsértett jogszabályként – egyebek mellett – az Infotv. 1. §-át, a 3. § 5. pontját, a 27. § (2) bekezdését.
- [26] Felülvizsgálati álláspontja szerint a másodfokú bíróság jogszabályt sértve állapította meg, hogy keresetében megjelölt adatok nem minősülnek közérdekű adatoknak. Állította, hogy az Infotv. preambulumban és az 1. §-ában meghatározott célok az Infotv.-nek egyes konkrét rendelkezésein keresztül valósul meg, nem célja a 26. §-ban foglalt általános adatkérési lehetőség korlátozása. A bíróságnak nincs arra legitimációja, hogy az adatkérés indokait, a kikért adatok felhasználásának célját megvizsgálhassa.
- [27] A közérdekű adatot főszabály szerint ki kell adni, az csak az Infotv. 27. §-ában felsorolt okok miatt tagadható meg. A másodfokú bíróság azonban az „átláthatóság érvényesülése”-re hivatkozva jogszabályt sértve felülmérlegelte az Infotv. 27. §-ában meghatározott megtagadási okait.
- [28] Hangsúlyozta, a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta az Alkotmánybíróság határozataiban a közérdekű adatok megítéléséhez meghatározott szempontokat, ezzel megsértette az Alaptörvény 28. cikkében meghatározott jogértelmezési alapelvet. Mivel a közérdekű adatok körét az Infotv. taxatívén nem határozza meg – egy-egy információ közérdekű adatként való minősítése során az információszabadság alkotmányos funkciójára és az Infotv. információszabadsággal kapcsolatos – az Infotv. 1. §-ában rögzített céljára kell figyelemmel lenni, amellyel a bíróság részéről minden egyes adatkörnél egyedi mérlegelést és értelmezést igényel.
- [29] Érvelése szerint a kiadni kért adatok számára jelentős információt hordoznak, joga van eldönteni, hogy abból milyen következtetést von le, fenntartva magának azt a jogot, hogy véleménye/következtetése eltérhessen (vagy megegyezzen) a másodfokú bíróság alperes véleményétől. Megjegyezte, azt nem kétli, hogy a másodfokú bíróság a kiadni kért adatból (vagy bármilyen adatból) nem képes következtetést levonni, ez azonban nem ok arra, hogy nem tudja gyakorolni a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jogát. Újságíróként gyakran publikál, tudományos kutatást is végez az általa igényelt adatokkal. A véleménynyilvánítás, kutatás szabadságának nyilvánvaló sárba tiprását, az állami cenzúrát fejezi a másodfokú bíróságnak az az érvelése, hogy „e körben sokkal inkább közérdekű és adekvát adatoknak tekinthetők azok az adatok, melyeket a központilag nyilvántartott és bárki által elérhető statisztikai kimutatások tartalmaznak.” Állította, hogy közérdekű adat a közismert, a banális jelentőségű, az egyébként a jogszabályokból is kikövetkeztethető, vagy akár az igénylő által már eleve ismert adat is.
- [30] Vitatta a másodfokú bíróságnak azt a megállapítását, hogy a beazonosíthatóság és összekapcsolhatóság lehetőségét – akár elvi síkon is – a kiadni kért adatok esetében nem lehet elkülönülten és kiragadottan vizsgálni, hanem azt – függetlenül az adott adatszoport jellegétől – összefüggésében kell vizsgálni. A bíróságnak az ítéletét tényekre kell alapoznia, nem hiedelmekre, feltételezésekre. Mivel az alperes nem bizonyította az adatkérés jogszerű megtagadását, a másodfokú bíróság megsértette a Pp. 265. § (1) bekezdését és az egyenlő bánásmód követelményét.
- [32] Hangsúlyozta, a Kúria Pfv.IV.20.954/2018/6. számú határozata precedens jogértelmezése szerint az érintettel akkor helyreállítható a kapcsolat, ha az adatkezelő rendelkezik azokkal a technikai feltételekkel, amelyek a helyreállításához szükségesek. Mivel nem rendelkezik ilyen technikai feltételekkel – erre az alperes nemhogy bizonyítást nem ajánlott fel, de még tényállítást sem tett – kizárt az adatok összekapcsolása.
- [33] Felülvizsgálati álláspontja szerint a másodfokú bíróság ítélete megsértette a józan észnek megfelelő jogalkalmazás és tisztességes eljárás követelményét a mondvascsinált, semmilyen tényrel alá nem támasztott, az Infotv. 27. § (2) bekezdésében nem szereplő megtagadási ok legitimalizálásával. Nem tett konkrét megállapítást arra nézve, hogy az adatok közérdekűnek minősülnek-e vagy sem, közérdekből nyilvánosnak minősülnek-e vagy sem, az olvasóra (és a közismerten adatigénylő-ellenes Kúriára) bízva annak „megfelelő” értelmezését.
- [34] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte, annak helyes indokai alapján.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [40] A felülvizsgálati kérelem alaptalan a következők szerint.
- [41] A felperes a felülvizsgálati kérelmében az Infotv. megjelölt rendelkezéseinek megsértésére hivatkozással vitatta, hogy a keresete nem közérdekű adat megismerése iránti igény teljesítésére irányul. Ezért a felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának azt kellett megítélnie, hogy a másodfokú bíróság jogszabályt sértve mellőzte-e az alperes kötelezését a keresetben megjelölt adatok kiadására.
- [42] Az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése biztosítja a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jogot (információszabadság). Az Alaptörvényben védett alapjogok esetén a bíróságnak a jogszabályok által kijelölt értelmezési kereteken belül kell azonosítaniuk az eléjük kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, valamint a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmezniük (3112/2022. (III. 23.) AB határozat [25]).
- [43] Az információszabadság tartalma az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített gyakorlata szerint (lásd összefoglaló jelleggel a 4/2021. (I. 22.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.), Indokolás [31]–[32], [35]–[38]) az informáltsághoz való jogot, az információk megszerzésének szabadságát és állami elismerését, továbbá biztosítását jelenti, ami azért lényeges, mert az információkhoz való hozzáférés lehetősége, az információk szabad áramlása, különösen a közhatalom és az állam szervei tevékenységének átláthatósága körében alapvető jelentőségű. Az

- információszabadság és az azon alapuló alapjogi jogviszony tartalma kötelezettséget teremt a közfeladatot ellátó szervek és személyek számára, hogy bizonyos, a közfeladataikkal összefüggésbe hozható, annak révén keletkező, illetve azt jellemző adatokat proaktív módon nyilvánosságra hozzanak, vagy igény esetén hozzáférhetővé tegyenek. Mindezek mögött alapvetően két, egymással összefüggő indok áll: egyrészt a közhatalom működéséről való tájékozott véleményformálás feltételeinek a megteremtése, másrészt a demokratikus és hatékony működés külső kontrollja és ösztönzése (3/2023. (IV. 7.) AB határozat [44], 3486/2022. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [19]).
- [44] Az Alkotmánybíróság a közérdekű adatminőség vizsgálata körében azt is megállapította, hogy az Alaptörvény értelmében az adatnyilvánosság a közérdekű adatokra vonatkozik, de az Alaptörvény – a 39. cikk (2) bekezdését kivéve – nem határozza meg, hogy mely adatok tartoznak ebbe a körbe. Ezért az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésének alkotmányos rendeltetésével, valamint a demokratikus társadalomban betöltött funkciójával összhangban, az Infotv. vonatkozó rendelkezései alapulvételével szokásos az érintett adatkört behatárolni. Tehát adatigénylés esetében az Infotv. 3. § 5. pontjának értelmezésére és megfelelő alkalmazására van szükség (Abh2., Indokolás [40]). A közérdekű adat meghatározása során alapvetően az Infotv. fogalom-meghatározásából kell kiindulni (3233/2023. (VI. 2.) AB határozat, Indokolás [27]).
- [45] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alkotmánybíróság által meghatározott szempontrendszer alapján pedig annak megítélése során, hogy a megismerni kívánt adat megfelel-e az Infotv. 3. § 5. pontja szerinti fogalomnak, az Infotv. célját is figyelembe kell venni.
- [46] Az információszabadság korlátozhatóságának kereteit – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére figyelemmel – az Infotv. szabályozza részletesen; az Alaptörvény VI. cikke alapján, az ott biztosított alapjogok érvényesítése érdekében határozza meg az információs jogok tartalmát és biztosítja e jogok hatékony érvényesülését (Abh2., Indokolás [46]). Az Infotv. 1. §-a ezt szem előtt tartva határozza meg e törvény célját: a hatálya alá tartozó tárgykörökben az adatok kezelésére vonatkozó alapvető szabályok meghatározása annak érdekében, hogy a természetes személyek magánszféráját az adatkezelők tiszteletben tartsák, valamint a közügyek átláthatósága a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez és terjesztéséhez fűződő jog érvényesítésével megvalósuljon.
- [47] Az Infotv. 3. § 5. pontja a célt szem előtt tartva határozza meg a közérdekű adat fogalmát: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől, így különösen a hatáskörre, illetékségre, szervezeti felépítésre, szakmai tevékenységre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokolt adatfajtákra és a működést szabályozó jogszabályokra, valamint a gazdálkodásra, a megkötött szerződésekre vonatkozó adat.
- [48] A Kúria a közérdekű „adatminőség” megítéléséhez jelen perben is irányadónak tartja a Pfv.IV.20.269/2023/6., Pfv.IV.20.254/2023/6., Pfv.21.976/2014/9. és a Pfv.21.579/2015/4. számú – ez utóbbi határozattal szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság 3077/2017. (IV. 28.) AB határozatával elutasította – precedens határozataiban kifejtett jogértelmezését: kizárólag azok az adatok tartoznak az Infotv. 3. § 5. pontja szerinti közérdekű adatok körébe, amelyek az Infotv. hatálya alá tartozó szervek tevékenységére vonatkoznak, az adat a közfeladatuk ellátásával összefüggésben keletkezik és megismerésük biztosítja a közügyek átláthatóságát. A közérdekű adatok és a közérdekből nyilvános adatok kiadásának kötelezettségét ugyanis az Infotv. 1. §-ában meghatározott cél, a közügyek átláthatóságához fűződő közérdek alapoza meg. Jelen esetben azonban ilyen közérdek a felperes érvényesített igénye, a keresetben megjelölt „adathalmaz”-hoz kapcsolódóan nem állapítható meg, ilyet a felperes sem jelölt meg.
- [49] Az Infotv. fenti rendelkezései a közérdekű adat fogalmának meghatározásánál egyértelműen összekapcsolják a közfeladatot ellátó szerv kezelésében levő és egyben a tevékenységére vonatkozó, illetve a közfeladat ellátásával összefüggésben keletkezett adatok körét, ezeken keresztül érvényesül a közügyek átláthatósága a megismerhetőségüket biztosító információszabadságon keresztül. Ezért a másodfokú bírósághelytállóan indult ki abból, hogy ezeknek a feltételeknek együttesen kell fennállniuk ahhoz, hogy azok közérdekű adatnak minősüljenek, illetve vizsgálta az Alkotmánybíróság által ennek megítéléséhez meghatározott szempontrendszert.
- [50] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban értelmezte a bírósági eljárásokat érintő adatok közérdekű jellegét. Megállapította, hogy „Markáns eltérés – más állami szervekhez képest – a főtevékenység, azaz a bírói ítélekezéshez kapcsolódó adatok nyilvánossága tekintetében áll fenn. A bírói döntések – és az ezzel összefüggő adatok transzparenciája –, a bírói ítélező munka kontrollja ugyanis főszabály szerint a felek számára biztosítandó, ennél tágabb körben elsődlegesen a tárgyalások és az ítélethirdetés nyilvánosságán keresztül valósulhat meg (vö. 3171/2017. (VII. 14.) AB határozat, Indokolás [54] és [66]). A bírói ítélekezés kapcsán ugyanis figyelembe kell venni, hogy a döntések természetes és más személyek jogait és kötelezettségeit, egymással való viszonyát rendezik, tehát a döntések egyszerre tartalmaz(hat)nak személyes adatokat, valamint közérdekű (közérdekből nyilvános) adatokat” (Indokolás [37]). Azt is kimondta, hogy az ügyirat száma nem személyes adat, ugyanakkor a bíróság közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezik (Indokolás [70]). Az Abh. alapját képező

- bíróági perben a felperes kizárólag ügyszámok kiadását kérte, ezért az alkotmánybíróság ügyszámhoz kapcsolt adatok szempontjából nem vizsgálta azok közérdekű jellegét.
- [51] A Kúria egyetért a másodfokú bírósággal abban, hogy a perbeli jogvita elbírálása során a GDPR szabályait is figyelembe kell venni. Ezért nem kíván eltérni a Kúria Kfv.IV.37.361/2021/10. számú határozatában az ügyszámok közérdekű jellegének vizsgálata körében a GDPR hatályba lépését követően kifejtett jogértelmezésétől, amely szerint az ügyszámok annyiban minősülnek személyes adatnak, hogy lekereshetőek és vannak olyan esetek, amikor az anonimizált döntések tartalma ellenére lehetőség van azok személyes adatahoz való összekapcsolására.
- [52] A Kúria megállapítása szerint a másodfokú bíróság helytállóan értékelt az alperes speciális közjogi státuszát, azt, hogy lényegesen különbözőek azok a szempontok, amelyek a közérdekű adatokhoz való hozzáférés jogosultságának szabályozását és értelmezését meghatározzák. A bírósági eljárások alanyai és érdekeltjei egy zárt kört jelentenek, aminek következtében a személyes adatvédelemnek a közérdekű adatokhoz való hozzáférés jogával szembeni korlátozó funkciója megnövekedett.
- [53] A felperes a tárgyalások listájának (bíró neve, ügyszám/év, az ügy tárgya, a tárgyalás kezdési időpontja) kiadását kérte, azaz önmagában közérdekű adatahoz (ügyszám, bíró neve) kapcsolódó olyan egyéb adatokat rendelt, amelyek ilyen formában és adattartalommal – a fentiek miatt – nem közérdekű adatok.
- [54] A Kúria jogértelmezése szerint a közügyek átláthatósága szempontjából ezek egy része lényegtelen tartalmú (a bíró mikor kezdi meg egy ügy tárgyalását), míg a másik része alkalmas arra, hogy a felek helyett bárki számára a bírói ítélező munka feletti kontrollt biztosítson, bírói „profilozásra” felhasználják. A felperes az adatigénylése tárgyában éppen ezt adta elő. Arra hivatkozott, hogy ezekből az adatokból a bíró ügyterhére, az általa elbírált ügyek típusára, az elhúzódó ügyek számára, az ügyelosztási renddel való összhangra tud(na) következtetéseket levonni.
- [55] A bíróságoknak biztosítaniuk kell, hogy a közérdekű adatokhoz való hozzáférés jogosultságának visszaélésszerű gyakorlása ne eredményezhessen olyan helyzetet, amely a bíróságok alaptevékenységének ellátását veszélyeztetheti, vagy jelentősen elnehezíti” (3056/2015. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [14]). A felperes adatmegismerése iránti igényében megjelölt csoportosított adatok ebben a formában alkalmasak lehetnek megismerésük esetén a beazonosíthatóság és összekapcsolhatóság miatt a nem közérdekű adatok megismerésére, emiatt a megjelölt tartalommal nem az alperes nyilvánosan megismerhető tevékenységére vonatkoznak. Ezért nem tartoznak az Infotv. 3. § 5. pontja szerinti fogalom körébe, nem terjed ki rájuk az Infotv. tárgyi hatálya. Ennek hiányában a Kúria mellőzte az Infotv. 27. § (2) bekezdése állított megsértésének vizsgálatát.
- [56] A fentiekre figyelemmel a Kúria megítélése szerint az alperes jogszerűen tagadta meg a felperes keresetében megjelölt adat megismerése iránti igény teljesítését.
- [57] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal érintett rendelkezését hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.IV.21.203/2023/9.)

112I. A jogosult, ha azt a felek nem tették szerződésük részévé, nem a számlázással, hanem a saját szolgáltatásának a teljesítésével tesz eleget szerződéses kötelezettségének, így a Ptk. 6:58. §-a és 6:61. §-a alapján a számla kiállítása nélkül is megnyílik az igénye az ellenszolgáltatás teljesítésének követelésére.

II. A Ptk. 6:130. § (1) bekezdésének alkalmazására pénzbeli ellenszolgáltatást tartalmazó visszterhes szerződés esetén akkor kerülhet sor, ha a pénztartozás jogosultja a saját szerződéses szolgáltatását már teljesítette, így jogosulttá vált az azért járó pénzbeli ellenszolgáltatás követelésére. A teljesítési határidő hiánya folytán azonban mindaddig, amíg azt nem teszi lejárttá, azaz nem adja a kötelezett tudtára, hogy arra igényt tart, a pénztartozás nem teljesítéséhez nem fűződnek a teljesítés elmulasztásának a következményei.

III. A Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozás esetén a megjelölt határozat csak abban az esetben vehető össze a támadott jogerős ítélettel, ha az abban felmerülő jogkérdés azonos és az annak megítélése alapjául szolgáló releváns tényállás is hasonló, csak lényegtelen, mellékes elemekben különbözik. A félnek a felülvizsgálati kérelmében erre tekintettel be kell mutatnia az ügyazonosságot, azaz a releváns tények lényegi hasonlóságát és az alkalmazott jogkérdés egyezőségét [2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:130. § (1) bek., 6:150. §; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 406. § (1) bek., 413. § (1) bek. c) pont.]

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes megbízóként a felperessel 2016. augusztus 1-jén határozatlan idejű ügyvédi megbízási szerződést kötött jogi ügyeinek intézésére (jogi tanácsadás, okiratok szerkesztése, munkamegbeszéléseken jogi szakértőként való részvétel, peres, nemperes és egyéb hatósági eljárásokban az alperes teljes körű képviselése).
- [2] A megbízási szerződés 4. pontja szerint az alperes a munkadíjlelegeket, munkadíjakat, költségátalányt és készkiadásokat bármelyik tulajdonában vagy résztulajdonában álló ingatlan értékesítését követő 15 napon belül, egyösszegben fizeti meg a felperesnek; az alperes teljesítéséig a felperes saját költségén látja el a felperes jogi ügyvitelét. A felek rögzítették a megbízási díjat, ami a peres eljárásokban az ügyenkénti munkadíjlelegből, tárgyalásonkénti munkadíjból, nemperes és egyéb hatósági ügyekben az ügyenkénti munkadíjból, egyéb ügyintézés esetén az ügyenkénti munkadíjból tevődik össze, rögzítették egyebekben ezen tételek óradíja összegét, a felperest megillető költségátalány mértékét, valamint a felperes utazásával, parkolásával kapcsolatos költségek, felmerülő díjak, illetékek, adó, járulékok alperes általi viselését. A szerződés 5. pontja az alperes teljesítését megelőző felmondás esetén a felperest

- megillető megbízási díjról rendelkezett a lezárt ügyekben, valamint a folyamatban lévő peres ügyek és folyamatban lévő nemperes és hatósági ügyek, az alperes érdekében kifejtett egyéb ügyintézők tekintetében.
- [3] A felperes az alperes képviselőjében 8 befejeződött peres eljárásban, 9 befejeződött nemperes és hatósági eljárásban és 6 egyéb ügyben járt el, 2 okiratot szerkesztett az alperes részére, és az alperes helyett megfizetett 30 000 forint peres eljárási illetéket, 137 400 forint fellebbezési illetéket, valamint 230 787 forint végrehajtási költséget.
- [4] Az alperes a résztulajdonában álló budapesti II. kerületi lakás tulajdonjogát 2019. január 7-én adásvétel jogcímen harmadik személyre ruházta át, a vételárat 2019. tavaszán megkapta.
- [5] 2019. június 18-án az alperes a megbízási szerződést felmondta. A felperes az alperes által 2019. július 18-án átvett levelében felszólította az alperest 5 990 000 forint tartozás 8 napon belüli rendezésére, az alperes felé számlát nem állított ki.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [6] A felperes – fizetési meghagyást követő perben – módosított keresetében az alperest 7 000 000 forint és annak 2019. július 27-től a kifizetésig járó késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:130. § (1) bekezdése, 6:48. § (1) bekezdése alapján. Követelése a megbízási szerződésen alapult.
- [7] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Védekezésében – egyebek mellett – vitatta a követelés esedékessé válását, mivel teljesítésigazolás, számla nem került kiállításra; hivatkozott arra, hogy a megbízási szerződés 4. pontjában a teljesítési határidőt nem egyértelműen határozták meg, ezért az számla nélkül nem keletkezett fizetési kötelezettséget.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [8] Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 6 968 187 forintot, továbbá ezen összeg után 2019. július 27-től a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal egyező mértékű késedelmi kamatot, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.
- [9] Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: Ütv.) 28. §-a, a Ptk. 6:272. §-a, a 6:35. § (1)–(2) bekezdései és a 6:130. § (1) bekezdése felhívásával megállapította, hogy a felek között ügyvédi megbízási szerződés jött létre, amelynek 4. pontjában a teljesítési határidőt a felek egyértelműen meghatározták, ezért azt az alperesnek a fizetést megelőzően számla kiállítása vagy fizetésre felszólítás nélkül is teljesítenie kellett volna.
- [10] Rámutatott, hogy mivel az alperes a saját előadása szerint az ingatlan eladása utáni vételárat 2019. tavaszán megkapta, a megbízási szerződés alapján a felperest megillető összeget legkésőbb 2019. június 15-én köteles lett volna megfizetni. Az alperes ezirányú érvelésére kifejtette továbbá, hogy a számla kiállításának elmaradása a felek jogviszonyán kívüli egyéb jogkövetkezményekkel járhat, de nem mentesíti az alperest a szerződés szerinti fizetési kötelezettsége alól, nem jelent felperesi jogosulti késedelmet, nem hosszabbítja meg az alperes teljesítésére nyitva álló határidőt.
- [11] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezését részben, a késedelmi kamatfizetés kezdőidőpontjára nézve megváltoztatta, és az alperest 5 990 000 forint után 2019. július 27-től, 310 000 forint után 2020. július 28-tól, 668 187 forint után 2021. január 5-től kötelezte az elsőfokú ítéletben meghatározott mértékű késedelmi kamat megfizetésére.
- [12] A másodfokú bíróság a késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdőidőpontja kapcsán megállapította, hogy a felek jövőbeli bizonytalan eseménytől, az alperes ingatlan(i) értékesítése, eladása időpontjától tették függővé a teljesítési határidőt, amely előfordulhat, hogy soha nem is következik be, a teljesítési határidő ezért nem tekinthető egyértelműen meghatározottnak. Mindezek alapján a Ptk. 6:130. §-a jelöli meg a megbízási díj mint pénztartozás teljesítési idejét, rögzítve azt, hogy a jogszabályi rendelkezés vagylagos feltétele szerint vagy fizetési felszólításnak vagy számlának kell megelőznie az alperes fizetési kötelezettségét, annak azonban nincs jelentősége, hogy a felperes egyébként számla kiállítására kötelezett, hiszen a Ptk. nem tartalmaz erre vonatkozóan megkülönböztetést. Ebből következően a felperes akár számla kiállításával, akár fizetési felszólítással eleget tehetett az alperesi teljesítési időpontja beálltához szükséges feltételnek. Más jogág(ak)ra tartozó kérdés az, hogy milyen következményei lehetnek a felperesre nézve a számlakiállítási kötelezettség teljesítése elmulasztásának, de ez a teljesítési határidőt nem érinti; a felperes a fizetési felszólítás megküldésével (az alperes általi kézhezvétellel) a követelését esedékessé tudta tenni.
- [13] Az alperes a felperes 5 990 000 forintra vonatkozó fizetési felszólítását 2019. július 18-án átvette, az abban szereplő 8 napos fizetési határidőt a perben kifejezetten többször elismerte, így ebben a körben a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú ítéletben meghatározott, 2019. július 27-i időponttól kezdődő késedelmi kamat fizetési kötelezéssel, tekintve, hogy nem terjedhetett túl az ellenkérelmen [a polgári perrendtartásról szóló 2017. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 342. § (1) bekezdés]. A másodfokú bíróság rögzítette, hogy a fizetési felszólításban szereplő összegben felüli 310 000 forint a felperes fizetési meghagyásban előterjesztett igénye volt, így ezen összeg után a fizetési felszólításnak is minősülő fizetési meghagyás kézhezvételétől (2020. június 25.) számított 31. naptól, a további 668 187 forint után pedig a keresetváltoztatás 2020. december 2-i átvételét követő 31. naptól kötelezte az alperest késedelmi kamat megfizetésére a Ptk. 6:130. § (1) bekezdése alapján, figyelemmel Ptk. 8:3. § (3) bekezdésére is.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [14] A jogerős ítélettel szemben az alperes élt felülvizsgálati kérelemmel, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és elsődlegesen – tartalma alapján – az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset elutasítását,

- másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [15] Megsértett jogszabályhelyként Ptk. 1:4. § (2) bekezdését, 6:63. § (4) bekezdését, 6:88. § (1) bekezdését, 6:95. §-át, 6:107. § (2) bekezdését, 6:114. § (1) bekezdését, 6:130. §-át, 6:150. §-át és 6:156. §-át, az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfatv.) 159. § (1) bekezdését, 163. §-át és 169. §-át, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számv. tv.) 166. § (1) és (3) bekezdését és 168. § (1)–(3) bekezdését, a kisadózó vállalkozások tételes adójáról és a kisvállalati adóról szóló 2012. évi CXLVII. törvény (továbbiakban: Katatv.) 5. § (1) bekezdés *h*) pontját, a 12. § (2) bekezdését jelölte meg. Állította továbbá, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltért a Kúria Pfv.20.052/2022/9. számú és Pfv.20.138/2022/6. számú határozataitól.
- [16] Az alperes felülvizsgálati kérelmében kifejtette, hogy a felperes egyéni ügyvédként az Áfatv. és a Számv. tv. hatálya alá tartozott a perben releváns időszakban, saját nyilatkozata szerint alanyi adómentes KATA adózású ügyvéd (volt). Mindezek alapján a felperes az ügyvédi megbízása teljesítéséről köteles lett volna a Katatv., az Áfatv. és a Számv. tv. hivatkozott rendelkezései alapján szigorú számadási kötelezettség hatálya alá tartozó számlát kiállítani. Ennek elmulasztásával közbenső szerződésszegés, illetve jogosulti késedelem állt be, így a felperes igénye nem követelhető, a jogerős ítélet ezzel ellentétes megállapításai a hivatkozott jogszabályi rendelkezéseket sértik.
- [17] A Ptk. 6:130. § (1) bekezdése megsértése körében előadta, hogy ezen jogszabályi rendelkezés arra az esetre vonatkozik, amikor a felek között nincs egyértelműen meghatározva a teljesítés határideje, emiatt e jogszabályi előírás szükségszerűen a számla vagy a fizetési felszólítás megküldéséhez köti a fizetési kötelezettség beálltát. A fizetési felszólítás és a számla közötti jogszabályi különbségtétel oka nem az, hogy a jogosult választhat a két okirat kiállításának lehetősége és megküldése között. A fizetési felszólítás azon személyek közötti jogviszonyban értelmezhető, akiknek nincs számlakiállítási kötelezettségük. A számlakiállításra köteles jogosult részéről nem elegendő fizetési felszólítás a követelés esedékessé tételéhez, illetve a számlakiállítás elmulasztása esetén a jogosult a követelését annak időelőltisége: illetve közbenső szerződésszegés miatt nem érvényesítheti. A két okirat közötti vaglyagosság tehát nem opcionális, hanem az irányadó jogszabályok közötti mozgástér által behatárolt. E körben utalt a Ptk. Nagykommentárban kifejtettekre is.
- [18] Álláspontja szerint a számla kiállítására vonatkozó kötelezettséget nem a magánjogi keretrendszer szabályozza, ez azonban nem értelmezhető oly módon, hogy a Ptk. a jogrendszerben kötelezően alkalmazandó szabályok kijátszásának teret engedne, és lehetővé tenné a számlakiállításra köteles adóalanyok számára a követelésük bírósági úton történő érvényesítését számlakiállítási kötelezettség és így az adójogi és a számviteli szabályoknak való megfelelés nélkül.
- [19] A Ptk. 6:63. § (4) bekezdésére hivatkozva előadta, hogy a számlakiállításra vonatkozó, Áfatv., Katatv. és Számv. tv. szerinti adójogi és pénzügyi szabályok a szerződés tartalmává válnak akkor is, ha a felek a megbízási szerződésben nem rögzítették a számlakiállítási kötelezettséget, a polgári jog sem eredményezhet önmagában mentesülést e kötelezettség teljesítése alól, és ebből eredően – számla hiányában – a felperes a fizetést nem követelhetné. A Ptk. 6:95. §-a, 6:114. § (1) bekezdése, 6:88. § (1) bekezdése felhívásával hangsúlyozta, hogy a Ptk. a semmisségi ok tekintetében valamennyi alkalmazandó és hatályos jogszabályra utal, így a Katatv.-re és Áfatv.-re is. Hangsúlyozta, hogy a számla kiállításának elmulasztásával a felperes mentesül az adózás alól, a bevétel a helyi iparüzési adó alapjaként sem mutatkozik, ami szintén adózás alóli mentesülést eredményez, másrészt mentesül az alanyi adómentesség megszűnése alól, amelynek következtében a teljesítés ellenére nem kerül ÁFA körbe. Mindez sérti a Ptk. 1:4. § (2) bekezdését. A felperes a jogerős ítélet alapján jogtalan előnyhöz jut. A jogerős ítélet a nyilvánvalóan jogszabályba ütköző magatartást és eljárást tekinti jogszerűnek, illetve polgári jogi szempontból megfelelőnek, így a hivatkozott adójogi és számviteli szabályokkal ellentétes, sérti a közjogi szabályok mellett alapvető polgári jogi szabályokat, így a Ptk. 6:150. §-át is. E körben utalt a BH 1986.513., BH 2002.318., BH 2016.312.II. számú eseti döntésekben megjelenő ítélkezési gyakorlatra és a Kúria GK 66. számú állásfoglalása indokolására.
- [20] Kifejtette, hogy a GK 66. számú állásfoglalás I. pontja tévesen rögzíti, hogy a számlázási kötelezettség elmulasztása vagy késedelmes teljesítése az ellenszolgáltatásnak a szolgáltatás teljesítéskor való esedékessé válását nem érinti, jogosulti késedelemként azonban a kötelezett – késedelmi kamatfizetési kötelezettséget előidéző – egyidejű fizetési késedelmét kizárja. Álláspontja szerint meg kell különböztetni egymástól a követelés esedékessé válását, valamint a fizetési kötelezettség beálltát. Egy követelés esedékessége akkor kezdődik, amikor a felek ezt meghatározzák (vagy egyértelmű meghatározás hiányában a Ptk. fent hivatkozott vonatkozó rendelkezései szerint), ez azonban független attól, hogy a jogosult mikortól követelheti a kötelezetti teljesítést, azaz a fizetést. E szempontból van jelentősége a számla kiállításának, amelynek elmaradása jogosulti késedelmet eredményez. A kötelezetti teljesítést (a megbízási díj kifizetését) mindezek alapján egy felperesi magatartásnak kell(ett volna) megelőznie, amely a számla kiállítása. A számla kiállításának időpontjáig e mulasztás a teljesítés akadályát képezi, közbenső szerződésszegés és jogosulti késedelem esete áll fenn, amely a kötelezett egyidejű késedelmét is kizárja. A pénztartozás és az ahhoz kötődő kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontja nem választható el egymástól.
- [21] Az alperes a Kúria Pfv.20.052/2022/9. számú döntésétől jogkérdésben való eltérés körében kifejtette, hogy a Kúria a vállalkozói díj megfizetésének feltételül támasztotta a Közbeszerzési törvény dokumentálási és bizonylatolási rendelkezéseit, amely párhuzamba

- állítható az Áfatv. szerinti számlakiállítási kötelezettséggel mint szintén a Ptk.-n kívüli jogszabályban előírt, azonban az érintett jogviszonyra irányadó kötelezettség.
- [22] A Kúria Pfv.20.138/2022/6. számú ítélete vonatkozásában előadta, hogy annak tárgya települési önkormányzatok által közösen fenntartott konyha költségeinek egymás közti megosztása, elszámolása volt. Az alperes települési önkormányzat inkasszó útján érvényesítette a felperesi önkormányzatokkal szembeni követelését a megállapodás alapján, amelynek visszafizetése érdekében a felperesek terjesztettek elő keresetet az alperessel szemben. A Kúria ebben az ügyben nem döntött érdemben a számlakiállítási kötelezettség tárgyában, mivel ezt megelőző kötelezettségszegés (mulasztás) miatt már megállapította a felperesek követelésének jogszerűségét, alátámasztva az alperes jogosulti késedelmét, illetve közbenső szerződésszegését. Mindazonáltal, mivel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból nem volt jogszabálysértő, azt a Kúria hatályában fenntartotta, ezzel pedig nem érintette a másodfokú ítélet azon megállapításait, amelyek szerint az alperes a vonatkozó jogszabályi rendelkezések és a felek közötti megállapodás megsértésével élt az azonnali beszédesi megbízással.
- [23] Az alperes kérte a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében kifejtett jogi érvelést is a felülvizsgálati kérelmet alátámasztó jogi érvelésként figyelembe venni.
- [24] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében – utalva annak helyes indokaira – a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte. Kifejtette, hogy az elsőfokú ítéletet a másodfokú bíróság lényegi részében azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokolásra utalással hagyta helyben, így a felülvizsgálat a Pp 408. § (2) bekezdése alapján kizárt.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [25] A felperes felülvizsgálati kérelem visszautasítására irányuló felülvizsgálati ellenkérelmére tekintettel a Kúria rögzíti, hogy az alperes előterjesztett felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet. A másodfokú bíróság azonban a felek közötti szerződésnek a teljesítési határidőre vonatkozó rendelkezése, így a keresetben érvényesített követelés esedékessége tekintetében az elsőfokú bíróságtól eltérő megállapításokat tett, e körben az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, tehát döntése és annak indokai is eltérőek. A felülvizsgálat erre tekintettel nem volt kizárt a Pp. 408. § (2) bekezdése alapján, az engedélyezés iránti kérelem előterjesztése szükségtelen volt, azt a Kúria nem vizsgálta.
- [26] A felülvizsgálati kérelmet tehát érdemben kellett elbírálni. A Pp. 406. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással lehet kérni. A Pp. 413. § (1) bekezdése és – az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatályba lépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári jogegységi határozat alapján a Pp. hatálya alá tartozó ügyekben is alkalmazandó – a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. pontja és annak indokolása szerint, a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő, kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen konjunktív feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt megjelöli a megsértett jogszabályhelyet, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, azaz a jogszabálysértésre való hivatkozása indokát ismerteti. A Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelem korlátai között vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát [Pp. 423. § (1) bekezdés], azaz a megjelölt jogszabálysértésekhez és annak indokaihoz is kötvé van.
- [27] A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem önálló kérelmek. Ebből fakadóan az eltérő célt szolgáló és önállóan szabályozott felülvizsgálati kérelem tartalmaként, annak tartalmi hiányainak pótlásaként, nem vehető figyelembe más, így a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemként benyújtott beadványban kifejtett jogi érvelés, jogszabályi hivatkozás sem.
- [28] A Kúria a jogerős ítéletet ezért kizárólag a felülvizsgálati kérelmekben megjelölt okokból vizsgálhatta felül és az abban előadottak alapján azt nem találta az ügy érdemére kihatóan jogszabálysértőnek. Az eljáró bíróságok a tényállást az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárták, azt a másodfokú bíróság helyesen rögzítette és abból érdemben helyes döntésre jutott, a felülvizsgálati kérelem megalapozatlan.
- [29] Az eljáró bíróságok által megállapított és a felülvizsgálati eljárásban már az alperes által sem vitatott tényállás szerint a felek között megbízási szerződés jött létre, a felperes a tényállás szerinti tartalmú ügyvédi szolgáltatást nyújtott az alperesnek, amelynek ellenértékéért a felperest az alperestől a jogerős ítélet szerinti összegű megbízási díj illeti meg.
- [30] A felek és az eljáró bíróságok álláspontja azonban eltért abban, hogy a megbízási díj mikor vált esedékessé. A másodfokú bíróság – szemben az elsőfokú bírósággal – a szerződés 4. pontját értelmezve arra a következtetésre jutott, hogy a felek a megbízási díj megfizetése esedékességének időpontjában nem állapodtak meg, mert azt egy olyan eseménytől (valamely alperesi ingatlan értékesítése) tették függővé, amely lehet, hogy soha nem következik be. Erre tekintettel a másodfokú bíróság a Ptk. 6:130. § (1) bekezdése alapján határozta meg az alperesi szolgáltatás teljesítésének a határidejét. A Ptk. 130. § (1) bekezdésének az alkalmazása körében a másodfokú bíróság annak a ténynek, hogy a felperes a vonatkozó adójogszabályok alapján fennálló kötelezettsége ellenére a teljesítéséről számlát nem állított ki, nem tulajdonított jelentőséget. Arra a következtetésre jutott, hogy a fizetési felszólítás, illetve az azzal egyenértékű bírósági igényérvényesítés is alkalmas a követelés lejártta tételére, figyelemmel a Ptk. 6:130. § (1) bekezdésének vagylagos feltételeire. Az ekként meghatározott teljesítési határidő elmulasztását kötelezeti késedelemnek tekintette,

- így a megállapított megbízási díj mellett a fizetési felszólítás, illetve a fizetési meghagyás, keresetmódosítás kézbesítésétől számított 31. naptól a megbízási díj után késedelmi kamat megfizetésére is kötelezte az alperest.
- [31] Az alperes ezeket a megállapításokat vitatta. Felülvizsgálati érvelése lényegében azon alapult, hogy álláspontja szerint a Ptk. 6:130. § (1) bekezdése alapján a számlakiállításra kötelezett csak számla kiállítása esetén jogosult a pénzkövetelésre, így annak elmulasztása kizárja a követelés bírói úton való érvényesíthetőségét. A felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának tehát abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy a kereset elutasításához vezethet-e önmagában az, ha a számlakiállításra köteles szerződő fél nem állít ki számlát.
- [32] A Ptk. 6:58. §-a alapján a szerződés a felek kölcsönös és egybehangzó jognyilatkozata, amelyből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére. A felek a szerződés tartalmát a Ptk. 6:59. § (2) bekezdése értelmében szabadon állapíthatják meg, így szabadon határozhatják meg az őket terhelő szolgáltatásokat és azok teljesítésének a határidejét is. Főszabály az egyidejű teljesítés [Ptk. 6:128. §], de a felek úgy is megállapodhatnak, hogy – amint az a perbeli szerződésben is történt – az egyik fél köteles elől járni a teljesítéssel. Ha a felek a szerződésükben a teljesítési határidőt pontosan meghatározták, akkor az ellenszolgáltatás csak a határidő lejártakor válik esedékessé.
- [33] A Ptk. 6:130. §-a arra az esetre tartalmaz rendelkezéseket – lényegében egyezően a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 292/A. §-ában foglaltakkal –, amikor a szerződés alapján az egyik felet pénzfizetési kötelezettség terheli, de annak teljesítési határidejét a felek a szerződésben nem rögzítették. A Ptk. 6:130. § (1) bekezdése sem írja felül azonban a kötelmi jog alapvetéseit, így a Ptk. már idézett 6:58. §-ában foglaltakat és a visszterhesség vélelmét sem, amelyet a Ptk. 6:61. §-a rögzít akként, hogy a szerződéssel kikötött szolgáltatásért – ha a szerződésből vagy a körülményekből más nem következik – ellenszolgáltatás jár. Erre utal a Ptk. 6:130. § (1) bekezdésének szövege is, a „pénztartozás” szó használata ugyanis azt jelenti, hogy e rendelkezés alkalmazására pénzbeli ellenszolgáltatást tartalmazó visszterhes szerződés esetén akkor kerülhet sor, amikor a pénztartozás jogosultja a saját szerződéses szolgáltatását már teljesítette, így a Ptk. 6:58. §-a és 6:61. §-a alapján jogosulttá vált az azért járó pénzbeli ellenszolgáltatás követelésre. A teljesítési határidő hiánya folytán azonban mindaddig, amíg azt nem teszi lejárttá, azaz nem adja a kötelezett tudtára, hogy arra igényt tart, a pénztartozás nem teljesítéséhez nem fűződnek a teljesítés elmulasztásnak a jogkövetkezményei (Ptk. 6:48. §) Mivel a kötelezett a pénztartozás jogosultja követeléséről mind a fizetési felszólítás, mind a számla megküldéséből tudomást szerezhet, bármelyik kézbesítése alkalmas a Ptk. 6:130. § (1) bekezdése alapján a teljesítési határidő pontos meghatározására. A jogszabályi rendelkezésben
- található distinkciónak tehát nem tulajdonítható az alperesi értelmezés szerinti, a követelés érvényesítését kizáró tartalom abban az esetben sem, ha a számlakibocsátásra kötelezett fél csak fizetési felszólítást küld a kötelezettnek.
- [34] Ilyen értelmezésre a Ptk. 6:150. § [közbenső szerződésszegés] rendelkezéseiből sem lehet jutni. A közbenső szerződésszegést olyan magatartás vagy mulasztás valósíthat meg, amely akadályozza a másik fél szerződésből származó valamely kötelezettségeinek a teljesítését. A közbenső szerződésszegés tehát általában nem a másik fél teljes, hanem csak a közbenső szerződésszegéssel érintett, azzal okozati összefüggésben álló kötelezettségének a megszegését zárja ki. Tekintettel arra, hogy a jogosult nem a számlázással, hanem a saját szolgáltatásának a teljesítésével tesz eleget szerződéses kötelezettségének, a számlaadás a perbeli esetben sem volt szerződéses kötelezettsége a felperesnek, így – a már kifejtettek szerint – a számla kiállítása nélkül is megnyílik igénye az ellenszolgáltatás teljesítésének követelésére. Az alperesi értelmezését cáfolja a Ptk. 6:121. §-a is, amely nem sorolja fel a *naturalis obligatio*ók között a számla hiányában követelt pénztartozást. Az alperes által a felülvizsgálati kérelemben felhívott egyéb anyagi jogszabályok sem tartalmaznak olyan rendelkezést, amely az ilyen módon követelt pénztartozások bírósági eljárásban való érvényesítését kizárnák.
- [35] A Kúria – mint ahogy arra már a Pfv.20.218/2019/9. számú ítéletében is rámutatott – a Ptk. 6:150. §-a vonatkozásában a Legfelsőbb Bíróság GK 66. számú kollégiumi állásfoglalása indokolása a Ptk. normaszövegének értelmezésében, a jogi érvelés alátámasztásában továbbra is felhasználható, ugyanis – ahogy azt a Kúria Polgári Kollégiuma az 1/2014. Polgári jogegységi határozat indokolásának 5. pontjában kimondta – az a Ptk.-ba beépítésre került. Mindez egyben azt is jelenti, hogy a kollégiumi állásfoglalás és az azon alapuló bírói gyakorlat továbbra is irányadó.
- [36] Helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság arra is, hogy más jogág(ak)ra tartozó kérdés, hogy milyen következményei lehetnek a felperesre nézve a számlakiállítási kötelezettség teljesítése elmulasztásának. Az Áfatv. és Katatv. rendelkezései ugyanis nem szerződésből eredő jogra vagy kötelezettségre, hanem az adott jogszabály által adóalanyak minősülő személyre vonatkoznak, tehát az Áfatv. és Katatv. hivatkozott rendelkezéseinek a megsértése adójogi szankciót vonhat maga után. Az alperes egyéb hivatkozásai kapcsán a Kúria utal a Pfv.21.254/2013/7. számú részítéletében már kifejtett, de jelen ügyben is irányadó jogértelmezésre, amely szerint, ha a más jogági szabály olyan tilalmat tartalmaz, amelynek sérelme csak az adott jogág relációjában, a jogág funkciójához képest jogellenes és ezért az csak a külön jogág által szankcionált, úgy a polgári jog szempontjából ezeknek a jogszabályoknak a sérelme irreleváns, a polgári jogág feladatát, funkcióját nem érinti. A szerződés ilyenkor polgári jogi szempontból a jogszabálysértés ellenére sem érvénytelen. Mindezek alapján a jogerős marasztaló ítélet nem sérthette a Ptk. 6:130. §-a, 6:150. §-a

- mellett a Ptk. egyéb, valamint az Áfatv., Katatv. és Számv. tv. felhívott rendelkezéseit sem.
- [37] Tévesen állította az alperes azt is, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a Kúria Pfv.20.052/2022/9. és Pfv.20.138/2022/6. számú határozatától.
- [38] E körben elsődlegesen azt kell hangsúlyozni, hogy a Pp. 406. § (1) bekezdése és 413. § (1) bekezdés c) pontja szerint a felülvizsgálati kérelem kötelező tartalmi eleme a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozás esetén a Kúria közzétett határozatának és annak azon részének a megjelölése, amelytől a felülvizsgálattal támadott ítéleti rendelkezés jogkérdésben eltér. Figyelemmel azonban arra, hogy a megjelölt határozatok csak abban az esetben vethetők össze a támadott jogerős ítélettel, ha az azokban felmerülő jogkérdés azonos és az azok megítélése alapjául szolgáló releváns tényállás is csak lényegtelen, mellékes elemekben különbözik, a félnek a felülvizsgálati kérelmében be kell mutatnia az ügyszabályozást, azaz a releváns tények lényegi hasonlóságát és az alkalmazott jogi szabályozás egyezőségét.
- [39] A Pfv.20.052/2022/9. számú határozat eltérő tényállás mellett született, a felek közötti jogviszony ugyanis a Közbeszerzési törvény hatálya alá tartozott és a felek a szerződésükben rendelkeztek a számlázás módjáról, azt a szerződésük részévé tették. Erre tekintettel a felülvizsgálat tárgyát képező jogerős ítéletekben alkalmazott, így Kúria által a felülvizsgálati eljárásban vizsgált és értelmezett jogszabályok köre teljesen eltért. A Pfv.20.138/2022/6. számú határozat is eltérő tényállást tartalmaz. A megállapított tényállás alapján ugyanis a kötelezetti késedelmet kizáró jogosulti késedelem tekintetében nem volt jelentősége annak, hogy kellett-e kiállítani számlát vagy sem (Kúria Pfv.20.138/2022/6. számú ítélet [44] bekezdés). A határozatok tehát nem feleltek meg az összevethetőség fent írt követelményeinek.
- [40] A Kúria a kifejtettek alapján a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése szerint hatályában fenntartotta, mert az megfelelt a felülvizsgálat tárgyává tett jogszabályi rendelkezéseknek.

(Kúria Pfv.V.20.571/2023/12.)

113 Amennyiben az egyik szerződéskötő fél egy törvényben szabályozott, ezért erkölcsi értelemben értékselemleges szerződés megkötése által valósíthatja meg a súlyos bűncselekménynek minősülő magatartását, ez a körülmény akkor is jóerkölcsbe ütközővé teheti a szerződést, ha erről a szándékról a másik szerződéskötő félnek nem volt tudomása [1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 200. § (2) bek., 339. § (1) bek.; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 264. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. és II. rendű alperes 2009. év folyamán megállapodtak abban, hogy az ismeretségi körükbe tartozó személyektől az I. rendű alperes által kifejlesztett „S.” fantázia nevű sebkezelő gél gyártására hivatkozva pénzkölcsönöket vesznek fel. Az I. és II. rendű alperesnek a kölcsönösszegek visszafizetése már akkor sem állt szándékában, amikor a kölcsönösszegeket átvették, céljuk az volt, hogy azokat egymásközt elosztva jogtalan haszonra tegyenek szert.
- [2] A II. rendű alperes 2011. tavaszán megkérte a vele ismerősi viszonyban álló felperest, hogy befektetési célból találkozzon az I. rendű alperessel. A találkozó az I. rendű alperes budapesti magánrendelőjében történt meg, ahol az I. rendű alperes a II. rendű alperes jelenlétében a gél forgalomba hozatalára 50 000 000 forint kölcsönt kért a felperestől.
- [3] A felperes mindösszesen 23 500 000 forint kölcsönt adott az I. rendű alperesnek. A II. rendű alperes a jogügylet során az I. rendű alperes megbízottjaként járt el. A kölcsönszerződést 2011. március 23-án írásba foglalták, visszafizetési határidőként 2011. május 23-át jelölték meg. A felperes a lejárat határidő után a kölcsönösszegeből 1 600 000 forintot kapott vissza.
- [4] A felperes 2013. március 4-én feljelentést tett az I. és II. rendű alperesek ellen bűncselekmény alapos gyanúja miatt, mert kölcsönkértek tőle 23 500 000 forintot, amit nem fizettek vissza. A felperes nyilatkozott arról, hogy a 23 500 000 forint megfizetésére vonatkozóan polgári jogi igényt érvényesít, és kéri az alperesek vagyonának zár alá vételét ezen összeg biztosítása érdekében.
- [5] A büntetőügyben 2020. január 21-én megtartott tárgyaláson tanúként kihallgatott felperes a polgári jogi igényét fenntartotta.
- [6] A büntető bíróság ítéletében megállapította, hogy az I. és II. rendű alperes (a büntetőügyben I. és III. rendű vádlott) bűnös 7 rendbeli társtettesként három esetben folytatatosan elkövetett csalás bűntettében, és emiatt őket halmazati büntetésként két év börtön fokozatú szabadságvesztésre ítélte, aminek a végrehajtását mindkét vádlott esetében két év próbaidőre felfüggesztette. A felperes polgári jogi igényét a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 560. § (1) bekezdés n) pontja alapján egyéb törvényes útra utasította.
- [7] Az ítélet a II. rendű alperes vonatkozásában első fokon, az I. rendű alperes vonatkozásában másodfokú bíróság helybenhagyó végzésével 2022. január 17-én emelkedett jogerőre.
- [8] A büntetőügyben meghozott elsőfokú ítélet ellen a felperes nem fellebbezett, az ítélethirdetésen nem volt jelen, az elsőfokú ítéletet 2021. április 9-én vette át.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [9] A felperes 2022. április 4-én előterjesztett keresetében egyetemlegesen kérte kötelezni az alpereseket 21 900 000 forint, ennek 2011. március 23. napjától a kifizetésig járó jegybanki alapkamat plusz 8% késedelmi kamata megfizetésére bűncselekménnyel okozott kár megtérítése címén a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 339. és 344. §-a alapján.
- [10] Az I. rendű alperes a kereset elutasítását kérte.
- [11] Elsősorban arra hivatkozott, hogy a felperes igénye elévült, mert a kölcsönszerződésbe foglalt 2011. május 23-i teljesítési határidőhöz képest a felperes a büntetőtárgyaláson 2020. január 21-én előterjesztett polgári jogi igénye elévült. A gyakorlat szerint csak az a polgári jogi igény alkalmas az elévülés megszakítására, amelyet a bíróság érdemben bírál

- el. A büntetőeljárás megindítása nem szakítja meg az elévülést.
- [12] Erdemben a kereset elutasítását azért kérte, mert állítása szerint nem ő tartozik a felperesnek. Nincs kártérítési felelőssége a felperessel szemben, a kölcsönszerződésben félként nem szerepel. Vitatta a büntetőbíróóság által megállapított tényállást és a bűnösségét is, állította, hogy maga is áldozat, akit a II. rendű alperes és a büntetőeljárásban még szereplő II. rendű vádlott felhasznált arra, hogy tőle és más személyektől pénzt csaljanak ki, neki magának is tetemes vagyoni kárt okoztak. Ő maga is tévedésben volt. Állításának igazolására kérte, hogy a bíróság hallgassa meg személyesen, szükség esetén szembesítse a felperessel. Hivatkozott arra, hogy a II. rendű alperes ellenkérelemmel sem élt, a két alperest külön kell kezelnie a bíróságnak, és nem állapítható meg az egyetemleges felelősségük sem. A követelés összecszerűségét nem vitatta.
- [13] A II. rendű alperes ellenkérelmet nem terjesztett elő.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [14] Az elsőfokú bíróság kötelezte az alpereseket, hogy fizessenek meg a felperesnek tizenöt nap alatt egyetemlegesen 21 900 000 forintot, ennek 2011. március 23-tól a kifizetésig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [15] Ítélete jogi indokolásában rögzítette, hogy a jogvitára a régi Ptk.-t kell alkalmazni, és ismertette annak 200. § (2), 339. § (1), 344. § (1), 326. § (1), (2), 327. § (1), (2) és 301. § (1) bekezdését.
- [16] Arra tekintettel, hogy az alperesek magatartása csalást valósított meg, az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a kereset nem bírálható el a kontraktuális felelősség szabályai szerint. A szerződésszegéssel okozott kár megtérítése vagy a szerződés megtámadása érvénytelenségi okból érvényes szerződést feltételeznek. A perbeli kölcsönszerződés azonban az elsőfokú bíróság szerint – minthogy az alperesek csalást valósítottak meg –, érvénytelen, semmis, jóerkölcsbe ütköző szerződés, amely semmisséget a bíróság hivatalból észleli. A jogvitát szerződésen kívüli károkozás, a deliktuális felelősség szabályai szerint bírálta el, ezért nem tulajdonított jelentőséget a szerződésbe foglalt visszafizetési határidőnek vagy a szerződésben feltüntetett kölcsönbe vevő személyének.
- [17] A kártérítés a károkozaskor nyomban esedékes, ez az időpont a felek egyező előadása szerint 2011. március 23. napja volt. A felperes a 2013. március 4-én kelt feljelentésében polgári jogi igényt terjesztett elő. A feljelentés hatósághoz érkezése nem bizonyított, de bizonyosan 2013. június 13. napja előtti, mert akkor már a felperest tanúként hallgatták meg.
- [18] A régi Ptk. 327. § (1) és (2) bekezdésére utalva az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy az elévülés megszakításához nem feltétel a polgári jogi igény érdemi elbírálása. A régi Ptk. 327. § (2) bekezdése szerint az elévülés a büntetőeljárás jogerős befejezése, jelen esetben a másodfokú bíróság 2022. január 17. napján meghozott helybenhagyó végzése után kezdődik újra. Az öt éves elévülési határidőt 2011. március 23-át követően a 2013. március 4-én kelt feljelentés megszakította, és az elévülés 2022. január 17-én kezdődött újra.
- [19] A régi Ptk. hatálya alatt ismert volt olyan gyakorlat, amely szerint az elévülést a követelésnek csak az olyan bírósági úton való érvényesítése szakította meg, amely érdemi elbírálással zárult. Ez épült be a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:25. § (1) bekezdés c) pontjába. Amíg a felperes nem volt abban a helyzetben, hogy tudott arról, a polgári jogi igény előterjesztésével a vagyoni igényét érvényesíti, azaz az elsőfokú ítéletről való tudomásszerzésig, a követelést menthető okból nem érvényesítette, tehát az elévülés nyugodott. A régi Ptk. 326. § (2) bekezdése értelmében a követelést egy éven belül érvényesíthette az akadály megszűnésétől. Ennek a felperes eleget tett, mert a polgári jogi igénye egyéb törvényes útra utasításáról 2021. április 9-én szerzett tudomást, és ehhez képest egy éven belül, 2022. április 4-én terjesztette elő a keresetlevelét. Annak az elsőfokú bíróság nem tulajdonított jelentőséget, miért utasította az elsőfokú büntetőbíróóság a törvény egyéb rendes útjára a polgári jogi igényt.
- [20] A régi Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti szerződésen kívül okozott kár esetén a károkozó felelőssége akkor állapítható meg, ha bekövetkezett a kár, a károkozó magatartás és a kár között okozati összefüggés van, a károkozó magatartás jogellenes és felróható. A kár bekövetkezett 21 900 000 forint összegben. Az összecszerűséget az alperesek nem vitatták. Azt, hogy az alperesek együtt jogellenes felróható magatartással okozták a felperesnek kárt, az elsőfokú bíróság a jogerős büntetőítéletből állapította meg. Amennyiben eltérő tényállást állapítana meg, úgy az I. rendű alperes büntetőjogi felelősségét vonná kétségbe, ami – törvény szerint – nem lehetséges. Az I. rendű alperes a jogerős ítélettel szemben mindösszesen annyi bizonyítási indítványt tett, hogy a bíróság hallgassa meg őt személyesen, majd szükség esetén szembesítse a felperessel. A fél személyes meghallgatása polgári perben nem bizonyíték, és nem bizonyíték a szembesítése sem. Az elsőfokú bíróság a tényállást a jogerős büntetőhatározattal egyezően állapította meg, és így az alperesek kártérítési felelőssége a régi Ptk. 339. § (1) bekezdése szerint fennáll a felperessel szemben.
- [21] Rendelkezése szerint az alperesek mint közös károkozók a kárért egyetemlegesen felelnek a régi Ptk. 344. § (1) bekezdése alapján.
- [22] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes tévesen jelölte meg kamatmértéket, arról az elsőfokú bíróság a régi Ptk. 301. § (1) bekezdése alapján határozott.
- [23] Az ítélet ellen az I. rendű alperes fellebbezett.
- [24] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét megváltoztatta, és az I. rendű alperessel szemben a keresetet elutasította.
- [25] Előjáróban rögzítette, hogy a másodfokú eljárásban a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 370. § (4) bekezdése alapján a felek tudomására hozta, hogy a kölcsönszerződés jóerkölcsbe ütközése körében jogi álláspontja eltér az elsőfokú bíróság álláspontjától, továbbá hivatalból észlelte, a felperes és II. rendű alperes által 2011. március 23-án aláírt

- kölcsönszerződés színlelt, érvénytelen, az más személyek között létrejött szerződést leplez. Az I. rendű alperes a fellebbezését a tájékoztatással érintett körülményekre kiterjesztette, e körben is kérte a Pp. 369. § (4) bekezdése alapján az anyagi jogi felülbírálatot, míg a felperes a fellebbezés kiterjesztésre nem tett észrevételt, keresetváltoztatással nem kívánt élni, azt az eredeti jogcímen tartotta fenn.
- [26] A másodfokú bíróság rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság a döntése alapjául szolgáló tényállást túlnyomórészt helyesen állapította meg, azt azonban a másodfokú bíróság részben akként módosította, hogy a kölcsönszerződés nem alperesek és a felperes között, hanem I. rendű alperes és a felperes között jött létre, a II. rendű alperes a jogügylet során az I. rendű alperes megbízottjaként járt el. A 2011. március 23-án a felperes és a II. rendű alperes által írásba foglalt kölcsönszerződés a felperes és az I. rendű alperes között létrejött kölcsönszerződést leplezte.
- [27] A módosított tényállás alapján a másodfokú bíróság a jogvita érdemét illetően az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetésre jutott az I. rendű alperest illetően.
- [28] Hivatkozott a Pp. 263. § (2) és 264. § (1) bekezdésére. E rendelkezésekből azt a következtetést vonta le, hogy a polgári bíróság nem térhet el a bűnösség kérdésében elfoglalt büntetőbírói állásponttól, azzal ellentétesen nem juthat arra a következtetésre, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt. A kártérítési kötelezettség körében megállapíthat eltérő tényállást, vagy eltérően mérlegelhet, vagy akár kármegosztást alkalmazhat, ha a károsult közreható magatartása megállapítható, a bűnösség kérdésére is kiható, a büntetőítélettel ellentétes megállapítást azonban nem tehet, nem állapíthatja meg a büntető törvényi tényállás valamely szükségszerű elemének, illetve arra utaló ténynek a hiányát sem (Kúria Pfv.21.471/2021/6.).
- [29] A büntetőbíróság az I. rendű alperes bűnösségét jogtalan haszonszerzés érdekében történt kölcsönfelvétellel megvalósított csalás büntetében állapította meg azzal, hogy a felperes tévedésbe ejtése akként valósult meg, hogy I. rendű alperesnek és társainak már a kölcsönösszegek felvételekor sem volt visszafizetési szándéka. Így helyesen jutott az elsőfokú bíróság arra következtetésre, hogy a büntetőítélettől eltérő tényállás megállapítása az I. rendű alperes büntetőjogi felelősségének kétségbevonását jelentené. Az I. rendű alperes és a felperes között kölcsönjogviszony létrejött vagy az I. rendű alperes saját tévedése a jogügylete célját illetően a polgári perben nem vizsgálható. Helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor a jogerős büntetőítélet alapján állapította meg a tényállást, és nem követett el eljárási szabálysértést az I. rendű alperes személyes meghallgatásának mellőzésével sem, az e körben kifejtett indokaival a másodfokú bíróság egyetértett.
- [30] A másodfokú bíróság azért módosította részben a tényállást, mert az I. rendű alperes kért kölcsön 50 000 000 forintot a felperestől a „S.” gél forgalomba hozatalára, valamint a kölcsönösszegek átvételekor II. rendű alperes az I. rendű alperes megbízásából járt el, az összeget továbbította I. rendű alperesnek. Tény, hogy az írásba foglalt kölcsönszerződésben a felperes szerepel kölcsönadóként, a II. rendű alperes pedig kölcsönvevőként, de a másodfokú bíróság álláspontja szerint ez a kölcsönszerződés a régi Ptk. 207. § (6) bekezdése szerint színlelt volt, ami a felperes és I. rendű alperes között létrejött kölcsönszerződést leplezte. A színlelés a szerződés alanyai – jelen esetben a kölcsönvevő – személyében állt fenn, az írásba foglalt kölcsönszerződés a felperes mint hitelező és a valójában szerződni kívánó I. rendű alperes közötti kölcsönszerződést leplezte. A felperes és az I. rendű alperes közötti mögöttes leplezett szerződés létrejött, a polgári jogi jogviszony fennállta megállapítható (BH 2007.158.).
- [31] Az elsőfokú bíróság a jogalanyok tekintetében színlelt szerződésre vonatkozóan a Pp. 237. § (3) bekezdés *b)* pontja szerinti anyagi pervezetést nem végezte el, a másodfokú bíróság e körben saját anyagi pervezetését elvégezte, ennek eredményeként módosította a megállapított tényállást.
- [32] A polgári jogi kárfelelősség kérdésében a polgári perben eljáró bíróságnak az ugyanazon cselekményt elbíráló büntetőítélettől függetlenül önállóan kell döntenie, hiszen a felek szerződéses jogviszonyban álltak egymással, a kölcsönszerződés létrejöttét a büntetőítélet tényállása is rögzíti. Ennek ellenére a felperes keresetében – és a másodfokú eljárásban is – a régi Ptk. 339. §-a, tehát a szerződésen kívül okozott kár szabályai alapján kérte marasztalni az alpereseket. A felperes tudatában volt a kölcsön jogviszony fennálltának, de ennek nem tulajdonított jelentőséget, mivel az alperesek a kölcsönügyletek során bűncselekményt követtek el, így a keresetét bűncselekménnyel okozott kár, tehát szerződésen kívül okozott kár jogcímen tartotta fenn.
- [33] Az elsőfokú bíróság a kölcsönszerződés létrejöttének megállapítása ellenére akként marasztalta az I. rendű alperest a régi Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján deliktualis kárfelelősségi jogcímen, hogy a csalás bűncselekmény elkövetése miatt jóerkölcsbe ütközönek, azaz semmisnek tekintette a kölcsönszerződést, amely semmisséget az ítéleti indokolás szerint hivatalból észlelt. Ezzel kapcsolatban azonban nem tett eleget a Pp. 237. § (3) bekezdés *b)* pontja szerinti anyagi pervezetési kötelezettségének. Ez a mulasztása a másodfokú eljárásban orvosolható volt, figyelemmel arra, hogy a másodfokú bíróság az e körben kifejtett jogkövetkezéssel nem értett egyet, jogi álláspontja attól eltért.
- [34] A régi Ptk. 200. § (2) bekezdésének rendelkezése azt fejezi ki, hogy a szerződéses szabadság nem korlátlan: a törvény nem fogadja el érvényesnek azokat a szerződéseket, amelyek nyilvánvalóan sértik az általánosan kialakult erkölcsi normákat. A jóerkölcsbe ütközönek az a szerződés minősül, amelyet jogszabály nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege, azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi normákat vagy szokásokat nyilvánvalóan sérti, és ezért azt az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek, elfogadhatatlannak minősíti (EBH 2005.1234.). A szerződés nyilvánvalóan

- jóerkölcsbe ütköző voltának megítélésénél nem a szerződő fél egyéni érdeksérelmét kell vizsgálni, hanem azt, hogy maga a jogügylet társadalmilag elítélendő-e, a szerződő felek által elérni kívánt közös célt az általános társadalmi megítélés egyértelműen tisztességtelennek tartja-e.
- [35] A felek között a régi Ptk. 523. §-ában szabályozott kölcsönszerződés jött létre, amely tárgya, jellege alapján nyilvánvalóan nem ütközik a társadalom általános értékítéletébe. A jogerős büntetőítelet alapján tény, hogy az I. rendű alperesnek és társainak már a szerződés megkötésekor sem állt fenn a kölcsön visszafizetésére vonatkozó szándéka (és ezzel a csalás büntetettét megvalósították), ez azonban olyan, a felperes előtt a szerződéskötéskor nem ismert titkos fenntartásnak, illetve rejtett indoknak minősül, ami a régi Ptk. 207. § (5) bekezdése alapján a szerződés érvényessége szempontjából közömbös. Önmagában az, hogy az I. rendű alperes a kölcsönszerződés megkötése során tanúsított akarat hibája (amely szerint ténylegesen a kölcsönt nem akarta visszafizetni) bűncselekményt valósított meg, nem eredményezi a megkötött szerződés érvénytelenségét, mivel az egyoldalú színlelés közömbös a szerződés érvényessége szempontjából. Ezért – ellentétben az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával – a felek jogviszonyát az érvényesen létrejött kölcsönszerződés alapján, a kontraktuális felelősség szabályai szerint kell elbírálni.
- [36] A felperes a másodfokú bíróság anyagi pervezetését követően sem módosította a keresete jogcímét, érvényesíteni kívánt jogként a régi Ptk. 339. §-a szerinti, szerződésen kívül okozott kár megtérítése iránti igényt tartotta fenn. Ezt a jogcímet a másodfokú bíróság azonban alaptalannak minősítette, a felek közötti szerződéses jogviszonyra figyelemmel a szerződésen kívüli károkozás szabályai szerint a jogvita nem bírálható el. Ezért a felperes által előterjesztett jogcím alapján a keresetet az I. rendű alperessel szemben elutasította.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [37] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.
- [38] Kifejtette, hogy a másodfokú bíróság a szerződés jóerkölcsbe ütköző voltát azzal utasította el, hogy a felperes és a II. rendű alperes által írásba foglalt kölcsönszerződés a kölcsönnevő személyére tekintettel színlelt (semmis), azzal a felperes és az I. rendű alperes között ténylegesen, szóban létrejött kölcsönszerződést leplezték, amely leplezett szerződés viszont érvényes.
- [39] A felperes idézte Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 373. § (1) bekezdését, a csalás törvényi tényállását, és a Btk. 13. §-át, a tettes fogalom meghatározását. Az irányadó tényállás szerint az alpereseknek a kölcsönösszeg visszafizetése már akkor sem állt szándékukban, amikor a kölcsönösszeget átvették, céljuk az volt, hogy a kölcsönösszeget egymás között elosztva jogtalan haszonra tegyenek szert. Ennek megfelelően az alpereseket társtettesként elkövetett csalás büntetésében mondták ki bűnösnek, a felperes a büntetőügy sértettje volt. Rámutatott, hogy számos esetben a csalás egy kölcsönügylet kapcsán valósul meg. Az elkövető szándéka ilyenkor valójában nem a megállapodás szerinti teljesítés, hanem a jogtalan haszonszerzés.
- [40] Az irányadó tényállás szerint az alperesek szándékegységben, egymás jelenlétében, jogtalan haszonszerzési céllal, közösen ejtették tévedésbe a felperest, tudva azt, hogy az általa nyújtott kölcsönt nem fogják visszafizetni. Ebből adódóan a felperes és a II. rendű alperes által írásba foglalt kölcsönszerződés, továbbá a másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperes és az I. rendű alperes közötti szóbeli megállapodás is kizárólag a csalás büntett eszközcselekményeként értékelhető, amely nyilvánvalóan sérti az általánosan kialakult erkölcsi normákat, és mint ilyet jóerkölcsbe ütközőnek kell tekinteni. Hivatkozott e tárgyban az EBH 2005.1234. és az EBH 2003.956. és a BH 2004.21. számú döntésekre.
- [41] A Kúria a Pfv.VI.21.028/2011/6. számú döntésében utalt az EBH 2003.956., a BH 2007.188., a BH 2004.407., a BH 2002.310., a BH 2001.572., továbbá a BDT 2008.1868. számú jogesetekre, amelyek közös jellemzőjeként jelölte meg azt a körülményt, hogy csak az egyik fél törekedett a szerződéskötéssel társadalmilag elítélendő célok elérésére és ennek alapján a bíróságok a jóerkölcsbe ütközés tényét minden további nélkül megállapították.
- [42] A Kúria büntetőügyben eljáró tanácsa Bfv.II.1202/2015/17. számú határozatában rámutatott, hogy azokban az esetekben, amikor a szerződés megkötésével lezáruló kölcsönigénylési folyamat során az „adósnak” (csalónak) eleve nincs teljesítési szándéka, nem keletkezik polgári jogviszony a terhelt (adós) és a sértett (hitelező) között.
- [43] A felperes szerint nehezen értelmezhető egy olyan álláspont, miszerint a sértett a csalóval – akinek fizetési készsége eleve nincs – akarategységben lenne a kölcsön során, hiszen az elkövető akarata a tévedésbe ejtéssel elérni kívánt jogtalan haszonszerzésre, míg a sértetté kölcsönre irányul, amelynek lényege szerint az adós egy későbbi időpontban visszafizeti a kölcsön összegét és annak kamatát. Az irányadó tényállás szerint az I. rendű alperes is fizetési készség hiányában, a felperest tévedésbe ejtve jutott a felperes által nyújtott pénzüsszeghez. A folyamat során az I. rendű alperesnek nem volt kölcsönszerződés megkötésére irányuló akarata, így konszenzus hiányában a felek között polgári jogi értelemben nem jött létre szerződés. A Kúria a hivatkozott büntetőügyben meghozott határozatában rámutatott, hogy azon kölcsönügyletekben, amelyekben az elkövető részéről eleve hiányzik a fizetési készség, és így a felek között nincs valóságos akaratelhatározás, a „szerződés” legfeljebb formális értelemben tekinthető színleltnek.
- [44] Az elsőfokú bíróság helytállóan a szerződés jóerkölcsbe ütközése miatti semmisséget állapított meg, de megállapítható az is, hogy a felek között létrejött szerződés annak jogszabályba ütköző volta miatt is semmis [rég Ptk. 200. § (2), 234. § (1) bekezdés]. A bűncselekményt is megvalósító magatartás jogszabályba ütközik, túl azon, hogy a régi Ptk. 4. §-ában rögzített polgárjogi alapelveket is sérti az alperesek károkozó magatartása.

- [45] A felperes szerint a másodfokú bíróság az irányadó tényállásból téves jogi következtetéseket vont le, amikor megállapította, hogy a II. rendű alperes és a felperes által írásba foglalt szerződés nem ütközik a jóerkölcsbe, hanem színelte, amely a felperes és az I. rendű alperes között, szóban megkötött, érvényes és jóerkölcsbe nem ütköző kölcsönszerződést leplezte. Téves az a jogi következtetés, hogy az alpereseknek, így az I. rendű alperesnek az a szándéka, amely szerint már a kölcsön igénylésekor, illetve átvételekor tudta, hogy azt nem fogja visszafizetni, az a felperes előtt a szerződéskötéskor nem ismert titkos fenntartásnak, illetve rejtett indoknak minősül. A másodfokú bíróság téves jogkövetkeztetéseit sértik a régi Ptk. 198. § (1), 200. § (2), 205. § (1)–(2) és 207. § (5)–(6) bekezdéseiben foglaltakat.
- [46] A felperes és az alperesek között nem jött létre olyan érvényes szerződés, amelyből jogokat vagy kötelezettségeket lehetne származtatni. A csalás eszközselekményeül szolgáló, jogtalan haszon megszerzésére irányuló szerződés nyilvánvalóan sérti az általánosan kialakult erkölcsi normákat, azt az általános közfelfogás tisztességtelennek, elfogadhatatlannak minősíti, vagyis a jóerkölcsbe ütközik.
- [47] Mindkét esetben nyilvánvaló, hogy a felperes nem alapíthatta keresetét a kontraktuális, hanem csak és kizárólag a deliktuális felelősség szabályaira. Az alpereseket társtettesként elkövetett csalás büntetében mondták ki jogerősen bűnösnek, többek között a felperes sérelmére elkövetett csalás büntetének elkövetése miatt. A Pp. 264. § (1) bekezdésének értelmezésénél abból kell kiindulni, hogy a büntetőügyben eljáró bíróság minden esetben a Btk.-ban meghatározott valamely konkrét bűncselekményben állapíthatja meg a terhelt bűnösségét. A büntetőjogi felelősség pedig akkor áll fenn, ha valamely cselekmény vagy mulasztás kimeríti az adott törvényi tényállás valamennyi elemét. A csalás törvényi tényállása szerint, aki jogtalan haszonszerzés végett más tévedésbe ejt vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz, csalást követ el. A polgári bíróság a Pp. értelmében e törvényi tényállás valamennyi elemét illetően követe van. Ezért az elsőfokú bíróság helyes következtetést vont le, amikor a jogvitát a deliktuális felelősség szabályai szerint [rég Ptk. 339. § (1), 344. § (1) bekezdés] bírálta el. A jogerős ítélet e jogszabályi rendelkezéseket sérti.
- [48] Az I. rendű alperes a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.
- [49] Elsőként arra hivatkozott, hogy a felperes és a II. rendű alperes már korábban ismerték egymást, és a II. rendű alperes volt a kölcsönügylet kezdeményezője és nem az I. rendű alperes.
- [50] A büntetőeljárás előzményei kifejtését követően rámutatott, hogy jogilag megalapozottnak tekinthető az az álláspont, amely szerint az I. rendű alperest a vádlott-társak először tévedésbe ejtéssel, majd a letartóztatás mint komoly félelemkeltésre alkalmas, súlyos hátrány kilátásba helyezésével felhasználták a csalások elkövetéséhez. A Btk. 13. § (2) bekezdése adja meg a közvetett tettes fogalmát. Közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását [...] kényszer vagy fenyegetés miatt nem büntethető, illetve tévedésben levő személy felhasználásával valósítja meg. A tévedésbe ejtett személy, ha gondatlanság terheli, az adott bűncselekménynek van gondatlan alakzata, gondatlanságból elkövetett bűncselekményért felelősségre vonható. Jelen ügy kapcsán fontosnak tartotta rögzíteni, hogy a csalás mint célzatos bűncselekmény csak egyenes szándékkal követhető el, nincs gondatlan alakzata. Tévedés és így büntethetőséget kizáró ok a Btk. 20. § (1) bekezdése alapján, amelynek értelmében nem büntethető az elkövető olyan tény miatt, amelyről az elkövetéskor nem tudott, és az I. rendű alperes a terhelt közrejátszásának következményeként abban a téves feltevésben volt, hogy a II. rendű alperes által átvett összegeket a sebgyógyító géll gyártására fordítják majd. Az I. rendű alperes álláspontja szerint jelen ügy tárgyát képező csalás bünteténél szerepe legfeljebb a vádlott-társak mint közvetett tettesek által felhasznált személyként értelmezhető.
- [51] A másodfokú büntetőbíróság nem folytatott le bizonyítást, az elsőfokú büntetőbíróság a bizonyítékok értékelésénél szinte teljes egészében figyelmen kívül hagyta az I. rendű alperes vallomásait. Álláspontja szerint eljárása – a II. rendű alperesével ellentétben – jogellenesnek sem nevezhető, mivel a tényleges szerződéskötésről már csak később, a felperes tájékoztatását követően szerzett tudomást, miután a II. rendű alperes a saját nevében eljárva átvette a kölcsönösszeget, és a nemfizetéséről való szembesítést követően pedig eltűnt. Olyan esetben, amikor a károsodás bekövetkezése és a jogellenes magatartás között nagyon távoli az okozati összefüggés, vagy a jogellenes magatartástól függetlenül is bekövetkezett volna a kár, a bírói gyakorlat a kártérítésre irányuló igényt elutasítja (BH 1996.530.).
- [52] Előadta, hogy a bűncselekménnyel okozott kár nem egy önálló deliktuális felelősségi alakzat, a kárt okozó magatartás polgári jogi következményei nem változnak önmagában amiatt, mert a magatartás egyúttal bűncselekmény törvényi tényállását is kimeríti (BH 2011.101.).
- [53] A Pp. 263. § (2) bekezdése és 264. §-a helyes értelmezése az ítélezési gyakorlat szerint az, hogy a jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményeinek levonása iránt indított polgári perben eljáró bíróság megállapíthat a büntetőügyben hozott ítélettel eltérő tényállást, de azzal a korlátozással, hogy nem állapíthatja meg, az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt.
- [54] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a kárkötelelem hiányának bizonyítására vonatkozóan még személyes meghallgatást sem rendelt el, hanem minimális módosításokkal áttemelte a büntető ügyben keletkezett határozatokban foglaltakat. Olyan esetben, amikor a károsodás bekövetkezése és a jogellenes magatartás között nagyon távoli az okozati összefüggés, vagy a jogellenes magatartástól függetlenül is bekövetkezett volna a kár, a bírói gyakorlat a kártérítésre irányuló igényt elutasítja. E körben hivatkozott a BH 2011.101., BH 1996.255. döntésre és a Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.206/2011/6. számú határozatára.
- [55] Álláspontja szerint a felperes iratellenesen írta le az ügy tényállását a felülvizsgálati kérelmében, mert ténybeli tévedés az az állítása, hogy a II. rendű

- alperes mellett az I. rendű alperesnek a kölcsönösszegek visszafizetésének szándéka nem állt fenn a kölcsönösszegek átvételekor, mivel az I. rendű alperes nem vette át a kölcsönösszegeket. A büntetőbíróság által megállapított tényállást a polgári perben eljáró bíróságok egy az egyben átvették, és ott az I. rendű alperes közreműködésének hiányát egyértelműen rögzítették. Azt is tévesnek minősítette, hogy II. rendű alperes az I. rendű alperes megbízásából járt el. A másodfokú bíróságnak ezzel a fikciójával sem értett egyet azzal együtt, hogy a másodfokú bíróság érdemben helyes döntést hozott.
- [56] Sem a régi Ptk. 339. § (1), 344. § (1), sem a régi Ptk. 318. §-a alapján nem állapítható meg kárfelelőssége a kölcsönösszerződés teljesítésének elmaradása miatt. Nem az I. rendű alperes volt a szerződés kötelezettje, nem volt szerződő fél, nem ő vette át a kölcsönösszeget, és a tévedésbe ejtési szándékot illetően az előzetes egyeztetések során sem volt akarategységben II. rendű alperessel, mivel saját maga is tévedésben volt.
- [57] A másodfokú bíróság jogerős döntése jogkérdésben nem tért el a Kúria joggyakorlatától.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [58] A felülvizsgálati kérelem a következők miatt alapos.
- [59] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 406. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással lehet kérni. Az e tárgyban irányadó 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmében a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslati jellegéből következő, hogy a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél által megjelölt, tartalmában is kifejtett anyagi és eljárásjogi jogszabálysértéseket vizsgálhatja. A felülbírálat tartalmi és perjogi kereteit a felülvizsgálati kérelem határozza meg [Pp. 413. § (1) bekezdés b), c) pont, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3., 4.].
- [60] A felperes keresete a deliktuális felelősség szabályán alapult arra tekintettel, hogy jogerős büntetőítélet mondta ki az alperesek büntetőjogi felelősségét a sérelmére elkövetett vagyoni elleni bűncselekményben. A jelen perben meghozott első- és másodfokú ítélet közötti eltérés abban állt, hogy lehet-e alkalmazni szerződés fennállása esetén a deliktuális felelősség szabályát. A jogerős ítélet szerint az adott esetben a szerződés jóerkölcsbe ütközés miatti érvénytelensége nem mondható ki, és a felperes a másodfokú bíróság anyagi pervezetését követően a keresetét nem módosította, jóllehet a másodfokú bíróság eleget tett az anyagi pervezetés körében a kötelezettségének, tájékoztatta a feleket, hogy szemben az elsőfokú ítélettel, hivatalból azt észlelte, hogy a felperes és a II. rendű alperes közötti 2011. március 23-án aláírt kölcsönösszerződés színlelt, érvénytelen, az mások közt létrejött szerződést leplez.
- [61] A felülvizsgálati kérelem viszont azon alapult, hogy bár létrejött egy kölcsönre vonatkozó megállapodás, mégsem keletkezett polgári jogi jogviszony. A felperes sérelmére megvalósított bűncselekmény eszközselekménye volt a szerződés, és így a jóerkölcsbe ütközés mégis megállapítható.
- [62] A BH2000. 260. számú döntés fogalmazta meg, hogy jó erkölcsbe ütközőnek minősül az a szerződés, amelyet jogszabály ugyan nem tilt, de azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat nyilvánvalóan sérti, és ezért az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek minősíti. A jóerkölcsbe ütközés fogalmának ezt a meghatározását a bírói gyakorlat általánosan elfogadottnak tekinti, ez azonban nem jelenti, hogy ez egy fix, zárt definíció lenne. A „jóerkölcsbe (közrendbe) ütköző szerződések érvénytelensége a modern magánjogok általánosan elfogadott szabálya és elve. Valamennyi esetben közös sajátosság ugyanakkor az, hogy ezt az érvénytelenséget olyan általános norma, generálklauzula mondja ki, amely a norma szintjén további értelmezési támpontot nem nyújt. A törvény szövege nem határozza meg, hogy mely esetek tartoznak ebbe a körbe, és nem nyújt segítséget törvényi értelmezés sem ahhoz, hogy vajon mit is kellene jóerkölcsön, illetőleg közrenden érteni.” (Menyhárd Attila: *A jóerkölcsbe ütköző szerződések*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2004, 86.).
- [63] A jogerős ítélet értelmében a szerződés akkor ütközik a jóerkölcsbe, ha a felek által kölcsönösen elérni kívánt cél ütközik a társadalmi elvárásoknak megfelelő értékítéletbe. A peres felek között azonban egy a régi Ptk.-ban szabályozott kölcsönösszerződés jött létre, amely tárgya és jellege alapján nem ütközhet a társadalom általános értékítéletébe. Az pedig, hogy a kölcsönnevelő oldalán eleve nem volt szándék a kölcsön visszafizetésére olyan egyoldalú szándék (titkos fenntartás, rejtett indok), ami közömbös a szerződés érvényessége szempontjából, így nincs ok a kontraktuális felelősség szabályaitól való eltérésre.
- [64] Ezzel szemben a bírói gyakorlat ismeri azokat az eseteket, amikor a felek egyikének szerződéskötési szándéka, a szerződés megkötésével elérni kívánt célja elegendő ahhoz, hogy a bíróság megállapítsa a szerződés jóerkölcsbe ütközését. Ilyen döntést tartalmaz a Kúria 2012. január 31. napján meghozott (így precedensképes) Pfv.VI.21.028/2011/6. számú határozata. E döntés utalt a BH 2004.21. számú döntésre, amely a következőket tartalmazza: „A jó erkölcs a kialakult értelmezés szerint – a polgári jogi értelemben – a társadalom általános értékítéletét, a magánautonómiának a társadalmi közmegegyezés által meghatározott korlátait, az általánosan elvárható magatartás zsinórmértékét fejezi ki. A szerződéses szabadság tehát nem korlátlan, a törvény nem fogadja el érvényesnek azokat a szerződéseket, amelyek nyilvánvalóan sértik az általánosan kialakult erkölcsi normákat. A (rég) Ptk. 4. §-a a kódex eszmei alapjaként emelte jogszabályi rangra azt az erkölcsi szabályt, hogy a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megfelelően kell eljárni a polgári jogi jogviszonyokban, és ez a szabály már a szerződéskötést célzó tárgyalások során is irányadó. Mindebből az következik, hogy az üzleti életben a tisztességesen gondolkodó emberek értékrendje az a mérce, amely a jó erkölcs absztrakt fogalmának meghatározásánál irányadó.”

- [65] A Pfv.VI.21.028/2011/6. számú határozat értelmében nem szükségeszerű, hogy mindkét fél tudata átfogja, a szerződés sérti az általánosan elfogadott erkölcsi normákat. A Kúria álláspontja szerint ilyennek minősült az a magatartás (jelentős kárt okozó csalás) is, amihez a Btk. 373. § (5) bekezdés *b)* pontja két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés büntetés alkalmazását rendeli. Az alperesek részéről úgy történt a felperestől a kölcsön kérése, majd a kölcsönösszeg felvétele, a kölcsönszerződés megkötése, hogy eleve nem volt szándékuk annak visszafizetésére. Ezt a jogerős ítélet is tartalmazza, hiszen a Pp. 264. § (1) bekezdése értelmében nem térhetett el a büntetőügyben meghozott jogerős ítélettől, minthogy a ténymegállapítási kötöttség a bűnösség kimondásának alapjául szolgáló ténymegállapításokra is kiterjed (BH 2020.150.).
- [66] Ismert az EBD 2013.G.8. számon közzétett, a Szegedi Ítéletábrla által meghozott Gf.30.345/2011/3. számú döntés szerint önmagában az a körülmény, hogy a szerződés kötelezettje már a szerződés megkötésekor eleve nem akarta megfizetni a tartozását, büntetőjogi szempontból megvalósíthatja a csalás tényállását, polgári jogi szempontból ugyanez a körülmény a szerződés semmisségét nem eredményezi, mert e magatartást a polgári jog önálló tényállásként szabályozza és ahhoz saját jogkövetkezményt fűz. A tévedésbe ejtés miatt a szerződés nem a büntető jogszabályba ütközik, hanem a büntető jogilag bűncselekményként értékelt magatartás a szerződés megtámadására ad lehetőséget. Az eredményes megtámadás folytán nem a kártérítés, hanem az érvénytelenség jogkövetkezményét kell alkalmazni; a bűncselekménnyel okozott kár deliktualis tényállását a Ptk. nem ismeri. E döntés azonban nem minősül precedensértékűnek.
- [67] Menyhárd Attila már idézett könyvében kifejti, hogy „önmagában a megtévesztés nem teszi a szerződést nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközés miatt semmissé, de ha a megtévesztéshez egyéb, a jóerkölcsbe ütközés tekintetében releváns tényállási elemek kapcsolódnak, akkor az ilyen többlet-tényállási elemek a szerződést jóerkölcsbe ütközés miatt semmissé tehetik” (267. oldal). A megtámadásra alapot adó megtévesztés esetén a törvényi tényállás alapjául szolgáló történeti tényálláshoz egy olyan többlet tényállási elem kapcsolódik, ami a megtévesztést olyan minőségi szintre emeli, ami alapján kimondható: a szerződés megkötésekor eleve fennállt az általánosan elfogadott erkölcsi normákat sértő magatartás, amit az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek minősít. Az adott esetben a csalás kölcsönszerződés megkötésével valósult meg, a kölcsönszerződés megkötése, amelyet a felperes megtévesztése előzött meg, a jelentős kárt okozó csalás büntetnének eszközselekménye volt. Egy jogerős ítélettel megállapított, súlyos bűncselekményt megvalósító magatartás esetén nem fogadható el egy olyan álláspont, hogy ez nem ütközik a jóerkölcsbe [régii Ptk. 200. § (2) bekezdés], nem sérti az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, és ezért nem eredményezi a bűncselekmény eszközselekményét képező szerződés semmisségét.
- [68] A Kúria a szerződés semmisségét illetően az elsőfokú bíróság álláspontjával értett egyet, a peres felek között létrejött kölcsönszerződés semmis, joghatás kiváltására alkalmatlan. Ezért a felperes megalapozottan hivatkozott arra, hogy az alpereseknek vele szemben deliktualis, a régi Ptk. 339. § (1) bekezdésén alapuló kártérítési felelőssége áll fenn. Megjegyzendő, maga a jogerős ítélet helyezkedett arra az álláspontra, hogy a kölcsönszerződés valójában a felperes és az I. rendű alperes között jött létre, így a deliktualis felelősség szabálya alapján az I. rendű alperes (is) köteles a felperesnek okozott –összecszerűségében a perben nem vitatott – kár megtérítésére.
- [69] A jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben meghatározott okokból jogszabálysértő volt, ezért azt a Kúria a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

(Kúria Pfv.VI.20.955/2023/6.)

114I. A közbenső ítélethez fűződő anyagi jogerőhatás nem zárja ki, hogy abban a kérdésben, hogy a keresetben megteríteni kért kiadások közül melyek azok, amelyek megfelleltethetőek az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelősségét megalapozó, vagyis a gyermek egészségkárosodottan történt megszületéséből eredő károknak, a követelés összegére vonatkozóan folytatott eljárásban a bíróság állást foglaljon.

II. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététele időpontjától kötelező, és a Kúriának is kötelező az eljárásának időpontjában irányadó jogegységi határozatot alkalmazni [1959. évi IV. törvény (régii Ptk.) 355. § (4) bek.; 1952. évi III. törvény (régii Pp.) 206. § (1) bek., 229. § (1) bek.; 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 42. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperesek házastársak, egy közös gyermekük van. A gyermek születése után átmeneti ballonos lélegeztetésre szorult, mindkét felső végtagja flexiós kontraktúrában volt; már akkor diagnosztizáltak a jobb vállízület rendellenességét és a kétoldali dongalábat, egyidejűleg komplex mozgásszervi fejlődési rendellenességet állapítottak meg. Többirányú vizsgálatot követően diagnosztizáltak az újszülött multiplex arthrogryposis betegségét, veleszületett ízületi deformitását, ami súlyos kontrakcióval és izomgyengeséggel párosult.
- [2] A magzat alsó végtagjának tartási rendellenességét már a terhesgondozás során, a 16. heti ultrahangvizsgálaton felismerték, majd a terhesség 20. hetében a genetikai tanácsadáson dongalábat diagnosztizáltak. Az alperes ezzel kapcsolatban az I. rendű felperest arról tájékoztatta, hogy a dongaláb a megszületés után korrigálható, ezért az nem képezi a terhességmegszakítás javallatát.
- [3] A gyermek megszületésétől kezdődően folyamatosan ortopédiai gondozás alatt állt, több műtéten esett át, ennek ellenére 11,5 éves korában izomzata testszerte kórosan gyenge és sorvadt (hypoton és atrophias) volt, az izomtónusa mindennél csökkent; az ízületi mozgásai testszerte jelentősen korlátozottak voltak, rögzült vagy nehezen kimozgatható kontraktúrák jellemezték. A

gyermek nem tud járni, elektromos kerekesszékekkel közlekedik, a fejét nem tudja megtartani, támaszték nélkül hosszabb ideig nem képes ülni, a kezét nem tudja felemelni, legfeljebb egy ceruza súlyát képes megtartani. Az egyik karját egyáltalán nem mozgatja, a másik karját görcsösen behajlítva tartja, a kezeinek csupán két-két ujját tudja mozgatni. A beszéde nehezen érthető, etetni és itatni szükséges.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperesek keresetükben vagyoni és nem vagyoni káraik megtérítésére kérték kötelezni az alperest. Kétirányú mulasztást róttak az alperes terhére: egyrészt azt, hogy a dongaláb diagnosztizálását követően nem nyújtott megfelelő tájékoztatást a terhességmegszakítás lehetőségéről; másrészt azt, hogy a szükséges vizsgálatok elvégzésének hiánya miatt nem ismerte fel a magzati korban az arthrogryposis multiplex betegségét.
- [5] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.
- [6] Az elsőfokú bíróság a 6.P.23.028/2015/59. számú közbenső ítéletével megállapította az alperes kártérítő felelősségét a felpereseket a gyermekük egészségkárosodottan való megszületése következtében ért károkért. A másodfokú bíróság a 7.Pf.20.278/2018/6. számú közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét azzal hagyta helyben, hogy annak indokolását a felperesek fellebbezésével érintett részében a jogerős közbenső ítélet indokolásában foglaltak szerint módosította. A Kúria a Pfv.III.21.981/2018/10. számú közbenső ítéletével a jogerős közbenső ítéletet hatályában fenntartotta.
- [7] A felperesek módosított keresetükben személyenként 12 000 000 forint nem vagyoni kártérítés és annak 2009. július 4-től járó késedelmi kamata, valamint vagyoni kártérítés megfizetésére kérték az alperes kötelezését. Vagyoni kártérítésként az I. rendű felperes jövedelemvesztésének megtérítését kérte. Emellett a felperesek mint egyetemleges jogosultak a babakelengye és gyermekholmik, eszközök költsége, baba- és gyermekruhák költsége, játékok és fejlesztő játékok költsége, ételmezés költsége, tisztálkodó- és tisztítószerek költsége, ápolás, gondozás, gyermeknevelés és felügyelet humán-erő-ráfordítás költsége, háztartási többletköltség, gyógyszerek és gyógyhatású készítmények költsége, pelenka és krém költsége, rehabilitáció költsége, közlekedéssel kapcsolatos üzemanyagköltség, közlekedéssel kapcsolatos kíséret költsége, közüzemi többletdíj költsége, akadálymentesített ingatlanban való lakhatás többletköltsége, nyaralás, kirándulás és kikapcsolódás költsége, valamint speciális jármű költsége címén kérték az alperes marasztalását azzal, hogy a jövőre nézve érvényesített járadékkövetelés kezdő időpontjaként 2022. január 1-jét jelölték meg.
- [8] Az alperes érdemi ellenkérelme továbbra is a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest az I. rendű felperes részére 40 268 386 forintot és abból különböző részösszegek után eltérő időpontoktól járó késedelmi kamat, továbbá 2022.

április 1-jétől havi 327 020 forint járadék, a II. rendű felperes részére 12 000 000 forint és késedelmi kamata, a felperesek mint egyetemleges jogosultak részére 33 460 848 forint és abból különböző részösszegek után eltérő időpontoktól járó késedelmi kamat, továbbá 2022. április 1-jétől havi 270 143 forint járadék megfizetésére. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

- [10] Elsődlegesen azt vizsgálta, hogy miben áll a felperesek kára. Ezzel kapcsolatban a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 355. § (1) és (4) bekezdésére, valamint az Alkotmány 8. § (1) bekezdésére és 54. § (1) bekezdésére is utalással kifejtette, hogy az emberi élet tényleges megvalósulása, fennállása alkotmányos érték, amely semmilyen körülmények között nem értelmezhető polgári jogi értelemben vett kárként. Az 1/2008. Polgári jogegységi határozat indokolása alapján ugyanerre a következtetésre jutott. Emiatt megállapította, hogy a felperesek gyermekének élete önmagában semmiképpen sem tekinthető kárnak, és a terhességmegszakításnak ugyan felmerülhetett volna a lehetősége, de a gyermek megszületett, és ezek után az élete olyan érték, amely alkotmányos védelem tárgya.
- [11] A jogerős közbenső ítéletet az alkotmányos rendelkezések alapján nem tartotta oly módon értelmezhetőnek, hogy a gyermek létét önmagában kárnak kell tekinteni. Rámutatott: annak alapján csupán a gyermek betegségével kapcsolatban felmerült kár megtérítésének lehet helye, és a szülőknek a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt megnehezült élete jelenti polgári jogi értelemben a kárt.
- [12] A nem vagyoni kártérítési követelések elbírálásánál abból indult ki, hogy a tanúvallomásokkal és pszichológus szakértői véleménnyel is bizonyítottan a felperesek helyzete a gyermekük genetikai károsodásával okozati összefüggésben hátrányosan változott meg: az I. rendű felperes önrendelkezési joga már önmagában azáltal sérült, hogy nem élhetett a jogszabályban biztosított döntési jogával a károsodott magzattal kapcsolatban, emellett a felpereseknek sérült az egészséges családban éléshez fűződő joga. Az alperes felróható magatartását csak abban határozta meg, hogy a dongaláb felismerését követően a szülőket nem tájékoztatta a terhességmegszakítás elvi lehetőségéről, a sokkal súlyosabb arthrogryposis multiplex betegség fel nem ismerésével kapcsolatban azonban mulasztás nem terhelte. A gyermek sérülten történt megszületése miatt azonban az alperes kártérítési felelősségét a gyermek egészségkárosodásával összefüggésben a szülőket ért teljes kárért fennállónak nevezte.
- [13] Kiemelte, hogy az okozott jogsérelem kiemelkedő mértékű volt, ezért a felróhatóság alacsonyabb szintje ellenére jelentős összegű nem vagyoni kártérítés illette meg a felpereseket. Az összecszerűség meghatározásakor értékelte, hogy minden szülő számára traumát jelent önmagában az a tény, ha a gyermeke sérülten születik, és ennek feldolgozása, a váratlan helyzethez való alkalmazkodás rendkívüli erőfeszítést kíván. Figyelembe vette, hogy az I. rendű felperes esetében a gyermek betegsége határozza meg valamennyi

- tevékenységét, a folyamatos gondozás szükségessége miatt nem tudta folytatni a korábbi munkáját, és a gondozásban mások segítségére nem számíthat. A II. rendű felperes esetében is a gyermek folyamatos gondozásának szükségességét tekintette a pénzkereső tevékenységét elsődlegesen meghatározó szempontnak. Utalt arra, hogy bár a felpereseknél a klinikai betegség szintjét elérő pszichés változás nem volt megállapítható, de a neurotikus folyamatokba ágyazott tünetképződés és alkalmazkodási nehézség mindkettőjükönél megfigyelhető. Mindezek miatt nem tartotta eltűzöttnek a keresetben követelt nem vagyoni kártérítések összegét.
- [14] A vagyoni kártérítési követelések vizsgálatokor abból indult ki, hogy mivel a gyermek léte nem jelent kárt a szülők számára, ezért a felperesek csak a gyermek betegsége következtében felmerült kiadásai megtérítését kérték. Éppen ezért a keresetet abban a részében, amely egy egészséges gyermek felnevelésével kapcsolatban is felmerülő károk megtérítésére irányult, elutasította.
- [15] Ennek megfelelően a babakelengye és gyermekholmik, eszközök költsége, valamint a baba- és gyermekruhák költsége tekintetében a keresetet teljes mértékben megalapozatlannak minősítette.
- [16] A játékok és fejlesztő játékok költségénél is csak a fejlesztő eszközök költségének megtérítését tartotta indokoltnak, mivel a többi játék megvásárlására egy egészséges gyermek születése esetén is szükség lett volna. Mérlegeléssel, számlák és egyéb bizonylatok hiányában is elfogadta a keresetben megjelölt fejlesztő eszközök költségének felmerülését. Figyelembe vette, hogy az igazságügyi orvosszakértői vélemény szerint ezek az eszközök a gyermek egyensúlyérzékének, mozgáskoordinációjának fejlesztését szolgálták. Az egyes eszközök értéke kapcsán pedig arra volt tekintettel, hogy azokat a felperesek az igazságügyi ingóforgalmi szakértő szakvéleménye szerint is az adott időszakban jellemző reális áraknak megfelelően tüntették fel. Emiatt ezen a címen mindösszesen 56 580 forint megfizetésére kötelezte az alperest.
- [17] Az ételmezés költsége, valamint a tisztálkodó- és tisztítószerek költsége vonatkozásában a kereset elutasítását szintén azzal indokolta, hogy ezek a kiadások egy egészséges gyermek nevelése esetén is felmerülnek.
- [18] Az ápolás, gondozás, gyermeknevelés és felügyelet humán erő-ráfordítás költségénél ugyancsak a gyermek betegségével összefüggő többletköltség megtérítése iránti igényt találta megalapozottnak. Annak megállapításánál, hogy mely tevékenységek adódtak a gyermek betegségéből, az igazságügyi orvosszakértői véleményt vette alapul. Azzal egyezően rögzítette, hogy az egyes életkori szakaszokban milyen mértékű többlettevékenység kifejtésére volt szükség, és a járadék mértékének meghatározásakor a mindenkor minimálbért vette alapul. Ezekre figyelemmel a lejárt járadék összegét 12 015 117 forintban, a folyamatos járadék havi összegét pedig 137 986 forintban állapította meg.
- [19] A háztartási többletköltség vonatkozásában annak tulajdonított jelentőséget, hogy a gyermek hároméves koráig az egészségkárosodás háztartási többletmunka elvégzését nem indokolta. Szintén a minimálbérből kiindulva a lejárt járadék mértékét 5 585 508 forintban, a folyamatos járadék havi összegét 70 150 forintban határozta meg.
- [20] A gyógyszerek és gyógyhatású készítmények költsége esetében rögzítette, hogy a felperesek a követelésüket a vénytörténeti napló adatai alapján, arra hivatkozással terjesztették elő, hogy a közgyógyellátás keretét meghaladó költségeik merültek fel. Az igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján határozta meg, hogy a keresetben felsorolt készítmények közül melyek voltak az egészségkárosodás miatt szükségesek. A lejárt járadék összegét 452 346 forintban, a folyamatos járadék havi összegét 3 997 forintban állapította meg.
- [21] A pelenka és krém költsége tekintetében a gyermek hároméves koráig felmerült költségek megtérítését azért nem tartotta indokoltnak, mert hivatkozása szerint eddig az életkorig egy egészséges gyermeket is pelenkázni kell. A felperesek részéről bizonyítatlannak találta, hogy a popsitörő használata a gyermekük hároméves kora után is szükség volt. A krém használatával kapcsolatos többletkiadást viszont megalapozottnak tartotta, mivel a gyermek lényegében folyamatosan ülni kényszerül, ami köztudottan okozhat olyan tüneteket, amelyeket bőrpoló krémmel kell kezelni. Azt is köztudomásúnak tekintette, hogy a bőrpoló krém nem vényköteles, azt teljes áron kell megvásárolni. Erre tekintettel a lejárt járadék összegét 13 357 forintban, a folyamatos járadék havi összegét 114 forintban határozta meg.
- [22] A rehabilitáció költsége kapcsán abból indult ki, hogy a felperesek az általuk megnevezett fejlesztő terápiák igénybevételét és azok költségét okiratokkal bizonyították, és a terápiák szükségességét az alperes sem vitatta. E körben a lejárt járadék mértékét 6 840 000 forintban, a folyamatos járadék havi összegét 20 000 forintban állapította meg.
- [23] A közlekedési üzemanyagköltség esetében nem vitás ténynek tekintette, hogy a gyermekkel az egészségi állapota miatt tömegközlekedést igénybe venni nem lehet. A fentiekre tekintettel azonban csak az egészségkárosodással összefüggésben, a gyermeknek az egyes egészségügyi szolgáltatókhoz történő szállításával kapcsolatban felmerült költségek megtérítését tartotta indokoltnak. Erre figyelemmel a lejárt járadék mértékét 2 477 940 forintban, a folyamatos járadék havi összegét 7 896 forintban határozta meg.
- [24] A közlekedési kíséret költségének megtérítése iránti követelést teljes egészében megalapozatlannak találta. Ezt azzal indokolta, hogy hozzávetőlegesen tízéves koráig egy egészséges gyermek sem közlekedik egyedül, és a közlekedési kíséret egyébként is a gondozási tevékenység része volt, amelynek ellentételezése az alperes által fizetendő többletgondozási járadékkal megtörtént.
- [25] A közüzemi többletdíj költségét szintén olyan költségnak tekintette, amely egy egészséges gyermek születése esetén is felmerült volna. Emiatt a keresetet ebben a részében is elutasította.
- [26] Az akadálymentesített ingatlanban való lakhatás költségével kapcsolatban arra, a felperesek által bizonyított tényre figyelemmel, hogy a korábbi, lift

- nélküli házban lévő ötödik emeleti lakásukból a gyermekük mozgáskorlátozottsága miatt voltak kénytelenek elköltözni. Az általuk bérelt családi házas ingatlant nem tartotta szükségtelenül nagyinak egy háromfős család számára. Értékelte továbbá, hogy a bérleti díj nem éri el a piaci árszintet. Emiatt a keresetnek megfelelően 4 020 000 forint lejárt járadék és a jövőre nézve havi 30 000 forint járadék megfizetésére kötelezte az alperest.
- [27] A nyaralás, kirándulás és kikapcsolódás költségét sem tartotta megtérítendőnek, mivel hivatkozása szerint ezek a költségek egy egészséges gyermek születése esetén is felmerültek volna.
- [28] A speciális gépjármű költségénél tekintettel volt arra, hogy a felpereseknek a korábbi gépjárműüket bizonyos idő elteltével újabbra kellett volna cserélniük. Habár egy egészséges gyermek születése esetén egy kisebb gépjármű is elegendő lett volna, figyelembe vette, hogy a nagyobb, biztonságosabb gépjármű a felperesek számára is előnyt jelent. A kártérítés összegét ezért mérlegeléssel, a felperesek által az általuk igénybe vett támogatáson felül megfizetett vételár rész 50%-ában, azaz 2 000 000 forintban határozta meg. Ezzel szemben az üzembe helyezéssel kapcsolatos költségeket és a biztosítási díjakat azért nem tartotta megtérítendőnek, mert azok álláspontja szerint a gyermek egészségkárosodásával nem álltak okozati összefüggésben.
- [29] Az I. rendű felperes jövedelemvesztése tekintetében kiemelte, hogy ha az I. rendű felperesnek egészséges gyermeke született volna, akkor rendelkezne munkából szerzett jövedelemmel, és nem merülne fel költsége a sérült gyermek gondozásával. Emiatt az őt ért kár összegét az elérhető jövedelem és a gondozás költségének együtteseként határozta meg. Rögzítette továbbá, hogy a munkaviszony közös megegyezéssel történt megszüntetése azért volt indokolt, mert a gyermek folyamatos gondozásra szorul, és amellet nyilvánvalóan nem lehetséges teljes munkaidőben a munkát végezni. Mivel az I. rendű felperes a gyermek két éves korának elérése után tért vissza a munkahelyére, ezért az azt megelőző időszakra érvényesített járadékkövetelést megalapozatlannak találta. A járadék alapját a keresettől eltérően határozta meg, mert álláspontja szerint a legutolsó munkáltatónál töltött mindösszesen hét hónapos munkaviszony, és a korábbi jövedelem lényegesen alacsonyabb összege nem tette lehetővé a káresemény előtt elért kiemelkedő összegű jövedelem figyelembevételét. Nem tartotta bizonyítottnak, hogy az I. rendű felperes a gyermekével otthon töltött idő után ugyanilyen kiemelkedő jövedelemre számíthatott volna. Éppen ezért a havi jövedelme átlagát a legutolsó munkabér és a korábbi jövedelem átlagaként havi 350 000 forintban határozta meg. Megfelelőnek tartotta továbbá, hogy az I. rendű felperes a Központi Statisztikai Hivatal adatait alapul véve számította ki a jövedelmének emelkedését. E számítási mód alkalmazásával, a társadalombiztosítási járulék, a gyermekgondozási segély, a családi pótlék és a gyermek két éves kora után szerzett jövedelem levonásával a lejárt járadék mértékét 28 268 386 forintban, a folyamatos járadék havi összegét 327 020 forintban állapította meg.
- [30] A mindhárom fél fellebbezése folytán eljárt másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, az I. rendű felperest megillető kártérítés összegét 87 158 592 forintra és késedelmi kamataira, az I. rendű felperest 2022. április 1-jétől megillető havi járadék összegét 801 240 forintra, a felpereseket egyetemlegesen megillető kártérítés összegét 67 345 396 forintra és késedelmi kamataira, a felpereseket 2022. április 1-jétől egyetemlegesen megillető havi járadék összegét 527 960 forintra felemelte. Egyebekben – a per fő tárgya tekintetében – az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [31] Előjáróban rámutatott: a jogerős közbenső ítélettel elbírálásra került a kártérítési kereset jogalapja, azzal együtt minden olyan kérdés, amely a kereset jogalapjához tartozik. A jogerős közbenső ítélet rendelkező részét egyértelműnek tartotta a tekintetben, hogy az alperest kártérítési felelősség terheli minden olyan kárért, amely abból ered, hogy a felperesek gyermeke egészségkárosodottan megszületett. E rendelkezés értelmezése kapcsán visszautalt a jogerős közbenső ítélet indoklására, amely szerint a károkozó magatartás eredménye nem az, hogy egy egészséges gyermek helyett egy fogyatékos gyermeket kell a felpereseknek felnevelniük, hanem az, hogy az anyát az alperes nem hozta döntési helyzetbe, aki ezáltal az önrendelkezési jogát nem gyakorolhatta, továbbá az alperes jogellenes és felróható magatartása következtében a szülők egy egészségében károsodott gyermek felnevelésére kényszerülnek.
- [32] Az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben hivatkozott az EBH 2015.P.11. számú elvi bírósági határozatra, amely szerint a vagyoni károk körében a szülők a károsodottan született gyermek teljes felnevelési költségét igényelhetik. Hangsúlyozta továbbá, hogy a jogerős közbenső ítélethez fűződő anyagi jogerőhatás folytán a kártérítés összege tekintetében folytatódó eljárás során a közbenső ítélettől nem lehet eltérni (PK 195. számú állásfoglalás), és ezért az elsőfokú bíróság nem foglalhatott volna el más álláspontot a jogerős közbenső ítélet értelmezése tekintetében. Súlytalannak nevezte az alperesnek azt az érvelését, hogy csupán a dongaláb betegséggel oksági összefüggésben álló károkért tartozik felelősséggel. Ezt az összegszerűség tekintetében folytatódó eljárás során előterjesztett érvelést egyébként sem tartotta figyelembe vehetőnek, de egyúttal a jogerős közbenső ítélet indoklásával is ellentétesnek tartotta. Ezzel kapcsolatban hivatkozott arra, hogy az ultrahangvizsgálat során észlelt dongaláb nemcsak kényszer tartás volt, hanem egy sokkal súlyosabb, bizonyosan fennálló genetikai-teratológiai fejlődési rendellenességre utalt. Megismételte, hogy a dongaláb felismerése önmagában szükségessé tette volna a terhességmegszakítás lehetőségéről való tájékoztatást, és annak elmulasztása az alperes teljes kártérítési felelősségét alapozta meg. Mindezekre tekintettel az alperesnek a kereset teljes elutasítására irányuló fellebbezési kérelmét eleve megalapozatlannak tartotta.
- [33] A nem vagyoni kártérítések esetében megállapította, hogy az elsőfokú bíróság hiánytalanul számba vette, és kellő súllyal értékelte a szülők életminőségének

- romlásához vezető körülményeket. Az alperes fellebbezésére figyelemmel kifejtette, hogy mindkét szülő számára kirívóan súlyos pszichés és fizikális megterhelést jelent a beteg gyermek nevelése, mindkettőjük élete gyökeresen megváltozott, és ezek a negatív hatások hozzávetőlegesen azonos hatással voltak az életminőségükre. Ennélfogva az őket megillető nem vagyoni kártérítések összege tekintetében a különbségtételt nem tartotta indokoltnak. Az alperestől eltérően nem látott lehetőséget arra, hogy a károkozó magatartás felróhatóságát csekély fokúnak minősítse. Ennek indokaként azt jelölte meg, hogy a genetikai vizsgálat során az alperes tudatosan szembehelyezkedett a törvényi előírásokkal, és lényegében „elhallgatta” az anya előtt a terhességmegszakítás lehetőségét, annak éppen az ellenkezőjéről adott tájékoztatást. Az elszenvedett nem vagyoni sérelmek súlyosságára tekintettel a nem vagyoni kártérítéseknek a kereseti kérelemmel egyezően meghatározott összegét nem tartotta túlzónak a hasonló nem vagyoni hátrányokat elszenvedett károsultak részére megítélt kártérítések nagyságrendjéhez viszonyítva, és azokat alkalmasnak tartotta a káresemény idején érvényesülő értékviszonyok megjelenítésére.
- [34] A vagyoni kártérítési követelések vonatkozásában megismételte, hogy az elsőfokú bíróság által alkalmazott viszonyítás nem áll összhangban a jogerős közbenső ítélet tartalmával, és az elsőfokú bíróság az alperes kártérítési felelősségének terjedelmét indokolatlanul, az irányadó eljárási szabályokat megsértve szűkítette. Ennek kiküszöbölése érdekében a felperesek fellebbezésének – és azzal együtt a keresetnek – minden olyan kártétel esetében helyt adott, amelyet az elsőfokú bíróság arra hivatkozással utasított el, hogy a felszámított költségek egy egészséges gyermek nevelése esetén is felmerülnének. Emellett a keresetnek helyt adva felemelte azoknak a kártérítéseknek az összegét, amelyeknél az elsőfokú bíróság az említett elvi alapon csak a költségek egy részét tartotta megtérítendőnek. Az utóbbi követelések közé sorolta – egyebek mellett – a krém és a popsitörő használatából eredő többletkiadást is. E tekintetben az elsőfokú bíróságtól eltérően elfogadta, hogy az ülő életmódot folytató, súlyosan mozgáskorlátozott gyermek legkíméletesebb tisztán tartása érdekében hároméves kora után is indokolt a popsitörő használata.
- [35] Figyelembe vette, hogy a felperesek a felmerült költségekre vonatkozóan fogatosított bizonyítás adatai alapján módosították a keresetüket, és abban részletesen levezették, hogy követelésük milyen költségekből adódik össze. Az elsőfokú bíróságtól eltérően azt rögzítette, hogy a felperesek a gyermek kíséretével kapcsolatos tevékenységet nem sorolták a gondozási feladatok közé, annak költségeit külön kérték megtéríteni. Az alperest ezért a közlekedési kíséret költsége tekintetében is a kereset szerint marasztalta.
- [36] A speciális gépjármű költsége vonatkozásában a felperesek személyes előadásával megerősítettnek tartotta, hogy olyan gépkocsit kellett vásárolniuk, amelybe a gyermek elektromos tolószéke nehézség nélkül elhelyezhető, és erre a célra a korábbi gépkocsi nem volt alkalmas. Erre figyelemmel egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az okozati összefüggés e kár esetében is fennállt, és az alperes a felperesek által megfizetett vételár rész 50%-ának megtérítésére köteles.
- [37] Abban is osztozott az elsőfokú bíróság álláspontját, hogy a felperesek alappal tarthattak igényt az akadálymentesített ingatlanban való lakhatás költségeinek megtérítésére. Ezt a többletköltséget a felperesek korábbi lakásának kiadásából befolyó bérleti díj és az általuk jelenleg bérelt családi ház bérleti díjának különbözeteként határozta meg, amely a gyermek mozgatásával összefüggésben merül fel. Ennélfogva helytállónak tartotta, hogy az elsőfokú bíróság költségpótló járadékként a bérleti díjkülönbözet megtérítésére kötelezte az alperest.
- [38] Mivel az alperes fellebbezésében a felperesek által feltüntetett tevékenységek időigényességét és az azokhoz kapcsolódóan meghatározott költségek mértékét nem vitatta, ezért a felpereseket egyetemlegesen megillető vagyoni kártérítések összegének megállapításához további bizonyítást nem tartott szükségesnek.
- [39] Az I. rendű felperes jövedelemvesztéséget illetően egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, amely szerint az I. rendű felperes a beteg gyermekének állapota miatt kényszerült a korábbi munkájának feladására. Emiatt nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy a munkaviszony közös megegyezéssel szűnt meg. Az alperes fellebbezési hivatkozásával szemben nem tartotta az I. rendű felperes kárenyhítési kötelezettsége körébe sorolhatónak, hogy a károsultként felkutasson egy otthoni munkavégzési lehetőséget, és az ahhoz szükséges képzést is elvégezze. Az alperesnek azzal az álláspontjával sem értett egyet, hogy jövedelempótló járadékra csak az a károsult tarthat igényt, aki személyesen szenvedte el a munkaképesség-csökkentő balesetet. Ezt a megközelítést az orvosi kártérítési perekben kialakult töretlen bírói gyakorlattal ellentétesnek tartotta. Megállapította ugyanakkor, hogy az elsőfokú bíróság a keresetvesztés összegét nem a törvényi előírásoknak megfelelően számította ki. A régi Ptk. 357. § (1) bekezdésének második mondatára tekintettel a jövedelemkiesés meghatározásakor az I. rendű felperes káresemény előtti utolsó jövedelmének átlagából indult ki, mivel az I. rendű felperes jövedelmében a gyermek születése előtt hét hónappal kedvező változás következett be, és annak tartós jellegét kétségessé tevő peradat nem merült fel. Az I. rendű felperes által alkalmazott számítási módot egyéb tekintetben is helyesnek tartotta, és ezért az alperest a keresettel egyezően marasztalta.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [40] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését, a felpereseket megillető nem vagyoni kártérítések összegének személyenként 1 000 000 forintra való leszállítását és a vagyoni kártérítések tekintetében a kereset elutasítását kérte. A másodlagos kérelme a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az első-, illetve a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítására irányult. Harmadlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül

- helyezését, a felpereseket megillető nem vagyoni kártérítések összegének személyenként 1 000 000 forintra, a felpereseket megillető ápolás, gondozás, gyermeknevelés és felügyelet humán-erő-ráfordítás költsége tekintetében a lejárt járadék összegének elsődlegesen 1 539 117 forintra, másodlagosan 7 695 585 forintra, a folyamatos járadék havi összegének elsődlegesen 13 799 forintra, másodlagosan 68 995 forintra, a háztartási többletköltség vonatkozásában a lejárt járadék összegének elsődlegesen 558 551 forintra, másodlagosan 2 792 755 forintra, a folyamatos járadék havi összegének elsődlegesen 7 015 forintra, másodlagosan 35 075 forintra, a rehabilitáció költsége esetében a lejárt járadék összegének elsődlegesen 684 000 forintra, másodlagosan 3 420 000 forintra, a folyamatos járadék havi összegének elsődlegesen 2 000 forintra, másodlagosan 10 000 forintra való kiszállítását kérte azzal, hogy a járadékfizetési kötelezettség a gyermek 18. életévének betöltéséig, 2027. július 3-ig terheli.
- [41] Megsértett jogszabályhelyként a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 163. § (1) bekezdését, 164. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését, 229. § (1) bekezdését és 253. § (2) bekezdését, a régi Ptk. 340. § (1) és (2) bekezdését, 355. § (4) bekezdését és 360. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [42] Előadta, hogy a 2/2022. Jogegységi határozat (Jpe.III.60.011/2022/15. szám) közzététele a Magyar Közlönyben a jogerős ítélet meghozatala után, 2022. október 13-án történt, és ezért a másodfokú bíróságra a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 42. § (1) bekezdése alapján még nem volt kötelező, de a Kúriának azt a felülvizsgálati eljárás során figyelembe kell vennie. Álláspontja szerint ezért a jogerős ítéletnek azok a rendelkezései, amelyek alapján a teljes felnevelési költség megtérítésére köteles, jogszabálysértőek.
- [43] A jogerős ítéletnek azzal az indokával sem értett egyet, amely szerint a jogerős közbenső ítélethez fűződő anyagi jogerőhatás miatt a kártérítés összege tekintetében folytatódó eljárás során attól eltérni, hogy a teljes felnevelési költség megtérítendő, nem lehetett. Értelmezése szerint ilyen következtetés a jogerős közbenső ítélet rendelkező részéből nem vonható le, az indokoláshoz pedig anyagi jogerőhatás nem fűződik.
- [44] Ismértette a 2/2022. Jogegységi határozat lényeges megállapításait. Azok alapján állította, hogy a kár fogalmába nem tartozik bele a teljes felnevelési költség, és az egészségügyi szolgáltató az elmaradt vagyoni előny, valamint a vagyonban beállott értékcsökkenés megtérítéséért sem felel. Emiatt jogszabálysértőnek tartotta a jogerős ítélet valamennyi, a felperesek fellebbezésének helyt adó és az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztató rendelkezését. Ugyanezen okból jogszabálysértőnek tartotta az I. rendű felperes részére jövedelemvesztés címén megítélt járadék összegének felemeléséről és e körben az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni helybenhagyásáról szóló jogerős ítéleti rendelkezést.
- [45] Megismételte azt az okfejtését, amely szerint a jogerős közbenső ítéletben megállapított tényállásra tekintettel a súlyosabb, a gyermek állapotát nagyobb részt befolyásoló arthrogryposis multiplex betegség fél nem ismerése miatt felelősség nem terheli, a felelőssége kizárólag a dongaláb mint ártalom fennállására tekintettel elmulasztott tájékoztatással összefüggésben állhat fenn. Ezzel kapcsolatban pedig elengedhetetlennek tartotta az okozati összefüggés vizsgálatát. Állította, hogy a jogerős közbenső ítélet az okozati összefüggés első lépcsőjének vizsgálatát jelentette, amelyhez képest az egyes kártételek vonatkozásában a jogi okozatosság értékelése szükséges, és annak során az előreláthatósági elvre is figyelemmel kell lenni.
- [46] Kifejtette, hogy a felperesek esetében egy egészséges gyermek felnevelési költsége helyett egy arthrogryposis multiplex betegséggel született gyermek felnevelési költsége minősül alapfelnevelési költségnek, ez jelenti a viszonyítási alapot, amelyhez képest megállapítható a többlet-felnevelési költség összege. Mivel pedig a szakmai protokoll értelmében a dongaláb kezelése a járastanulás idejéig, egy-másfél évig, míg a gondozása a láb növekedésének befejeződéséig tart, ezért hivatkozott arra, hogy a jövőre nézve megállapított járadékok megfizetésére legkésőbb a gyermek 18. éves koráig kötelezhető. Ugyanebből következően csak a gyermek másfél éves koráig felmerült kezelésekkal összefüggő költségek megtérítését tartotta indokoltnak. Kérte figyelembe venni azt is, hogy a dongaláb gondozásával kapcsolatos többletidő legfeljebb a teljes többletidőráfordítás 10%-át éri el, mivel a gyermek mozgásképességét alapvetően nem az korlátozza. Ennek megállapíthatatlansága esetére a régi Ptk. 344. §-ának alapulvételével azt tartotta lényegesnek, hogy legfeljebb 50%-os felróhatóság terhelheti a gyermek állapotát meghatározó két egészségkárosodásra tekintettel.
- [47] Hangsúlyozta, hogy a nem vagyoni kártérítések esetében is csak azokat a többletterheket lehet a mérlegelés szempontjává tenni, amelyek a felróható magatartásával okozati összefüggésben állnak, és amelyek a gyermek egészségkárosodásával következtek be. Érvéle szerint ez arthrogryposis multiplex betegséggel született gyermekkel kapcsolatos változásokhoz képesti többletterheket jelentheti. A jogerős közbenső ítélet alapján megállapíthatónak tartotta, hogy a gyermek létét alapvetően meghatározó egészségkárosodását – a dongaláb betegségen túl – nem látta és nem is láthatta előre, ezért a részéről a releváns ok nem mutatható ki. Minderre hivatkozással a nem vagyoni kártérítések összegét túlzónak nevezte. Azt is előadta, hogy a 2/2022. Jogegységi határozat szerint nem a jogerős ítéletben megjelölt körülményeket kellett volna értékelni, a szülők életminőségének romlása, az életük megváltozása a nem vagyoni kártérítések összegének meghatározásakor ugyanis lett volna figyelembe vehető.
- [48] Lényegesnek tartotta, hogy a káronszerzés tilalma miatt a járadékigények vizsgálatakor a gyermek állapotából adódó többletköltségből levonásba kell helyezni azokat a tételeket, amelyek egy egészséges gyermek nevelése körében is felmerültek volna. Arra is utalt, hogy a károsult részéről a kárenyhítési kötelezettség teljesítése az igényérvényesítés jogszabályi feltétele, amelyre a bíróságnak külön

- hivatkozás nélkül is ki kell terjesztenie a bizonyítást. Mindezek miatt elsődlegesen annak a költségnek a megállapítását tartotta indokoltnak, amely csak az arthrogryposis multiplex betegséggel rendelkező gyermek felnevelésével kapcsolatosan felmerült volna, és ahhoz képest tartotta meghatározhatónak az általa megtérítendő többletköltséget. Ennek hiányában a kereseti követeléseket összecszerúságukban nem tartotta megalapozottnak.
- [49] Az I. rendű felperes jövedelemvesztése tekintetében elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a 2/2022. Jogegységi határozat értelmében az elmaradt haszon nem képez olyan kárt, és nem minősül az egészségkárosodással összefüggő olyan többlettelehernek, amelynek megtérítésére köteles lenne. Hivatkozása szerint a bizonyítás eredménye cáfolta, hogy az I. rendű felperes a beteg gyermekének állapota miatt kényszerült a korábbi munkájának feladására, és emiatt nem tudott teljes munkaidőben elhelyezkedni. Állította egyúttal, hogy az I. rendű felperes okiratokkal igazoltan nem tett eleget a kárenyhítési kötelezettségének, sőt a saját döntése alapján azonos munkáért jelentősen alacsonyabb munkabért fogadott el. Mivel pedig az I. rendű felperes maga kezdeményezte a káresemény előtti teljes munkaidős munkaviszonyának megszüntetését, ezért annak nem lehetett oka, hogy teljes munkaidőben nem tudott dolgozni, hiszen ezt követően is teljes munkaidőben dolgozott. Nem tartotta megállapíthatónak azt sem, hogy az I. rendű felperes foglalkoztatásával bekövetkezett változások a károkozó magatartásával releváns oksági kapcsolatban álltak. Érvelése szerint az ápolási és gondozási többletköltség érvényesítése mellett a jövedelemvesztés megtérítésének követelése a káronszerzés tilalmát sérti, a kétféle járadék ugyanis együttesen a károkozó magatartással összefüggő elmaradt jövedelmen felüli juttatást eredményez. A baleseti járadék szabályaira tekintettel elsődlegesen az I. rendű felperes munkaképesség-csökkenésének megállapítását tartotta volna szükségesnek. Álláspontja szerint a járadék összegének meghatározásakor nem lett volna figyelmen kívül hagyható, hogy az I. rendű felperesnek a káresemény előtti munkáltatója átalakulással megszűnt, és ezért a korábbi munkakörben való foglalkoztatása már nem volt lehetséges. Sérelmezte a fellebbezésében megjelölt juttatásoknak a jövedelempótló járadék összegéből való levonásának elmaradását.
- [50] Az akadálymentesített ingatlanban való lakhatás többletköltsége tekintetében kifogásolta annak értékeletlenül hagyását, hogy az I. rendű felperes haszonélvezeti jogának fenntartásával értékesítette a tulajdonában volt ingatlant, és ezért a bérleti díjak különbözete nem lehet a marasztalás alapja. Állította továbbá, hogy a lakáscsere nem a magatartásával okozati összefüggésben álló dongaláb betegség, hanem az azzal összefüggő, súlyosabb egészségkárosodás következményei miatt volt indokolt.
- [51] A speciális gépjármű költsége vonatkozásában megismételte, hogy a speciális gépjármű szükségessége nem azonos a felperesek által beszerzett nagyobb, a piacon elérhető legmagasabb felszereltséggel rendelkező gépjármű beszerzésének szükségességével. Egyértelműnek tartotta, hogy a gépjármű megvásárlásával a felperesek vagyonaiban a kárfelelősség által indokolt mértéken túli növekedés következett be, és ezt az értéknövekményt a káronszerzés tilalma miatt nem lehetett volna figyelmen kívül hagyni.
- [52] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [53] Az alperes felülvizsgálati kérelme részben megalapozott.
- [54] A Kúria a régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet sérti a régi Ptk. 355. § (4) bekezdését, míg az alperes által megjelölt és érdemben vizsgálható további okokból nem jogszabálysértő.
- [55] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a közbenső ítélethez fűződő anyagi jogerőhatás téves értelmezését, és ebből az okból a régi Pp. 229. § (1) bekezdésének megsértését is állította. A jogerős közbenső ítélet szerint az alperest kártérítési felelősség terheli a felpereseket a gyermekük egészségkárosodottan való megszületése következtében ért károkért. Mindezt a határozathoz kötődő, a régi Pp. 229. § (1) bekezdésében meghatározott anyagi jogerőhatás miatt az alperes a követelés összegére nézve folytatott eljárásban már nem tehette vitássá [Kúria Pfv.III.20.769/2016/3. (BH 2017.151.)]. Ennélfogva a kár bekövetkezését és annak a károkozó magatartásával való okozati összefüggését mint a kártérítési felelősség szükségképpen feltételeinek fennállását sem vitathatta. A felülvizsgálati kérelemben előadottakkal szemben a jogerős közbenső ítélet nem csupán az okozati összefüggés első lépcsőjének vizsgálatára szorítkozott, és a bíróságok a jogalapi döntés meghozatalakor nem mellőzték a jogi okozatosság értékelését; ebben az esetben ugyanis a kártérítési felelősség fennállását sem állapíthatták volna meg.
- [56] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében fenntartotta továbbá azt, a követelés összegére nézve folytatott eljárásban következetesen képviselt álláspontját, hogy a felelőssége kizárólag a dongaláb betegséggel oksági kapcsolatban álló károkért áll fenn. A másodfokú bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy ez az érvelés ellentétes a jogerős közbenső ítélet indokolásával. A szerint a dongaláb mint a magzatnál bizonyosan fennállt végtagfejlődési rendellenesség felismerése a terhességmegszakítás lehetőségéről való tájékoztatást indokolt volna, és ennek elmulasztása miatt az alperest minden olyan kárért kártérítési felelősség terheli, amely a felpereseket a gyermekük egészségkárosodottan való megszületése következtében érte. A felelősség terjedelme tehát annak ellenére sem korlátozódott az említett fejlődési rendellenességgel okozati összefüggésbe hozható károkra, hogy a gyermek állapotát ugyancsak meghatározó arthrogryposis multiplex betegség magzati korban történő felismerésének elmaradásával az alperes nem mulasztott.
- [57] Mindezekből következően a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben feltüntetett régi Ptk. 340.

- § (1) bekezdését sem sérthette, mivel a károsulti közrehatás (önhiba) vizsgálata és annak meglete esetén – a vagyoni károknál – a kármegosztás alkalmazása a keresettel érvényesített jog fennállásának elbírálására tartozik, és arról a régi Pp. 213. § (3) bekezdésében szabályozott közbenső ítéletben állást kell foglalni. A jogerős közbenső ítélet viszont ebből az okból sem szűkítette az alperes kártérítési felelősségét. Ehhez képest elegendő utalni arra, hogy az alperes felülvizsgálati okfejtésével szemben a bíróság a bizonyítást a kárenyhítési kötelezettség teljesítésére külön hivatkozás nélkül nem terjesztheti ki, a régi Pp. 164. § (2) bekezdése alapján kivételesen megengedett hivatalbóli bizonyításnak ebben a körben nem lehet helye.
- [58] A fentiekől eltérő, a régi Ptk. 355. § (4) bekezdésének téves alkalmazásával történt hivatkozással összefüggésben megválaszolandó jogkérdés volt az, hogy a másodfokú bíróság a jogerős közbenső ítélet tartalmára is tekintettel kötelezhette-e az alperest a gyermek teljes felnevelési költségének megtérítésére. A közbenső ítélethez fűződő anyagi jogerőhatás ugyanis nem zárja ki, hogy abban a kérdésben, hogy a keresetben megtéríteni kért kiadások közül melyek azok, amelyek megfizethetőek az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelősségét megalapozó, vagyis a gyermek egészségkárosodottan történt megszületéséből eredő károknak, a követelés összegére vonatkozóan folytatott eljárásban a bíróság állást foglaljon [Kúria Pfv.III.21.290/2022/3. (BH 2023.186.II.), Pfv.III.21.291/2022/4.].
- [59] A jogerős ítéletben is felhívott EBH 2015.P.11. (Kúria Pfv.III.20.069/2015/3.) értelmében a vagyoni károk körében a szülők a károsodottan született gyermek teljes felnevelési költségét igényelhetik, az egészséges létből és a fogyatékoságból eredő költségek elkülönítésének nincs jogi alapja. Az elvi bírósági határozat indokolása tartalmazta, hogy valamennyi, a gyermek megszületésével kapcsolatban felmerülő felnevelési költség olyan kárnak minősül, amelyeket a károkozó térít meg, és nem lehet kár csak a fogyatékoságból eredő többletkiadás.
- [60] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa által meghozott 2/2022. Jogegységi határozat (Jpe.III.60.011/2022/15. szám) szerint, amennyiben az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelőssége megállapítható amiatt, hogy a terhességvizsgálás során elmaradt vagy hibás orvosi tájékoztatás következtében az anya nem élhetett a terhességmegszakítás jogszabály által biztosított jogával, a genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodottan született gyermek esetében a szülők kártérítésként az egészségkárosodással kapcsolatban felmerült többlet-felnevelési költségre, és nem a gyermek teljes felnevelési költségére tarthatnak igényt. A jogegységi határozat indokolása rögzítette, hogy a Kúria eltérő tartalmú határozatai a továbbiakban nem hivatkozhatók kötelező erejű határozatként, és a jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező. A közzététel 2022. október 13-án megtörtént.
- [61] A felperesek az ismertetett jogegységi határozatot a felülvizsgálati eljárásban azért nem tartották figyelembe vehetőnek, mert a másodfokú bíróság a jogerős ítéletét a jogegységi határozat közzététele előtt, 2022. október 12-én hozta. A felülvizsgálati ellenkérelmükben előadták, hogy – a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 422. §-ára és a 423. § (1) bekezdésére is figyelemmel – a Kúria a felülvizsgálat során csak akkor vizsgálhatja, hogy a jogerős ítélet megfelelt-e az adott tárgy körben született jogegységi határozatnak, ha a jogerős ítélet meghozatalakor a jogegységi határozat már hatályban volt, azaz a Magyar Közlönyben megjelent. Ez a jogi álláspont téves. Ennek az oka nem az, hogy a perben még a régi Pp. rendelkezéseit kellett alkalmazni, hiszen a Kúriának a Pp. megjelölt szabályainak tartalmilag megfeleltethető régi Pp. 275. § (1) és (2) bekezdése szerint is a jogerős ítélet meghozatalakor rendelkezésre álló iratok alapján kell döntenie, valamint főszabályként csak a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát. Az utóbbiakból pedig értelemszerűen következik, hogy a felülvizsgálati kérelem elbírálásának korlátait a jogerős ítélet meghozatalakor hatályban volt, a másodfokú bíróság által alkalmazott, és a felülvizsgálati kérelemben megsértettként feltüntetett jogszabályhelyek határozzák meg. A jogegységi határozat azonban nem jogszabály, az Alaptörvény T) cikk (2) bekezdése a jogszabályokra vonatkozó felsorolásában nem nevesíti. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdésében meghatározott, visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalma ezért a jogegységi határozattal kapcsolatban fel sem merülhet (hasonlóképpen: Kúria Pfv.VI.20.704/2023/5.). Alapvetően a jogértelmezés a jogszabály eleve adott tartalmát tárja fel, így ezzel kapcsolatban a visszaható hatály nem is értelmezhető (34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [96]). A jogegységi határozatoknak az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdéséből következő célja pedig a jogalkalmazás egységesítése, az, hogy a hatályban lévő jogszabályoknak a bíróságokra nézve kötelező jellegű értelmezésével elősegítse az egységes jogalkalmazási gyakorlat kialakulását (Kúria Pfv.I.21.711/2017/4.). Figyelembe véve továbbá azt, hogy a felülvizsgálati kérelemben is megjelölt Bszi. 42. § (1) bekezdés második mondata értelmében a jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététele időpontjától kötelező, a Kúriának is kötelező az eljárásának időpontjában irányadó jogegységi határozatot alkalmazni. Nem ütközik tehát a jogállamiság követelményéből [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] levezethető visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába az, ha a Kúria a felülvizsgálati eljárás időpontjában „hatályos” jogegységi határozatot követi (Kúria Pfv.I.21.632/2016/13.).
- [62] Mindezek miatt az adott felülvizsgálati eljárásban is a 2/2022. Jogegységi határozat figyelembevételével kellett határozni arról, hogy mi az a kár, amely a felpereseket azzal okozati összefüggésben érte, hogy a gyermekük egészségkárosodottan

- megszületett [Kúria Pfv.III.20.140/2022/6. (BH 2023.128.II.)]. Tekintettel kellett lenni arra, hogy a jogegységi határozat indoklása szerint nem tartozhatnak bele a kárfogalomba a gyermek létéből eredő költségek, vagyis az alap-felnevelési költségek, kizárólag az egészségkárosodással összefüggésben felmerült többletköltségek. Ezért a fejlődési rendellenességgel született gyermek felnevelésével kapcsolatban a szülők vagyoni kárként a tervezett egészséges és a ténylegesen megszületett egészségkárosodott gyermek magasabb felnevelési költsége közötti különbözetet érvényesíthetik. Ennélfogva az egészségügyi szolgáltató felelősségi körébe is csupán azok a többletterhek, gondozási, nevelési és tartási többletköltségek tartoznak, amelyek a tervezett és/vagy vállalt, de a természeténél fogva fogyatékosan született gyermek tartásának különbözeteiként jelentkeznek. Miután a genetikai, teratológiai ártalommal született gyermek léte önmagában kárként nem értelmezhető, a vagyoni kár fogalmába nem tartozhat bele a gyermek felnevelésével kapcsolatos összes költség, kizárólag az egészségkárosodásból eredően felmerült többletköltség. Ezért nem vonható az egészségügyi szolgáltató felelősségi körébe az alap-felnevelési költség megtérítése.
- [63] Ennek megfelelően abból kellett kiindulni, hogy a felperesek az alap-felnevelési költségeik megtérítését az alperestől nem követelheték. Ez azt jelentette, hogy azoknál a vagyoni kártérítési követeléseknél, amelyeknél az elsőfokú bíróság részéről a kereset teljes egészében vagy részben történő elutasításának kizárólagos oka a többlet-felnevelési költség és az alap-felnevelési költség megkülönböztetése volt, az alperesnek a régi Ptk. 355. § (4) bekezdésének sérelmére alapított felülvizsgálati támadása megalapozottnak minősült. Ezek a következők voltak: a babakelengye és gyermekholmik, eszközök költsége, a baba- és gyermekruhák költsége, a játékok és fejlesztő játékok költsége, az ételmezés költsége, a tisztálkodó- és tisztítószerek költsége, az ápolás-gondozás, gyermeknevelés és felügyelet humán erőforrás költsége, a háztartási többletköltség, a gyógyszerek és gyógyhatású készítmények költsége, a közlekedési üzemanyagköltség, a közüzemi többletdíj költsége, valamint a nyaralás, kirándulás, kikapcsolódás költsége. Mindezek miatt az elsőfokú bíróság ítéletének a felsorolt követeléseket érintő rendelkezése érdemben helyes volt. Ebben a körben ezért a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú ítélet helybenhagyásának volt helye.
- [64] Az elsőfokú bíróság a pelenka és bőrpoló krém költsége esetében a költségek előzőekben hivatkozott szempontú szétválasztásán túl a kereset részbeni elutasítását azzal indokolta, hogy a felperesek a popsitörő használatának a gyermek hároméves kora utáni szükségességét nem bizonyították. Ezzel szemben a másodfokú bíróság elfogadta, hogy az ülő életmódot folytató, súlyosan mozgáskorlátozott gyermek legkíméletesebb tisztán tartása érdekében az említett életkor betöltése után is indokolt a popsitörő használata. Ez a ténymegállapítás a bizonyítékoknak a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelő, okszerű mérlegelésén alapult, és a felperesek a költség felmerülését, annak összegét ebben a részében is okirattal igazolták. Emiatt a keresettel egyezően a gyermek hároméves korától az elsőfokú ítélet meghozataláig terjedő időszakban lejárt járadék összegét 64 233 forintban, a 2022. április 1-jétől fizetendő járadék havi összegét 549 forintban kellett meghatározni.
- [65] A közlekedési kíséret költségénél sem egyedül a többlet-felnevelési költség és az alap-felnevelési költség közötti különbségtétel volt a kereset elsőfokú bíróság részéről történt teljes elutasításának indoka. Amellett ugyanis, hogy hozzávetőlegesen tízéves koráig egy egészséges gyermek esetében is indokoltnak tartotta a közlekedési kíséret igénybevételét, azt a gondozási tevékenység részének tekintette, amelynek ellentételezése az alperes által fizetendő többletgondozási járadékkal megtörtént. A másodfokú bíróság viszont helyesen mutatott rá arra, hogy a felperesek a részletes levezetést tartalmazó keresetükben a gyermek kíséretével kapcsolatos tevékenységet nem sorolták a gondozási feladatok közé, annak költségeit külön kártételként érvényesítették. Ebből – az elsőfokú bíróság ítéletében megjelölt helytálló kiindulási alapot figyelembe véve – az következett, hogy a gyermek tízéves korának betöltése után a közlekedési kísérettel felmerült költség olyan többlet-felnevelési költségnek minősült, amelynek megtérítésére az alperes a kereset alapján köteles volt. Ez egyrészt a 2019. július 4-től az elsőfokú ítélet meghozataláig terjedő időben lejárt 979 800 forint járadék, másrészt 2022. április 1-jétől havi 81 650 forint járadék megfizetésének kötelezettségét jelentette.
- [66] A felperesek mint egyetemleges jogosultak által az alperessel szemben érvényesített további vagyoni kártérítési követelések közül a rehabilitáció költségének megtérítése iránti követelés tekintetében csak többlet-felnevelési költség felszámítása történt, amely a gyermek fejlesztése, állapotának javítása és szinten tartása érdekében, különböző terápiákon való részvétel folytán merült fel. Ennek szükségességét az alperes sem vitatta, míg a költség összegét az okirati bizonyítás eredménye alátámasztotta. Az elsőfokú bíróság részéről a keresettől eltérő marasztalás oka az volt, hogy az I. rendű felperes nyilatkozatára tekintettel 2020. december 1-jétől már csak heti egy gyógytornára volt szükség. A másodfokú bíróság ebben a részében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítéletnek ez a rendelkezése sem a bizonyítás általános szabályait rögzítő, a felülvizsgálati kérelemben feltüntetett eljárásjogi jogszabályhelyeket, sem a régi Ptk. 355. § (4) bekezdését nem sértette.
- [67] A perben eljáró bíróságok az akadálymentesített ingatlanban való lakhatás költségével kapcsolatban is azonos jogi álláspontot fejtettek ki, és a másodfokú bíróság a keresetnek teljes egészében helyt adó elsőfokú ítéleti rendelkezést helybenhagyta. Az alperes a követelést megalapozó, a felperesek által az elsőfokú eljárásban bizonyított tények fennállását már a fellebbezésében sem vitatta, ehelyett a kereset elutasítását voltaképpen a káronszerzés tilalmára hivatkozással kérte. A felülvizsgálati kérelmében is jelentőséget

- tulajdonított annak a körülménynek, hogy az I. rendű felperes haszonélvezeti jogának fenntartásával értékesítette a tulajdonában volt ingatlant. Éppen ez tette azonban lehetővé, hogy az I. rendű felperes a korábbi ingatlant bérbeadás útján hasznosítsa, és a kereset kizárólag a bérleti díjak különbözetének megtérítésére irányult. Ennek, a nem kétségesen többlet-felnevelési költségnek tekinthető kiadásnak a szükségességét alátámasztotta, hogy a gyermek mozgáskorlátozottsága miatt vált indokolttá egy nagyobb alapterületű, könnyebben megközelíthető ingatlan használata. Ehhez képest az alperesnek az a további felülvizsgálati hivatkozása, hogy a lakáscsere nem a dongaláb betegség következményei miatt volt indokolt, a korábbiakban részletezett indokok ismeretében megalapozatlannak minősült.
- [68] A speciális gépjármű költségének megtérítése iránti követelés is olyan, a felperesek mint egyetemleges jogosultak által érvényesített vagyoni kártérítési követelés volt, amely a többlet-felnevelési költségek közé tartozott, és amellyel összefüggésben a keresetnek – legalábbis részben – helyt adó elsőfokú ítéleti rendelkezést a másodfokú bíróság helyben hagyta. Az új, a korábinál nagyobb méretű, s ezáltal a gyermek elektromos tolészékének elhelyezésére is alkalmas gépjármű megvásárlásával felmerült költséget a bíróságok csak részben tartották átháríthatónak az alperesre, és a keresettől eltérően a felperesek által megfizetett vételár 50%-ának megtérítésére kötelezték. Az elsőfokú bíróság ebben a körben helyesen értékelte, hogy a gépjármű bemutatott jellemzői a gyermek egészségkárosodásától függetlenül is előnyt jelentenek a felperesek számára. Ez éppen a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott károszerzés tilalmának érvényesítését jelentette, ugyanakkor a kereset teljes elutasítását nem indokolhatta.
- [69] Mindezek miatt a jogerős ítélet részbeni hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság ítélete fellebbezett rendelkezésének részbeni megváltoztatása mellett az alperes által a felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak fizetendő kártérítés összegének – a pelenka és a bőrápoló krém költségének 64 233 forint lejárt járadékával és a közlekedési kíséret költségének 979 800 forint lejárt járadékával – 34 445 832 forintra való felemelésére volt szükség azzal, hogy ebből a marasztalási összegből az alperes a megjelölt részösszegek után köteles az elsőfokú bíróság ítéletében meghatározott mértékű késedelmi kamat megfizetésére. Az alperes által a felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 2022. április 1-jétől fizetendő havi járadék összegét pedig – a hivatkozott két követelésre figyelemmel – 352 228 forintra kellett felemleni.
- [70] Az I. rendű felperes keresetében vagyoni kártérítésként a jövedelemvesztésének megtérítését kérte. Az alperes mindvégig vitatta az I. rendű felperesnek a járadékra való jogosultságát: bizonyítatlannak tartotta, hogy az I. rendű felperes a beteg gyermekének állapota miatt kényszerült a korábbi munkájának feladására, és álláspontja szerint az I. rendű felperes a kárenyhítési kötelezettségét sem teljesítette. Ezt meghaladóan a felülvizsgálati kérelmében kétségbe vonta, hogy az elmaradt haszon a gyermek egészségkárosodásával okozati összefüggésben álló, általa megtérítendő kárnak minősül. Ez az utóbbi hivatkozás azonban a 2/2022. Jogegységi határozat téves értelmezésén alapult. A szerint az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelősségének fennállása esetén a gyermek egészségkárosodásával kapcsolatban felmerült többlet-felnevelési költség megtérítésére köteles, amely a régi Ptk. 355. § (4) bekezdésében és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:522. § (2) bekezdés c) pontjában nevesített, a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségnek feltehető meg. A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának az előzetes döntéshozatali indítvány alapján e kárfajta tekintetében kellett állást foglalnia a kártérítési felelősség terjedelméről, különbséget téve az alap-felnevelési költség és az egészségkárosodásból eredő többlet-felnevelési költség között. A felülvizsgálati kérelemben előadottakkal szemben ugyanakkor nincs akadálya annak, hogy a szülők az egészségügyi szolgáltatótól egyéb kárfajta, így az elmaradt vagyoni előny megtérítését követelhessek.
- [71] A bíróságok a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértésével azonosítható bizonyítékmérlegelési hibát az alperes által vitatott, a jövedelemvesztés megtérítése iránti követelés megalapozottsága szempontjából lényeges tények megállapításakor sem vétettek. Erre alkalmas, nyilvánvalóan okszerűtlen következtetést [Kúria Pfv.I.21.474/2011/10. (BH 2013.119.II.)] a jogerős ítélet indokolása nem tartalmazott. A bizonyítás eredménye alátámasztotta azoknak, a gyermek egészségkárosodása miatti többlet-tevékenységeknek a szükségességét, amelyek ellátása az I. rendű felperesre hárul, és amelyek őt a jövedelemszerző tevékenység folytatásában akadályozzák. Ezzel összefüggésben az alperes a kárenyhítési kötelezettség megsértését is tévesen állította, az I. rendű felperes ugyanis azzal, hogy a fentiek ellenére egy rövid ideig teljes munkaidőben, majd rész munkaidőben vállalt munkát, károsultként a megjelölt kötelezettségét teljesítette. Figyelemmel kellett lenni továbbá arra, az ápolás, gondozás, gyermeknevelés és felügyelet humán-erő-ráfordítás költségénél értékelt tényre is, hogy a felsorolt feladatok teljesítése az I. rendű felperes részéről a gyermek öt éves korának betöltéséig növekvő időráfordítást igényelt, és ezen felül háztartási többletmunkát is kell végeznie.
- [72] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében helytelenül érvelt amellyel, hogy az ápolási és gondozási többletköltség érvényesítése mellett a jövedelemvesztés megtérítésének követelése a károszerzés tilalmát sérti. Mivel ezek a kártérítési igények eltérő károk megtérítésére irányulnak, eltérő tény- és jogalapjuk van, ezért a más-más címen adott járadékok, juttatások ténye nem zárja ki azt a más jellegű, más célú tevékenységet, amelyeket ugyanebben az időben végeznek (Kúria Pfv.III.20.953/2014/6.). Ennélfogva nem lehetett szó kétszeres igényérvényesítésről.
- [73] A keresetben megtéríteni kért jövedelemvesztésnek a károkozó magatartással való oksági kapcsolatát – az alperes hivatkozásával ellentétben – nem szakította meg az a tény, hogy az

- I. rendű felperes munkaviszonya közös megegyezéssel szűnt meg. Ebből a szempontból annak volt jelentősége, hogy az I. rendű felperes a gyermekének egészségkárosodottan való megszületése miatt nem tudta a korábbi munkaviszonyát fenntartani, és ez az alperes kártérítési felelősségének körébe tartozott.
- [74] Az alperes felülvizsgálati kérelmében azt a tényállítást is megismételte, hogy az I. rendű felperesnek a korábbi munkakörében való foglalkoztatása a munkáltatójának átalakulása miatt sem volt lehetséges. Ennek valóságát azonban nem bizonyította, és már az elsőfokú bíróság is rögzítette, hogy a munkakörnek az átalakulás következtében történt megszűnésére utaló peradat egyáltalán nem merült fel.
- [75] Az alperes megalapozatlanul hiányolta az I. rendű felperes munkaképesség-csökkenésének bizonyítottóságát. Ennek, a baleseti járadékra való jogosultság tekintetében a régi Ptk. 356. § (1) bekezdésében megkövetelt feltételnek a fennállására azért nem volt szükség, mert az I. rendű felperes nem erre alapította a járadékkövetelését. Az I. rendű felperes a gyermekének személye körüli teendők ellátása miatt keletkezett jövedelemvesztésének mint elmaradt vagyoni előnynek járadék formájában való megtérítését kérte, amely követelés annak ellenére sem azonosítható a baleseti járadékköveteléssel, hogy a mértékének meghatározásánál a hivatkozott járadékfajta vonatkozásában irányadó szabályokra ugyanúgy figyelemmel kell lenni (hasonlóképpen: Kúria Pfv.III.20.893/2021/7.). A másodfokú bíróság ezért a bírói gyakorlatra hivatkozással helyesen állapította meg, hogy az a károsult is igényelheti keresetvesztése megtérítését, aki az egészségügyi szolgáltató magatartásával okozati összefüggésben kényszerül más személy ápolására.
- [76] Ugyanezen követelésnél az alperes a káronszerzés tilalmának megsértését azért állította, mert szükségesnek tartotta volna a fellebbezésében is megjelölni, a gyermek egészségkárosodására tekintettel igénybe vehető juttatásokkal csökkenteni a járadék mértékét. A bíróságok ugyanakkor az I. rendű felperes részére folyósított valamennyi társadalombiztosítási és szociális ellátás (gyermekgondozási díj, gyermekgondozási segély, gyermekek otthongondozási díja, családi pótlék) figyelembevételével állapították meg az alperes járadékfizetési kötelezettségét. Azt pedig a bizonyítás eredménye nem támasztotta alá, hogy az I. rendű felperes ezt meghaladóan más, a szociális rászorultságtól függetlenül is igényelhető pénzügyi ellátásban részesült volna.
- [78] A felülvizsgálati kérelem a nem vagyoni kártérítések esetében is tartalmazta azt a – fentebb írtak szerint – téves okfejtést, amely szerint mivel az alperes felelősége a dongaláb betegséggel oksági kapcsolatban álló károkért áll fenn, ezért kizárólag az arthrogryposis multiplex betegséggel született gyermekekkel kapcsolatos változásokhoz képesti többletterheket lehet figyelembe venni. E hátrányok kapcsán az alperes az előreláthatóság hiányára hivatkozással az okozati összefüggés fennállását vitatta, amire a jogerős közbenső ítélet tartalmára tekintettel már nem volt eljárásjogi lehetősége. A felperesek életminősége romlásának, az életük megváltozásának mint nem vagyoni hátránynak a nem vagyoni kártérítés mértékének meghatározásakor történt értékelését az alperes azért sérelmezte, mert álláspontja szerint a 2/2022. Jogegységi határozat értelmében az nem képezheti a nem vagyoni kártérítés alapját. A jogegységi határozat azonban sem a nem vagyoni kártérítés, sem a Ptk. 2:52. §-ában szabályozott sérelemdíj tekintetében nem tartalmaz ilyen, a kompenzálendő nem vagyoni hátrányok körét szűkítő megállapítást. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a nem vagyoni kártérítések összegének eltúlzottságát csak az ismertetett indokok miatt állította, és kérte annak leszállítását. Ehhez képest a bírói gyakorlat (Kúria Pfv.III.21.191/2021/3.) által ebben a körben lényegesnek tekintett szempontok érvényesülését, vagyis a nem vagyoni hátrányok teljes körű feltárását és azok kellő súllyal való értékelését, valamint a kár bekövetkeztekori értékviszonyok és a hasonló tényállású ügyekben hozott eseti döntések figyelembevételét nem tette vitássá.
- [79] Mindezekből következően a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályhelyek közül kizárólag a régi Ptk. 355. § (4) bekezdését sérti.
- [80] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését részben megváltoztatta, az alperes által az I–II. felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak fizetendő kártérítés összegét felemelte.

(Kúria Pfv.III.21.297/2022/6.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

GAZDASÁGI SZAKÁG

115I. A polgári és a közigazgatási jog eltérő szabályrendszere miatt nem azonos a jognak való megfelelés, így jogellenességet is eltérő magatartások, mulasztások eredményeznek. Önmagában az a tény, hogy az építési engedély megfelel a közigazgatási jogszabályoknak, építési szakmai előírásoknak, az építési tevékenység polgári jogi jogellenességét nem zárja ki.

II. Az építési engedély birtokában, annak megfelelően folytatott építési tevékenységnek az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 3. § (2a) bekezdésében előírt munkaterület átadás-átvételéhez való hozzájáruló nyilatkozat kiadásának a megtagadásával való akadályozása nem minősül joggal való visszaélésnek, ha hiányzik a tulajdonostársaknak a polgári jog alapján megkívánt használati, birtoklási, tulajdoni viszonyokban való megállapodása hiányzik (2013. évi V. törvény 1:5. § (2) bek.; 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 3. § (2a) bek.; 2016. évi CXXX. törvény 279. § (1) bek.).

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A ... szám hrsz. alatt nyilvántartott, 1039 m² alapterületű „kivett beépített terület” megnevezésű ingatlan (a továbbiakban: perbeli ingatlan) a Kft., az alperesek és más személyek osztatlan közös tulajdonában áll: a Kft. 9010/200000, az I. rendű alperes 20000/200000, a II. rendű alperes 13900/200000, a III. rendű alperes 12024/200000, a IV. rendű alperes 12024/200000, az V. rendű alperes 47740/200000, a VI. rendű alperes 11649/200000, a VII. rendű alperes 11649/200000, a VIII. rendű alperes pedig 29668/200000 tulajdoni illetőséggel rendelkezik. Az ingatlanon található felépítmények (üzlethelyiségek) alszámokon kerültek nyilvántartásra, azok tulajdonosait földhasználati jog illeti meg a felépítményeik alatt lévő földterület vonatkozásában.
- [2] A Kft. tulajdonát képező, K alszámú üzlethelyiség (a továbbiakban: K hrsz. alatti ingatlan) mindösszesen 24,52 m² alapterületű, amelyből az üzlettér 20,76 m², az előtér 2,08 m², továbbá a WC 0,96 m². Az üzlethelyiségben működő lottózót, gyorsétkezdét 2014. január 1-jétől kezdődően a Kft.-vel azonos tulajdonosi körbe tartozó felperes üzemelteti.
- [3] A Kft. ügyvezetője – aki egyben a felperes tulajdonosa – 2018 júniusában írt megkeresésében tájékoztatta az alpereseket, hogy üzlete homlokzatának átépítését, bővítését, bejáratának módosítását tervezi, amelyhez kérte az alperesek hozzájárulását és tudomásulvételét. Az alperesek 2018. június 30-án hozzájárultak a megkeresésben foglaltakhoz. Ezt követően, 2019 áprilisában, a Kft. megbízásából eljáró felperes egy építésztervezőt bízott meg az építkezéshez szükséges műszaki tervdokumentáció elkészítésével és az építési engedély kiadása iránti hatósági eljárás lefolytatásával.
- [4] Az illetékes kormányhivatal 2019. május 19-én kelt határozatával megadta az építési engedélyt a felperesnek azzal, hogy az a Kft. tulajdonát képező K hrsz. alatti ingatlanon meglévő épület bővítésére vonatkozik. A határozat rendelkező része szerint az üzlettér alapterülete a korábbi 20,76 m²-ről 34,18 m²-re változik, míg a további helyiségek vonatkozásában az alapterület azonos mértékű marad. A határozat tartalmazta továbbá, hogy az az érintett építési munkával kapcsolatos polgári jogi igényt nem dönt el, az engedélyezés tárgyát dokumentáló építészeti-műszaki tervdokumentáció a jogorvoslatra nyitva álló határidő alatt megtekinthető a hivatal helyiségében. A határozattal szemben az alperesek nem éltek fellebbezéssel, az ennek hiányában 2019. július 5-én véglegessé vált.
- [5] A felperes 2019. július 9-én vállalkozási szerződést kötött az építési engedély alapján elvégzendő munkára. A szerződés szerinti teljesítés határidő 2019. október 31., a vállalkozói díj 1 728 740 forint volt. A felperessel a vállalkozó 2019. augusztus 14-én közölte, hogy az egyedi, speciális méretű nyílászárók és acélszerkezetek gyártásba adása miatt a szerződés „visszamondására” – költségvonzat nélkül – nincs lehetőség.
- [6] Az alperesek 2019. augusztus 13-án kelt levelükben közölték a felperessel, illetőleg a Kft.-vel, hogy visszavonják a 2018. június 30-án tett hozzájáruló nyilatkozatukat, a Kft., illetőleg a felperes tartózkodjon minden olyan magatartástól, amely a K hrsz. alatti ingatlan bővítésére vonatkozna, mivel ez a tevékenység sérti az alperesek közös tulajdonnal kapcsolatos jogait.
- [7] Az alperesek a kormányhivatalhoz 2019. augusztus 16-án benyújtott kérelmükben kérték a hozzájáruló nyilatkozatuk visszavonására, a Kft. által elvégzendő építési munkák körére tett hiányos, megtevesztő tájékoztatására tekintettel az építési engedély visszavonását. A kormányhivatal az alperesek kérelmét visszautasította.
- [8] Az építésügyi hatóság 2019. szeptember 26-án helyszíni ellenőrzést tartott a Kft. tulajdonát képező K hrsz.-ú ingatlanon, amelynek során megállapította, hogy az építkezés megkezdése szabálytalan, mert a munkaterület átadás-átvételének tulajdonosok általi tudomásulvételét az építendő felperes nem tudta igazolni. Az építésügyi hatóság határozatában arra kötelezte a felperest, hogy a döntés véglegessé válásától számított 15 napon belül a munkaterület átadás-átvételének a tudomásulvételét igazoló teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt nyilatkozatokat az építési naplóba töltsse fel.
- [9] A felperes a hiányzó nyilatkozatok beszerzése érdekében 2019. november 7-én megkereséssel élt a tulajdonosok felé. Az alperesek 2019. november 19-

én közölték a felperessel, hogy az építkezés megkezdéséhez szükséges nyilatkozatot nem adják meg, a felperes magatartása sérti a tulajdonostársak jogait, érdekeit.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [10] A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság pótolja az alpereseknek az építkezés megkezdéséhez az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Épkiv.) 3. § (2a) bekezdésében előírt munkaterület átadás-átvételéhez való hozzájáruló nyilatkozatát. Hivatkozott arra, hogy az alperesek részéről a hozzájáruló nyilatkozat megtagadása joggal való visszaélésnek minősül, tekintettel arra, hogy az építési hatósági eljárást megelőzően megadták a hozzájárulásukat, a felperes a jogerős építési engedély birtokában kívánta az ingatlanát átépíteni, illetőleg megkezdeni a bővítését. Az építkezés elmaradása különös méltánylást érdemlő magánérdeket sért, mert a jogerős építési engedély birtokában vállalkozási szerződést kötött, amely alapján a szerkezetek legyártása megkezdődött. Ha a vállalkozó a vállalkozási szerződésben foglaltakat nem tudja megvalósítani, kimutatható kár is éri.
- [11] Az alperesek a kereset elutasítását kérték.
- #### Az első- és a másodfokú ítélet
- [12] Az elsőfokú bíróság a hatályon kívül helyezést követő megismételt eljárásban meghozott ítéletében pótolta a munkaterület átadás-átvétele vonatkozásában az I–VIII. rendű alperesek hozzájáruló nyilatkozatát.
- [13] Döntését azzal indokolta, hogy a felperes – habár jogszabályi kötelezettsége erre nem volt – beszerezte az alperesek hozzájáruló nyilatkozatát a Kft. ingatlana homlokzatrészének átépítéséhez, az ingatlan bővítéséhez és bejárati ajtajának módosításához. Megállapította, hogy a nyilatkozat szövege alapján egyértelmű, hogy a tervezett munkálatok az ingatlan alapterületének megnövelését eredményezik.
- [14] Kiemelte, hogy az építésügyi hatósági eljárásban az alperesek félként vettek részt, de az építési engedélyt megadó határozat ellen fellebbezést nem terjesztettek elő, így az véglegessé és végrehajthatóvá vált. A felperes ezt követően kötött vállalkozási szerződést az átalakításra. Az alperesek részéről a hozzájáruló nyilatkozat megtagadása különös méltánylást érdemlő magánérdeket sért, tekintettel arra, hogy a felperes által végzendő üzleti tevékenység az ingatlan területének növelésével kibővíthető, amely nyereséget indukál. Mivel a felperes a jogerős építési engedély alapján törvényes érdekeit kívánja érvényesíteni, az alperesi magatartás visszaélés jellegű.
- [15] Az elsőfokú bíróság megállapította továbbá, hogy a Kft. osztatlan közös tulajdonnal rendelkezik a perbeli ingatlanon belül 45 m² erejéig, amelyet az építkezés engedélyezett tervek alapján való megvalósulása esetén sem fog túllépni, mivel az üzlet végleges alapterülete 37,94 m² lesz. Rögzítette továbbá, hogy a felperes által esetlegesen lefolytatott építkezés nem vezet a használat egyoldalú megváltoztatásához sem és a 45m² tulajdoni arányra tekintettel a ráépítés szabályai sem alkalmazhatóak, valamint – mivel a felperes a Kft.

nevében, illetőleg megbízásából eljárva kérte az építési engedélyt – a felperes a K hrsz.-ú ingatlanban tulajdoni igénnyel sem léphet fel.

- [16] Az I–IV. és a VI–VIII. rendű alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletének fellebbezett részét megváltoztatta, és a felperesnek az I–IV. rendű, valamint a VI–VIII. rendű alperesekkel szembeni keresetét elutasította.
- [17] A jogerős ítélet indokolása szerint tévesen tartalmazta az elsőfokú ítélet azt a megállapítást, hogy a perbeli ingatlanból a K hrsz.-ú ingatlan tulajdonosát 45 m² földterület használati joga illetné meg, a használati jog mértéke nem azonosítható az eszmei tulajdoni hányad alapján a teljes ingatlanterületből kiszámított négyzetméter értékkel.
- [18] A másodfokú bíróság tényként állapította meg, hogy a Kft. a hozzájáruló nyilatkozatot a saját üzletének az átépítésére, bejártának módosítására, bővítésére kérte meg a tulajdonostársaktól, ennek során műszaki dokumentációt nem tárt a tulajdonostársak elé, a tulajdonostársak a hozzájárulást a műszaki kivitelezés ismeretének hiányában adták meg. A hozzájáruló nyilatkozat tartalmából nem vonható le olyan következtetés, hogy az átépítés a K hrsz.-ú ingatlanon a közös tulajdonban álló perbeli ingatlan terhére túlterjeszkedne.
- [19] Az építési, tervezési eljárásra egyértelműen a hozzájáruló nyilatkozatok beszerzését követően került sor és a felperes volt az, aki az építési engedélyt megkapta. Ezen építési engedély megléte azonban nem releváns a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) osztatlan közös tulajdon használatával kapcsolatos rendelkezéseinek a szempontjából, hiszen az a tulajdonviszonyokat, használati viszonyokat nem rendezi és nem is rendezheti. Ennek folytán az építési engedély elleni fellebbezés hiánya az alperesek terhére nem értékelhető, hiszen az építési engedélyezési eljárásban a hatóság kizárólag abból a szempontból vizsgálódhat, hogy az építés megfelel-e az arra irányadó szabályoknak.
- [20] Kiemelte, hogy a felperesnek a jognyilatkozat pótlásához a közös tulajdon terhére történő bővítéshez fűződő méltányos érdekét kellett igazolnia és bizonyítania. A végleges építési engedély megléte azonban önmagában nem tekinthető a felperes különös méltánylást érdemlő magánérdekének.
- [21] Rámutatott, hogy a Ptk. 5:74. §-a értelmében a tulajdonostársak mindegyike jogosult a közös tulajdonban lévő dolog birtoklására, használatára, e jogot azonban egyik tulajdonostárs sem gyakorolhatja a többiek jogainak és a dologhoz fűződő lényeges jogi érdekeinek a sérelmére. Jelen esetben a bővítés folytán az osztatlan közös tulajdonú hrsz.-ú ingatlanból történik foglalás a nem tulajdonos felperes részéről. Attól függetlenül, hogy az elfoglalt terület a bővítéssel együtt sem haladja meg az ingatlanból a Kft.-t megillető eszmei tulajdoni hányadot, a Ptk. 5:74. §-a értelmében nem mellőzhető a használatban, annak módosulásában a tulajdonostársak közötti megállapodás, annak hiányában pedig a használat bíróság általi rendezése, különös tekintettel arra, hogy a perbeli esetben a felperes harmadik személyként, és nem tulajdonosként kíván az ingatlanon építkezni, abból

területet foglalni. A Kft. hozzájárulási kérelme ezen használat megváltoztatására nem terjedt ki, abban fel sem merült a használat kérdése annak ellenére, hogy a perbeli tervezett ráépítés a használat egyoldalú megváltoztatásához vezetne. A tulajdonos által korábban beszerzett hozzájárulás tartalma és létrejöttének körülményei alapján nem alkalmas a tulajdonosok közötti, a közös tulajdonban álló ingatlan használatára vonatkozó megállapodás pótlására. Mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az alperesek magatartása nem valósított meg olyan joggal való visszaélést, amely alapot ad az általuk megtagadott jognyilatkozat bíróság általi pótlására. Utalt arra is, hogy a tulajdonostársak előzetesen a perbeli építkezéshez, így a használati viszonyok megváltozásához, lényegében az altalajon történő területfoglaláshoz a hozzájárulásukat nem adták meg, így a korábbi hozzájárulás visszavonása útján megvalósuló joggal való visszaélés sem következhetett be.

- [22] Az építési engedélyt jelen esetben nem a tulajdonostárs, hanem a felperes kapta meg, és a csatolt iratok szerint a beruházást is ő finanszírozta volna. Tekintettel arra, hogy a Ptk. 5:78. §-a alapján ahhoz, hogy harmadik személy a közös tulajdonú területen bármilyen változást eszközöljön, a tulajdonostársak többségi határozata szükséges és ez hiányzott, az alperesek a saját tulajdonuk, illetve annak használata védelmében nem valósítottak meg joggal való visszaélést, amikor megtagadták a felperes által kért hozzájárulás megadását a nem tulajdonostárs felperestől a közös tulajdonukban álló osztatlan közös tulajdonú ingatlanon történő építkezési munkálatok megkezdéséhez. Figyelemmel arra, hogy alperesek részéről joggal való visszaélés nem valósult meg, nem vizsgálta, hogy az érdeksérelem fenn áll-e, illetve melyik fél részéről áll fenn.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [23] A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen – tartalma alapján – az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan az első- vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.
- [24] Megsértett jogszabályként a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdését, a Ptk. 1:3. § (2) bekezdését, 1:5. § (2) bekezdését és 1:4. § (1) és (2) bekezdését jelölte meg.
- [25] Felülvizsgálati kérelmét azzal indokolta, hogy a másodfokú bíróság súlyosan tévedett akkor, amikor megállapította, hogy az építési engedély elleni fellebbezés hiánya nem értékelhető az alperesek terhére. A Ptk. 1:4. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozással kifejtette, hogy a tulajdonostársak hozzájáruló nyilatkozata nélkül a felperes nyilvánvalóan nem készítette volna el a perbeli üzlethelyiség bővítésére szolgáló terveket, ezért műszaki dokumentációnak a hozzájárulás beszerzésének idején nem is kellett léteznie. A hozzájáruló nyilatkozat tartalmából ugyanakkor egyértelműen levonható az a következtetés, hogy az átépítés a K hrsz.-ú ingatlanon a közös tulajdonban álló helyrajzi számú ingatlan terhére túlterjeszkedik,

tekintettel arra, hogy a felperes a bővítést kizárólag a közös tulajdonban álló ingatlan terhére végezhetné el. Az építési engedély ugyan nem dönt el polgári jogi jogviszonyokat, azonban az építésügyi hatóság a jogszabályoknak megfelelő eljárásban adta meg az építési engedélyt. A tulajdonostársak, köztük az alperesek is ezen eljárásban ügyfélként voltak érintettek, akiket az építési hatóság az eljárás során a jogszabályoknak megfelelően tájékoztatott. Az alperesek a hozzájárulásuk megtagadásával, de akár az építési engedély határidőben történő megtámadásával is megakadályozhatták volna az átalakítást, különös tekintettel arra, hogy a tervdokumentáció a hatósági eljárásban rendelkezésre állt. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 116. §-a által biztosított jogvesztő jogorvoslati határidő elmulasztása is kizárólag az alperesek terhére róható. Az alperesek az átalakítás tekintetében meg sem kíséreltek információhoz jutni, a Ptk. felhívott rendelkezései alapján nem úgy jártak el, ahogy az adott helyzetben tőlük mint tulajdonosoktól elvárható lenne.

- [26] Felülvizsgálati álláspontja szerint nem foghat helyt a másodfokú bíróságnak az a megállapítása sem, hogy azért nem értékelhető az alperesek terhére a fellebbezés hiánya, mert az építési engedélyezési eljárásban a hatóság kizárólag abból a szempontból vizsgálódhat, hogy az építés megfelel-e az irányadó jogszabályoknak. Az irányadó szabályok ugyanis egyebek mellett a tulajdonostársak hozzájárulását is tartalmazzák, az építési hatóság kizárólag műszaki tartalom alapján építési engedélyt nem adhat ki. A felperes érvelése szerint – a jogerős ítéletben kifejtettekkel szemben – az alperesek részéről kifejezetten megvalósult a joggal való visszaélés a jognyilatkozat megtagadása által, figyelemmel arra, hogy a felperes vitathatatlanul fennálló építési jogosultsága a munkaterület átadás-átvételének tudomásul vételét tartalmazó jognyilatkozatok nélkül nem gyakorolható. E körben utalt arra is, hogy az alperesek magatartása a Ptk. 1:3. § (2) bekezdését megvalósítja.
- [27] A másodfokú bíróságnak a Ptk. 5:74. §-ára és 5:78. §-ára alapított indokolásával szemben kifejtette, hogy a perbeli nyilatkozatok alapján megállapítható, ő soha nem kívánt tulajdont szerezni a közös tulajdonban álló ingatlanon, ugyanakkor nem létezik olyan jogszabályi rendelkezés, amely tiltaná, hogy a tulajdonos képviselőjében más személy vagy szervezet járjon el az építési engedély megszerzése érdekében. Nem annak van tehát jelentősége, hogy ki kérte meg az építési engedélyt, vagy hogy ki finanszírozza a kivitelezést, hanem annak, hogy a tulajdonostársak az engedélyezési hatósági eljárásban nem kifogásolták a perbeli bővítést, így az építési engedély véglegessé vált, a véglegessé válással a felperes építési jogosultságot szerzett. A másodfokú bíróságnak az a kijelentése, hogy a tulajdonostársak előzetesen a perbeli építkezéshez a használati viszonyok megváltozásához lényegében az altalajon történő területfoglaláshoz nem adták meg a hozzájárulásukat, minden alapot nélkülöz, ugyanis az építési hatóság a tulajdonostársak hozzájárulása nélkül az építési engedélyt nem adta volna ki. A tulajdonostársak tudták, illetve kellett körültekintés mellett tisztában kellett lenniük azzal,

hogy a bővítés kizárólag a közös tulajdonban álló ingatlan irányában valósítható meg. Azt nem vitatta, hogy a korábban beszerzett hozzájárulások nem alkalmasak a tulajdonosok közötti, a közös tulajdonban álló ingatlan használatára vonatkozó megállapodás pótlására, azonban előadta, hogy a kivitelezés következtében megváltozott tulajdonviszonyok szerint a közös tulajdon érintő bővítéssel elfoglalt terület magához váltását vállalja és a változás tényét az ingatlan-nyilvántartásban is átvezeteti.

- [28] A felperes kifejtette, hogy a bíróságnak nem kellett lefolytatnia a perben bizonyítást, az építési engedély anyagi jogerejére figyelemmel kizárólag abban a jogkérdésben kellett dönteni, hogy egy véglegessé vált közigazgatási határozatban szereplő olyan döntéssel szemben, amely ellen törvény biztosít jogorvoslati lehetőséget, a jogszabályi hierarchiában a törvénynél alacsonyabb szinten álló jogszabályi jogorvoslati lehetőséget biztosíthat-e az eljárással érintettek számára. Álláspontja szerint erre a kérdésre nemleges válasz adható, tekintettel arra, hogy a döntés végrehajthatóságát teljességgel megakadályozó lehetőség vagy a döntéssel szemben az eljárási törvényben szereplő jogorvoslaton túl további kvázi jogorvoslat lehetősége kizárólag az eljárási törvényekben szabályozható. Az építési jogosultsága a véglegessé vált építési engedély alapján, annak anyagi jogereje folytán vitathatatlanul fennáll, a kivitelezéshez szükséges építési e-napló tartalmi elemeként az Épkiv. 3. § (2a) bekezdése által megkövetelt, a munkaterület átadásának tudomásul vételéről szóló nyilatkozat az alperesek általi megtagadása az építési jogosultság fennálltát nem érinti, azonban az igazgatási jogszabályoknak megfelelő kivitelezést ellehetetleníti. Tekintettel arra, hogy az építési jogosultsága ténykérdés, a másodfokú bíróságnak az építési jogosultságot tényként kellett volna kezelnie és a fennálló építési jogosultság fényében kellett volna meghoznia döntését. A másodfokú bíróság azonban lefolytatott egy olyan bizonyítást, amelynek az építési hatósági eljárásban helye lehetett volna, azonban a perben nem, ezért olyan tények figyelembevételével hozta meg a döntését, amelyre egyfelől nem volt szükség, másfelől arra – a hatósági döntés anyagi jogi jogerejére tekintettel – nem volt módja.
- [29] Kifejtette, hogy a Ptk. 1:5. § (2) bekezdésére alapított keresetének megfelelően jelen per tárgya kizárólag annak vizsgálata lehetett volna, hogy fennállnak-e a jognyilatkozat pótlásának a feltételei. Ennek megfelelően a másodfokú bíróságnak fel kellett volna tárnia a jogát gyakorló fél érdekeit és ha megállapíthatónak találja a különös méltánylást érdemlő magánérdeket, vizsgálnia kellett volna, hogy az érdeksérelem másként elhárítható-e, a joggyakorlás okoz-e sérelmet a másik félnek és ha igen, milyen mértékűt. Érvelése szerint téves a másodfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy a végleges építési engedély megléte önmagában nem tekinthető a felperes különös méltánylást érdemlő magánérdekének, hiszen ezzel a véglegessé vált építési engedély anyagi jogereje válik kérdésessé. A felperes a véglegessé vált építési engedéllyel építési jogosultságot szerzett, amely jogosultsága jelenleg is fennáll. Utalt arra, hogy a véglegessé vált építési engedély birtokában, annak anyagi jogerejében bizva, súlyos anyagi ráfordítás mellett kezdte meg a kivitelezés előkészítését. Az üzleti tevékenysége bővítéséhez az üzlet bővítésére is szüksége van, mindezek a különös méltánylást érdemlő magánérdekét vitathatatlanul megalapozzák. Az alperesek a kért nyilatkozat megtagadásával a különös méltánylást érdemlő magánérdekét sértik. A hatósági döntés anyagi jogerejére is figyelemmel tehát fennállnak a jognyilatkozat pótlásának konjunktív feltételei.
- [30] Az I–IV. és a VII–VIII. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben – utalva annak helyes indokaira – a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték.
- [31] Hangsúlyozták, hogy a felperes a felülvizsgálati kérelmét arra a nyilvánvalóan téves feltevésre alapítja, hogy építésügyi hatósági engedély birtokában más tulajdonára tulajdonosi hozzájárulás hiányában és a tulajdonosi érdeksérelem fennállása esetén is bármikor szabadon építközhet. Az építési engedély azonban nem mentesíti az építőt az építési tevékenység megkezdéséhez szükséges más hatósági engedélyek, nyilatkozatok vagy hozzájárulások megszerzésének a kötelezettsége alól, az építési engedély kiadása polgári jogi igényt sem dönt el.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [32] A felülvizsgálati kérelem megalapozatlan.
- [33] A felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, hanem szigorú eljárásjogi szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat, amely a fellebbezés alapján hozott jogerős bírósági határozat anyagi jogi és/vagy eljárásjogi hibájának az orvoslására szolgál. A jogerő áttörésének olyan kivételes eszköze, amelyre csak törvényben meghatározott esetekben és feltételek fennállása esetén kerülhet sor.
- [34] A Kúria a felülvizsgálat során – bizonyos kivételektől eltekintve – kizárólag a felülvizsgálati és (ha van) a csatlakozó felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálja a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát [Pp. 423. § (1) bekezdés]. Ennek megfelelően kizárólag a Pp. 279. § (1) bekezdésének, valamint a Ptk. 1:3. § (2) bekezdésének, 1:4. § (1) bekezdésének és 1:5. § (2) bekezdésének a megsértését vizsgálhatta.
- [35] A felperes a Ptk. 1:5. § (2) bekezdésére alapította a keresetét, amely rendelkezés abban az esetben ad lehetőséget a jognyilatkozat ítélettel történő pótlására, amikor a joggal való visszaélés jogszabály által megkívánt nyilatkozat megtagadásában áll, nyomós közérdek vagy különös méltánylást érdemlő magánérdek áll fenn a nyilatkozatot kérő oldalán, továbbá az érdeksérelem csak a nyilatkozatnak bírósági ítélettel való pótlása útján hárítható el. A jognyilatkozat pótlása iránti perben tehát a bíróság feladata ezen konjunktív feltételek fennállásának a vizsgálata azzal, hogy bármely feltétel hiánya esetén a nyilatkozat nem pótolható, az a kereset elutasítását eredményezi.
- [36] A perben nem volt vitatott, hogy az alperesek és a Kft. más személyek mellett tulajdonosai a perbeli ingatlanok, amelyen önálló hrsz. alatt bejegyzett és az egyes tulajdonosok külön tulajdonában álló felépítmények találhatóak, amelyek a perbeli

- ingatlan terhére az általuk elfoglalt terület tekintetében földhasználati joggal rendelkeznek. A perbeli ingatlan tehát osztatlan közös tulajdon, annak használatát a tulajdonostársak egymás között megosztották.
- [37] Az sem volt vitatott, hogy a felperes – aki sem a perbeli ingatlan, sem a rajta található K hrsz. alatt nyilvántartott felépítménynek nem tulajdonosa – az alperesek fellebbezése hiányában véglegessé vált építési engedéllyel rendelkezett az abban meghatározott, K hrsz.-ú felépítmény bővítését eredményező építési munkák elvégzésére, mint ahogy az sem, hogy az építkezés megkezdéséhez az Épkiv. 3. § (2a) bekezdése alapján az alperesek jognyilatkozata az építési munkaterület átadás-átvételének tudomásul vétele tárgyában szükséges volt, amelynek kiadását megtagadták.
- [38] Az alperesek a perben és a felülvizsgálati ellenkérelmükben is arra hivatkoztak, hogy az építési engedély alapján a felperes a K hrsz. alatti felépítmény bővítésével a perbeli ingatlan és részben az alperesek tulajdonát képező ingatlan birtoklási és használati viszonyait, egyben a ráépítés megvalósítása esetén a tulajdoni viszonyait is megváltoztatja, mert megnöveli a K hrsz.-ú felépítmény alapterületét, ami – erre irányuló tulajdonosi megállapodás hiányában – sérti a tulajdonosi jogait, érdekeiket.
- [39] A fentiekre tekintettel és a felek által előadottak alapján a perben és a felülvizsgálati eljárásban is elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy az alperesek oldalán fennálló, a közös tulajdonban álló ingatlan tulajdoni, birtoklási és használati viszonyainak meghatározásához fűződő alanyi jog rendeltetésellenes gyakorlását jelenti-e az, ha a tulajdoni, használati, birtoklási viszonyok megváltozását eredményező, jogerős építési engedélyen alapuló építési tevékenységet az alperesek az építési munkaterület átadás-átvétele tudomásul vételét tartalmazó, jogszabály által megkívánt nyilatkozat megtagadásával megakadályozzák.
- [40] Ennek vizsgálata kapcsán arra kell rámutatni, hogy a kialakult bírói gyakorlat alapján a joggal való visszaélés megítélésekor először a jog gyakorlásának helyzetét kell vizsgálni. Amennyiben az alperesek közös tulajdonhoz fűződő alanyi jogának sérelme vagy annak bekövetkezésének lehetősége megállapítható, nem lehet szó az alanyi jog visszaélésszerű gyakorlásáról, ez esetben akkor sem kerülhet sor a keresetnek helyt adó ítélet hozatalára, ha a felperes igazolta a különös méltánylást érdemlő magánérdeke sérelmét (Kúria Pfv.21.376/2018/8.). Mindez a másik oldalról megközelítve azt jelenti, hogy az alpereseket a közös tulajdonhoz fűződő alanyi jogaik szabad gyakorlása tekintetében jogvédelem illeti meg; ha azonban joggyakorlásuk túllépi alanyi jogaik, törvényes érdekeik mozgásterének határait, magatartásuk tiltottá válik. (Kúria Pfv.21.043/2022/11.) Joggal való visszaélés tehát csak akkor valósulhat meg, ha az alpereseknek a jogaik gyakorlásához nem fűződött törvényes érdeke.
- [41] A jogerős ítélet helyesen tartalmazza, a perbeli esetben a Ptk. 5:74. §-a alapján nem mellőzhető a használatban, annak módosulásában a tulajdonostársak közötti megállapodás. Ahhoz pedig, hogy a felperes mint kívülálló harmadik személy a közös tulajdonú területen bármilyen változást eszközöljön, a Ptk. 5:78. §-a alapján a tulajdonostársak többségi határozata szükséges. A felperes az alperesek visszaélésszerű joggyakorlását ennek megfelelően abban jelölte meg, hogy a felépítmény alapterületének bővítéséhez előzetesen hozzájárultak, az erre tekintettel kért és megadott építési engedélyt nem fellebbezték meg, majd annak véglegessé válását követően a hozzájárulásukat visszavonták és a jogszabály által megkívánt nyilatkozat kiadását megtagadták. A felperes e körben a Pp. 279. § (1) bekezdésének a megsértését állítva sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság az alperesek hozzájáruló nyilatkozatának tartalmát tévesen értelmezte, egyben nem értékelte releváns tényként a véglegessé vált építési hatósági határozatot, így az alperesek fellebbezésének hiányát és felperes építési jogosultságának a fennállását. A felperes hivatkozásai azonban tévesek az alábbiakra tekintettel.
- [42] A Kúria a Gfv.30.037/2021/3. számú közzétett határozatában (megjelent: BH 2022.18.) rögzítette, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 206. § (1) bekezdése alkalmazásában kialakult joggyakorlatát, a Pp. 279. § (1) bekezdésének azonos szabályozása miatt, e rendelkezés alkalmazásában is irányadónak tekinti. Ennek lényege, hogy – főszabály szerint – nem állapítható meg jogszabálysértés, ha a felülvizsgálati kérelem a bizonyítékok szabad mérlegelését támadja (BH 1994.221., BH 1994.195., BH 1994.86.). Megalapozhatja viszont a felülvizsgálati kérelmet a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen mérlegelése (BH 1994.196.), az, ha a bíróság által megállapított tényállás iratellenes, hiányos vagy logikai ellentmondásokat tartalmaz (BH 1994.85., BH 1993.768., Kúria Gfv.30.037/2021/3., megjelent: BH 2022.18.). Nyilvánvalóan okszerűtlen a következtetés akkor, ha a bizonyítékokból csak a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni (Kúria Pfv.21.474/2011/10., megjelent: BH 2013.119.II.). A Kúria megítélése szerint a jogerős ítélet ilyen hibában nem szenved, a másodfokú bíróság a bizonyítékok mérlegelését elvégezte, ez a tevékenysége pedig okszerűtlennek nem tekinthető.
- [43] A másodfokú bíróság – figyelemmel arra, hogy a felek az alperesek 2018. június 30-án kelt hozzájáruló nyilatkozatát eltérően értelmezték – a nyilatkozat keletkezési körülményeire, így arra tekintettel, hogy a Kft. műszaki dokumentációt nem tárt a tulajdonostársak elé, az alperesek a hozzájárulást a műszaki kivitelezés ismeretének hiányában adták meg, a Ptk. 6:8. § (1) bekezdése szerinti értelmezési alapelvek szem előtt tartásával értelmezte a nyilatkozat tartalmát. Helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a hozzájáruló nyilatkozat szövegéből nem vonható le olyan következtetés, hogy az átépítés a K hrsz. alatti ingatlanon a közös tulajdonban álló perbeli ingatlan terhére túlterjeszkedne, az kizárólag a Kft. üzletének a tulajdonostárs általi átépítésére, bejáratának módosítására, bővítésére vonatkozó hozzájárulást tartalmazott. Nem terjedt ki tehát a hozzájárulás a hozzájárulást nem kérő, nem tulajdonostárs

- felperesnek mint építtetőnek a közös ingatlan terhére történő építkezésére. Azt a felperes sem vitatta, hogy a 2018. június 30-án kelt hozzájáruló nyilatkozat nem rendezte a használati viszonyokat, mindez pedig azt eredményezi, hogy a felperes a hatósági eljárásban előterjesztett kérelme szerinti, a közös tulajdonban lévő ingatlan tulajdonosok közötti használati megosztását megváltoztató építkezéséhez a tulajdonostársaktól – sem az építési engedély iránti kérelme benyújtásakor, sem az építési engedély megadását követően – hozzájárulással nem rendelkezett és azóta sem rendelkezik. A másodfokú bíróság mérlegelési tevékenysége során tehát ezen tények megállapításával nem sértette meg a Pp. 279. § (1) bekezdését. A hozzájáruló nyilatkozat tartalmára tekintettel az annak visszavonásából az alperesek joggyakorlásának megfelelőségére levont jogerős ítéleti következtetések nem sérthették a Ptk. 1:4. § (1) bekezdését, 1:3. § (2) bekezdését és a 1:5. § (2) bekezdését sem.
- [44] Az alperesek helytállóan hivatkoztak a felülvizsgálati ellenkérelmükben – egyetértve e körben is a másodfokú bíróság által kifejtettekkel – arra, hogy az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) perbeli időszakban hatályos 36. § (1) bekezdése alapján az építési engedélyezési eljárásban a hatóság kizárólag abból a szempontból vizsgálódhatott, hogy az építés megfelel-e a jogszabályokban meghatározott szakszerűségi követelményeknek, amely az Étv. 18. § (1) bekezdése és 37. § (1)–(2) bekezdésének együttes értelmezésével azt jelenti, hogy az építési hatósági eljárásnak – szemben a felperes érvelésével – nem tárgya az építkezéssel érintett ingatlan tulajdonosainak a polgári jog körébe tartozó megállapodása meglétének, annak tartalmának a vizsgálata.
- [45] A polgári és a közigazgatási jog eltérő szabályrendszere alapján ugyanis a jognak való megfelelés nem azonos, így jogellenességet is eltérő magatartások, mulasztások eredményezhetnek. Önmagában tehát az, hogy az építési engedély a közigazgatási jogszabályoknak, építési szakmai előírásoknak megfelel, nem zárja ki az építési tevékenység polgári jogi jogellenességét. A jogerős építési engedély léte az építkezés közigazgatási jogi akadályát hátrítja el, de önmagában nem eredményezi azt, hogy a tulajdonostársaknak már hozzá kell járulniuk az építkezéshez és ki kell adniuk minden ahhoz szükséges jognyilatkozatot. A polgári jogi jogszerűség érdekében az érintett feleknek meg kell állapodniuk egymással vagy az érintetteknek joglemondó nyilatkozatot kell tenniük, illetve jogerős bírósági ítéletnek kell rendeznie a felek között felmerült jogkérdéseket. Nem pótolhatja ezt az a körülmény, hogy a felperes, illetve a Kft. megtévesztésre is alkalmas magatartása folytán az alperesek az építési engedélyt nem támadták fellebbezéssel, mivel ez ráutaló magatartással való hozzájárulásnak nem tekinthető és az építkezés után kialakult helyzetet sem rendezzi. Az Épkiv. 3. § (2a) bekezdése szerinti nyilatkozat kiadásának jogszabályi előírása a fenti polgári jogi megállapodások meglétét, a tulajdonosok építési tevékenységhez való hozzájárulását, konszenzusát kívánja biztosítani, annak célja tehát az, hogy az építkezés kizárólag abban az esetben indulhasson meg, ha annak a polgári jog szerint sincs akadálya. Ellenkező értelmezés ahhoz vezetne, hogy építési engedély birtokában más tulajdonára tulajdonosi hozzájárulás hiányában és a tulajdonosi érdeksérelem fennállása esetén is bármikor szabadon lehetne építkezni, ami nyilvánvalóan nem felel meg a jogszabály Magyarország Alaptörvénye 28. cikke szerinti értelmezésének. Ennek az előírásnak új jogorvoslati lehetőségként való értelmezése tehát minden alapot nélkülöz.
- [46] Tekintettel arra, hogy a fentiek alapján a hatóság nem vizsgálja az építési tevékenység polgári jognak való megfelelését, a perbeli tényállás mellett nem volt relevanciája annak, hogy az alperesek az építési engedélyt megadó közigazgatási hatósági határozat ellen nem éltek jogorvoslattal.
- [47] Mindezekre tekintettel az építési engedély birtokában, annak megfelelően folytatott építési tevékenységnek a perbeli tényállás szerinti nyilatkozat kiadásának a megtagadásával való akadályozása nem minősül joggal való visszaélésnek, mivel hiányzik a tulajdonostársaknak a polgári jog alapján megkívánt használati, birtoklási, tulajdoni viszonyokban való megállapodása és emiatt fennáll az alperesek alanyi jogi sérelme. Ez egyben azt is eredményezi, hogy a Ptk. 1:5. § (2) bekezdése szerinti további feltételek fennállását szükségtelen vizsgálni, a felperes keresete alaptalan, az azt elutasító jogerős ítélet a felperes által megjelölt okokból nem jogszabálysértő. A felperes akkor járt volna el jogszerűen, ha beszerzi előzetesen a tulajdonostársak hozzájárulását ahhoz az építkezéshez, amit ténylegesen el akar végezni. Amíg azonban ez nem áll rendelkezésére, az alperesek sérelmezett magatartása nem valósít meg joggal való visszaélést.
- [48] A Kúria a kifejtettek alapján a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.
- (Kúria Gfv.V.30.085/2023/10.)*
- 116^A felszámoló az adós tevékenységének megszüntetése és munkaszervezetének felszámolása után új munkaszerződés létesítése helyett kizárólag polgári jogi szerződés megkötésével gondoskodhat a hozzá rendelt állagvédelmi feladat ellátásáról [1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 27/A. § (10) bek., 46. § (1) bek., 47. § (5) bek., 48. § (3) bek.].**
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] Az elsőfokú bíróság az adós felszámolását a 2008. augusztus 11-én kezdeményezett felszámolási eljárásban 2009. május 7-i kezdő időponttal rendelte el.
- [2] A felszámolási eljárás megindulásakor az adós tulajdonában álltak az 1., 2., 3., 4., 5., 6. helyrajzi számú ingatlanok, amelyekben szálloda és wellness centrum, istálló, karam, tejfeldolgozó, iroda, üzlet, borozó funkciójú épületek, apartmanok, konferencia terem, családi ház is található volt.
- [3] Az ingatlanok közül a 3., 4., 5., 6. helyrajzi számú ingatlanokat és az ott lévő ingóságokat a kifogást tevő hitelező jogelődje javára 500 000 000 forint

- erejéig bejegyzett keretbiztosítéki jelzálogjoga terhelte. A kifogást tevő hitelező jogelődje a zálogjoggal biztosított követelését a felszámolási eljárásban bejelentette, majd a kifogást tevő hitelezőre (a továbbiakban: kifogást tevő) engedményezte.
- [4] Az adós a fenti ingatlanokon a tevékenységét – a meglévő személyi feltételekkel, munkaerővel – a felszámolás alatt is tovább folytatta. A felszámoló 2009-ben szüntette meg ezt a tevékenységét.
- [5] A felszámoló az adós ingatlanainak őrzésére 2009. december 1-jétől 2010. június 30-ig vagyonszámvetéssel kötött megbízási szerződést. Ezt követően 2010. július 1-jétől 2014. április 15-ig újonnan létesített munkaviszony keretében munkavállalókat alkalmazott, a munkabérük kifizetésére a Bérgarancia Alapból vett igénybe támogatást.
- [6] Az ingatlanok őrzése ezt követően megszűnt.
- [7] A felszámolási eljárás alatt a felszámoló a keretbiztosítéki jelzálogjoggal terhelt ingóságokat 9 484 367 forint + áfa vételáron értékesítette, és 8 904 000 forint őrzési költség levonásával a hitelezőnek járó összeget 26 824 forintban határozta meg. Az elszámolás tárgyában indult kifogásolási eljárásban az elsőfokú bíróság 11. számú végzésével kötelezte a felszámolót 8 663 704 megfizetésére a kifogást tevő jogelődje felé a teljes vagyon őrzésére eső költség arányosított, az értékesített vagyonra jutó 267 120 forint megengedett elszámolásával.
- [8] A felszámoló a III., IV. és V. számú – a bíróság által jóváhagyott – közbenső mérlegekben a bevételek és költségek kimutatásában felszámolási költségként tüntetett fel 267 210 forint őrzési költséget, a ki nem egyenlített felszámolási költségek között pedig 8 400 000 forint őrzési költséget.
- [9] Az adós ingatlanait a felszámoló összesen 82 300 000 forint vételáron értékesítette, amelyből a jelzálogjoggal terhelt ingatlanok vételára 79 200 000 forint volt. Ezt követően a 2022. január 3-i elszámolásban a zálogjoggal terhelt ingatlanok vételárával szemben – a vételár teljes bevételhez viszonyított 96,2%-os arányában – összesen 32 692 384 forint költséget számolt el, a kifogást tevőnek járó összeget pedig 41 692 256 forintban határozta meg. Költségként jelölt meg – egyebek között – az őrzés-védelem kapcsán teljes „számlás” tételként 8 663 704 forintot, „munkaviszonyos” tételként 22 986 987 forintot. Ezekből 96,2%-os részt vett figyelembe a kifogást tevővel való elszámolás során. Rögzítette, hogy a „számlás” őrzés-védelem költsége 8 904 000 forint volt, amelyből a korábbi kifogás jogerős elbírálása szerint 267 120 forint az ingóságok értékesítésére esett, így megtérült. A munkavállalók bruttó munkabére 18 804 679 forintot tett ki, a járulékok összege 4 182 248 forint volt.
- A kifogás és a felszámoló ellenkérelme**
- [10] A kifogást tevő kifogásában a felszámoló 2022. január 3-i elszámolásának megsemmisítését, a felszámoló kötelezését kérte új, a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő elszámolás elkészítésére valamint a részére járó összeg haladéktalan átutalására. A felszámoló elszámolását az őrzés-védelem költségei körében támadta: a „számlás” tételt a közbenső mérlegekben elszámolt 8 400 000 forintot meghaladó részében, a munkabérként megjelölt összeget pedig teljes egészében.
- [11] A felszámoló a kifogás elutasítását kérte.
- Az első- és a másodfokú határozat**
- [12] Az elsőfokú bíróság végzésével a kifogást elutasította.
- [13] A kifogást tevő fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.
- [14] A másodfokú bíróság rögzítette, hogy a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 6. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 235. § (1) bekezdése kizárja a fellebbezésben tett új tényállítás (az őrzés-védelem nem valósult meg) vizsgálatát.
- [15] A másodfokú bíróság a „számlás” őrzési költség tekintetében kiemelte, a kifogás azon alapult, hogy az adott költség a III., IV. és V. számú közbenső mérlegekben kimutatott 8 400 000 forintot meghaladó mértékben nem vonható le. Ezzel szemben azt értékelte a közbenső mérleg vizsgálatára irányadó szempontrendszer alapján [Cstv., a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény, a felszámolás és a végelszámolás számviteli feladatairól szóló 225/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet], hogy a közbenső mérleg jóváhagyásával a bíróság kizárólag azt nyilvánítja ki, a felszámoló által a közbenső mérlegben és a hozzákapcsolt szöveges jelentésben foglaltakat tudomásul veszi. Anyagi jogerőhatás a közbenső mérleghez csatolt részleges vagyonfelosztási javaslatot jóváhagyó végzéshez tartozik. A mérleg számviteli helyességétől független kérdés egy elszámolt költség jogszerű vagy jogszerűtlen kifizetése; a mérleg jóváhagyására irányuló vizsgálatnak nem tárgya a felszámoló mérlegidőszakban tett intézkedéseinek szabályszerűsége – az a Cstv. 51. § (1) bekezdése vagy a Cstv. 54. § alapján indult eljárásban vizsgálható. Ha a jóváhagyott mérlegidőszakban a tények eltérnek a felszámoló szöveges jelentésében bemutatott adatoktól, a közbenső mérleg jóváhagyása nem akadályozza a mérlegidőszak újabb vizsgálatának. A korábbi közbenső mérlegek jóváhagyása ezért nem zárta ki, hogy a felszámoló a „számlás” őrzési költségeként a közbenső mérlegekben feltüntetettekhez képest nagyobb összeget érvényesítsen. A 8 663 704 forint őrzési költségnek a jelzálogjoggal terhelt ingatlanok vételárával arányos része, a 8 334 483 forint levonható a jelzálogjoggal terhelt ingatlanok vételárából.
- [16] A másodfokú bíróság jogszerűnek találta az adós ingatlanainak őrzés-védelmére létrejött munkaszerződések alapján 22 986 927 forint őrzési költség levonását. Kiemelte, a felszámoló feladata gondoskodni az adós vagyonának őrzéséről, az ő felelőssége, hogy azt miként látja el, ezért a felmerült kiadás felszámolási költségként történő elszámolhatósága szempontjából egyedül az őrzési tényének van jelentősége, az azt biztosító jogviszony jellegének és a kifizetés módjának nincs. A munkabér Bérgarancia Alap kifizetése csupán technikai jellegű, a bér megelőlegezése. Az őrzés-védelmi tevékenységet ellátó személyek

- Bérgarancia Alapból megfizetett munkabére is az őrzéssel kapcsolatos költség, amely levonható a jelzálogjoggal terhelt ingatlan értékesítésekor befolyt vételárból.
- [17] A másodfokú bíróság rámutatott, hogy egy költség akkor minősül jogellenesen elszámolt felszámolási költségnek, ha a bíróság – kérelemre – úgy ítéli meg, hogy a felszámolási költségként elszámolt összeg nem szükséges a felszámolási eljárás lefolytatásához, a felmerült költség indokolatlan. A költség jogszerűsége tárgyában indított kifogásolási eljárásban a bíróság nem vizsgálhatja a felszámoló szerződéssel kapcsolatos nyilatkozatának megalapozottságát. A szerződés létrejöttének, megszűnésének, érvénytelenségének megállapítása peres eljárásra tartozik (a vitatott hitelezői igény elbírálására indított eljárások kivételével). Az őrzés-védelem költségeinek levonhatósága tárgyában nincs jelentősége – így nem kellett vizsgálni –, hogy a felszámolás alatt az egyébként szükséges és elvégzett tevékenységre létrejött munkaszerződések jogszabályba ütköznek-e. Hangsúlyozta, hogy a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 10. § (1) bekezdése és a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 29. § (1) bekezdése értelmében az érvénytelen megállapodás alapján létrejött jogviszonyból származó jogokat és kötelezettségeket úgy kell tekinteni, mintha azok érvényes megállapodás alapján állnának fenn.
- Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem**
- [18] A jogerős végzéssel szemben a kifogást tevő terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, valamint a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet. Felülvizsgálati kérelmében a jogerős végzés hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság utasítását kérte új eljárásra és új határozat hozatalára.
- [19] Arra hivatkozott, hogy a jogerős végzés a Cstv. 1. § (3) bekezdésébe, a 6. § (3) bekezdés *d*) pontjába, a 27/A. § (13) bekezdésébe, a 46. § (1) bekezdésébe, a 47. § (5) bekezdésébe, a 49/D. § (1) bekezdés *b*) pontjába, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 263. § (1) bekezdésébe, a 346. § (4), (5) és (6) bekezdésébe, a 349. § (1) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő, és eltér a Kúria EBH 2017.M.13. számú döntésétől.
- [20] Előadta, hogy a felszámoló a jóváhagyott közbenső mérlegek tartalmához képest, önkényesen jelölt meg az eddigi eljárás során fel nem merült őrzés-védelmi költséget, amellyel kapcsolatban – szemben a Kúria Fpk.VI.30.822/2001/32. számú határozatával (EBH 2002.674.) is – nem adta elő, milyen indokból került sor a módosításra. Az elsőfokú bíróságnak a tényállás tisztázására bizonyítást kellett volna felvennie. Az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták a Kúria vonatkozó állásfoglalását.
- [21] Allította, a Cstv. 47. § (5) bekezdése és a 27/A. § (13) bekezdése alapján a Cstv. a felszámoló munkáltatói jogkörét a már meglévő munkavállalókra nevezi meg; nem ad lehetőséget a felszámolónak új munkaviszony létesítésére. Ezért a felszámolónak az az intézkedése, amellyel új munkaviszonyt létesített, jogszabályba ütközik. A jogerős végzés figyelmen kívül hagyta a Kúria munkaügyi elvi határozatát.
- [22] A felszámoló felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős végzés hatályában fenntartását kérte, annak helyes indokai alapján.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [23] A Kúria elsőként rögzíti, hogy mivel az adós elleni felszámolási eljárás a Pp. hatálybalépését megelőzően indult, a felszámolási eljáráshoz kapcsolódóan benyújtott kifogás tárgyában indult eljárás a régi Pp. hatálya alá tartozik, emiatt szükségtelen a felülvizsgálat Pp.-ben intézményesített engedélyezésére [rég. Pp. 630. § (1) bekezdés].
- [24] A Kúria a jogerős végzést a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az abban megjelölt okból az alábbiak szerint részben jogszabálysértőnek találta.
- [25] A Kúria előrebocsátja a felülvizsgálati eljárás lényegével és korlátaival kapcsolatban – egyben a felülvizsgálati eljárás kereteinek tisztázásához –, hogy a felülvizsgálati eljárás nem folytatása az ügy érdemében hozott jogerős határozattal befejezett eljárásnak. A felülvizsgálat a jogerős ítélet, illetve az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen igénybevehető rendkívüli perorvoslat, amiből nemcsak az következik, hogy a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, és nem lehet tárgya sem olyan tény-, sem pedig jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, de következik az is, hogy – ahogy a régi Pp. 272. § (1) és (2) bekezdését, a 275. § (1) bekezdését az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmezte – felülvizsgálati jogkörét a Kúria az adott ügyben nem irányadó, három kivételtől eltekintve, a felülvizsgálati kérelem korlátain belül, a törvényes határidőben érkezett perorvoslati kérelemben előadott jogszabálysértések vizsgálatával gyakorolhatja, amennyiben a felülvizsgálati kérelem hivatkozásai megfelelnek a régi Pp. következőkben ismertetett követelményeinek.
- [26] A régi Pp. 272. § (1) és (2) bekezdéséből, illetve a 275. § (2) bekezdéséből következően – ahogy azt az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmezte – a jogerős ítélet több rendelkezését támadó, avagy több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozó felülvizsgálati kérelemnek valamennyi hivatkozás tekintetében rendelkeznie kell a törvényben meghatározott, egymással szoros logikai és perjogi kapcsolatban álló kötelező tartalmi kellékekkel. Ezek a támadott határozat, a jogszabálysértés és azzal összhangban a megsértett jogszabályhely megjelölése, a jogorvoslati kérelem indokainak ismertetése és a Kúria döntésére irányuló határozott kérelem. Több jogszabálysértésre alapított felülvizsgálati kérelemnek valamennyi jogszabálysértés tekintetében teljesítenie kell az előzőekben bemutatott tartalmi elvárást, ellenkező esetben a tartalmilag fogyatékos felülvizsgálati kérelmet – vonatkozó részében – a Kúria nem vizsgálhatja érdemben. A tartalmilag hiányos perorvoslati kérelem nem korrigálható utóbb, sem hiánypótlás elrendelésével, sem a felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél kiegészítő nyilatkozatával. A felülvizsgálati kérelemnek a kötelező tartalmi, egyben fogalmi elemekkel a benyújtására nyitva álló határidőn belül kell rendelkeznie. A felülvizsgálatot kérő félnek az általa hivatkozott

- jogszabálysértéssel összefüggésben a megsértett jogszabályhelyet konkrétan, a jogforrás, a paragrafusszám, az esetleges bekezdések és pontok számának megadásával kell meghatározni, követelmény továbbá az is, hogy az így megjelölt jogszabályhely megfeleljen a jogszabálysértés szöveges körülírásának.
- [27] A fentiekből következő alapvető elvárás egyben a felülvizsgálati kérelemmel szemben – érdemi elbírálásához és eredményességéhez –, hogy hivatkozásai a fenti tartalommal megfeleltethetők legyenek a jogerős határozatok: a felülvizsgálatot kérő félnek a felülvizsgálni kért határozat indokaival, érveivel szemben, azok cáfolatára kell az ellenérveit megfogalmaznia.
- [28] A felülvizsgálatot kérő hitelező több, a kifogással érintett őrzési költség két tételét tekintve is világosan csoportosított, jól körülhatárolható okból támadta a jogerős határozatot. A felülvizsgálati kérelem azonban – a következőkben részletezettek szerint – nem valamennyi ott megjelölt hivatkozás kapcsán tartalmazott a korábban kifejtetteknek megfelelő tartalmú hivatkozást. A felülvizsgálati kérelem eljárási szabálysértésekre alapított részének érdemi vizsgálatát ugyan önmagában az a formai hiba nem zárta ki, hogy a kifogást tevő tévesen, az ügyben nem alkalmazandó Pp. rendelkezéseit jelölte meg; azokban az esetekben ugyanis, ahol a régi Pp. azonos rendelkezést tartalmaz, az eljárási szabálysértések vizsgálatát – a megsértett jogszabályhely téves megjelölése ellenére – az ítélkezési gyakorlat szerint a régi Pp. 275. § (3) bekezdésének kiegészítő szabálya megengedi. A felülvizsgálati kérelemben megjelölt eljárási szabálysértések azonban egyéb, a következőkben ismertetett okból nem alkalmasak a jogerős végzés jogszabálysértő jellegének alátámasztására.
- [29] A jogerős határozat indokolásából kitűnően a másodfokú bíróság amiatt tekintette megalapozatlannak a kifogást a megbízási szerződéses őrzési költséget érintő részében, mert álláspontja szerint a hitelező a kifogását egyedül a közbenső mérlegek tartalmára és jóváhagyásának tényére alapította, a korábbi közbenső mérlegek jóváhagyása azonban önmagában nem zárta ki a „számlás” őrzés költség utóbb magasabb összegű érvényesítését.
- [30] A másodfokú bíróság döntése tehát nem a Cstv. 49/D. § (1) bekezdés *b)* pontjának értelmezésén, hanem a kifogás tartalmának és a közbenső mérlegek jogi természetének értékelésén alapult. A felülvizsgálati eljárás már ismertetett lényege és szabályai szerint ahhoz, hogy a kifogást tevő a jogerős határozat jogszabálysértő jellegét ebben a körben kimutassa, nem a Cstv. 49/D. § (1) bekezdés *b)* pontjára és nem is az általa megjelölt eljárási szabályokra (szabad bizonyítás elve, indokolási kötelezettség, felek nyilatkozattételi felhívása) hivatkozással, hanem mindenekelőtt abban a körben kellett volna az érveit megfogalmaznia, hogy a kifogásában nem csupán a közbenső mérlegek tartalmára, hanem a közbenső mérlegekkel lezárt beszámolási időszak alatt már megszűnt megbízási szerződés tényére és ebből következően arra is hivatkozott az eljárásban, hogy a közbenső mérlegekben jóváhagyott őrzési díj utóbb, a megbízási szerződés megszűnését követően nem „emelkedhetett” (nem merülhetett fel), ennek ellenkezőjét a felszámoló sem igazolta (kifogás 1., 3. pont). Az előzőek szerint szükséges érvéssel kellett volna előadnia – a fellebbezésnek a régi Pp. hatálya alatt érvényesülő teljes átszarmaztató hatálya miatt – és állítania a határozat teljességének sérelmét [rég. Pp. 213. § (1) bekezdés], illetve a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelését és emiatt a tényállás megalapozatlanságát [rég. Pp. 206. § (1) bekezdés]. A felülvizsgálati kérelemnek azonban ilyen tartalom nem tulajdonítható: a kifogást tevő nem is állította, hogy jogsértően maradt el az ügyben a kifogás általa előadott ténybeli és jogi alapjának vizsgálata, és nem támadta az adekvát eljárási szabály megjelölésével a bizonyítékok mérlegelését sem (rég. Pp. 206. §).
- [31] A kifogást tevő előadásával ellentétben nem sérült a jogerős végzés eredményeként az indokolási kötelezettség szabálya [rég. Pp. 221. § (1) bekezdés] és a Cstv. 6. § (3) bekezdés *d)* pontja sem. A felülvizsgált határozat indokolásából világosan kitűnik a másodfokú bíróság egyértelmű jogi álláspontja, az, hogy a kifogás miatt megalapozatlan. Az a hivatkozás, hogy a másodfokú bíróság indokolás nélkül hagyta figyelmen kívül a kifogást tevő által megjelölt kúriai határozatokat, a régi Pp. hatálya alá eső ügyben önmagában – az alkalmazott vagy alkalmazandó, az ügyben sérült jogszabályhely helyes megjelölése nélkül – nem indokolja a felülvizsgált határozat hatályon kívül helyezését. A felülvizsgálati kérelem állításától eltérően nem maradt el az ügyben a felszámoló érdemi nyilatkozatának beszerzése sem. A felszámoló arra hivatkozással, hogy az elszámolásban kifogásolt összeg az őrzési költség kiegyenlített része, megtette a nyilatkozatát.
- [32] A Kúria kiemeli a felszámolás alatt az adós ingatlanainak őrzésére 2010. július 1-jétől létesített munkaviszonyok és azok miatt felmerült további őrzési költség elszámolhatósága tárgyában, hogy a vizsgált ügy tényállása szerint számos körülmény specializálta annak jogi megítélését. Idetartozik elsőként az, hogy az ingatlanok őrzésére a felszámolás alatt létesített munkaszerződések megkötésének idején az adós már nem végzett gazdasági tevékenységet. További releváns körülmény, hogy a felszámoló az adós munkaszervezetét ezek megkötésekor már leépítette. Az adós vagyonának őrzéséről [Cstv. 46. § (1) bekezdés, 48. § (3) bekezdés] a felszámoló ilyen körülmények között gondoskodott az adós tevékenységének befejezése után először polgári jogi szerződéssel, majd az általa kötött és az eljárásban kifogásolt munkaszerződésekkel.
- [33] A kifogást tevő tartalmában helyesen, csupán megjelölésében hivatkozott tévesen ezzel összefüggésben a Cstv. 2009. szeptember 1-jétől hatályos 27/A. § (13) bekezdésére. A régi Pp. 275. § (3) bekezdésében – a korábban már említett keretek között, illetőleg az azonosítható elírás esetében – a helyes tartalommal előadott jogszabálysértés érdemi vizsgálatát, ezáltal a Cstv.-nek a 2009. évi LI. törvény 51. § (4) bekezdése szerint az ügyben irányadó 27/A. § (10) bekezdésének értelmezését nem zárta ki. A Cstv. 2009. szeptember 1-jétől hatályos 27/A. § (13) bekezdése ugyanis azonos tartalmú rendelkezés a korábban hatályban volt

- 27/A. § (10) bekezdéssel, csupán a számozás módosult.
- [34] A Cstv. 27/A. § (10) bekezdése értelmében a felszámolónak a feladatait elsősorban az adós munkaszervezete, illetve saját munkaszervezete igénybevitelével kell ellátnia. Ennek ellátása érdekében ezen felül módja van polgári jogi jogviszonyt létesíteni az a)–d) pontokban meghatározott feltételrendszerben; ilyen eset, ha külön jogszabályban a felszámolási tevékenység végzésének feltételeként meghatározott szakképzettségen kívüli szakértelmet igénylő feladatot kell elvégezni, vagy ha a felszámolási tevékenység végzéséhez általában nem szükséges, illetve a szükségést meghaladó mértékű tevékenység elvégzése szükséges.
- [35] A Cstv. 47. § (5) bekezdése a felszámolás kezdő időpontjától kezdődően a felszámolóhoz telepíti – a jogszabályok, a kollektív szerződés, a belső szabályzatok és a munkaszerződések keretei között – a munkáltatói jogokat és kötelezettségeket. A felszámolónak a munkáltatói jogok gyakorlójaként megnevezett jogállása és annak tényleges gyakorlása azonban nem értelmezhető a felszámoló további feladataitól és az adott felszámolási eljárás sajátosságaitól elszakítottan.
- [36] Az adós gazdasági tevékenységének észszerű befejezése vagy annak a felszámolás alatti továbbfolytatása, ezekhez szorosan kapcsolódóan egyben a felesleges munkaerő leépítése és az adós vagyona állagának megóvása külön feltételekhez kötött; közöttük szoros logikai és jogi kapcsolat áll fenn (megjelenik ez a koherens ütemterv szabályában [46. § (2) bekezdés]), de a hitelezői választmány kötelező hozzájárulásában is az adós gazdasági tevékenységének a felszámolás alatti továbbfolytatásához, illetve az egyetértés szükségességében a munkabérek emeléséhez [46. § (3) és (4) bekezdés, 47. § (6) bekezdés].
- [37] A Cstv. annak kimondásával, hogy a felszámoló a munkáltatói jogok gyakorlója, elismeri és egyben garantálja, hogy a felszámoló – az adós gazdasági tevékenységének befejezéséhez – el tudjon járni az adós fennálló munkaviszonyainak megszüntetésével összefüggésben, illetve amennyiben az adós gazdasági tevékenységét a felszámolás alatt (a hitelezői választmány hozzájárulásával) folytatja, ennek érdekében munkaviszonyt létesíthessen. (A 2022. évi LXVIII. törvény indokolásából kitűnően a Cstv. vizsgált szabályának tartalmát egyértelműsítette csupán a jogalkotó a 47. § (5) bekezdés 2023. január 1-jével kiegészített szabályával, tehát nem további, új, korábban öt meg nem illető jogosultságot biztosított a felszámoló részére.)
- [38] A Kúria jogértelmezése szerint a Cstv. 27/A. § (10) bekezdéséből és a 47. § (5) bekezdéséből együttesen az következik jelen ügyben vizsgált tényállás tárgyában, hogy miután a felszámoló megszüntette az adós tevékenységét és felszámolta az adós munkaszervezetét, új munkaszerződéssel már nem, kizárólag polgári jogi szerződés megkötésével gondoskodhatott a hozzá rendelt állagvédelmi feladat [Cstv. 46. § (1) bekezdés, 48. § (3) bekezdés] ellátásáról.
- [39] A Kúria megítélése szerint a felszámoló a nem a Cstv. 27/A. § (10) bekezdése szerint létesített munkaviszonnyal összefüggésben felmerült őrzési kiadást nem jogosult számolni, azt nem vonhatja le a zálogtárgy értékesítésével befolyt vételárral szemben az adott vagyonelem megőrzésének költségeként.
- [40] Ezért az eljáró bíróságok nem helytállóan ítélték meg, hogy a felszámoló 2022. januári 3-i elszámolása szerint a munkavállalók foglalkoztatásával megjelölt 22 986 927 forint őrzési költségből, annak a zálogjoggal terhelt ingatlanokra eső 96,2%-a – számszerűen 22 113 424 forint – elszámolható az adósnak a hitelező zálogjogával terhelt vagyona értékesítésének eredményével szemben.
- [41] Az előzőek egyben azt eredményezik, hogy a Kúriának jelen ügyben nem kellett állást foglalnia elvi jelleggel – az Mfv.I.10.625/2016. számú (EBH 2017.M.13. számon megjelent) határozatban vizsgált jogkérdéssel azonos terjedelemben – a munkaviszony generálisan tiltott, avagy lehetséges létesítésének kérdésében.
- [42] A kifejtettek értelmében a Kúria a régi Pp. 275. § (3) és (4) bekezdése alapján a jogerős végzést részben, az elsőfokú végzésnek a kifogást a megbízási szerződéses őrzési költség tekintetében elutasító rendelkezését helybenhagyó részében hatályában fenntartotta, míg a kifogás munkaviszonyból származó őrzési költségét érintő részében – az elsőfokú végzésre és a másodfokú eljárási költségre is kiterjedően – hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Kúria kiemeli, hogy a kifogás a 2022. január 3-i elszámolásból a munkaviszonyból származó teljes őrzési költséget támadta, és eszerint bírálta el a kifogást a jogerős végzés is.
- [43] A megismételt eljárásban a bíróságnak az előzőekben kifejtett szempontrendszer figyelembevételével kell tovább vizsgálnia és elbírálnia a kifogást, a felszámoló kötelezésére irányuló kérelemre és a felszámoló eljárás alatti teljesítésére kiterjedően.

(Kúria Gfv.III.30.141/2023/7.)

POLGÁRI SZAKÁG

MUNKAÜGYI SZAKÁG

117 Megalapozott a munkaviszonyt megszüntető közös megegyezés érvényességének megtámadása, ha a munkáltató a megállapodás aláírásakor valamely lényeges körülményben tévedésben volt és a tévedését a vezető állású munkavállaló okozta [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 28. § (1) bek., 209. § (6) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes 2016. június 16-tól állt a felperes alkalmazásában munkavállalóként, ügyvezető munkakört betöltve 25 000 euró távolléti díjban részesült. A felperes fő tevékenysége szoftver nyereségeskedés.
- [2] A munkáltató adatvédelmi tájékoztatója szerint az eszközökre, valamint a Kft. által üzemeltetett közös meghajtókra az alkalmazott kizárólag a munkájához, illetve a Kft. tevékenységéhez kapcsolódó dokumentumokat, adatokat jogosult lementeni és tárolni. Az alkalmazott köteles a számítógépen tárolt munkával kapcsolatos dokumentumokat, adatokat a központi meghajtóra is lementeni. A közös meghajtókon magáncélú dokumentumok nem tárolhatók. Az alkalmazottak nem jogosultak munkával kapcsolatos dokumentumokat menteni saját eszközeikre.
- [3] A felperes 2019. április 5-én az alperes lemondását indítványozta, mivel vezetői képességeivel nem volt elégedett. A munkáltató a 2019. április 8-án tartott taggyűlésen határozattal az alperest ügyvezetői tisztségéből azonnali hatállyal visszahívta.
- [4] A felek a munkaviszonyt 2019. április 9-én közös megegyezéssel szüntették meg (a továbbiakban: Megállapodás). Ez tartalmazta, miszerint az alperes köteles titoktartásra, valamint az adatok, iratok, eszközök visszaszolgáltatására. Az alperes négy havi alpbérének megfelelő 100 000 euróra és 10 000 euró összegű megállapodási díjra jogosult. A felperes felmentette az alperest a versenytilalmi kötelezettség alól.
- [5] Már a munkaszerződésben vállalta az alperes, hogy munkaviszonya fennállása alatt és annak megszűnését követően is (időbeli korlátozás nélkül) a munkája során, illetve a munkaviszonyával összefüggésben a tudomására jutott, a munkáltatóra és annak tevékenységére vonatkozó üzleti titoknak minősülő adatot vagy információt üzleti titokként megőrzi. Ez vonatkozik különösen a technológiára, termékekre, a munkáltató üzleti, vagyoni helyzetére, továbbá munkavállalóira, szerződéseire, üzleti partnereire, részvényeseire, ügyfeleire. Az alperes a munkaszerződésben vállalta, hogy minden munkáltató által átadott eszközt, a munkáltató működésére vonatkozó adatot, fájlt és dokumentumot az utolsó munkavégzési napon visszaszolgáltató. Ennek megfelelően a Megállapodás 5. pontjában a felek rögzítették, hogy

a megszűnés napján az alperes átadja a munkaviszony alatt keletkezett iratokat, számítógépen tárolt munkával kapcsolatos adatokat, illetve a hozzáféréshez szükséges valamennyi jelszót vagy kódot.

- [6] A felperes 2019. április 11-én szerzett tudomást arról, hogy az alperes az utolsó munkában töltött napját közvetlenül megelőző munkaszüneti napon a Megállapodás aláírását megelőzően, 2019. április 7-én 10 óra 23 perc és 13 óra 49 perc között 316 db üzleti titkokat is tartalmazó elektronikus levelet továbbított munkahelyi e-mail címéről privát e-mail címére. Az elektronikus levelek körülbelül kétszáz mellékletet tartalmaztak. A jogosulatlanul továbbított e-mailek és azok mellékletei különösen szenzitív adatokat tartalmaztak, így a felperes hosszútávú üzleti tervét, eladási adatokat, költségvetést, előzetes költségbebecsléseket, a felperes ügyfeleivel, vásárlóival, üzleti partnereivel, üzleti stratégiájával kapcsolatos információkat.
- [7] A felperes 2019. április 15. napján taggyűlést tartott, ahol arról határoztak, hogy a felperes megtámadja az alperes jogviszonyát közös megegyezéssel megszüntető Megállapodást, és a munkaviszonyt azonnali hatályú felmentéssel megszünteti. A felperes 2019. április 25-én a Megállapodást megtámadta, az alperes pedig 2019. május 21-én közölte, hogy azt nem fogadja el.
- [10] A felek 2019. május 7-én személyes találkozáson vettek részt, ahol alperes elismerte, hogy a felperes által meghatározott e-mail leveleket saját privát e-mail címére továbbította, azokat pendrive-okra lementette, és ezeket korábban nem adta át a munkáltatónak.
- [11] A felperes 2019. május 24-én az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény (Üttv.) 7. §-ában szabályozott igények érvényesítése iránt pert indított. A törvényt ítéletével a keresetet túlnyomó részben alaposnak találta, és megállapította, hogy az alperes 2019. április 7. és 2019. május 7. napja között megsértette a felperes üzleti titokhoz fűződő jogát. Az Ítélet ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A Kúria végzésével az alperes felülvizsgálati kérelmét visszautasította.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelem

- [12] A felperes módosított keresetében a Megállapodás érvénytelenségének megállapítását kérte az alperes megtévesztő magatartására hivatkozással. Utalt a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 28. § (1) bekezdésére és a 209. § (6) bekezdésére. Ennek alapján kérte az alperest 12 havi távolléti díjnak megfelelő összeg, azaz 300 000 euró és kamata megfizetésére kötelezni.
- [13] Állítása szerint amennyiben tudott volna arról, hogy az alperes az üzleti titkot megsértette, úgy a Megállapodást nem kötötte volna meg vele,

- munkaviszonyát azonnali hatályú felmondással szüntette volna meg. Az alperes azonban megtevesztette, amikor úgy nyilatkozott, hogy a felperes üzleti titkait megtartja, ennek ellenére azokat saját e-mail címére elküldte, illetve öt pendrive-ra lementette.
- [14] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte. Előadta, hogy nem történt jogsértés azáltal, hogy a saját e-mail címére továbbította az e-maileket, mivel ez nem volt tiltva, arra a munkaviszonya alatt került sor, és pozíciójából fakadóan azt megtehetette. Az e-mailek továbbításakor abban bízott, hogy a későbbiekben kap arra lehetőséget és időt, hogy ezeket az e-maileket átválogassa.
- [15] A felperes egyetlen olyan konkrét rendelkezést sem tudott megjelölni, amelyet kifejezetten megsértett az e-mailek saját e-mail címére történő átküldésével, mivel azok csak az illetéktelen személyek részére történő továbbítást tiltották, ilyen pedig nem valósult meg.
- [17] Tartott attól, hogy a konkurens vállalatok erősödéséből, a nehéz gazdasági környezetből és más vezetők hibájából eredő problémák miatt őt akarják majd felelőssé tenni, ezért mentett le adatokat. Utalt továbbá arra, hogy a felperesnél folyó jogsértéseket szerette volna leleplezni, közérdekű bejelentőként pedig védelmet élvezni.
- [18] Az összegszerűség tekintetében a 12 havi átalánydíj mértékét vitatta. Ervelése szerint munkaszerződése 13. pontja nem 12 havi kárfelelősséget említ, hanem azt, hogy a nevében felelősségbiztosítást kötnek. Ezen felül az Mt. 209. § -ban hivatkozott rendelkezés csupán a kártérítési keret felső határát szabja meg, ettől függetlenül annak bekövetkezését és mértékét a felperesnek bizonyítani kell.
- Az első- és a másodfokú bíróság ítélete**
- [20] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen felperes részére 300 000 euró távolléti díjnak megfelelő összeget annak kamatával.
- [21] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes üzleti titkainak védelmére vonatkozó kötelezettségeit az alperes a Megállapodás aláírását megelőzően megszegte. Az e-mailek továbbításával a levelekben lévő üzleti titkokat jogosulatlanul megszerezte, az adatok privát helyre való átmásolására a felperes nem adott engedélyt, ezzel a munkavállaló szándékosan tévedésbe ejtette a munkáltatót, hiszen a Megállapodás aláírásakor valótlán jognyilatkozatot tett.
- [22] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felek között létrejött Megállapodás érvénytelen, ezért a kereset szerint 12 havi távolléti díj megfizetésére kötelezte az alperest.
- [27] Az alperes fellebbezése folytán eljáró ítéletábró ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [28] A másodfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 12. § f) pontjára és 15. § (2) bekezdésére hivatkozott az elfogultsági kifogással összefüggésben. Kifejtette, hogy az alperes a kizárási okot a fellebbezésében jelentette be, így a másodfokú bíróság azt már érdemben nem vizsgálhatta.
- [29] A másodfokú bíróság rögzítette, hogy az alperes a „külföldi származása” miatti hátrányos megkülönböztetésére vonatkozó álláspontját ugyancsak a fellebbezésben terjesztette elő. A Pp. 373. § (1) és (3) bekezdésére utalással rámutatott arra, hogy megfelelő indokolást ezzel összefüggésben nem terjesztett elő, így a fellebbezési hivatkozást el kellett utasítani.
- [30] A keresetváltoztatás kapcsán a másodfokú bíróság a Pp. 183. § (4) bekezdését hívta fel. A felperes a 2020. február 13-án érkezett keresetváltoztatásában terjesztette elő változatlan jögalap mellett az összegszerű kereseti kérelem módosítását, miszerint 12 havi távolléti díj, azaz 300 000 euró megfizetésére kérte kötelezni a munkavállalót. Ezt követően az alperes több perfelvételi nyilatkozatot terjesztett elő, 2021. január 13-án pedig egységes szerkezetű érdemi ellenkérelmet. Az elsőfokú bíróság a 2021. január 13. napján tartott tárgyaláson zárta le a perfelvételt. A keresetváltoztatás jogszerű volt figyelemmel a Kúria Mfv.I.10.533/2018/4. számú határozatára is.
- [31] Az anyagi pervezetés körében a másodfokú bíróság kifejtette a Pp. 237. § (4) bekezdésével összefüggésben, hogy helyesen tájékoztatta a bíróság a feleket a bizonyítási teherről. Nem lehetett megállapítani, hogy az elsőfokú bíróság a megtevesztő szándék kapcsán a felperest terhelő bizonyítási teher mellőzésével, illetve kvázi megfordításával megsértette a Pp. 265. § (1) bekezdésében foglaltakat.
- [36] A másodfokú bíróság utalt a munkaszerződés 9. pontjában foglaltak, valamint a munkáltató adatvédelmi tájékoztatójára. Rámutatott ezek alapján arra, hogy az alperes nem volt jogosult a munkával kapcsolatos dokumentumokat saját eszközeire lementeni.
- [37] A felperes titkai megóvása érdekében az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsította. Az üzleti titkot az alperes jogosulatlanul szerezte meg, a felperes nem adott engedélyt arra, sőt kifejezetten tilalmazta az üzleti titok továbbítását, illetve arról másolat készítését.
- [38] A másodfokú bíróság elfogadta a felperesnek a megtevesztés vonatkozásában az érvénytelenség kapcsán előterjesztett nyilatkozatát is, miszerint amennyiben tudomása lett arról, hogy a munkavállaló az üzleti titkait megsérti, akkor a megállapodást nem írja alá. Ezt alátámasztja a közös megegyezés azon pontja, amelyben az alperes kifejezetten vállalta titoktartási kötelezettség megtartását.
- [39] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával, miszerint az alperes megtevesztette a munkáltatót, ugyanis saját maga adta elő, hogy „nem tájékoztattam a felperest, hogy előző nap e-maileket küldtem át a személyes e-mail fiókomba, és azokat pendrive-re is lementettem”.
- [40] A másodfokú bíróság nem fogadta el alperes azon hivatkozását sem, miszerint a munkáltatónak külön fel kellett volna hívnia a figyelmét arra, hogy az e-mailek keresztül nem továbbíthatja az üzleti titkokat. Ugyanakkor az alperes számára egyértelmű volt a munkaszerződés, a belső szabályozók és a tanúk vallomása nyomán, hogy nem volt megengedett az üzleti titok továbbítása a személyes e-mailekre.
- [41] Az alperes nem bizonyította, hogy a munkáltató részéről „időnyomás” alatt volt. A közös megegyezés mindösszesen 3 érdemi oldalt

- tartalmazó okirat, az abban foglaltakat az alperes ügyvéddel is megbeszélhette.
- [42] Nincs jelentősége azon alperesi hivatkozásnak, hogy csak a kínai út szempontjából fontos e-maileket mentette. Egyrészt az alperes nem bizonyította, hogy üzleti úton volt Kínában, másrészt pedig előadták a tanúk, hogy amennyiben külföldre utaztak, akkor sem lehetett a munkáltató adatait e-mailen továbbítani.
- [43] Nem fogadható el azon alperesi érvelés sem, hogy a felperes a tévedését felismerhette volna. A másodfokú bíróság egyetértett azon felperesi állásponttal, miszerint nem volt elvárható, hogy rákérdezzen arra az aláírás előtt, folytatott-e munkavállalója olyan jogellenes magatartást, amely alapján a közös megegyezés aláírására nem kerülhet sor.
- [44] A másodfokú bíróság álláspontja szerint megalapozatlan az alperes hivatkozása a közérdekű bejelentés kapcsán. Az alperesnek ez az utólagos előadása olyan konkrét tényállítást nem tartalmazott, amely megalapozta volna a közérdekű bejelentőre vonatkozó védelmet. A másodfokú bíróság megítélése szerint az eset körülményeiből, az e-mailek nagy számából, és azok tartalmából sem vonható le az a következtetés, hogy az alperes közérdekű bejelentést kívánt volna tenni, amelyet egyébként nem is tett meg.
- Az alperes felülvizsgálati kérelme és a felperes ellenkérelme**
- [46] Az alperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte. Másodlagosan az ítéletek hatályon kívül helyezését követően az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kezdeményezte. Az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását, továbbá alkotmánybíróági eljárást indítványozott.
- [48] Az alperes érvelése szerint szándékos megtévesztés esetén a félnek fel kell ismernie, hogy a másik fél tévedésben van, ami nem történt meg jelen esetben, ez nincs is bizonyítva. Szükséges lett volna a Megállapodással kapcsolatos tudatos, célzatos megtévesztő szándék igazolása, amely a felperes részéről ugyancsak nem történt meg.
- [49] Az alperes további érvelése szerint az e-mailek saját e-mail címre történő továbbításával kapcsolatban a munkaviszonnyal kapcsolatos felperesi előírások semmilyen konkrét és egyértelmű tilalmat nem tartalmaznak, továbbá azok megtörténte időpontjában még munkaviszonyban állt ügyvezetőként. Az e-mailek kiválasztása pánikhelyzetben, véletlenszerűen történt, azokat nem is nyitotta meg. Ezzel összefüggésben a megbeszélések során nem merült fel kérdés, az alperes konkrétan azt nem tette szóvá. Azt hitte, hogy kitöltheti a felmondási idejét a korábban elbocsátott vezetőkhöz hasonlóan. Az e-mailek továbbításával kapcsolatos megkeresésre haladéktalanul reagált, a megbeszélésen személyesen megjelent, önként feltárta a magán e-mailjeit.
- [50] Az alperes tudatában volt annak, hogy a felperes informatikai szempontból bármikor ellenőrizheti az adatok továbbítását, és tükrözéses, illetve egyéb módszerekkel a törlések is nyomon követhetőek.
- [51] Az alperest nem a megtévesztés szándéka vezérelte az e-mailek továbbításával, hanem a saját jogos és méltányolható érdekeinek, illetve a közérdekű bejelentői jogának védelme.
- [52] A felperes terjedelmes és egyoldalúan meghatározott belső szabályzatai konkrétan sehol nem rendelkeznek a saját e-mail címre történő továbbítás tilalmáról, holott a titoktartással kapcsolatos különféle kötelezettséget tartalmaznak. Az alperes a saját eszközeire a felperes e-mailjeit nem mentette le, csak időlegesen továbbította azokat méltányos jogos védelme érdekében.
- [53] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a munkaviszonyt lezáró tárgyalások során a munkáltató hibájából szóba nem kerülő, a saját érdekkörében ellenőrizhető tévedések esetén nincs helye szándékos megtévesztés megállapításának, és ez a mulasztó fél terhén marad még akkor is, ha az esemény bekövetkezésének a lehetőségével csak csekély mértékben lehet számolni (BH 2021.206; BH 2006.61.). Aktív megtévesztő magatartás hiányában a passzív megtévesztés kizárólag akkor jöhet szóba, ha az adott kérdés felmerült, és ennek körében szándékos megtévesztő magatartást tanúsít a fél, ilyen azonban jelen esetben nem történt.
- [54] Jogi értelemben szándékos megtévesztésnek az minősül, ha nem kötelezettséget szeg meg a fél, hanem szóban vagy írásban egy valótlan tartalmú megtévesztő jognyilatkozatot tesz. Felperes még arra sem kérdezett rá, hogy követett-e el bármilyen üzleti titoksértést vagy bármilyen egyéb jogszabálysértést az alperes. Ettől semmilyen módon nem volt elzárva a Megállapodás előtt vagy annak megszövegezése kapcsán.
- [55] A felperes egy azonnali hatályú felmondást is küldött az alperesnek, amelynek a joghatásai a közléssel beálltak. Ennek a per szempontjából különös jelentősége van, mivel a felperes ezt az azonnali hatályú felmondást nem tudta visszavonni, és nem is tett erre irányuló nyilatkozatot. Emiatt az általa idézett egyetlen releváns jogeset (EBH 2019.M.28.) jelen ügyre nem alkalmazható.
- [56] Az alperes álláspontja szerint a felperes tévesztette meg őt, és nem fordítva, mivel nem tájékoztatta arról, hogy később engedély nélkül informatikai vizsgálatot kíván végezni, nem kérte ehhez az alperes engedélyét. Mivel mindkét fél úgy tekinti, hogy lényeges tekintetben megtévesztették őt a megállapodás kapcsán, ezért a helyes és egyedüli jogkövetkezmény az lehet, hogy a felek között akarategység hiányában nem jött létre megállapodás az Mt. 14. §-a alapján, így ebben az esetben eleve nem alkalmazhatóak az egyoldalú szándékos megtévesztés jogkövetkezményei az alperessel szemben.
- [57] Az alperes azt is állítja, hogy az e-mailek munkaviszony alatti ideiglenes továbbítása a saját e-mail címére nem minősül lényeges körülménynek. Amennyiben lényeges lett volna, akkor a nagy terjedelmű szabályzatokban legalább egyetlen olyan mondat lett volna, hogy „szigorúan tilos a munkahelyi e-mailek magán e-mail címekre történő továbbítása”, ilyen azonban nem szerepel.
- [58] A felperes a megtámadási nyilatkozatában az Mt. 28. § (1) bekezdését határozta meg egyedüli

- jogcímként. Sem a keresetében, sem a módosított keresetében nem jelölte meg konkrétan az Mt. 28. § (3) bekezdését a kereset alapjaként.
- [59] A jogerős ítélet úgy tekinti, mintha az alperest teljes körű feltárási kötelezettség terhelve volna az általa a munkaviszony teljesítése alatt történt minden jogsértésről, és pusztán ennek a részletes feltárási kötelezettségének az elmulasztása is szándékos megtévesztésnek minősül. Az ítélet nincs figyelemmel arra, hogy a Megállapodás egyben egy peren kívüli egyezség is, amely a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:27. §-ának egyezségekre vonatkozó szabályai szerint a bizonytalan körülmények esetén kizárja a megtámadást.
- [60] Az alperes álláspontja szerint a részleges érvénytelenség szabályait kellett volna alkalmazni és nem a teljes érvénytelenséget megállapítani. Egy nem lényeges feltétellel kapcsolatos tévedésről van szó, ezenkívül a felek között az e-mailek önkéntes törlése és a pendrive-ok átadása tárgyában tartott megbeszélésen a felperes kész megállapodás-tervezetet kínált már az e-mailek továbbításának ismeretében is.
- [61] Az alperes álláspontja szerint az ítélet meghozatala során súlyosan sérült a tisztességes eljáráshoz való jog. A jogerős ítélet indokolásában megjelenő csekély számú alperesi jogi érvelés félreértett módon vagy csúsztatva jelenik meg. Amikor alperesi nyilatkozatot idéz az ítélet, akkor azt több esetben is a kontextusból kiragadva és az eredeti mondandóval ellentétesen forgatva ki az eljáró bíró. Az elsőfokú eljárás során felperes irányába megnyilvánuló szélsőségesen elfogult eljárás folyamatosan tetten érhető.
- [62] Nem vitásan az alperest belekényszerítették egy stresszhelyzetbe, egy közös megegyezésbe, elkövetett egy gondatlan, enyhe fókú jogszabálysértést, amivel nem áll arányban a 300.000 euró összeg megfizetése kamataival együtt. Alperes hivatkozott arra, hogy a bíróságok ítéletük meghozatala során a bizonyítékokat elfogult módon, okszerűtlenül, logikátlanul és iratellenesen mérlegelték, ezáltal megsértették az Alaptörvény 28. cikke alapján alkalmazandó Alaptörvény XXIV. cikkében, XXVIII. cikkében, valamint a Pp. Preambulumában foglalt alapelveket, a tisztességes eljáráshoz való jogot, a Pp. 279. § (1) bekezdését, a Pp. 275. § (1) bekezdését, valamint a Pp. 276. § (1) bekezdését, Pp. 320. § (2) bekezdését és a Pp. 346. § (5) bekezdését, valamint a Pp. 369. § (1)–(4) bekezdéseit. A másodfokú bíróság elmulasztotta a tényállás felderítését, ami olyan súlyos eljárási szabálysértés, amely az ügy érdemére kihatott.
- [65] Kiderült, hogy a munkakör átadásra sem részletes protokoll, sem támogatás, sem megfelelő határidő nem állt rendelkezésre, holott az Mt. 80. § (1) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy „a munkakör átadás és az elszámolás feltételeit a munkáltató köteles biztosítani”. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy az alperesnek csupán néhány óra állt rendelkezésére a megállapodás aláírására és a munkahely azonnali elhagyására.
- [66] A bírói gyakorlat következetes abban, hogy ha a munkáltató nem megfelelően készíti elő a munkaviszony megszüntetést, nem beszél át megfelelően, nem tanúsít megfelelő gondosságot, és a munkavállaló az előkészített egyezségi megállapodást aláírja, mert számára elfogadható, akkor a munkáltató alappal nem hivatkozhat megtévesztésre, mert megfelelő gondosság tanúsítása mellett lehetősége lett volna tévedését kiküszöbölni.
- [67] Az alperes az Mt. 6. § (1) és (3) bekezdésében foglaltak megsértését is panaszolta. A felperes nem az adott helyzetben elvárható magatartást tanúsította, és a Megállapodásban az átadási, illetve törlési kötelezettségek teljesíthetetlen és irreálisan rövid, aznapi teljesítésének egyoldalú meghatározásával nem vette figyelembe az alperes méltányos érdekeit, a teljesítéshez szükséges tényleges időt, és aránytalan sérelmet okozott ezzel az alperesnek.
- [68] Alperes érvelése szerint a bíróságok az Mt. 28. § (1)–(3) bekezdéseit jogszabálysértő módon és a következetes bírói gyakorlattal ellentétesen alkalmazta, amikor figyelmen kívül hagyták, hogy a felperes az azonnali hatályú felmondással a munkaviszonyt megszüntette még a megtámadási kereset beadása előtt, ami fogalmilag kizártta teszi, hogy a megszűnést követően beadott kereset alapján 3 évvel később a bíróság azt állapítsa meg, hogy az alperes szüntette meg a munkaviszonyát.
- [69] A felperes keresetváltoztatásának elkészítése körében utalt az alperes a Pp. 185. §-ára, 180. §-ára, 176. §-ára, 170. §-ára, az Mt. 287. § (3) bekezdésére, a Pp. 240. §-ára, 242. §-ára, 185. § (3) bekezdésére, 172. §-ára.
- [72] Az alperes felülvizsgálati kérelmében változatlanul fenntartotta indítványát az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárásnak a kezdeményezésére (Pp. 130. §). Utalt arra, hogy az állítólagos magyar nyelvű szabályzatok hátrányosan érintik az angol nyelvű alperest, aki jogszerűen telepedett le Magyarországon, mert a felhozott szabályzatok nem álltak rendelkezésére az anyanyelvén, és nem bizonyított azok átadása. Ezzel összefüggésben utalt az Európai Alapjogi Charta 27. cikkére, 15. cikkére, 17. cikkére, 20. cikkére, 21. cikkére, 30. cikkére, 52. cikkére, valamint az EUSZ 3. cikkére, 2. cikkére és az Mt. 5. §-ára. Ezen uniós rendelkezésekbe ütközne, ha a védendő munkavállaló rosszabb helyzetbe kerülne a munkaviszony jogellenes megszüntetése esetén a munkáltatónál. A megkülönböztetésnek nincs ésszerű indoka, ezért diszkriminatív. Az Mt. 209. § (6) bekezdése alkalmazása EU jogába ütközik.
- [73] Az alperes felülvizsgálati kérelmében változatlanul állította az Mt. 209. § (6) bekezdésének Alaptörvénybe ütközését is. Álláspontja szerint a munkavállalók és a munkáltató megkülönböztetése indokolatlan, és az Alaptörvény rendelkezésébe ütközik, mivel vezető állású munkavállalók esetén az Mt. 82. § (4) bekezdése alapján adott esetben a munkavállaló egy havi átalánykártérítést kaphat csak, ha egy hónap a felmondási ideje, azonban a munkáltató az Mt. 209. § (6) bekezdése alapján 12 havi távolléti díjnak megfelelő átalánykártérítést igényelhet. Ezzel összefüggésben az alperes utalt az Alaptörvény XV. cikkére, XXVIII. cikkére, I. cikkére, XXIII. cikkére, az M. cikkére, valamint a 28. cikkben foglaltakra.

- [76] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult az alperes perköltségében való marasztalásával.
- [78] Felperes érvelése szerint a bíróságok helyesen állapították meg, hogy az alperes az üzleti titok megsértésével összefüggésben a felperest megtévesztette, aki ilyen körülmények között Megállapodást nem kötötte volna meg.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [86] A Kúria megállapította, hogy a munkaügyi perekre vonatkozó, a Pp. XXXIX. fejezetében foglalt speciális szabályok szerint [Pp. 523. § (1) bekezdés] a vitatott érték alapján helye volt felülvizsgálatnak, annak befogadására vonatkozó engedélyezési eljárás szükségtelen. A munkaügyi perek nem minősülnek a Pp. 408. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott vagyoni jogi pernek, ezért a felülvizsgálati kérelem előterjesztése nem kizárt abban az esetben sem, ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokolásra utalással hagyta helyben.
- [87] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [88] A felülvizsgálat a megelőző eljáráshoz kapcsolódó rendkívüli, korlátozottan igénybe vehető perorvoslat, amelynek kizárólag jogszabálysértésre hivatkozásra alapítottan van helye. A felülvizsgálat funkciója a kérelmet előterjesztő fél által állított jogsérelem elbírálása és megalapozottsága esetén annak orvoslása. A Kúria kizárólag azt bírálhatja el, hogy a határidőben benyújtott felülvizsgálati kérelemben előadott okból a megjelölt jogszabályokat megsértette-e a jogerős ítélet.
- [89] A felülvizsgálati kérelem akkor bizonyulhat eredményesnek, ha a kérelem előterjesztője a szükséges tartalmi kellékekkel rendelkező, határidőben benyújtott beadványában kimutatja a támadott jogerős határozatnak a jogvita érdemi elbírálására konkrétan kiható módon jogszabálysértő voltát, vagyis a támadott határozatra vonatkoztatva adja elő jogszabálysértésre utalásait, a konkrét döntés alapjául szolgáló érvrendszer téves illetve hiányos voltát mutatja be, és az érdemi döntésre kiható eljárási szabálysértést igazol [Pp. 413. § (1) bekezdés d) pont, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény, 1/2017. polgári jogegységi határozat].
- [90] A Kúria a felülvizsgálati eljárás során a jogerős ítéletet a fentiek figyelembevételével a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az abban konkrétan megjelölt jogszabálysértések és azokra vetített jogszabályhelyek tekintetében vizsgálhatta, és ítélt meg annak esetleges jogszabálysértő voltát.
- [92] Az Mt. 28. § (1) bekezdése szerint a megállapodás megtámadható, ha annak megkötésekor a fél valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt feltéve, ha tévedését a másik fél okozta vagy felismerhette. A megállapodást bármelyik fél megtámadhatja, ha a szerződéskötéskor lényeges körülményben ugyanabban a téves feltevésben voltak. Lényeges körülményre vonatkozik a tévedés akkor, ha annak ismeretében a fél nem vagy más tartalommal kötötte volna meg a szerződést. Ugyanezen paragrafus (3) bekezdése értelmében pedig a megtévesztés hatására kötött megállapodást megtámadhatja, akit a másik fél szándékos magatartásával tévedésbe ejt

vagy tévedésben tart. Az Mt. 31. § folytán alkalmazandó Ptk. 6:63. § (1) és (2) bekezdése szerint pedig a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre. A szerződés létrejöttéhez a feleknek lényeges és bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges.

- [93] Fentiek alapján a bíróságoknak azt kellett vizsgálniuk, hogy a felperes – akinek szándéka egyértelműen és bizonyítottan az alperes jogviszonyának megszüntetésére irányult – a közös megegyezést választotta volna azon lényegesnek minősülő tény tudatában is, hogy a jogviszony megszüntetésének szóba kerülését követően, de a Megállapodás megkötése előtt az alperes üzleti titkokat is tartalmazó adatait továbbította személyes használatú számítógépre, illetve adatokat pendrive-ra mentett.
- [94] Az alperes munkaszerződésének 9. pontja tartalmazza, miszerint a munkavállaló a munkaviszony fennállása alatt és annak megszűnését követően is (időbeli korlátozás nélkül) köteles a munkája során, illetve a munkaviszonyával összefüggésben a tudomására jutott, a munkáltatóra, illetve a munkáltató tevékenységére vonatkozó üzleti titoknak minősülő adatot vagy információt üzleti titokként megőrizni. A munkáltató adatvédelmi tájékoztatója szerint pedig az alkalmazottak nem jogosultak munkával kapcsolatos dokumentumokat menteni saját eszközeikre.
- [95] Az alperes saját maga sem vitatta, hogy felperes tulajdonát képező adatokat küldött a saját e-mail címére, illetve azokat pendrive-ra mentette, ennek tényét pedig a munkáltatóval nem közölte, arra engedélyt nem kért.
- [96] A Megállapodás 5. pontjában a felek rögzítették is, hogy a munkaviszony megszűnése napján az alperes átadja felperes részére a munkaviszony alatt keletkezett iratokat, a számítógépen tárolt, a munkáltatóval kapcsolatos adatokat, illetve átad minden ehhez való hozzáféréshez szükséges jelszót és kódot.
- [97] Peradat, hogy az alperes a Megállapodás aláírását megelőző napon már 316 darab üzleti titkot tartalmazó elektronikus levelet továbbított privát e-mail címére. Vagyis a megegyezés aláírásakor megtévesztette a felperest, amikor minden adat visszaszolgáltatását állította, hiszen ebben az időpontban már jogosulatlanul magánál tartotta a felperes üzleti titkait is tartalmazó adatokat. Mindezt pedig tudatosan tette saját ellenkérelme szerint is.
- [98] Arra helyesen utalt a felperes, hogy az alperes az üzleti titkokat is tartalmazó adatokat csak akkor szolgáltatta vissza, amikor kiderült jogellenes magatartása, ezért utólagos eljárása kimentés alapjául nem szolgálhat.
- [99] Alaptalan azon felülvizsgálati hivatkozás, hogy a hivatali e-mailek saját e-mail címre történő továbbításával kapcsolatban a munkaviszonyra vonatkozó belső szabályok semmilyen konkrét és egyértelmű tilalmat nem tartalmaznak. Ezzel szemben a munkavállaló adatvédelmi tájékoztatójának negyedik változata egyértelműen úgy szól 10.1.1. pontjában, hogy „az eszközökre, valamint a Kft. által üzemeltetett közös meghajtókra az alkalmazott kizárólag a munkájához, illetve a

- Kft.-nek, annak tevékenységéhez kapcsolódó dokumentumokat, adatokat jogosult lementeni, és ott tárolni azzal, hogy a számítógépen tárolt, munkával kapcsolatos dokumentumokat, adatokat az alkalmazott köteles a központi meghajtóra is lementeni. Az eszközökön, valamint Kft. által üzemeltetett közös meghajtókon magáncélú dokumentumok nem tárolhatók. Az alkalmazottak nem jogosultak munkával kapcsolatos dokumentumokat menteni saját eszközeikre. A Kft. az alkalmazottak használatába adott eszközökről és a rajtuk található adatokról nem készít biztonsági másolatot.”
- [100]Az alperes hivatkozott arra is, hogy a lementett e-maileket nem válogatta, pánikhelyzetben volt, azok megnyitása sem történt meg. Erre sem volt azonban jogszabályi lehetősége, az pedig végképp nem nyert igazolást, hogy a kínai út miatt volt minderre szükség, hiszen a jogviszonyt megelőző napon történt a saját e-mailcímre történő adattovábbítás. Azon érvelést sem támasztja alá egyetlen adat sem, hogy a felperes közérdekű bejelentőként kívánta volna ezen adatokkal védeni magát.
- [101]A másodfokú bíróság helytállóan fejtette ki, hogy nem volt elvárható a munkáltatótól, hogy a Megállapodás előtt rákérdezzen munkavállalójától arra, miszerint követett-e olyan szabályzatba ütköző vagy egyéb jogellenes magatartást, amely miatt a közös megegyezés aláírására nem kerülhetne sor. A felperes nem feltételezte az alperesről, hogy a Megállapodás megkötésekor őt megtéveszti, bízott annak jóhiszeműségében. Az alperes által felhívott jogesetek (Kúria Mfv.X.10.193/2020; megjelent: BH 2021.206; Legfelsőbb Bíróság Gfv.XI.30.230/2005; megjelent: BH 2006.61.) teljesen más tényállást tartalmaznak, és jelen esetben nem volt rögzíthető, hogy saját érdekkörében felmerülő mulasztás terhelte a felperest. Ugyan ellenőrizhette volna, hogy a korábbi ügyvezető valóban igazat állít-e az üzleti titok visszaszolgáltatása kapcsán, azonban ez – a Megállapodás feltételeiben is megjelenő jóindulatú munkáltatói hozzájárulás mellett – nem volt életszerű, hiszen a korábbi, vezető állású munkavállaló szavahihetőségében bíztak. Ezt erősítette meg a tanú vallomása is, aki úgy nyilatkozott, hogy „azért nem kérdeztem meg, mert ilyet nem is feltételeztem róla, hogy küldött volna érzékeny adatokat a saját e-mail címére”.
- [102]Helyesen hivatkozott a felperes felülvizsgálati ellenkérelmében arra, hogy a megtévesztés „lényeges” jellege szempontjából nem az alperes személyes megítélésének van kiemelt jelentősége, hanem a bíróság által vizsgált szempontoknak, ebben a tekintetben pedig jogszabálysértés nem nyert igazolást. A másodfokú bíróság ítéletében helytállóan mutatott rá arra, hogy az üzleti titok megtartását a munkáltató lényeges körülménynek tekintette a Megállapodásban (5. és 9. pont) is, amelyről az alperesnek tudomása volt. Ugyancsak ezt támasztották alá azon körülmények is, amelyeket a másodfokú bíróság helyesen rögzített (az üzlet titoksértés miatti eljárások kezdeményezése).
- [103]Ugyancsak jogszabálysértés nélkül fejtették ki a bíróságok, hogy a felperes azonnali hatályú felmondásának a keresetváltoztatásra és az EBH 2019.M.28. (Mfv.I.10.533/2018/4.) számú határozatára tekintettel nincs jelentősége. Ezen elvi határozatban a Kúria egyértelműen rögzítette, hogy a közös megegyezés munkavállaló általi megtévesztésen alapuló érvénytelensége esetében nem a megtévesztett munkáltató saját jognyilatkozatának a sikeres megtámadásáról van szó, hanem a munkavállaló jogellenes magatartásáról, ezért az Mt. 29. § (5) bekezdése alapján az Mt. 84. §-ában foglaltak szerint helye van marasztalásnak. E határozat ismeretében a perfelvétel lezárást megelőzően a felperes a megállapítás iránti keresetét marasztalására módosította, a Pp. 183. § (4) bekezdése alapján ez jogszerűen történt. Ezen döntésből pedig a bíróságok helyesen következettek arra, hogy a közös megegyezés eredményes megtámadása miatti érvénytelenség a munkaviszony munkavállaló általi jogellenes megszüntetését eredményezte, így a munkáltató azonnali hatályú felmondása a munkaviszony korábbi megszűnése miatt nem lépett hatályba.
- [104]Az alperes megalapozatlanul hivatkozott az Mt. 14. §-ának megsértésére, állítva, hogy ennek alapján „akarati egyetértés” hiányában nem jött létre közös megegyezés. Minden alapot nélkülöz az a felülvizsgálati érvelés, miszerint a felperes tévesztette meg alperest és nem fordítva. Az alperes arra hivatkozott, hogy a felperes nem tájékoztatta arról, miszerint az prémium megállapodás alapján egyéb jogcímen sem fog semmilyen kifizetést teljesíteni, holott ez a munkavállalói kezdő csomagban egyértelmű ígéret volt, és az aláírás csak adózási megfontolások miatt maradt el. Megtévesztette a felperes az alperest az általa elkövetett jogsértések kapcsán is, nem tájékoztatta arról, hogy később engedély nélkül informatikai vizsgálatot kíván végezni, nem kérte ehhez az alperes engedélyét. Ezzel szemben azt lehetett megállapítani, hogy a prémiumra vonatkozó megállapodás aláírásra nem került, az alperes pedig a vezetővel való levelezés során sem igényelte a kifizetést ezen megállapodás alapján, így tisztában volt azzal, hogy a közös megegyezés minderre nem terjed ki, tévedésre nem hivatkozhat. Nincs adat arra sem, hogy az alperes az általa sérelmezett kifizetés elmaradására a munkáltatónál rákérdezett volna, és attól téves vagy megtévesztő választ kapott. A felperes számítástechnikai ellenőrzés elrendelésének jogellenességére az alperes az első-, másodfokú eljárásban nem hivatkozott, ezért a Kúria ezt az érvelést nem vizsgálta [Pp. 423. § (1) bekezdés].
- [105]Nem volt helytálló az alperesnek az az érvelése sem, miszerint a felperes keresete nem volt határozott vagy egyértelmű. A felperes a közös megegyezést az Mt. 28. § (1) bekezdése szerinti tévedés jogcímen támadta meg arra utalva, hogy ez a tévedés lényeges körülményre vonatkozott, amelyet az alperes okozott. Mindezt pedig az eljárás során bizonyította is.
- [106]Tévesen állítja felülvizsgálati kérelmében az alperes, hogy a Megállapodás egyben egy peren kívüli egyezség is, amely a Ptk. 6:27. §-ának egyezségre vonatkozó szabályai szerint a bizonytalan körülmények esetén kizárja a megtámadást. A Megállapodás tárgya kizárólag a jogviszony megszüntetés és az ahhoz kapcsolódó

- járandóság volt, a megtámadás sikerességéhez pedig az alperes jogellenes magatartása vezetett. A Megállapodás nem tekinthető peren kívüli egyezségnek.
- [107]A részleges érvénytelenség szabályai sem voltak alkalmazhatóak. A közös megegyezés aláírásakor a felperes lényeges tényben tévedett, amely tévedést az alperes okozott, ez pedig a megállapodás teljes érvénytelenségét eredményezte.
- [108]A másodfokú bíróság helyesen fejtette ki, hogy megalapozatlanul állította az alperes a hivatkozott e-mailek csatolásának elmaradását mint eljárás szabálysértést. Az elsőfokú bíróság ugyanis az eljárás részévé tette a közjegyzőnél készített közjegyzői tanúsítványt, amely megjelölte a perbeli e-maileket. A törvényszék ítéletében is rögzítette ezen e-maileket. Az okiratokat csatolták az elsőfokú eljárás során, azok a per anyagát képezik. Az alperesnek tudomása volt arról, hogy mely e-mailek vonatkozásában állította felperes, hogy azok üzleti titokként értékelendők, és ezt maga sem vitatta. További e-mailek becsatolására tehát nem volt szükség, erre vonatkozó kereset hiányában azon tárgyban különösen nem, hogy a Megállapodás elbírálása előtt felperes részéről történt-e fenyegetés.
- [112]Nem fogadható el azon érvelés sem, hogy a 12 havi távolléti díj összeggel a munkáltató felperes jogalap nélkül gazdagodna kár felmerülte hiányában, hiszen ez az alperes jogellenes magatartása folytán a jogszabályban meghatározott jogkövetkezményként [Mt. 209. § (6) bekezdés] és nem károkozás címén kerül részére megállapításra törvény által szabályozottan.
- [113]Az Mt. 80. §-ának megsértését is alaptalanul állította az alperes. Jelen esetben nem az átadás-átvétel szabályozatlansága vagy annak lebonyolítása szabálytalansága volt a per tárgya, így az e körben előadottak kívül esnek a jogvita keretein. A munkakör átadás körülményeinek a Megállapodásra gyakorolt állított hatását az alperes nem bizonyította.
- [114]A bíróságoknak – kereset hiányában – nem kellett vizsgálniuk, de peradat sem igazolta, hogy a közös megegyezés aláírásakor az alperes kényszerhelyzetben lett volna, a munkáltató részéről fenyegetés történt, és nem állt megfelelő idő rendelkezésre a Megállapodásban foglaltak megismerésére és értékelésére. Az alperes ügyvéddel járt el, a megbeszélés során sem tették kifogás tárgyává az idő rövidegét. Arra pedig a felülvizsgálati kérelmében hivatkozott először, hogy a magyar nyelv ismeretének hiányában hátrány érte.
- [116]Ugyancsak nem lehetett megállapítani a Pp. 265. § (1) bekezdésének megsértését sem. A 2013. január 13-án megtartott perfelvételi tárgyaláson – annak lezárta előtt – a bíróság a Pp. 237. § (4) bekezdésével összefüggésben tájékoztatta a feleket arról, hogy a felperesnek kell bizonyítania, miszerint a közös megegyezés részéről nem jött létre, ha tudomása van az e-mailek elküldéséről, azaz a megtévesztés tényét neki kellett bizonyítani. Alaptalan azon alperesi érvelés, miszerint az elsőfokú bíróság a megtévesztő szándékot a felperest terhelő bizonyítási teher mellőzésével határozta meg, illetve azt megfordította.
- [117]Az elsőfokú bíróság ítéletének [91] és [92] bekezdésében helyesen foglalt állást arról, hogy sem előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére, sem az Alkotmánybírósághoz fordulásra nincs szükség. Ezen döntést a másodfokú bíróság jogszabálysértés nélkül hagyta helyben, amellyel a Kúria is maradéktalanul egyetértett annak helyálló indokaira figyelemmel. A Kúria sem észlelte az Mt. 209. § (6) bekezdés rendelkezése alaptörvényellenességét, így a Pp. 131. § (4) bekezdése alapján az alperes alkotmánybíróági eljárásának kezdeményezése iránti kérelmét elutasította. Az előzetes döntéshozatali eljárás vonatkozásában az alperes nem a közösségi jog értelmezését, hanem annak megállapítását kérte, hogy az irányadó magyar jog [Mt. 209. § (6) bekezdés] nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek, illetve a munkáltató hátrányosan megkülönböztette. Figyelemmel az EUSZ 267. cikkre előzetes döntéshozatalra vonatkozó indítvány kizárólag az európai jog értelmezése érdekében kérhető. Belső jogértelmezési kérdésben EUB-nak nincs joghatósága. A munkáltató munkaviszonyban tanúsított esetleges jogsértő (diszkriminatív) magatartása vizsgálata pedig a nemzeti bíróság előtti eljárásra tartozó kérdés. Ezért a Kúria az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmet a Pp. 130. § (3) bekezdése alapján elutasította.
- [118]Az alperes felülvizsgálati kérelmében a Pp. 279. § (1) bekezdésének megsértését is alaptalanul sérelmezte. A felülvizsgálati eljárás mint rendkívüli perorvoslat során általában nem vizsgálható a bíróság mérlegelési körébe tartozó tényállás, és nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb egybevetésére és értékelésére. A Kúria csak azt vizsgálja, hogy az eljárás bíróság a mérlegelési körbe vont adatok, a felek személyes előadása, a bizonyítékok megállapítása és azok egybevetése során nem jutott-e nyilvánvalóan helytelen és okszerűtlen következtetésre. Önmagában a bizonyítékok mérlegelésének a kérelmezőre sérelmes eredménye nem lehet felülvizsgálati kérelem alapja. Akkor sincs lehetőség a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna, kizárólag az minősíthető kirívóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott határozattal eltérő következtetésre lehet jutni (Mfv.VIII.10.020/2023.). Jelen esetben pedig ez nem volt megállapítható.
- [119]Alaptalanul sérelmezte az alperes a bíróságok indokolási kötelezettségének megsértését, a Pp. 346. § (5) bekezdésének jogszabályba ütköző alkalmazását.
- [120]A hivatkozott jogszabály szerint az indokolással szemben elvárás, hogy abban az anyagi és eljárásjogi szabályok egyaránt nyomon követhetők legyenek. Az indokolásnak azonban csak azt a jogi okfejtést kell tartalmazni, amely választ ad a felek felvetésére, vagyis amely a rendelkező részben foglalt döntéshez vezetett, a döntéshez nem tartozó okfejtésnek nincs helye az ítélet indokolásában. A jogszabály értelmezésére vonatkozó indokolási kötelezettség megjelenítésében a törvény kifejezésre juttatja, hogy a bíróság feladata az alkalmazandó jog

meghatározása, annak értelmezése és adott ügyre történő vetítése. Mindezen jogszabályi előírásnak a másodfokú bíróság eleget tett, ítélete részletesen tartalmazza a tényállást, a figyelembe vett bizonyítékokat, az azokból levont következtetéseket és az alkalmazandó jogszabályokat. Jogszabálysértés megállapítására tehát e körben sem volt lehetőség.

- [121] A kifejtettre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv.II.10.117/2023/8.)

118 A munkaviszonyt megszüntető jognyilatkozat postai kézbesítésének szabálytalansága esetén a jognyilatkozatot tevő bizonyítási érdeke a közlés, vagyis a kézbesítés tényleges megtörténtének ok igazolása [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 24. § (4) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2008. november 4-től állt közalkalmazotti jogviszonyban az alperessel egyetemi docens munkakörben. 2019. július 1-jével jogviszonya munkaviszonnyá alakult át.
- [2] A felperes a munkáltató részére megjelölte a lakcímét, ahonnan 2020. szeptember 4-től elköltözött, életvitelszerűen már más volt a lakhelye. Az új címét az alperesnél nem jelentette be, de a Magyar Posta Zrt.-nél utánküldési szolgáltatást vett igénybe, amelynek tényét a lakása postaládáján is feltüntette.
- [3] A munkáltatói jogkör gyakorlója 2020. szeptember 14-én írásban indokolt felmondást bocsátott ki a felperes részére. Annak átadására személyesen nem volt lehetőség, ezért az alperes a jogviszonyt megszüntető iratot 2020. szeptember 15-én tértivevény külön szolgáltatású postai küldeményként feladta.
- [4] A kézbesítést végző postai kézbesítő a küldemény tértivevényére felvezette, hogy a kézbesítés 2020. szeptember 17-én megtörtént.
- [5] 2020. október 5-én a munkáltató írásban tájékoztatta a felperest arról, hogy az 55 nap felmondási időre tekintettel 2020. október 13-tól felmenti a munkavégzési kötelezettsége alól. A felperes vitatta a felmondás kézbesítésének megtörténtét, az átvételt igazoló tértivevény bemutatását kérte, amelyre az alperes nem reagált. 2020. október 9-én kizárta a felperest a teljes egyetemi informatikai rendszerből, 2020. október 13-án pedig az alperes nevében e-mailben arról tájékoztatta, hogy a felmondása közöltnek tekintendő. A felperes október 15-én felhívta az alperes figyelmét arra, hogy a felmondást vele nem közölték, az iratot postai úton nem vette át, az indokokat nem ismeri. Az alperes ezt követően 2020. november 12-én a társadalombiztosítási szerveknél a felperest kijelentette, és ezen időponttól kezdve részére munkabért sem fizetett.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [6] A felperes 2020. szeptember 19-én nyújtotta be keresetét a bírósághoz, és a munkaviszony jogellenes megszüntetésére hivatkozással kérte, hogy az alperes az eredeti munkakörébe helyezze

vissza, továbbá elmaradt munkabére megfizetését igényelte. Másodlagosan az elmaradt jövedelemként felmerült kára megtérítését, valamint végkielégítést kért.

- [7] A munkaviszonya megszüntetésének jogellenessége körében arra hivatkozott, hogy vele az alperes írásbeli jogviszonyt megszüntető iratot nem közölt, ezért jogszerűtlenül járt el, amikor 2020. november 12-én a munkaviszonyát teljes körűen, egyoldalúan felszámolta. Előadta, hogy feletteseinek és a HR munkatársainak folyamatosan jelezte, miszerint felmondást nem vett át, ennek ellenére az alperes októberben az egyetemi rendszerhez való hozzáférést letiltotta, utóbb pedig a társadalombiztosítási szerveknél kijelentette. A munkáltató ezen a napon, vagyis 2020. november 12-én a munkaviszonyát anélkül szüntette meg, hogy vele írásbeli jogviszonyt megszüntető iratot közölt volna. Másodlagosan arra hivatkozott, hogy a felmondás indokolásának tartalma nem világos, nem valós és nem okszerű. Harmadlagosan joggal való visszaélést, illetve az egyenlő bánásmód követelményének megsértését állította.
- [8] Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen az eljárás megszüntetését, másodlagosan a kereset elutasítását kérte.
- [9] Érvelése szerint a felperes a keresetét 2020. szeptember 19-én elektronikus úton nyújtotta be, ez pedig vagy idő előtti vagy elkésett: amennyiben a felperes szeptember 17-én a felmondást postai úton átvette, akkor legkésőbb október 17-ig nyújthatta be keresetét; amennyiben azonban állítása szerint a munkaviszonyt nem szüntették meg csak november 12-én, akkor a kereset idő előtti.
- [10] Az alperes másodlagosan a kereset érdemi elutasítását kérte. Álláspontja szerint a felperes részére az irat kézbesítése szabályszerűen megtörtént, amit a posta tértivevénnyel igazolt, ezért az alperes a munkaviszonyt a felmondási idő leteltével jogszerűen számolta fel. Amennyiben azonban a kézbesítés mégsem történt volna meg, és a posta értesítése téves volt, az nem eshet az alperes terhére, felperes élhet reklamációval. Nem elhanyagolható szempont, hogy a felperes a lakcímváltozás tényét a munkáltatónak nem jelentette be.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélete

- [12] A törvényszék közbenső ítéletével megállapította, hogy az alperes a felperes munkaviszonyát jogellenesen szüntette meg.
- [13] Az elsőfokú bíróság ítéletében utalt a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 22. § (3) bekezdésére, 24. §-ára és a 25. § (5) bekezdésében foglaltakra.
- [14] Az alperes elsődleges, a permegszüntetési kérelem tárgyában előterjesztett érvelését alaptalannak ítélte. A kereset abban az esetben sem lenne elkésett, ha a felperes a felmondást postai úton 2020. szeptember 17-én valóban átvette volna. Az ezt követő 30. nap, vagyis október 17. szombati napra esett, így a felperes keresetét a következő munkanapon, szeptember 19-én még elektronikus úton benyújthatta.
- [15] Az elsőfokú bíróság a felperesi igény időelőttiségét sem tudta megállapítani. A felperes a keresetleivelének benyújtásakor - az alperes által

- állítottnan –a neki szeptember 17-én kézbesített felmondás jogellenességének megállapítását kérte, vagyis a kereset ekkor nem volt időelőtti. Csak utóbb, decemberi beadványában tért át elsődleges hivatkozásként arra az érvelésre, hogy az alperes a munkaviszonyt november 12-i eljárásával szüntette meg. Ekkor pedig már ez az érvelés, az ezekre a körülményekre alapított kereseti igény nem volt időelőttinek tekinthető. Annak pedig semmiféle jogi akadálya nem állt fenn, hogy a felperes a perfelvétel lezárása előtt a kereseti igényét megalapozó jogi érvelését megváltoztassa.
- [16] Az Mt. 24. § (4) bekezdése szerint vita esetén a jognyilatkozatot tevő felet terheli annak bizonyítása, hogy a közlés szabályszerűen megtörtént. Ezért a bíróság nem értett egyet abban az alperessel, hogy attól kezdve, miszerint ő a felmondást tartalmazó küldeményt a postán bizonyíthatóan feladta, felperesnek kell viselnie annak következményét, ha a kézbesítés nem volt szabályszerű különösen akkor, ha az alperesnél a megváltozott címét nem jelentette be. Fel sem merült, hogy a küldemény kézbesítése azért hiúsult volna meg, mert a felperes korábbi címéről elköltözött. A postának a megkötött utánküldési szolgáltatási szerződés szerint ugyanis a küldeményt a felperes részére akkor is az új, adott időpontban érvényes lakcímére kellett volna kézbesítenie, ha ezt a lakcímet a felperes a munkáltatónál nem jelentette be. Nem a felperes mulasztása volt tehát az oka annak, hogy a posta alkalmazottja a küldeményt olyan lakcímen kísérelte meg kézbesíteni, ami már nem volt időszzerű. A posta alkalmazottja a levelet csakis olyan személynek adhatta volna át, akinek az átvételi jogosultságához nem fér kétség. Ebben az esetben állapítható meg ugyanis, hogy a felmondást a címmel közölték. Ennek megtörténtét pedig a perben a jognyilatkozatot tevő alperesnek kellett volna bizonyítania.
- [17] A bíróság tanúként meghallgatta a postai alkalmazottat, akit a küldemény kézbesítésével megbíztak. Elismerte, hogy a tértivevényen az „átvevő aláírása” helyen az aláírás tőle magától származik. Mivel tehát a tértivevényen szereplő aláírás bizonyítottan nem a felperesé, a küldemény részéről történő átvétele nem igazolt.
- [18] A bíróság nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy a posta alkalmazottai, utóbb saját álláspontjukat felülvizsgálva mind írásbeli nyilatkozatukban, mind a bíróság előtt tett tanúvallomásukban úgy nyilatkoztak, hogy a küldemény kézbesítésének leigazolása szabályszerű volt, a tértivevényt a járványhelyzetben nem kellett aláírással ellátni. A küldemény nem hivatalos irat volt, az átvevő igazolványszámának rögzítése nem volt kötelező. A perben nem annak volt jelentősége, hogy a postai kézbesítés leigazolása, vagyis a szóban forgó tértivevény kitöltése a postai kézbesítésre vonatkozó jogszabályoknak és belső utasításoknak megfelelt-e, hanem annak, hogy az alperes hitelt érdemlően tudja-e igazolni, miszerint megbízottja útján a felperessel a felmondást tartalmazó küldeményt ténylegesen közölte.
- [19] Mivel a postai küldemény kézbesítésének körülményeiről a tanúk csak közvetetten a kézbesítőtől szereztek tudomást, annak megállapításánál, hogy ténylegesen mi történt a küldeménnyel alapvetően, a levél kézbesítésével megbízott személy által írt jelentésre, és az általa a tárgyaláson elmondottakra kellett támaszkodni.
- [20] A kézbesítő tanúvallomása következetlen és ellentmondásos volt, így azt az elsőfokú bíróság valónak elfogadni nem tudta. A bírói kérdésekre az előadását szemmel láthatóan minduntalan saját eljárásának igazolására igyekezett igazítani, az általa mondottakat újra és újra megváltoztatta, újabb és újabb valószínűtlen és logikátlan részleteket állítva. Arra hivatkozott, hogy a hatodik emeleten kézbesítette a küldeményt egy olyan személynek, aki magát azonosította, az épület azonban csak öt emeletből áll. Még abban is bizonytalan volt, hogy a személy, akinek a levelet átadta, milyen nemű.
- [21] Azt a tényt, miszerint a felmondást tartalmazó küldeményt a felperes részére postai úton szabályszerűen kézbesítették, az alperes hitelt érdemlően alátámasztani nem tudta. Az elsőfokú bíróság a felmondás felperessel való közlésének tényét nem találta bizonyítottnak, ezért megállapította, hogy az alperes jogellenesen járt el, amikor 2020. november 12-én a felperes munkaviszonyát anélkül számolta fel, hogy vele a munkaviszonyt megszüntető írásbeli dokumentumot közölte volna. A munkaviszony megszüntetésének jogellenességét a felperes elsődleges hivatkozása alapján megállapította, ezért a kereset jogalapjáról való döntés szempontjából a további felperesi hivatkozás vizsgálatát nem tartotta szükségesnek, ezeket a körülményeket a közbelső ítélet meghozatala során érdemben nem értékelte.
- [22] Az alperes fellebbezése folytán eljárt ítéletábrla közbelső ítéletével az elsőfokú bíróság közbelső ítéletét helybenhagyta.
- [23] A másodfokú bíróság elsődlegesen utalt a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 150. § (1) bekezdésére és a 151. § (2) bekezdésében foglaltakra. A fenti törvényi követelményekre figyelemmel a 2021. május 26-án 13 órakor megtartott tárgyalásról felperes és jogi képviselője távolmaradásával kapcsolatban a 2021. május 26-án érkezett felperesi beadvány elnevezése és tartalma alapján is igazolási kérelemnek minősült. Az alkalmas volt a tárgyalás elmulasztásával kapcsolatos felperesi vétkes mulasztás körülményeinek az alátámasztására.
- [24] Peradat, hogy a 2021. április 23-án tartott tárgyalásról készült jegyzőkönyv szerint az elsőfokú bíróság az új határnapot 2021. május 26-án 13 óra 30 percben határozta meg. Erre az időpontra szóban idézte a tárgyaláson jelenlévő felperest, illetve a jogi képviselőket, amire jogszerűen volt lehetősége a Pp. 133. § (3) bekezdése alapján. Ezt követően hivatalos feljegyzés rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság 2021. május 13-án telefonon értesítette mindkét fél jogi képviselőjét arról, hogy a jegyzőkönyvben tévesen rögzítették a tárgyalás kezdő időpontját, az helyesen 13 óra 30 perc helyett 13 óra. Az elsőfokú bíróság ezen eljárása nem felelt meg a Pp. rendelkezéseinek. A telefonon, rövid úton történő idézésre csak a Pp. 133. § (3) bekezdés második fordulata alapján lett volna lehetőség. A bíróság 2021. május 13-án észlelte az elírást, az új határnap pedig 2021. május 26. volt, így lehetősége lett volna a jegyzőkönyv kijavításával szabályos írásbeli idézésre az elektronikus kapcsolattartás szabályai

- szerint. Az elsőfokú bíróságnak a Pp. 161. § (2) bekezdése és 352. § (1) bekezdése alkalmazásával hivatalból kellett volna intézkednie a jegyzőkönyv kijavításáról, és a kijavított jegyzőkönyv felekkel történő kézbesítéséről. Felperes tehát nem mulasztott, amikor jegyzőkönyv kijavítása iránti kérelmet nem terjesztette elő, csupán igazolási kérelemmel élt.
- [25] A mulasztás az elsőfokú bíróság hibájával volt összefüggésbe hozható, a 2021. május 26-i tárgyaláson az eljárás megszüntetésének nem volt helye. Ezért az elsőfokú bíróság az igazolási kérelemnek megalapozottan adott helyt [Pp. 240. § (1) bekezdés g) pont, 379. §].
- [26] Az alperes fellebbezésében az eljárás megszüntetését a 30 napos keresetindítási határidő elmulasztása okán is kérte. Ezzel összefüggésben a másodfokú bíróság utalt az Mt. 287. § (1) bekezdésére, a 24. § (1) és (4) bekezdésére, valamint a 22. § (5) bekezdésében foglaltakra. A határidőről való kioktatás elmulasztása esetén hat hónap elteltével az igény nem érvényesíthető, jelen esetben azonban ennek lehetősége fel sem vetődhetett.
- [27] Az írásbeli felmondás közlésével kapcsolatos megállapítások kihatottak a keresetlevél elkészítésének értékelésére, ezért az alperesi felmondás közlésével összefüggő körülményeket eszerint vizsgálta a másodfokú bíróság.
- [28] Peradat, hogy az alperes a felmondást tértivevény külön szolgáltatású küldeményként adta postára. Ezért a postai kézbesítésre vonatkozó szabályokat nyomtatékosan kellett értékelni.
- [29] A másodfokú bíróság utalt a postai szolgáltatásokról szóló 2012. évi CLIX. törvény (továbbiakban: Postatv.) 41. § (1), (3) és (6) bekezdésében foglaltakra.
- [30] A postai szolgáltatások nyújtásának és a hivatalos iratokkal kapcsolatos postai szolgáltatás részletes szabályairól, valamint a postai szolgáltatók általános szerződési feltételeiről és a postai szolgáltatásokból kizárt vagy feltételesen szállítható küldeményekről szóló 335/2012. (XII. 4.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet) 2020. szeptember 17-én hatályos 9. § (3) bekezdésre értelmében a postai küldeményt a címzéstől eltérő helyen kell kézbesíteni amennyiben a címzett olyan tartalmú szerződésben állapodik meg.
- [31] A postai szolgáltató egészségügyi válsághelyzet esetén a Korm. rendelet 21–22. §-aiban foglaltaktól eltérően a tértivevény többlétszolgáltatással feladott levélküldeményt a címhelyen és a kézbesítési ponton is személyes kapcsolatfelvételt követően kézbesíti. Az átvevővel az annak azonosításához szükséges adatokat lehetőség szerint legalább 1,5 méter távolságot tartva egyeztetni, és az átvevő nevét, valamint ha szükséges, az átvevő személyazonosság igazolására alkalmas okmányának típusát és számát maga rögzíti a kézbesítés tényének egyidejű feltüntetése mellett úgy, hogy aláírást az átvevőtől nem vesz fel.
- [32] Nem a felperes korábbi címén kellett a kézbesítést megkísérelni, hanem a felperes által megadott postai utánküldési szerződésben megjelölt címen. E körülmény okán nem volt jelentősége annak, hogy a felperes – bár erre köteles lett volna – nem jelentette be az alperesnél laccíme megváltoztatását.
- [33] A Postatv. 41. § (11) bekezdés a) pontja szerint, amennyiben az aláírás képeinek rögzítése és azt is tartalmazó elektronikus dokumentum létrehozása megfelel a Korm. rendeletben, illetve az egyetemes postai szolgáltatás keretében feladott küldemények esetén az egyetemes postai közszolgáltatási szerződésben meghatározott eszköz- és rendszerkövetelményeknek, akkor az aláírást rögzítő egyéb technikai eszközzel felvett aláírást képét is tartalmazó elektronikus dokumentum ellenkező bizonyításig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy a könyvelt levélküldemény vagy hivatalos irat kézbesítése során a küldeményt a jogosult átvevő átvette.
- [34] Az elsőfokú bíróság anyagi pervezetése helytálló volt, amikor a 18. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben foglaltakat azzal egészítette ki a 34. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben, hogy a postai kézbesítés szabálytalansága esetén az alperes bizonyítási érdeke a közlés, vagyis a kézbesítés tényleges megtörténtének igazolása.
- [35] Az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat helyesen értékelte [Pp. 279. § (1) bekezdés]. A postai kézbesítő a felperes korábbi laccímén helyettesként járt el, és elismerte, hogy a küldeményt úgy adta át az őt megszólító személynek, hogy annak személyazonosságát nem ellenőrizte. A személyes aláírás hiánya nem minősült szabálytalannak, azonban a fentiek figyelembevételével a tértivevény nem bizonyította, hogy a felmondást tartalmazó iratot a felperes vette át.
- [36] A felperes 2020. október 19-én előterjesztette keresetét, megjelölte abban, hogy az alperes nem közölt vele felmondást, és a munkáltatói jogkörgyakorló 2020. október 5-i leveléből szerzett tudomást a munkaviszony megszüntetéséről. A jogi érvelés megváltoztatására jogszerűen lehetősége volt, ennek körében módosította a felperes az érvelését úgy, hogy a 2020. november 12-i alperesi magatartást kérte a munkaviszony jogellenes megszüntetéseként értékelni. A felmondás közlése hiányában a hat hónapos keresetindítási határidő volt irányadó, amelynek elmulasztása, illetve a kérelem idő előttiisége nem nyert igazolást.
- [37] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a bíróság a munkaügyi perben közbenső ítéletet hozhat a munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogalapja kérdésében, hiszen ennek elbírálása elkülöníthető a jogkövetkezmények vizsgálatától. Az ezzel ellentétes alperesi érvelés alaptalan.
- Az alperes felülvizsgálati kérelme**
- [38] Az alperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárás megszüntetését kérte. Másodlagosan a közbenső ítélet megváltoztatását és a felperes keresetének elutasítását indítványozta. Harmadlagos felülvizsgálati kérelmében arra utalt, hogy amennyiben az alperes a felperes munkaviszonyát jogellenesen szüntette meg, úgy a kereseti kérelem korlátai között a jogellenes munkaviszony megszüntetés jogkövetkezményeiben az alperest akként kell marasztalni, hogy három havi végkielégítés megfizetésére köteles 471 200 forint távolléti díj alapulvételével. Negyedleges felülvizsgálati kérelmében a jogerős közbenső ítélet

- hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására kötelezését indítványozta.
- [39] Az alperes felülvizsgálati kérelmében jogszabálysértésként jelölte meg az Mt. 24. § (1) bekezdést, a Postatv. 41. § (11) bekezdését, a 335/2012. Korm. rendelet 9. § (3) bekezdés b) pontját, a 21. § (1) és (5) bekezdését, a 32/A. § b) pontját, az Alaptörvény 28. cikkét, valamint a Pp. 213. § (3) bekezdését, a 161. § (2) bekezdését, a 352. § (1) bekezdését, a 150. § (1) bekezdését, a 151. § (2) bekezdését, a 240. § (1) bekezdését, a 341. § (4) bekezdését és a 346. § (5) bekezdését.
- [40] Állította: az elsőfokú bíróság a feleket 2021. május 26. napjának 13 óra szabályosan idézte szóban. Ez az eljárása megfelelt a Pp. 133. § (3) bekezdésének. A telefonos tájékoztatás kizárólag a jegyzőkönyv pontatlanságára vonatkozott. Ebből az is következik, hogy a telefonos tájékoztatás hiányában is a 13 órás időpontra való idézés volt hatályos, a tájékoztatás az elírásról a mulasztással kapcsolatos felperesi vétlenséget a jogerős ítélet megállapításával szemben éppen cáfolja.
- [41] Az elsőfokú bíróság mulasztását, és így a felperes vétlenségét, a Pp. 161. § (2) bekezdéséből és 352. § (1) bekezdéséből vezeti le a másodfokú bíróság, ez azonban alapvetően téves. Mindkét felhívott jogszabályi rendelkezés csak lehetőséget ad a bíróságnak a kijavításra hivatalbóli kötelezettség nélkül.
- [42] Az alperes utalt a Pp. 150. § (1) bekezdésére, a 151. § (2) bekezdésére, a 115. § (1) bekezdésére és a 110. § (3) bekezdésében foglaltakra. Érvelése szerint a felperes a fenti rendelkezéseket figyelembevéve igazolási kérelmet nem terjesztett elő, beadványa a bíróság idézése ellenére más tárgyalási időpontot állított. Ez egyfelől valótlan, másrészt a tárgyalás elmulasztásával kapcsolatos igazolásként nem értékelhető.
- [43] A felperes beadványa – annak helyes értelmezésével – a permegszüntető végzéssel szembeni fellebbezésnek volt legfeljebb tekinthető, hiszen nem a saját mulasztásának kimentésére, hanem a bíróság eljárásának szabálytalanságára vonatkozó érvést és előadást tartalmazott. Az elsőfokú bíróság akkor járt volna el szabályszerűen, ha vagy a beadványt fellebbezésnek tekintve azt a másodfokú bíróságnak felterjeszti, vagy a hiányok pótlására, illetve a kérelem tartalmának egyértelmű megjelölésére hívja fel a felperest.
- [44] A kézbesítéssel kapcsolatosan az alperes utalt a Postatv. 41. § (11) bekezdésére és a 335/2012. Korm. rendelet 32/A. § b) pontjára. Ez utóbbi szerint a tértivevény aláírására nem volt szükség, így téves, hogy az alperesen maradt a bizonyítási teher a szabályszerű kézbesítés vonatkozásában.
- [45] A szabályos – tehát a tértivevénnyel az ellenkezőig bizonyított – kézbesítés tényét a Korm.rendelet 32/A. § hatályban léte alatt az a tértivevény is – az átvevő által aláírottan azonos joghatással – igazolja, amelyet ezen átmeneti szabályozás alapján az átvevő nem írt alá.
- [46] A postai szolgáltató és a felperes közötti szerződésen alapuló kötelezettség az úgynevezett utánküldési megállapodás, amelynek megszegése a felperes és a postai szolgáltató közötti szerződésszegés, és nincs befolyással az alperes szempontjából releváns kézbesítésre különös tekintettel arra, hogy a postai kézbesítés szabályai szerint a tértivevény az ellenkező bizonyításig igazolja, hogy a küldeményt a címzett átvette.
- [47] A jogerős ítélet sem vonta kétségbe, hogy a felmondást tartalmazó küldeményt a kézbesítő a magát felperesnek mondó személynek átadta, de a kézbesítést a személyazonosság igazolása hiányában szabálytalannak minősítette.
- [48] A jogerős ítélet által felhívott, kézbesítésre vonatkozó szabályok, rendelkezések alapján tehát azt lehetett megállapítani, hogy a közlés szabályos volt, azaz az Mt. 24. § (1) bekezdése szerint 2020. szeptember 17-én megtörtént. Az alperes okirattal bizonyította a kézbesítés tényét.
- [49] A Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja alapján a pert hivatalból meg kell szüntetni, ha a keresetlevelet már a 176. § (1) bekezdés i) pontja szerint vissza kellett volna utasítani.
- [50] A pontosított tényállás szerint a felperes a keresetlevelet 2020. október 19-én nyújtotta be elektronikus úton. Ez 2020. szeptember 17-éhez képest a 30 napot ugyan meghaladja, de a szombatra eső utolsó nap okán elektronikusan a felperes a keresetlevelet a következő munkanapon még előterjeszthette az Mt. 25. § (5) bekezdése alapján.
- [51] A 4/2003. polgári jogegységi határozat VI. pontja alapján az ítélezési gyakorlat egységes álláspontja, hogy az anyagi jogi határidők akkor tekinthetők megtartottnak, ha a határidő utolsó napján a munkaidő végéig a keresetlevél a bírósághoz megérkezik. A munkaidő 2020. október 19-én 16 órakor járt le, a keresetlevél érkezésének időpontja pedig 17 óra 21 perc.
- [52] Amennyiben a felmondás közlésének időpontja ellenére a per megszüntetésének nem lenne helye, úgy a felmondás valós és okszerű indokainak bizonyítására kellene, hogy sor kerüljön.
- [53] A közbenső ítélet meghozatalának lehetőségével kapcsolatos jogerős ítéleti álláspont is téves. E körben utalt az alperes a Pp. 341. § (4) bekezdésére és a 3/2014. KMK véleményben foglaltakra. A munkaviszony megszüntetésének jogkövetkezményei körében alapvetően nem különíthető el a jogalap és a marasztalási igény egymástól, azok kényszerűen összekapcsolódnak. A felperes keresetével kapcsolatosan a közbenső ítélet meghozatalát indokló körülmények nem álltak fenn. A felperes a jogellenes jogviszony megszüntetés jogkövetkezményei körében a keresetét összecszerűen is teljes körűen előterjesztette, és megjelölve a végkielégítés iránti igényét, valamint az elmaradt jövedelmét.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [58] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [59] A Kúria a jogerős közbenső ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, az abban konkrétan megjelölt jogszabályhelyek tekintetében vizsgálhatta és ítélt meg annak jogszabálysértő voltát.
- [60] Az alperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős közbenső ítélet igazolási kérelemmel kapcsolatos megalapozatlanságát állította.
- [61] A Pp. 150. § (1) bekezdése értelmében, ha a fél vagy képviselője valamely határnapon önhibáján kívül nem jelent meg, a mulasztás következményei igazolással orvosolhatók. A Pp. 151. § (2)

- bekezdése értelmében pedig az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétségét valószínűvé teszik. A másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a 2021. május 26-án 13 órakor tartott tárgyalásról a felperes és jogi képviselője távolmaradásával összefüggésben a felperes beadványa elnevezésében és tartalmát tekintve is igazolási kérelemnek minősül, és az alkalmas a felperes vétségének alátámasztására.
- [62] A 18. sorszámú jegyzőkönyv tanúsága szerint az elsőfokú bíróság az új hatánapot 2021. május 26-án 13 óra 30 percben határozta meg szóbeli idézés alapján [Pp. 133. § (3) bekezdés] Ezt követően a bíróság 2021. május 13-án telefonon értesítette a feleket az időpont módosításáról azzal, hogy az helyesen 13 óra. A másodfokú bíróság okfejtése helytálló volt, miszerint az elsőfokú bíróságnak (az idézés szabályszerűsége érdekében) a 18. sorszámú jegyzőkönyv kijavításáról kellett volna intézkednie a Pp. 161. § (2) bekezdése és a Pp. 352. § (1) bekezdése szerint. E körben a felperes részéről mulasztás nem volt rögzíthető, neki nem kellett a jegyzőkönyv kijavítását kérnie.
- [63] Nem alapos az alperes azon felülvizsgálati érvelése sem, hogy a felperes igazolási kérelme hiányos volt [Pp. 151. § (1) bekezdés, 151. § (2) bekezdés], mivel ez megfelelően tartalmazta a bírósági eljárás szabálytalanságára figyelemmel a saját mulasztása kimentésére vonatkozó indokokat, és azok alátámasztására szolgáló bizonyítékait. Ezzel összefüggésben nem volt alapos az alperesnek a Pp. 379. §-a, illetve a 240. § (1) bekezdése megsértésére történő utalás.
- [64] Az alperes felülvizsgálati kérelmében sérelmezte a jogerős közbenső ítélet postai kézbesítés szabálytalanságával, a felmondás közlésével kapcsolatos érveit is.
- [65] A Korm. rendelet 21. § (1) bekezdése szerint a címhelyen történő kézbesítéskor – közvetett kézbesítés kivételével – az átvételi jogosultság jogcíméről tett szóbeli nyilatkozattal a jogcím igazoltnak tekintendő. Amennyiben a szóbeli nyilatkozat alapján az átvételi jogosultság jogcíme kétséges, a postai szolgáltató kérheti a jogcím fennállásának további igazolását. A 32/A. § b) pontja azt tartalmazta, hogy a postaszolgáltató egészségügyi válsághelyzet esetén a 21. §-ban, a 22. §-ban foglaltaktól eltérően a tértivevény többletszolgáltatással feladott levélküldeményt a címhelyen és a kézbesítési ponton is személyes kapcsolatfelvételt követően kézbesíti, az átvevővel az annak azonosításához szükséges adatokat lehetőség szerint legalább 1,5 méter távolságot tartva egyeztetni, és az átvevő nevét, valamint ha szükséges az átvevő személyazonosság igazolására alkalmas okmányának típusát és számát maga rögzíti a kézbesítés tényének egyidejű rögzítése mellett úgy, hogy az aláírást az átvevőtől nem veszi fel.
- [66] A másodfokú bíróság helytállóan fejtette ki, hogy a postai kézbesítés szabálytalansága esetén az alperes bizonyítási érdeke a közlés, vagyis a kézbesítés tényleges megtörténtének az igazolása [Mt. 24. § (4) bekezdésben foglalt, a Pp. 265. § (1) bekezdéséhez képest speciális bizonyítási szabály folytán]. Így jelen esetben az alperest mint jognyilatkozattevőt terhelte annak kétséget kizáró bizonyítása, hogy a közlés hatályos volt: felperes – a tértivevény tartalmának megfelelően – a felmondó iratot átvette, továbbá annak tartalmát megismerte beleértve annak megtámadására előírt keresetindítási határidőt is.
- [67] Nem vitásan a felperes nem jelentette munkáltatójának a lakcímváltoztatást, a postától azonban utánküldés szolgáltatást igényelt. Az alperes a felmondást kétségtelenül az eredeti, rendelkezésére álló címre kézbesítette, az azonban ott szabálytalanul történt. Ebből következően nem lehetett kiemelt jelentősége annak, hogy a felperes a lakcímváltozást nem jelentette be, mivel a szabályos kézbesítés meghiúsulásának nem ez volt az oka.
- [68] A helyettesítő kézbesítő tanúvallomása és a posta részére készített jelentése alapján azt kellett megállapítani, hogy a címzettet nem ismerte, a küldeményt úgy adta át az őt megszólító személynek, hogy személyazonosságát nem tisztázta, azt nem ellenőrizte. A veszélyhelyzetben irányadó speciális szabályok mellett nem az átvevő személy aláírásának hiánya miatt minősült szabálytalannak a kézbesítés, hanem mert ilyen körülmények mellett a kiállított tértivevény nem bizonyítja a felmondó irat felperesi átvételét, így az alperes által hivatkozottnak, miszerint okirattal bizonyította az általa állítottakat, nincs valós alapja (Pp. 323–325. §).
- [69] Nem alapos az alperesnek a Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontjának megsértésére hivatkozása sem, a felperes a keresetindítási határidőt nem mulasztotta el.
- [70] A másodfokú bíróság helyesen fejtette ki, hogy a felperes 2020. október 19-én terjesztette elő keresetét megjelölve abban, hogy a munkáltatói jogkör gyakorlója 2020. október 5-i leveléből szerzett tudomást a munkaviszony megszüntetéséről, az alperes vele indokolt felmondást nem közölt. A jogi érvelés megváltoztatására jogszerű lehetőség volt a perfelvételi eljárás lezárta megelőzően úgy, hogy a 2020. november 12-i alperesi magatartást kérte a munkaviszony jogellenes megszüntetéseként értékelni. A felmondás közlésének hiányában – mint arra a másodfokú bíróság jogszerűen mutatott rá – a hat hónapos keresetindítási határidő volt az irányadó, annak idő előtti volta nem volt rögzíthető. Így nem volt helye a Pp. 240. § (1) bekezdése és a Pp. 176. § (1) bekezdés i) pontja szerint az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezésének és az eljárás megszüntetésének sem.
- [72] Az alperes felülvizsgálati kérelmében helyesen hivatkozott a 3/2014. (III. 31.) KMK véleményben foglaltakra, miszerint a munkaviszony-megszüntetés jogszerűsége és jogkövetkezménye körében alapvetően nem különíthető el a jogalap és a marasztalási igény egymástól, azok összekapcsolódnak. Ez azonban nem jelentheti azt, hogy a bíróságok – saját belátásuk szerint- a munkaügyi perben ne hozhatnának közbenső ítéletet, amellyel a jogalap kérdésében döntenek, a jogkövetkezmények utólagos vizsgálatával. Erre vonatkozóan semmilyen kizáró feltételt nem jelöl meg jogszabály [Pp. 341. § (4) bekezdés].
- [73] A bíróságok eljárásuk során kizárólag a jogalap kérdésében döntöttek, így az összecszerűség

vizsgálata sem a fellebbezési sem a felülvizsgálati eljárásnak nem lehetett része (Pp. 369. §).

- [74] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős közbenső ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv.II.10.137/2023/3.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

119 Amennyiben a bíróság a tárgyalás berekesztését követően a határozathirdetésre kitűzött tárgyaláson a tárgyalást újból megnyitja, úgy gondoskodnia kell a meg nem jelenő fél szabályszerű idézéséről, akként, hogy a tárgyalást elhalasztja és arra a feleket szabályszerűen idézi [2017. évi I. törvény (Kp.) 2. § (6) bek., 76. § (1) bek., 72. § (5) bek.; Alaptörvény 25. cikk (1) bek., XXVIII. cikk (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az adóhatóság 2021 év vonatkozásában vizsgálta a felperes beszerzéseit és teljesítéseit.
- [2] A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes a 2023. január 23. napján kelt 6447454744. számú határozatával az elsőfokú határozatot megváltoztatta és a felperes terhére – a további megállapítások változatlanul hagyása mellett –, 27 798 000 Ft adóbírságot szabott ki.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes keresetében mindenekelőtt eljárási szabálysértések, így különösen a tisztességes ügyintézéshez fűződő alapjoga egyes részjogosítványának megsértését állította, továbbá előadta, hogy az alperes megsértette az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) 99. §-ában foglalta tényállástisztázási kötelezettségét, a bizonyítékokat helytelenül értékelte és a felperes javára szolgáló bizonyítékokat nem vette figyelembe.

Az elsőfokú bíróság döntése

- [6] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. A 2023. szeptember 12-én megtartott tárgyaláson a tárgyalást határozathirdetésre halasztotta, a feleket azzal a figyelmeztetéssel értesítette erről, hogy a tárgyalásról való távolmaradásuk nem képezi akadályát a határozat kihirdetésének.
- [7] A tárgyalás berekesztését követően a felperes 2023. szeptember 14. napján beterveztett 24. számú érdemi nyilatkozatában a Kp. 76. § (2) bekezdésének első fordulata alapján a tárgyalás újbóli megnyitását és a nyilatkozatában hivatkozott releváns iratok beszerzését indítványozta.
- [8] Az elsőfokú bíróság 2023. október 11-én a határozathirdetésre elhalasztott tárgyalást az alperesi képviselő jelenléte mellett ismételtelen megnyitotta. Megállapította, hogy szabályszerű értesítés ellenére a felperes jogi képviselője nem jelent meg, majd ismertette a felperes 24. sorszám alatti beadványát, melyre az alperes érdemben reagált, és bírói felhívásra akként nyilatkozott, hogy az ügyvel kapcsolatban további előadni valója, bizonyítási indítványa nincs. Kérte egyebekben a felperes legutóbbi beadványában előterjesztett bizonyítási indítvány mellőzését.
- [9] Ezt követően a bíróság a tárgyalást újból berekesztette, majd a bíróság meghozta és a bíró nyilvánosan kihirdette a külön íven megszövegezett

ítéletet. Ítéletében mindhárom tényállás tekintetében jogszerűnek találta az alperes határozatát, a felperes eljárásjogi, és anyagi jogi jogszabálysértését nem találta megalapozottnak. Hangsúlyozta, hogy az alperes helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az adólevonási jog alapjául szolgáló számlák szerinti gazdasági események nem a számlán szereplő felek között valósultak meg, mivel a gazdasági eseményeket a felperes teljesítette, más gazdasági szereplő valós közreműködése nélkül.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [10] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozathozatalára történő utasítását, másodlagosan a támadott ítélet megváltoztatását és az alperesi határozat hatályon kívül helyezését, harmadsorban a jogerős határozat megváltoztatását és a megtámadott közigazgatási cselekmény megsemmisítését és a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására történő utasítását kérte.
- [11] Elsőként arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság olyan eljárási jogszabálysértést követett el, amely kihatott a jogerős ítélet érdemére és hatályon kívül helyezése a megsértett eljárási szabály miatt feltétlenül indokolt. Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság a tárgyalást berekesztette, határozathirdetésre azt elhalasztotta, azonban arra a feleket csak értesítette. Ehhez képest 2023. október 11. napján nemcsak az ítéletet hirdette ki, hanem a tárgyalást újból megnyitotta és nem volt tekintettel arra, hogy a felperes nem volt szabályszerűen idézve, hanem csupán értesítve. Azzal érvelt, hogy a Kp. és a Pp. különbséget tesz idézés és értesítés között, a Kp. 59. § (1) bekezdése szerint a bíróság a feleket a per tárgyalására idézi, és a Kp. 72. § (5) bekezdése értelmében a tárgyalást a fél távollétében csak abban az esetben lehet megtartani, ha szabályszerű idézésére sor került. Az idézés szabályszerűtlensége esetén a tárgyalást el kell halasztani és a tárgyalás határnapját újból kitűzni, amelyre a feleket idézni kell. Lényeges különbség, hogy értesítés esetén nincs mulasztás, míg idézés esetében van. A tárgyalás újra nyitása esetében az elsőfokú bíróságnak idézést kellett volna küldenie a felek részére. Feltehetően az alperes sem kapott idézést, csak az értesítés okán volt jelen, míg a felperes az ítélet kihirdetésére nem ment el, mert nem is tudta, hogy a bíróság a tárgyalást újra nyitja. Az újból nyitott tárgyalás során a bíróságnak azt kellett volna rögzítenie, hogy a felperes szabályszerű idézésére nem került sor, ezért intézkednie kellett volna a tárgyalás elnapolása iránt. A bíróság a felperest a bizonyítási indítványok tekintetében nem nyilatkoztatta, nem volt biztosítva a felek egyenjogúsága, mellérendeltsége, a megfelelő részvétel, illetve a fegyverek egyenlőségének követelménye, ezzel sérült a tisztességes eljárás elve. Ezzel összefüggésben az

- Alaptörvény Q) cikk (1), (3) bekezdései, valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 6. cikkének sérelmére hivatkozott. Mindebből az következik, hogy az elsőfokú bíróság jogszabály sértően járt el, mikor a 2023. október 11-i tárgyalást annak ellenére újra megnyitotta, hogy a felperes arra nem volt jogszerűen idézve. A felperes jogait nem tudta gyakorolni, álláspontját nem tudta kifejezni. Kifejezetten sérelmezte a Kft.-nél lefolytatott jogkövetési vizsgálati anyag megismerésének hiányát. Ezen túlmenően érdemben is vitatta az alperesi határozat és ezzel összefüggésben az ítélet jogszerűségét.
- [12] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogszerű és megalapozott elsőfokú bíróság ítéletének hatályában való fenntartását indítványozta.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [13] A felperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos.
- [14] A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdésének, továbbá a 120. § (5) bekezdésének megfelelően a rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján vizsgálta felül.
- [15] Az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdése deklarálja a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységét. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. Az Alkotmánybíróság számos döntésében foglalkozott a tisztességes eljárás követelményével. A 3174/2014. (VI. 18.) AB határozatában és a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában is rögzítette, hogy a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye „az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni”. A tisztességes eljárás követelményét az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikke értelmezésében közigazgatási ügyekre is irányadónak tartotta.
- [16] A Kúria több ítéletben értelmezte átfogóan a tisztességes eljáráshoz való jogot. A Kp.kf.37.589/2012/2. számú kúriai döntés szerint a tisztességes eljárás szorosan összefügg a védelemhez való joggal. Mind az Alkotmánybíróság, mind pedig az Európai Jogok Egyezményének (EJEE) a tisztességes eljárást rögzítő 6. cikke és az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) ezen alapuló gyakorlata szerint a tisztességes eljárás követelményét az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. A Kúria a Kfv.I.35.243/2022/11. számú döntésében kifejtette, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való alapjog sérelmét eredményezheti olyan eljárásjogi vagy anyagi jogi szabály megsértése, amely az eljárás valamelyik szereplője (jellemzően valamelyik fél) számára többletjogosultságot biztosít, vagy őt éppen valamilyen fennálló jogától vagy jogosultságától fosztja meg (pl. bizonyítás kérdésében). A Kúria Kfv.IV.37.366/2012/4. számú határozatában foglaltak alapján – amely döntés KGD 2014.90. számon közzétett – a tisztességes eljárás jogát csak az a bírói mulasztás sérti, amely akadályozza, illetve szükségtelenül, aránytalanul korlátozza a peres felek perbeli cselekményeit.
- [17] A Kp. 2. §-a meghatározza a bíróság feladatát, amely tisztességes eljárás keretében hatékony bírói jogvédelem biztosítása, a per ésszerű időn belüli befejezése, a perkoncentráció és az eljárás igazságosság érvényesülése érdekében annak biztosítása, hogy a felek eljárási jogait gyakorolhassák és kötelezettségeiket teljesíthessék. A Kp. 2. § (6) bekezdése értelmében „A bíróság köteles gondoskodni arról, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, nyilatkozatot, a bírósághoz benyújtott okiratot, bizonyítékot megismerhessenek, és azokra – megfelelő határidőn belül – nyilatkozhassanak”.
- [18] A Kp 76. §-a tartalmazza a tárgyalás berekesztésének szabályait. Az (1) bekezdés szerint, ha a per határozathozatalra megérett, a bíróság a tárgyalást berekeszti és a feleket erre figyelmezteti. A (2) bekezdés szabályozza a tárgyalás újbóli megnyitásának lehetőségét, ha a bíróság valamely kérdés további tárgyalását tartja szükségesnek. Ha erről dönt a bíróság, akkor új tárgyalási hatánap kitűzéséről kell gondoskodnia, amelyre a Kp. 59. § (1) bekezdése alapján a feleket idézni kell. A Kp. 72. § (5) bekezdése értelmében a tárgyalást a szabályszerűen idézett fél távollétében is meg lehet tartani, a mulasztás az ítélet meghozatalát és kihirdetését nem érinti. E rendelkezés szerint tehát a tárgyaláson a felek jelenléte nem kötelező, amennyiben azonban valamelyik fél a tárgyaláson nem jelenik meg, a tárgyalás megtartására és ítélet meghozatalára csak akkor kerülhet sor, ha a tárgyalásról távol maradt fél idézése szabályszerű.
- [19] A perbeli adatok alapján megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság a 2022. szeptember 12-i tárgyaláson a tárgyalást berekesztette, azonban azt ítélethirdetésre halasztotta, melyről a feleket „azzal a figyelmeztetéssel értesíti, hogy a tárgyalásról való távolmaradásuk nem képezi akadályát a határozat kihirdetésének”. A felperes a 2022. október 11-i határozathirdetésen nem jelent meg, a bíróság a tárgyalási újbóli megnyitásáról döntött, azonban nem vette figyelembe, hogy a felperes nem idézve, csupán értesítve lett arról. A Kúria a Kfv.II.697/2018/9. számú végzésében elvi élel szögezte le, hogy „szabályszerű idézés hiányában az alperes és az alperesi beavatkozó távollétében jogszerűen tárgyalás nem tartható, a perben ítélet nem hozható”. A Kúria a Kfv.III.37.838/2022/4. számú végzésében hasonlóan foglalt állást, amikor kiemelte, hogy „a tárgyaláson nem kötelező a felek jelenléte, ám valamely fél távolmaradása esetén a tárgyalás megtartásának és az ítélet meghozatalának és kihirdetésének csak akkor van helye, ha a távollévő fél idézése szabályszerű volt. Ha a bíróság nem biztosítja, hogy az ítélet alapját képező szakvéleményre a felek észrevételt tehessenek, az sérti az Alaptörvény 28. cikk (1) bekezdésében és a

- Kp. 2. § (2) bekezdésében megfogalmazott tisztességes eljárás követelményét is.” Helytállóan hivatkozott a felperes arra, hogy a határozat kihirdetésre szóló értesítés nem azonos az idézéssel, ezért a Kúria a berekesztett tárgyalás újbóli megnyitása következtében tartott tárgyalásra vonatkozó idézés hiányát, olyan súlyos, az ügy érdemére is kiható eljárási szabálysértésnek minősítette, amellyel sérült az Alaptörvény 28. cikk (1) bekezdésében, és a Kp. 2. § (2) bekezdésében megfogalmazott tisztességes eljárás követelménye is.
- [20] A Kúria megállapította, hogy a Kp. 72. § (5) bekezdésének megsértése az ügy érdemére is kihatott, ezért a jogszabálysértő ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az eljárást bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Az eljárási jogszabálysértés miatt a Kúria a per érdemét érintő felülvizsgálati kérelemről nem döntött.
- [21] A megismételt eljárásban a törvényszéknek újra ki kell tűznie a per tárgyalását, arra a feleket a Kp. 35. § (1) bekezdés c) pontja alapján alkalmazandó Pp. 133. § (1)–(2) bekezdéseinek megfelelően szabályszerűen meg kell idéznie. A fél távollétében a tárgyalás megtartására és ítélet meghozatalára csak akkor kerülhet sor, ha a távol maradó fél idézése igazolhatóan szabályszerű.
- (Kúria Kfv.I.35.291/2023/9.)
- 120**Az ügy egyedi körülményeinek értékelése nem pótolható az Európai Unió Bírósága döntéseinek ismertetésével. A rendeltetésszerű joggyakorlás tilalmának megsértéséről az ügy egyedi körülményeinek értékelésével kell döntenet [2017. évi CL. törvény (Art.) 1. §; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 279. §, 346. § (5) bek.].
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A felperes Zrt. és a számlakibocsátó Kft. (a továbbiakban: Számlakibocsátó) kapcsolt vállalkozások, a felperes vezérigazgatója és 2021. szeptember 20-ig egyedüli részvényese, egyben a Számlakibocsátó ügyvezetője és 2019. szeptember 23. óta minősített többségű befolyással bíró tulajdonosa (a befolyás mértéke: 90%).
- [2] A Számlakibocsátó ellen felszámolási eljárás indult, amely 2020. december 17-én a tevékenység folytatásával zárult.
- [3] A Számlakibocsátó mint bérbeadó és a felperes mint bérlő 2021. január 4-én határozatlan időre, a szerződésben meghatározott havi bérleti díj ellenében gépbérleti szerződést kötöttek 6 db munkagép működtető személyzet nélküli bérletéről. A szerződést mindkét szerződő fél nevében az ügyvezető-vezérigazgató írta alá.
- [5] A felperes a gépbérletről kiállított 5 db számla ellenértékét részben több részletben átutalással megfizette a számlák 9 952 200 Ft általános forgalmi adó (áfa) tartalmát a 2021. január–március időszaki bevallásában levonásba helyezte.
- [6] A Számlakibocsátó a számlák áfa-tartalmát bevallásában fizetendő adóként szerepeltette, azonban azt nem fizette meg. Ügyvezetője 2021. január–március időszakban három alkalommal összesen 21 020 000 Ft-ot készpénzben vett fel a számlakibocsátó számlájáról.
- [7] Az elsőfokú adóhatóság (a továbbiakban: elsőfokú adóhatóság) 2021. január–március időszakra áfa adónemben igényelt költségvetési támogatás, adó-visszatérítés, adó-visszaigénylés kiutalását megelőző vizsgálatára irányuló adóellenőrzés alapján meghozott határozatával a felperes terhére 9 952 000 Ft adóhiánynak minősülő jogosulatlan visszaigénylést állapított meg, annak átvezetését megtagadta, és kötelezte a felperest az adóhiány 200%-ának megfelelő 19 904 000 Ft adóbírság megfizetésére.
- [8] A fellebbezés alapján eljáró alperes határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta.
- [9] Határozatát az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (továbbiakban: Áfa tv.) 119. § (1) bekezdésére, a 120. § a) pontjára, a 127. § (1) bekezdés a) pontjára, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (továbbiakban: Sztv.) 15. § (3) bekezdésére, a 165. § (2) bekezdésére, a 166. § (2) bekezdésére, az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. tv. (a továbbiakban: Art.) 1. §-ára, 215. § (1), (3) és (4) bekezdésére, a 219. § (3) bekezdésére alapította.
- [10] Indokolása szerint a felperest a Számlakibocsátó kifogásolt 5 számlája után az adólevonási jog nem illeti meg, mert ugyan a számlák szerinti ügyletek megvalósultak, azonban a Számlakibocsátó csalárd magatartást valósított meg, az adót nem fizette be a költségvetésbe, és erről a felperes nyilvánvalóan tudott [Kúria 5/2016. (IX. 26.) KMK vélemény 3. pont]. Az adójogviszonyokban a jogokat rendeltetésszerűen kell gyakorolni. Nem minősül rendeltetésszerű joggyakorlásnak az olyan szerződés vagy más jogügylet, amelynek célja az adótörvényben foglalt rendelkezések megkerülése. Ha a szerződés célja nem a piacon elérhető gazdasági előny, hanem kizárólag vagy döntően a kölcsönös vagy egyoldalú adómegettarítás és közvetve az államháztartás valamely alrendszerének okozott kár, visszaélésszerű magatartás valósul meg. Értékelése szerint a felperes a Számlakibocsátó törvényes képviselőjének azonossága (személyi összefonódás) révén került olyan helyzetbe, hogy a kapcsolt vállalkozása által esedékesséig meg nem fizetett adót helyezett levonásba, magatartása a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményébe ütközik. Értékelt, hogy a Számlakibocsátó adófolyószámlája a felperes tárgyiidőszaki bevallása benyújtásának időpontjában hátralékot mutatott, amely a Számlakibocsátónál 2021. június hónapra lefolytatott ellenőrzés megállapítása szerint úgy került ellentételezésre, hogy a Számlakibocsátó hiteltelen számlák alapján bevallásában visszaigényelhető adót szerepeltetett.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [13] A felperes keresetlevelében elsődlegesen az adóhatóság határozatának megváltoztatását, az adókülönbözet és az adóbírság törlését, másodlagosan az alperes határozatának megsemmisítését, az alperes új eljárásra kötelezését, a tárgyaláson pontosított keresetében az alperes határozatának elsőfokú határozatra kiterjedő hatályú

- megsemmisítését, másodlagosan emellett az elsőfokú adóhatóság új eljárásra kötelezését kérte.
- [14] A tényállástiszta társasági kötelezettség megsértését, a bizonyítékok egyoldalú értékelését sérelmezte. Hangsúlyozta, hogy valós, racionális ügyleteket bonyolított, a gépbérlet megtörtént, a gépeket üzletszerű gazdasági tevékenysége keretében használta, így az adólevonási jogának megtagadása jogszabálysértő. A joggal való visszaélés tilalma az ún. Halifax-típusú, tisztán mesterséges ügyletekre vonatkozik. Önmagában a Számlakibocsátó adófizetési kötelezettségének átmeneti elmulasztása – még a felek törvényes képviselője egyezősége esetén – sem eredményezheti az adólevonási jog korlátozását.
- [18] Az alperes ellenkérelme a határozatában foglaltak megismérlése mellett a kereset elutasítására irányult.

A jogerős ítélet

- [19] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével az alperes határozatát az elsőfokú határozatra kiterjedően – új eljárás elrendelése nélkül – megsemmisítette.
- [20] Ítélete jogi indokolásában részletesen ismertette az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) adólevonási joggal kapcsolatos gyakorlatát, majd ezt követően kifejtette, hogy a perbeli ügyben a felek között nem volt vitatott, hogy a számlákon szereplő gépbérlet megtörtént és azt a felperes adóköteles ügyleteinek teljesítése érdekében használta fel, gazdasági tartalmat nélkülöző, kizárólag vagy elsődlegesen adóelőny megszerzésére való törekvés a felek részéről nem volt kimutatható. A héa-levonási jog a gazdasági tevékenység céljától és eredményétől függetlenül alkalmazandó és azt az EUB joggyakorlata szerint nem befolyásolja, hogy az ügyletek után fizetendő héát befizették e az államkincstárba vagy sem. Az, hogy a Számlakibocsátó nem tett eleget az áfa befizetési kötelezettségének, nem minősül adócsalásnak és az nem érinti a felperes adólevonáshoz való jogát még akkor sem, ha személyi összefonódás okán ezen tényről tudott.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [21] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására történő utasítását kérte.
- [22] Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 2. § (1) bekezdését, a 4. § (1) bekezdését, a 78. § (2) bekezdését, a 85. § (1)–(2) bekezdését, a 89. § (1) bekezdés *a*) pontját, a 90. § (1) bekezdését, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdését, a 346. § (4)–(5) bekezdését, az Áfa tv. 120. § *a*) pontját, a 127. § (1) bekezdés *a*) pontját, az Sztv. 15. § (3) bekezdését, a 165. § (1)–(2) bekezdését, a 166. § (1)–(2) bekezdését, az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) 117. § (1) bekezdését, a 89. § (1) bekezdését, valamint az Art. 1–2. §-ait, és ellentétes a Kúria közzétett gyakorlatával [Kfv.35.030/2021/12., Kfv.VI.35.246/2022/7., Kfv.I.35.371/2021/7.].
- [23] Előadta, hogy az adóhatóság a felperesnél az Air. 89. § (1) bekezdése szerinti, ellenőrzéssel lezárt időszakot eredményező, az adó, költségvetési

támogatás alapjának és összegének vizsgálatára irányuló adóellenőrzést folytatott le, határozat hozatala ezért nemleges megállapítás esetén is kötelező. A közigazgatási perben a bíróságnak módja van a jogsértő közigazgatási cselekmény megváltoztatására, ebben az esetben az Air. 117. § (1) bekezdése szerint megkövetelt határozat helyébe a bíróság Kp. 90. §-a szerinti jogerős ítélete lép. Az elsőfokú bíróság ítélete azonban lezártan adóellenőrzést eredményezne, határozat hiányában nem következik be az Air. 89. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti ellenőrzéssel lezárt időszak. Az elsőfokú bíróság ítélete ekképpen sérti az Air. 89. § (1) bekezdés *a*) pontját és 117. § (1) bekezdését, továbbá ellentétes a Kúria Kfv.I.35.030/2021/12. számú közzétett határozataiban, valamint az EUB C-611/19. (Crewprint-ügy) végzésében kifejtett jogértelmezésével is.

- [24] Álláspontja szerint a jogerős ítélet az irányadó jogszabályok téves értelmezésén, a feltárt tényállás hiányos értékelésén, illetve a bizonyítékokból levont kirívóan okszerűtlen következtetéseken és iratellenes megállapításokon alapul, az elsőfokú bíróság a közigazgatási eljárás alapján rendelkezésére álló releváns bizonyítékokat néhol egyáltalán nem vagy aránytalanul kis részben, míg máshol tévesen, okszerűtlenül és a jogszabályi előírásokkal ellentétesen értékelte, továbbá megsértette indokolási kötelezettségét azáltal, hogy a feltárt tényállás helyett jelen ügyétől eltérő tényállású európai bírósági és kúriai döntésekre alapította ítéletét.
- [25] Álláspontja szerint az ítéletben is felsorolt körülmények olyan mennyiségben nyertek bizonyítást, hogy összességükben alkalmasak arra, hogy igazolják: a felperes és a Számlakibocsátó ügyvezetést ellátó személy egyezősége okán szükségszerűen tudott a Számlakibocsátó adóelkerüléséről, és aktív szerepet játszott abban [Kfv.35.371/2021/7.]. A személyi összefonódás azt igazolja, hogy a felperes az adóelkerülő konstrukció céljáról – számlakibocsátás az áfa meg nem fizetése mellett – szükségszerűen tudomással rendelkezett. Ezt támasztja alá az a határozatokban és a védíratban is kiemelt tény, miszerint a felperes törvényes képviselője csupán hivatkozott a Számlakibocsátó átmeneti likviditási problémáira, mint az adófizetés elmaradásának okára, azonban a probléma körülményeiről, mértékéről, kialakulásáról, kezeléséről semmit nem adott elő. Az elsőfokú bíróság mellőzte ezen körülmény ismertetését, így annak értékelését is, és a mellőzés okszerű indokát sem adta. Szintén hiányzik az ítéletből annak érdemi értékelése, illetve a mellőzés indoka, hogy a Számlakibocsátó adószámlája a felperes vizsgált időszaki bevallása benyújtásakor hátralékot mutatott, és a hátralékot a Számlakibocsátó úgy kívánta ellentételezni, hogy a 2021. áprilisi és júniusi bevallásában hiteltelen számlák alapján szerepeltetett visszaigényelhető adót.
- [26] Az elsőfokú bíróság tehát nem a rendelkezésre álló bizonyítékok, illetve azokon alapuló tények alapján, hanem az EUB és a Kúria ítélkezési gyakorlatára hivatkozással, több esetben eltérő tényállású, így szükségképpen eltérő jogi minősítésű ítéletei idézésével hozta meg döntését. Az EUB

- joggyakorlatára hivatkozás nem pótolhatja a tényállás megállapítását [Kfv.35.246/2022/7.]. Kirívóan okszerűtlen, egyben iratellenes és megalapozatlan az elsőfokú bíróság azon megállapítása is, miszerint az adóhatóság önmagában csak az adófizetési kötelezettség elmulasztása okán vitatta volna el a felperes adólevonási jogát.
- [27] Hangsúlyozta, hogy a Számlakibocsátó adóelkerülő magatartást tanúsított azáltal, hogy nem fizette meg az áthárított áfát, a keresetben hivatkozott fizetési könnyítési eljárásban előírt részletfizetési feltételeket sem teljesítette, így tartozása jelenleg is fennáll.
- [28] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében előadta, hogy az alperes felülvizsgálati kérelme annyiban megalapozott, hogy az elsőfokú bíróság az Air. 117. § (1) bekezdésének megsértésével hozta meg ítéletét, az alperes határozatát a Kp. 89. § (1) bekezdés a) pontja alapján a keretében foglaltak szerint az adókülönbözet és az adóbírság törlesztésével a Kp. 90. § (1) bekezdése alapján meg kellett volna változtatni. Kérte erre tekintettel a jogerős ítélet megváltoztatását, az alperes határozatának az elsőfokú határozatra kiterjedő megsemmisítését és az elsőfokú adóhatóság új eljárás lefolytatására való kötelezését.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [34] Az alperes felülvizsgálati kérelme alapos.
- [36] A Kúria mindenekelőtt rögzíti, hogy az elsőfokú ítélet az eljárási szabályoknak megfelelően tartalmazza a tényállást, a felek perbeli nyilatkozatait, valamint a döntés jogi indokait, így az alperes felülvizsgálati kérelmében ennyiben alaptalanul állította a Pp. 346. § (4) bekezdésében foglaltak megsértését. Megfelel az ítélet tartalmára vonatkozó eljárásjogi rendelkezéseknek, hogy az adóhatóság döntése jogi indokainak részletes ismertetése mellett az alperes perbeli védekezésének rögzítésekor a bíróság a határozat indokaira visszautal, amennyiben – mint az a jelen esetben is történt – a védírat, illetve az alperes perbeli nyilatkozatait azokat megismétlik, és további, a jogvita szempontjából releváns nyilatkozatot nem tartalmaznak. A jogerős ítélet mindezek következtében érdemi felülvizsgálatra alkalmas volt.
- [37] A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálata során az ügy érdemében így azt vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság az adólevonási jog tárgyában az általa megállapított tényállásból okszerű, és a bírói gyakorlatba illeszkedő döntést hozott-e, illetve az alperes határozatának új eljárás elrendelése nélkül történő megsemmisítése törvényes-e.
- [38] Az alperes határozatában a felperes adólevonási jogát megalapozó tényállás jogi minősítését a KMK vélemény 3. esetkörével azonosította. A visszaélés megvalósulását abban látta, hogy a felperes a gépbérleti szerződések alapján a rá áthárított áfát úgy helyezte levonásba, hogy az – mivel a Számlakibocsátóval azonos ügyvezetés alatt állt – általa is tudottan nem került a költségvetésbe befizetésbe.
- [39] A KMK vélemény 3. pontja azt az esetkört írja le, amikor a gazdasági esemény a számlában szereplő felek között megvalósult, de a számlakibocsátó (vagy az általa befogadott számla kibocsátója) család magatartást valósított meg. Kimondja, hogy ebben az esetben vizsgálni kell, hogy a számlabefogadó tudott-e, illetve tudnia kellett az adókijátszásról, adócsalásról. A jelen esetben az adóhatóság azt állapította meg, hogy a felperes a Számlakibocsátó jogellenes magatartásáról tudott, a gépbérlet, illetve annak számlázása adókijátszásra irányuló olyan konstrukció volt, amelyben a felperes tudatosan a Számlakibocsátó által a költségvetésbe be nem fizetett áfához kívánt hozzájutni. Az adóhatóság szerint tehát nem pusztán a Számlakibocsátó jogsértő magatartása, illetve a felperes ahhoz fűződő pozitív tudattartalma, hanem a konstrukcióban való tudatos részvétel jogkövetkezménye az adólevonási jog megtagadása. Ezt a magatartást az adóhatóság a rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye megsértéseként értékelte.
- [40] Az Art. az adózás alapelvei között, 1. §-ában rögzíti a rendeltetésszerű (célhoz kötött) joggyakorlás követelményét, illetve a joggal való visszaélés tilalmát: az adójogviszonyokban a jogokat rendeltetésszerűen kell gyakorolni, az adótörvények alkalmazásában nem minősül rendeltetésszerű joggyakorlásnak az olyan szerződés vagy más jogügylet, amelynek célja az adótörvényben foglalt rendelkezések megkerülése.
- [41] A Halifax-teszt alapján akkor rendeltetésszerű az áfalevonási jog gyakorlása, ha
1. az adólevonási jog feltételei formálisan fennállnak, de
 2. az ügyletek eredménye olyan adóelőny megszerzése, amely ellentétes az áfa-rendelkezések célkitűzéseivel, és
 3. az objektív körülmények összességéből kitűnik, hogy az ügyletek elsődleges célja valamely adóelőny megszerzése volt.
- [42] A nemzeti és az európai bírósági gyakorlat szerint bármely feltétel hiánya kizárja, hogy az adólevonási jogot a rendeltetésszerű joggyakorlás megsértése miatt elvitassák.
- [43] A rendeltetésszerű joggyakorlás megsértése esetén a gazdasági esemény megvalósul, az adókijátszás tehát nem abban áll, hogy az adózó meg nem történt gazdasági eseményről kiállított számlára kíván adólevonási jogot alapítani, továbbá az adólevonási jog formai feltételeit illetően (adóalanyiség, számla, stb.) sincs hiányosság. Az adójogi felelősséget ebben az esetben olyan tudatos, célzatos magatartás bizonyítottsága alapozza meg, amely során az ügylet megkötése, lebonyolítása, illetve a számlázása során az adózó elsődleges célja meg nem engedett (a szabályozás céljával ellentétes) adóelőny megszerzése. Ez család magatartásként jelenik meg az EUB és a Kúria ítélezésében: az adólevonási jogra nem lehet család módon vagy visszaélésszerűen hivatkozni. Nem illeti meg az adólevonási jog a gazdasági szereplőket, ha visszaélésszerű magatartást tanúsítanak, ezért nem részesülhetnek az áfa-mechanizmus előnyeiből azon ügyletek után, amelyeket nem a rendes kereskedelmi ügyletek keretében hajtanak végre, hanem kizárólag abból a célból, hogy család módon jussanak adóelőnyhöz [C-255/02 (Halifax) 68–70. pont].

- [44] Az áfa mechanizmus célját az elsőfokú bíróság is rögzítette: a gazdasági tevékenységet végző adóalanyt az ilyen minőségében végzett tevékenysége után ne terhelje áfa-fizetési kötelezettség: a szolgáltatás utáni áfát a szolgáltatást nyújtó adóalany a számlában felszámítja, bevallásában feltünteti, a költségvetésbe befizeti, a viszont a szolgáltatás igénybe vevő adóalany azt részére a számla alapján megfizeti, majd bevallásában levonásba helyezi. Ezáltal sem a szolgáltatást nyújtó, sem az azt igénybe vevő nem viseli ténylegesen az áfát, a szolgáltatást nyújtó viszont az állam nevében az adó beszedését köteles elvégezni, a költségvetésbe befizetni.
- [45] Amennyiben bizonyított, hogy tudottan az állam részére ténylegesen be nem szedett adót helyez levonásba az adóalany, sérül az áfa-mechanizmus, így az áfa-szabályozás célja is, továbbá mivel a költségvetésbe az áfa nem kerül befizetésre, a költségvetés viszont azt „kifizeti”, pénzben kifejezett közpénzügyi sérelem is előáll. A személyi összefonódás a perbeli esetben nem egyszerű ismeretséget (rokonság, ismerősi viszony, korábbi üzleti kapcsolat, stb.) fed, hanem a Számlakibocsátó és az adólevonási jogot gyakorolni kívánó felperes nevében gazdasági tevékenysége keretében intézkedni jogosult és köteles, egyben az ügyletek bonyolításában személyesen eljáró személy azonosságát takarja. Ebből következően nyilvánvaló, hogy a felperes olyan áfa levonását kívánta elérni, amely az áfa mechanizmusba nem illeszthető be.
- [46] A jelen esetben az áfa-mechanizmus sérelme, illetve a felperes erről való tudomása a kifejtettek értelmében bizonyított, és a tényeket illetően a felperes által sem vitatott (a Számlakibocsátó nem fizette be az adót, azonos ügyvezetés). A rendeltetésselens joggyakorlás tudatos, célzatos magatartást jelent: az adóalany visszaélési céllal alakítja a magatartását. A rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének teljesítése, illetve megsértése tény- és nem jogkérdés, ezért kizárólag az ügy konkrétumai alapján állapítható meg, hogy az adózó a terhére rótt, a rendeltetésselens joggyakorlás követelményét sértő, célzatos magatartást fejtett-e ki [Kúria Kfv.I.35.013/2020/9.]. Az EUB a C-255/02. (Halifax), C-653/11. (Ocean Finance), C-103/09. (Weald Leasing) és más döntéseiben a nemzeti bíróság feladatának minősítette az ügyletek tényleges vizsgálatát. A bíróságnak ezért arról kellett volna állást foglalnia az ügy egyedi jellemzői alapján, hogy a felperes – objektív körülmények alapján bizonyítottan – célzatosan, jogosulatlan adóelőny elérése érdekében járt-e el a kifogásolt számlákra alapított adólevonási jog gyakorlásakor.
- [47] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az adólevonási jog megtagadásának általános elveit helytállóan jelenítette meg ítélete indokolásában, azonban elmulasztotta jelen ügy körülményeinek érdemi értékelését, ezért a jogerős ítélet sérti a Pp. 346. § (5) bekezdését, egyben megalapozatlan. Értékelés nélkül maradt, hogy a Számlakibocsátó felszámolási eljárása megszüntetése nélkül a perbeli szerződés megkötését (2021. január 4.) megelőzően, mintegy két héttel fejeződött be (2020. december 17.). a felperes a számlák ellenértékét csak több részletben, és csak részben, fizette meg (46 812 200 Ft végösszegéből átutalással 27 860 454 Ft-ot), és a felperes ügyvezetője a vizsgált időszakban a Számlakibocsátó számlájáról a megfizetetthez közelítő összegű (21 020 000 Ft) készpénzt vett fel. A felperes intézkedésre jogosult ügyvezetője a felperes 90%-os részesedésű, meghatározó befolyással rendelkező tulajdonosa, továbbá a Számlakibocsátó egyedüli részvényese volt, így mindkét társaságot nyilvánvalóan a saját tulajdonosi érdekei szerint irányította. A felperes kereseti előadásában maga is kitért arra, hogy a Számlakibocsátó a terhére fiktív számlákra alapított adólevonást megtiltó, illetve ennek szankcióiról rendelkező adóhatósági határozatot nem támadta meg. Az alperes a fiktív számlákra alapított adólevonásnak abból a szempontból is jelentőséget tulajdonított, hogy a Számlakibocsátó ezáltal kívánta a bevallott, de megfizetni elmulasztott adóját csökkenteni, emellett rögzítette, hogy a Számlakibocsátó adófolyószámlája a felperes tárgyidőszaki adóbevallásának időpontjában is hátralékot mutatott. Nem tért ki az elsőfokú bíróság azon körülményre sem, mely szerint a felperes csak állította, de felhívás (2021. 12. 16-án átvett ... számú végzés) ellenére sem igazolta, hogy a Számlakibocsátó pusztán átmeneti likviditási zavar miatt nem fizette be a bevallott adót.
- [48] Mindezen körülmények értékelése nélkül az adóhatóság által állított adóvisszaéléslről megalapozott döntés nem hozható. Azáltal, hogy az elsőfokú bíróság az adólevonási jog gyakorlására vonatkozó elvek ismertetésével, azonban az ügy lényeges, az adólevonási jog rendeltetésszerű gyakorlás szempontjából releváns körülményeinek értékelését mellőzve hozta meg ítéletét, megsértette a Kp. 78. § (2) bekezdését és a Pp. 279. § (1) bekezdését, ezáltal nem tett eleget a kereset érdemi elbírálására vonatkozó kötelezettségének, megalapozatlan döntést hozott [Kfv.35.246/2022/7.].
- [51] Mindezek alapján a Kúria a jogszabálysértő jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alkalmazásával hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [52] Az elsőfokú bíróság az új eljárásban köteles a Kúria iránymutatásának megfelelően az adóhatóság által feltárt tények, bizonyítékok, illetve a felperes érvelése és a keresetéhez csatolt okiratok alapján állást foglalni arról, hogy a felperes az Art. 1. §-ába ütköző módon, a rendeltetésszerű joggyakorlás tilalmát megszegve kívánta-e gyakorolni adólevonási jogát a Számlakibocsátó perbeli számlái alapján.

(Kúria Kfv.V.35.138/2023/6.)

121 Nem alkalmas érdemi felülvizsgálatra a jogerős ítélet, ha nem tartalmazza a jogvita elbírálásához szükséges tényállást, az irányadó jogszabályok mikénti értelmezését és alkalmazását [2017. évi I. törvény (Kp.) 78. § (2) bek., 121. § (1) bek. a) pontja; Kp. 78. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó a polgári perrendtartásról szóló 2016.

évi CXXX. törvény (Pp.) 346. § (4)–(5) bek.; Pp. 279. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2021. november 10. napján kelt adásvételi szerződéssel megvásárolta a Kft. (a továbbiakban: eladó) kizárólagos tulajdonában álló kettő db, egyenként 495 kilowatt névleges beépített teljesítményű naperóműparkot (a továbbiakban: naperómű1. és naperómű2.) – külön-külön 1 896 db monokristályos napelem panelekkel, kicsatlakozó vezetékkel, a rendeltetésszerű működéséhez szükséges alkotóelemekkel –, hogy azok a kivitelezési munkák, az engedélyezési eljárás befejezését követően naperóműként üzemeljenek.
- [2] Az adásvétel részét képezték a település belterület ... helyrajzi számon nyilvántartott ingatlan1 területű „kivett beépítetlen terület” (ingatlan1.), valamint a belterület /1 helyrajzi számon nyilvántartott ingatlan2 területű „kivett beépítetlen terület” (ingatlan2.) megnevezésű ingatlanok is, amelyeken a naperóműpark volt elhelyezve.
- [3] Szerződő felek az ingatlanok és a naperóművek együttes vételárát 599 600 000 Ft + általános forgalmi adó (áfa) összegben határozták meg, melyből az ingatlanok ellenértéke külön-külön 10 000 000 Ft + áfa, a naperóművéké külön-külön 289 800 000 Ft + áfa összeg.
- [4] Az adásvételi szerződés 3.1.2. pontja szerint a vételár magában foglalta a naperóművekkel és az ingatlanokkal kapcsolatban az eladót megillető jogosultságok, vagyoni értékű jogok, hatósági engedélyek és szerződések vevőre történő átruházásának ellenértékét is.
- [5] Az ingatlan1. és ingatlan2. tulajdoni lapjának 2021. november 9-én kiadott E-hiteles teljes másolatán 38.0922/3/2021.02.18. számon széljegyként szerepelt az eladó által előterjesztett épület átvezetésének feltüntetésére iránti kérelem.
- [6] A felperes tulajdonjogát a hivatal1 386054/5/2021. számú határozatával a „kivett épület (2 db) napelemes kiserőmű” megnevezésű ingatlan1.-re., valamint a „kivett épület (1db) napelemes kiserőmű” megnevezésű ingatlan2.-re bejegyezte, az ingatlanok tulajdoni lapjának III. 6. pontjában az épület feltüntetésének átvezetése 38.0922/3/2021.02.18. számon megtörtént.
- [7] A felperes 2021. december 8-án B400-as bejelentő adatlapon az adóhatóságnak a megvásárolt ingatlanok forgalmi értékét „kivett beépítetlen terület” megnevezéssel egyenként 12 700 000 Ft-ban jelentette be.
- [9] Az elsőfokú adóhatóság felhívására a felperes bejelentette, számlákkal igazolta, hogy az adásvételi szerződésben meghatározott bruttó (áfával együtt számított) 761 492 000 Ft vételárát megfizette.
- [8] Az elsőfokú adóhatóság megismételt eljárásban fizetési meghagyásával az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 18. § (1) bekezdése és a 19. § (1) bekezdése alapján – a földterületet és a telepített technológiát „dologegységként” kezelve – az ingatlanok és a napelemes kiserőművek forgalmi értékét a bruttó vételárral egyezően (ingatlanonként 368 046 000 Ft) állapította meg, és a felperest 4%-os illetékkulcs alkalmazásával 30 459 680 Ft visszterhes vagyonátruházási illeték megfizetésére kötelezte.
- [9] A felperes fellebbezése folytán eljárt alperes a fizetési meghagyást helyben hagyta.
- [10] Indokolása szerint az elsőfokú adóhatóság az Itv. 102. § (1) bekezdés b) pont, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:15. és 5:16. §-ainak értelmében az ingatlanokat és a rajtuk felépített kiselemes naperóműveket az illeték tárgyaként helyesen határozta meg, a naperóművek a funkcionalitás tekintetében az ingatlanok alkotórészének minősülnek. Utalt a Kúria Kfv.I.35.623/2019/8., BH. 2021.38. számú döntéseire is. Az eladó és a vevő szerződéses akarata arra irányult, hogy a felperes naperóművet szerezzon, amihez az ingatlanokat is meg kellett vásárolnia, azok együttesen már „kivett épület, napelemes kiserőmű”-ként szerepelnek az ingatlan-nyilvántartásban.
- [11] Az alkotórészi minősítésnél jelentősége van a tartósságnak is. A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal kötelező átvételre vonatkozó határozata a naperóművek vonatkozásában 25 évre szól, így azok a tartósság igényével készültek.
- [15] Kifejtette, hogy naperóművekre mint speciális ingatlanokra vonatkozó összehasonlító adat nyilvántartásaiban nem szerepelt, ezért összehasonlító adatok hiányában a forgalmi értéket az Itv. 68. § (1) bekezdése, a 69. §, a 102. § (1) bekezdés e) pontja alapján a nettópótlási költségalapú számítási módszerrel határozta meg. Az ingatlanok esetében a vételár megfelelt a helyben kialakult forgalmi értékeknek, amit az illetékkötelezettség keletkezéséhez képest 2 évnél nem régebben megvalósult 10 db összehasonlító adattal is alátámasztott.

A kereset, az alperes védírata

- [17] A felperes keresetében a másodfokú határozatnak – a fizetési meghagyásra is kiterjedően – elsődlegesen a megváltoztatását, a fizetendő illeték összegének 1 016 000 Ft-ban való megállapítását, másodlagosan a megsemmisítését, az elsőfokú adóhatóság új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.
- [18] Álláspontja szerint a naperóművek (műszaki berendezések, műtárgyak) a Ptk. szerint ingók, az Itv. 18. § (1)–(2) bekezdései és a 102. § (1) bekezdés b) és c) pontjai, valamint a Ptk. 5:15. §-a alapján nem esnek visszterhes vagyonátruházási illeték alá. Az adásvételi szerződésben rögzítettek szerint az ingatlanokat és a naperóműveket önálló egységeknek tekintették és akként is kezelték, az oszthatatlanságuk – amely nem fizikai, hanem jogi – az egy szerződésben történő értékesítésre, az egységes vagyonátruházásra vonatkozott. A naperóművek rendeltetésszerű használatához, épségben tartásához az ingatlanok nem szükségesek, a naperóművek nem alkotórészek, ennek hiányában nem esnek visszterhes vagyonátruházási illeték alá.
- [19] Előadta, az adásvételi szerződésben azért rendelkeztek az ingatlanok „kivett napelemes kiserőmű”-vé történő átminősítéséről, hogy a hatályos jogszabályi előírásoknak, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 11. § (4) bekezdésének és 27. § (3) bekezdésének megfelelően járjanak el. Hivatkozott még az Inytv. végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet (a továbbiakban:

Inyvtv. vhr.) 4. § (1) bekezdésére, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 2. § 8., 10. és 15. pontjaira.

- [21] Az illetékmegállapítás módszerét nem vitatta, de szerinte az alperes az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) 73. § (1) bekezdés c) pontját megsértette azzal, hogy határozata a bruttó forgalmi érték alapulvételét alátámasztó jogszabályt nem tartalmazza.
- [22] Az alperes védiratában a határozatában foglalt indokok fenntartásával a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú ítélet

- [23] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével az alperes határozatát – a fizetési meghagyásra is kiterjedően – megsemmisítette, az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [24] Ítéletének – tényállás megállapítása, bizonyítékok megjelölése nélküli – indokolásában utalt az Itv. 102. § (1) bekezdés b) és c) pontjaira, a Ptk. 5:14. § (1) bekezdésére, 5:15. §-ára, 5:16 §-ára.
- [25] Idézte a keresetlevélből a napelemeknek és kapcsolódó elemeinek az ingatlanon történt kialakítását bemutató felperesi előadást, és megállapította, hogy azok nem alkotórészek, hanem a földterületek tartozékai, nem a tartósság igényével készültek, nem osztják a föld mint földlog jogi sorsát, így illetékalapnak sem minősülnek. A tartozéki jelleg alátámasztásaként a Győri Ítéltábla Gf.20.082/2019/11. számú határozatában rögzített körülményekre utalt, a tényállás ismertetése nélkül.
- [26] A felperes „azon álláspontját osztotta”, hogy a naperóművek ingatlan-nyilvántartási feltüntetésére kizárólag a jogszabályi előírásoknak megfelelés miatt került sor, az adásvételi szerződésben szereplő tárgyak között nem fizikai, hanem jogi oszthatatlanság áll fenn, az ingatlanok a naperóművek működtetéséhez nem szükségesek.
- [28] A megismételt eljárásra rögzítette, hogy a naperóművek nem tekinthetők az ingatlan alkotó részének, így visszterhes vagyónáruházas tárgyai nem lehetnek.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [29] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását kérte a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján. Jogszabálysértésként hivatkozott a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (4)–(5) bekezdéseire, a Kp. 89. § (1) bekezdés b) pontjára, az Itv. 102. § (1) bekezdés b) pontjára, a 18. § (1) bekezdésére, a Ptk. 5:14. § (1) bekezdésére, 5:15. §-ára és 5:16. §-ára.
- [30] Kifejtette, az adásvételi szerződésben a felek akarata arra irányult, hogy az adásvétel tárgyát a naperóművek és a földterületek együttesen képezzék, a naperóművek mint alkotórészek osztozzanak az ingatlanok jogi sorsában. A dologkapcsolat megítélésénél nem csupán azt kell vizsgálni, hogy a műszaki leválaszthatóság lehetséges-e, az ingatlanokat funkcionális egységként kell kezelni. A naperóművek a perbeli ingatlanokhoz kötődnek, az ingatlan-

nyilvántartásban „kivett épület napelemes kiserőmű”-ként vannak feltüntetve, szétszereléssel a napelemes kiserőmű alkalmatlanná válik eredeti rendeltetésére.

- [31] Vitatta az Air. 73. § (1) bekezdés c) pontja megsértésének ítéleti megállapítását, mivel a vagyonszerzőnek forgalmi értéket kell bejelentenie, és az adóhatóság is forgalmi értéket állapít meg, amelynek törvényi meghatározása nem tartalmaz bruttó vagy nettó árat.
- [32] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Az alperes nem adott választ arra a kérdésre, hogy az illetékalapot a naperóművek bruttó vételára mint forgalmi érték alapulvételével mért és milyen jogalapon határozta meg, jogilag nem értékelhető a nettó-pótlási költségalapú számítás kapcsán kifejtett válasza.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [33] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [35] Az Alaptörvény 25. cikke deklarálja a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységét, melyet eljárásjogi, anyagi jogi jogszabályok alkalmazásával végez. A közigazgatási perekre vonatkozó eljárási kódex: a Kp. 2. § (1)–(2) bekezdései szerint a bíróság feladata, hogy eljárásával a közigazgatási tevékenységgel megvalósított jogséttel szemben – erre irányuló megalapozott kérelem esetén – hatékony jogvédelmet biztosítson, mely jogvédelem keretében tisztességes, koncentrált és költségtakarékos eljárásban bírálja el a jogvitát.
- [36] A bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 6. §-a értelmében a bíróság határozata mindenkire kötelező, a 13. § (1) bekezdése rögzíti a bíróság indokolási kötelezettségét, amelynek lényege, hogy a felek és harmadik személyek számára megismerhetővé válnak, mi a határozat rendelkező részében foglalt döntés indoka. A rendelkező rész és az indokolás ismeretében gyakorolhatja a fél az Alaptörvényben biztosított jogorvoslati jogát, rendes és rendkívüli perorvoslattal élhet, fellebbezést, felülvizsgálati kérelmet terjeszthet elő.
- [37] Az ítéletnek szigorú szerkezeti rendje van, amelyet a Kp. 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 346. §-a tartalmaz, az (1) bekezdés szabályozza, hogy az írásba foglalt ítélet bevezető részre, rendelkező részre, perorvoslati részre, indokolásra és záró részre tagolódik. A (4) bekezdés kimondja: az indokolás a bíróság által megállapított tényeket, a feleknek a per tárgyára vonatkozó kérelmét, illetve nyilatkozatát és azok alapjának rövid ismertetését, az érdemi rendelkezés tartalmára történő utalást, továbbá a jogi indokolás tartalmát. Az (5) bekezdés szerint a jogi indokolás tartalmazza az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését. A megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a feljánlott bizonyítást mellőzte. A jogi indokolás tartalmazza azokat az okokat is, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúriának a Bírósági

- Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától (a továbbiakban: a Kúria közzétett határozata), hogy az arra irányuló indítványt elutasította.
- [38] A felülvizsgálati eljárásban a Kúria nem a kereset ismételt elbírálását végzi – a kereset elbírálásához szükséges tények megállapításának nincs helye –, hanem azt vizsgálja, hogy a jogerős ítélet megfelel-e a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályoknak. Erdemi döntést abban az esetben hozhat, ha a jogerős ítélet kétséget kizáróan tartalmazza a bíróság által megállapított tényállást, az annak alapjául szolgáló bizonyítékok értékelését, és abból a bíróság – jogszabályi rendelkezésekkel és az általa megállapított tényekkel alátámasztott okszerű jogi érveléssel bemutatott – jogi álláspontját (Kfv.I.35.507/2012/4.).
- [39] A Kp. 78. § (2) bekezdése szerint a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességében a megelőző eljárásban megállapított tényállással összevetve értékeli. A bíróságnak figyelembe kell vennie az összefüggéseket, ellentmondásokat és ennek eredményeként kell kialakítania a határozata indokolásában a ténymegállapítás formájában rögzített meggyőződését.
- [40] A Kúria ítélezési gyakorlata egységes abban a kérdésben, hogy a tényállás megállapítására, a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó jogszabályok megsértésére alapított felülvizsgálati kérelem esetén a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésének csak akkor van helye, ha a tényállás iratellenes, illetőleg a bíróság a bizonyítékokat azok egybevetése során nem a maguk összességében értékelte, a megállapított tényállás nyilvánvalóan hiányos, okszerűtlen vagy lényeges logikai ellentmondást tartalmaz.
- [41] A közigazgatási perben a bíróság a hatóság határozatának jogszerűségéről dönt. Az ítélet indokolási részében a tényállás nem kezdődhet a közigazgatási eljárás ismertetésével, mert többnyire a hatóság eljárását megelőzően végzett magatartások alkotják azoknak a tényeknek az együttesét, amelyre vonatkozó jogalkalmazás a határozatokban jogkövetkezményt eredményez. A jogerős ítélet az elsőfokú hatóság határozatának megállapításával kezdődik, rögzíti a közigazgatási eljárás ügytörténetét ([2]–[7] bekezdés), majd a Pp. 346. § (1) bekezdése szerinti tagolódással a keresetet a [8]–[16] bekezdésekben, az alperes védiratát a [17]–[21] bekezdésekben, a [22]–[47] bekezdések tartalmazzák a jogi indokolást, melyből a [23]–[31] bekezdések a jogszabályok ismertetése.
- [42] A tényállás megállapítása során a bíróságnak azokat a bizonyított vagy a felek által nem vitatott tényeket kell rögzítenie, amelyeket majd az ítélet jogi indokolási részében a jogszabályokkal ütköztet. Az elsőfokú ítéletben nem került rögzítésre – csak elsőfokú adóhatósági határozatból idézve – az adásvétel tárgya, a szerződő felek szerződési akarata, az eladó mit értékesített, az adásvétel tárgyát képező ingatlanoknak a szerződéskötéskori, illetve az illeték kiszabása kori ingatlan-nyilvántartási megnevezése, az abban történt változás oka. A közigazgatási eljárás részelemének rögzítése nem felel meg annak a törvényi előírásnak, hogy a bíróság köteles megállapítani és határozatában feltüntetni az ügy tényállását.
- Tényállás nélkül nem ismert, hogy az elsőfokú bíróság mivel és miként ütköztette az ügyben alkalmazandó jogszabályokat.
- [43] Az elsőfokú ítélet ugyan tartalmaz jogszabályok ismertetését, azonban hiányzik azoknak a jogszabályoknak az ismertetése, amelyek a felperes adásvétel jogcímén történő tulajdonszerzése miatti illetékfizetési kötelezettségét megalapozzák. Az ítélet [32] bekezdésében az elsőfokú bíróság utalt az adásvételi szerződésre, idézett abból részeket, ehhez azonban jogi indokolás nem kapcsolódik.
- [44] Az ítélet [34] bekezdésében rögzíti az elsőfokú bíróság, hogy a naperómű nem minősül alkotórésznek, mely azonban konkrét, az adott ingatlanra és naperóműre vonatkozó bizonyítékkal nincs alátámasztva. A [35] bekezdésben a Győri Ítéletábrla ítéletéből idézett annak ismertetése és alátámasztása nélkül, hogy ennek az ítéletnek lehet-e bármiféle hatása, kötőereje az ítéletére. Nem ismert a hivatkozott tényállásbeli azonosság, bármiféle kapcsolat a perbeli ügygel.
- [45] A [36] bekezdésben nem tárta fel, hogy az ingatlan-nyilvántartásban a naperóművet miért és melyik jogszabályi előírás alapján kellett feltüntetni. Bizonyítatlan az az elsőfokú bírósági megállapítás, hogy a naperómű működtetéséhez ingatlan nem szükséges, e megállapításával ellentétben az elsőfokú bíróság maga ismeri el, hogy azok földrészleten, dombon vagy telken, akár háztetőn is elhelyezhetőek. Nem vizsgálta azonban a naperómű mint egység helyigényét, a működtetésével kapcsolatos, ahhoz szükséges feltételek fennállását.
- [46] Nem ismert, hogy a tartósság kérdésköre és ezzel összefüggésben az alkotórészi minősítés miként van összefüggésben azzal, hogy az eladó vállalta a végleges használatbavételi engedély megszerzését, a naperómű ingatlan-nyilvántartási feltüntetését. A tartósság, az alkotórészi jelleg hiányának megállapítását alátámasztó, az elsőfokú bíróság által ismertetett körülményeknek (naperóművek állagsérelem nélküli leszerelhetősége, másik ingatlanon felépítése, kötelező jogszabályi előírás betartása) teljeskörűen hiányzik a bizonyíték alapja, minden konkrétumot nélkülözőek az általános megfogalmazások ([38] bekezdés). Az ítélet [33] bekezdésében hivatkozott és bizonyítékként alapul vett felperesi előadás és a csatolt fényképfelvételek alapján nem volt megállapítható, hogy a naperómű egyes elemei valóban állagsérelem nélkül szétszedhetők-e. A naperóművek teljes rendszerének bemutatására, elhelyezkedésére a fényképfelvételek – amelyek tartalma nem ismert – önmagukban nem voltak alkalmasak.
- [47] A Pp. 279. § (1) bekezdésében rögzítettek szerint a bíróság által meghatározott tényállás akkor felel meg az eljárásjogi jogszabályoknak, ha az összhangban áll a periratokkal, okszerű és helyes következtetéseken nyugszik. A jogerős ítéletben a jogszabályok és azok ismertetése tényállási elemekhez, bizonyítékokhoz, megállapításokhoz nem kapcsol.
- [48] Az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettségét nem teljesíti, ha csak megállapításokat tesz, illetőleg utal arra, hogy miért nem ért egyet akár a felperesi, akár az alperesi hivatkozásokkal.
- [49] Az elsőfokú bíróság nem tett eleget a Kp. 78. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 279. §-ában

- foglalt kötelezettségének, konkrét tények, konkrét bizonyítékok, azokra vonatkozó konkrét jogszabályi alkalmazások hiányában érdemben a jogerős ítélet felülbírálata nem volt elvégezhető.
- [50] Mindezek folytán a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [51] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a tényállás megállapítása, az irányadó jogszabályok értelmezése és alkalmazása alapján kell állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a felperes által megvásárolt naperómű illetve kizabás alapjául szolgálhat-e.
- [52] A keresetről való döntéshez:
- el kell végezni az Itv. 102. § (1) bekezdés *b*) (ingatlan), illetve *c*) (ingó) pontjainak elhatárolását – figyelemmel a Ptk. 5:15. §-a (alkotórész) és 5:16. §-a (tartozék) fogalom meghatározására az ingatlanokhoz tartozó naperóművek tekintetében,
 - tisztázni szükséges, hogy a felperes által megvásárolt naperóművek a villamosenergiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény (Vet.) 3. § 24. vagy 32. pontjában foglaltaknak feleltethetőek-e meg,
 - meg kell határozni, hogy pontosan mi van elhelyezve a megvásárolt két ingatlanon, mire irányult a felek szerződési akarata,
 - ismertetni szükséges a szerződéskötés kori, az illetékkiszabás időpontjában fennálló ingatlan-nyilvántartási állapotot, annak változását előidéző körülményeket, az azt alátámasztó jogszabályi előírásokat, majd el kell végezni az ezekkel kapcsolatos jogértelmezést,
 - amennyiben más bírósági ítéletre történik hivatkozás, abban az esetben ismertetni kell az esetleges tényállásbeli vagy jogi azonosságot, illetve azt, hogy az ítélet köti-e, ha igen, miért az eljáró bíróságot,
 - szükség esetén meg kell fontolni az alkotórész, tartozék fogalom meghatározásához, a tartósság, állagsérelem, a naperómű avulása, elmozdíthatósága, értékcsökkenése kérdésében szakértő igénybevétele.
- [53] Mindezek tisztázását követően lehet dönteni az alperesi határozat jogszerűségéről.

(Kúria, Kfv.VI.35.226/2023/8.)

122A Földforgalmi tv. 23/A. §-a szerinti földbirtokpolitikai mérlegelés alapján az elővásárlási sorrendtől a közigazgatási szerv csak a törvényben meghatározott ok igazolt megléte mellett térhet el. Ezen külön nevesített megtagadási ok hiányában a jegyzék szerinti sorrendet kell alapul vennie. A hatóság mérlegelésének ez a körülmény határt szab. Döntését ezen az alapon a helyi földbizottság vagy annak nevében eljáró szerv (kamara) állásfoglalása nem köti [2013. évi CXXII. törvény (Földforgalmi tv.) 23. § (5) bek., 23/A. § (1) bek., 24. § (3) bek., 30. § (1) bek.].

A felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából lényeges tényállás

- [1] A perben nem álló eladó és a III. rendű alperesi érdekelt vevő 2021. november 18. napján adásvételi

szerződést kötött a perbeli szántó művelésű águ ingatlan 1/1 tulajdoni hányadára. Az adásvételi szerződés a kifüggesztése alatt két vételi ajánlatot elfogadó jognyilatkozat érkezett, a felperes és a II. rendű alperesi érdekelt részéről. Az önkormányzat jegyzője ezt követően megküldte az adásvételi szerződést hatósági jóváhagyás céljából az alperes részére.

- [2] Az alperes a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 23. § (1) bekezdésében foglaltak alapján az adásvételi szerződést először az érvényességi és hatályosulási feltételeknek való megfelelés szempontjából vizsgálta meg, az előzetes vizsgálat lefolytatása alkalmával azonnali megtagadási okot nem talált. Az elővásárlási jogosultság összegzése kapcsán megállapította, hogy a III. rendű alperesi érdekeltet mint eredeti vevőt elővásárlási jog illeti meg a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *e*) pontja alapján, a felperest a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján, míg a II. rendű alperesi érdekeltet a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *e*) pontja alapján, továbbá mindhárom fél vonatkozásában rögzítette, hogy a Földforgalmi tv. 18. § (4) bekezdés *a*) pontja szerint östermelő családi gazdaság tagjának minősülnek. Az elővásárlási jogosultság törvényi sorrendjében a felperes szerepelt az első ranghelyen, a III. rendű alperes mint vevő a második és a II. rendű alperesi érdekelt a harmadik ranghelyen.
- [3] Ezt követően az alperes a Földforgalmi tv. 23. § (5) bekezdése alapján állásfoglalás beszerzése céljából megkereste a föld fekvése szerinti helyi földbizottságként eljáró I. rendű alperesi érdekelt területi szervezetét (a továbbiakban: I. rendű alperesi érdekelt). Az I. rendű alperesi érdekelt a 2022. március 7. napján kelt NOG01-00492-12/2022. számú állásfoglalásával az adásvételi szerződés hatósági jóváhagyását a II. rendű alperesi érdekelttel támogatta. A támogatás indokaként a birtokviszonyok átláthatóságára vonatkozó általános agrárpolitikai és földbirtok-politikai érdekek érvényre juttatását jelölte meg.
- [4] Az alperes – a fenti állásfoglalást alapul véve – a 2022. március 22. napján kelt 590350/8/2022. számú határozatával az adásvételi szerződést a II. rendű alperesi érdekelttel hagyta jóvá.

A kereseti kérelem és a védírat

- [5] A felperes a határozatot keresettel támadta. Arra hivatkozott, hogy ha az adott személlyel szemben nem merül fel olyan tény, körülmény, ami miatt meg kell tagadni vele szemben a tulajdonszerzést, akkor támogatni kell. Álláspontja szerint sem az alperes, sem az I. rendű alperesi érdekelt nem hivatkozhat arra, hogy amennyiben vele hagyná jóvá az adásvételi szerződést, úgy észszerűtlen birtokszerkezet alakulna ki, és adott esetben a birtokszerkezet elaprózódásától kellene tartani.
- [6] Az alperes védíratában a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint az I. rendű alperesi érdekelt állásfoglalása a jogszabályban foglaltaknak megfelel, hiszen értékelte a Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdésében foglaltakat, továbbá figyelembe vette a 24. § (3) bekezdése szerinti pontokat.

- [7] Az I. rendű alperesi érdekelt nyilatkozatában a kereset elutasítását kérte. Eljárása során megállapította, hogy bár a felperesnek van termőföld ingatlana a településen, azonban amennyiben ő szerzi meg az adásvétel tárgyát képező termőföldet, nem képes olyan egységes birtoktest kialakítására mint a II. rendű alperesi érdekelt.
- [8] A II. rendű alperesi érdekelt nyilatkozatában a kereset elutasítását kérte, mivel az alperes határozata megfelel az azonos szempontú értékelés szabályainak.
- [9] A III. rendű alperesi érdekelt nyilatkozatában szintén a kereset elutasítását kérte.
- A jogerős ítélet**
- [10] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [11] Döntése során irányadónak tekintette a Kúria Kfv.III.37.558/2022/6. számú ítéletét. Jelen ügyben az I. rendű alperes állásfoglalásban egyértelműen meghatározta, hogy milyen szempontokat értékelt, melyik volt az a szempont, amit prioritásként emelt ki, azaz az átlátható birtokszerkezetet és az egységes, versenyképes birtoktag kialakítását. Azt is rögzítette, hogy e körben milyen tényekre volt figyelemmel, a II. rendű alperesi érdekelt és közeli hozzátartozói vonatkozásában milyen földterületeket vett száma, azokat hogyan viszonyította a felperes és a III. rendű alperesi érdekelt földterületeihez. A bíróság ennek alapján megállapította, hogy jelen ügyben az I. rendű alperesi érdekelt állásfoglalásában okszerű indokát adta annak, hogy miért a II. rendű alperesi érdekelttel támogatja az adásvételi szerződés jóváhagyását, és miért nem támogatja a felperes, illetőleg a III. rendű alperesi érdekelt tulajdonszerzését. Mindezekre tekintettel nem sérült az azonos szempontú értékelés követelménye sem, amikor az I. rendű alperesi érdekelt azért támogatta a II. rendű alperesi érdekelteket, mert esetében a nevesített birtokpolitikai célok jobban megvalósulnak, és azért nem támogatta a felperest illetve a III. rendű alperesi érdekelteket, mert vonatkozásukban ugyanazon birtokpolitikai célok kevésbé juttathatók érvényre.
- [12] A bíróság azt a felperesi jogsérelmet, hogy az alperes maga tényállás tisztázást és bizonyíték értékelését nem folytatott le részben megállapíthatónak látta, ugyanakkor az a perbeli esetben csupán olyan eljárási jogszabásértésnek minősítette, ami az ügy érdemi megítélésére nem hatott ki. Mindezen körülmények alapján a bíróság megállapította, hogy alperes határozata nem sértett jogszabályt, amikor a tárgyi ingatlan vonatkozásában kelt adásvételi szerződést a II. rendű alperesi érdekelttel hagyta jóvá.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelmek**
- [13] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte az eljárási bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését, új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.
- [14] Álláspontja szerint az I. rendű alperesi érdekelt állásfoglalásának szó szerinti átvétele, annak vizsgálata és értékelése elmulasztása már önmagában jogszabálysértővé teszi a határozatot.
- [15] A felperesi álláspont szerint az, hogy valamely szempontnak a másik elővásárló megfelel vagy jobban megfelel, nem lehet kizáró ok a másik elővásárlóval szemben
- [16] Az, hogy a vevő, illetve az egyik elővásárlásra jogosult értékelése során vele kapcsolatban milyen támogatandó vagy nem támogatandó tény merül fel, nem lehet a többi szereplő terhére róni. Attól, hogy II. rendű alperes az egyik birtokpolitikai célnak esetlegesen jobban megfelel, nem jelenti azt, hogy a többi szempont nem vizsgálendő. Aki adott célnak a kamara mérlegelése alapján kevésbé felel meg, de azzal, hogy vannak a településen, a kérdéses ingatlan közvetlen közelében ingatlanjai, szintén megfelel, ez vele szemben nem lehet támogatásmegtagadási ok. Hivatkozott a Földforgalmi tv. 24. és 25. §-ára. A megfelelőség egyezősége esetén a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdése szerinti sorrendje dönt.
- [17] A felperes szerint továbbá amennyiben elfogadjuk a különbségtételt, nyilvánvalóan az döntött a felek között, hogy van-e szomszédos ingatlanjuk vagy nincs, hiszen ha az Országos Településrendezési és Építési Követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTEK) szerinti mezőgazdasági birtoktestet vesszük alapul, amire az I. rendű alperesi érdekelt hivatkozott, mindkét fél rendelkezik 20 km-en belül (sőt, adott településen belül) ingatlantulajdonnal, csak az volt a döntő tényező, ki szomszédos, ki nem. Márpedig a Földforgalmi tv.-ben rögzített rangsor ilyen mértékű áttörése nem lehetett jogalkotói cél, hiszen a kérdést a helyben lakó, a szomszéd helyben lakó, illetve a 20 km-en belül lakó megkülönböztetéssel kívánta megoldani. Ilyen kiterjesztő értelmezéssel álláspontja szerint a Földforgalmi tv. 18. §-ban foglalt sorrend – valós és indokolt megtagadási ok híján – nem változtatható meg. A mérlegelés nem eredményezheti azt, hogy gyakorlatilag módosítják a törvény szerinti sorrendet akkor, amikor mindkét fél támogatható lenne. Jelen esetben ő és a II. rendű alperesi érdekelt nem ugyanazon ranghelyen elővásárlásra jogosultak, ő ugyanis megelőzi a törvény szerint II. rendű alperesi érdekelteket.
- [18] A felperes hivatkozott a BH 2022.279. számú ítéletre, miszerint a helyi földbizottság csak abban foglalhat állást, hogy a szerződés megkötését az elővásárlásra jogosulttal vagy a vevővel támogatja-e, közöttük nem rangsorolható, és állásfoglalásával nem vonhatja le a törvényi elővásárlási sorrendet.
- [19] Felhívta azt is, hogy az OTEK szerinti mezőgazdasági birtoktest fogalma kizárja az alperes által alkalmazott megkülönböztetést az észszerű birtokszerkezetre vonatkozóan.
- [20] A közigazgatási szervet tehát felelősség terheli a helyi földbizottságként eljáró kamara állásfoglalása megalapozottságáért, a tényállás-tisztázási kötelezettségének az alperes azonban nem tett eleget, és ezt az elsőfokú bíróság ítélete jogszerűnek mondta ki. Mindezek a hiányosságok a felperes szerint megalapozzák az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését.
- [21] Az I. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályában fenntartását kérte. Kiemelte, hogy a Földforgalmi tv. 23/A. §-a szerinti állásfoglalás kiadása során az ott feltüntetett általános földbirtokpolitikai érdekek mentén

- jogszerűen végezhet mérlegelési tevékenységet, az egymással esetlegesen konkuráló érdekek között prioritásokat állíthat fel, ahogy arra a Kúria Kfv.III.37.558/2022/6. számú ítéletében is rámutatott.
- [22] Álláspontja szerint a földbirtokpolitikai érdekek érvényesülése független a megjelölt elővásárlási ranghelytől, így szemben a felperesi felülvizsgálati kérelemben előadottakkal, azok a Földforgalmi tv. 23/A. §-a szerinti értékelés során nem bírnak relevanciával. A Földforgalmi tv. 23/A. §-a szerinti vizsgálat nem az elővásárlási ranghelyeket „töri át”, a helyi földbizottság nem változtatja meg az elővásárlási sorrendet, hanem azoktól független, sajátos szempontokat juttat érvényre. A mérlegelés tehát nemcsak akkor alkalmazható, ha a felek azonos ranghelyen állnak, hanem minden esetben kötelezettsége a helyi földbizottságnak a törvényben foglalt értékelést lefolytatni.
- [23] A II. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében kérte az ítélet hatályában fenntartását. Álláspontja szerint az I. rendű alperesi érdekelt hatáskörét törvényes keretek között gyakorolta, állásfoglalása nem volt jogsértő. Hivatkozott ezzel kapcsolatban a Kúria Kfv.III.37.558/2022/6. számú, a Kfv.II.37.044/2021/6. számú ítéleteiben és a BH 2022.279. számú eseti döntésben foglaltakra, amelyeket akként értelmezett, hogy az I. rendű alperesi érdekeltnek a Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdése szerinti értékelése független a felek által megjelölt elővásárlási ranghelytől. E mérlegelés álláspontja szerint okszerűen levezetett volt, a felperes pedig nem tárt fel olyan indokot, ami alapján az alperesnek el kellett volna térnie a kamarai állásfoglalásban foglaltaktól.
- [24] A III. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [25] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [26] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 115. § (2) bekezdése értelmében alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése, valamint 100. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogsértések körében vizsgálhatta felül.
- [27] A Kp. 85. § (1) és (2) bekezdése alapján a bíróság a közigazgatási tevékenység jogszerűségét a kereseti kérelem korlátai között – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – a megvalósításának időpontjában fennálló tények alapján vizsgálja felül.
- [28] A Kp. 85. § (3) bekezdése alapján a bíróság hivatalból veszi figyelembe a közigazgatási cselekménynek az ügyben nem alkalmazandó jogszabályi rendelkezésre alapítását.
- [29] Az ügyben a jogkérdést a Kúria akként határozta meg, hogy az alperes hozhatott-e jogszerűen azon az alapon határozatot, ami a helyi földbizottság olyan állásfoglalásán alapul, amelyben az a mérlegelési joga gyakorlása során az elővásárlási sorrend ellenében kizárólag földbirtokpolitikai szempont alapján határozott meg prioritást, és minderre tekintettel jogszerű-e az elsőfokú ítélet.
- [30] A Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdése szerint a föld eladása esetén az alábbi sorrendben elővásárlási jog illeti meg:
- az államot a Nemzeti Földalapról szóló törvényben meghatározott földbirtok-politikai irányelvek érvényesítése céljából, valamint közfoglalkoztatás, illetve más közérdekű cél megvalósítása érdekében;
 - a földet használó olyan földművest,
 - aki helyben lakó szomszédnak minősül,
 - aki helyben lakónak minősül, vagy
 - akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa az adás-vétel tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van;
 - az olyan földművest, aki helyben lakó szomszédnak minősül;
 - az olyan földművest, aki helyben lakónak minősül;
 - az olyan földművest, akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább 3 éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa az adás-vétel tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van.
- [31] Az elővásárlási jogosultság e törvényi sorrendje szerint a felperes szerepelt az első ranghelyen [a 18. § (1) bekezdés *d)* pontja alapján], a III. rendű alperesi érdekelt mint vevő a második [a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *e)* pontja alapján] és a II. rendű alperesi érdekelt a harmadik [a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *e)* pontja alapján] ranghelyen. Mindhárom fél a Földforgalmi tv. 18. § (4) bekezdés *a)* pontja alapján östermelő családi gazdaság tagjának minősült.
- [32] A helyi földbizottság a Földforgalmi tv. 24. § (2) bekezdése alapján az adásvételi szerződést és a jegyzékben szereplő valamennyi elővásárlásra jogosult elfogadó jognyilatkozatát a köztudomású tények és legjobb ismeretei alapján történő mérlegelése alapján a 23/A. § (1) bekezdésében meghatározott szempontoknak való megfelelés vonatkozásában értékeli és támogatja vagy nem támogatja.
- [33] A helyi földbizottság az elővásárlási sorrend alapján azt vizsgálja, hogy az egyes vevők, illetőleg az elővásárlásra jogosultak tekintetében teljesülnek-e, illetve ha igen, miként a Földforgalmi tv. céljai. A Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdése alapján a helyi földbizottság arról foglal állást, hogy az adásvételi szerződés megfelel-e
- a birtokviszonyok átláthatóságára,
 - a spekulatív földszerzések megelőzésére,
 - az üzemszerű művelés alatt álló élet- és versenyképes, egységes birtoktagot képező földbirtokok kialakítására és megőrzésére,
 - a helyi gazdálkodói közösség érdekeinek érvényesítésére,
 - az életvitelszerűen helyben lakó és gazdálkodó földművesek segítésére, és
 - a mezőgazdaságban a generációváltás elősegítésére

- vonatkozó általános agrárpolitikai és földbirtokpolitikai érdekeknek.
- [34] Ezen értékelés során a Földforgalmi tv. 24. § (3) bekezdése alapján a következőket kell figyelembe venni:
- a) a vevő vagy a jegyzékben szereplő elővásárlásra jogosult és közeli hozzátartozói tulajdonában, használatában a föld fekvése szerinti településen vagy annak közigazgatási határától számított húsz kilométeres körzetén belül hány darab, mekkora térmértékű, művelési ágú és aranykorona értékű föld található és azok hol helyezkednek el;
- b) a föld fekvése szerinti településen vagy annak közigazgatási határától számított húsz kilométeres körzetén belül az a mezőgazdasági termelőszervezet, amelyben a vevő, a jegyzékben szereplő elővásárlásra jogosult vagy ezen személyek közeli hozzátartozója tulajdoni részesedéssel rendelkezik, mekkora térmértékű és aranykorona értékű földterület használója;
- c) a vevő vagy a jegyzékben szereplő elővásárlásra jogosult az adásvételi szerződést megelőző három éven belül kötöttek-e közeli hozzátartozójukkal földre vonatkozó jogügyletet, és ezen föld kinek a használatában áll;
- d) a vevő vagy a jegyzékben szereplő elővásárlásra jogosult az adásvételi szerződés megkötését megelőző öt évben tett-e a föld fekvése szerinti településen vagy annak közigazgatási határától számított húsz kilométeres körzetén belül található földre elővásárlóként elfogadó nyilatkozatot, de a jogügylet a szerződésszegése miatt nem ment teljességbe;
- e) a föld adásvétele mennyiben szolgálja a fiatal földműves, a pályakezdő gazdálkodó gazdaságátadással összefüggő tulajdonszerzését;
- f) az elővásárlásra jogosult rendszeresen elfogadó jognyilatkozatot tesz-e olyan földre, amelyre elővásárlási joga fennáll, anélkül, hogy annak megszerzését gazdaságának mérete indokolná;
- g) az adásvételi szerződés szerinti vevő, illetve a jegyzék szerinti elővásárlásra jogosultak tulajdonában álló földek birtokmérete
- ga) között nagyságrendbeli különbözőség áll fenn,
- gb) és a település üzeleinek átlagos mérete között nagyságrendbeli különbözőség áll fenn;
- h) a földnek az ügylet szerinti ellenértéke alapos indok nélkül ne haladja meg a Földforgalmi tv.-ben művelési típusokhoz kötötten meghatározott zsinórmértéket.
- [35] A Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdése és a 24. § (3) bekezdése összekapcsolódó értékelési szempontjairól megállapítható, hogy kiegészítőleges kritériumok, melyek közül valamelyik kifejezett érvényesülése vagy hiánya gyengítheti az egyébként jogosult pozícióját. A Földforgalmi tv. 24. § (2) bekezdése alapján ugyanis a jegyzékben szereplő elővásárlásra jogosultra vonatkozóan, tehát az elővásárlási sorrend szerint kell az értékelést elvégezni, ennek során azt kell vizsgálnia, hogy az egyébként jogosultakkal szemben nem merül-e fel valamilyen, földbirtok-politikai okból kizáró körülmény. E szempontok jellemzően nem önállóak és nem konkurálhatnak az elővásárlási rangsorral. A törvényi rangsor szerinti, a jegyzékben is elismert pozíciót ezáltal el lehet veszíteni, ha megvan a törvényi hivatkozási alap erre, azaz a kizáró ok, de aligha lehet egy megállapított ranghelyet erre és csakis erre az okra hivatkozással másik ranghelyre (lejjebb) sorolni.
- [36] E jogértelmezés arra alapítható, hogy a törvényileg megadott szempontok egymást nem feltétlenül erősítik, némelyek pedig szinte egymást kizárók. A Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdésének a birtokviszonyok átláthatóságára, valamint az üzemszerű művelésre hangsúlyt helyező a) és c) pontja például ellentétes lehet a d) pont alatti preferenciával, amely a mezőgazdaságban a generációváltás elősegítése. Jelen ügyben pedig különösen kérdéses, hogy miért nem az e) pont szerinti „életvitelszerűen helyben lakó és gazdálkodó földművesek segítésére” vonatkozó agrárpolitikai érdek az összemérés alapja, ami szerint a jogosultak között ráadásul van is rangsoron alapuló különbség.
- [37] Az e szempontok alapján való értékelés tehát nem lehet abszolút, csakis a ranghelyekkel összefüggésben van értelmük, magát a megszerzett jogosultság minősítését illetően, hogy az nem ütközik-e súlyosan valamilyen, a Földforgalmi tv. céljaként meghatározott szemponttal. De nem lehet ennek alapján másik, ranghelyen alapuló sorrendet összeállítani, mert az a Földforgalmi tv. idézett 18. § (1) bekezdésébe ütközik. Az következik ebből először is, hogy az esetlegesen kiemelt szempont alkalmazásának során a mérlegelésnek a körülmények komplex értékelésén kell alapulnia.
- [38] Másfelől ezt az értelmezést támasztja alá a Földforgalmi tv. 30. § (1) bekezdése, miszerint, ha a 27. §-ban foglaltak, azaz az ott meghatározott megtagadási okok nem állnak fenn, és a mezőgazdasági igazgatási szerv jóváhagyja az adásvételi szerződést a jegyzék szerinti sorrend alapján első helyen álló vagy a 29. § szerint kijelölt elővásárlásra jogosulttal, akkor az adásvételi szerződés szerinti vevő helyébe az elővásárlásra jogosult lép be. Vagyis külön nevesített megtagadási ok hiányában a jegyzék szerinti sorrendet kell alapul vennie a közigazgatási hatóságnak.
- [39] A jegyzék szerinti sorrendre a Földforgalmi tv. 23. § (5) bekezdése ad eligazítást. Eszerint ha a (3) bekezdés alapján a mezőgazdasági igazgatási szerv nem tagadja meg az adásvételi szerződés jóváhagyását, és az elővásárlásra jogosult nyújtott be elfogadó jognyilatkozatot, a mezőgazdasági igazgatási szerv a következő eljárást követi. A törvényhely (6) bekezdésében meghatározott eset (azonos ranghelyen álló elővásárlásra jogosultak) kivételével – az elővásárlásra jogosultat vagy jogosultakat, valamint az adásvételi szerződés szerinti vevőt a törvény által meghatározott sorrend alapján rangsorolja, és arról jegyzéket készít (a törvény fogalomhasználatában a továbbiakban: jegyzék). A jegyzék szerinti sorrend tehát a szerződés szerinti vevő és az elővásárlási jogosultak között a törvény által felállított elővásárlási rangsornak megfelelően kialakított hivatalos lista, aminek alapján kell a jóváhagyást megtennie a közigazgatási szervnek, ha nincs meghatározott, a törvényben külön nevesített megtagadási ok.
- [40] Az elsőfokú bíróság által, indokolása [22]–[23] bekezdésében kifejezetten megjelölten követett, a

- Kúria Kfv.III.37.558/2022/6. számú ítéletének indokolása [49] bekezdése szerint a helyi földbizottság jogkörében eljáró kamara az egymással konkuráló földbirtokpolitikai szempontok között prioritásokat határozhat meg, azonban köteles ezt akként megindokolni, hogy ebben való állásfoglalása érdemben felülbíráható legyen. A közigazgatási szerv részéről emiatt nem fogadható el a kamarai állásfoglalás automatikus átvétele ([41] bekezdés). Ezen eljárási szabályszegés esetén azonban a bíróság eljárásában vizsgálendő a Kp. 88. § c) pontjára tekintettel, hogy ez az ügy érdemi eldöntésére kihatással volt-e.
- [41] Jelen ügyben volt a felperes által feltárt ilyen indok, jelesül az, hogy az adásvétel tárgyát képező föld mintegy 6 és fél hektáros mérete alapján önmagában is művelésre alkalmas, továbbá a birtokszerkezet vizsgálata összetettebb, mint pusztán a szomszédosság kérdése, ezért ilyen alap mellett a művelés elaprózottsága kérdéses, hogy érdemben felmerülhet-e. Márpedig ezt a körülményt a kamarai állásfoglalás, amit az alperesi határozat – a Kúria által is megállapítottan – lényegében csak átvett, nem említette. Tény tehát, hogy az alperes határozata e szempontot külön indok nélkül nem vizsgálta. Holott ennek a körülménynek a figyelembe vétele mellett a felperest is olyanannak lehetne tekinteni, mint aki az adott földbirtokpolitikai szempontnak maga is maradéktalanul megfelel. A kérdés megítélése végeredményben tehát kihatott az ügy érdemére.
- [42] Az elsőfokú bíróság ítéletének [25] bekezdésében maga is megállapította, hogy az alperes tényállás-tisztázást és bizonyítékértékelést nem folytatott le. Az ítélet indokolása ugyanakkor ezt a perbeli esetben csupán olyan eljárási szabályszegésnek minősítette, ami az ügy érdemi megítélését nem befolyásolta.
- [43] A Kúria a kifejtettek szerint a kérdést másképp ítéli meg, ami alapján az elsőfokú bíróság eljárásában a Kp. 88. § c) pontjára tekintettel a közigazgatási eljárási szabály megsértése az ügy elbírálásának érdemére kihatása miatt megsemmisítési okként kellett volna, hogy számításba jöjjön, aminek tehát vizsgálata nem volt mellőzhető. Erre tekintettel az ítélet jogszabálysértő voltát kellett megállapítani.
- [44] A Kúria az eddig kifejtett, alapvetően hatáskörgyakorlási eljárási okon kívül az ügy anyagi jogi kérdésében is vizsgálat tárgyává tette saját gyakorlatát. Figyelemmel kellett lenni ennek során a gyakran változó jogszabályi környezetre, valamint az eseti és irányadó döntések viszonylag széles körére, továbbá kétségtelenül külön értelemezést is igénylő összeegyeztethetőségére. Értékelní kellett különösen, hogy az elővásárlási sorrend ellenében, kizárólag földbirtokpolitikai szempont alapján, tartalmilag határozható-e meg prioritás az adásvételi szerződés jóváhagyása során.
- [45] Mindenekelőtt megállapítható, hogy a Kúria már több további döntésében kimondta, hogy a kamara állásfoglalása csupán egy esetben köti a mezőgazdasági igazgatási szervet. Akkor, ha a Földforgalmi tv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerint előzetesen egyik elővásárlási jogosultsággal rendelkező jelentkező és a szerződés szerinti vevő sem kapja meg a támogatását. Minden más esetben a kamarai állásfoglalásnak nincs kötő ereje, attól a közigazgatási szerv érdemi bizonyítás mellett, aminek lefolytatása számára kötelező, eltérhet (Kfv.III.37.340/2020/7., Kfv.III.37.355/2021/7. Kfv.III.37.558/2022/6.).
- [46] A BH 2022.279. számú döntés ezen túlmenően azt is leszögezi a határozat lényegét összefoglaló mondatában, hogy a kamara állásfoglalásával nem ronthatja le a törvényi elővásárlási sorrendet. A megállapítást részletező [49] bekezdésben pedig rámutat, hogy ilyen módon nem kerülhető meg a Földforgalmi tv.-nek az előbbieken jelen indokolásban is idézett 18. §-a. A Kúria jelen ügyben ezt a döntést nem kerülhette meg.
- [47] Az elsőfokú bíróság indokolásának [24] bekezdésében utalt arra, hogy amennyiben a kamara saját jogon értékelést nem végezhetne el, akkor tulajdonképpen a helyi földtulajdonosi, gazdálkodói közösség érdekeinek érvényesítése a perbeli esetben mindössze annak megállapítására szűkülne le, hogy az adott településen mindenki rendelkezik termőföld ingatlanal, mindenki földműves, ezért közöttük különbség nem tehető. Ebben az esetben azonban feleslegessé válnának a Földforgalmi tv. 24. § (3) bekezdés a) pontjában foglaltak.
- [48] A Kúria szerint a fentiek alapján erről nincs szó, de az állásfoglalást mérlegelő közigazgatási szerv a jegyzék szerinti sorrendtől korlátlanul nem vonatkoztathat el, csakis a Földforgalmi tv.-ben adott tételes felhatalmazások keretei között mozoghat.
- [49] Fordítva is igaz tehát, hogy amennyiben a Földforgalmi tv. 23/A. § és 24. § (3) bekezdés szempontjai abszolútak lennének, akkor kiüresedne a Földforgalmi tv. által részleteiben kidolgozott 18. § (1) bekezdése vagyis az elővásárlási sorrend és az annak alapján készített jegyzék.
- [50] A felperes felülvizsgálati kérelmében helyesen hivatkozott a Kfv.II.37.044/2021/6. számú döntésben írtakra. Eszerint a mezőgazdasági igazgatási szerv az adásvételi szerződés jóváhagyására irányuló eljárásban a helyi földbizottság állásfoglalásában foglaltakat részletesen vizsgálja és értékeli, és amennyiben az állásfoglalásban szereplő megállapítások alapján szükséges, úgy e körben bizonyítási eljárást kell lefolytatnia. A tényállás-tisztázási kötelezettségét akkor teljesíti, ha azt is vizsgálja, hogy a helyi földbizottság legjobb ismerete alapján értékelt szempontok szerinti megtagadási indokok tényadatokkal mennyiben támaszthatók alá.
- [51] Megállapítható, hogy az ügyben az alperes ezen saját bizonyítási eljárása határozata meghozatal során elmaradt. Holott az ügy érdemére kiható jelentőségű, hogy a kiemelt földbirtokpolitikai szempont jogszerűen kérdésessé teszi-e adott esetben az elővásárlási sorrend, egyébként senki által nem vitatott rangsorát. A felperes valójában feltárt olyan indokot, ami alapján bizonyításra lett volna szükség. Vitatta ugyanis, hogy a törvényben meghatározott megtagadási okok hiányában is lenne a nem támogatásnak jogszerű indoka, és kérdésessé tette, hogy az elővásárlási sorrend ilyen alapon felülírható lenne.
- [52] A Kúria szerint a külön értékelésre már csak azért is szükség lett volna, mert ennek elvégzése elsősorban az alperes hatásköre. Ezen kötelezettség érdemben való teljesítését az I. rendű alperesi érdekelt

- állásfoglalása, aminek rendeltetése alapvetően a földbirtokpolitikai szempontok kifejezésre juttatása, általában nem veheti át.
- [53] Mindezek alapján megállapítható volt, hogy az alperes határozata sérti a Földforgalmi tv. 23. § (5) bekezdését, a 30. § (1) bekezdését, a 23/A. §-t és a 24. § (3) bekezdését. Az elsőfokú bíróság ítélete mindezen jogellenesség megállapításának mellőzése miatt ugyanezen jogszabályi rendelkezésekbe ütközik, ami továbbá a Kp. 88. § c) pontjának és Kp. 89. §-ának sérelmére vezetett.
- [54] A közigazgatási eljárásnak a jelen indoklásban feltárt hibái miatt a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alkalmazásával úgy változtatta meg, hogy a támadott határozatot megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [55] Az új eljárás során az alperesnek magának is feladatkörében bizonyítási eljárást kell lefolytatnia. Az I. rendű érdekelt állásfoglalását ezért nem veheti át anélkül, hogy hatáskörét tételesen, kimerítően, maga közvetlenül ne gyakorolná, és ezzel kapcsolatos eljárási kötelezettségeit ne teljesítené. Vizsgálnia kell ennek során érdemben is, hogy a jegyzékben foglalt jogosultsági sorrend felülírásának az ügyben megvannak-e a jogszabályban kifejezetten meghatározott feltételei.

(Kúria, Kfv.VI.37.469/2023/7.)

123 Egy fennmaradási engedély tárgyában folyó kötelező határozati eljárásban véglegessé vált bontásra elrendelésének nem akadály a építető részéről előterjesztett újabb fennmaradási engedélykérelem. A végrehajtás elrendelése és a végrehajtás foganatosítása egymástól elkülönülő eljárási cselekmények. A Kp. 136. § (4) bekezdése szerint a végrehajtást elrendelő hatóság a kötelezett kérelmére kivételesen felfüggesztheti a végrehajtást, ha a kötelezett a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta [2016. évi CL. törvény (Ákr.) 132. §, 136. §; 2017. évi I. törvény (Kp.) 85. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes mint építető 2019. szeptember 30-án terjesztette elő első fennmaradási engedély iránti kérelmét az építésügyi hatóságnál a perbeli engedély nélkül bővített, raktárt és telephelyet tartalmazó vegyes rendeltetésű épületre. Figyelemmel arra, hogy az engedélykérelem nem tartalmazta a kötelezően előírt településképi véleményt és a közlekedésbiztonsági ügyi érdekek érvényre juttatását célzó útkezelői hozzájárulást, az alperes a felperest végzésben hiányok pótlására hívta fel, majd annak eredménytelen elteltét követően az építésügyi hatósági eljárás és építésfelügyeleti hatósági eljárásról és építésügyi hatósági ellenőrzésről szóló 312/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Elj.r.) 43. § (5) bekezdésére hivatkozással 2020. április 1-jén kelt, GY/ETDR-1/320-14/2020. számú határozatával kötelezte a felperest a szabálytalanul, engedély nélkül épített bővítmény elbontására, a határozat véglegessé válását követő 180 napon belül. A határozat rendelkező része figyelmeztette a felperest, hogy amennyiben bontási kötelezettségének nem tesz eleget, a kötelezés végrehajthatóvá válik, és az alperes ettől a naptól számított 5 napon belül elrendeli a végrehajtást, melyet a NAV foganatosít. A határozattal szemben felperes részéről előterjesztett keresetet a Győri Törvényszék 2.K.700.502/2020/10. számú, 2020. szeptember 21-én kelt ítéletével elutasította.
- [2] Az alperes 2021. július 2-án a bontással érintett ingatlanon helyszíni ellenőrzést tartott, s megállapította, hogy a felperes bontási kötelezettségének nem tett eleget. Ennek ismeretében 2021. július 7-én kelt, GY/ETDR-1/2330-3/2021. számú végzésével a szabálytalan állapot megszüntetése céljából elrendelt bontás meghatározott cselekményének végrehajtását elrendelte.
- [3] A bontás végrehajtását elrendelő végzés indoklása szerint a bontást elrendelő határozat jogerős és végrehajthatóvá vált, ebből következően a felperesnek önkéntes teljesítéssel a bontási munkákat el kellett volna végeznie, melynek azonban nem tett eleget. Utalt az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 132. §-ára, mely szerint, ha a kötelezett a hatóság végleges döntésben foglalt kötelezésének nem tesz eleget, az végrehajtható. Az Ákr. 133. § (1) bekezdése szerint pedig a végrehajtást a döntést hozó hatóság, másodfokú döntés esetén pedig az elsőfokú hatóság rendeli el, hivatalból vagy a jogosult kérelmére. Az indoklás rögzítette, hogy az alperes a végrehajtás elrendelését a végrehajtást foganatosító állami adóhatósággal, azaz a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Győr-Moson-Sopron Megyei Adó- és Vámigazgatóságával közli, mely hatóság az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (a továbbiakban: Vhr.) szabályai szerint jár el.
- [4] A felperes a bontás végrehajtását elrendelő határozat meghozatalát megelőzően, de már a bontást elrendelő határozattal szembeni kereseti kérelmét jogerősen elutasító ítélet meghozatalát követően, 2021. február 3-án ismételt előterjesztette fennmaradási engedélykérelmét, csatolva a településképi véleményt és útkezelői hozzájárulást. Az alperes először 2021. február 26-án kelt, GY/ETDR/1/1344-11/2021. számú határozatával a fennmaradási engedélykérelmet elutasította, majd a felperes részéről a határozattal szemben előterjesztett kereset eredményeként megindult, a Győri Törvényszék előtt 10.K.700.633/2021. szám alatt folyamatban volt közigazgatási per tartama alatt, 2021. július 1-jén kelt döntésekkel egyrészt visszavonta a fennmaradási engedélykérelmet elutasító határozatot, másrészt a fennmaradási engedélyezési eljárást megszüntette. Mindkét döntés indoka az volt, hogy a felperes első fennmaradási engedély iránti kérelme tárgyában indult eljárás eredményeként a bontásról rendelkező határozat jogerős lett, azt a közigazgatási bíróság is jogszerűnek találta, ennek eredményeként a fennmaradási engedélykérelem előterjesztése tárgyában indult eljárás okafogyottá vált.
- [5] A felperes ez utóbbi két döntéssel szemben keresetet terjesztett elő, melynek eredményeként a Győri Törvényszék 10.K.700.638/2021/11. számú,

2021. október 13-án kelt részítéletével a fennmaradási engedélykérelmet elutasító határozatot visszavonó határozatot megsemmisítette, míg a fennmaradási engedélyezési eljárás megszüntetéséről szóló végzést támadó kereset eredményeként a 10.K.700.968/2021/8. számú, 2021. november 25-én ítéletével a döntés megsemmisítéséről döntött. A két törvényszéki ítélettel szemben megindult felülvizsgálati eljárásban a Kúria Kfv.II.37.020/2022/7. számú végzésével mindkét ítéletet hatályon kívül helyezte, és a Győri Törvényszéket új eljárás lefolytatására utasította, megállapítva, hogy a fennmaradási engedély iránti kérelmet elutasító határozatot visszavonó határozat és a megszüntető végzés tartalmát tekintve egyetlen, a fennmaradási engedélykérelmet elutasító határozatot módosító határozatnak minősül, ezért indokolt a megismételt eljárásban a perek egyesítése.
- [6] A megismételt eljárásban a Győri Törvényszék 2023. február 1-jén kelt, 10.K.701.378/2022/4. számú ítéletével a fennmaradási engedélykérelem tárgyában folyó eljárás megszüntetéséről szóló döntést megsemmisítette, az alperest új eljárásra kötelezte azzal az útmutatással, hogy érdemben bírálja el a felperes második alkalommal benyújtott fennmaradási engedélykérelmét. Az alperes 2023. március 2-án kelt, GY/ETDR-1/1072-10/2023. számú határozatával a fennmaradási engedélyt megadta.
- A kereseti kérelem és védírat**
- [7] A felperes kereseti kérelmében az alperes GY/ETDR-1/2330-3/2021. számú, bontás végrehajtását elrendelő végzés megsemmisítését kérte.
- [8] Kereset szerint a végrehajtást elrendelő végzés azért jogsértő, mert annak meghozatalakor a fennmaradási engedély iránti kérelem tárgyában folyó eljárás még folyamatban volt, és a keresetlevél beadásakor sem fejeződött be az eljárás. Hivatkozott arra, hogy az első fennmaradási engedély iránti kérelem elutasítására és ennek eredményeként a bontás elrendelésére és a bontás végrehajtása elrendelésére azt követően került sor, hogy érdemben nem bírálták el a fennmaradási engedélykérelmét, mert az elutasítás oka a hiánypótlás nem teljesítése volt.
- [9] Hivatkozott arra, hogy nem zárja ki semmilyen jogszabály, hogy a felperes ismételt fennmaradási kérelmet terjesszen elő, és ha azt elutasítják, azzal szemben bírósági jogorvoslatra kerülhet sor. Hivatkozása szerint nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely kizárja, hogy a már bontási kötelezettséggel sújtott építményre ne lehetne újabb fennmaradási engedélyt beszerezni.
- [10] Hangsúlyozta, hogy az első fennmaradási engedély iránti kérelmet elutasító határozatot érintő közigazgatási perben sem az alperes, sem a bíróság nem foglalkozott a fennmaradási kérelem szakmai tartalmával, emellett a két benyújtás között az irányadó jogi szabályozás is változott.
- [11] Utalt arra, hogy a szakszerűség követelménye alapján az alperestől elvárható, hogy ismerje korábbi döntései rendelkezéseit, a folyamatban lévő egyéb ügyeit, és amennyiben az újabb fennmaradási engedély iránti kérelem előterjesztésére figyelemmel lett volna, akkor a bontás végrehajtása elrendelésére nem kerülhetett volna sor. Az ügyféllel való együttműködés és jóhiszeműség követelménye szerint az alperestől az lett volna elvárható, hogy amíg a folyamatban lévő per nem kerül lezárásra, addig a végrehajtás elrendeléséről ne döntsön. Érvelése szerint amennyiben a bontás végrehajtására sor kerülne, még mielőtt a felperes által hivatkozott perek elbírálásra kerülnének, úgy az alperes megalapozná a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítéséért való felelősségét, mivel a bontás nemcsak a felperes, hanem az alperes számára is súlyos anyagi érdeksérelmet okozhat.
- [12] Az alperes védíratában a felperes keresetének elutasítását kérte.
- [13] Az alperes hivatkozott arra, hogy a végrehajtást elrendelő végzés tárgyát képező alaphatározat jogszerűsége anyagi jogerős ítélettel elbírálásra került, az alaphatározat mint érdemi döntés jogereje végleges, megváltoztathatatlan, és kötelező. Az Akr. 132. §-ára hivatkozva előadta, hogy az alperes a 2021. július 2-án megtartott helyszíni ellenőrzésen megállapította, hogy az alaphatározatban foglalt anyagi jogerő hatással bíró ítélettel jogszerűnek megítélt hatósági kötelezés önkéntes teljesítése elmaradt, a teljesítési határidő eredménytelenül telt el, ebből következően a végrehajtás elrendelésének törvényi feltételei fennálltak.
- [14] A védírat szerint a felperes által kezdeményezett közigazgatási perek folyamatban léte irreleváns, tekintettel arra, hogy a bontást elrendelő határozat jogszerűségét a Győri Törvényszék korábbi ítélete már megállapította.
- A Győri Törvényszék eljárása és ítélete**
- [15] A közigazgatási bíróság 2021. október 25-én kelt, 10.K.700.972/2021/8. számú végzésével a peres eljárást felfüggesztette a Győri Törvényszék előtt folyamatban lévő, a fennmaradási engedélyezési eljárás megszüntetéséről rendelkező döntéssel szemben felperes részéről kezdeményezett és 10.K.700.638/2021. szám alatt folyamatban lévő peres eljárás jogerős befejeztéig. A végzés indokolásában rögzítette, hogy a felperes által benyújtott fennmaradási engedély iránti kérelmet elutasító határozat kapcsán folyamatban van a közigazgatási per, amelynek eredménye lehet az is, hogy a fennmaradási engedély megadásra kerül, amelynek eredményeként a bontás végrehajtását elrendelő alperesi végzés okafogyottá válik.
- [16] Miután a Kúria fent ismertetett Kfv.II.37.020/2022/7. számú végzése eredményeként a Győri Törvényszék megismételt eljárásában 2023. február 1-jén a 10.K.701.378/2022/4. számú ítéletével az alperes GY/ETDR-1/1344-15/2021. számú végzését megsemmisítette, és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte, az alperes 2023. március 2-án kelt GY/ETDR-1/1072-10/2023. iktatószámú határozatával a fennmaradási s egyben használatbavételi engedélyt a felperes számára megadta, majd a Győri Törvényszék 2023. február 22-én kelt 10.K.700.972/2021/10. számú végzésével elrendelte a felfüggesztett eljárás folytatását.
- [17] Ilyen eljárásjogi előzmények után a Győri Törvényszék a felperes kereseti kérelmét alaposnak találta, és 9. sorszámu, 2023. április 21-én kelt

- ítéletével az alperes bontás végrehajtását elrendelő végzését megsemmisítette.
- [18] Ítélete indokolása szerint miután az alperes fennmaradási engedélyt adott a bontással érintett épületrészre, ezáltal a GY/ETDR-1/320-14/2020. iktatószámú határozata (azaz a 2020. április 1-jén kelt, bontást elrendelő határozat, mellyel szemben előterjesztett keresetet a Győri Törvényszék ismertetett ítélete alaptalannak találta) okafogyottá vált, ezért annak végrehajtása elrendelése sem tekinthető jogszerűnek.
- [19] Az ítélet indokolása utalt arra, hogy az Elj.r. 43–44. §-ai nem tartalmaznak olyan rendelkezést, amely kizárná a fennmaradási engedélykérelem többszöri előterjesztését. Ezt támasztja alá az ítélet szerint a Kúria Kfv.IV.37.003/2018/19., Kfv.IV.37.171/2018/9. és Kfv.II.37.020/2022/7. számú határozatai is.
- [20] Az ítélet utalt az Ákr. 2. § (2) bekezdés a) pontjára, mely szerint a hatóságnak hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és jóhiszeműség követelményeinek megfelelően kell eljárnia, a szakszerűség követelménye pedig az adott ügyben azt jelenti, hogy az alperesnek tudnia kellett volna, hogy a fennmaradási engedély iránti kérelem ismételt benyújtható, s míg azzal kapcsolatban nincs jogerős bírósági döntés, addig az első fennmaradási engedély iránti kérelmet elutasító határozat és bontást elrendelő határozat végrehajtásának nem lehet helye, még akkor sem, ha a végrehajtás elrendelésének formális, Ákr.-ben meghatározott feltételei egyébként fennállnak.
- [21] Az indokolás szerint az ügyféllel való együttműködés és jóhiszeműség követelményének sem felelt meg az az alperesi magatartás, hogy az ismételt előterjesztett fennmaradási engedély iránti kérelem kapcsán indult közigazgatási per folyamatban léte alatt rendelte el a bontás végrehajtását, ugyanis annak végrehajtása esetén bármilyen eredmény született is volna a később indult közigazgatási perben, a felperes számára a végrehajtott bontást követően már irreleváns lett volna.
- [22] Az ítélet indokolása utalt a saját, eljárást felfüggesztő végzése indokolására, amelyben már hivatkozás volt arra, hogy a folyamatban lévő per eredményeként okafogyottá válhat a korábbi bontásra kötelező határozat.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [23] A jogerős ítélettel szemben az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben az ítélet hatályon kívül helyezését és a közigazgatási bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [24] Az ítélet iratellenességét állította, mert egyrészt a bontás végrehajtását elrendelő határozat – állítása szerint – a GY/ETDR-1/2330-9/2021. számú végzéssel módosításra került, másrészt az ítélet tévesen rendelkezett arról, hogy a felülvizsgálni kért alperesi végzés a fennmaradási engedély iránti kérelmet elutasító határozat végrehajtásának elrendeléséről rendelkezett, hanem helyesen az érintett ingatlan bontásáról rendelkező alperesi határozatban foglalt hatósági kötelezés végrehajtásáról döntött.
- [25] Az ítéletet azért is jogszabálysértőnek állította, mert a fennmaradási engedély iránti kérelmet elutasító rendelkezéshez nem fűződik végrehajthatóság, azzal összefüggésben az Ákr. 132. §-a nem értelmezhető.
- [26] Sérelmezte, hogy az az ítélet megállapította a szakszerűség, együttműködés és jóhiszeműség követelmény megsértését. Hivatkozott arra, hogy a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (2) bekezdése szerint a bíróság a közigazgatási tevékenység jogszerűségét a megvalósítás időpontjában fennálló tények alapján vizsgálja, a Kp. 120. § (5) bekezdése szerint pedig a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [27] Hangsúlyozta, hogy a végrehajtás elrendelése és a végrehajtás foganatosítása elkülönülő szakaszai a végrehajtásnak.
- [28] Hivatalos irat csatolása nélkül hivatkozott arra, hogy az alperes a jelen felülvizsgálati kérelemmel támadott jogerős ítélet meghozatalát megelőzően néhány nappal a végrehajtási eljárás megszüntetéséről rendelkezett GY/ETDR-1/2018-1/2023. számú, 2023. április 6-án meghozott végzésben, amely döntését a felülvizsgálati kérelem szerint az alperes közölte a felperessel, arról tehát a felperesnek tudomása volt.
- [29] Az alperes érvelése szerint a végrehajtást elrendelő végzés elleni jogorvoslat során a végrehajtható okirat kiállítására feltételeinek fennálltára, illetve fenn nem álltára irányulhat csak a bíróság általi jogszerűségi felülvizsgálat, de a végrehajtás elrendelésének alapját képező érdemi döntés nem vizsgálható felül. Az alperes szerint a Győri Törvényszék az alperesi hatóságtól hatáskör elvonásával ítélkezve hozta meg ítéletét, mellyel az alperesi végrehajtás elrendeléséről szóló végzés megsemmisítésével célozta lezárni a végrehajtást.
- [30] A felülvizsgálati kérelem utalva az Ákr. 132. § törvényi rendelkezésére kiemelte, hogy az alperes a végrehajtás elrendeléséről szóló végzés meghozatalakor kizárólag a végrehajthatóság feltételeinek fennálltát vizsgálhatta, azaz azt, hogy a kötelezett eleget tett-e a végrehajtandó végleges – jelen esetben anyagi jogerő hatással is rendelkező – döntésben foglalt kötelezettségének. Ettől elválik a végrehajtás foganatosítása, amely maga a kötelezettség teljesítése, a döntés tényleges kikényszerítése. Az alperes szerint közömbös az anyagi jogerő hatással rendelkező bontás, mint meghatározott cselekmény végrehajtásának elrendelése szempontjából az, hogy az ismételt benyújtott fennmaradási engedély iránti kérelmet elutasító alperesi határozat ellen közigazgatási per van folyamatban.
- [34] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályban való fenntartását indítványozta.
- [35] A felperes sommás álláspontja szerint a Győri Törvényszék felülvizsgálati kérelemmel támadott ítéletével szemben nem állapítható meg egyetlen olyan, a Kp.-ban meghatározott követelmény sem, amelyre tekintettel annak felülvizsgálata lenne indokolt, a Győri Törvényszék az eljárást a Kp.-nek mindenben megfelelő módon folytatta le, annak során az eljáró bíróság által jogszabálysértés nem

került megvalósításra, és az ítélet a Kúria közzétett határozatától sem tért el jogkérdésben.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [36] A Kúria az alperes felülvizsgálati kérelmét a Kp. 118. § (1) bekezdése alkalmazásával befogadta, majd a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése szerint, a felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem keretei között a felülvizgálni kért ítéletet megvizsgálta, és megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem alapos az alábbiak miatt.
- [37] A közigazgatási perben vizsgált közigazgatási cselekmény, az alperes bontás végrehajtásának elrendelése tárgyában hozott végzés jogszerűsége vizsgálata során a megválaszolandó jogkérdés az volt, hogy amennyiben egy bontásra kötelező határozat (2020. április 1-jén kelt GY/ETDR-1/320-14/2020. számú) végleges és a bíróság által is elvégzett felülvizsgálat eredményeként anyagi jogerőssé vált, és a határozatban foglaltaknak (azaz a bontásnak) a határozatban foglalt határidőig a felperes nem tett eleget, mely tényt helyszíni szemlérlől készült jegyzőkönyv valószínűsített és a felperes sem vitatott – jogszerűtlenné teheti-e egy, a felperes részéről ismételt előterjesztett fennmaradási engedélykérelem benyújtása és az annak jogszerűsége tárgyában folyó bírósági eljárás.
- [38] A Kúria elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a 2021. július 7-én kelt GY/ETDR-1/2330-3/2021. számú bontás mint meghatározott cselekmény végrehajtását elrendelő végzés meghozatala időpontjában a végrehajtás elrendelése feltételei fennállnak-e. Ennek során vizsgálta, hogy az Ákr. 132. §-ában szabályozott végrehajtható döntésnek tekinthető-e a bontásra kötelező határozat, és arra a következtetésre jutott, hogy igen, figyelemmel arra, hogy az alperes 2020. április 1-jén kelt GY/ETDR-1/320-14/2020. számú, a felperest a szabálytalanul létesített épületrész elbontására kötelező végleges határozatot a Győri Törvényszék 2020. szeptember 21-én kelt 2.K.700.502/2020/10. számú további jogorvoslással nem támadott ítélete is jogszerűnek találta, akkor, amikor a bontásra kötelező határozattal szemben felperes részéről előterjesztett keresetet elutasította. Az is tényszerűen megállapítható, hogy a felperes az épületrész elbontása kötelezettségét nem teljesítette, mely tényt egyrészt a felperes sem vitatott, másrészt az alperes részéről 2021. július 2-án történt helyszíni ellenőrzés során felvett jegyzőkönyv is igazol.
- [39] A Kúria ezek után azt vizsgálta, hogy befolyással lehet-e a végrehajtás elrendelése jogszerűségére az a körülmény, hogy a felperes még a végrehajtás elrendelését megelőzően ismételt előterjesztette – korábbi hiányok pótlása mellett – fennmaradási engedély iránti kérelmét a bontással érintett épületrészre.
- [40] Abban a Kúria gyakorlata egységes, hogy a fennmaradási engedély iránti kérelem többször is előterjeszthető ugyanarra az épületre vagy épületrészre. (Kúria Kfv.II.37.020/2022/7. sz. végzés [66] bekezdés, Kfv.37.171/2018/9., Kfv.37.003/2018/19. határozatok).
- [41] A Kúria a fennmaradási engedély iránti kérelem többszöri előterjeszthetősége lehetősége mellett is azonban arra a következtetésre jutott, hogy a határozatok véglegességéhez és az anyagi jogerőhöz kapcsolódó közérdek indokolja, hogy egy újabb fennmaradási engedély iránti kérelem, és annak eredményeként megindult hatósági eljárás nem akadályozhatja meg az Ákr. 132. §-a, a hatóság végleges döntéséhez kapcsolódó végrehajtás elrendelhetőségét.
- [42] Az a végrehajtás elrendelhetőségétől elkülöníthető kérdés, hogy helye lehet-e a végrehajtás foganatosításának egy, a perbelihez hasonló, fent vázolt eljárásjogi helyzetben. A Kúria azonban hangsúlyozza, ahogy arra a felülvizsgálati kérelem is helyesen hivatkozott, hogy az Ákr. rendszerében is elkülönül a végrehajtás elrendelése a végrehajtás foganatosításától. Az Ákr. annak 136. §-a a végrehajtás felfüggesztésének általános szabályaival foglalkozik, s annak 136. § (4) bekezdése tartalmazza, hogy a kötelezett kérelmére a végrehajtást elrendelő hatóság felfüggesztheti a végrehajtást, ha a kötelezett a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta, s a kötelezettet a végrehajtási eljárás során korábban nem sújtották eljárási bírsággal.
- [43] Jelen közigazgatási perben előterjesztett felperesi kereseti kérelem azonban a végrehajtás felfüggesztése elmaradását nem sérelmezte, pusztán annyit állított, hogy a bontás végrehajtását elrendelő végzés jogszerűtlen a részéről előterjesztett újabb fennmaradási engedélyre tekintettel, amely érv azonban önmagában nem helytálló.
- [44] A Győri Törvényszék akkor, amikor az alperes bontás végrehajtását elrendelő határozata megsemmisítéséről döntött ítéletében, nem vette figyelembe a Kp. 85. § (2) bekezdését, mely szerint a bíróság a közigazgatási tevékenység jogszerűségét – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – a megvalósításának időpontjában fennálló tények alapján vizsgálja.
- [45] Elmulasztotta értékelni, hogy a végrehajtást elrendelő hatóság a végrehajtás elrendeléséről szóló végzés meghozatalakor csak a végrehajthatóság feltételeinek beálltát vizsgálhatja, azt, hogy van-e végleges végrehajtható határozat, s hogy a kötelezett eleget tett-e a végrehajtandó döntésben foglalt kötelezettségének.
- [46] A fentiek alapján a Kúria megállapította, hogy a Győri Törvényszék ítélete jogszabálysértő, ezért a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazásával az ítéletet hatályon kívül helyezte és a Győri Törvényszéket új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [47] A Kúria a felülvizsgálati kérelem azon hivatkozásával, hogy az ítélet meghozatala előtt az alperes megszüntette a végrehajtást, érdemben nem foglalkozhatott a Kp.120. § (5) bekezdése miatt. Az alperes ugyanis először a felülvizsgálati eljárásban a felülvizsgálati kérelem 3.1. pontjában és okirat csatolása nélkül hivatkozott arra a körülményre, hogy 2023. április 6-án – azaz még a felülvizgálni kért ítélet meghozatalát megelőzően – a végrehajtási eljárás megszüntetéséről döntött. A Kúria szerint a felülvizsgálati kérelem a felperes e végzés csatolásával összefüggő együttműködési kötelezettsége elmulasztására alaptalanul hivatkozik, a Kúria kifejezetten az alperes jóhiszemű pervitel követelménye Kp. 3. § (1) bekezdése megsértéseként értékeli azt a körülményt,

hogy az alperes a saját határozatát a folyamatban lévő közigazgatási perben nem csatolta.

- [49] A megismételt eljárásban a Győri Törvényszéknek arra figyelemmel kell elvégeznie a bontás végrehajtása elrendeléséről szóló végzés jogszerűsége vizsgálatát, hogy annak jogszerűségét a felperes részéről előterjesztett újabb fennmaradási engedélykérelem, és annak eredményeként megindult hatósági eljárás nem befolyásolja.
- [50] A megismételt eljárásban értékelnie azt a körülményt is, hogy van-e jelentősége annak, hogy az ítélethozatalt megelőzően az alperes mint végrehajtást elrendelő hatóság a végrehajtási eljárást megszüntette. Ez utóbbi esetben azonban figyelemmel kell lennie arra is, hogy a végrehajtás megszüntetéséről szóló döntés nem azonos a végrehajtás elrendeléséről szóló végzés visszavonásával.

(Kúria Kfv.II.37.362/2023/8.)

124 **Ha a bíróság pergátló akadályt nem észlel, és ezért nem hoz külön perorvoslattal támadható, a keresetlevelet visszautasító végzést, az ügy érdemében hozott határozatában kell számot adnia arról, hogy miért nem volt alapos az alperes elsődleges védekezése [2017. évi I. törvény (Kp.) 2. § (4) bek., 42. § (2), (4) bek., 48. § (1), (2) bek.; 2016. évi CXXX. törvény 346. § (Pp.) (4), (5) bek.]**

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2022. január 25-én közterület-használati hozzájárulás kiadása iránti kérelmet terjesztett elő.
- [2] Budapest Főváros Közgyűlése Tulajdonosi Bizottsága (a továbbiakban: elsőfokú hatóság) 2022. augusztus 30-án kelt FPH058/702-9/2022. iktatószámú határozatával a kérelemben jelölt közterület használatához nem járult hozzá.
- [3] A felperes fellebbezésére eljáró alperes 2022. november 30-án kelt FPH058/702-11/2022. számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta.

A kereseti kérelem és a védirat

- [5] A felperes a 2022. december 1-jén átvett határozattal szemben – jogi képviselője útján – 2022. december 21-én keresetlevelet terjesztett elő a kormányhivatalokkal való elektronikus kapcsolattartásra szolgáló IKR-rendszeren keresztül, KÖI-KH űrlapon, amely a fővárosi és megyei kormányhivatalhoz történő keresetlevél betervezéséhez alkalmazandó. Az űrlapon és a keresetlevelében a felperes az alperest helytállóan jelölte meg. A keresetlevele címzettje az elsőfokú bíróság volt. Budapest Főváros Kormányhivatala 2022. december 22-én a keresetlevelet az alperes részére továbbította.
- [6] A felperes keresetében elsődlegesen az alperes határozatának az elsőfokú határozatra is kiterjedő megváltoztatását, a közterület-használati engedély megadását kérte. Másodlagosan az első- és a másodfokú határozatok megsemmisítése mellett az elsőfokú hatóság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezését indítványozta.
- [7] Az alperes védiratában elsődlegesen a keresetlevél nem megfelelő helyen, elektronikusan, de nem a

megfelelő formában való előterjesztése, illetve annak elkésztése miatti visszautasítását, míg az ügy érdemében a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú peres eljárás és a jogerős ítélet

- [8] A per során 2023. március 2-án tartott tárgyaláson az elsőfokú bíróság jegyzőkönyvben rögzítette, hogy a keresetlevél visszautasításának indoka nem áll fenn, figyelemmel arra, hogy a keresetlevél 2022. december 22-én megérkezett az alpereshez.
- [9] Ezt követően az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével az alperes határozatát az elsőfokú határozatra kiterjedően megsemmisítette és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Az alperesnek a védiratában hivatkozott, a keresetlevél visszautasítására vonatkozó érvei körében az ítélet indokolást nem tartalmaz.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [11] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Kifejtette, a törvényszék ítélete a jogorvoslati kioktatás releváns rendelkezéseinek mellőzésével sérti a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 2. § (4) bekezdését és a 4. § (6) bekezdését, továbbá a Kúria jogegységesítő iránymutatása (Jpe.I.60.003/2022/9.) nem juthatott érvényre. Az alperes eljárási jogainak sérelmével járt az, hogy a Törvényszék a Kúria iránymutatásával szemben mellőzte az elkészített felperesi kereset Kp. 48. § (1) bekezdés l) pontja szerint történő visszautasítását.
- [12] Az ügy érdemére vonatkozóan előadta, az eljáró bíróság téves jogértelmezéssel foglalt állást arról, hogy mit kell eljárási és mit anyagi jogi jogviszonynak tekinteni, ezért a jogerős ítélet sérti a Jat. 15. § (1) bekezdés a) pontját, ennek folytán a Kp. 89. §-át, a 88. § (1) bekezdés a) pontját.
- [13] Felülvizsgálati ellenkérelmében a felperes a jogerős ítélet hatályában fenntartására tett indítványt.

A Kúria döntése és jogai indokai

- [15] Az alperes felülvizsgálati kérelme – az alábbiak okán – alapos.
- [16] A felülvizsgálati eljárás kereteit a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem jelöli ki. A Kp. 120. § (5) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [17] Az alperes felülvizsgálati kérelmében felhívott elsődleges érve szerint a keresetlevél a nem megfelelő helyen történő előterjesztés okán elkészített, ezért a Kp. 48. § (1) bekezdés l) pontja szerinti visszautasításának lett volna helye.
- [18] A Kúria mindenekelőtt rámutat, ugyanazon peres felek között indult más ügyekben a Kúria Kfv.VII.37.537/2023/5., Kfv.VII.37.497/2023/6. és Kfv.V.37.495/2023/6. számon a visszautasítás mint pergátló akadály körében kifejtette jogi érveit. Az ezen döntésekben foglaltaktól a Kúria jelen tanácsa eltérni nem kíván. Ugyanakkor jelen ügy

- tényállásának eltéréseire is tekintettel az alábbiakat hangsúlyozza:
- [19] Az alperes elsődleges védekezése védiratában a keresetlevél elkésettség miatti visszautasítására irányult.
- [20] A rendelkezésre álló iratokból az állapítható meg, hogy az alperes határozatának jogorvoslati tájékoztatása azt egyértelműen tartalmazta, hogy a keresetlevelet az elsőfokú hatósághoz kell elektronikusan benyújtani. A felperes a 2022. december 1-jén átvett határozattal szemben – jogi képviselője útján – 2022. december 21-én keresetlevelet terjesztett elő a kormányhivatalokkal való elektronikus kapcsolattartásra szolgáló IKR-rendszeren keresztül, K01-KH úrlapon. Budapest Főváros Kormányhivatala 2022. december 22-én a keresetlevelet az alperes részére továbbította. Arra vonatkozóan nincs adat, hogy a keresetlevél mikor érkezett meg az elsőfokú hatósághoz.
- [21] A jogerős ítélet a keresetlevél visszautasítása mint pergátló akadály körében indokolást egyáltalán nem tartalmaz, mindösszesen a 2023. március 2-án tartott tárgyalási jegyzőkönyvben került rögzítésre, hogy a keresetlevél 2022. december 22-én megérkezett az alpereshez. Ezt követően a bíróság az ügy érdemében hozott döntést.
- [22] A Kp. 42. § (1) és (4) bekezdései szerint a védirat az alperesnek a keresetlevélben foglaltakra tett nyilatkozata, amely vagy a keresetlevél visszautasítására irányul, vagy érdemi védekezést tartalmaz; ha keresetlevél nem felel meg a 37. §-ban meghatározott követelményeknek, vagy a keresetlevél visszautasításának van helye, az alperes a védiratban csak erre köteles kitérni. Következésképpen, ha a bíróság pergátló akadályt nem észlel, és ezért nem hoz külön perorvoslattal támadható, a keresetlevelet visszautasító végzést, az ügy érdemében hozott határozatában (ítéletében) kell számot adnia arról, hogy miért nem volt alapoz az alperes elsődleges védekezése.
- [23] A Kúria – többek között – Kfv.VI.37.806/2022/4. számú döntésében elvi élel leszögezte, hogy abból, hogy a bíróságnak a kereseti kérelemről kell döntenie, nem következik, hogy az alperest ne illett meg az indokolt döntéshez való jog a perakadályra való hivatkozása körében. Az alperes a per során nem kap a perakadály fennállásának hiányát megállapító önálló jogorvoslattal támadható végzést, így a bíróság álláspontját csak az ügy érdemében hozott határozatból ismerheti meg, és azt csak az ügy érdemében hozott határozattal szembeni jogorvoslatban kifogásolhatja.
- [24] A keresetlevél elkésettsége körében a jogerős ítélet sem a megállapított tényállást, sem a rendelkezésre álló bizonyítékok értékelésén alapuló jogi indokolást nem tartalmaz. A felülvizsgálati eljárásban pedig bizonyítás felvételének nincs helye.
- [25] Az alaki védekezés körében előadottak vizsgálatának mellőzése az alperes által a felülvizsgálati kérelmében felhívott Kp. 2. § (4) bekezdését, azon keresztül pedig a Kp. 84. § (2) bekezdése folytán irányadó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (4) és (5) bekezdései szerinti indokolási kötelezettség megsértését eredményezte, amely a felülvizsgálati eljárásban nem volt pótolható.
- [26] Minderre tekintettel a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Figyelemmel arra, hogy először az esetleges pergátló akadály(ok) fennálltát kell vizsgálni, a Kúria az ügy érdemében nem foglalhatott állást.
- [27] A megismételt eljárás során az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kell a pergátló akadályok fennálltát, illetve hiányát, így mindenképp azt, hogy a keresetlevél mikor érkezett az elsőfokú közigazgatási cselekményt megvalósító szervhez. Az elsőfokú bíróságnak – amennyiben erre a következtetésre jut – az ítéletében részletes indokolást kell adnia a pergátló akadályok fennállásának hiányáról, ezt követően foglalhat állást az ügy érdeméről.

(Kúria Kfv.III.37.608/2023/6.)

125^I. A közforgalom számára megnyitott magánút mindaddig a közúthálózat része, amíg megfelel a jogszabályi előírásoknak és a biztonságos közúti közlekedés követelményeinek. A közforgalom számára nyitva álló magánutak lezárását csak közlekedésbiztonsági célokat szolgáló nyomós közérdek vagy a tulajdonos méltányolható magánérdeke indokolhatja, amit a kérelmezőnek kell megjelölnie.

II. Ha a magánút lezárását a tulajdonos közlekedésbiztonsági okokból kéri, annak érdemi vizsgálata nélkül a kérelem nem utasítható el, függetlenül attól, hogy a magánút létesítésére engedéllyel vagy a nélkül került sor és a hatóság milyen egyéb intézkedés megtételére lenne még jogosult [1988. évi I. törvény (Kkt.) 29. § (9) bek., 32. § (1) bek., 47. § 8. pont; 30/1988. (III. 21.) MT rendelet (MT rendelet) 20. § (3) bek.].

A felülvizsgálati kérelem alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes kizárólagos tulajdonában állnak a .../8 és .../4 helyrajzi számú „kivett út” megnevezésű ingatlanok (a továbbiakban: magánutak), melyek létesítése során a magánutak közforgalom előli elzárásának ténye nem került bejegyzésre az ingatlan-nyilvántartásba.
- [2] A magánutak derékszögben csatlakoznak egymáshoz, azok mentén összesen hét ingatlan található, mely ingatlanok közül négy – egymással szomszédos – ingatlan felperes és családtagjai tulajdonát képezik.
- [5] A felperes 2021. július 21-én kérelmet nyújtott be az alpereshez, melyben a tárgyi magánutak lezárásának engedélyezését kérte a közforgalom elől elzárt magánúttá történő nyilvánításuk érdekében arra hivatkozással, hogy azok keskenyek, meredekek és nehezen járhatóak, továbbá azokat alapvetően ő és rokonai (akik a szomszédos ingatlanok tulajdonosai) használják.
- [6] A hiánypótlás elrendelését követően felperes kérte az eljárás szünetelését a közműkezelői nyilatkozatok beszerzése érdekében. Az alperes az eljárás szünetelését állapította meg.
- [7] A felperes 2022. március 17-én kelt kérelmére alperes az eljárást folytatta, majd a 2022. március

18-án meghozott KE/044/00183-2/2022. számú határozatával a felperes kérelmét elutasította, egyúttal kötelezte a közforgalom elől el nem zárt státuszú magánutak tulajdonosaként, hogy az általa engedély nélkül lezárt magánutakat haladéktalanul nyissa meg és a nyitott állapotot folyamatosan biztosítsa. Az alperes megállapította, hogy a magánutak fenntartásáról, üzemeltetéséről és a biztonságos közlekedésre alkalmas állapotban tartásáról a továbbiakban a mindenkori ingatlan tulajdonos köteles gondoskodni. Határozatának indokolása szerint az eljárás szünetelését követően sem nyújtotta be a felperes a /8 helyrajzi számú kivett útra vonatkozó közműkezelői nyilatkozatot, valamint nem szerepel az ingatlan-nyilvántartásban a magánutak elzárásának bejegyzése, így az utak a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 32. § (2) bekezdésére figyelemmel a közforgalom elől el nem zárt útnak minősülnek. A két magánút mellett elhelyezkedő ingatlanok között van olyan, amely másik útról megközelíthető, de vannak olyanok is, amelyek csak tányri magánutakon keresztül érhetőek el.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [8] A felperes keresetében elsődlegesen az alperes KE/044/00183-2/2022. számú határozatának megváltoztatását, másodlagosan pedig a határozat hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.
- [9] Keresetlevelében előadta, hogy a magánutakat saját költségén alakította ki, a szomszédos telkek tulajdonosainak nagy része a családtagjai, akik hozzájárultak az utak közforgalom előli elzárásához. A hozzájárulást megtagadó szomszédok közútról is meg tudják közelíteni az ingatlanait, azoknak, akiknek kellett, szolgalmi jogot biztosított, ezt az alperesi határozat is megállapította. A döntés így anélkül korlátozta a tulajdonjogát, hogy az indokolásból egyértelműen kitűnne a beavatkozás mögötti közérdek, a közforgalom elől el nem zárt magánúttá minősítés magyarázata.
- [10] Az alperes védíratában a kereset elutasítását kérte. A Kkt. 29. § (9) bekezdésére hivatkozva kiemelte, hogy az út mindenkori tulajdonosának kötelessége az út jogi helyzetének a hatályos jogszabályoknak megfelelő rendezése. A felperes ennek a kötelességének tulajdonszerzését követően nem tett eleget, annak következményeit viselni köteles, hiszen a bejegyzés hiányában a magánút közforgalom elől el nem zártnak minősül. A határozatát azoknak a tulajdonosoknak nyilatkozataira figyelemmel hozta meg, akik az utak közforgalom előli elzárásához nem járultak hozzá, mert ingatlanuk csak a perbeli magánutakon keresztül közelíthetőek meg, a megközelíthetőség lehetősége pedig nem szüntethető meg.

Az elsőfokú felülvizsgálni kért jogerős határozat

- [13] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperes KE/044/00183-2/2022. számú határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [14] A jogerős ítélet szerint a bíróság azt vizsgálta, hogy egy magánút közforgalom előli megnyitása, illetve

lezárása kapcsán milyen szempontokat kell figyelembe vennie az alperesnek, erre az esetre milyen jogszabályi rendelkezések vonatkoznak.

- [15] Az elsőfokú bíróság a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény végrehajtásáról szóló 30/1988. (IV. 21.) MT rendelet (a továbbiakban: MT rendelet) 20. § (2) bekezdését hívta fel, mely szerint magánutat közforgalom számára megnyitni csak akkor lehet, ha az út a jogszabályi előírásoknak és a biztonságos közúti közlekedés követelményeinek megfelel. E rendelkezésből az *argumentum a contrario* elve alapján arra következtetett a bíróság, hogy utat közforgalom elől elzárni akkor lehet, ha az út sem a jogszabályi előírásoknak, sem a biztonságos közúti közlekedés követelményeinek nem felel meg. Megállapította, hogy az alperes az eljárása során ezt a körülményt egyáltalán nem értékelte a kérelem elbírálása során. Az alperes kizárólag a szomszédos ingatlanok tulajdonosainak tiltakozását vette figyelembe, illetve sommásan megállapította, hogy vannak olyan ingatlanok, amelyek csak a perbeli magánútról érhetőek el.
- [16] A bíróság kiemelte, a jogszabályi rendelkezés ugyan kifejezetten nem vonatkozik erre a mérlegelési szempontra, de mégis kiemelten fontos, hogy egy magánút közforgalom előli elzárása esetében a környező ingatlanok megközelíthetősége közútról vagy közforgalom elől el nem zárt magánútról biztosított legyen. Ezt a körülményt helytállóan vonta be a mérlegelési körébe az alperes, azonban nem kizárólag ezek alapján kellett volna meghozni a döntést. A környező ingatlanok tulajdonosainak jog- és érdekséreleme csak a mérlegelési szemponttal összhangban értelmezhető. Az alperes azonban nem határozta meg, hogy pontosan mely ingatlanok érhetőek el kizárólag a perbeli magánutakról. Ezen hiányosság miatt önmagában helye lehetett volna az alperesi határozat megsemmisítésének.
- [17] Az elsőfokú bíróság a keresetlevelével alapján érdemben vizsgálta a szomszédos ingatlanok megközelíthetősége és a perbeli magánutak szakmai követelményeknek megfelelése kérdését is, amit a perben szakértői kérdéseknek minősített. A felperes által benyújtott szakvéleményeket a bizonyítékok köréből kirekesztette, majd felperes indítványára igazságügyi szakértőt rendelt ki. A beszerzett szakvéleményt az ítélezés alapjául elfogadta.
- [18] A bíróság a szakvéleményben foglaltak alapján megállapította, hogy az MT rendelet 20. § (2) bekezdése alapján a biztonságos közlekedés feltételei a perbeli magánutakon nem állnak fenn. Márpedig az MT rendelet 20. § (2) bekezdéséből egyértelműen az következik, hogy a magánutat közforgalom számára megnyitni csak akkor lehet, ha az a biztonságos közúti közlekedés követelményének megfelel. Hivatkozott e körben a bíróság az alperes által csatolt döntés-előkészítő iratra, mely „akként kezdődik, hogy alapvető álláspontjuk az, hogy ez a magánút tényleg nem alkalmas a közforgalomra, inkább le kellene zárni. Az utat kiszélesíteni nem lehet a telekhatárok miatt és a meredekségét sem lehet csökkenteni.” Az alperes mégsem vizsgálta a határozata meghozatala során a biztonságos közúti közlekedés követelményének való megfelelést vagy meg nem felelést.

- [19] Az alperesi érdekeltek ingatlanainak megközelíthetőségét illetően a bíróság továbbá tényként állapította meg, hogy az I. rendű alperesi érdekeltek ingatlana a tárgyalási nyilatkozata szerint is közútról megközelíthető. Két további ingatlan „elméleti megközelíthetősége” pedig a szakértői vélemény alapján adott.
- [20] Az alperesnek össze kellett volna mérnie, hogy a felperesi kérelem elutasítása esetén a felperesi oldalon milyen költségek merülnek fel, illetve az alperesi érdekeltek oldalán milyen költségek merülnek fel akkor, amennyiben az alperes a felperesi kérelemnek helyt ad. A bíróság álláspontja szerint egy dolgot azonban nem lehet mérlegelni a kérelem eldöntésénél, mégpedig azt, hogy van-e felperesi túlhasználat a szomszédos ingatlanok terhére, mert az egy polgári jogi kérdésben való döntést jelentene.
- [21] Az ítélet indokolása szerint annak a kérdésnek a megítélése, hogy a perbeli magánutak természetbeni elhelyezkedése megfelel-e a térképi állapotnak, illetve, hogy az alperesi érdekeltek tulajdonai terhére történt-e a létesítésük nem a perbeli eljárás, hanem polgári jogvita tárgyát képezhetik.
- [22] A fentiek alapján a bíróság az új eljárásra vonatkozóan előírta, hogy „az alperesnek az MT rendelet és a perbeli szakvélemény alapján vizsgálnia kell azt, hogy amennyiben a felperesi kérelem elutasításra kerül, úgy a közforgalom számára megnyitott magánút megfelel-e a jogszabályi előírásoknak és a biztonságos közúti közlekedés követelményeinek. Az alperesnek a szakértői véleménnyel összhangban kell állást foglalnia abban a kérdésben is, hogy az alperesi érdekeltek érintett ingatlanainak alternatív megközelítése - a szolgalmi jogokra is figyelemmel - biztosított-e az esetleges közforgalom előli lezárást követően. Az alperesnek összességében mérlegelnie kell azt is, hogy a kérelem elutasítása esetén a felperesi oldalon jelentkező költségek az út fenntartásával és biztonságos közlekedésre alkalmas állapotban tartásával összhangban állnak-e a kérelemnek való esetleges helyt adás esetén az alperesi érdekeltek oldalán felmerülő esetleges költségekkel. Az alperes a szomszédos ingatlanok tulajdonosainak nyilatkozatát beszerezheti, azonban kizárólag olyan jog- és érdeksérelmet mérlegelhet ennek kapcsán, amely az alternatív megközelítéssel vagy annak hiányával kapcsolatos.”
- [23] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítását kérte.
- [24] Azzal érvelt, hogy a perbeli magánutakat jogi rendezés nélkül 2002-ben létesítették telekalakítási eljárással, de a közlekedési hatóság engedélye nélkül. A telekalakítással csak az utak területének kialakítása történt meg, nem a közlekedési célú műszaki létesítmény jóváhagyása. A szabálytalanul létesített közlekedési építmény fennmaradásáról az utak építésének, forgalomba helyezésének és megszüntetésének engedélyezéséről szóló 93/2012. (V. 10.) Korm. rendelet 26. §-a alapján a tényleges használatbavételtől számított tíz éven belül lehet intézkedni, mely törvényes határidő eltelt.
- [25] Az alperes továbbá arra hivatkozott, hogy a közforgalom előli elzárás esetkörüre az MT rendelet 20. §-ában nincs részletes feltételrendszer kidolgozva, ezért a kérelem benyújtásának időpontjában fennálló jogi állapot rögzítése mellett sem korlátozhatta a határozatában az alperesi érdekeltek érdekeit. Az elsőfokú bíróság sem állapított meg a szabad bizonyítás elvére vonatkozó eljárás jogszabálysértést, mindössze olyan szempontrendszer alkalmazását írta elő, ami az ítéletben hivatkozott kötőerővel nem bíró Debreceni Törvényszék K.702.510/2021/21. számú ítéletében szerepel.
- [26] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által az *argumentum a contrario* elve alapján levezetett követelményrendszer nem alkalmazható jelen eljárásban, mert a perbeli utak nem rendelkeznek közlekedési hatósági engedéllyel, fennmaradásuk iránt a közlekedési hatóság az időmúlás miatt nem intézkedhetett, továbbá és a felperes műszaki dokumentációt nem bocsátott rendelkezésre.
- [27] Az ítélet szerinti jogértelmezés során a bíróság eltért a Kúria Debreceni Törvényszék K.702.510/2021/21. számú ítéletében is hivatkozott Kfv.IV.35.480/2014/8. számú közzétett határozatában foglalt azon megállapítástól, hogy az jogszabályok céljával összhangban történő jogértelmezés alaptörvényi szabálya nem hatalmazza fel a bíróságokat arra, hogy közigazgatási perben úgy helyezzenek hatályon kívül közigazgatási határozatot, hogy konkrét eljárási vagy anyagi jogi jogszabálysértést nem állapítanak meg.
- [28] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Álláspontja szerint a bíróság nem sértett jogszabályt pusztán azért, mert kúriai állásfoglalás nélkül értelmezett egy jogszabályt. Az ítélet konkrétan tartalmazza, hogy az alperes mérlegelési jogkörében mely jogszabályhely [az MT rendelet 20. § (2) bekezdése] által előírt feltételeket nem vizsgálta meg és milyen eljárási cselekményeket mulasztotta el. A megismételt eljárásban a bíróság lehetőséget teremtett az alperesnek az elmulasztott cselekmények pótlására. Ellenben az alperes csak a befogadás körében adta elő, hogy miért jogszabálysértő a bíróság döntése, de érdemben nem jelölte meg, hogy az indokolás mely része melyik jogszabályt sérti.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [29] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [30] A Kúria a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése szerint a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, és a 120. § (5) bekezdésének megfelelően a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján vizsgálta felül.
- [31] Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásához szükséges releváns tényeket, körülményeket teljeskörűen feltárta, az ítélet indokolásában a keresetlevélben felhozott valamennyi jogi érvelés vizsgálatát elvégezte és érdemben helytálló következtetést vont le arra

- nézve, hogy az alperes határozata megalapozatlan és jogszabálysértő. A felülvizsgálati kérelemben foglaltak vonatkozásában a Kúria az alábbiakra mutat rá.
- [32] A felülvizsgálati bíróság először a felülvizsgálati kérelemnek az MT rendelet 20. § (2) bekezdésének jelen ügyben való alkalmazhatóságának kérdését vizsgálta meg. Az alperes szerint a felhívott rendelkezés csak az elzárt magánút közforgalom számára megnyitás esetére tartalmaz előírást, ezért az elsőfokú bíróság téves jogszabályértelmezés útján kérte számon az alperesen az ott meghatározott követelményrendszer vizsgálatának elmulasztását.
- [33] A Kúria előjáróban megállapította, hogy a perbeli magánutak jogi minősítését mind az alperes, mind az elsőfokú bíróság a Kkt. alábbi rendelkezéseiből kiindulva helyesen végezte el.
- [34] A Kkt. 32. § (1) bekezdése alapján az úthálózat közutakból és a közforgalom elől el nem zárt magánutakból áll. Az országos közúthálózat az állam tulajdonában, a helyi közúthálózat a települési vagy területi önkormányzat tulajdonában van. Magánútnak minősülnek a természetes személyek és a jogi személyek tulajdonában álló területen lévő utak.
- [35] A magánútnak két típusa van, a közforgalom elől elzárt, illetve közforgalom elől el nem zárt magánút.
- [36] A Kkt. 47. § 8. pontja értelmében közforgalom elől elzárt magánút: a sorompóval, kapuval vagy más fizikai eszközzel lezárt vagy „Mindkét irányból behajtani tilos” jelzőtáblával és a „magánút” feliratot tartalmazó kiegészítő táblával jelzett út, amely az ingatlan-nyilvántartásban közforgalom elől elzárt magánútként van bejegyezve.
- [37] A Kkt. 29. § (9) bekezdése előírja, hogy a magánút közforgalom számára való megnyitásának, illetve elzárásának tényét az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni. A bejegyzést a tulajdonosnak (kezelőnek) kell kezdeményeznie.
- [38] A Kkt. 29. § (9) bekezdésének és 47. § 8. pontjának együttes értelmezése alapján adott út közforgalom elől el nem zárt magánútként történő kezeléséhez szükséges többek között az, hogy az ingatlan-nyilvántartásba így kerüljön feltüntetésre [Kúria Kfv.37.085/2015/7.]. A perbeli ingatlanok „kivett út” megjelöléssel szerepelnek az ingatlan-nyilvántartásban, ezért jogi értelemben – a tényleges használati viszonyoktól függetlenül – nem tekinthetők közforgalom elől elzárt magánutaknak. A hatósági eljárásban ennek tényét a felperes sem vitatta, kérelme éppen az utak jogi státuszának megváltoztatásához/rendezéséhez szükséges hatósági engedély megszerzésére irányult.
- [39] A Kkt. 29. § (9) bekezdése értelmében „közforgalom elől elzárt magánutat a közforgalom számára megnyitni, vagy a közforgalom elől el nem zárt magánutat a közforgalom elől elzárni az utak forgalomszabályozásáról és forgalomba helyezéséről szóló miniszeri rendeletben meghatározott módon, a magánút tulajdonosának (kezelőjének) a kérelmére, a közlekedési hatóság engedélyével szabad”.
- [40] Az elsőfokú bíróság az alkalmazandó jog meghatározása során helytállóan indult ki a Kkt. 29. § (9) bekezdésének fent idézett rendelkezéséből, mely alapján egy magánút közforgalom számára megnyitásához vagy közforgalom előli lezárásához a tulajdonos kérelmére és a hatóság engedélyére van szükség. E törvényhely végrehajtásához kapcsolódó MT rendelet 20. § (2) bekezdése előírja, hogy „magánutat közforgalom számára megnyitni csak akkor lehet, ha az út a jogszabályi előírásoknak és a biztonságos közúti közlekedés követelményeinek megfelel”.
- [41] A vitatott rendelkezés két konjunktív (egyidejűleg fennálló) feltételt írt elő, amely nyelvtani értelemben a magánutak megnyitásához kapcsolódik. Egyik feltétel a jogszabályi előírásoknak, másik pedig a biztonságos közúti közlekedés követelményeinek való megfelelés. Ha ez a kogens előírás nem teljesül, a megnyitás iránti engedély kiadását a hatóságnak meg kell tagadni, hiszen a magánút a megnyitástól kezdődően a közúthálózat részévé válik, így az arra vonatkozó előírásoknak kell megfelelnie.
- [42] A perbeli utak mivel jogi értelemben a közforgalom előtt megnyitott magánutaknak minősülnek, azok esetében teljesülnie kell a közforgalom számára megnyitáshoz szükséges törvényi követelményeknek. A felperes az utak lezárását éppen azzal az indokkal kérte engedélyezni, hogy az utak vonatkozásában nem biztosíthatók a biztonságos közúti közlekedés feltételei. A kérelemre induló eljárásokban a hatóságnak a kérelmet az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 38. §-a alapján tartalma szerint kell elbírálni. A hatóságnak elsődleges feladata a kérelem minősítése, annak megállapítása, hogy mire irányul az ügyfél akarata. Ehhez képest vizsgálandó, hogy a kérelem elbírálásához szükséges adatok rendelkezésre állnak-e. Ha a kérelem hiányos, ez egy ízben hiánypótlás keretében orvosolható.
- [43] Az alperes a kérelem mellékleteire vonatkozóan hiánypótlásra szólította fel a felperest, mely a magánutak műszaki adataira és a közutakhoz való csatlakozás paramétereire is kiterjedt. Ebből arra lehet következtetni, hogy az alperes eljárásában maga is vizsgálat és mérlegelés tárgyává kívánta tenni a kérelemben a lezárás indokául felhozott körülményeket.
- [44] A fentiek alapján nem foghat helyt az alperes azon állítása, mely szerint eljárásának nem volt tárgya (nem is kellett annak lennie) a perbeli magánutak kialakításának, megfelelőségének vizsgálata, mivel az MT rendelet 20. § (2) bekezdése a magánút közforgalom előli elzárása esetére kötelezően mérlegelendő szempontot nem ír elő.
- [45] Tény, hogy az MT rendelet 20. § (2) bekezdése taxatívum nem határozza meg a magánutak lezárásának feltételeit, mindössze annyit tartalmaz, hogy „magánút közforgalom számára történő megnyitását, illetőleg a közforgalom elől történő elzárását engedélyező határozatban a közlekedési hatóság feltételeket állapíthat meg”.
- [46] A jogszabályok teleologikus jogértelmezése során a bíróságoknak az Alaptörvény 28. cikke alapján kell eljárniuk, mely szerint a jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. A jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a

- közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [47] Az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezés akkor megfelelő, ha az annak szempontjain alapuló egyik jogértelmezés sem kerül szembe a többi elemből fakadó következtetéssel [Kúria Kfv.35.291/2022/6., BH 2023.44].
- [48] A Kkt. 1. §-a alapján „A törvény célja, hogy a közúti közlekedés alapvető feltételeinek, az abban résztvevő személyek és szervezetek jogainak és kötelezettségeinek a meghatározásával elősegítse a közúti személy- és áruszállítási szükségletek kielégítését, a közlekedésbiztonsági és környezetvédelmi követelményeknek megfelelő korszerű járműállomány és közúthálózat kialakítását, működését, a közutak védelmét.”
- [49] Az 1. §-hoz fűzött indoklás szerint „A javaslat megfogalmazza azokat a legátfogóbb érdekeket, amelyeket a törvény rendelkezései, valamint a törvény végrehajtására kiadott vagy kiadandó különböző szintű egyéb jogszabályok is szolgálni kívánnak. Egyben – ezáltal – megjelöli a jogszabályok értelmezésének és gyakorlati alkalmazásának a legfontosabb módszerét is; mindezeknél elsősorban a törvény bevezető rendelkezésében megfogalmazott érdekeket kell szem előtt tartani, azokat kell érvényre juttatni [...] Az érdekek érvényre juttatásában a javaslat a közlekedésbiztonság és a környezetvédelem jelentőségét emeli ki.”
- [50] A Kkt. 29. § (9) bekezdésének végrehajtását szolgáló MT rendelet 20. § (2) bekezdése mögötti jogalkotói szándék feltárása körében abból kell kiindulni, hogy a jogalkotó a közforgalom elől elzárt magánút közforgalom számára történő megnyitása esetén az engedély kiadását azon feltétel teljesüléséhez köti, hogy a megnyitott magánútnak éppúgy meg kell felelnie azoknak a műszaki és egyéb feltételeknek, amelyek a közutakra általában érvényesek. Egy lezárás iránti kérelem ugyancsak hatósági elbírálás alá tartozó fontos közlekedési érdeket érint azáltal, hogy a közforgalom elől el nem zárt magánút elzárása a közforgalom rendelkezésére álló úthálózat csökkenését eredményezi. A Kkt. 11. § (1) bekezdése alapján ugyanis jogalkotói elvárás, hogy az utakat úgy kell fejleszteni, hogy a közutak (országos közutak, helyi közutak) és a közforgalom elől el nem zárt magánutak összefüggő rendszert alkossanak.
- [51] Mindebből az következik, hogy a közforgalom számára nyitva álló magánutak lezárását csak közlekedésbiztonsági célokat szolgáló nyomos közérdek vagy a tulajdonos méltányolható magánérdeke indokolhatja, amit a kérelmezőnek kell megjelölnie. A hatóság az engedélyezési eljárásban minden olyan releváns körülmény vizsgálatára köteles, amely a kérelemben szerepel és az érdemi döntést befolyásolja.
- [52] Egyik ilyen alapvető szempont, hogy a közforgalom számára megnyitott magánút csak addig lehet a közúthálózat része, amíg azon biztosíthatók/megteremthetők a biztonságos közúti közlekedés követelményei. Ha felmerül a kérelem adatai alapján, – ahogyan ez a tárgyi ügyben is megállapítható volt – hogy ez az alapvető törvényi előírás az érintett magánút(ak)ra nem teljesül, annak érdemi vizsgálata a hatósági eljárásban jogszerűen nem mellőzhető.
- [53] A közlekedésbiztonsági szempontoknak minden esetben érvényt kell szerezni. Amennyiben egy magánúton a biztonságos közlekedés feltételei objektív okokból igazoltan nem állnak fenn és azok utólag sem teremthetők meg vagy a közlekedésbiztonsági hiányosságok nem a kezelőt terhelő fenntartási, karbantartási kötelezettségek elmulasztásából erednek, a lezárás iránti kérelem közérdekből nem utasítható el, függetlenül attól, hogy a magánutak létesítésére engedéllyel vagy a nélkül került sor és a hatóság milyen egyéb intézkedés megtételére lenne még jogosult.
- [54] A fentiekre figyelemmel a jogerős ítélet [24] bekezdésének azon megállapítása, hogy az MT rendelet 20. § (2) bekezdéséből *argumentum a contrario* az következik, hogy magánutat, közforgalom elől elzárni akkor lehet, ha az út nem felel meg a jogszabályi előírásoknak és a biztonságos közúti közlekedés követelményeinek, egyaránt megfelel a joglogikai és az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezés követelményének.
- [55] A jelen ügyben a magánutak lezárásának okait a felperes kérelmében pontosan megjelölte, ezért az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az alperes a kérelem elutasításáról a biztonságos közlekedés követelményeinek érdemi vizsgálata nélkül nem határozhatott volna. Ez nemcsak a Kkt. és MT rendelet felhívott rendelkezéseiből, hanem az Ákr. 38. §-a szerinti általános szabályból, a kérelem tartalom szerinti elbírálásának elvéből is következik.
- [56] A Kúria is hangsúlyozza, hogy a lezárás engedélyezése iránti eljárásban a hatóság elsősorban az útlezárás céljaként a kérelmező által megjelölt indokokat köteles mérlegelni abból a szempontból, hogy az elérendő cél alapul szolgálhat-e a védendő ingatlanok megközelítését szolgáló magánút elzárására. Ezzel összefüggésben különösen vizsgálandó körülmény, hogy a közforgalom előli elzárás okoz-e joghátrányt a szomszédos ingatlanok tulajdonosainak, az elzárás esetén is biztosítható-e egyéb, megfelelő módon a szomszédos telkek megközelíthetősége, az elzárásnak milyen várható hatásai lennének a meglévő közúthálózat forgalmára és annak műszaki állapotára. Az elzárás iránti kérelem elutasítása esetén minden esetben mérlegelés tárgyává kell tenni azt is, hogy a megnyitott magánút jelen állapotában alkalmas-e a biztonságos közúti közlekedés céljára, vagy annak feltételei megteremthetők-e, illetve milyen költségek mellett.
- [57] Az elsőfokú bíróság mind a magánutak műszaki megfelelősége, mind a szomszédos ingatlanok közútról való megközelíthetőségének megállapítása végett szakértői bizonyítást folytatott le a perben, melynek eredményét az alperes felülvizsgálati kérelmében nem támadta, ezért a Kúria a jogerős ítéletnek erre vonatkozó megállapításait érdemben nem vizsgálta, azok a megismételt eljárásban kötőerővel bírnak. Mindez azt jelenti, hogy az új eljárásban a magánutak elzárása csak olyan feltételek előírásával engedélyezhető, amelyek mellett a szomszédos ingatlanok gépjárművel történő megközelíthetősége megfelelően biztosítható.

- [58] Az alperes a jogerős ítélet felülvizsgálatát arra hivatkozással is kérte, hogy az elsőfokú bíróság a jogértelmezés során eltért a Kúria Kfv.IV.35.480/2014/8. számú ítéletétől, amikor úgy helyezte hatályon kívül a keresettel támadott határozatot, hogy konkrét eljárási vagy anyagi jogi jogszabálysértést nem állapított meg.
- [59] A Kúriának az eltérés vizsgálata során elsőként azt kellett megállapítania, hogy az ügyek közötti ügyszabálysértés Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozatában lefektetett kritériumai fennállnak-e. Eszerint „az ügyszabálysértés több tényező által befolyásolt, összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát, továbbá közigazgatási perben – a kérelemhez kötöttség és a közigazgatási ügy tárgya által meghatározott vizsgálat miatt – a hatósági, a kereseti és a felülvizsgálati kérelem ténybeli és jogi azonosságát befolyásoló elemeit. Nincs ügyszabálysértés: eltérő anyagi jogi háttérű, azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kérelmet tartalmazó vagy azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő tényállású közigazgatási ügyek és annak alapján indult közigazgatási jogviták között. Alappal kérdőjelezhető meg az ügyszabálysértés továbbá: azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kereseti vagy eltérő felülvizsgálati érvelés esetén.”
- [60] Az alperes által felhívott kúriai határozatban a Kúria állami támogatási ügyben eltérő tényállás és más anyagi jogi háttér mellett vizsgálta az Alaptörvény 28. cikkére hivatkozó bírói jogértelmezés megfelelését, ami az elsőfokú bírósági eljárásban az alkalmazandó jogszabály mellőzéséhez vezetett. Jelen ügyben a bíróság az *argumentum a contrario* elvét alkalmazva értelmezte az irányadó jogszabályi rendelkezést, az Alaptörvény 28. cikkére még csak nem is hivatkozott, ezért az ügyszabálysértés hiánya önmagában kizárja az eltérés megállapíthatóságát.
- [61] A felülvizsgálati kérelemben a jogszabálysértés megállapítása nélküli megsemmisítésre hivatkozás továbbá irratellenes is, hiszen a jogerős ítélet [26]–[27] és [46] bekezdéseiben a bíróság egyértelműen megjelölte, hogy miben állt a mérlegelési jogkörben eljáró alperes mulasztása. A bíróság az alperes eljárását azért minősítette jogszabálysértőnek, mert alperes nem vizsgálta meg az MT rendelet 20. § (2) bekezdésében előírt feltételeket, valamint egyoldalúan csak az alperesi érdekek nyilatkozatai alapján hozta meg döntését. A bíróság ezen túlmenően eljárási jogszabálysértésként hivatkozott az alperes határozatának indokolási hiányosságaira is (Indokolás [32]–[33]).
- [62] A fentiek alapján a Kúria megállapította, hogy az alperes határozatát megsemmisítő és az alperest új eljárásra kötelező jogerős ítélet – a felülvizsgálati kérelemben kifejtett okból –nem jogszabálysértő, ezért azt a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.IV.37.714/2023/9.)

126I. Nem jelenti a kerkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében

felsorolt munkakör-meghatározások kiterjesztő értelmezését a munkakör leírás szerinti, a munkakörhöz szükségképpen hozzátartozó kiegészítő tevékenységek figyelembevétele.

II. A munkaidőkeretben, egyenlőtlen munkaidő-beosztás mellett történő foglalkoztatás esetén előfordulhat, hogy a munkavállaló az egyik munkanapon napi nyolc óránál rövidebb, a másik munkanapon napi nyolc óránál hosszabb munkaidőben végez munkát. Ez a körülmény azonban nem jelenti azt, hogy a munkavállaló azon a munkanapon, amikor napi nyolc óránál rövidebb (pl. négy órás) munkaidőben dolgozott, ne teljes munkaidőben végezte volna a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet 1. számú mellékletének (a jegyzék) 11. pontja szerinti munkakör leírásban rögzített tevékenységét [1997. évi LXXXI. törvény (Tny.) 8. § (1)–(5) bek., 8/A. § (1)–(3) bek.; 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet (Tny.vhr.) 2. § (5) bek. 1. számú melléklete].

A felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2009. január 19. napjától a Kft1-gyel, jogutódlás folytán 2017. április 1. napjától a Kft2-vel állt munkaviszonyban határozatlan időtartamra, teljes munkaidőben, autóbusszvezető munkakörben.
- [2] Az alperes adategyeztetési eljárás eredményeképpen 2023. március 7. napján kelt BP/L100/19559-25/2021. számú határozatában megállapította, hogy a felperes az 1979. szeptember 1. napjától 2021. december 31. napjáig terjedő időszakra 40 év 54 nap nyugdíjjogosultság elbírálásához figyelembe vehető szolgálati idővel rendelkezik, amelyen belül 12 év 15 nap kerkedvezményre jogosító időt szerzett. A határozatban foglaltak szerint a felperes 1997. január 7. napjától 2009. január 18. napjáig dolgozott kerkedvezményre jogosító munkakörben.
- [3] A felperes hatósági bizonyítvány kiállítása iránti kérelmet terjesztett elő az alperesnél a nyugdíjbiztosítási nyilvántartásba bejelentett adatokról. Az alperes 2023. március 7. napján kelt BP/L100/18946/2021. számon hatósági bizonyítványt bocsátott ki, amelyben igazolta, hogy a felperes 40 év 54 nap nyugdíjjogosultság elbíráláshoz figyelembe vehető szolgálati idővel rendelkezik, amelyen belül 12 év 15 nap kerkedvezményre jogosító időt szerzett.

A felperes keresete és az alperes védírata

- [4] A felperes keresetében kérte elsődlegesen a fenti határozatok megváltoztatását, a Kft1-nél 2009. január 19. és 2014. december 31. között fennállt munkaviszonya kerkedvezményre jogosító időként elismerését, másodlagosan a határozatok megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését.
- [5] Arra hivatkozott, hogy határozatlan időtartamú, teljes munkaidős munkaviszony keretében, havi munkaidőkeret alkalmazásával, autóbusszvezető munkakörben (FEOR 8418) foglalkoztatták. Az általa vezetett tömegközlekedésben részt vevő autóbusszjáratokat 2008. évtől kezdődően alvállalkozók részére szervezték ki, azonban a munkáltató személyének a megváltozása a munkavégzésben érdemi változást nem idézett elő,

ugyanazon a forgalmi viszonylaton, útvonalon végzett menetrendszerű tömegközlekedésben személyszállítási tevékenységet, a korábbi munkavégzésével mindenben megegyező tartalommal. Hivatkozott továbbá arra, hogy a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 2012. január 1-jét megelőző időszakban hatályos 8. § (1)–(5) bekezdéseiben, a 8/A. § (1)–(3) bekezdéseiben, valamint a Tny. végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Tny.vhr.) 1. számú melléklete (a továbbiakban: jegyzék) 11. pontjában, a menetrend szerinti személyszállítás fogalmát meghatározó személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény 2. § 24. pontjában, az autóbusszal végzett menetrendszerű személyszállításról szóló 2004. évi XXXIII. törvény 2. § b) pontjában foglalt rendelkezések alapján kordedvezményre jogosult. Az alperes nem tett eleget a tényállás tisztázási kötelezettségének; tévesen értelmezte az irányadó jogszabályokat; a kordedvezmény elismerésének nem feltétele a kordedvezmény-biztosítási járulék megfizetése, illetve az, hogy napi 8 óra időtartamban autóbust vezetessen menetrendszerű tömegközlekedés keretein belül; nemcsak az autóbuszvezetési és utasszállítási, hanem a munkakörhöz kapcsolódó valamennyi tevékenység (karbantartás, takarítás, bevétel elszámolása, stb.) is a munkaidő része; a munkakör jellege jogosítja a munkavállalót a kordedvezményre. Csatolta az iratokhoz a Győri Törvényszék 4.K700.417/2020/8., és 4.K700.418/2020/16., 6.K700.419/2020/12., a Budapest Környéki Törvényszék 1.K700.817/2020/14., 16.K700.292/2022/6., 6.K702.566/2021/7. számú jogerős ítéleteit annak alátámasztására, hogy a vizsgált munka akkor is kordedvezményre jogosító munkakörnek minősül, ha a buszvezetési tevékenység tényleges tartama a napi 8 órát nem éri el.

- [6] Az alperes védiratában a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint csak azok a napok ismerhetők el kordedvezményre jogosító időként, amelyeken az autóbuszvezetők 8 órán át menetrendszerű tömegközlekedésben autóbust vezetnek, és a jegyzék 11. pontja szerinti munkakör leírásban feltüntetett tevékenységeket végzik (utasok szállítása, fel- és leszállás figyelemmel kísérése). Amikor az autóbuszvezető nem vagy nem teljes munkaidőben vesz részt a menetrendszerű tömegközlekedésben, kordedvezményre nem jogosult. Hivatkozott arra, hogy munkaköri leírása szerint a felperesnek nemcsak buszt kellett vezetnie, hanem jegy és bérletárusítást is kellett végeznie, szükség szerint az utasok csomagjait is kezelnie kellett, a járművet naponta takarítani, átvizsgálni, tankolni, javításra leadni. Hivatkozott továbbá az Mfv.III.10.824/2008/4. és az Mfv.III.10.430/2009/6. számú kúriai döntésekre is.

A bíróság ítélete

- [7] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével az alperes határozatait megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte. Döntését a Tny. 8. § (1)–(2) bekezdéseiben, a 8/B. § (1) bekezdésében, a Tny.vhr. 1. számú mellékletének 11. pontjában, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII.

törvény (a továbbiakban: régi Mt.) 118/A. §-ában és a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: új Mt.) 93. §-ában foglalt rendelkezésekre, valamint a Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszeréről szóló 7/2010. (IV. 23.) KSH közlemény (a továbbiakban: FEOR) 8418 autóbuszvezető fogalmi meghatározására alapította.

- [8] Megállapította, hogy a felperes menetrendszerű tömegközlekedésben autóbuszvezetői feladatokat látott el, határozatlan időtartamra szóló, teljes munkaidős munkaviszonyban, havi munkaidőkeretben foglalkoztatták. A munkaidőkeret alapján történő foglalkoztatást a régi Mt. 118/A. §-a és az új Mt. 93. §-a együttesen teljes munkaidőként szabályozza, a jegyzék 11. pontja az autóbuszvezető munkakörnél munkaidőre vonatkozóan rendelkezést nem tartalmaz, ezért kordedvezmény kizárólag a teljes munkaidőben történt munkavégzésre tekintettel jár, amely a perbeli esetben a felperes tekintetében megvalósult. A felperes a napi munkaidején belül az autóbuszvezetési tevékenység mellett ellátott ugyan olyan, a munkaszerződésben rögzített feladatokat, amelyeket a kordedvezményre jogosító jegyzék kifejezetten nem nevesít, ezek azonban olyan szorosan kapcsolódnak az autóbuszvezetési feladatokhoz, a munkakörhöz, annak mintegy szerves részét képezik, hogy azokat nem lehet olyan feladatnak minősíteni, amelyek kizárják a munkakör teljes munkaidőben történő ellátásának megállapíthatóságát. Fogalmilag kizárt és életszerűtlen, hogy az autóbuszvezető ezen feladatokat nem a munkaidejében, hanem a 8 órás, „tisztá” gépjárművezetés előtt vagy után végezze. Az elsőfokú bíróság az Mfv.III.10.824/2008/4. számú kúriai döntést a perbeli esetben nem tartotta irányadónak, mert annak tényállása a perben megállapított tényállástól eltérő, csatornatisztító szakmunkás munkakörre vonatkozik.
- [9] Az elsőfokú bíróságnak a megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatása szerint a felperes szolgálati idejét és azon belül a kordedvezményre jogosító idejét az alperesnek úgy kell megállapítania, hogy a Kftl alkalmazásában autóbuszvezető munkakörben eltöltött idejének egészét köteles elismeri kordedvezményre jogosító időként.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [10] Az alperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására, új határozat hozatalára utasítását. Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet az ügy érdemére kiható módon sérti a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5) bekezdését, a Tny.vhr. 2006. december 31-én hatályos 2. § (5) bekezdésének első mondatát, a jegyzék 11. pontját, valamint eltért a Kfv.III.45.243/2022/6., az Mfv.III.10.824/2008/4., az Mfv.III.10.520/2012/5. (BH 2013.315.), az Mfv.III.10.430/2009/6. és a Kfv.V.35.239/2017/7. (EBH 2018.K.13.) számú kúriai döntésekben foglaltaktól.

- [11] Álláspontja szerint a bíróság jogszabálysértő módon értelmezte az autóbusszvezető által ellátandó, kordedvezményre jogosító tevékenységként a kiegészítő tevékenységeket (pl. a jegyeladást, a tankolást, a csomagok ki-bepakolását, az utasok tájékoztatását), mert ezek végzése nem jár az egészséget megterhelő, károsító hatással. A bíróság nem volt figyelemmel az Mfv.III.10.824/2008/4. számú kúriai döntésben foglaltakra, amely szerint az olyan munkaköri tevékenységek, amelyeknek végzése során a dolgozó az egészséget veszélyeztető ártalmaknak nem volt kitéve, nem ismerhetők el kordedvezményes időszaknak. Utalt arra, hogy abban az esetben, ha a jegyzékben a kordedvezmény hatálya rovatban a munkaidőre vonatkozóan külön feltétel nem szerepel, kizárólag a teljes munkaidőben történő munkavégzés esetén jogosult a dolgozó kordedvezményre (Mfv.III.10.430/2009/6.), amennyiben a dolgozó napi 8 óránál rövidebb munkaidőben dolgozik, kordedvezményre nem jogosult.
- [12] Az alperes hivatkozott arra, hogy a felperes a munkaszerződése szerint egyhavi munkaidőkeretben végezte a munkáját, munkaideje egyenlőtlenül is beosztható volt, voltak olyan napok, amelyeken napi nyolc óránál kevesebb időben végezte a jegyzék szerinti tevékenységet, amely nem jogosít kordedvezményre. A kordedvezményre jogosultságnak az a feltétele, hogy a felperes a jegyzékben felsorolt tevékenységeket végezte teljes munkaidőben, hitelt érdemlően nem bizonyított. Az eljárás során csak a felperes munkaszerződése, munkaköri leírása, illetve a pótszabadságra vonatkozó megállapodás, valamint a hóvégi fizetési jegyzékek álltak rendelkezésre, amelyekből nem állapítható meg, hogy a felperes a jegyzék szerinti tevékenységet végezte teljes munkaidőben. A felperes kordedvezményre jogosultsága helyszíni ellenőrzés során a menetlevelek, forgalmi munkalapok, kollektív szerződések, a dolgozók keresésképtelenségére és szabadságolására vonatkozó nyilvántartások vizsgálatával lett volna megállapítható, azonban a hatósági eljárás során az iratanyag nem volt beszerezhető, mert a munkáltató megszűnt, a munkavállalók átkerültek a Kft2-höz, amely felszámolás alatt áll, a felszámoló részére a bér- és munkügyi iratokat nem adták át.
- [13] Az alperes kifogásolta, hogy a bíróság a felperes tanúbizonyítási indítványainak nem adott helyet, nem tisztázta kellőképpen a tényállást, ezért döntése megalapozatlan a Kfv.III.45.243/2022/6. számú, valamint az Mfv.III.10.520/2012. számú (BH 2013.315.) kúriai döntésekben foglaltakra figyelemmel. A bíróság a felperes tanúbizonyítási indítványának mellőzését nem indokolta, holott az alperes a tanúbizonyítást nem ellenezte, ezért a jogerős ítélet sérti a Pp. 346. § (5) bekezdését és az Kfv.V.35.239/2017/7. kúriai döntésben foglaltakat.
- [14] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást az ügy eldöntéséhez szükséges mértékben feltárta, a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket helyesen értelmezte és megalapozott döntést hozott. Kiemelte, hogy az autóbusszvezető kordedvezményre jogosító munkakörkénti elismerésének nem feltétele, hogy az autóbusszvezető napi nyolc órán keresztül kizárólag autóbusszt vezessen, elegendő a teljes munkaidőben történő foglalkoztatás. A teljes munkaidőnek a munkaszerződés tartalma és a munkavégzés jellege alapján az autóbusszvezetési tevékenység, és az ahhoz kapcsolódó tevékenységek (karbantartás, takarítás, stb.) együttes és teljes időtartama értendő. A „teljes munkaidő” tehát nem a munkaidőben végzett munka jellegét vagy a munkakört határozza meg, hanem a munkaidő hosszát. Ezt az értelmezést támasztja alá véleménye szerint a Debreceni Törvényszék 13.K.703.000/2020/27. számú határozata, valamint az Mfv.III.10.430/2009/6. kúriai döntés, amelyekből következően a vezetési idő és a munkaidő nem szinonim fogalmak.
- [15] Az alperes által megjelölt Mfv.III.10.824/2008/4. számú kúriai döntés nem alapozza meg a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, mert a perbeli ügyben csak az a megállapítása irányadó, hogy „amennyiben a foglalkoztatott által végzett munka megfeleltethető, azonosítható a munkaköri leírás címszó alatt felsorolt feladatokkal, úgy jogosult kordedvezményre”. Ennek megfelelően a jegyzékben rögzített autóbusszvezető munkakör valamennyi fogalmi eleme teljesül.
- [16] Hivatkozott továbbá a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság – szám szerint meg nem jelölt – jogerős ítéletében foglaltakra, amely szerint a FEOR alkalmazását nem írja elő jogszabály, azonban annak eldöntése érdekében, hogy a jegyzék szerinti fogalmi meghatározás pontosítása elvégezhető legyen, kiegészítő szabályként a FEOR 8418 autóbusszvezető fogalmi meghatározása segítségül hívható. Az ebben rögzített felsorolás életszerűen tartalmaz olyan kiegészítő tevékenységeket is, amelyeket a jegyzék nem rögzít. A távolsági autóbusszvezetői munkakör ellátásának nélkülözhetetlen része kell, hogy legyen az utasok fel- és leszállásának biztosítása mellett a jegy árusítása, a bevétellel, jegyekkel történő elszámolás és – a munkaszerződés függvényében – az autóbussz átadás-átvétele, illetve annak karbantartása, takarítása.
- [17] A felperes utalt arra, hogy a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 18/B. § a) pont aa) alpontja szerint a közúti személyszállítási tevékenységre fordított teljes időbe beleértendő a vezetési idő mellett az utasok be- és kiszállásánál való segédkezéssel töltött idő, a jármű takarításával és karbantartásával töltött idő, valamint a jármű vagy az utasok biztonságával kapcsolatos tevékenység ideje és a vonatkozó előírások teljesítésére fordított idő is.
- [18] A felperes szerint nem változtathatja meg a munkaviszony jellegét, az ellátott munkakör megítélését és a kordedvezményre való jogosultságot az, hogy a munkaköri leírásban szereplő feladatok részletesen, a kordedvezményre vonatkozó jegyzék leírásánál részletesebben rögzítik a munkavállaló által ellátandó feladatokat.
- [19] Az elsőfokú bíróság a tanúk meghallgatását jogszerűen mellőzte, a Pp. 346. §-át nem sértette meg, mert az alperes nem vitatta, hogy menetrendszerű tömegközlekedésben autóbusszvezetői feladatokat látott el, továbbá a jogerős ítélet [20] bekezdésében a tanúbizonyítás mellőzését szabályszerűen megindokolta. Az

Mfv.III.10.014/2017/5. számú kúriai döntésre hivatkozással a felperes előadta, hogy a Tny., valamint a háttérjogszabályok a szabad bizonyítás elvét követik, ezért nemcsak az alperes által hivatkozott bizonyítási módok (helyszíni ellenőrzések, menetlevelek áttekintése) alapján lehet egy adott ügyet elbírálni, hanem tanúbizonyítás alapján is, továbbá a fél és a hatóság nyilatkozatainak egyezősége esetén (amely ebben a perben is fennáll) szükségtelen a tényállás tisztázásához további tanúbizonyítást lefolytatni.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [20] A felülvizsgálati kérelem megalapozatlan, az alábbiak szerint.
- [21] A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem keretei között bírálta felül, azt vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság megsértette-e a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdését, a Tny.vhr. 2006. december 31-ig hatályos 2. § (5) bekezdés első mondatát, a jegyzék 11. pontját, illetve az elsőfokú bíróság eltért-e a Kúria követendő határozataitól.
- [22] A Kúria mindenekelőtt rögzíti, hogy a közzétett kúriai határozat fogalmát a követendő kúriai gyakorlat (pl. Kfv.VII.38.217/2021/2.) szerint a Kp. 99. § (1) bekezdésére, illetve a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pontjára és a 41/B. § (1) bekezdésére figyelemmel úgy kell értelmezni, hogy az alatt a Kúria által – azaz 2012. január 1-je után – meghozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatot kell érteni. Erre – továbbá az ügyazonosság (Jpe.I.60.002/2021/7., Jpe.II.60.019/2021/18., Jpe.I.60.006/2020/11.) hiányára – figyelemmel az Mfv.III.10.824/2008/4., Mfv.III.10.520/2012/5., Kfv.III.45.243/2022/6., a Kfv.V.35.239/2017/7. kúriai határozat ebben a perben nem alkalmazható. A hivatkozott határozatokban a Kúriának eltérő tényállású ügyekben és részben eltérő jogkérdések megválaszolásával kellett döntenie. Az Mfv.III.10.824/2008/4. számú ügyben a Kúria a korkedvezményre jogosultságról a Tny.vhr. Melléklete „Munkakör leírása” rovatban kijelölt munkavégzési hely (zárt csatorna, stb.) beazonosításával foglalt állást. Az Mfv.III.10.520/2012/5. számú ügy elbírálása során a Kúria az ionizációs sugárzás hatása alatt végzett munkaköröket vizsgálta, nem a munkakör leírás tartalmát, szemben a perbeli ügyvel, amelyben az autóbusszvezető munkakör leírás tartalmát kellett vizsgálni. A Kfv.III.45.243/2022/6. számú ügyben az öntő-formázó, öntvényátadó I., öntvénytisztító III. munkakörben foglalkoztatott munkavállaló tekintetében a Kúria – egyebek mellett – azt vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság a Kp. 78. § (2) bekezdése szerinti, a bizonyítékok értékelésére vonatkozó kötelezettségét teljesítette-e. A Kfv.V.35.239/2017/7. számú ügy elbírálása során a Kúria fémkereskedelmi tevékenység folytatásának engedélyezésével kapcsolatos perben vizsgálta, hogy a bíróság valamennyi kereseti kérelem tárgyában határozott-e; a perbeli esetben az alperes nem vitatta, hogy a bíróság valamennyi kereseti kérelemről döntött, csupán arra hivatkozott, hogy a felperes tanúbizonyítási indítványának mellőzését nem indokolta.
- [23] A Kúria – a Tny.vhr. rendelkezéseinek helyes értelmezése körében – utal az Mfv.III.10.106/2019/5. számú (EBH 2020.M.3.), a perbeli esetben is követendő határozatára, amelyben a Tny.vhr. 2006. december 31-én hatályos 1. számú melléklete alkalmazása kapcsán korábban már rámutatott arra, hogy a jogalkotó „A korkedvezményre jogosító munkakörök jegyzéke” cím alatt a munkakörök megjelölésével, valamint azok tartalma és a korkedvezmény hatálya meghatározásával rendelkezett a korkedvezményre való jogosultság részletes feltételeiről. A „Munkakör” alcím alatt a jogalkotó mindenekelőtt azokat a munkavégzési körülményeket foglalta külön pontokba, és azokat a munkaköröket sorolta fel, amelyekben a munkavállalókat jellemzően egészségkárosító hatások érhetik, „A munkakör leírása” alcím alatt pedig, a feladatok felsorolásával, a munkakör azonosításához adott szempontokat; a „Korkedvezmény hatálya” alcím alatt további, az ágazatra, valamint az egészségi ártalomnak való kitettségre (munkaidő meghatározott része, üzem kapacitása, stb.) vonatkozó egyéb feltételeket tartalmaz.
- [24] A fenti Mfv.III.10.106/2019/5. számú döntés értelmében tehát a jegyzék hatálya alá tartozó helyen végzett munka alapján korkedvezményre a jegyzékben felsorolt munkakörökben dolgozó, a „Munkakör”, és a „Munkakör leírása” cím alatt felsorolt munkatevékenységeket végző személyek válhatnak jogosulttá (a korkedvezmény hatályára előírt feltétel teljesülése esetén).
- [25] A Tny.vhr. 2. § (5) bekezdése szerint a korkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkaköri meghatározásokat kiterjesztően értelmezni nem lehet. Az abban használt meghatározástól eltérő megjelölésű munkakört csak akkor lehet korkedvezményre jogosító munkakörnek tekinteni, ha
- a) az eltérő megjelölés a jegyzékben felsorolt munkakörnek szűkített meghatározása, vagy
- b) az eltérés csak az elnevezésben mutatkozik, maga a munkakör – a munkaköri leírásból megállapíthatóan – a jegyzékben felsorolt munkakörrel azonos.
- [26] A korkedvezményre jogosító munkakörök jegyzékének 11. pontja szerinti munkakör megnevezése: „Járművezető-, oktató járművezető, (autóbussz-, villamos-, metró-, trolibusz-, HÉV motorvezető, fogaskerekű és FAV vezető)”; Munkakör leírása: „Kötött, részben kötött vagy nem kötött pályán közlekedő jármű vezetése, utasok szállítása, fel- és leszállás figyelemmel kísérése, teherszállítás lebonyolítása”; Korkedvezmény hatálya: „Menetrendszerű tömegközlekedésben (személyszállításban) a jogszabályban meghatározott feltételekkel”.
- [27] A Kúria a Kfv.VII.45.095/2023/5. számú határozatában a fenti rendelkezések értelmezése során kimondta, hogy a Tny.vhr. 2. § (5) bekezdés rendelkezéseiben foglaltak értelmében a korkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkakör

- meghatározások kiterjesztő értelmezése tilos. Ha a munkakör elnevezésben eltérés mutatkozik, a munkakör leírásban foglaltak alapján kell megállapítani, hogy a munkakör a jegyzékben felsorolt munkakörrel azonos. Másképpen fogalmazva, a kiterjesztő értelmezés tilalmára vonatkozó rendelkezés a munkakör meghatározásra, nem a munkakör leírás értelmezésére vonatkozik, a munkakör leírásban foglaltak értelmezésére vonatkozó korlátozó rendelkezést a Tny.vhr. nem tartalmaz.
- [28] A perbeli esetben nem volt vitás, hogy a felperest az autóbuzsós személyszállítást végző munkáltatók az elismerni kért időszakban autóbuzsvezető elnevezésű, a jegyzék 11. pontja szerinti munkakör megnevezéssel azonos munkakörben, tömegközlekedésben foglalkoztatták, ezért a perben nem a munkakör meghatározása és a korkedvezmény hatálya, hanem a jegyzék 11. pontja szerinti munkakör leírásban foglaltak alapján az autóbuzsvezető munkakörbe tartozó, korkedvezményre jogosító feladatok köre volt tisztázandó.
- [29] A Kúria a Kfv.VII.45.095/2023/5. számú határozatában megállapította azt is, hogy a FEOR a foglalkozásokat a tevékenységek szakmai jellegének megfelelően tartalmazza az adott foglalkozás gyakorlásához szükséges szakképzettség, szakértelem figyelembevételével kialakított csoportosításban (FEOR 1. §); melléklete a „FEOR-08 NÉGYSZÁMJEGYES RENDSZERES JEGYZÉKE” körében csak a „8418 Autóbuzsvezető” foglalkozás megnevezést tartalmazza, az autóbuzsvezető munkakörbe tartozó feladatokat és a kiegészítő tevékenységeket nem sorolja fel. A Tny. és a Tny.vhr. a jegyzékbe foglalt munkakör leírások tartalmának vizsgálata során nem rendeli alkalmazni a FEOR-t, erre tekintettel a jegyzék 11. pontjában rögzített autóbuzsvezető munkakör leírás tartalmának megállapítására nem alkalmas.
- [30] Az elsőfokú bíróság a fentiekre figyelemmel a jogerős ítélet indokolása [25] bekezdésében megalapozatlanul sorolta fel a FEOR 8418 szám alatti autóbuzsvezetői feladatként az autóbuzs előre meghatározott útvonalon vagy meghatározott célállomásra való vezetését, az utasok fel- és leszállásának biztosítását, a fűtés, szellőzés, világítás szabályozását, a menetjegy árusítást, a menetjegyek és bérletek érvényességének ellenőrzését, az utasok tájékoztatását, a csomagok be- és kipakolását, a menetokmány vezetését, az elszámolást a menetjegyekkel és bevételekkel, az autóbuzs átvételét, leadását, az autóbuzs műszaki állapotának ellenőrzését, a tankolást. Helytálló azonban az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy a jegyzék 11. pontja szerinti munkakör leírásban megjelölt autóbuzsvezetői feladatok teljes munkaidőben, a tömegközlekedésben történő ellátásának „nélkülözhetetlen része” a felsorolt tevékenységek végzése, a jegyzék 11. pontja szerinti munkakör leírás azonban nem valamennyi kiegészítő tevékenységet rögzíti. A bíróság, illetve a felek által a FEOR felsorolásának tulajdonított tevékenységek az autóbuzsvezető munkakörhöz tartozó, szükségképpen elvégzendő kiegészítő tevékenységek lehetnek. Azt, hogy a tevékenységek olyan kiegészítő tevékenységnek minősülnek-e, amelyek az adott munkakör korkedvezményre jogosító munkakörként elismerését nem érintik, esetenként kell elbírálni.
- [31] A fentiek alapján a felperes korkedvezményre jogosultságát nem lehet kizárni azon az alapon, hogy az autóbuzsvezető munkakörbe tartozó, ahhoz szükségképpen kapcsolódó, a munkakör jellegét nem érintő kiegészítő tevékenységeket is kellett végeznie. Nem jelenti a korkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkakör meghatározások kiterjesztő értelmezését a munkakör leírás szerinti, a munkakörhöz szükségképpen hozzátartozó kiegészítő tevékenységek figyelembevételére. Az alperes ettől eltérő jogértelmezésének elfogadása esetén a jegyzék 11. pontja szerinti munkakör leírást, a korkedvezményre jogosító szabályokat az autóbuzsvezetők közül senkire sem lehetne alkalmazni.
- [32] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében tévesen hivatkozik a Kkt. 18/B. § a) pontjának aa) alpontjában foglaltakra, a Kkt. fenti rendelkezését ugyanis a Tny. és a Tny.vhr. a jegyzék 11. pontjában foglalt munkakör leírás tartalmának vizsgálata során nem rendeli alkalmazni (az abban foglalt rendelkezések nem a jegyzék szerinti munkakör leírás tartalmának megállapításával összefüggésben, hanem a munkaidőbe tartozó tevékenységekkel kapcsolatban adnak eligazítást). Ugyanakkor a Kkt.-ban felsorolt munkaidőbe tartozó tevékenységekre is irányadó – a fentiekben kifejtettekre figyelemmel –, hogy a felperes korkedvezményre jogosultságát nem lehet kizárni azon az alapon, hogy az autóbuzsvezető munkakörbe tartozó, ahhoz szükségképpen kapcsolódó, a munkakör jellegét nem érintő kiegészítő tevékenységeket is kellett végeznie.
- [33] A munkaidő mértékére (a teljes munkaidőre) és a munkaidő beosztására (a munkaidőkeretre) vonatkozó szabályok együttes, egyidejű alkalmazása esetén figyelemmel kell lenni arra, hogy a munkáltató a munkavállaló által a munkaszerződése alapján teljesítendő munkaidőt munkaidőkeretben is meghatározhatja. A munkaidőkeretben teljesítendő munkaidőt a munkaidőkeret tartama, a napi munkaidő és az általános munkarend alapul vételével kell megállapítani [rég. Mt. 118/A. § (1) bekezdés, új Mt. 93. § (1)–(2) bekezdés]. A munkaidőkeretben foglalkoztatás a munkavállaló teljes munkaidejének mértékét nem érinti, csupán a munkaidő-beosztást teszi rugalmassá. A munkaidőkeretben történő foglalkoztatás lehetőséget teremt a munkáltató számára, hogy az általános munkarendtől eltérő, egyenlőtlen – naponta, illetve hetente eltérő – munkaidő-beosztás keretében foglalkoztassa a munkavállalót.
- [34] A munkaidőkeretben, egyenlőtlen munkaidő-beosztás mellett történő foglalkoztatás esetén előfordulhat, hogy a munkavállaló az egyik munkanapon napi nyolc óránál rövidebb, a másik munkanapon napi nyolc óránál hosszabb munkaidőben végez munkát. Ez a körülmény azonban nem jelenti azt, hogy a munkavállaló azon a munkanapon, amikor napi nyolc óránál rövidebb (pl. négy óra) munkaidőben dolgozott, ne teljes

- munkaidőben végezte volna a jegyzék 11. pontja szerinti munkakör leírásban rögzített tevékenységét.
- [35] A peres felek egyező előadása szerint a munkáltatók autóbusszvezető munkakörben, menetrendszerű tömegközlekedésben, teljes munkaidőben, havi munkaidőkeretben foglalkoztatták a felperest. Nem vitatott peradat, hogy a munkáltatók a havi munkaidőkeretben teljesítendő munkaidő mennyiségét a teljes munkaidő mértéke (napi nyolc óra) figyelembevételével állapították meg. A fentiekre figyelemmel megalapozott és jogszerű az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy a felperes a jegyzék 11. pontja szerinti munkakör leírásban rögzített tevékenységet (az autóbusszvezetést) teljes munkaidőben végezte, amely alapján kordedvezményre jogosult.
- [36] Mindezekre tekintettel a Tny.vhr. 2006. december 31-ig hatályos 2. § (5) bekezdés első mondatában, a jegyzék 11. pontjában foglalt rendelkezések megszegése és a Kúria közzétett határozataitól jogkérdésben eltérés nem volt megállapítható.
- [37] A Kp. 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó a Pp. 346. § (5) bekezdése értelmében a jogi indokolás tartalmazza – egyebek mellett – azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság a felajánlott bizonyítást mellőzte.
- [38] Az alperes felülvizsgálati kérelmében arra is hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság azzal, hogy a peres eljárás során a felperes tanúbizonyításra vonatkozó indítványának nem adott helyt, bizonyítás lefolytatása nélkül hozta meg ítéletét, nem tisztázta kellőképpen a tényállást, ezért döntése megalapozatlan. A döntés megalapozatlanságára vonatkozó állítását az alperes megfelelően nem indokolta és nem bizonyította, csupán a Kfv.V.35.239/2017/7. (EBH 2018.K.13.) számú kúriai döntésben foglaltaktól eltérésre utalt, amely hivatkozása – a fentiekben kifejtettekre (az ügyazonosság hiányára) figyelemmel – alaptalan. Az elsőfokú bíróság a felperes tanúbizonyítási indítványának mellőzését valóban nem indokolta, a tényállást azonban az ügy eldöntéséhez szükséges mértékben feltárta; az ítélet indokolása tartalmazza, hogy döntését milyen tényekre, bizonyítékokra alapította. A felek között olyan vitás kérdés, amelynek alapján a tényállás tisztázása érdekében további (tanú)bizonyítás elrendelése vált volna szükségessé, nem merült fel. A bíróságnak a perben jogkérdésekben kellett állást foglalnia, ezért a hivatkozott eljárási szabályszegés [Pp. 346. § (5) bekezdés] az ügy érdemére nem hatott ki.
- [39] Mindezek alapján a Kúria a jogerős ítéletet – az indokolás fentiek szerinti pontosításával – hatályában fenntartotta [Kp. 121. § (2) bekezdés].

(Kúria Kfv.VII.45.126/2023/8.)

127A mezőgazdasági igazgatási szerv köteles a helyi földbizottsággént eljáró kamara állásfoglalásának vizsgálatára, értékelésére az ún. vegyes jellegű (nemtámogató és támogató véleményt is tartalmazó) állásfoglalás esetén, és az ilyen jogszabálysértő – többek között az érintettek elővásárlási jogosultságát, rangsorolását mellőző – állásfoglalástól eltérhet, az nem köti az eljárása során [2013. évi CXXII. törvény (Fftv.) 27. § (1), (3), (4)

bek., 24. § (2) bek.; 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 62. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A III. rendű alperesi érdekelt mint eladó és a II. rendű alperesi érdekelt mint vevő között 2020. június 30-án adásvételi szerződés jött létre rét, legelő és szántó művelési ágú 30 ingatlanra (a továbbiakban: ingatlan 1 – ingatlan 30) vonatkozásában.
- [2] A szerződésben a felek az ingatlanok vételáraként szántók esetében 2 200 000 forint/ha, egyéb művelési ágak esetében 1 200 000 forint/ha alapján állapodtak meg. Az adásvételi szerződés 1. § (2) bekezdésében rögzítették, hogy az ingatlanok egy mezőgazdasági üzemközponthoz tartoznak, a szerződés 7. § (3) bekezdésben pedig azt, hogy tizenhárom ingatlant több gazdasági társaság haszonbérlet folytán használja, műveli. A II. rendű alperesi érdekelt mint vevő a szerződés 8. § (1) bekezdésében az elővásárlási jogát az ingatlan7., ingatlan11., ingatlan 13., ingatlan25., ingatlan27. vonatkozásában a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Fftv.) 18. § (3) bekezdésére (tulajdonostárs), ingatlanok tekintetében az Fftv. 18. § (1) bekezdés e) pontjára (üzemközpontjától való távolságra), valamint arra, hogy családi gazdálkodó család tagja [Fftv. 18. § (4) bekezdés a) pontjára] alapította.
- [3] A Kúria által pontosított tényállás szerint az adásvételi szerződés kifüggesztésének határideje alatt, 2020. szeptember 4-én az I–V. rendű felperesek elfogadó nyilatkozatokat tettek, az I. rendű felperes tulajdonostársként az ingatlan4, az ingatlan5, az ingatlan10, a II. rendű felperes mint tulajdonostárs az ingatlan20-21, a III. rendű felperes tulajdonostársként az ingatlan23, a IV. rendű felperes mint helyben lakó földműves, az ingatlan22, az ingatlan24 és az ingatlan26, az V. rendű felperes mint helyben lakó földműves az ingatlan8-9, az ingatlan12, az ingatlan14-19 vonatkozásában. Az I–II–III. rendű felperesek elővásárlási joga az Fftv. 18. § (3) bekezdésén, a IV-V. rendű felpereseké az Fftv. 18. § (1) bekezdés d) pontján alapul.
- [4] Az előzményi ügyben a mezőgazdasági igazgatási szervként eljáró alperes a 2020. október 28-án kelt 596314/2/2020. számú határozattal az adásvételi szerződést az eladóval és a vevővel hagyta jóvá az Fftv. 23. §-a szerinti vizsgálat alapján azzal, hogy a földek egybefoglalt vételáron való értékesítése ellenére a felperesek csak egyes ingatlanokra tettek elfogadó nyilatkozatot, ezért ezek az elfogadó jognyilatkozatok nem feleltek meg a jogszabályi feltételeknek. Erre tekintettel az alperes nem készített jegyzéket, csak az eladó és a vevő viszonylatában kért kamarai állásfoglalást.
- [5] Az I–V. rendű felperesek az alperes fenti határozatával szemben keresetlevelet terjesztettek elő, amelyben többek között sérelmezték, hogy az alperes az elővásárlásra jogosultakról nem készített jegyzéket, az esetükben nem kérte meg a kamarai állásfoglalást, és tévesen állapította meg az egybefoglalt vételár kikötésének jogszerűségét. Előadták, hogy az ingatlanok egymással nem is szomszédosak, illetve az egybefoglalt vételáron

történi eladáshoz a földeknek egy mezőgazdasági üzemközpontozhoz kell(ene) tartozniuk.

Az előzményi ügyben hozott elsőfokú ítélet

- [6] A Győri Törvényszék a 2021. december 8-án kelt 10.K.700.368/2021/17. számú ítéletével (a továbbiakban: Előzményi ítélet) az I–V. rendű felperesek keresetét elutasította. Indokolásában – utalva a Kúria Kfv.IV.37.111/2018/6. számú döntésére – rögzítette, hogy a perbeli esetben objektíve biztosítható a mezőgazdasági üzemközpontozhoz tartozó földek megművelésének lehetősége, mely nem jelenti azt, hogy a mezőgazdasági üzemközpont tulajdonosának valamennyi, a mezőgazdasági üzemközpontozhoz tartozó földjét saját magának kellene használnia. Az adásvételi szerződésben feltüntetett használók nem értelmezhetők úgy, hogy a használók mezőgazdasági üzemközpontjához tartoznának a földterületek.

A Kúria Kfv.V.35.225/2022/4. számú ítélete

- [7] A felperesek az Előzményi ítélet ellen felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő. Az ennek folytán eljáró Kúria a Kfv.V.35.225/2022/4. számú ítéletével az Előzményi ítéletet megváltoztatta, az alperes 596314/2/2020. számú határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte. Rámutatott, hogy a perbeli esetben nem volt megállapítható, hogy az adásvételi szerződés tárgyát képező harminc ingatlant egy üzemközpontból irányítottan, egységes birtoktestként művelt föld képezte, ezért téves az ezzel ellentétes alperesi és ítéleti álláspont, az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte a Kúria Kfv.IV.37.111/2018/6. számú ítéletét. Kúriai eseti döntésekre hivatkozással rögzítette, hogy az eladó vonatkozásában kell vizsgálni az egybefoglalt vételáron történő értékesítés törvényi feltételei teljesülését és nincs jelentősége annak, hogy a földterületet ki használja. Hangsúlyozta a Kúria Kfv.II.37.475/2020/10. számú döntése alapján azt is, hogy az egybefoglalt vételár alkalmas lehet az elővásárlási jog kijátszására, mivel az eladót csak az adásvételi szerződést teljes körűen elfogadó jognyilatkozat köti, ezért egybefoglalt vételár esetén nincs lehetőség arra, hogy az elővásárlásra jogosult harmadik személy az elővásárlási jogát csak az egyes termőföld ingatlanok vonatkozásában gyakorolja. Mindebből következik, hogy az Fftv. 19. § (5) bekezdésében meghatározott feltétel és az 5. § 21. pontban meghatározott fogalom kiterjesztő értelmezésére nem kerülhet sor. Mindezek alapján a Kúria előírta a megismételt eljárásra az alperesnek, hogy a fentiek figyelembevételével kell az új döntést meghoznia, és megjegyezte, hogy a meghozott határozatára figyelemmel a jegyzék készítésével kapcsolatos kereseti kérelemről nem kellett döntenie.

A megismételt eljárásban beszerzett állásfoglalás és az alperes újabb határozata

- [8] A megismételt alperesi eljárás során az alperes jegyzéket készített és megkereste az I. rendű alperesi érdekelt megyei elnökségét állásfoglalás kiadása érdekében. Az alperes a jegyzékben az elővásárlásra jogosultak sorrendjét akként tüntette

fel, hogy 1. helyen a tulajdonostársi minőségre tekintettel a vevő az ingatlan7., 11.,13., 25., 27., az I. rendű felperes az ingatlan4., 5., 10., a II. rendű felperes az ingatlan20-21., a III. rendű felperes az ingatlan23., a helyben lakó minőségben a IV. rendű felperes az ingatlan22., 24., 26., az V. rendű felperes az ingatlan8-9., 12., továbbá az ingatlan14-19 vonatkozásában, 2. helyen a vevő áll minden további ingatlan tekintetében.

- [9] Az I. rendű alperesi érdekelt megyei elnöksége mind a felpereseket, mind a II. rendű alperesi érdekelt vevőt nyilatkoztatta, majd 2022. július 28. napján kiadta a VAS01-03003-46/2022. számú állásfoglalását, amelyben az I–V. rendű felperesek vonatkozásában nem támogatta a föld tulajdonjogának átruházásáról szóló szerződés jóváhagyását, a II. rendű alperesi érdekelt vevő vonatkozásában azonban támogatta a szerződés jóváhagyását. Az I-V. rendű felperesekkel kapcsolatos érvelésének lényege szerint nem látta biztosítottak az érintett ingatlanoknak a szerző fél általi tényleges használatát; illetve azt a célt, amely a további üzemszerű művelésre, az élet- és versenyképes, egységes birtoktagot képező földbirtokok kialakítására és megőrzésére vonatkozik, figyelemmel a megszerezni kívánt területek elenyésző méretére. A II. rendű alperesi érdekelt vevő tekintetében a lényegi állásfoglalása abból indult ki, hogy ingatlan1-30 szerinti területek egy mezőgazdasági üzemközpontozhoz tartoznak, amely területekkel összefüggésben a vevő két „saját” mezőgazdasági termelőszervezete érintett, e területek túlnyomó többsége a szerződés megkötésekor a vevő cége használatában állt, vagy ezek a földek a már tulajdonában, használatában álló területek között helyezkednek el, az állattartó telep működését szolgálják, biztosítják, létkérdés ebben a területek egységes művelése, megközelíthetősége. Az állásfoglalás ezért a II. rendű alperesi érdekelt földszerzését támogatta az elővásárlókkal szemben, rögzítve, hogy az ő földszerzése biztosítja a további üzemszerű művelést, az élet- és versenyképes, egységes birtoktagot képező földbirtokok kialakítását és megőrzését.

- [10] Az alperes a 2022. augusztus 10. napján kelt 595084/6/2022. számú határozatával (a továbbiakban: alperesi határozat) a III. rendű alperesi érdekelt és a II. rendű alperesi érdekelt között létrejött adásvételi szerződést jóváhagyta. Határozatának indokolásában ismertette az előzményeket, valamint az I. rendű alperesi érdekelt állásfoglalását azzal, hogy az elfogadó jognyilatkozatot tevő felperesekkel szembeni nem támogató állásfoglalás miatt a szerződést a szerződés szerinti vevővel hagyhatta jóvá az Fftv. 27. § (1) bekezdés a) pontjára tekintettel.

A felperesek keresete, a védírat és az érdekelték nyilatkozata

- [11] Az I–V. rendű felperesek az alperesi határozattal szemben előterjesztett keresetlevelükben kérték a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését. Álláspontjuk szerint az alperes tévesen hivatkozott arra, hogy az Fftv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakra tekintettel nem volt más választása, mint a II. rendű alperesi

- érdekelten jóváhagyni az adásvételi szerződést. Az állásfoglalásban foglaltakkal szemben igazolt, hogy – ugyan a területke mérete valóban elenyésző – az egyes ingatlanokban az I–III. rendű felperesek már három évet meghaladóan jelentős tulajdoni hányaddal rendelkeznek, ezért az ő szerzésük támogatása – egységes birtoktag létrehozása – lett volna a törvény céljának megfelelő döntés; másrészt a földek mérete csak a teljes ingatlan területe nagyságának, a tulajdonostársak számának és a megszerzhető tulajdoni hányadnak a figyelembevételével, összességében értékelhető. Továbbá az adás-vétel tárgyát képező ingatlanok közül a legtöbbnek a szerződés megkötésekor nem volt bejegyzett földhasználója, a területek nem tartoztak egy mezőgazdasági üzemközpontozhoz, ez utóbbit a Kúria az előzményi ügyben már megállapította, az I. rendű alperesi érdekelt mégis ebből indult ki, és azt az alperesi határozat is átvette, a tényállást nem tisztázva. Maga az adásvételi szerződés valótlán tényeket, nyilatkozatokat tartalmaz, és alkalmas lehet az elővásárlási jog megakadályozására, kijátszására. A felperesek 16. sorszámon előterjesztett keresetmódosításukban a kúriai ítéletet figyelmen kívül hagyó, egy üzemközpontozhoz tartozásból kiindulva adott állásfoglaláson alapuló alperesi döntés miatt elsődlegesen az alperesi határozat semmisség miatti megsemmisítését kérték a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 96. §-a és a 97. § (4) bekezdése alapján. Vitatták, hogy a II. rendű alperesi érdekelt rendelkezne-e területek megműveléséhez szükséges háttérrel, mert azokat jogszerűen nem is adhatja a Húshasznú Bt. használatába, azok használatát nem engedheti át. Sérelmezték, hogy az I. rendű alperesi érdekelt az állásfoglalásával lényegében felülbírálta a felperesek esetében az Fftv.-ben rögzített kötelezően alkalmazandó elővásárlási jogosultságot. A 31. és a 35. sorszámú beadványukban pedig megkérdőjelezték az I. rendű alperesi érdekelt megyei elnökségének hatáskörét, hivatkozva az Fftv. 23/A. § (1) és (4) bekezdéseire és a KGD 2018.99. számon közzétett eseti döntésre; kifejtették, hogy a jelen ügyben a helyi földbizottság állásfoglalása az irányadó és az ügyfél jogállása is saját jogán a helyi földbizottságot illeti meg.
- [12] Az alperes a védíratában a felperesek keresetének elutasítását kérte, a határozatában foglaltak fenntartásával. Arra hivatkozott, hogy az Fftv. 27. § (1) bekezdése értelmében a nem támogató állásfoglalás esetén a jóváhagyást meg kellett tagadnia.
- [13] Az I. rendű alperesi érdekelt a kereset elutasítását indítványozó beadványában előadta, hogy az elővásárlási sorrend vonatkozásában nem végez felülbírálatot, azt nem írja felül, hanem egy sajátos vizsgálatot folytat le a törvényben foglalt általános földbirtok-politikai érdekek érvényesülése tekintetében, valamennyi értékelt fél vonatkozásában azonos szempontok szerint, de minden olyan esetben nem támogató döntést hoz, ha a fél szerzése nem felel meg ezen érdek(ek)nek, függetlenül e személy sorrendben elfoglalt ranghelyétől. Hatásköre kapcsán hivatkozott a Fftv. 23/A. §-ára, a Kamara Alapszabályának IV. fejezet D) alfejezet 06/d) pontjára.
- [14] A II. rendű és a III. rendű alperesi érdekelt a kereset elutasítását kérték, részletes nyilatkozatokat tettek a kereseti kérelemben előadottakra. A II. rendű alperesi érdekelt továbbá a felperesek 16. sorszámon, 2023. január 16-án előterjesztett keresetmódosításának elkészítésére hivatkozott.
- A jogerős ítélet**
- [15] Az elsőfokú bíróság a 10.K.701.156/2022/37. számú ítéletével az I–V. rendű felperesek keresetét elutasította. Indokolásában megállapította, hogy a semmisségre vonatkozó kereseti hivatkozás elkésett, ezért a kérdést hivatalból vizsgálva azt rögzítette, hogy semmisség nem áll fenn, az alperes a megismételt eljárása során figyelembe vette a Kúria Kfv.V.37.225/2022/4. számú ítéletében foglaltakat: minden elfogadó jognyilatkozatot benyújtó vonatkozásában kérte az állásfoglalás kiadását, tehát nem fogadta el az egybefoglalt vételáron történő értékesítést. Szemben a keresetben foglaltakkal, az I. rendű alperesi érdekelt nem jelentette ki az állásfoglalásában, hogy a 30 db ingatlan egy mezőgazdasági üzemközpontozhoz tartozik, kizárólag az adásvételi szerződés megfogalmazására utalt. Az elsőfokú bíróság az ún. vegyes – támogatást és nem támogatást is tartalmazó – állásfoglalások kötőerejének megítélése kapcsán hivatkozott a Kfv.III.37.117/2021/5., Kfv.III.37.355/2021/7., Kfv.III.37.183/2022/8., Kfv.III.37.558/2022/6., Kfv.III.37.758/2022/6., Kfv.V.37.325/2022/11., Kfv.I.37.701/2022/12., Kfv.II.37.502/2022/7. eseti döntésekre, és ezek alapján azt rögzítette, hogy nincs egyértelmű, kiforrott kúriai joggyakorlat az ilyen típusú állásfoglalások kötőerejét tekintve. Saját maga ezért úgy minősítette az ilyen eseteket, hogy a vegyes jellegű állásfoglalásoknál a támogató „rész” – tehát a kizárólag, illetve részlegesen támogató véleményt tartalmazó állásfoglalás –, nem köti az alperest, a nem támogató állásfoglalás „rész” – amennyiben érdemi indokolást tartalmaz –, egyértelműen köti a mezőgazdasági igazgatási szervet, attól nem térhet el. Ez utóbbi körben a hatóságot tényállás-tisztázási kötelezettség nem terheli, és az érintett közigazgatási perben vitathatja az állásfoglalás megalapozottságát, kérve az azon alapuló határozat okozta jogsérelme orvoslását.
- [16] A tárgyi ügyben ezért megvizsgálta az I–V. rendű felpereseknek az állásfoglalással kapcsolatos hivatkozásait. Azt a szempontot vette figyelembe, hogy a szerző fél rendelkezésére álló földterületekkel együtt a megszerezni kívánt földterülettel megvalósulhat-e az üzemszerű művelés alatt álló élet- és versenyképes, egységes birtoktest vagy sem; kifejtve, hogy a keresetben foglaltakkal szemben nem a – szerzéssel együtt az egy ingatlanon elérhető – nagyobb tulajdoni hányadnak van jelentősége.
- [17] Részletezte felperesenként a következőket: a rájelentkezéssel érintett földterületek elhelyezkedését, az állattartói minőség hiányát, a tulajdonostársi minőséget vagy annak hiányát, az I. rendű alperesi érdekeltnek adott nyilatkozatokat (kiemelve, hogy a felperesek nem nyilatkoztak a földterület mikénti hasznosításáról), a II. rendű alperesi érdekelt által csatolt földhasználati lapokat, a III. rendű alperesi érdekelt által felmutatott térképet, rögzítve, hogy mely ingatlanok esetében

- vagy annak környezetében lévő területeken áll fenn a vevő cégének használata.
- [18] Mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az állásfoglalás a felperesek vonatkozásában helytállóan állapította meg, hogy az Fftv. 23/A. § (1) bekezdés c) pontjának való megfelelés az esetükben nem teljesül, míg a II. rendű alperesi érdekelt tulajdonszerzésével ez megvalósul: az adásvételi szerződés megkötésekor a vevő cégének a használatában állt a földek túlnyomó többsége, vagy azok a társaság tulajdonában, használatában álló területek között helyezkednek el, állattartó telep működését szolgálva.
- [19] Nem értett egyet a felperesek álláspontjával egyrészt azzal kapcsolatban, hogy a II. rendű alperesi érdekelt nem rendelkezett megfelelő háttérrel a megszerezni kívánt földterületek hasznosítása tekintetében, másrészt a spekulatív földszerzésre vonatkozó érvelést sem osztotta. Miként alaptalannak találta az I. rendű alperesi érdekelt hatáskörének hiányát illető vagy az állásfoglalásnak az elővásárlási jog sorrendjét felülíró jellegét állító felperesi hivatkozásokat is.
- A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelmek**
- [20] A jogerős ítélet ellen a felperesek felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, amelyben kérték elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan a jogerős ítélet megváltoztatását, az alperesi határozat megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését, perköltségük megítélése mellett.
- [21] Sérelmezték, hogy az alperes nem vizsgálta meg a kamara állásfoglalását, amely változatlanul, az adásvételi szerződésben értékesített ingatlanokat egy üzemközponthoz tartozóként értékelte. Az elsőfokú bíróság is tévedett, amikor úgy ítélte meg, hogy a kamara az állásfoglalásában csak a szerződésből idézve, annak megfogalmazására utalt. A kamara az állásfoglalásában téves kiindulópontból, a korábbi kúriai döntéssel ellentétesen vizsgálta egy üzemközponthoz tartozóként a földszerzéseket. Hivatkozásuk szerint a semmisség körében azt is sérelmezték, hogy az alperes nem vizsgálta meg a II. rendű alperesi érdekeltre vonatkozó állásfoglalást, amely ténylegesen hivatkozott a harminc ingatlan egy üzemközponthoz tartozására. Továbbá – érvelésük szerint – az Fftv. 60. §-a nem zárja ki a szerződés egyéb jogcímenek való semmisségét, és már a keresetlevélben kitértek az egybefoglalt vételár alkalmazására mint a spekulatív földszerzés példájára. Ezzel azonban sem az alperes, sem az elsőfokú bíróság nem foglalkozott.
- [22] Az állásfoglalás kötőereje kapcsán kifejtették, hogy az Fftv. 27. § (1) bekezdése és a hozzá kapcsolódó joggyakorlat (Kfv.II.37.502/2022/7.) egyértelműen a kizárólag nem támogató állásfoglalásoknak tulajdonít kötőerőt. A vegyes állásfoglalások esetében a bírói gyakorlat (Kfv.III.37.758/2022/6., Kfv.I.37.701/2022/12.) is azt az álláspontot tükrözi, hogy amennyiben az igazgatási szerv az egyik vagy másik félre vonatkozó állásfoglalást vizsgálja vagy mérlegeli, egyidejűleg a másik felet érintő ellentétes állásfoglalást is vizsgálnia kell és a megállapításait a döntésébe kötelezően foglalni.
- [23] Fenntartották azt az álláspontjukat, hogy a kamara nem járhatott el az Fftv. 23/A. § (4) bekezdése alapján az Fftv. 2020. július 1. előtt hatályos szövege szerint. A perbeli állásfoglalások érdemben is megalapozatlanok, mert a II. rendű alperesi érdekelt esetében a megszerezni kívánt földterületek (a csatolt térkép) nem bizonyítják az egységes birtoktest végleges jellegű kialakíthatóságát: nincsenek és nem is lesznek egy tömbben, a haszonbérleti szerződés meghosszabbítása is kérdéses. Ahogy már hivatkoztak rá, az ingatlanoknak a II. rendű alperesi érdekelt általi megszerzése további elaprózódáshoz vezet, a II. rendű alperesi érdekelt háttérrel sem rendelkezik a műveléshez, szemben a tulajdonostárs felperesekkel, akiknek a szerzése a többségi tulajdon vagy a nagyobb tulajdoni hányad létrejöttét szolgálja; továbbá művelésre jogosultak, a jövőbeni hasznosítás biztosított, közülük négyen korábban is végeztek erdősítést; mint elővásárlásra jogosultak egyébként is nyilatkoztak az Fftv. 13–15. §-aiban foglaltak betartásáról. Nem vizsgálta az I. rendű alperesi érdekelt azt sem, hogyan integrálhatók egy birtoktestbe a harmadik személy haszonbérletében lévő földterületek, miként nem volt tekintettel arra, hogy több ingatlan teljesen különálló. Mindezek miatt a kamarai állásfoglalás megalapozatlan, az ennek alapján eljáró alperes helytelen tényállást állapított meg nem értékelve az állásfoglalást. A jogerős ítélet is jogsértő, mert az állásfoglalás nem megfelelően került vizsgálatra, a törvényszék az alperesi határozat hiányosságait lényegében ítéletével kiegészítette. Megalapozatlanul mellőzte továbbá az elsőfokú bíróság a spekulatív földszerzésre vonatkozó felperesi érvek vizsgálatát.
- [24] Jogszabálysértésként a Kp. 2. § (1), (4) bekezdése, a Kp. 84. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5) bekezdésének, az Fftv. 23. § (3) bekezdésének, a 23/A. § (1) bekezdésének, a 24. § (3) bekezdésének, a 27. § (1)–(3) bekezdéseinek, a 60. § (1) és (3) bekezdésének, az Alaptörvény 28. cikkének sérelmét jelölték meg.
- [25] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Megismételte az Fftv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának értelmezése kapcsán a perben kifejtett érvelését, melyet az elsőfokú bíróság is osztott azzal, hogy a nem támogató kamarai állásfoglalástól a mezőgazdasági igazgatási szerv nem térhet el. Az állásfoglalás érdemi felülvizsgálatára nem kerülhetett sor. A kamara hatáskörét a felperesek elkésve vitatták.
- [26] Az I. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Egyetértett az elsőfokú bíróságnak a vegyes állásfoglalások kötőerejével kapcsolatos okfejtésével, és kiemelte, hogy az Fftv. 27. § (1) bekezdése értelmében a nem támogató állásfoglalás esetén a jóváhagyást meg kell tagadni, támogató állásfoglalás hiányában a felperesekkel nem volt jóváhagyható a szerződés. A perbeli esetben az elsőfokú bíróság állásfoglalás jogszerűségéről megfelelően döntött.

- [27] A II. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében szintén a jogerős ítélet hatályban tartását kérte, annak jogszerűségére tekintettel. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást tisztázta, a bizonyítási eljárást lefolytatta, döntése okszerű, nem merült fel nyilvánvaló iratellenesség vagy logikai hiba, ezért a bizonyítékok felülmérlegelésére nincs lehetőség. A felperesek új tényekre a felülvizsgálati eljárásban nem hivatkozhatnak. Az erdősítésre vonatkozó újonnan előadott felperesi érveléssel szemben arra hivatkozott, hogy a nemzeti park igazgatóság az ő előzetes állásfoglalás kérésére úgy nyilatkozott, hogy nem támogatja az érintett területek erdősítését.
- [28] A III. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartására tett indítványt. Kifejtette, hogy szemben a felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal a jogerős ítélet nem ellentmondásos és nem tér el a bírói gyakorlattól, azt figyelembe véve döntött az elsőfokú bíróság, kimerítve a kereseti kérelmet; az ügy érdemére kiható lényeges eljárási szabálysértés nem történt. Helytállóan mondta ki a bíróság, hogy a nem támogató (negatív) állásfoglalás köti a mezőgazdasági igazgatási szervet, de az alperesnek ettől függetlenül a perbeli esetben ténybeli alapja sem volt arra, hogy másként döntsön.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [29] A felperesek felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos.
- [30] A Kúria jogerős ítéletét a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, az abban megjelölt jogszabálysértések körében vizsgálta felül.
- [31] Elsődlegesen kiemeli, hogy a felperesek a keresetlevelükben az Fftv. 60. § (1) és (3) bekezdésére nem hivatkoztak, erre tekintettel nem állították az adásvételi szerződés semmisségét, ezért ennek vizsgálata nem képezte az elsőfokú bírósági eljárás tárgyát, és a Kúria sem foglalkozhatott ezzel az új érveléssel a felülvizsgálati eljárás során. A felülvizsgálati kérelemben nem terjeszthető elő olyan jogsértés, amely a kereset tartalmánál fogva nem volt a peres eljárás tárgya és amelyre így a jogerős ítélet sem tartalmazhatott döntést. A semmisség kérdéséről – a keresetben hivatkozott szempontból vizsgálva azt – az elsőfokú bíróság állást foglalt, miként az I. rendű alperesi érdekelt hatáskörének fennállásáról is, amelyeket alappal nem tudtak támadni a felperesek a felülvizsgálati kérelmükben. Megjegyzi a Kúria, hogy az Fftv. 2020. július 1-je utáni hatályos szövegét alkalmazni kellett a hatósági jóváhagyási eljárás eljárásának kezdetére figyelemmel az Fftv.-vel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény 30. § (3) bekezdése alapján. Az állásfoglalás kiadására az Fftv. 23/A. § (1) bekezdése értelmében a kamara területi szerve volt jogosult, amely jogszerűen adhatott állásfoglalást. Ettől független az, hogy a területi szervtől eltérően a (4) bekezdés a kamarának biztosít ügyféli jogállást, perbeli érdekeltkénti eljárást megalapozó jogosultságot.
- [32] A Kúria rögzíti, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást ismertette, de annak pontosítása volt szükséges a jelen ítélet indokolásában ([2]–[3] bekezdés, [8] bekezdés, [17] bekezdés) különösen az I–V. rendű felperesek és a II. rendű alperesi érdekelt által hivatkozott elővásárlási jogosultság feltüntetésével, valamint az alperes által készített jegyzékre, rangsorolásra utalva. A pontosított tényállás alapján a Kúria rámutat arra, hogy a törvényszék téves következtetést vont le az ún. vegyes – az egyik felet támogató és a másik felet nem támogató – kamarai állásfoglalásnak a mezőgazdasági igazgatási szervet illető kötőereje vonatkozásában.
- [33] Ezzel összefüggésben megállapítható, hogy a közigazgatási per és a felülvizsgálati eljárás elsődlegesen eldöntendő kérdése nem az I. rendű alperesi érdekelti, azaz kamarai állásfoglalás értékelése volt, hanem azt megelőzte annak elbírálása, hogy a perbeli ún. vegyes állásfoglalás milyen kötőerővel bír az alperesre nézve, attól az alperes eltérhetett-e. Ennek függvénye annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy a jogszabálysértő vegyes állásfoglalás esetén a jogszabálysértés orvoslására hol kerülhet sor: alperes előtt az adásvételi szerződés jóváhagyása iránti eljárásban vagy a közigazgatási perben.
- [34] Az Fftv.-nek a határozathozatalakor hatályos 27. § (1) bekezdés a) pontja alapján a mezőgazdasági igazgatási szerv – a 23. § (3) bekezdésében meghatározott eseteken túl – az adásvételi szerződés jóváhagyását megtagadja, ha a helyi földbizottság az állásfoglalása alapján egyik elővásárlásra jogosulttal és az adásvételi szerződés szerinti vevővel sem támogatja az adásvételi szerződés jóváhagyását, míg csereszerződés esetén a helyi földbizottság az állásfoglalása alapján bármelyik szerződő féllel nem támogatja a csereszerződés jóváhagyását. A bevezető mondatban gondolatjeleket között említett kivételtől eltekintve ez a szabály az eljárás indulásától kezdve azonos szöveggel volt hatályban.
- [35] Az Fftv. 27. § (3) bekezdése értelmében az (1) bekezdésben foglaltakon túl, a mezőgazdasági igazgatási szerv – az adásvételi szerződés vagy a csereszerződés jóváhagyását támogató helyi földbizottsági állásfoglalás ellenére – a 24. § (3) bekezdésében meghatározott körülmények figyelembevétele alapján megtagadhatja az adásvételi szerződés jóváhagyását. Ez a jogszabályszöveg is változatlan az eljárás indulása óta.
- [36] Az Fftv. 27. § (4) bekezdése alapján a mezőgazdasági igazgatási szerv a (3) bekezdés alkalmazása során a helyi földbizottság állásfoglalását az adásvételi szerződést, csereszerződést jóváhagyó vagy azt megtagadó határozata meghozatalakor, mint ügyféli nyilatkozatot veszi figyelembe, és ennek megfelelő alkalmazásával dönt az abban foglaltak figyelembe vételéről. Ez a jogszabályszöveg is változatlan az eljárás indulása óta.
- [37] Az Fftv. 23. § (3) bekezdésének az alperesi határozat meghozatalakor hatályos rendelkezése szerint a mezőgazdasági igazgatási szerv a 22. § (1) bekezdése szerinti okiratok beérkezésétől számított 15 napon belül dönt az adásvételi szerződés jóváhagyásának a megtagadásáról, ha a jegyző által megküldött okiratok alapján megállapítja az

- elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó eljárási szabályok megsértését, vagy megállapítja, hogy a (2) bekezdés alapján az adásvételi szerződés jóváhagyása megtagadásának lett volna helye.
- [38] Az Fftv. 27. §-a alapján megállapítható – a 27. § (3) és (4) bekezdésének együttes értelmezésével –, hogy az alperesnek lehetősége van az adásvételi szerződés jóváhagyását támogató állásfoglalás ellenére is megtagadni a szerződés jóváhagyását az Fftv. 24. § (3) bekezdésében meghatározott körülmények figyelembevétele alapján, tekintettel arra is, hogy a kamara (a perben: I. rendű alperesi érdekelt) ügyféli minőséggel rendelkezik, állásfoglalását mint ügyféli nyilatkozatot veszi figyelembe a mezőgazdasági igazgatási szerv a döntésénél.
- [39] A hivatkozott jogszabályi rendelkezések alapján az elsőfokú bíróság a kamarai állásfoglalások kötőerejét vizsgálta (az ún. vegyes jellegű állásfoglalások kötőereje kapcsán keresett követendő gyakorlatot). Számos kúriai eseti döntésre utalt a jogerős ítéletben, tehát nemcsak a vegyes jellegű állásfoglalással érintett ügyekre (Kfv.III.37.117/2021/5., Kfv.III.37.355/2021/7., Kfv.III.37.183/2022/8., Kfv.III.37.558/2022/6., Kfv.III.37.758/2022/6., Kfv.V.37.325/2022/11., Kfv.I.37.701/2022/12., Kfv.II.37.502/2022/7.). Külön nem tekintette át, hogy ezek a határozatok az Fftv. 27. §-ának mely időállapotához köthetők, minden szempontból alkalmasak-e a jelen ügyben irányadó rendelkezésekkel való összevetésre. Ez is eredményezhette, hogy téves következtetést vont le az Fftv. 27. §-ában rögzített szabályozásból.
- [40] A perbeli esetben hatályos normaszöveg alapján megállapítható, hogy a kizárólag nem támogató állásfoglalás kötelező a mezőgazdasági igazgatási szervre, tehát amikor a kamara egyik elővásárlásra jogosulttal és az adásvételi szerződés szerinti vevővel sem támogatja az adásvételi szerződés jóváhagyását. Másként kell megítélni azonban az ún. vegyes jellegű állásfoglalások esetét, amikor az egyik féllel/felekkel nem támogatja, míg a másik féllel/felekkel támogatja a kamara az adásvételi szerződés jóváhagyását. A nem támogató és támogató (vegyes jellegű) állásfoglalás esetén – szemben a jogerős ítéletben kifejtett értelmezéssel – a mezőgazdasági igazgatási szervnek kell vizsgálnia, hogy történt-e jogszabálysértés a kamarai állásfoglalás kiadása során.
- [41] A Kúria e körben utal az Alkotmánybíróság 3297/2019. (XI. 18.) számú határozatára (a továbbiakban: AB határozat), mely az Fftv. 27. § (1) bekezdés a) pontja Alaptörvénybe ütközését vizsgálta bírói kezdeményezésre, úgy, hogy a 27. § (1) bekezdés a) pontja még a jelen perben hatályos rendelkezést jóval megelőző időállapot (2019. január 11-ét megelőzően hatályos) szerinti szövegezést tartalmazta, de az Alkotmánybíróság áttekintette a 2018. évi CXXXVI. törvénnyel módosított Fftv. előírásait is. Az Alkotmánybíróság elvi élel állapította meg, hogy a kamarát az ügyfél jogállása illeti meg és döntése nem szakhatósági állásfoglalás. Rámutatott, hogy a nem törvény szerinti tartalommal kiadott állásfoglalásra mint ügyféli nyilatkozatra nem alapítható megtagadásról szóló döntést tartalmazó határozat a közigazgatási eljárásban (AB határozat indokolás [26]).
- [42] A fentiekből következően a felperesek a felülvizsgálati kérelmükben érdemben helytállóan hivatkoztak arra, hogy az elsőfokú bíróság téves következtetést vont le a nem támogató és támogató (ún. vegyes jellegű) állásfoglalások kötőereje kapcsán. Megállapítható, hogy a jogerős ítélet – „kettéválasztva” a nem támogató és a támogató részeit az állásfoglalásnak – úgy értelmezte a jogszabályt, hogy a támogató „rész” nem köti, a nem támogató állásfoglalás „rész” köti az alperest. A felperesek megalapozottan hivatkoztak ezzel szemben arra, hogy ebben az esetben nem a jóváhagyás megtagadásának kötelező esete áll fenn, hiszen az csak a kizárólag nem támogató állásfoglalás esetén merül fel; az eltérés az alperes előtti jóváhagyási eljárásban is megengedett, különösen arra tekintettel, hogy jogszabálysértő állásfoglaláson nem alapulhat az alperes döntése.
- [43] A perbeli esetben ez a kérdés az elsőfokú bíróság előtt az eltérő jogi álláspontja miatt nem merült fel, nem vizsgálta, hogy az alperesnek a konkrét esetben mit kellett volna mérlegelnie, amikor megismerte a II. rendű alperesi érdekelt tulajdonszerzését támogató vélemény mellett a felperesekét nem támogató véleményt tartalmazó állásfoglalás indokait. E körben a Kúria a föld tulajdonjogának megszerzésére vonatkozó rendelkezések áttekintésével a következőkre mutat rá.
- [44] Az Fftv. II. fejezete tartalmazza a 6–36. §-okban a tulajdonjognak megszerzésére vonatkozó előírásokat. E kereteken belül szabályozzák a 18–22. §-ok az elővásárlásra jogosultak sorrendjét és az elővásárlási jog gyakorlását, míg a 23–30. §-ok a szerződés hatósági jóváhagyását. Lényeges az elővásárlásra jogosultak és a vevő esetében a rangsorolás, amelyet az alperes végez, mert a rangsorolás alapján készített jegyzékkel keresi meg a kamarát állásfoglalás kiadása érdekében: az Fftv. 23. § (5) bekezdése alapján – ha a (3) bekezdés alapján a mezőgazdasági igazgatási szerv nem tagadja meg az adásvételi szerződés jóváhagyását (és nem áll fenn a jogszabály szerinti kivétel) – az elővásárlásra jogosultat vagy jogosultakat, valamint az adásvételi szerződés szerinti vevőt a törvény által meghatározott sorrend alapján rangsorolja, és arról jegyzéket készít; a rendelkezésére álló okiratok, a jegyzékben szereplő valamennyi elővásárlásra jogosult elfogadó jognyilatkozatának és az általa készített jegyzék másolatának megküldésével haladéktalanul megkeresi a helyi földbizottságot állásfoglalásának beszerzése céljából (Fftv. 23/A. § (2) bekezdés).
- [45] Az Fftv. 24. § (2) bekezdése és 25. § (1) bekezdése alapján a helyi földbizottságként eljáró kamara nem tekinthet el a jegyzékben foglaltaktól: a 24. § (2) bekezdése értelmében a helyi földbizottság az adásvételi szerződést és a jegyzékben szereplő valamennyi elővásárlásra jogosult elfogadó jognyilatkozatát a köztudomású tények és legjobb ismeretei, valamint a (3) bekezdésben foglaltak szerint beszerzett információk együttes – kormányrendeletben meghatározott módon történő – mérlegelése alapján a 23/A. § (1) bekezdésében meghatározott szempontoknak való megfelelés vonatkozásában értékeli és támogatja vagy nem támogatja; a 25. § (1) bekezdése alapján pedig az értékelést köteles azonos szempontok szerint, a

- jegyzékben szereplő összes elővásárlásra jogosult és az adásvételi szerződés szerinti vevő vonatkozásában elvégezni. Az Fftv. 24. § (3) bekezdése tartalmazza azon szempontokat, amelyeket figyelembe kell venni – az adásvételi szerződésnek a 23/A. § (1) bekezdésében megjelölt szempontoknak való megfelelésének – az értékelése során.
- [46] A Kúria rámutat arra, hogy az alperesnek – amikor hozzá 2022. augusztus 2-án megérkezett a vegyes jellegű kamarai állásfoglalás – észlelni kellett volna, hogy az I. rendű alperesi érdekelt megyei elnöksége jogszabálysértőn abból indult ki, hogy a 30 db ingatlan egy mezőgazdasági üzemközponthoz tartozik, valamint, hogy a kamara teljes egészében mellőzte az I–V. rendű felperesekre és a II. rendű alperesi érdekeltre vonatkozóan összeállított jegyzéket, az elővásárlásra jogosultaknak az Fftv. 18. §-ának megfelelően felállított rangsorát, az értékelése során azt egyáltalán nem vette figyelembe; kizárólag a jelen ítélet [9] bekezdésében összefoglalt szempontokat értékelte.
- [47] Mindezek alapján a felperesek alappal hivatkoztak a kereseti kérelmükben arra, hogy az alperes nem tett eleget a tényállás tisztázási kötelezettségének, megsértette az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 62. § (1) bekezdését. Ennek értelmében, ha a döntéshozatalhoz nem elegendők a rendelkezésre álló adatok, a hatóság bizonyítási eljárást folytat le. A Kúria ezzel összefüggésben hangsúlyozza, az alperesi határozat a jóváhagyásra, illetve a felperesekre vonatkozó indokolást a 16. oldal harmadik bekezdésében tartalmaz csak, amelyben rögzíti, hogy az elfogadó jognyilatkozatot tevőkkel szembeni nem támogató állásfoglalás miatt a szerződést a szerződés szerinti vevővel hagyhatta jóvá az Fftv. 27. § (1) bekezdés *a*) pontjában foglaltakra tekintettel. Elmaradt tehát többek között az elővásárlási jogosultság fennálltának azonos szempontok alapján történő vizsgálata a szerződés szerinti vevő és az elfogadó jognyilatkozatot benyújtó személyek vonatkozásában. Az alperes az Fftv. és az Ákr. felhívott rendelkezéseit megsértette, a fenti kötelezettségét nem teljesítette, amikor vizsgálat, értékelés és indokolás nélkül átvette az I. rendű érdekelt állásfoglalását és a döntését kizárólag arra alapította. Hasonló értékelési és vizsgálati kötelezettséget mondott ki a Kúria a tényállás tisztázása kapcsán a Kfv.III.37.558/2022/6. [43], [49] bekezdésben, Kfv.V.37.325/2022/11. [40] bekezdésben, Kfv.III.37.758/2022/6. [47]–[48] bekezdésben.
- [48] A Kúria álláspontja szerint az alperesnek figyelemmel kell lennie a tulajdonostársi minőségből fakadó, az Fftv. 18. § (3) bekezdésében foglalt megelőzési sorrendre is. A sorrendben hátrább álló fél csak abban az esetben előzheti meg a sorrendben előrébb állót, ha az előrébb álló földszerzése megalapozott okból nem támogatható.
- [49] Mindezek alapján a Kúria a Kp. 121. § (1) bekezdés *b*) pontját alkalmazva a jogerős ítéletet megváltoztatta, az alperes határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [50] Az új eljárás során az alperesnek az I. rendű érdekelt vegyes jellegű állásfoglalása körében a Kúria jelen ítéletében foglalt indokolást figyelembe véve, megfelelő részletességgel tisztáznia kell a tényállást, az állásfoglalásban írtakat vizsgálnia és értékelnie szükséges, tekintettel arra, hogy az I. rendű alperesi érdekelt jogsértően minősítette az érintett ingatlanokat egy mezőgazdasági üzemközponthoz tartozónak és jogszabálysértően mellőzte a jegyzékben foglaltakat, az elővásárlásra jogosultak rangsorolását. Határozatának indokolásában számot kell adnia a döntése indokairól és a mérlegelés szempontjairól.

(Kúria Kfv.V.37.613/2023/10.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HATÁROZATAI

I.

C-46/23. sz. Újpesti Polgármesteri Hivatal ügyben
2024. március 14-én hozott ítélet

1) A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) 58. cikke (2) bekezdésének d) és g) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

a tagállami felügyeleti hatóság az e rendelkezésekben előírt korrekciós hatáskörének gyakorlása során jogosult arra, hogy az adatkezelőt vagy az adatfeldolgozót a jogellenesen kezelt személyes adatok törlésére utasítsa, még olyan esetben is, ha az érintett nem terjesztett elő erre irányuló kérelmet az e rendelet 17. cikkének (1) bekezdése szerinti jogainak gyakorlása céljából.

2) A 2016/679 rendelet 58. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

a tagállami felügyeleti hatóság azon hatásköre, hogy elrendelheti a jogellenesen kezelt személyes adatok törlését, kiterjedhet mind az érintettől gyűjtött adatokra, mind pedig a más forrásból származó adatokra.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 2. o.; HL 2021. L 74., 35. o.; a továbbiakban: GDPR) 58. cikke (2) bekezdése c), d) és g) pontjának az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzat Polgármesteri Hivatala (Magyarország) (a továbbiakban: Újpest Önkormányzata) és a Nemzeti Adatvédelmi és Információs szabadság Hatóság (Magyarország) (a továbbiakban: magyar felügyeleti hatóság) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya egy olyan határozat, amelyben ezen utóbbi jogellenesen kezelt személyes adatok törlését rendelte el.

Az alapeljárás

13 Újpest Önkormányzata 2020 februárjában úgy döntött, hogy a Covid19-világjárvány veszélyeztetett csoportjába tartozó, meghatározott jogosultsági feltételeknek megfelelő lakosok részére anyagi támogatást biztosít.

14 E célból, a jogosultsági feltételek megállapításához szükséges személyes adatok beszerzése érdekében a Magyar Államkincstárhoz és Budapest Főváros Kormányhivatala IV. Kerületi Hivatalához (Magyarország) (a továbbiakban: Kormányhivatal) fordult. Ezen adatok különösen a természetes személyazonosító adatokat és a társadalombiztosítási azonosító jelet foglalták magukban. A Magyar Államkincstár és a Kormányhivatal az adatkéréseket teljesítette.

15 Újpest Önkormányzata a támogatás kifizetése érdekében megalkotta az Újpest+ Megbecsülés Program bevezetéséről szóló 16/2020. (IV. 30.) önkormányzati rendeletet, amelyet a 30/2020. (VII. 15.) önkormányzati rendelettel módosított és kiegészített. E rendeletek tartalmazták a támogatásra való jogosultság ily módon megállapított feltételeit. Újpest Önkormányzata az átvett adatokat a támogatási programjának végrehajtására készített adatbázisban összegezte, és minden adatsorhoz egyedi azonosítót és vonalkódot hozott létre.

16 A magyar felügyeleti hatóság, amelyhez közérdekű bejelentés érkezett, 2020. szeptember 2-án hatósági ellenőrzést indított a fent említett támogatási program alapjául szolgáló személyesadat-kezeléseket érintően. E hatóság a 2021. április 22-én meghozott határozatában megállapította, hogy Újpest Önkormányzata megsértette a GDPR 5. és 14. cikkének több rendelkezését, valamint a 12. cikk (1) bekezdését. Többek között megállapította, hogy Újpest Önkormányzata nem nyújtott tájékoztatást az érintetteknek egy hónapon belül az említett programmal összefüggésben kezelt személyes adataik köréről, a szóban forgó adatkezelés céljáról, és arról sem, hogy e személyek az ezzel összefüggő jogukat hogyan gyakorolhatják.

17 A magyar felügyeleti hatóság a GDPR 58. cikke (2) bekezdésének d) pontja alapján arra utasította Újpest Önkormányzatát, hogy törölje azoknak az érintetteknek a személyes adatait, akik a Kormányhivatal és a Magyar Államkincstár tájékoztatása alapján jogosultak lettek volna a támogatást igénybe venni, de azt nem kérték. Megállapította, hogy a Magyar Államkincstár és a Kormányhivatal is megsértette az említett személyek személyes adatainak a kezelésére vonatkozó rendelkezéseket. Újpest Önkormányzatát és a Magyar Államkincstárt adatvédelmi bírság megfizetésére is kötelezte.

18 Újpest Önkormányzata a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) – a kérdést előterjesztő bíróság – előtt indított közigazgatási perben vitatja a magyar

felügyeleti hatóság határozatát, arra hivatkozva, hogy ezen utóbbi az érintett által e rendelet 17. cikke értelmében benyújtott kérelem hiányában nem jogosult arra, hogy a GDPR 58. cikke (2) bekezdésének *d*) pontja alapján elrendelje a személyes adatok törlését. E tekintetben a Kúria (Magyarország) Kfv.II.37.001/2021/6. számú ítéletére hivatkozik, amelyben a Kúria megállapította, hogy a magyar felügyeleti hatóság nem rendelkezik ilyen jogkörrel, és így hatályában fenntartotta a kérdést előterjesztő bíróság egyik ítéletét. Az alapeljárás felperesének álláspontja szerint az említett rendelet 17. cikkében előírt törléshez való jogot kizárólag az érintett jogának szánták.

19 A magyar felügyeleti hatóság által benyújtott alkotmányjogi panaszt követően az Alkotmánybíróság (Magyarország) megsemmisítette a Kúria fent említett ítéletét, megállapítva, hogy e hatóság az érintett kérelme hiányában is jogosult arra, hogy hivatalból elrendelje a jogellenesen kezelt személyes adatok törlését. Az Alkotmánybíróság e tekintetben az Európai Adatvédelmi Testület 39/2021. számú véleményére hivatkozott, amely szerint a GDPR 17. cikke két egymástól független törlési esetet ír elő, amelyek közül az egyik az érintett kérésére történő törlés, a másik pedig az adatkezelő önálló kötelezettsége, így a GDPR 58. cikke (2) bekezdésének *g*) pontját a jogellenesen kezelt személyes adatok hivatalból történő törlésére vonatkozó jogalaprak kell tekinteni.

20 Az Alkotmánybíróságnak az előző pontban említett határozatát követően a kérdést előterjesztő bíróságnak továbbra is kétségei vannak a GDPR 17. cikkének és 58. cikke (2) bekezdésének az értelmezését illetően. Úgy véli, hogy a személyes adatok törléséhez való jogot a GDPR 17. cikkének (1) bekezdése az érintett jogaként határozza meg, és e rendelkezés nem tartalmaz két egymástól független törlési esetet.

21 E bíróság hozzáteszi, hogy az érintettnek abban az esetben is fűződhet érdeke a rá vonatkozó személyes adatok kezeléséhez, ha a felügyeleti hatóság az adatkezelőt – akár jogellenes adatkezelés miatt – az említett adatok törlésére utasítja. Ilyen esetben e hatóság az említett személy jogát ezen utóbbi akarata ellenére gyakorolja.

22 A kérdést előterjesztő bíróság tehát azt kívánja meghatározni, hogy az érintett joggyakorlásától függetlenül a tagállami felügyeleti hatóság kötelezheti-e – és ha igen, akkor mely jogalapon – az adatkezelőt vagy az adatfeldolgozót a jogellenesen kezelt személyes adatok törlésére, különösen annak figyelembevételével, hogy a GDPR 58. cikke (2) bekezdésének *c*) pontja kifejezetten az érintett jogainak gyakorlására vonatkozó kérelméről rendelkezik, e rendelet 58. cikke (2) bekezdésének *d*) pontja pedig általánosságban rendelkezik az adatkezelési műveleteknek az említett rendelet rendelkezéseivel való összhangjának megteremtéséről, míg ugyanezen rendelet 58. cikke (2) bekezdésének *g*) pontja közvetlenül visszautal annak 17. cikkére, amelynek alkalmazásához az érintett kifejezett kérelme szükséges.

23 Ha a nemzeti felügyeleti hatóság az érintett kérelme nélkül is utasíthatja az adatkezelőt vagy az adatfeldolgozót a jogellenesen kezelt személyes adatok törlésére, a kérdést előterjesztő bíróság arra a kérdésre vár választ, hogy tehető-e különbség a törlésre vonatkozó utasítás előírásakor aszerint, hogy a személyes adatokat az érintettől gyűjtötték – figyelemmel az adatkezelőnek a GDPR 13. cikke (2)

bekezdésének *b*) pontja szerinti kötelezettségére – vagy nem az érintettől szerezték meg, az adatkezelőnek a GDPR 14. cikke (2) bekezdésének *c*) pontja szerinti kötelezettséghez kapcsolódóan.

24 E körülmények között a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni az Európai Parlament és a Tanács (EU) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2016. április 27. napján kelt 2016/679 rendeletének (a továbbiakban: GDPR) 58. cikk (2) bekezdését, különösen annak *c*), *d*) és *g*) pontjait, hogy a tagállami felügyeleti hatóság korrekciós hatáskörében eljárva, az erre vonatkozó GDPR 17. cikk (1) bekezdése szerinti kifejezett érintetti kérelem nélkül is utasíthatja az adatkezelőt vagy az adatfeldolgozót a jogellenesen kezelt személyes adatok törlésére?

2) Amennyiben az első kérdésre adott válasz szerint a felügyeleti hatóság érintetti kérelem nélkül is utasíthatja az adatkezelőt vagy az adatfeldolgozót a jogellenesen kezelt személyes adatok törlésére, úgy ez független-e attól, hogy a személyes adatokat az érintettől gyűjtötték, avagy nem az érintettől szerezték meg?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

25 A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével arra vár választ, hogy a GDPR 58. cikke (2) bekezdésének *c*), *d*) és *g*) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a tagállami felügyeleti hatóság az e rendelkezésekben előírt korrekciós intézkedések elfogadására vonatkozó hatáskörének gyakorlása során jogosult arra, hogy az adatkezelőt vagy az adatfeldolgozót a jogellenesen kezelt személyes adatok törlésére utasítsa, még olyan esetben is, ha az érintett nem terjesztett elő erre irányuló kérelmet az e rendelet 17. cikkének (1) bekezdése szerinti jogainak gyakorlása céljából.

26 E kérdés a magyar felügyeleti hatóság azon határozatának a jogszerűségével kapcsolatos jogvita keretében illeszkedik, amely a GDPR 58. cikke (2) bekezdésének *d*) pontja alapján Újpest Önkormányzatát arra utasítja, hogy törölje a jelen ítélet 13–15. pontjában ismertetett támogatási program keretében jogellenesen kezelt személyes adatokat.

27 A GDPR 17. cikkének (1) bekezdése értelmében az érintett jogosult arra, hogy kérésére az adatkezelő indokolatlan késedelem nélkül törölje a rá vonatkozó személyes adatokat, az adatkezelő pedig köteles arra, hogy ezen adatokat indokolatlan késedelem nélkül törölje, többek között e rendelkezés *d*) pontja szerint abban az esetben, ha a szóban forgó adatokat „jogellenesen kezelték”.

28 A GDPR 58. cikke (2) bekezdésének *d*) pontja értelmében a felügyeleti hatóság utasíthatja az adatkezelőt vagy az adatfeldolgozót, hogy adatkezelési

műveleteit – adott esetben meghatározott módon és meghatározott időn belül – hozza összhangba e rendelet rendelkezéseivel. Ezenkívül az említett rendelet 58. cikke (2) bekezdésének *g*) pontja értelmében a felügyeleti hatóság hatáskörrel rendelkezik arra, hogy az e rendelet 16., 17., illetve 18. cikkében foglaltaknak megfelelően elrendelje a személyes adatok helyesbítését vagy törlését, illetve az adatkezelés korlátozását, valamint e rendelet 17. cikke (2) bekezdésének és 19. cikkének megfelelően elrendelje azon címzettek erről való értesítését, akikkel vagy amelyekkel a személyes adatokat közölték.

29 A kérdést előterjesztő bíróság ebben az összefüggésben arra keresi a választ, hogy a tagállami felügyeleti hatóság jogosult-e arra, hogy a GDPR 58. cikke (2) bekezdésének *c*), *d*) és *g*) pontjában előírt korrekciós intézkedések elfogadására vonatkozó hatáskörének gyakorlása során hivatalból – azaz, az érintett erre irányuló előzetes kérelme hiányában – az adatkezelőt vagy az adatfeldolgozót a jogellenesen kezelt személyes adatok törlésére utasítsa.

30 Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2023. július 13-i G GmbH ítélet, C-134/22, EU:C:2023:567, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 Előzetesen meg kell állapítani, hogy az uniós jognak a jelen ítélet 27. és 28. pontjában említett releváns rendelkezéseit a GDPR 5. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben kell értelmezni, amely megfogalmazza a személyes adatok kezelésére vonatkozó elveket, és többek között – az *a*) pontban – azon elvet, amely szerint a személyes adatok kezelését jogszerűen és tisztességesen, valamint az érintett számára átlátható módon kell végezni.

32 Ezen 5. cikk (2) bekezdése értelmében az adatkezelő az „elszámoltathatóságnak” az e rendelkezésben előírt elve szerint felelős az említett 5. cikk (1) bekezdésének való megfelelésért, továbbá képesnek kell lennie annak igazolására, hogy tiszteletben tartja az e rendelkezésben rögzített összes elvet, aminek bizonyítása egyébiránt rá hárul (lásd ebben az értelemben: 2023. május 4-i Bundesrepublik Deutschland [Elektronikus igazságügyi fiók] ítélet, C-60/22, EU:C:2023:373, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 Amennyiben a személyes adatok kezelése nem felel meg a többek között a GDPR 5. cikkében meghatározott elveknek, a tagállami felügyeleti hatóságok az e rendelet 57. és 58. cikkében meghatározott feladataiknak és hatáskörüknek megfelelően jogosultak beavatkozni. E feladatok között szerepel többek között e rendelet 57. cikke (1) bekezdésének *a*) pontja értelmében az említett rendelet alkalmazásának nyomon követése és kikényszerítése (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Facebook Ireland és Schrems ítélet, C-311/18, EU:C:2020:559, 108. pont).

34 E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy ha egy nemzeti felügyeleti hatóság a vizsgálatá végén úgy ítéli meg, hogy az érintett személy nem részesül megfelelő szintű védelemben, az uniós jog alapján köteles megfelelően reagálni a megállapított hiányosság orvoslása érdekében, mégpedig függetlenül e hiányosság eredetétől vagy jellegétől. E célból a

GDPR 58. cikkének (2) bekezdése felsorolja azokat a különböző korrekciós intézkedéseket, amelyeket a felügyeleti hatóság elfogadhat. E felügyeleti hatóságnak kell megválasztania a megfelelő eszközt az e rendelet teljes körű tiszteletben tartásának biztosítására irányuló feladatának a kellő gondossággal történő ellátásához (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Facebook Ireland és Schrems ítélet, C-311/18, EU:C:2020:559, 111. és 112. pont).

35 Ami konkrétan azt a kérdést illeti, hogy az ilyen korrekciós intézkedéseket az érintett felügyeleti hatóság hivatalból elfogadhatja-e, mindenképp meg kell állapítani, hogy a GDPR 58. cikkének (2) bekezdése a szövegét tekintve különbséget tesz a hivatalból elrendelhető korrekciós intézkedések – többek között az 58. cikk (2) bekezdésének *d*) és *g*) pontjában említettek – valamint azon korrekciós intézkedések között, amelyeket csupán az érintett által az e rendelet 58. cikke (2) bekezdésének *c*) pontja szerinti jogainak gyakorlása érdekében benyújtott kérelem alapján lehet elfogadni.

36 Egyrészt ugyanis a GDPR 58. cikke (2) bekezdése *c*) pontjának szövegéből kifejezetten kitűnik, hogy az e rendelkezésben említett korrekciós intézkedés elfogadása, azaz „[az adatkezelő vagy az adatfeldolgozó arra való utasítása], hogy teljesítse az érintettnek az e rendelet szerinti jogai gyakorlására vonatkozó kérelmét”, azt feltételezi, hogy az érintett korábban már élni kívánt a jogaival oly módon, hogy erre vonatkozó kérelmet terjesztett elő, és e kérelemnek a felügyeleti hatóság e rendelkezésben előírt határozata előtt nem adtak helyt. Másrészt – e rendelkezéstől eltérően – e rendelet 58. cikke (2) bekezdése *d*) és *g*) pontjának szövege alapján nem állapítható meg, hogy a tagállami felügyeleti hatóságnak az e rendelkezésekben említett intézkedések alkalmazása érdekében történő beavatkozása kizárólag olyan esetekre korlátozódna, amikor az érintett erre irányuló kérelmet terjesztett elő, mivel e szöveg nem tartalmaz ilyen kérelemre való utalást.

37 E rendelkezések kontextusát illetően meg kell továbbá állapítani, hogy e rendelet 17. cikke (1) bekezdésének szövege a „pedig” kötőszó segítségével megkülönbözteti egyrészt az érintett ahhoz való jogát, hogy kérésére az adatkezelő indokolatlan késedelem nélkül törölje a rá vonatkozó adatokat, és másrészt az adatkezelő arra vonatkozó kötelezettségét, hogy e személyes adatokat indokolatlan késedelem nélkül törölje. Ebből azt a következtetést kell levonni, hogy e rendelkezés két egymástól független esetet szabályoz, nevezetesen egyrészt az érintett kérelmére történő adattörlést, és másrészt az adatkezelőt az érintett bármely kérelmétől függetlenül terhelő önálló kötelezettség fennállásából eredő törlést.

38 Amint ugyanis arra az Európai Adatvédelmi Testület a 39/2021. sz. véleményében rámutatott, szükséges ilyen különbséget tenni, mivel az e 17. cikk (1) bekezdésében említett esetek közül egyesek olyan helyzetekre vonatkoznak, amelyekben az érintettet nem feltétlenül tájékoztatták arról, hogy rá vonatkozó személyes adatokat kezelnek, így kizárólag az adatkezelő állapíthatja meg ennek fennállását. Ez a helyzet konkrétan az e rendelet 17. cikke (1) bekezdésének *d*) pontjában említett olyan helyzetben, amikor ezen adatokat jogellenesen kezelték.

39 Ezt az értelmezést megerősíti a GDPR 5. cikkének az ezen 5. cikk (1) bekezdésének *a*) pontjával

összefüggésben értelmezett (2) bekezdése, amelynek értelmében az adatkezelőnek meg kell győződnie többek között az általa végzett adatkezelés jogszerű jellegéről (lásd ebben az értelemben: 2023. május 4-i Bundesrepublik Deutschland [Elektronikus igazságügyi fiók] ítélet, C-60/22, EU:C:2023:373, 54. pont).

40 Végezetül ezt az értelmezést megerősíti a GDPR 58. cikkének (2) bekezdése által elérni kívánt, e rendelet (129) preambulumbekzdéséből kitűnő cél is, nevezetesen annak biztosítása, hogy a személyes adatok kezelése megfeleljen e rendeletnek, valamint az ezen utóbbit sértő helyzetek helyreállítása annak érdekében, hogy azokat a nemzeti felügyeleti hatóságok beavatkozása összhangba hozza az uniós joggal.

41 E tekintetben pontosítani kell, hogy noha a megfelelő és szükséges eszköz megválasztása a felügyeleti hatóság feladata, és e hatóságnak e választást az adott eset valamennyi körülményének figyelembevételével kell meghoznia, e hatóságnak a GDPR teljes körű tiszteletben tartásának biztosításában álló feladatát is kellő gondossággal kell ellátnia (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Facebook Ireland és Schrems ítélet, C-311/18, EU:C:2020:559, 112. pont). Következésképpen a GDPR hatékony alkalmazásának biztosítása érdekében különösen fontos, hogy e hatóság tényleges hatáskörökkel rendelkezzen az e rendelet megsértésével szembeni hatékony fellépés, és különösen a jogsértések megszüntetése érdekében, ideértve azokat az eseteket is, amikor az érintetteket nem tájékoztatják a személyes adataik kezeléséről, az érintetteknek nincs tudomásuk e kezelésről, vagy mindenesetre nem kérelmezték ezen adatok törlését.

42 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a GDPR 58. cikkének (2) bekezdésében említett egyes – többek között az e rendelkezés *d*) és *g*) pontjában szereplő – korrekciós intézkedések elfogadására vonatkozó hatáskört a tagállami felügyeleti hatóság hivatalból gyakorolhatja, amennyiben e hatáskör hivatalból történő gyakorlására szükség van ahhoz, hogy e hatóság teljesíthesse a feladatát. Következésképpen e hatóság, ha a vizsgálatát követően úgy ítéli meg, hogy ezen adatkezelés nem felel meg e rendelet követelményeinek, az uniós jog alapján köteles megfelelő intézkedéseket hozni a megállapított jogsértés orvoslása érdekében, függetlenül attól, hogy az érintett előzetesen kérelmet terjesztett-e elő az említett rendelet 17. cikkének (1) bekezdése szerinti jogainak gyakorlása céljából.

43 Ezt az értelmezést egyébiránt megerősítik a GDPR-nek a többek között az 1. cikkéből, valamint az (1) és (10) preambulumbekzdéséből következő céljai is, amely rendelkezések a természetes személyeknek az őket érintő személyes adatok védelméhez való, az Európai Unió Alapjogi Chartája 8. cikkének (1) bekezdésében és az EUMSZ 16. cikk (1) bekezdésében rögzített alapvető joga tekintetében a védelem magas szintjének biztosítására hivatkoznak (lásd ebben az értelemben: 2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítélet, C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791, 207. pont; 2022. április 28-i Meta Platforms Ireland ítélet, C-319/20, EU:C:2022:322, 73. pont).

44 Az olyan értelmezés, amely ellentétes a jelen ítélet 42. pontjában elfogadott értelmezéssel, és amely szerint az ilyen felügyeleti hatóság csak az érintett által e célból előterjesztett kérelem alapján járhat el, veszélyeztetné a jelen ítélet 40. és 43. pontjában

felidézett célok megvalósítását, különösen az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben, ha a jogellenesen kezelt személyes adatok törlése potenciálisan jelentős számban érint olyan személyeket, akik a GDPR 17. cikkének (1) bekezdése alapján nem érvényesítették a törléshez való jogukat.

45 Amint ugyanis arra a Bizottság az írásbeli észrevételeiben lényegében hivatkozott, a GDPR 17. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, az érintettek által előterjesztett előzetes kérelemre vonatkozó követelmény azt jelentené, hogy az adatkezelő ilyen kérelem hiányában megőrizhetné a szóban forgó személyes adatokat, és azokat továbbra is jogellenesen kezelhetné. Az ilyen értelmezés sértené az e rendelet által előírt védelem hatékonyságát, mivel az inaktív személyeket megfosztaná a védelemtől annak ellenére, hogy a személyes adataikat jogellenesen kezelték.

46 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a GDPR 58. cikke (2) bekezdésének *d*) és *g*) pontját úgy kell értelmezni, hogy a tagállami felügyeleti hatóság az e rendelkezésekben előírt korrekciós intézkedések elfogadására vonatkozó hatáskörének gyakorlása során jogosult arra, hogy az adatkezelőt vagy az adatfeldolgozót a jogellenesen kezelt személyes adatok törlésére utasítsa, még olyan esetben is, ha az érintett nem terjesztett elő erre irányuló kérelmet az e rendelet 17. cikkének (1) bekezdése szerinti jogainak gyakorlása céljából.

A második kérdésről

47 A kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a GDPR 58. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a tagállami felügyeleti hatóság azon hatásköre, hogy elrendelheti a jogellenesen kezelt személyes adatok törlését, kiterjedhet mind az érintettől gyűjtött adatokra, mind pedig a más forrásból származó adatokra.

48 E tekintetben mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az előző pontban említett rendelkezések szövege nem tartalmaz olyan utalást, amely arra engedne következtetni, hogy a felügyeleti hatóságnak az e rendelkezésekben felsorolt korrekciós intézkedések elfogadására vonatkozó hatásköre az érintett adatok eredetétől, és különösen attól a körülménytől függ, hogy azokat az érintettől gyűjtötték-e.

49 Ugyanígy meg kell állapítani, hogy a GDPR 17. cikke (1) bekezdésének szövege, amely – amint az a jelen ítélet 37. pontjából kitűnik – az adatkezelőt érintően önálló kötelezettséget állapít meg a jogellenesen kezelt személyes adatok törlésére vonatkozóan, nem tartalmaz a gyűjtött adatok eredetére vonatkozó követelményt.

50 Ezenkívül, amint az a jelen ítélet 41. és 42. pontjából kitűnik, a GDPR hatékony és következetes alkalmazásának biztosítása érdekében szükséges, hogy a nemzeti felügyeleti hatóság tényleges hatáskörökkel rendelkezzen az e rendelet megsértésével szembeni hatékony fellépéshez. Így a korrekciós intézkedések elfogadására vonatkozó, a GDPR 58. cikke (2) bekezdésének *d*) és *g*) pontjában megállapított hatáskör nem függhet az érintett adatok eredetétől, és különösen attól a körülménytől, hogy azokat az érintettől gyűjtötték-e.

51 Következésképpen az írásbeli észrevételeket előterjesztő valamennyi kormánnyal és a Bizottsággal

egyértelmű meg kell állapítani, hogy a GDPR 58. cikke (2) bekezdésének *d)* és *g)* pontja értelmében vett, korrekciós intézkedések elfogadására vonatkozó hatáskör gyakorlása nem függhet attól, hogy a szóban forgó személyes adatokat közvetlenül az érintettől gyűjtötték-e, vagy sem.

52 Ezt az értelmezést megerősítik a GDPR-nek – és különösen e rendelet 58. cikke (2) bekezdésének – a jelen ítélet 40. és 43. pontjában felidézett céljai is.

53 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a GDPR 58. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a tagállami felügyeleti hatóság azon hatásköre, hogy elrendelheti a jogellenesen kezelt személyes adatok törlését, kiterjedhet mind az érintettől gyűjtött adatokra, mind pedig a más forrásból származó adatokra.

II.

C-61/22. sz. Landeshauptstadt Wiesbaden ügyben 2024. március 21-én hozott ítélet

1) Az uniós polgárok személyazonosító igazolványai és a szabad mozgás jogával élő uniós polgárok és azok családtagjai részére kiállított tartózkodási okmányok biztonságának megerősítéséről szóló, 2019. június 20-i (EU) 2019/1157 európai parlamenti és tanácsi rendelet érvénytelen.

2) A 2019/1157 rendelet joghatásai az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdésén alapuló, a jelenlegi rendeletet felváltani hivatott új rendeletnek a jelen ítélet kihirdetését követő év január 1-jétől számított két évet meg nem haladó, énszerű határidőn belül történő hatálybalépéséig fennmaradnak.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az uniós polgárok személyazonosító igazolványai és a szabad mozgás jogával élő uniós polgárok és azok családtagjai részére kiállított tartózkodási okmányok biztonságának megerősítéséről szóló, 2019. június 20-i (EU) 2019/1157 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2019. L 188., 67. o.), különösen pedig a 3. cikke (5) bekezdésének érvényességére vonatkozik.

2 E kérelmet az RL és a Landeshauptstadt Wiesbaden (Wiesbaden tartományi főváros, Németország) között annak tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy ez utóbbi elutasította az RL ujjnyomatot nem tartalmazó személyazonosító igazolvány kiállítására iránti kérelmét.

Az alapeljárás

26 2021. november 30-án az alapeljárás felperese új személyazonosító igazolvány kiállítását kérte Wiesbaden tartományi fővárostól arra hivatkozva, hogy régi igazolványának chipje hibás volt. Kérte azonban, hogy az új igazolványt ujjnyomatok nélkül állítsák ki.

27 Wiesbaden tartományi főváros két indok alapján utasította el ezt a kérelmet. Egyrészt az alapeljárás felperese nem jogosult új személyazonosító igazolvány kiállítására, mivel már rendelkezik érvényes személyazonosító okmánnal. A PAuswG 28. §-a (3) bekezdésének megfelelően ugyanis a személyazonosító igazolvány akkor is érvényes marad, ha annak elektronikus chipje hibás. Másrészt, mindenesetre 2021.

augusztus 2. óta kötelező az új személyazonosító igazolványok chipjén két ujjnyomatkép tárolása a PAuswG 5. §-ának (9) bekezdése értelmében, amely a 2019/1157 rendelet 3. cikkének (5) bekezdését ülteti át.

28 2021. december 21-én az alapeljárás felperese keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság, a Verwaltungsgericht Wiesbaden (wiesbadeni közigazgatási bíróság, Németország) előtt annak érdekében, hogy a bíróság kötelezze Wiesbaden tartományi fővárost arra, hogy állítson ki számára ujjnyomatképet nem tartalmazó új személyazonosító igazolványt.

29 A kérdést előterjesztő bíróságban kételyek merültek fel az alapügyben hozott határozat két indokát illetően. Különösen a második indok kapcsán arra hajlik, hogy a 2019/1157 rendelet érvényessége, de legalábbis a 3. cikk (5) bekezdésének érvényessége vitatható.

30 Először is a kérdést előterjesztő bíróság megkérdőjelezi, hogy e rendeletet nem inkább az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdése alapján, és ebből következően az e rendelkezésben előírt különleges jogalkotási eljárás keretében, mintsem az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdése alapján, és így a rendes jogalkotási eljárás keretében kellett volna-e elfogadni. Egyrészt ugyanis az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdése kifejezetten az Unió azon hatáskörére utal, hogy többek között a személyazonosító igazolványokra vonatkozó rendelkezéseket fogadhat el, és így speciálisabb rendelkezés, mint az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdése. Másrészt a 2013. október 17-i Schwarz ítéletben (C-291/12, EU:C:2013:670) a Bíróság kimondta, hogy az EK 62. cikk (2) bekezdésének *a)* pontja – amely jelenleg az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdésének felel meg – megfelelő jogalapot biztosított az uniós polgárok ujjnyomatainak kötelező gyűjtését és útlevelkekben való tárolását előíró 2252/2004 rendelet elfogadásához.

31 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság a 2019/1157 rendelet elfogadását érintő eljárási szabálytalanság lehetséges fennállására hivatkozik. Amint azt ugyanis az európai adatvédelmi biztos az uniós polgárok személyazonosító igazolványai és más dokumentumok biztonságának megerősítéséről szóló rendeletjavaslatról szóló, 2018. augusztus 10-i 7/2018. sz. véleményében (a továbbiakban: 7/2018. sz. vélemény) hangsúlyozta, az ujjnyomatok gyűjtése és tárolása személyes adatok kezelésének minősül, amelyet az általános adatvédelmi rendelet 35. cikkének (10) bekezdése értelmében hatásvizsgálatnak kell alávetni. Márpedig a jelen ügyben ilyen vizsgálatra nem került sor. Közelebbről, az említett rendeletjavaslatához csatolt, „Impact assessment” című dokumentum nem tekinthető az e rendelkezés értelmében vett hatásvizsgálatnak.

32 Harmadszor, a kérdést előterjesztő bíróság konkrétan arra keresi a választ, hogy a 2019/1157 rendelet 3. cikkének (5) bekezdése összeegyeztethető-e a Chartának a magán- és a családi élet tisztességben tartására, illetve a személyes adatok védelmére vonatkozó 7. és 8. cikkével. A tagállamok azon kötelezettsége ugyanis, hogy olyan személyazonosító igazolványokat állítsanak ki, amelyek adathordozója két ujjnyomatképet tartalmaz, a Charta e két rendelkezése által elismert jogok gyakorlása korlátozásának minősül, amely korlátozás csak akkor igazolható, ha megfelel a Charta 52. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételeknek.

33 Márpedig egyrészt előfordulhat, hogy az említett korlátozás nem felel meg valamely általános érdekű célkitűzésnek. A Bíróság a 2013. október 17-i Schwarz ítéletben (C-291/12, EU:C:2013:670) kétségtelenül elismerte, hogy a harmadik országbeli állampolgároknak az Unió területére való jogellenes belépése elleni küzdelem az uniós jog által elismert célkitűzés. Mindazonáltal a személyazonosító igazolvány elsősorban nem olyan úti okmány, mint az útlevél, és célja csupán az, hogy lehetővé tegye az uniós polgár személyazonosságának ellenőrzését mind a közigazgatási hatóságokkal, mind pedig a más magánfelekkel fennálló kapcsolataiban.

34 Másrészt, még ha feltételezzük is, hogy az említett rendelet az uniós jog által elismert általános érdekű célkitűzést követ, továbbra is kétséges, hogy e korlátozás arányos-e. A Bíróság által a 2013. október 17-i Schwarz ítéletben (C-291/12, EU:C:2013:670) elfogadott megoldás ugyanis nem ültethető át a 2019/1157 rendeletre, mivel az az útlevelekre vonatkozik, amelyek birtoklása a személyazonosító igazolványokkal ellentétben nem kötelező Németországban, és amelyek használata eltérő célra irányul.

35 Ezzel szemben a 7/2018. sz. véleményből kitűnik, hogy az ujjnyomatok rögzítése és tárolása széles körű hatással jár, mivel 370 millió uniós polgárt érinthet, potenciálisan az Unió lakosságának 85%-át kötelezve ujjnyomatadásra. Márpedig ez a jelentős hatás a kezelt adatok (arckép és két ujjnyomat) igen érzékeny jellegével együtt azt vonja maga után, hogy a Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok gyakorlásának a személyazonosító igazolványok kiállítása céljából történő kötelező ujjnyomatvételezésből eredő korlátozása nagyobb mértékű, mint az útlevelek esetében, ami viszont a szóban forgó intézkedés erőteljesebb igazolását, valamint alapos vizsgálatát követelné meg a feltétlen szükségesség kritériuma alapján.

36 Mindenesetre a szigorú arányossági vizsgálat elvégzésének szükségessége az általános adatvédelmi rendelet 9. cikkének (1) bekezdéséből is következik, amelynek értelmében az ilyen biometrikus adatok kezelése főszabály szerint tilos, és csak kivételes és szigorúan korlátozott esetekben engedélyezhető.

37 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság ugyan úgy véli, hogy a biometrikus adatok használata csökkenti az okmányok hamisíthatóságának kockázatát, kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy önmagában ez a körülmény igazolhatja-e a személyes adatok védelméhez való jog ilyen mértékű korlátozását, különösen az alábbi okokra tekintettel.

38 Először is az európai adatvédelmi biztos a 7/2018. sz. véleményében hangsúlyozta, hogy más, a személyazonosító okmányok nyomtatásával kapcsolatos biztonságos technikák, mint például a hologramok vagy a vízjelek használata, sokkal kisebb mértékű beavatkozást jelentenének, ugyanakkor alkalmasak lennének ezen okmányok hamisításának megakadályozására és hitelességük igazolására is. Egyébiránt az a tény, hogy a német jog elismeri, hogy a hibás chippel rendelkező személyazonosító igazolvány továbbra is érvényes, azt bizonyítja, hogy a fizikai biztonsági elemek, különösen a mikrobetűk vagy UV-nyomatok, elegendőek az említett okmányok biztonságának garantálásához.

39 Továbbá, a 2019/1157 rendelet 3. cikkének (7) bekezdése felhatalmazza a tagállamokat arra, hogy a 12

év alatti gyermekeket mentesítsék az ujjnyomatadási kötelezettség alól, és minden esetben arra kötelezi őket, hogy a 6 év alatti gyermekeket teljesen mentesítsék e kötelezettség alól, ami azt bizonyítja, hogy a két ujjnyomat begyűjtése nem feltétlenül szükséges.

40 Egyébiránt a 2019/1157 rendelet 3. cikkének (5) bekezdése nem tartja tiszteletben az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkében foglalt adattakarékosság elvét, amelyből kitűnik, hogy a személyes adatok gyűjtésének és felhasználásának az adatkezelés céljai szempontjából megfelelőnek és relevánsnak kell lennie, és a szükségesre kell korlátozódnia. Ugyanis, bár lehetővé teszi a különböző típusú rendszerek interoperabilitását, a két teljes ujjnyomat, és nem csupán az ujjnyomatok jellemző pontjainak (minuciák) gyűjtése növeli a tárolt személyes adatok mennyiségét, és így adatszivárgás esetén a személyazonossággal való visszaélés kockázatát is. Ez a kockázat egyébként nem elhanyagolható, mivel a személyazonosító igazolványokban használt elektronikus csipeket illetéktelen szkennerek is leolvashatják.

41 Végül, lényegében előfordulhat, hogy a Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok gyakorlásának korlátozása nem jogszerű, mivel a 7/2018. sz. véleményében az európai adatvédelmi biztos rámutatott, hogy a 2019/1157 rendelet elfogadásakor a hamisított személyazonosító igazolványok száma a kiállított okmányok számához képest viszonylag alacsony volt (38 870 hamis okmány 2013 és 2017 között), és hogy ez a szám több éve csökkenő tendenciát mutat.

42 E körülmények között a Verwaltungsgericht Wiesbaden (wiesbadeni közigazgatási bíróság, Németország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„[A 2019/1157 rendelet] 3. cikkének (5) bekezdésében foglalt, ujjnyomatoknak a személyazonosító igazolványokba való beillesztésére és azokon való tárolására vonatkozó kötelezettség ellentétes-e a magasabb szintű uniós joggal, különösen

- a) az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdésével;
- b) a [Charta] 7. és 8. cikkével;
- c) az általános adatvédelmi rendelet 35. cikkének (10) bekezdésével,

és ezért érvénytelen-e valamelyik okból?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

43 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy e 2019/1157 rendelet – részben vagy egészben – érvénytelen-e először is amiatt, hogy azt téves jogalap alapján fogadták el, másodsorban, hogy sérti az általános adatvédelmi rendelet 35. cikkének (10) bekezdését, harmadszor pedig, hogy sérti a Charta 7. és 8. cikkét.

A. Az első, a téves jogalap megválasztására alapított érvénytelenségi okról

44 A kérdést előterjesztő bíróság által felhozott első érvénytelenségi ok arra a kérdésre vonatkozik, hogy különös tekintettel az EUMSZ 77. cikk (3)

bekezdésében szereplő, a személyazonosító igazolványokra tett kifejezett utalásra, valamint a 2013. október 17-i Schwarzer ítéletben (C-291/12, EU:C:2013:670) elfogadott megoldásra, a 2019/1157 rendeletet nem inkább ezen 77. cikk (3) bekezdése alapján és az abban előírt különleges jogalkotási eljárás keretében kellett volna-e elfogadni, mintsem – ahogyan az történt – az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdése alapján.

1. Előzetes észrevételek

45 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az uniós jogi aktus jogalapja megválasztásának olyan objektív elemeken – köztük a jogi aktus célján és tartalmán – kell alapulnia, amelyek alkalmasak arra, hogy bírósági felülvizsgálat tárgyát képezzék (2022. február 16-i Magyarország kontra Parlament és Tanács ítélet, C-156/21, EU:C:2022:97, 107. pont; 2022. február 16-i Lengyelország kontra Parlament és Tanács ítélet, C-157/21, EU:C:2022:98, 121. pont).

46 Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy amennyiben a Szerződésekben van speciálisabb rendelkezés, amelyet a szóban forgó jogi aktus jogalapjaként lehet használni, a jogi aktust arra kell alapozni (2012. szeptember 6-i Parlament kontra Tanács ítélet, C-490/10, EU:C:2012:525, 44. pont; 2020. december 8-i Lengyelország kontra Parlament és Tanács ítélet, C-626/18, EU:C:2020:1000, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47 Végül, ha valamely uniós jogi aktus vizsgálatából az derül ki, hogy az több cél elérésére irányul, vagy több összetevőt foglal magában, és ha ezen célok vagy ezen összetevők egyike elsődlegesnek vagy döntő jellegűnek mutatkozik, míg a többi csak járulékos jellegű, vagy csak rendkívül korlátozott hatállyal rendelkezik, a jogi aktus elfogadásának jogalapját e fő célkitűzésnek vagy összetevőnek megfelelően kell meghatározni (lásd ebben az értelemben: 2018. november 20-i Bizottság kontra Tanács [Antarktiszi védett tengeri területek] ítélet, C-626/15 és C-659/16, EU:C:2018:925, 77. pont; 2021. október 6-i 1/19 [Isztambuli egyezmény] vélemény, EU:C:2021:832, 286. pont).

2. Az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdésének, illetve az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdésének hatályáról

48 Az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy ha az Unió fellépése bizonyul szükségesnek ahhoz, hogy minden uniós polgár számára biztosított legyen a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog, és ha a Szerződések nem biztosítják az ehhez szükséges hatáskört, az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében rendelkezéseket fogadhat el e jogok gyakorlásának megkönnyítése érdekében.

49 Ebből következik, hogy e rendelkezés általános hatáskört biztosít az Unió számára az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett, az uniós polgárok tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joga gyakorlásának megkönnyítéséhez szükséges rendelkezések elfogadására, ha csak a Szerződések nem biztosítják az ehhez szükséges hatáskört.

50 Márpedig az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdésétől eltérően az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdése kifejezetten rendelkezik ilyen hatáskörökről az uniós polgárok

számára kiállított útlevelekre, személyazonosító igazolványokra, tartózkodási engedélyekre vagy bármilyen egyéb ilyen jellegű okmányokra vonatkozó intézkedések elfogadása tekintetében, az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett, a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog gyakorlásának megkönnyítése érdekében.

51 Igaz, hogy az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdése e Szerződésnek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségről szóló V. címében, pontosabban e címnek „A határok ellenőrzésével, a menekültügyel és a bevándorlással kapcsolatos politikák” című 2. fejezetében található. Mindazonáltal az EUMSZ 77. cikk (1) bekezdése szerint az Unió olyan politikát alakít ki, amelynek célja annak biztosítása, hogy a belső határok átlépésekor a személyek, állampolgárságuktól függetlenül, mentesüljenek mindenfajta ellenőrzés alól, továbbá a személyek ellenőrzésének és a határátlépések eredményes felügyeletének biztosítása a külső határokon, valamint e határok integrált határőrizeti rendszerének fokozatos bevezetése. Márpedig az e 77. cikk (3) bekezdésében előírt, az útlevelekre, személyazonosító igazolványokra, tartózkodási engedélyekre vagy bármilyen egyéb ilyen jellegű okmányra vonatkozó rendelkezések elfogadására irányuló hatásköri ok az Unió ilyen politikájának szerves részét képezik. Az uniós polgárok vonatkozásában ugyanis ezen okmányok többek között lehetővé teszik számukra annak tanúsítását, hogy a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog megilleti őket, és így élhetnek e joggal. Következésképpen az említett 77. cikk (3) bekezdése megalapozhatja az említett okmányokra vonatkozó intézkedések elfogadását, ha az ilyen fellépés szükségesnek bizonyul az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett jog gyakorlásának megkönnyítéséhez.

52 Az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdése tárgyi hatályának ezen értelmezését nem teszi kérdésessé sem – a Parlament, a Tanács és a Bizottság által hivatkozott – azon történeti fejlődés, amelyet a Szerződések az útlevelekre, személyazonosító igazolványokra, tartózkodási engedélyekre és bármilyen egyéb ilyen jellegű okmányra vonatkozó intézkedések elfogadására vonatkozó uniós hatáskör terén elértek, sem pedig a német kormány által hivatkozott azon körülmény, amely szerint e rendelkezés azt írja elő, hogy az akkor alkalmazandó, „amennyiben a Szerződések nem biztosítottak hatáskört az ilyen fellépésre”.

53 Kétségtelen, hogy a Lisszaboni Szerződés hatályon kívül helyezte a korábban az EK 18. cikk (3) bekezdésében foglalt rendelkezést, amely kifejezetten kizárta annak lehetőségét, hogy az uniós jogalkotó az EK 18. cikk (2) bekezdésére (jelenleg az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdése) hivatkozzon „az útlevelekre, személyazonosító igazolványokra, tartózkodási engedélyekre vagy bármilyen egyéb ilyen jellegű okmányra vonatkozó rendelkezések”, valamint „a szociális biztonságra vagy a szociális védelemre vonatkozó rendelkezések” elfogadásának jogalapjaként. Ugyanakkor e Szerződés e két területen – azaz egyrészt a szociális biztonság és a szociális védelem tekintetében az EUMSZ 21. cikk (3) bekezdésében, másrészt az útlevelekre, személyazonosító igazolványokra, tartózkodási engedélyekre vagy bármilyen egyéb ilyen jellegű okmányra vonatkozó rendelkezéseket illetően az

EUMSZ 77. cikk (3) bekezdésében – kifejezetten hatáskört ruházott az Unióra az ilyen fellépésre, és az említett területeken az intézkedések elfogadását a Tanács különleges jogalkotási eljárásához, különösen pedig egyhangú határozatához kötötte.

54 E körülmények között a korábban az EK 18. cikk (3) bekezdésében meghatározott rendelkezés törléséből nem lehet arra következtetni, hogy ezentúl „az útlevelekre, személyazonosító igazolványokra, tartózkodási engedélyekre vagy bármilyen egyéb ilyen jellegű okmányra vonatkozó rendelkezéseket” az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdése alapján lehetne elfogadni. Éppen ellenkezőleg, a történeti fejlődésből az következik, hogy a Szerződések megalkotói az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdésével az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontjában biztosított, a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog gyakorlásának megkönnyítését célzó ilyen rendelkezések elfogadására az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdésében előírt általánosabb hatáskörnél speciálisabb hatáskört kívántak ruházni az Unióra.

55 Ezenkívül az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdésében szereplő azon kitétel, amely szerint e rendelkezés akkor alkalmazandó, „amennyiben a Szerződések nem biztosítottak hatáskört az ilyen fellépésre”, az EUM-Szerződés általános rendszerére tekintettel úgy kell érteni, hogy az ily módon meghatározott hatáskörök nem egy általánosabb hatályú rendelkezés, mint az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdése, hanem egy speciálisabb rendelkezés által biztosított hatáskörök.

56 Ennélfogva a 2019/1157 rendelet elfogadása csak azzal a feltétellel volt alapítható az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdésére, ha e rendelet elsődleges vagy túlnyomórészt meghatározó célja vagy összetevője kívül esik az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdésének különös, az útleveleknek, személyazonosító igazolványoknak, tartózkodási engedélyeknek vagy bármilyen egyéb ilyen jellegű okmányok az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett jog gyakorlásának megkönnyítése érdekében történő kiállítására kiterjedő hatályán.

3. A 2019/1157 rendelet elsődleges vagy túlnyomórészt meghatározó céljáról, illetve összetevőjéről

57 Elsősorban, ami a 2019/1157 rendelet célját illeti, az 1. cikke kimondja, hogy annak célja a tagállamok által állampolgáraik részére kiállított személyazonosító igazolványokra és a tagállamok által az uniós polgárok és családtagjaik számára a szabad mozgáshoz való joguk gyakorlására kiállított tartózkodási okmányokra vonatkozó biztonsági előírások megerősítése.

58 Ugyanebben az értelemben e rendelet (46) preambulumbekzdése kimondja, hogy e rendelet célja ezen úti és személyazonosító okmányok „biztonságának megerősítése” „az uniós polgárok és családtagjaik által a szabad mozgás joga gyakorlásának megkönnyítése” érdekében, amit az említett rendelet (1), (2), (5), (17), (28), (29) és (36) preambulumbekzdése is megerősít.

59 Másodsorban, a 2019/1157 rendelet tartalmát illetően meg kell jegyezni, hogy e rendelet 16 cikket tartalmaz. E rendelet 1. és 2. cikke meghatározza a rendelet tárgyát, illetve hatályát. Az említett rendelet 3. és 4., valamint 6. és 7. cikke, amelyek a rendelet fő

összetevőit képezik, többek között a tagállamok által kiállított személyazonosító igazolványok és tartózkodási okmányok biztonsági, tartalmi, formai és műszaki előírásaira vonatkozó követelményeket fogalmaz meg, míg ugyanezen rendelet 5. és 8. cikke az általa meghatározott követelményeknek meg nem felelő személyazonosító igazolványok és tartózkodási kártyák fokozatos kivonását írja elő. Végül a 2019/1157 rendelet 9–16. cikke pontosítja az e rendeletben előírt kötelezettségek végrehajtásának módját, különösen a biometrikus azonosítók gyűjtése és a személyes adatok védelme tekintetében.

60 Kétségtelen, hogy a 2019/1157 rendelet 2. cikke kimondja, hogy e rendelet nemcsak a tagállamok által saját állampolgáraik részére kiállított személyazonosító igazolványokra alkalmazandó, hanem a fogadó tagállamban három hónapnál hosszabb ideig tartózkodó uniós polgárok számára a 2004/38 irányelv 8. cikkével összhangban kiállított bejelentkezésszerű szóló igazolásokra, valamint az ezen irányelv 19. cikkének megfelelően kiállított, huzamos tartózkodási jogot igazoló olyan okmányokra is, amely igazolások és okmányok nem hasonlíthatók a személyazonosító igazolványokhoz, útlevelekhez vagy tartózkodási engedélyekhez. Mindazonáltal a 2019/1157 rendelet nem tartalmaz egyetlen olyan rendelkezést sem, amely ezen igazoló okmányokat szabályozná, és a 6. cikke első bekezdésének f) pontjában csupán azt mondja ki, hogy a tagállamok által az uniós polgárok részére kiállított tartózkodási okmányoknak tartalmazniuk kell a 2004/38 irányelv 8., illetve 19. cikkével összhangban kiállított, a bejelentkezésszerű szóló igazolásokról és huzamos tartózkodási jogot igazoló okmányokon feltüntetendő információkat. Következésképpen e rendeletnek ezen igazolásokkal kapcsolatos célját és összetevőjét rendkívül korlátozott hatályúnak kell tekinteni, így az említett rendelet jogalapja nem határozható meg e célra vagy összetevőre tekintettel.

61 E körülmények között a 2019/1157 rendelet elsődleges céljából és összetevőiből az következik, hogy azon jogi aktusok körébe tartozik, amelyek az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdésének a jelen ítélet 48–51. pontjában meghatározott különös hatálya alá tartoznak.

62 Következésképpen az uniós jogalkotó azáltal, hogy a 2019/1157 rendeletet az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdése alapján fogadta el, megsértette az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdését, és nem megfelelő jogalkotási eljárást alkalmazott.

63 Ebből következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott, arra alapított első érvénytelenségi ok, hogy a 2019/1157 rendeletet tévesen fogadták el az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdése alapján és rendes jogalkotási eljárás keretében, maga után vonhatja e rendelet érvénytelenségét.

B. A második, az általános adatvédelmi rendelet 35. cikke (10) bekezdésének megsértésére alapított érvénytelenségi okról

64 A kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott második érvénytelenségi ok látszólag azon alapul, hogy a 2019/1157 rendeletet adatvédelmi hatásvizsgálat nélkül fogadták el, megsértve ezzel az általános adatvédelmi rendelet 35. cikkének (10) bekezdését.

65 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az általános adatvédelmi rendelet 35. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha az adatkezelés

valamely – különösen új technológiákat alkalmazó – típusa, figyelemmel annak jellegére, hatókörére, körülményére és céljaira, valószínűsíthetően magas kockázattal jár a természetes személyek jogaira és szabadságaira nézve, akkor az adatkezelő az adatkezelést megelőzően hatásvizsgálatot végez arra vonatkozóan, hogy a tervezett adatkezelési műveletek a személyes adatok védelmét hogyan érintik. E rendelet 35. cikkének (3) bekezdése pontosítja, hogy ilyen hatásvizsgálatra van szükség az említett rendelet 9. cikkének (1) bekezdésében említett személyes adatok különleges kategóriáinak, például a természetes személyek egyedi azonosítását célzó biometrikus adatoknak a nagy számban történő kezelése esetén.

66 Mivel a jelen ügyben a 2019/1157 rendelet maga nem ír elő semmilyen, a személyes adatokon vagy adatállományokon végzett műveletet, hanem csupán azt mondja ki, hogy a tagállamok bizonyos adatkezeléseket végeznek a személyazonosító igazolvány kérelmezése esetén, meg kell állapítani, hogy e rendelet elfogadásának nem volt feltétele a tervezett adatkezelési műveleteknek az általános adatvédelmi rendelet 35. cikkének (1) bekezdése értelmében vett hatásvizsgálatának előzetes elvégzése. Márpedig e rendelet 35. cikkének (10) bekezdése ezen rendelet 35. cikkének (1) bekezdésétől való eltérést vezet be.

67 Ebből következik, hogy mivel – amint az a fentiekből kitűnik – az általános adatvédelmi rendelet 35. cikkének (1) bekezdése nem volt alkalmazandó a 2019/1157 rendelet elfogadásakor, ezen rendelet elfogadása nem sérthette a 2016/679 rendelet 35. cikkének (10) bekezdését.

68 A fentiekre tekintettel az általános adatvédelmi rendelet 35. cikke (10) bekezdésének megsértésére alapított második ok nem vonhatja maga után a 2019/1157 rendelet érvénytelenségét.

C. A harmadik, a 2019/1157 rendelet 3. cikke (5) bekezdésének a Charta 7. és 8. cikkével való összeegyeztethetlenségére alapított érvénytelenségi okról

69 A 2019/1157 rendelet érvénytelenségével kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság által felhozott harmadik ok arra vonatkozik, hogy a két teljes ujjnyomatnak a tagállamok által kiállított személyazonosító igazolványok adathordozójába való beillesztésére vonatkozó, az e rendelet 3. cikkének (5) bekezdésében előírt kötelezettség a Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok indokolatlan korlátozását jelenti.

1. A korlátozás fennállásáról

70 A Charta 7. cikke többek között azt írja elő, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy magánéletét tiszteletben tartsák. A Charta 8. cikke (1) bekezdésének értelmében mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez. Ezen – együttesen értelmezett – rendelkezésekből az következik, hogy főszabály szerint az említett jogok sérelmét képezheti a személyes adatoknak harmadik személyek általi bármely kezelése (2013. október 17-i Schwarz ítélet, C-291/12, EU:C:2013:670, 25. pont).

71 A jelen ügyben a 2019/1157 rendelet 3. cikkének (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a tagállamok által saját állampolgáraik részére kiállított

személyazonosító igazolványoknak magukban kell foglalniuk egy kiemelten biztonságos adathordozót, amely tartalmazza a birtokos arcképmását és két ujjnyomatot interoperábilis digitális formátumban.

72 Márpedig az ilyen személyes adatok lehetővé teszik az érintett természetes személyek konkrét azonosítását, és különösen érzékeny adatoknak minősülnek azon jelentős kockázatok miatt, amelyeket kezelésük az alapvető jogokra és szabadságokra nézve jelenthet, amint az különösen az általános adatvédelmi rendelet (51) preambulumbekkezdéséből kitűnik, amely rendelet a szóban forgó adatokra – a 2019/1157 rendelet (40) preambulumbekkezdésében emlékeztetettek szerint – alkalmazandó.

73 Következésképpen a két ujjnyomatnak a személyazonosító igazolványok adathordozójába történő beillesztésére vonatkozó, a 2019/1157 rendelet 3. cikkének (5) bekezdésében előírt kötelezettség egyaránt korlátozza a Charta 7. és 8. cikkében biztosított, a magánélet tiszteletben tartásához való jogot, illetve a személyes adatok védelméhez való jogot.

74 Ezenkívül e kötelezettség két egymást követő – az említett rendelet 10. cikkében szabályozott – személyesadat-kezelési művelet előzetes elvégzését foglalja magában, nevezetesen az említett ujjnyomatoknak az érintettől való gyűjtését, valamint a személyazonosító igazolványok személyre szabása céljából történő ideiglenes tárolását. Az említett műveletek szintén a Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok korlátozását jelentik.

2. A korlátozás igazolásáról

75 Amint az az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, a Charta 7. és 8. cikkében biztosított, a magánélet tiszteletben tartásához való jog, illetve a személyes adatok védelméhez való jog nem korlátlan jogosultságokat jelentenek, hanem azokat a társadalomban betöltött szerepük alapján kell megítélni (lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 20-i SpaceNet és Telekom Deutschland ítélet, C-793/19 és C-794/19, EU:C:2022:702, 63. pont).

76 E jogok tehát korlátozhatók, feltéve hogy a Charta 52. cikke (1) bekezdésének első mondata értelmében e korlátozásra a törvény által, az említett jogok lényeges tartalmának, valamint az arányosság elvének tiszteletben tartásával kerül sor. Ezenkívül e bekezdés második mondata szerint az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásokra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja. E tekintetben a Charta 8. cikkének (2) bekezdése pontosítja, hogy a személyes adatokat többek között csak „meghatározott célokra, az érintett személy hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, a törvényben rögzített jogok okból lehet kezelni”.

a) A törvényesség elvének tiszteletben tartásáról

77 Ami a Charta 52. cikke (1) bekezdésének első mondatában megfogalmazott azon követelményt illeti, amely szerint az alapvető jogok gyakorlása csak törvény által korlátozható, magában foglalja, hogy az e jogokba történő beavatkozást lehetővé tevő jogi aktusnak magának kell meghatároznia az érintett jog gyakorlásával kapcsolatos korlátozás terjedelmét, azzal,

hogy egyrészt e követelmény nem zárja ki, hogy a szóban forgó korlátozást a különböző helyzetekhez és a változó körülményekhez való alkalmazkodáshoz kellően nyitott módon fogalmazzák meg, másrészt pedig hogy a Bíróság adott esetben értelmezés útján pontosíthatja a korlátozás konkrét hatályát, figyelembe véve mind a szóban forgó uniós szabályozás megfogalmazását, mind pedig az általános rendszerét és az általa megvalósítani kívánt, a Chartában biztosított alapvető jogok fényében értelmezett célkitűzéseket (2022. június 21-i Ligue des droits humains ítélet, C-817/19, EU:C:2022:491, 114. pont).

78 A jelen ügyben a Charta 7. és 8. cikkében biztosított alapvető jogok gyakorlásának abból a kötelezettségből eredő korlátozásait, hogy két teljes ujjnyomatot kell a tagállamok által kiállított személyazonosító igazolványok adathordozójába beilleszteni, valamint e korlátozások alkalmazási feltételeit és terjedelmét egyértelműen és pontosan meghatározza – az uniós jogalkotó által rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadott, és a jelen ítélet által joghatásaiban fenntartott – 2019/1157 rendelet 3. cikkének (5) bekezdése, valamint 10. cikkének (1) és (3) bekezdése.

79 Következésképpen a Charta 7. és 8. cikkében biztosított alapvető jogok gyakorlásának említett korlátozásai megfelelnek a Charta 52. cikke (1) bekezdésének első mondatában említett törvényesség elvének.

b) A Charta 7. és 8. cikkében biztosított alapvető jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásáról

80 Meg kell állapítani, hogy az ujjnyomatokkal szolgáltatott információk önmagukban nem nyújthatnak betekintést az érintett személyek magán- és családi életébe.

81 E körülmények között a két ujjnyomatnak a tagállamok által kiállított személyazonosító igazolványok adathordozójába való beillesztésére vonatkozó, a 2019/1157 rendelet 3. cikkének (5) bekezdésében előírt kötelezettség által jelentett korlátozás nem sérti a Charta 7. és 8. cikkében biztosított alapvető jogok lényeges tartalmát (lásd analógia útján: 2022. június 21-i Ligue des droits humains ítélet, C-817/19, EU:C:2022:491, 120. pont).

c) Az arányosság elvének tiszteletben tartásáról

82 Amint az a Charta 52. cikke (1) bekezdésének második mondatából kitűnik, ahhoz, hogy a Chartában biztosított alapvető jogok gyakorlása az arányosság elvére figyelemmel korlátozható legyen, e korlátozásoknak elengedhetetlennek kell lenniük, és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét kell szolgálniuk.

83 Konkrétabban, a személyes adatok védelme alóli kivételek és e védelem korlátozásai a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódnak, azzal, hogy amikor több, a követett jogszerű célok elérésére alkalmas intézkedés közötti választásra van lehetőség, a legkevésbé korlátozó jellegűt kell igénybe venni. Ezenkívül valamely általános érdekű célt nem lehet elérni annak figyelembevétele nélkül, hogy azt össze kell egyeztetni az intézkedéssel érintett alapvető jogokkal, mivel el kell végezni egyrészt a közérdekű

cél, másrészt pedig a szóban forgó jogok közötti kiegyensúlyozott mérlegelést annak biztosítása érdekében, hogy az ezen intézkedéssel okozott hátrányok ne legyenek aránytalanok az elérni kívánt célokhoz képest. A Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogokat érintő korlátozás igazolásának lehetőségét tehát az ilyen korlátozással járó beavatkozás súlyosságának felmérésével, valamint annak ellenőrzésével kell értékelni, hogy az e korlátozás által elérni kívánt közérdekű cél jelentősége összefügg-e a beavatkozás súlyosságával (2022. november 22-i Luxembourg Business Registers ítélet, C-37/20 és C-601/20, EU:C:2022:912, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

84 Következésképpen annak vizsgálatához, hogy a jelen ügyben a Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogokba való, a két ujjnyomatnak a személyazonosító igazolványok adathordozójába történő, a 2019/1157 rendelet 3. cikkének (5) bekezdésében előírt beillesztésének kötelezettségéből eredő beavatkozások tiszteletben tartják-e az arányosság elvét, először is azt meg kell vizsgálni, hogy ezen intézkedés az Unió által elismert egy vagy több általános érdekű célkitűzést követ-e, és ténylegesen alkalmas-e e célok megvalósítására, másodszor azt, hogy az ebből eredő beavatkozások a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódnak-e, abban az értelemben, hogy az említett célkitűzések észszerűen nem érhetők el ugyanolyan hatékonyan más, az érintett személyek ezen alapvető jogait kevésbé sértő eszközökkel, harmadszor pedig azt, hogy az említett beavatkozások nem aránytalanok-e a célkitűzésekhez képest, ami különösen e célok és az említett beavatkozások súlyosságának egymással szembeni mérlegelését jelenti (lásd ebben az értelemben: 2022. november 22-i Luxembourg Business Registers ítélet, C-37/20 és C-601/20, EU:C:2022:912, 66. pont; 2022. december 8-i Orde van Vlaamse Balies és társai ítélet, C-694/20, EU:C:2022:963, 42. pont).

1) Az Unió által elismert egy vagy több általános érdekű célkitűzés követéséről és az intézkedés e célok elérésére való alkalmasságáról

i) A szóban forgó intézkedés által követett célkitűzések általános érdekű jellegéről

85 A 2019/1157 rendelet 1. cikke értelmében a rendelet célja többek között a tagállamok által állampolgáraik részére a szabad mozgáshoz való joguk gyakorlására kiállított személyazonosító igazolványokra vonatkozó biztonsági előírások megerősítése.

86 Konkrétabban, és amint az a 2019/1157 rendelet (4), (5), (17)–(20) és (32) preambulumbekkezdéséből kitűnik, a biometrikus adatoknak – köztük két teljes ujjnyomatnak – a személyazonosító igazolványok adathordozójába való beillesztésének célja az említett kártyák hitelességének biztosítása, valamint a birtokos személyazonossága megbízható ellenőrzésének lehetővé tétele, hozzájárulva e rendelet (23) és (33) preambulumbekkezdésének, valamint 3. cikke (5) bekezdésének megfelelően a személyazonosító okmányok ellenőrzésére szolgáló rendszerek interoperabilitásához az okmányhamisítás és az okmányokkal való visszaélés kockázatának csökkentése érdekében.

87 Márpedig a Bíróságnak már volt alkalma arra, hogy az útlevelek kiállításával (lásd ebben az

értelemben: 2013. október 17-i Schwarz ítélet, C-291/12, EU:C:2013:670, 36–38. pont), valamint a harmadik országbeli állampolgárok nyilvántartó rendszerének létrehozásával kapcsolatban (lásd ebben az értelemben: 2019. október 3-i A és társai ítélet, C-70/18, EU:C:2019:823, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) kimondja, hogy az okmányhamisítás elleni küzdelem, amely magában foglalja többek között a személyazonosító igazolványok hamisítása és a személyazonossággal való visszaélés elleni küzdelmet, az Unió által elismert általános érdekű célkitűzésnek minősül.

88 Ami a személyazonosító okmányok ellenőrzésére szolgáló rendszerek interoperabilitásának célkitűzését illeti, az szintén ilyen jellegű, mivel – amint az a 2019/1157 rendelet (17) preambulumbekzdéséből kitűnik – hozzájárul ahhoz, hogy az uniós polgárok könnyebben gyakorolhassák az EUMSZ 20. cikkben számukra elismert, a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogukat.

ii) A szóban forgó intézkedésnek az általános érdekű célkitűzések tényleges megvalósítására való alkalmasságáról

89 A jelen ügyben a két teljes ujjnyomatnak a személyazonosító igazolványok adathordozójába való beillesztése alkalmas a személyazonosító igazolványok hamisítása és a személyazonossággal való visszaélés elleni küzdelemre, valamint az ellenőrzésre szolgáló rendszerek interoperabilitására irányuló, az uniós jogalkotó által ezen intézkedés igazolása érdekében hivatkozott általános érdekű célkitűzések megvalósítására.

90 Mindenekelőtt ugyanis az ujjnyomatokhoz hasonló biometrikus adatoknak a személyazonosító igazolványokba való beillesztése megnehezítheti a személyazonosító igazolványok hamisítását, mivel többek között a 2019/1157 rendelet 3. cikkének az e rendelet 14. cikkének (1) és (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett (5) bekezdése értelmében az ilyen adatokat pontos műszaki előírások szerint kell tárolni, amely előírások titokban tarthatók.

91 Továbbá az ilyen biometrikus adatok beillesztése olyan eszköz, amely a 2019/1157 rendelet 11. cikke (6) bekezdésének, valamint (18) és (19) preambulumbekzdésének megfelelően lehetővé teszi a személyazonosító igazolvány hitelességének és az okmány birtokosa személyazonosságának megbízható ellenőrzését, és ezáltal a csalás kockázatának csökkentését.

92 Végül az uniós jogalkotó azon döntése, hogy előírja a teljes ujjnyomatok beillesztését, szintén alkalmasnak tűnik a személyazonosító igazolványok ellenőrzésére szolgáló rendszerek interoperabilitására irányuló célkitűzés megvalósítására, mivel a teljes ujjnyomatok felhasználása lehetővé teszi a tagállamok által használt automatizált ujjnyomat-azonosító rendszerek összességével való kompatibilitás biztosítását, annak ellenére, hogy az ilyen rendszerek nem szükségszerűen ugyanazt az azonosítási mechanizmust alkalmazzák.

93 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi továbbá, hogy a 2019/1157 rendelet 3. cikke (7) bekezdésének első albekezdése felhatalmazza a tagállamokat arra, hogy különösen a 12 év alatti gyermekeket mentesítsék az ujjnyomatadási

kötelezettség alól, és a második albekezdésében pedig előírja számukra, hogy a hat év alatti gyermekeket mentesítsék e kötelezettség alól.

94 Kétségtelen, hogy valamely jogszabály csak akkor tekinthető alkalmasnak a hivatkozott célkitűzés elérésére, ha az általa előírt intézkedések valóban megfelelnek a célkitűzés elérésére irányuló törekvésnek, és azokat koherensen és szisztematikusan hajtják végre (lásd analógia útján: 2023. december 5-i Nordic Info ítélet, C-128/22, EU:C:2023:951, 84. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

95 Mindazonáltal a 2019/1157 rendelet annak ellenére megfelel e követelménynek, hogy mentességet ír elő a gyermekek ujjnyomatadási kötelezettsége alól, mivel – amint az a (26) preambulumbekzdéséből kitűnik – e mentességek célja a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevétele.

96 Ugyanez vonatkozik a 2019/1157 rendelet 5. cikkében kimondott szabályra is, amely szerint azok a személyazonosító igazolványok, amelyek nem felelnek meg az e rendelet 3. cikkében meghatározott követelményeknek, a lejáratukkor, de legkésőbb 2031. augusztus 3-án érvényüket veszítik. Az uniós jogalkotó ugyanis – az e rendeletben előírt intézkedések hosszú távú hatékonyságát kérdésessé nem téve – vélhette úgy, hogy az ilyen átmeneti időszak megfelelő annak elkerülésére, hogy a tagállamokra a valamennyi érintett személy számára nagyon rövid időn belül új személyazonosító igazolvány kiállításának terhe háruljon.

97 Ami azt a körülményt illeti, hogy egyes tagállamok a jogszabályaikban azt írják elő, hogy az általuk kiállított személyazonosító igazolványok az elektronikus adathordozó hibás jellege ellenére is érvényesek maradnak, elegendő megjegyezni, hogy az ilyen jogszabályok csak akkor egyeztethetők össze a 2019/1157 rendelettel, ha az előző pontban említett átmeneti időszak még nem telt el.

2) A szóban forgó intézkedés alkalmazásának az általános érdekű célkitűzések megvalósításához való szükségességéről

98 E tekintetben először is, ami magát az ujjnyomatoknak a személyazonosító igazolványok adathordozójába való beillesztésének elvét illeti, meg kell jegyezni, hogy az ujjnyomatok megbízható és hatékony eszközök valamely személy személyazonosságának bizonyossággal történő megállapítására, és hogy az ujjnyomatok gyűjtésére szolgáló eljárás kivitelezése egyszerű.

99 Közelebbről, amint arra a főtanácsnok az indítványának 90. pontjában rámutatott, önmagában az arcképmás beillesztése az azonosítás kevésbé hatékony eszköze, mint a képmáson kívül két ujjnyomat beillesztése, mivel az időszűrés, az életmód, a betegség vagy a plasztikai, illetve helyreállító sebészeti beavatkozás megváltoztathatja az arc anatómiai jellemzőit.

100 Igaz, hogy a 2019/1157 rendelet alapjául szolgáló rendeletjavaslatot kísérő bizottsági hatásvizsgálat jelezte, hogy előnyben kell részesíteni azt a lehetőséget, hogy ne tegyék kötelezővé a két ujjnyomatnak a személyazonosító igazolványok adathordozójába való beillesztését.

101 Azon kívül azonban, hogy maga a Bizottság döntött úgy, hogy a jogalkotási javaslatában nem él

ezzel a lehetőséggel, meg kell jegyezni, hogy bár az intézményközi megállapodás (14) pontja előírja, hogy a Bizottság jogalkotási javaslatának vizsgálatakor a Parlamentnek és a Tanácsnak teljes mértékben figyelembe kell vennie a Bizottság hatásvizsgálatait, ugyanezen megállapodás (12) pontja kimondja, hogy a „demokratikus döntéshozatali folyamat keretében a hatásvizsgálatok elősegítik, hogy a három intézmény megalapozott döntéseket hozzon, de nem helyettesítik a politikai döntéseket”. Következésképpen a Parlament és a Tanács, noha köteles figyelembe venni a Bizottság hatásvizsgálatait, azok tartalma, különösen az azokban foglalt értékelések nem kötik őket (lásd ebben az értelemben: 2018. június 21-i Lengyelország kontra Parlament és Tanács ítélet, C-5/16, EU:C:2018:483, 159. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

102 Következésképpen önmagában az a tény, hogy az uniós jogalkotó a hatásvizsgálat értelmében javasolt intézkedéstől eltérő és adott esetben szigorúbb intézkedést fogadott el, nem alkalmas annak bizonyítására, hogy túllépte az elérni kívánt célkitűzés megvalósításához szükséges mértéket (lásd ebben az értelemben: 2016. május 4-i Pillbox 38 ítélet, C-477/14, EU: C:2016:324, 65. pont).

103 A jelen ügyben a Bizottság által végzett hatásvizsgálat megállapította, hogy az ujjnyomatoknak a személyazonosító igazolványok adathordozójába való beillesztésének kötelezővé tételében álló lehetőség volt a leghatékonyabb lehetőség a személyazonosító igazolványok hamisítása elleni küzdelemre és az okmányok hitelességének javítására irányuló konkrét célkitűzés megvalósítása szempontjából. E körülmények között a beillesztés kötelezővé nem tételében álló lehetőség semmiképpen nem teheti kérdéssé az uniós jogalkotó által elfogadott intézkedésnek a jelen ítélet 84. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat értelmében vett szükségességét.

104 Másodsor, ami a két teljes ujjnyomat és nem csupán az ujjnyomatok jellemző pontjainak (minuciák) beillesztését illeti, egyrészt, amint arra a főtanácsnok az indítványának 93. pontjában rámutatott, a minuciák nem nyújtanak ugyanolyan szintű biztonságot mint a teljes ujjnyomatok. Másrészt a személyazonosító okmányok ellenőrzésére szolgáló rendszerek interoperabilitásához – ami az elsődleges célkitűzések egyike –, teljes ujjnyomat beillesztése szükséges. Amint az ugyanis a 7/2018. sz. vélemény 47. pontjából kitűnik, és amint azt a kérdést előterjesztő bíróság is hangsúlyozza, a tagállamok különböző ujjnyomat-felismerési technológiákat alkalmaznak, így a személyazonosító igazolvány adathordozójába az ujjnyomatok csupán bizonyos jellemzőinek beillesztése veszélyeztetné a személyazonosító okmányok ellenőrzésére szolgáló rendszerek interoperabilitására irányuló, a 2019/1157 rendelet által követett célkitűzés megvalósítását.

105 A fenti megfontolásokból következik, hogy a Charta 7. és 8. cikkében biztosított alapvető jogoknak a két teljes ujjnyomat adathordozóba való beillesztésére vonatkozó kötelezettségből eredő korlátozása tiszteletben tartja a feltétlenül szükséges mértéket.

3) Egyfelől a szóban forgó alapvető jogokba való beavatkozás súlyossága, másfelől pedig az ezen intézkedés által követett célok közötti súlyozás fennállásáról

i) A Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok gyakorlása korlátozásából fakadó beavatkozás súlyosságáról

106 A Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok korlátozásából fakadó beavatkozás súlyosságának értékelésekor figyelembe kell venni az érintett személyes adatok jellegét, különösen ezen adatok esetlegesen érzékeny jellegét, valamint az adatkezelés jellegét és konkrét módjait, különösen az ezen adatokhoz hozzáférő személyek számát és az ezen adatokhoz való hozzáférés módjait. Adott esetben figyelembe kell venni a visszaélésszerű kezelés kockázatának megelőzésére irányuló intézkedések fennállását is.

107 A jelen ügyben a Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok gyakorlásának a 2019/1157 rendeletből eredő korlátozása kétségtelenül a személyek nagy számát érintheti, mivel ezt a számot a Bizottság a hatásvizsgálatában az Unió akkori 440 millió lakosából 370 millióra becsülte. Az ujjnyomatok mint biometrikus adatok természetüknél fogva különösen érzékenyek, és – amint az többek között az általános adatvédelmi rendelet (51) preambulumbekzdéséből kitűnik – az uniós jogban egyedi védelmet élveznek.

108 Hangsúlyozni kell azonban, hogy a 2019/1157 rendelet a két teljes ujjnyomat gyűjtését és tárolását csak ezen ujjnyomatoknak a személyazonosító igazolványok adathordozójába való beillesztése céljából engedélyezi.

109 Ezenkívül e rendelet 10. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 3. cikkének (5) bekezdéséből az következik, hogy e beillesztést, és a személyazonosító igazolványnak az érintett személy általi átvételét követően a gyűjtött ujjnyomatokat kizárólag az említett – fizikai formában főszabály szerint e személy birtokában lévő – okmány adathordozóján tárolják.

110 Végül a 2019/1157 rendelet egy sor garanciát ír elő azon kockázatok korlátozása céljából, hogy a rendelet végrehajtása során az általa követett céloktól eltérő célok elérése érdekében gyűjtsenek vagy használjanak fel személyes adatokat, nemcsak a személyes adatokat érintő, e rendelet által kötelezővé tett kezelési műveletek tekintetében, hanem a személyazonosító igazolványok adathordozójába beillesztett ujjnyomatokat esetlegesen érintő fő kezelések tekintetében is.

111 Így először is az adatgyűjtést illetően a 2019/1157 rendelet 10. cikkének (1) és (2) bekezdése kimondja, hogy a biometrikus azonosítók gyűjtését „kizárólag [...] szakképzett és kellően felhatalmazott személyzet végezheti”, és hogy e személyzetnek „a biometrikus azonosítók gyűjtése tekintetében megfelelő és hatékony eljárások[at kell követnie]”, amely eljárások megfelelnek a Chartában, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményben, valamint az Egyesült Nemzeteknek a gyermek jogairól szóló egyezményében meghatározott jogoknak és elveknek. Ezenkívül, amint az a jelen ítélet 93. pontjában megállapításra került, e rendelet 3. cikkének (7) bekezdése különös szabályokat tartalmaz a 12 év alatti gyermekekre (első és második albekezdés), valamint az ujjnyomatadásra fizikailag képtelen személyekre (harmadik albekezdés) vonatkozóan, amennyiben ez utóbbiak „mentesülnek az ujjnyomatadási kötelezettség alól”.

112 Másodsor, ami az adattárolást illeti, egyrészt a 2019/1157 rendelet arra kötelezi a tagállamokat, hogy biometrikus adatokként arcképet és két ujjnyomatot tároljanak. E tekintetben e rendelet (21) preambulumbekzdése kifejezetten pontosítja, hogy e rendelet nem szolgáltat „jogalapot a biometrikus adatok tárolására vonatkozó nemzeti szintű tagállami adatbázisok létrehozására és fenntartására, amelyre az adatvédelemre vonatkozó uniós jognak megfelelő nemzeti jog vonatkozik”, és nem szolgáltat „jogalapot egy uniós szintű központi adatbázis létrehozásához vagy fenntartásához”. Másrészt az említett rendelet 10. cikkének (3) bekezdése előírja, hogy „a biometrikus azonosítókat [...] csak az okmány átvételének időpontjáig, de minden esetben legfeljebb a kiállításától számított 90 napig lehet tárolni”, és pontosítja, hogy „[e]zen időszakot követően ezeket a biometrikus azonosítókat azonnal törölni kell vagy meg kell semmisíteni”.

113 Ebből többek között az következik, hogy a 2019/1157 rendelet 10. cikkének (3) bekezdése nem teszi lehetővé, hogy a tagállamok a biometrikus adatokat az e rendeletben meghatározott céloktól eltérő célokból kezeljék. Ezenkívül ugyanezen rendelkezéssel ellentétben az ujjnyomatoknak a személyazonosító igazolványok személyre szabása céljából történő ideiglenes tárolásán túlmenő központi adatbázisban történő tárolása.

114 Végül a 2019/1157 rendelet 11. cikkének (6) bekezdése utal arra a lehetőségre, hogy a biztonságos adathordozóban tárolt biometrikus adatokat az uniós joggal és a nemzeti joggal összhangban az illetékes nemzeti hatóságok és az uniós ügynökségek kellően felhatalmazott személyzete is felhasználhatja.

115 E rendelkezés a) pontja csupán a személyazonosító igazolvány vagy a tartózkodási okmány hitelességének ellenőrzése céljából teszi lehetővé a személyazonosító igazolványok és a tartózkodási okmányok adathordozójában tárolt biometrikus adatok felhasználását.

116 Az említett rendelkezés b) pontja pedig előírja, hogy a személyazonosító igazolványok és a tartózkodási okmányok adathordozójában tárolt biometrikus adatok felhasználhatók a birtokos személyazonosságának ellenőrzésére a „közvetlenül hozzáférhető, összehasonlítható jellemzők segítségével, amennyiben a személyazonosító igazolvány vagy a tartózkodási okmány bemutatását jogszabály írja elő”. Márpedig az ilyen adatkezelésre szigorúan csak az érintett személy azonosítására korlátozódó célból és a személyazonosító igazolvány vagy tartózkodási okmány bemutatását előíró jogszabály által pontosan meghatározott feltételek mellett kerülhet sor, mivel az ilyen adatkezelés alkalmas arra, hogy kiegészítő információkat szolgáltatson az érintett személyek magánéletéről.

117 Harmadsor, ami a személyazonosító igazolványok adathordozójában rögzített biometrikus adatok lekérdezését illeti, hangsúlyozni kell, hogy a 2019/1157 rendelet (19) preambulumbekzdése sorrendet állít fel az okmány hitelességének és a birtokos személyazonosságának ellenőrzésére szolgáló eszközök alkalmazását illetően, előírva, hogy a tagállamoknak „elsősorban az arcképet kell ellenőrizniük”, és szükség esetén az okmány hitelességének és a birtokos személyazonosságának kétséget kizáró megerősítése érdekében „az ujjnyomatokat is ellenőrizniük kell”.

118 Negyedsor, ami a tárolt adatokhoz való jogosulatlan hozzáférés kockázatát illeti, a 2019/1157 rendelet 3. cikkének (5) és (6) bekezdése e kockázat minimalizálása érdekében előírja, hogy az ujjnyomatokat „kiemelten biztonságos adathordozón” kell tárolni, amely „elegendő kapacitással és képességgel [rendelkezik] az adatok sértetlenségének, hitelességének és titkosságának biztosításához”. Ezenfelül e rendelet 3. cikkének (10) bekezdéséből az következik, hogy „ha a tagállamok a személyazonosító igazolványokban elektronikus szolgáltatások – például e-kormányzat és e-üzletvitel – céljaira szolgáló adatokat tárolnak, az ilyen nemzeti adatokat fizikailag vagy logikailag el kell különíteni”, többek között az említett rendelet alapján gyűjtött és tárolt ujjnyomatoktól. Végül ugyanezen rendelet (41) és (42) preambulumbekzdéséből, valamint 11. cikkének (4) bekezdéséből kitűnik, hogy továbbra is a tagállamok felelősek a biometrikus adatok megfelelő kezeléséért, akkor is, ha külső szolgáltatókkal működnek együtt.

ii) A célkitűzések jelentőségéről

119 Amint az a jelen ítélet 86. pontjában megállapításra került, a két ujjnyomatnak a személyazonosító igazolványok adathordozójába történő beillesztésének célja a személyazonosító igazolványok hamisítása és a személyazonossággal való visszaélés elleni küzdelem, valamint a személyazonosító okmányok ellenőrzésére szolgáló rendszerek interoperabilitásának biztosítása. Márpedig ezen az alapon hozzájárulhat az érintett személyek magánéletének védelméhez, valamint tágabb értelemben a bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelemhez.

120 Ezenkívül az ilyen intézkedés lehetővé teszi azon igény kielégítését, hogy valamennyi uniós polgár rendelkezzen olyan eszközzel, amellyel megbízhatóan azonosíthatja magát, és hogy a tagállamok meggyőződhesse az arról, hogy az uniós jog által elismert jogokra hivatkozó személyek valóban jogosultak azokra. Így hozzájárul különösen ahhoz, hogy megkönnyítse az uniós polgárok számára a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joguk gyakorlását, amely jog a Charta 45. cikkében biztosított, szintén alapvető jog. A 2019/1157 rendelet által, különösen a két ujjnyomatnak a személyazonosító igazolványok adathordozójába való beillesztése révén követett célkitűzések különös jelentőséggel bírnak nemcsak az Unió és a tagállamok, hanem az uniós polgárok számára is.

121 Egyébiránt e célkitűzések jogszerűségét és jelentőségét egyáltalán nem teszi kérdésessé a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott azon körülmény, hogy a 7/2018. sz. vélemény a 24–26. pontjában kifejti, hogy 2013 és 2017 között mindössze 38 870 hamis személyazonosító igazolványra derült fény, és hogy ez a szám évek óta csökkenő tendenciát mutat.

122 Ugyanis, még ha úgy is tekintjük, hogy a hamis személyazonosító igazolványok száma alacsony, az uniós jogalkotó nem volt köteles megvárni, hogy e szám növekedjen, ahhoz hogy az ilyen okmányok használatához fűződő kockázatok megelőzésére irányuló intézkedéseket fogadjon el, hanem – különösen a kockázatkezelés érdekében – előre feltételezhette e fejlődést, feltéve hogy az arányosság elvének tiszteletben tartására vonatkozó többi feltétel teljesül.

iii) Egymással szembeni mérlegelés

123 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok gyakorlását érintő, a két ujjnyomatnak a személyazonosító igazolványok adathordozójába történő beillesztéséből eredő korlátozás a szóban forgó adatok jellegére, az adatkezelési műveletek jellegére és módjaira, valamint az előírt védelmi mechanizmusokra tekintettel nem tűnik olyan súlyosnak, hogy az aránytalan lenne az ezen intézkedés által elérni kívánt különböző célok jelentőségéhez képest. Így az ilyen intézkedést úgy kell tekinteni, mint amely egyrészt e célkitűzések, másrészt pedig a szóban forgó alapvető jogok közötti kiegyensúlyozott mérlegelésen alapul.

124 Következésképpen a Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok gyakorlásának korlátozása nem sérti az arányosság elvét, így a harmadik ok nem vonhatja maga után a 2019/1157 rendelet érvénytelenségét.

125 A fenti megfontolások összességéből az következik, hogy a 2019/1157 rendelet kizárólag annyiban érvénytelen, amennyiben azt az EUMSZ 21. cikk (2) bekezdése alapján fogadták el.

A 2019/1157 rendelet joghatásainak ideiglenes fenntartásáról

126 A jogbiztonsággal kapcsolatos okokból az érvénytelennek nyilvánított jogi aktus joghatásai fenntarthatók, különösen, ha az érvénytelenséget megállapító ítélet azonnali hatásai súlyosan hátrányos következményeket idéznének elő az érintett személyek számára (lásd ebben az értelemben: 2016. március 17-i Parlament kontra Bizottság ítélet, C-286/14, EU:2016:183, 67. pont).

127 A jelen ügyben a 2019/1157 rendelet azonnali hatállyal történő érvénytelenítése súlyosan hátrányos következményekkel járhat jelentős számú uniós polgárra, különösen pedig a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségen belüli biztonságukra nézve.

128 E körülmények között a Bíróság úgy határoz, hogy e rendelet joghatásait fenn kell tartani az EUMSZ 77. cikk (3) bekezdésén alapuló, a jelenlegi rendeletet felváltani hivatott új rendeletnek a jelen ítélet kihirdetését követő év január 1-jétől számított két évet meg nem haladó, észszerű határidőn belül történő hatálybalépéséig.

III.**C-76/23. sz. Cobult ügyben 2024. március 21-én hozott ítélet**

A visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [helyesen: jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról, és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 7. cikkének (3) bekezdését e rendelet 8. cikke (1) bekezdésének a) pontjával összefüggésben és (20) preambulumbekkezdésére tekintettel

a következőképpen kell értelmezni:

a légi járatnak az üzemeltető légi fuvarozó általi törlése esetén úgy kell tekinteni, hogy az utas „írásos bejegyzését” adta a jegy árának utazási utalvány formájában történő visszatérítéséhez, amikor e légi fuvarozó internetes oldalán olyan online űrlapot töltött ki, amellyel a visszatérítés ilyen módja mellett döntött, amely kizárja a pénzösszeg formájában történő visszatérítést, amennyiben ezen utasnak lehetősége volt arra, hogy hatékony és tájékozott döntést hozzon, és ennélfogva tájékozottan beleegyezzen jegye árának utazási utalvány, nem pedig pénzösszeg formájában történő visszatérítésébe, ami azt feltételezi, hogy az említett légi fuvarozó tisztességes módon világos és teljes körű tájékoztatást nyújtott az említett utas rendelkezésére álló különböző visszatérítési módokról.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [helyesen: jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról, és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 46., 1. o.; magyar nyelvű kiadása 3. fejezet, 8. kötet, 10. o.; helyesbítés: HL 2019. L 119., 202. o.) 7. cikke (3) bekezdésének és 8. cikke (1) bekezdése a) pontjának értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Cobult UG, egy utas jogainak engedményese és a TAP Air Portugal SA légi fuvarozó között azon utas repülőjegye árának visszatérítése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, akinek a járatát törölték.

Az alapeljárás

7 Egy utas 1447,02 euró vételáron foglalt jegyet a TAP Air Portugalnál egy 2020. július 1-jére tervezett, Fortalezából (Brazília) Lisszabonon keresztül Frankfurt am Mainba (Németország) tartó járatra, és a fent említett üzemeltető légi fuvarozó törölte e járatot.

8 Az említett légi fuvarozó az internetes oldalának kezdőlapján 2020. május 19-től elérhetővé tette az utasok számára a visszatérítési kérelmek benyújtását lehetővé tévő eljárást, az általa törölt járatokra vonatkozó visszatérítést is beleértve. Az utasok ily módon választhatnak az online űrlap kitöltése útján, utazási utalványok formájában történő azonnali visszatérítés és más formában, például pénzösszegben történő visszatérítés között, feltéve hogy előzetesen kapcsolatba lépnek az ügyfélszolgálatával annak érdekében, hogy ez utóbbi megvizsgálja a ténybeli körülményeket.

9 A kizárólag angol nyelven elérhető elfogadási feltételek, amelyekhez az utasnak a szükséges információk (jegyszám, családnév, e-mail-cím és telefonszám) rendelkezésre bocsátását követően hozzá kell járulnia, pontosítják, hogy amennyiben az utas utazási utalvány formájában történő visszatérítést választ, a jegy árának pénzösszeg formájában történő visszatérítése kizárt.

10 Márpedig a TAP Air Portugal szerint az érintett utas 2020. június 4-én utazási utalvány kiállítását követően történő visszatérítést kért, és e-mailben 1737,52 euró

összegű utazási utalványt kapott, amely az eredeti jegyár felárral növelt összegének felelt meg.

11 2020. július 30-án a fenti utas a TAP Air Portugallal szembeni jogait a Cobultra engedményezte, amely ugyanezen a napon kérte ezen üzemeltető légi fuvarozótól, hogy 14 napon belül pénzüsszeg formájában térítse vissza a törölt járatra szóló jegy árát.

12 Mivel a TAP Air Portugal megtagadta a kért visszatérítést, a Cobult az illetékes elsőfokú bírósághoz fordult, amely elutasította a keresetét, mivel úgy ítélte meg, hogy az engedményező utas követelése az utazási utalvány formájában történő visszatérítéssel megszűnt.

13 A Cobult fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben a Landgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Main-i regionális bíróság, Németország), a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

14 E bíróságnak kétségei vannak a 261/2004 rendelet 7. cikke (3) bekezdésének értelmezését illetően, amely rendelkezés szerint a jegy csak „az utas írásos beleegyezése esetén” téríthető vissza utazási utalvánnyal. E bíróság közelebbről az „utas írásos beleegyezése esetén” (e rendelet német nyelvi változatában „mit schriftlichem Einverständnis”) fogalom tartalmával kapcsolatban tesz fel kérdést annak értékelése érdekében, hogy a TAP Air Portugal által az internetes oldalán előírt visszatérítési szabályok megfelelőek-e ennek a rendelkezésnek. E tekintetben az említett bíróság kifejti, hogy az első megközelítés szerint úgy lehet tekinteni, hogy az utas írásos beleegyezésének előírása további alaki követelményként azt a célt szolgálja, hogy figyelmeztesse az utast, hogy ne válassza elhamarkodottan és meggondolatlanul az – uniós jogalkotó által az utas számára kedvezőtlenebbnek ítélt – utazási utalványt. E körülmények között a 261/2004 rendelet 7. cikkének (3) bekezdésével ellentétes a repülőjegy utazási utalvány formájában történő visszatérítésére irányuló, a TAP Air Portugal által alkalmazottnak hasonló eljárás.

15 A második megközelítés szerint az utas postai úton vagy e-mailben megküldött beleegyezés formájában adott írásos beleegyezésének megkövetelése adott esetben meghosszabbítaná a visszatérítési időszakot, és egyben növelné a légi fuvarozóknak a visszatérítés kezelésével kapcsolatos adminisztratív terheit. Ennélfogva az alapügyben szereplőhöz hasonló, többlépcsős online visszatérítési eljárás a 261/2004 rendelet 7. cikkének (3) bekezdésében foglalt követelményekkel összeegyeztethetőnek tekinthető.

16 E körülmények között a Landgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Main-i regionális bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Úgy kell-e értelmezni a [261/2004 rendelet] 7. cikkének (3) bekezdését, hogy az utas által – a jegy árának utazási utalvánnyal történő, [az e rendelet] 8. cikk[e] (1) bekezdése a) pontjának első franciabekezdése szerinti visszatérítéséhez – adott írásos beleegyezés már azzal megvalósul, hogy az utas az üzemeltető légi fuvarozó honlapján kiválasztja az ilyen – a jegyár utólagos pénzbeli megtérítésének kizárása mellett érvényes – utalványt, és azt e-mailben megkapja, miközben a jegy árának

pénzbeli visszatérítése csak az üzemeltető légi fuvarozóval való előzetes kapcsolatfelvételt követően lehetséges?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

17 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 261/2004 rendelet 7. cikkének (3) bekezdését e rendelet 8. cikke (1) bekezdésének a) pontjával összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy a légi járatnak az üzemeltető légi fuvarozó általi törlése esetén úgy kell tekinteni, hogy az utas „írással beleegyezését” adta a jegy árának utazási utalvány formájában történő visszatérítéséhez, amikor az említett légi fuvarozó honlapján olyan online űrlapot töltött ki, amellyel a visszatérítés e formáját választotta, a pénzüsszeg formájában történő visszatérítés kizárásával, miközben a jegy árának az utóbbi formában történő visszatérítése az üzemeltető légi fuvarozó ügyfélszolgálatánál lefolytatandó, további lépéseket magában foglaló eljárás tiszteletben tartásától függött.

18 A 261/2004 rendelet 5. cikke (1) bekezdésének a) pontjával összefüggésben értelmezett 8. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében az utas a járat törlése esetén hét napon belül jogosult a jegy árának a vételi ár szerinti visszatérítésére a fenti rendelet 7. cikkének (3) bekezdésében meghatározott módon.

19 Az utóbbi rendelkezés kimondja, hogy a kártalanítás kifizetése készpénzben, elektronikus banki átutalással, banki átutalással vagy bankcsekkkel, illetve – az utas írásos beleegyezése esetén – utazási utalvánnyal és/vagy más szolgáltatásokkal történik.

20 A 261/2004 rendelet 7. cikke (3) bekezdésének és 8. cikke (1) bekezdése a) pontjának együttes olvasatából kitűnik, hogy az uniós jogalkotó e rendelkezésekkel szabályozta a jegyár járat törlés esetén történő visszatérítésének részletes szabályait. E tekintetben e rendelet 7. cikke (3) bekezdésének szerkezete arra utal, hogy a jegy árának visszatérítése elsősorban pénzüsszeg formájában történik. Ezzel szemben az utazási utalványok formájában történő visszatérítés a kiegészítő visszatérítési módként jelenik meg, mivel az „utas írásos beleegyezésének” további feltételétől függ.

21 A 261/2004 rendelet nem határozza meg, hogy mit kell érteni az „utas írásos beleegyezésének” e fogalma alatt.

22 E tekintetben egyrészt meg kell jegyezni, hogy a „beleegyezés” fogalmát szokásos jelentése szerint szabad és tájékozott hozzájárulásként kell érteni. E rendelet 7. cikkének (3) bekezdésének összefüggésében e fogalom tehát megköveteli az utas szabad és tájékozott hozzájárulását ahhoz, hogy jegyének árát utazási utalvány formájában térítsék vissza.

23 Másrészt, amennyiben az említett rendelet 7. cikkének (3) bekezdése az utas „írással” beleegyezését írja elő, meg kell állapítani, hogy e rendelkezés különböző nyelvi változatai eltérnek egymástól.

24 Ugyanis, bár az e rendelkezés francia nyelvi változatában szereplő, „accord signé du passager” követelmény a bolgár nyelvi változatban („с подписано съгласие на пътника”), a spanyol nyelvi változatban („previo acuerdo firmado por el pasajero”), a cseh nyelvi változatban („v případě dohody podepsané cestujícími”), a görög nyelvi változatban („εφόσον συμφωνήσει ενυπογράφως ο επιβάτης”), az angol nyelvi

változatban („with the signed agreement of the passenger”), az olasz nyelvi változatban („previo accordo firmato dal passeggero”), a lett nyelvi változatban („saņemot pasažiera parakstītu piekrišanu”), a litván nyelvi változatban („keleiviui savo parašu patvirtinus, kad jis su tuo sutinka”), a máltai nyelvi változatban („bil-fthem iffirmat tal-passigġier”) és a finn nyelvi változatban („matkustajan allekirjoitetulla suostumuksella”) ennek megfelelő jelentéssel bír, az említett rendelkezés dán nyelvi változatából („med passagerens skriftlige billigelse”), német nyelvi változatából („mit schriftlichem Einverständnis des Fluggasts”), észt nyelvi változatából („kirjalikul kokkuleppel reisijaga”), horvát nyelvi változatából („uz pisanu suglasnost putnika”), magyar nyelvi változatából („az utas írásos beleegyezése esetén”), holland nyelvi változatából („met de schriftelijke toestemming van de passagier”), lengyel nyelvi változatából („za pisemną zgodą pasażera”), portugál nyelvi változatából („com o acordo escrito do passageiro”), román nyelvi változatából („cu acordul scris al pasagerului”), szlovák nyelvi változatából („s písomným súhlasom cestujúceho”), szlovén nyelvi változatából („s pisnim soglasjem potnika”) és svéd nyelvi változatából („med passagerarens skriftliga samtycke”) az tűnik ki, hogy ugyanezen rendelkezés értelmében az utazási utalvány formájában történő visszatérítés nem az által aláírt megállapodástól, hanem „az utas írásos beleegyezésétől” függ.

25 Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint egy uniós jogi rendelkezés valamely nyelvi változatának megfogalmazása nem szolgálhat e rendelkezés értelmezésének kizárólagos alapjául, illetve e tekintetben nem élvezhet elsőbbséget más nyelvi változatokkal szemben. Az uniós jog rendelkezéseit ugyanis egységesen kell értelmezni és alkalmazni az Unió valamennyi nyelvén készült változatok figyelembevételével. Az uniós szövegek egyes nyelvi változatai közötti eltérés esetén a szóban forgó rendelkezést azon szabályozás általános rendszerére és céljára tekintettel kell értelmezni, amelynek az a részét képezi (lásd ebben az értelemben: 2022. december 2-i Compania Naională de Transporturi Aeriene Tarom végzés, C-229/22, EU:C:2022:978, 21. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

26 E tekintetben egyrészt a 261/2004 rendelet (1), (2) és (4) preambulumbekendéséből kitűnik, hogy e rendelet az utasok és a fogyasztók magas szintű védelmére irányul a súlyos gondot és kényelmetlenséget okozó bizonyos helyzetekben a jogaik megerősítése által, valamint az ilyen helyzetek egységesített és azonnali formában történő orvoslása által (lásd ebben az értelemben: 2021. április 22-i Austrian Airlines ítélet, C-826/19, EU:C:2021:318, 26. pont).

27 Másrészt e rendelet (20) preambulumbekendéséből kitűnik, hogy azokat az utasokat, akiknek a légi járatát törölték, maradéktalanul tájékoztatni kell az őket megillető jogokról, hogy ténylegesen gyakorolni tudják jogaikat.

28 A Bíróság így a 261/2004 rendelet (20) preambulumbekendésére hivatkozva megállapította, hogy az üzemeltető légi fuvarozónak meg kell adnia az utasok számára az ahhoz szükséges információkat, hogy hatékony és tájékozott döntést hozhassanak az e rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében előírt, segítségnyújtáshoz való jog gyakorlását illetően, anélkül hogy a visszatérítéshez való ezen jog gyakorlása az

utastól aktív közreműködést igényelne (lásd ebben az értelemben: 2019. július 29-i Rusu ítélet, C-354/18, EU:C:2019:637, 50–55. pont).

29 Ebben az összefüggésben a légi utasok magas szintű védelmének biztosítására irányuló célkitűzésre és az üzemeltető légi fuvarozót terhelő tájékoztatási kötelezettségre tekintettel meg kell állapítani, hogy az „utas írásos beleegyezésének” e rendelet 7. cikkének (3) bekezdésében előírt fogalma először is azt feltételezi, hogy ezen utas képes volt hatékony és tájékozott döntést hozni, és ennél fogva szabadon és tájékozottan hozzájárulni a jegye árának utazási utalvány, nem pedig pénzüsszeg formájában történő visszatérítéséhez.

30 E célból e légi fuvarozó feladata, hogy azon utas számára, akinek a légi járatát törölték, világos és teljes körű tájékoztatást nyújtson a repülőjegye visszatérítésének azon különböző módjairól, amelyek az említett rendelet 7. cikkének (3) bekezdése értelmében rendelkezésére állnak.

31 Ezzel szemben, ilyen információk hiányában nem tekinthető úgy, hogy az utas képes hatékony és tájékozott döntést hozni, és ennél fogva szabad és tájékozott módon hozzájárulni az utazási utalvány formájában történő visszatérítéshez.

32 Így nem tekinthető úgy, hogy az utas a 261/2004 rendelet 7. cikkének (3) bekezdése értelmében „beleegyezését” adta, ha az üzemeltető légi fuvarozó többek között az internetes oldalán a jegyár visszatérítésének feltételeivel kapcsolatos információkat kétértelműen vagy részlegesen, vagy olyan nyelven mutatja be, amelynek a megértése az utastól észszerűen nem várható el, vagy akár tisztességtelenül, többek között annak folytán, hogy e jegy árának pénzüsszeg formájában történő visszatérítését olyan eljárástól teszi függővé, amely az utazási utalvány formájában történő visszatérítés eljárásához képest további lépéseket foglal magában.

33 Ez a következtetés annál is inkább érvényes, mivel az ilyen további lépéseknek az eljáráshoz való hozzáadása megnehezítheti a pénzüsszeg formájában történő visszatérítéshez való hozzájutást, és így megváltoztathatja a visszatérítés azon két módja közötti viszonyt, amelyeket az uniós jogalkotó – amint az a jelen ítélet 20. pontjából kitűnik – előírt, és így ellentétes a légi utasok magas szintű védelmének biztosítására irányuló, a 261/2004 rendelet által követett célkitűzéssel.

34 Másodszor, ami az utas beleegyezésének formáját illeti, hozzá kell tenni, hogy amennyiben ezen utas világos és teljes körű tájékoztatást kapott, az e rendelet 7. cikkének (3) bekezdése értelmében vett „írásos beleegyezése” – amint az lényegében a francia kormány észrevételeiből kitűnik – magában foglalhatja többek között azt, hogy kifejezetten, véglegesen és egyértelműen utazási utalvány formájában elfogadja a jegyért járó visszatérítést, az említett utas által kitöltött űrlapnak az üzemeltető légi fuvarozó internetes oldalára történő elküldésével, anélkül hogy ezen űrlap tartalmazná az utas saját kezű vagy digitális aláírását.

35 A 261/2004 rendelet 7. cikke (3) bekezdésének ily módon elfogadott értelmezése továbbra is tiszteletben tartja a légi utasok és az üzemeltető légi fuvarozók érdekei közötti egyensúlyt, amelyet az uniós jogalkotó a 261/2004 rendelet elfogadásával biztosítani kívánt (lásd ebben az értelemben: 2009. november 19-i Sturgeon és társai ítélet, C-402/07 és C-432/07, EU:C:2009:716, 67. pont; 2012. október 23-i Nelson és

társai ítélet, C-581/10 és C-629/10, EU:C:2012:657, 39. pont).

36 Nem csupán túlzónak, hanem meg nem felelőnek tűnik ugyanis annak kizárása, hogy az „utasnak” a jegy árának utazási utalvány formájában történő visszatérítéséhez adott „írásos beleegyezése” olyan űrlap formáját ölthesse, amelyet az utasnak az üzemeltető légi fuvarozó internetes oldalán kell kitöltenie, mivel az ilyen kizárás növelné e légi fuvarozónak a visszatérítések kezelésével kapcsolatos adminisztratív terheit, és késleltethetné az utas számára a visszatérítési eljárást, ami végső soron ellentétesnek bizonyulhat az utas érdekeivel.

37 A fenti indokokra tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 261/2004 rendelet 7. cikkének (3) bekezdését e rendelet 8. cikke (1) bekezdésének a) pontjával összefüggésben és az említett rendelet (20) preambulumbekzdésére tekintettel úgy kell értelmezni, hogy a légi járatnak az üzemeltető légi fuvarozó általi törlése esetén úgy kell tekinteni, hogy az utas „írásos beleegyezését” adta a jegy árának utazási utalvány formájában történő visszatérítéséhez, amikor e légi fuvarozó internetes oldalán olyan online űrlapot töltött ki, amellyel a visszatérítés ilyen módja mellett döntött, amely kizárja a pénzüsszeg formájában történő visszatérítést, amennyiben ezen utasnak lehetősége volt arra, hogy hatékony és tájékozott döntést hozzon, és ennél fogva tájékozottan beleegyezzen jegye árának utazási utalvány, nem pedig pénzüsszeg formájában történő visszatérítésébe, ami azt feltételezi, hogy az említett légi fuvarozó tisztességes módon világos és teljes körű tájékoztatást nyújtott az említett utas rendelkezésére álló különböző visszatérítési módokról.

IV.

C-90/22. sz. Gjensidige ügyben 2024. március 21-én hozott ítélet

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontját és e) pontja ii. alpontját

a következőképpen kell értelmezni:

azok nem teszik lehetővé egy tagállam bírósága számára, hogy azzal az indokkal tagadja meg egy másik tagállam bírósága határozatának elismerését, hogy az utóbbi bíróság egy, az e rendelet 25. cikke értelmében vett, e szerződés részét képező, joghatóságot kikötő megállapodás megsértésével állapította meg joghatóságát egy nemzetközi fuvarozási szerződés alapján benyújtott kereset elbírálása tekintetében.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.) 45. cikke (1) bekezdése a) pontjának és e) pontja ii. alpontjának, valamint e rendeletnek egyrészt az említett rendelet 25., 29. és 31. cikkével összefüggésben,

másrészt ugyanezen rendelet (21) és (22) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 71. cikke értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a „Gjensidige” ADB biztosítótársaság és a „Rhenus Logistics” UAB fuvarozó társaság között azon kártérítés visszatérítése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelyet a Gjensidige fizetett az „ACC Distribution” UAB részére az utóbbi által a Rhenus Logisticsszal kötött nemzetközi fuvarozási szerződés teljesítése keretében elszenvedett kár megtérítése címén.

Az alapeljárás

15 Az ACC Distribution a Rhenus Logistics társasággal egy rakomány informatikai eszköznek Hollandiából Litvániába történő szállítására vonatkozó szerződést (a továbbiakban: szóban forgó nemzetközi fuvarozási szerződés) kötött.

16 Mivel az áruk egy részét a szállítás során ellopták, a Gjensidige egy biztosítási szerződés alapján 205 108,89 eurót fizetett az ACC Distributionnak kártérítés jogcímén.

17 2017. február 3-án a Rhenus Logistics felelősségkorlátozás megállapítása iránti keresetet nyújtott be a rechtebank Zeeland-West-Brabanthoz (zeeland-west-brabanti bíróság, Hollandia).

18 Az ACC Distribution és a Gjensidige azt kérte e bíróságtól, hogy állapítsa meg joghatóságának hiányát e kereset elbírálására, vagy függessze fel az eljárást azzal az indokkal, hogy az ACC Distribution és a Rhenus Logistics a litván bíróságok joghatóságában állapodott meg a szóban forgó nemzetközi fuvarozási szerződés teljesítéséből eredő jogviták elbírálása tekintetében.

19 E bíróság e tekintetben megállapította, hogy a CMR 41. cikkének (1) bekezdése értelmében az ACC Distribution és a Rhenus Logistics között létrejött, joghatóságot kikötő megállapodás semmis és nincs joghatása, mivel azzal a hatással jár, hogy korlátozza a CMR 31. cikke szerinti, joghatósággal rendelkező bíróságok közötti választást.

20 2017. szeptember 19-én a Gjensidige kötelezettség megállapítása iránti keresetet indított a Kauno apygardos teismas (kaunasi megyei bíróság, Litvánia) előtt, amelyben azt kérte, hogy a bíróság kártérítés jogcímén a Rhenus Logisticsot kötelezze az ACC Distribution részére megfizetett 205 108,89 euró összeg visszatérítésére.

21 2018. március 12-i végzésével a Kauno apygardos teismas (kaunasi megyei bíróság) felfüggesztette az eljárást addig, amíg a rechtebank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) jogerős határozatot nem hoz.

22 2019. szeptember 25-i határozatával a rechtebank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) megállapította, hogy a Rhenus Logistics felelősége az ACC Distributionval és a Gjensidigével szemben korlátozott, és nem haladhatja meg a CMR 23. cikkének (3) bekezdése szerinti kártalanítás összegét. E határozattal szemben nem fellebbeztek, következésképpen a res iudicata hatályával bír.

23 Az említett határozat végrehajtásaként a Rhenus Logistics az ACC Distribution által elszenvedett kárhoz viszonyítottan ily módon korlátozott felelősége jogcímén 40 854,20 eurót fizetett meg a Gjensidige

részére, kamatokkal növelve. Következésképpen a Gjensidige elállt a Rhenus Logistics elleni kártérítési kérelmétől

24 2020. május 22-i határozatával a Kauno apygardos teismas (kaunasi megyei bíróság) elutasította a Gjensidige által benyújtott, kötelezettség megállapítása iránti keresetet azzal az indokkal, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben rá nézve kötelező a rechtebank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) 2019. szeptember 25-i határozatának res iudicata hatálya.

25 2021. február 25-i végzésével a Lietuvos apeliacinis teismas (Litvánia fellebbviteli bíróság) azzal az indokkal hagyta helyben a Kauno apygardos teismas (kaunasi megyei bíróság) 2020. május 22-i határozatát, hogy a jelen ügyben mind az 1215/2012 rendelet, mind pedig a CMR rendelkezései relevánsak a joghatóság kérdésének eldöntése szempontjából. Márpedig a CMR 31. cikkének (1) bekezdése értelmében, még ha a szóban forgó nemzetközi fuvarozási szerződés felei joghatóságot kikötő megállapodást is kötöttek, a felek közötti jogvita a felperes választása szerint a CMR 31. cikke (1) bekezdésének a) vagy b) pontja alapján joghatósággal rendelkező bíróságok elé terjeszthető.

26 A Gjensidige e végzéssel szemben fellebbezést nyújtott be a Lietuvos Aukščiausiasis Teismashoz (Litvánia legfelsőbb bírósága), a kérdést előterjesztő bírósághoz. E fellebbezés alátámasztása érdekében a Gjensidige arra hivatkozott, hogy a CMR és az 1215/2012 rendelet joghatósági szabályainak egybeesése esetén e rendelet 25. cikkének (1) bekezdése élvez elsőbbséget, mivel e rendelkezés kizárólagosnak minősíti azt a joghatóságot, amelyet a felek megegyezésük alapján valamely tagállam valamely meghatározott bírósága vonatkozásában kikötnek.

27 A kérdést előterjesztő bíróság többek között a 2010. május 4-i TNT Express Nederland ítéletre (C-533/08, EU:C:2010:243), a 2013. december 19-i Nipponka Insurance ítéletre (C-452/12, EU:C:2013:858) és a 2014. szeptember 4-i Nickel & Goeldner Spedition ítéletre (C-157/13, EU:C:2014:2145) hivatkozva úgy ítéli meg, hogy főszabály szerint a CMR rendelkezéseit, ideértve annak 31. cikkét is, kell alkalmazni az előtte folyamatban lévő ügy tárgyát képzőhöz hasonló jogviták keretében felmerülő joghatósági kérdésekre. Ennek megfelelően, egy joghatóság kikötéséről szóló megállapodás nem biztosít kizárólagos joghatóságot a felek által kijelölt bíróságoknak, mivel a kérelmező szabadon választhat egyet az e 31. cikk értelmében joghatósággal rendelkező bíróságok közül. Ezenfelül, e bíróság megállapítja, hogy a Hollandiában, illetve a Litvániában benyújtott keresetek azonosak, mivel indokuk és tárgyuk azonos.

28 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor azt a kérdést teszi fel, hogy a CMR 31. cikke összeegyeztethető-e az 1215/2012 rendelettel, amennyiben e cikk lehetővé teszi a joghatóságot kikötő megállapodások mellőzését.

29 E bíróság szerint ugyanis, bár az 1215/2012 rendelet kimondja az elsőként felhívott bíróság elsőbbségén alapuló perfüggőség általános szabályát, e rendelet 31. cikkének (2) és (3) bekezdése kivételt ír elő e szabály alól abban az esetben, ha joghatóságot kikötő megállapodás megkötésére került sor. Az említett rendelet (22) preambulumbekendéséből kitűnik, hogy e kivétel célja a kizárólagos joghatósági megállapodások

hatékonyságának javítása és a visszaélésszerű perlési taktikák alkalmazásának visszaszorítása.

30 Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a CMR és az 1215/2012 rendelet a joghatóságot kikötő megállapodások tekintetében alapvetően ellentétes álláspontokat képvisel. E bíróság szerint e rendelet 25. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a szerződő felek által megállapított joghatóság főszabály szerint kizárólagos. Ezzel szemben a CMR 31. cikke értelmében a joghatóságot kikötő megállapodás által kijelölt bíróság nem rendelkezik kizárólagos joghatósággal. Ennek megfelelően a CMR 31. cikkében előírt joghatósági rendszer nem akadályozza, hanem egyenesen ösztönzi a visszaélésszerű perlési taktikák alkalmazását.

31 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az 1215/2012 rendelet nem foglalkozik közvetlenül a perfüggőségi szabályok megsértésének jogkövetkezményeivel abban az esetben, ha joghatósági megállapodást kötöttek. Konkrétan, e rendelet nem írja elő kifejezetten egy másik tagállamban az ezen egyezmény megsértésével hozott bírósági határozat elismerése megtagadásának indokaként.

32 A kérdést előterjesztő bíróságban ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy tekintettel többek között az uniós jogalkotó azon szándékára, hogy javítsa a joghatósági megállapodások hatékonyságát, az 1215/2012 rendelet rendelkezéseit nem úgy kell-e értelmezni, hogy azok az ilyen megállapodások védelmét a bírósági határozatok elismerésére és végrehajtására terjesztik ki.

33 Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy amennyiben egy joghatóságot kikötő megállapodásban meg nem jelölt bíróság állapítja meg a joghatóságát, fennáll annak a veszélye, hogy az alperes előre nem látható problémákkal szembesül mind az eljáró bíróság, mind pedig – adott esetben – a jogvita érdemére alkalmazandó jog viszonylatában.

34 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy egy ilyen helyzet, amelyben a CMR-hez hasonló nemzetközi egyezményből eredő szabályok alkalmazása lehetővé teszi a feleknek mind a joghatóságra, mind pedig az egy és ugyanazon ügyben alkalmazandó jogra vonatkozó megállapodása mellőzését, összeegyeztethető-e a tisztességes eljárás alapelveivel és az 1215/2012 rendelet által követett célokkal, bár így a közrenddel való összeegyeztethetőséggel kapcsolatos kérdések merülnek fel.

35 E körülmények között a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia legfelsőbb bírósága) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Az 1215/2012 rendelet 25., 29. és 31. cikkére, valamint (21) és (22) preambulumbekendésére figyelemmel értelmezhető-e úgy e rendelet 71. cikke, hogy az lehetővé teszi a CMR-egyezmény 31. cikkének alkalmazását azokban az esetekben is, amelyekben a jogvita, amelyre mindkét szóban forgó jogi aktus hatálya kiterjed, joghatóságot kikötő megállapodás tárgyát képezi?

2) Az [...] Unióban joghatóságot kikötő megállapodások védelmének megerősítésére irányuló jogalkotói szándéka tekintettel értelmezhető-e tágabban

az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése e) pontjának ii. alpontja akként, hogy az nemcsak e rendelet II. fejezetének 6. szakaszára, hanem a 7. szakaszára is vonatkozik?

3) A helyzet sajátosságainak és az abból eredő jogkövetkezményeknek az értékelése alapján értelmezhető-e úgy a »közrend« 1215/2012 rendeletben használt fogalma, hogy az a valamely másik tagállam határozatának elismerését kizáró okot képez abban az esetben, ha a CMR-egyezményhez hasonló különös egyezmény alkalmazása olyan jogi helyzetet teremt, ahol ugyanazon ügyben sem a joghatóságot kikötő megállapodást, sem az alkalmazandó jogról szóló megállapodást nem tartják tiszteletben?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes észrevételek

36 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy egy tagállam bírósága még akkor is megállapíthatja-e joghatóságát egy nemzetközi fuvarozási szerződés alapján indított kereset elbírálására, ha e szerződés egy másik tagállam bíróságainak joghatóságát kikötő megállapodást tartalmaz.

37 Ezenfelül, második és harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy egy tagállami bíróság megtagadhatja-e egy másik tagállam olyan bírósága által hozott határozat elismerését, amely egy joghatóságot kikötő megállapodás fennállása ellenére állapította meg joghatóságát.

38 É tekintetben először is azt kell megvizsgálni, hogy egy tagállami bíróság ténylegesen megtagadhatja-e egy másik tagállam bírósága által egy nemzetközi fuvarozási szerződés alapján indított kereset tárgyában hozott határozat elismerését azzal az indokkal, hogy ez utóbbi bíróság egy más bíróságok joghatóságát kikötő megállapodás fennállása ellenére állapította meg joghatóságát, attól a kérdéstől függetlenül, hogy e másik tagállam bírósága helyesen állapította-e meg joghatóságát.

39 Ebben az összefüggésben azt kell meghatározni, hogy ezt a kérdést az 1215/2012 rendelet vagy a CMR fényében kell-e értékelni, tekintettel arra, hogy a jelen ügyben nem vitatott, hogy a szóban forgó nemzetközi fuvarozási szerződés mind e rendelet, mind pedig ezen egyezmény hatálya alá is tartozik.

40 Mivel az 1215/2012 rendelet hatályon kívül helyezte és felváltotta a 44/2001 rendeletet, amely maga is a Brüsszeli Egyezmény helyébe lépett, a Bíróság által az egyik jogi eszköz rendelkezéseire vonatkozóan adott értelmezés a másik jogi eszköz rendelkezéseire is érvényes, ha ezek a rendelkezések egyenértékűnek tekinthetők (2023. november 16-i *Roompot Service* ítélet, C-497/22, EU:C:2023:873, 21. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

41 Amint arra a főtanácsnok is rámutatott indítványának 78. pontjában, az 1215/2012 rendelet 71. cikke alapján egy, a CMR-hez hasonló, különös jogterületre vonatkozó egyezmény elsőbbséget élvez e rendelettel szemben. Az említett rendelet 71. cikkének (1) bekezdése ugyanis úgy rendelkezik, hogy ez a rendelet nem érinti azokat az egyezményeket, amelyeknek a tagállamok részesei, és amelyek egyes

különös jogterületeken a joghatóságot, valamint a határozatok elismerését és végrehajtását szabályozzák. Ezenfelül, ugyanezen rendelet 71. cikke (2) bekezdése második albekezdésének első mondata előírja, hogy Amennyiben az egyes különös jogterületről szóló egyezmény, amelyben mind az eredeti eljárás helye szerinti tagállam, mind a címzett tagállam részes, a határozatok elismeréséhez vagy végrehajtásához feltételeket állapít meg, e feltételeket kell alkalmazni. Ily módon az uniós jogalkotó a szabályok összeütközése esetén ezen egyezmények alkalmazását írta elő (lásd analógia útján: 2010. május 4-i *TNT Express Nederland* ítélet, C-533/08, EU:C:2010:243, 46. és 47. pont).

42 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a CMR 31. cikkének (3) bekezdése értelmében, ha valamely szerződő állam bírósága által hozott ítélet ebben az országban végrehajthatóvá vált, az minden más szerződő államban végrehajthatóvá válik, amint az érdekelt országban érvényes alaki követelményeket teljesítették, ezek az alaki követelmények azonban nem vezethetnek az ügy felülvizsgálatához.

43 Figyelemmel erre, egyrészt, még azt feltételezve is, hogy a CMR-nek a végrehajthatóságról szóló 31. cikke (3) bekezdése szintén az 1215/2012 rendelet 71. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján alkalmazandó elismerési szabálynak minősíthető, meg kell állapítani, hogy e 31. cikk (3) bekezdése arra szorítkozik, hogy egy, az e rendelkezés értelmében vett „ítélet” végrehajtását az érintett országban e célból előírt alaki követelmények teljesítésétől teszi függővé, és ebben az összefüggésben mindössze annyit ír elő, hogy ezen alaki követelmények nem vonhatják maguk után az ügy felülvizsgálatát.

44 Ebben az összefüggésben figyelembe kell venni az 1215/2012 rendelet 71. cikke (2) bekezdése első albekezdésének b) pontját és második albekezdésének második mondatát, amelyekből az tűnik ki, hogy egy tagállamban a joghatóságát valamely különös jogterületről szóló egyezményre alapító bíróság által hozott határozatokat a többi tagállamban e rendeletnek megfelelően kell elismerni és végrehajtani, amely rendelet rendelkezései mindenestre akkor is alkalmazhatók, ha ez az egyezmény meghatározza e határozatok elismerésének és végrehajtásának feltételeit.

45 Másrészt és mindenestre a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy bár az 1215/2012 rendelet 71. cikke (1) bekezdésének megfelelően, amennyiben a jogvita egy olyan különös egyezmény hatálya alá tartozik, amelynek a tagállamok részesei, főszabály szerint ez utóbbit kell alkalmazni, az is igaz, hogy egy ilyen egyezmény alkalmazása nem sértheti az Unión belül a polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés alapjául szolgáló olyan elveket, mint a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok szabad mozgásának elve, a joghatósággal rendelkező bíróság előreláthatóságának elve és – következésképpen – a jogalanyok számára biztosítandó jogbiztonság elve, az igazságszolgáltatás megbízható működésének elve, a párhuzamos eljárások lehetősége elkerülésének elve és az igazságszolgáltatás iránt az Unióban táplált kölcsönös bizalom elve (lásd analógia útján: 2010. május 4-i *TNT Express Nederland* ítélet, C-533/08, EU:C:2010:243, 45. és 49. pont).

46 Márpedig, ami konkrétan a kölcsönös bizalom elvét illeti, a címzett állam bírósága semmilyen esetben nincs jobb helyzetben, mint a származási állam bírósága az ezen utóbbi joghatóságára vonatkozó döntés

tekintetében, következésképpen, a 44/2001 rendelet – néhány korlátozott kivételtől eltekintve – nem engedi meg, hogy valamely tagállami bíróság joghatóságát egy másik tagállam bírósága felülvizsgálja (lásd analógia útján: 2010. május 4-i TNT Express Nederland ítélet, C-533/08, EU:C:2010:243, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47 E körülményekre figyelemmel az 1215/2012 rendelet fényében kell azt értékelni, hogy egy tagállam bírósága megtagadhatja-e egy másik tagállam bírósága által egy nemzetközi fuvarozási szerződés alapján indított kereset tárgyában hozott határozat elismerését azzal az indokkal, hogy ez utóbbi bíróság a más bíróságok joghatóságát kikötő megállapodás fennállása ellenére állapította meg joghatóságát.

48 Az 1215/2012 rendelet 45. cikke külön rendelkezést tartalmaz a bírósági határozat elismerésének megtagadására vonatkozóan. Ez az a rendelkezés, amelyre a második és a harmadik kérdés vonatkozik, amelyeket tehát együttesen és elsőként célszerű megvizsgálni.

A második és a harmadik kérdésről

49 Második és harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének *a)* pontját és *e)* pontja ii. alpontját, hogy azok lehetővé teszik egy tagállam bírósága számára, hogy azzal az indokkal tagadja meg egy másik tagállam bírósága határozatának elismerését, hogy ez utóbbi bíróság egy, az e rendelet 25. cikke értelmében vett, e szerződés részét képező, joghatóságot kikötő megállapodás megsértésével állapította meg joghatóságát egy nemzetközi fuvarozási szerződés alapján benyújtott kereset elbírálása tekintetében.

50 Előljáróban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem azt a kontextust is figyelembe kell venni, amelybe illeszkedik, valamint azon jogi aktus céljait is, amelynek az a részét képezi (lásd ebben az értelemben: 2023. június 22-i Pankki S ítélet, C-579/21, EU:C:2023:501, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 Ami egyrészt az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének *a)* pontját illeti, e rendelkezés szövegéből kitűnik, hogy valamely érdekelt fél kérelmére a határozat elismerését meg kell tagadni, amennyiben az ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes a címzett tagállam közrendjével.

52 Márpedig az 1215/2012 rendelet 45. cikke (3) bekezdésének második mondata ebben az összefüggésben pontosítja, hogy az e 45. cikk (1) bekezdésének *a)* pontjában említett, közrendre vonatkozó feltétel nem alkalmazható a joghatósággal kapcsolatos szabályokra.

53 Az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése *a)* pontjának és (3) bekezdése második mondatának együttes olvasatából tehát az következik, hogy e 45. cikk (1) bekezdésének *a)* pontja nem teszi lehetővé egy tagállam bírósága számára, hogy azzal az indokkal tagadja meg egy másik tagállam bírósága határozatának elismerését, hogy ez utóbbi bíróság annak ellenére állapította meg joghatóságát, hogy a saját tagállamától eltérő tagállam bíróságainak joghatóságára vonatkozó kikötés állt fenn.

54 Másrészt, ami az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése *e)* pontjának ii. alpontját illeti, e rendelkezés előírja, hogy valamely fél kérelmére a határozat elismerését meg kell tagadni, amennyiben a határozat ellentétes rendeletnek a kizárólagos joghatóságokra vonatkozó II. fejezetének 6. szakaszával.

55 Ez a 6. szakasz kizárólag az 1215/2012 rendelet 24. cikkéből áll, amely a felek lakóhelyére való tekintet nélkül kijelöli azokat a bíróságokat, amelyek kizárólagos joghatósággal rendelkeznek a jogviták elbírálására az e cikkben felsorolt ügyekben.

56 A kérdést előterjesztő bíróság ebben az összefüggésben teszi fel azt a kérdést, hogy nem kell-e tágabban értelmezni az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése *e)* pontjának ii. alpontját abban az értelemben, hogy egy határozat elismerése akkor is megtagadható, ha az sérti az e rendelet II. fejezete 7. szakaszának rendelkezéseit, amelyek közé többek között a rendelet 25. cikke tartozik, amely a joghatóságról egy joghatóságot kikötő megállapodás útján történő megállapodásra vonatkozik.

57 E tekintetben az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése *e)* pontja ii. alpontjának világos és egyértelmű szövege önmagában lehetővé teszi azon következtetés levonását, hogy e rendelkezés ilyen tág értelmezése kizárt, mivel az annak contra legem értelmezéséhez vezetne.

58 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezése nem járhat olyan eredménnyel, hogy megfossza e rendelkezés egyértelmű és pontos szövegét annak hatékony érvényesülésétől. Amennyiben tehát az uniós jog valamely rendelkezésének értelme magából a rendelkezés szövegéből egyértelműen kitűnik, a Bíróság nem térhet el ettől az értelmezéstől (2023. november 23-i Ministarstvo financija ítélet, C-682/22, EU:C:2023:920, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

59 Mindenesetre az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése *a)* pontjának és *e)* pontja ii. alpontjának azon szó szerinti értelmezését, miszerint e rendelkezések nem teszik lehetővé egy tagállam bírósága számára, hogy azzal az indokkal tagadja meg egy másik tagállam bírósága által hozott határozat elismerését, hogy e bíróság a joghatóságot kikötő megállapodás figyelmen kívül hagyásával állapította meg joghatóságát, az említett rendelkezések összefüggései, valamint az e rendelet által követett célok és célkitűzések erősítik meg.

60 Meg kell ugyanis állapítani, hogy a polgári ügyekben hozott bírósági és bíróságon kívüli határozatok kölcsönös elismerése elvének megfelelően, amelyet az 1215/2012 rendelet (3) preambulumbekzdése említ, e rendelet 36. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a valamely tagállamban hozott határozatot a többi tagállamban külön eljárás lefolytatása nélkül elismerik. E rendelet célja, amint az a (4) preambulumbekzdéséből kitűnik, a tagállamokban hozott határozatok gyors és egyszerű elismerésének és végrehajtásának biztosítása.

61 Ezzel szemben, amint azt az 1215/2012 rendelet (30) preambulumbekzdése hangsúlyozza, valamely határozat elismerése csak akkor tagadható meg, ha az e rendeletben előírt egy vagy több megtagadási ok fennáll. Ebben az összefüggésben az említett rendelet 45. cikkének (1) bekezdése kimerítően

sorolja fel azokat az okokat, amelyek alapján valamely határozat elismerése megtagadható (lásd ebben az értelemben: 2022. április 7-i H Limited ítélet, C-568/20, EU:C:2022:264, 31. pont).

62 Következésképpen, ami egyfelől az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének *a*) pontjában említett közrendi jellegű kivételt illeti, azt szigorúan kell értelmezni, mivel az akadályozza a rendelet egyik alapvető célkitűzésének megvalósítását, így egy határozat elismerése megtagadásának olyan okára, amely a megkeresett tagállam közrendjének megsértésén alapul, csak kivételes esetekben lehet eredményesen hivatkozni (lásd analógia útján: 2023. szeptember 7-i Charles Taylor Adjusting ítélet, C-590/21, EU:C:2023:633, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

63 Bár a tagállamok az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének *a*) pontjában foglalt fenntartás értelmében főszabály szerint saját nemzeti szempontjaiknak megfelelően, szabadon határozhatják meg közrendi követelményeiket, e fogalom korlátai az említett rendelet értelmezéséhez kapcsolódnak (lásd analógia útján: 2023. szeptember 7-i Charles Taylor Adjusting ítélet, C-590/21, EU:C:2023:633, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

64 Következésképpen, bár nem a Bíróság feladata, hogy meghatározza valamely tagállam közrendjének a tartalmát, az már rá hárul, hogy ellenőrizze azokat a korlátokat, amelyek között a tagállam bírósága e fogalom alkalmazásához folyamodhat annak érdekében, hogy ne ismerjen el valamely, más tagállam bíróságától származó határozatot (2023. szeptember 7-i Charles Taylor Adjusting ítélet, C-590/21, EU:C:2023:633, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

65 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a megkeresett tagállam bírósága nem tagadhatja meg az e határozat elismerését vagy végrehajtását pusztán azon az alapon, hogy eltérés van a határozathozatal helye szerinti tagállam bírósága által alkalmazott jogszabály, és azon jogszabály között, amelyet a megkeresett tagállam bírósága alkalmazott volna abban az esetben, ha a jogvita előtte folyt volna. Ugyanígy a megkeresett állam bírósága nem vizsgálhatja felül a származási állam bírósága által kifejtett jogi vagy ténybeli megállapítások helytállóságát (2016. május 25-i Meroni ítélet, C-559/14, EU:C:2016:349, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

66 Következésképpen, az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének *a*) pontjában szereplő közrendi záradék alkalmazása csak abban az esetben képzelhető el, ha a másik tagállamban hozott ítélet elismerése vagy végrehajtása annyira elfogadhatatlan mértékben ellentétes a végrehajtás helye szerinti tagállam jogrendjével, hogy az valamely alapelv sérelmét jelenti. Az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban hozott határozatok érdemi felülvizsgálatára vonatkozó tilalom tiszteletben tartása érdekében a sérelemnek a címzett tagállam jogrendjében lényegi jelentőségűnek tekinthető jogszabály vagy e jogrendben alapvetőnek elismert jog nyilvánvaló megsértését kell képeznie (lásd analógia útján: 2023. szeptember 7-i Charles Taylor Adjusting ítélet, C-590/21, EU:C:2023:633, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

67 Másfelől, ami az 1215/2012 rendeletben előírt joghatósági szabályokat illeti, e rendelet 45. cikke kizárólag az e cikk (1) bekezdésének *e*) pontjában

említett esetekben teszi lehetővé valamely határozat elismerésének e szabályok megsértése miatti megtagadását.

68 Ennek megfelelően az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdése *e*) pontjának ii. alpontjában szereplő azon lehetőségen kívül, hogy egy határozat elismerése akkor tagadható meg, ha e határozat sérti e rendelet II. fejezete 6. szakaszának rendelkezéseit, egy határozat elismerése az említett rendelet 45. cikke (1) bekezdése *e*) pontja i. alpontjának értelmében csak az ugyanezen rendelet II. fejezete 3., 4. vagy 5. szakasza rendelkezéseinek megsértése esetében tagadható meg, amennyiben a biztosítási kötvény jogosultja, a biztosított, a biztosítási szerződés kedvezményezettje, a károsult, a fogyasztó vagy a munkavállaló az alperes. Ezt megerősíti az 1215/2012 rendelet 45. cikkének (3) bekezdése, amely előírja, hogy e rendelet 45. cikke (1) bekezdése *e*) pontjának sérelme nélkül az eredetileg eljáró bíróság joghatósága nem vizsgálható felül az e bíróság által hozott határozat elismerése esetleges megtagadásának vizsgálata keretében.

69 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság először is kiemeli, hogy az 1215/2012 rendelet célja – amint az a (22) preambulumbekkezdéséből kitűnik – a joghatósági megállapodások hatékonyságának javítása. Paradoxnak tűnhet tehát, hogy a perfüggőségi szabály megsértése egy ilyen megállapodás megkötése esetén semmilyen következménnyel nem jár a meghozott határozat elismerését illetően.

70 Másodsorban, a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy egy joghatóságot kikötő megállapodás megsértése azzal a hatással járhat, hogy egy azon jogtól eltérő jog válik alkalmazhatóvá, mint amelyet e megállapodás tiszteletben tartása esetén kerülne alkalmazásra. Ily módon, abban az esetben, ha egy meg nem jelölt bíróság megállapítja joghatóságát, az alperes előre nem látható problémákkal találná magát szemben mind az eljáró bíróság, mind pedig – adott esetben – az ügy érdemére alkalmazandó jog viszonylatában.

71 Közelebbről, a jelen ügyben az a tény, hogy a rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) megállapította volna joghatóságát az előtte 2017. február 3-án indított kereset elbírálása tekintetében, azzal a következménnyel járt volna, hogy e keresetet a holland jog szerint bírálják el. Ez a Gjensidige mint ezen eljárás alperese számára kedvezőtlenebb eredményhez vezetett volna, mintha a keresetet a litván jog szerint bírálták volna el, vagyis azon állam joga szerint, amelynek bíróságait a szóban forgó nemzetközi fuvarozási szerződésben foglalt joghatóságot kikötő megállapodásban kijelölték.

72 E tekintetben mindazonáltal emlékeztetni kell arra, hogy – amint az a jelen ítélet 60. és 61. pontjában megállapításra került – az 1215/2012 rendelet által létrehozott rendszerben a kölcsönös elismerés a szabály, míg e rendelet 45. cikkének (1) bekezdése azokat az okokat sorolja fel kimerítően, amelyek alapján egy határozat elismerése megtagadható.

73 Márpedig meg kell állapítani, hogy az uniós jogalkotó úgy döntött, hogy az 1215/2012 rendelet II. fejezetének a joghatóságról való megállapodásra vonatkozó 7. szakasza rendelkezései megsértését nem sorolja fel azon indokok között, amelyek lehetővé teszik egy határozat elismerésének megtagadását. Ennek megfelelően a joghatóságot kikötő megállapodásoknak az e rendeletben említett védelme nem jár azzal a következménnyel, hogy e megállapodások megsértése

önmagában az elismerés megtagadásának indokát képezne.

74 Ezenfelül, amint arra a főtanácsnok is lényegében rámutatott indítványának 117. pontjában, a rechtbank Zeeland-West-Brabant (zeeland-west-brabanti bíróság) 2019. szeptember 25-i határozata elismerésének konkrét következményeit illetően a Bíróság rendelkezésére álló iratokban semmi nem enged arra következtetni, hogy ez az elismerés elfogadhatatlan módon ütközne a litván jogrenddel azért, mert egy alapvető elvet sértene, amint azt a jelen ítélet 66. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat megköveteli.

75 Közelebbről, pusztán az a tény, hogy egy keresetet a joghatóságot kikötő megállapodásban kijelölt bíróság nem bírál el, következésképpen e keresetről e bíróság tagállamának joga szerint nem születik döntés, nem tekinthető a tisztességes eljárásból való jog olyan súlyú megsértésének, amely miatt az említett kereset tárgyában hozott határozat elismerése nyilvánvalóan ellentétes lenne a megkeresett tagállam közrendjével.

76 A fenti megfontolások összességére tekintettel a második és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontját és e) pontjának ii. alpontját úgy kell értelmezni, hogy azok nem teszik lehetővé egy tagállam bírósága számára, hogy azzal az indokkal tagadja meg egy másik tagállam bírósága határozatának elismerését, hogy ez utóbbi bíróság egy, az e rendelet 25. cikke értelmében vett, e szerződés részét képező, joghatóságot kikötő megállapodás megsértésével állapította meg joghatóságát egy nemzetközi fuvarozási szerződés alapján benyújtott kereset elbírálása tekintetében.

Az első kérdésről

77 Az első és a harmadik kérdésre adott válaszra tekintettel a második kérdést nem szükséges megválaszolni.

V.

C-703/22. sz. CBR (Hémianopsie) ügyben 2024. március 21-én hozott ítélet

A 2009. augusztus 25-i 2009/113/EK bizottsági irányelvvel módosított, a vezetői engedélyekről szóló, 2006. december 20-i 2006/126/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv III. mellékletének 6.4. pontját az arányosság elvével és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 15. cikkével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezéssel ellentétes, ha egy konkrét esetben az a személy, aki orvosi szempontból nem felel meg az e rendelkezésben előírt követelménynek, amely szerint a 2. csoportba tartozó járművezetők, azaz a C, CE, C1, C1E, D, DE, D1 és D1E kategóriába tartozó járművek vezetői esetében a látótérnek vízszintes irányban mindkét szemre legalább 160°-osnak kell lennie, úgy tekinthető, hogy megfelel e követelménynek, amennyiben több orvosszakértő szerint ez a személy ténylegesen alkalmas az e kategóriák valamelyikébe tartozó gépi meghajtású jármű vezetésére.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2009. augusztus 25-i 2009/113/EK bizottsági irányelvvel (HL 2009. L 223., 31. o.) módosított, a vezetői engedélyekről szóló, 2006. december 20-i 2006/126/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 403., 18. o.; a továbbiakban: 2006/126 irányelv) III. melléklete 6.4. pontjának az értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a WU és a directie van het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR) (vezetői engedélyek központi hivatala, Hollandia) között, a CBR által meghozott azon határozatok tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelyekkel utóbbi elutasította a WU által a vezetői engedélyének megújítása keretében benyújtott, C és CE kategóriába tartozó gépi meghajtású járművek vezetéséhez szükséges fizikai és szellemi alkalmasságának megállapítása iránti kérelmet, és megtagadta, hogy WU számára másik, földrajzilag Hollandiára korlátozott vezetői engedélyt állítson ki.

Az alapeljárás

14 Az 1988-ban született WU-t egyéves korában baleset érte, amelyben koponyaalapi törést szenvedett, aminek következtében látótere vízszintes irányban korlátozottá vált. Ezt az állapotot „hemianopsiának” nevezik.

15 WU 2007. július 11-én a 2006/126 irányelv 4. cikke (4) bekezdésének f) és g) pontjában foglalt, C és CE kategóriába tartozó gépi meghajtású járművekre vezetői engedélyt szerzett.

16 A 2009/113 irányelv elfogadása nyomán 2009. szeptember 15-én hatályba lépett a 2006/126 irányelv III. mellékletének 6.4. pontjában szereplő minimumkövetelmény. E követelmény szerint a C és CE kategóriába tartozó járművek vezetői esetében a látótérnek vízszintes irányban mindkét szemre legalább 160°-osnak kell lennie.

17 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság igazoló dokumentumok hiányában nem tudta megállapítani, hogy a CBR tudott-e már WU látászavaráról, amikor utóbbi vezetői engedélyét megkapta, és azt sem, hogy a CBR-nek mi volt az álláspontja e betegséggel kapcsolatban ebben az időpontban.

18 WU ezt követően több mint tíz évig dolgozott hivatásos gépjárművezetőként. Ezen időszak alatt több mint egymillió kilométert tett meg tehergépkocsival belföldön és külföldön egyaránt, bármifajta probléma vagy káresemény nélkül.

19 A WU által a vezetői engedélyének megújítása iránt 2016-ban benyújtott kérelem alapján eljárva a CBR 2017. február 14-i határozatával elutasította a gépi meghajtású jármű vezetéséhez szükséges fizikai és szellemi alkalmasság megállapítása iránti első kérelmet. Annak ellenére, hogy WU-t egy szemész szakorvos által 2017. január 11-én kiadott kedvező vélemény, valamint egy másik orvos által 2016. augusztus 25-én készített orvosi szakvélemény egyaránt járművezetésre alkalmasnak találta, a CBR úgy vélte, hogy WU nem felelt meg annak a minimumkövetelménynek, amely szerint látótérének vízszintes irányban mindkét szemre legalább 160°-osnak kell lennie, amint azt a 2000. évi miniszteri rendelet melléklete 3.3. pontjának b. alpontja előírja.

20 WU e határozattal szemben panaszt nyújtott be. A CBR a panaszt 2017. július 13-i határozatával mint megalapozatlant elutasította.

21 WU fellebbezést nyújtott be a keresetét első fokon szintén megalapozatlannak nyilvánító bírósági ítélettel szemben. Fellebbezésében arra hivatkozott, hogy sem a 2006/126 irányelv III. mellékletének 6.4. pontja, sem a 2000. évi miniszteri rendelet melléklete 3.3. pontjának b. alpontja nem minősül szigorú minimumkövetelménynek. Álláspontja szerint tehát akkor is ki lehet a számára állítani a gépi meghajtású jármű vezetéséhez szükséges fizikai és szellemi alkalmasság megállapításáról szóló igazolást, ha látótérre korlátozottabb, mint amit e rendelkezések előírnak.

22 2019. február 27-i ítéletével a Raad van State (államtanács, Hollandia) e fellebbezést megalapozatlannak nyilvánította, és az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Álláspontja szerint a 2006/126 irányelv III. mellékletének 6.4. pontja a szükséges látótérre vonatkozó olyan minimumkövetelmény, amely alól nem lehet kivételt tenni. A 2000. évi miniszteri rendelet melléklete 3.3. pontjának b. alpontja e 6.4. pontot megfelelően hajtja végre. Mivel megállapítást nyert, hogy WU binokuláris látótérre vízszintes irányban kisebb mint 160°, és ezért WU nem felel meg a látótérre vonatkozó minimumkövetelménynek, a CBR megalapozottan utasította el a kérelmezett alkalmassági igazolás kiállítását, akkor is, ha e kérelem alátámasztása érdekében két orvos kedvező véleményt adott. A CBR tehát nem veheti figyelembe WU egyéni érdekeit, és nem tehet kivételt az érdekében.

23 WU 2018. augusztus 27-én benyújtotta gépi meghajtású jármű vezetéséhez szükséges fizikai és szellemi alkalmasság megállapítása iránti második kérelmét abból a célból, hogy Hollandián belül érvényes vezetői engedélyt szerezzen C és CE kategóriába tartozó gépjárművekre. E második kérelem alapján eljárva a CBR szükségesnek tartotta WU látásélességének újbóli vizsgálatát, amelyet azonban másik szemész szakorvos végzett el, mint aki az első kérelemmel összefüggésben véleményt adott. 2018. október 11-i szakvéleményében e második szemész szakorvos megállapította először is, hogy WU látótérre vízszintes irányban kisebb mint 160°, másodsor, hogy a látótérkiesés az 1989. évi baleset óta stabil volt, harmadszor pedig, hogy WU e látótérrel gépi meghajtású járművek vezetésére vonatkozóan már két alkalommal kedvező véleményt kapott. Az említett szemész szakorvos ezért úgy ítélte meg, hogy WU C és CE kategóriába tartozó gépjárművek vezetésére alkalmas.

24 A CBR azonban 2019. március 13-i határozatával ismét megtagadta, hogy WU számára kiállítsa a kért alkalmassági igazolást, mivel WU nem felelt meg annak a minimumkövetelménynek, amely alapján a látótérnek vízszintes irányban mindkét szemre legalább 160°-osnak kell lennie.

25 WU e határozattal szemben panaszt nyújtott be. A CBR 2019. július 16-i határozatával a panaszt mint megalapozatlant elutasította. A CBR álláspontja szerint a második szemészorvosi szakvélemény mindkét szem vonatkozásában baloldali látótérvesztést mutatott ki. A látótér vízszintes irányban kisebb mint 160°. Ennélfogva WU nem felel meg sem a 2000. évi miniszteri rendelet melléklete 3.3. pontjának b. alpontjában előírt követelménynek, sem az e melléklet 3.4. pontjának b. alpontjában foglalt követelményeknek, amelyek alapján az a hivatásos gépjárművezető, aki már

rendelkezik a 2. csoportba tartozó egy vagy több vezetői engedéllyel, és aki hirtelen elveszíti látását az egyik szemére, ennek ellenére gépi meghajtású jármű vezetésére alkalmasnak nyilvánítható abból a célból, hogy a 2. csoportba tartozó, földrajzilag Hollandiára korlátozott vezetői engedélyt szerezzen, mégpedig legalább három hónapos alkalmazkodási időszakot követően, szemész szakorvos kedvező véleménye alapján. A CBR szerint ugyanis WU nem az egyik szemére vak, hanem esetében féloldali látótérvesztés (hemianopsia) áll fenn, ami azt jelenti, hogy a látótér bal és jobb felére egyaránt részlegesen vak. A szóban forgó esetben homonym hemianopsiáról van szó, azaz a látótérvesztés mind a két szem vonatkozásában ugyanazon az oldalon (a bal oldalon) jelentkezik.

26 Az elsőfokú bíróság 2021. május 21-i ítéletével a WU által az utóbbi határozat ellen benyújtott kereset megalapozatlannak nyilvánította. Megállapította, hogy a CBR helyesen állapította meg, hogy a 2000. évi miniszteri rendelet melléklete 3.4. pontjának b. alpontja WU esetében nem alkalmazható, mivel ő nem az egyik szemére vak, hanem esetében homonym hemianopsia áll fenn. E bíróság – a 2018. október 11-i kedvező szemész szakorvosi vélemény ellenére – nem azonosított olyan indokot, amely alapján e határozatot jogellenesnek kellene tekinteni a WU által hivatkozott körülmények között, miszerint látása egyéves kora óta korlátozott, a teljes látótér hiányát kompenzálta, és látása éles. Az említett bíróság szerint a 2000. évi miniszteri rendelet melléklete 3.4. pontja b. alpontjának kögens jellege miatt WU egyéni érdekeit nem lehet figyelembe venni.

27 Ezen ítélettel szemben WU fellebbezést nyújtott be a Raad van State-hoz (államtanács, Hollandia), amely a kérdést előterjesztő bíróság. Többek között arra hivatkozik, hogy őt különböző orvosok által készített három szakvélemény is tehergépkocsi vezetésére alkalmasnak találta. Kétségtelen tény, hogy látótérre korlátozott, de ez a korlátozottság már nagyon fiatal kora óta fennáll, és azt teljes mértékben kompenzálja azzal, ahogyan a forgalmat figyeli és a fejét mozgatja. WU ezt az álláspontot egy neuropszichológusi nyilatkozattal támasztja alá, amely kifejtí, hogy WU olyan jól kifejlesztett módon figyeli a forgalmat, hogy azzal a látás szempontjából normál működésre képes. WU álláspontja szerint az, hogy egy látássérült, de elfogadható látással rendelkező személy számára engedélyezzék, hogy C és CE kategóriába tartozó gépjárművet vezessen, nem ellentétes a gépi meghajtású járművek vezetéséhez szükséges fizikai és szellemi alkalmasság megállapítására vonatkozó szabályozás céljával. Az ilyen személy helyzete indokolja a 2000. évi miniszteri rendelet melléklete 3.3. pontjának b. alpontjában szereplő követelmény alóli kivétel megállapítását, ugyanúgy, ahogy az e melléklet 3.4. pontjának b. alpontjában foglaltak szerint az egyik szem látásának elvesztése esetén is létezik ilyen kivétel.

28 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy orvosi szempontból WU kétségtelenül nem felel meg a 2006/126 irányelv III. mellékletének 6.4. pontjában előírt azon minimumkövetelménynek, amely szerint vízszintes irányban legalább 160°-os binokuláris látótérrel kell rendelkeznie. A bíróság ugyanakkor úgy véli, hogy nem bizonyított, hogy WU C és CE kategóriájú gépjárművek vezetésére nem alkalmas. Felmerül a kérdés, hogy nem tekinthető-e WU ilyen járművek vezetésére alkalmasnak a 2006/126 irányelv

III. melléklete 6.4. pontjának olyan értelmezése útján, hogy az e rendelkezésben rögzített minimumkövetelménynek eleget tesz az a személy, aki a vízszintes látótér korlátozottságát kompenzálja. A kérdést előterjesztő bíróság arra is keresi a választ, hogy alkalmazható-e az arányosság elve a vezetői engedély megújításáról szóló határozat elfogadása során, noha a 2006/126 irányelv III. mellékletének 6.4. pontjában előírt követelmény semmilyen kivétlről nem rendelkezik. E bíróság rámutat arra, hogy a gépi meghajtású járművek vezetéséhez szükséges fizikai és szellemi alkalmasságra vonatkozó orvosszakértői megállapításokon kívül a meghozandó határozat arányosságának értékelése körében figyelembe lehet venni azt a tény is, hogy megállapítást nyert, hogy e kérelmező korábban biztonságosan tudott vezetni, és hogy a kért vezetői engedélyt foglalkozás gyakorlása körében használják. E tekintetben figyelemmel kell lenni az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 15. cikkére, amely kimondja, hogy mindenkinél joga van a munkavállaláshoz és szabadon választott vagy elfogadott foglalkozás gyakorlásához.

29 E körülmények között a Raad van State (államtanács) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni a [2006/126] irányelv III. mellékletének 6.4. pontját, különösen azt az előírást, miszerint a látótérnek vízszintes irányban mindkét szemre legalább 160°-osnak kell lennie, az arányosság elvének fényében, hogy az a személy, aki orvosi szempontból nem felel meg ennek az előírásnak, de különböző orvosszakértők véleménye szerint ennek ellenére teljesen alkalmas tehérgépkocsi vezetésére, szintén megfelelhet ennek az előírásnak?

2) Az e kérdésre adandó nemleges válasz esetén a [2006/126] irányelv alapján van-e lehetőség az arányosság vizsgálatára egyedi esetekben, noha az ezen irányelv III. mellékletének 6.4. pontjában foglalt előírás nem ad lehetőséget arra, hogy ilyen esetekben kivételt lehessen tenni?

3) Amennyiben igen, milyen körülmények játszhatnak szerepet annak megítélésében, hogy a [2006/126] irányelv III. mellékletének 6.4. pontjában foglalt, a látótérre vonatkozó rendelkezéstől egyedi esetekben el lehet-e térni?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

30 Kérdéseivel, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2006/126 irányelv III. mellékletének 6.4. pontját az arányosság elvével és a Charta 15. cikkével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy e rendelkezéssel ellentétes, ha egy konkrét esetben az a személy, aki orvosi szempontból nem felel meg az e rendelkezésben előírt követelménynek, amely szerint a 2. csoportba tartozó járművezetők, azaz a C, CE, C1, C1E, D, DE, D1 és D1E kategóriába tartozó járművek vezetői esetében a látótérnek vízszintes irányban mindkét szemre legalább 160°-osnak kell lennie, úgy tekinthető, hogy megfelel e követelménynek,

amennyiben több orvosszakértő szerint ez a személy ténylegesen alkalmas az e kategóriák valamelyikébe tartozó gépi meghajtású jármű vezetésére.

31 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2006/126 irányelv – amint az annak (8) preambulumbekzdéséből következik – azon minimumkövetelmények harmonizációjára irányul, amelyek teljesülése esetén az 1. cikk szerinti vezetői engedélyt ki kell állítani. E követelményeket elsősorban ezen irányelv 4. és 7. cikke határozza meg, és – többek között – a megkövetelt alsó korhatárra, a gépi meghajtású járművek vezetésére való alkalmasságra, a jelölt sikeres vizsgáira, valamint arra vonatkoznak, hogy a jelölt lakóhelye a kiállítás szerinti tagállam területén legyen. Ezenkívül az említett irányelv 2. cikkének (1) bekezdése értelmében „a tagállamok az általuk kiállított vezetői engedélyeket kölcsönösen elismerik”.

32 A 2006/126 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében a vezetői engedély kizárólag azon kérelmezőknek állítható ki, akik jártassági és magatartási, valamint elméleti vizsgát tettek, továbbá megfeleltek a fizikai és szellemi alkalmassági minimumkövetelményeknek a II. és III. melléklet rendelkezéseivel összhangban. Ezenkívül az említett irányelv 7. cikke (3) bekezdésének a) pontja a C, CE, C1, C1E, D, DE, D1 és D1E kategóriájú vezetői engedéllyel rendelkező személy számára e fizikai és szellemi alkalmasságra vonatkozó minimumkövetelmények teljesítését szabja a vezetői engedély megújításának feltételeként. E rendelkezések megfogalmazása tehát kógens.

33 Meg kell állapítani, hogy a 2006/126 irányelv III. melléklete 6.4. pontjának második bekezdése, amely francia nyelvi változatában úgy rendelkezik, hogy a látótérnek vízszintes irányban mindkét szemre legalább 160°-osnak kell lennie, szintén kógens módon van megfogalmazva. Bár – amint arra az Európai Bizottság rámutatott – ezen irányelv egyes nyelvi változataiban, például a német (sollte), az angol (should) és a finn (olisi oltava) nyelvi változatokban szereplő ige kevésbé kötelező jellegű, mint a francia nyelvi változatban szereplő, ugyanakkor más nyelvi változatok, mint például a spanyol (deberá), az olasz (deve), a holland (dient) és a portugál (deve) változat szintén kötelezést kifejező igét használnak.

34 Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint egy uniós jogi rendelkezés egyes nyelvi változatainak megfogalmazása nem szolgálhat e rendelkezés értelmezésének kizárólagos alapjául, illetve e tekintetben nem élvezhet elsőbbséget más nyelvi változatokkal szemben. Egy uniós jogi aktus az egységes alkalmazása, és ennél fogva egységes értelmezése érdekében ugyanis nem vizsgálható elszigetelten valamelyik nyelvi változatában, hanem a szóban forgó rendelkezést azon szabályozás általános rendszerére és céljára tekintettel kell értelmezni, amelynek a részét képezi, figyelembe véve többek között az összes nyelvi változatot (lásd ebben az értelemben: 1969. november 12-i Stauder ítélet, 29/69, EU:C:1969:57, 2. és 3. pont; 2022. június 30-i Allianz Elementar Versicherung ítélet, C-652/20, EU:C:2022:514, 36. pont; 2024. január 18-i Regionalna direksia „Avtomobilna administratsia” Pleven ítélet, C-227/22, EU:C:2024:57, 43. pont).

35 A 2006/126 irányelv általános rendszerét illetően meg kell jegyezni, hogy ezen irányelv III. mellékletének 6.4. pontja semmilyen kivételt nem említ

az e melléklet 1.2. pontjában meghatározott 2. csoportba tartozó járművezetőkre vonatkozóan előírt azon követelmény alól, hogy a látóterék vízszintes irányban mindkét szemre legalább 160°-osnak kell lennie, míg az említett melléklet 6. pontjának második bekezdése kivételt ír elő az 1. csoportba tartozó azon járművezetők tekintetében, akik nem felelnek meg a látásélességre és a látótér nagyságára vonatkozó követelményeknek.

36 A 2. csoportba tartozó járművezetőkre vonatkozó hasonló kivétel hiányában utóbbiaknak minden esetben meg kell felelniük a látásélességre és a látótér nagyságára vonatkozó követelményeknek, ha új vezetői engedély vagy meglévő vezetői engedély megújítása iránt terjesztenek elő kérelmet.

37 A Bíróság ezzel összefüggésben megállapította, hogy az uniós jogalkotónak gondja volt arra, hogy a gépjármű rakszelvényének, a szállított utasok számának és a következőképpen az e gépjárművek vezetéséből eredő felelősségnek a függvényében gépjárművezetők két kategóriáját hozza létre. Az érintett járművek jellemzői – így például méretük, súlyuk vagy kormányozhatóságuk – indokoltá teszik, hogy a vezetésközvetítéshez szükséges vezetői engedély kiállítására eltérő feltételek vonatkozzanak (2014. május 22-i Glatzel ítélet, C-356/12, EU:C:2014:350, 83. pont).

38 Egyébként a 2006/126 irányelv III. melléklete 6.4. pontjának negyedik bekezdésében foglalt helyzet, amelyet kivételként szigorúan kell értelmezni, eltér attól, amikor a két szem látótere vízszintes irányban korlátozott. E rendelkezés szerint az egyik szem látóképességének jelentős mértékű csökkenése esetén a személy egy alkalmazkodási időszakot követően, kedvező szemorvosi és vezetéstechnikai szakvélemény alapján ismét vezetésre alkalmasnak tekinthető. Az egyik szem látóképességének jelentős mértékű csökkenése mindazonáltal nem feltétlenül jelenti a két szem vízszintes irányú látóterének korlátozottságát, így az érintett járművezetők helyzete nem összehasonlítható.

39 Ami a 2006/126 irányelv célját illeti, az irányelv – amint az annak (8) preambulumbekzdéséből következik – azon minimumkövetelmények harmonizációjára irányul, amelyek teljesülése esetén az 1. cikk szerinti vezetői engedélyt ki kell állítani, és e harmonizáció elsősorban az említett engedély kölcsönös elismeréséhez szükséges előzetes feltételek meghatározására irányul, valamint az említett irányelv azon célkitűzésének megvalósítására, hogy hozzájáruljon a közúti közlekedésbiztonság javításához (lásd ebben az értelemben: 2024. január 18-i Regionalna direktiva „Avtomobilna administratsija” Pleven ítélet, C-227/22, EU:C:2024:57, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). E (8) preambulumbekzdés e tekintetben kimondja, hogy közúti közlekedésbiztonsági okokból meg kell határozni a vezetői engedély kiállításának minimumkövetelményeit, és a vezetői vizsgák, valamint a vezetői engedély kiállításának követelményeit össze kell hangolni.

40 A gépjárművezetéshez szükséges fizikai és szellemi alkalmasságra vonatkozóan a 2006/126 irányelv III. mellékletében megfogalmazott minimumkövetelményeket tehát az EUMSZ 91. cikk (1) bekezdése c) pontjának megfelelően, közúti közlekedésbiztonsági okokból határozták meg (2014. május 22-i Glatzel ítélet, C-356/12, EU:C:2014:350, 58. pont).

41 A 2006/126 irányelv azáltal, hogy III. mellékletében megállapítja a két szem látóterének minimális értékét az e melléklet szerinti 2. csoportba tartozó járművezetők tekintetében, a közúti közlekedésbiztonság javítását célozza, és ennél fogva közérdekű uniós célt szolgál (lásd ebben az értelemben: 2014. május 22-i Glatzel ítélet, C-356/12, EU:C:2014:350, 51. pont).

42 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a közúti közlekedésbiztonság biztosítása érdekében elengedhetetlen, hogy a vezetői engedélyek jogosultjai – különösen látásukat illetően – megfelelő testi adottságokkal rendelkezzenek, mivel a fizikai hiányosságoknak súlyos következményei lehetnek. Valóban köztudomású, hogy a látás alapvető funkció a gépi meghajtású járművek vezetéséhez, és ezért minél korlátozottabb ez a funkció, annál szükségesebbnek tűnik a közúti közlekedésbiztonságra vonatkozó követelmények figyelembevétele (2014. május 22-i Glatzel ítélet, C-356/12, EU:C:2014:350, 54. pont).

43 Márpedig, amint azt a Bizottság hangsúlyozta, az arra vonatkozó bizonyos mérlegelési mozgáster elismerése, hogy a konkrét esetben járművezetésre alkalmas az a személy, aki orvosi szempontból nem felel meg a 2006/126 irányelv III. mellékletének 6.4. pontjában előírt követelménynek, de több orvosszakértő szerint ténylegesen tehergépkocsi vezetésére alkalmas, tagállamonként eltérő megközelítésekhez vezethet, ami ezen irányelv célkitűzései ellenében hathat.

44 Hozzá kell tenni, hogy a vezetésre való alkalmasságra vonatkozóan szemész szakorvosok által kiadott kedvező vélemények sem indokolhatják a 2006/126 irányelv III. mellékletének 6.4. pontjában előírt követelmény konkrét esetben történő alkalmazásának mellőzését, mivel ezen irányelv (9) preambulumbekzdéséből és 7. cikke (3) bekezdésének a) pontjából egyértelműen kitűnik, hogy az érintettek az e 6.4. pont második bekezdésében szereplő minimumkövetelménynek való megfelelést, és nem az említett alkalmasságot kell bizonyítani, és a szemész szakorvosi vélemények vagy szakértői vélemények nem pótolhatják az ilyen bizonyíték hiányát.

45 Így a 2006/126 irányelv általános rendszerére és céljára tekintettel ezen irányelv III. melléklete 6.4. pontjának második bekezdését nem lehet úgy értelmezni, hogy kivétel engedhető a 2. csoportba tartozó azon járművezetők javára, akik orvosi szempontból nem felelnek meg az e rendelkezésben előírt követelménynek, de akik több orvosszakértő szerint ténylegesen alkalmasak az e csoport kategóriáinak valamelyikébe tartozó jármű vezetésére.

46 Ami a vezetői engedély konkrét esetben történő megújításáról szóló határozat arányosságának értékelését illeti, a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy – tekintettel a Charta 15. cikkére, amely előírja, hogy mindenkinek joga van a munkavállaláshoz és szabadon választott vagy elfogadott foglalkozás gyakorlásához – a kérelmező járművezetői alkalmasságára vonatkozó szakértői megállapításokon kívül figyelembe lehet venni azt a tény is, hogy megállapítást nyert, hogy e kérelmező korábban biztonságosan tudott vezetni, és hogy e vezetői engedélyt foglalkozás gyakorlása körében használták.

47 E tekintetben az alapeljárásban szereplőkhöz hasonló, összetett orvosi jellegű értékeléseket illetően széles mérlegelési jogkörrel rendelkező uniós jogalkotó

már elvégezte a közúti közlekedésbiztonsági követelmények és az egyéb jogok és érdekek – köztük a mindenki számára elérhető mobilitás és a hivatásos járművezetői foglalkozáshoz való hozzáférés – közötti mérlegelést, és igyekezett a lehető legnagyobb mértékben korlátozni, hogy a látássérült személyek jogai sérüljenek (lásd ebben az értelemben: 2014. május 22-i Glatzel ítélet, C-356/12, EU:C:2014:350, 52. és 62. pont). Így megállapította a 2006/126 irányelvben rögzített követelményeket, figyelemmel többek között a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott „New standards for the visual functions of drivers” jelentés megállapításaira, amely jelentést 2005 májusában tett közzé az ezen irányelv 9. cikke alapján létrehozott vezetői engedélyekkel foglalkozó bizottság által felállított „Látás” munkacsoport.

48 Márpedig meg kell állapítani, hogy a 2006/126 irányelv III. melléklete 6.4. pontjának második bekezdése – amint az a jelen ítélet 33–45. pontjából kitűnik – egyértelmű követelményként írja elő, hogy a látótérnek vízszintes irányban mindkét szemre legalább 160°-osnak kell lennie.

49 E feltételek mellett nem tűnik lehetségesnek olyan értelmezést tulajdonítani e rendelkezésnek, hogy az alapján konkrét esetben el lehessen térni az egyértelmű szabálytól, amely meghatározza ezt a minimumértéket (lásd ebben az értelemben: 2014. május 22-i Glatzel ítélet, C-356/12, EU:C:2014:350, 71. pont).

50 A fenti indokok összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 2006/126 irányelv III. mellékletének 6.4. pontját az arányosság elvével és a Charta 15. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezéssel ellentétes, ha egy konkrét esetben az a személy, aki orvosi szempontból nem felel meg az e rendelkezésben előírt követelménynek, amely szerint a 2. csoportba tartozó járművezetők, azaz a C, CE, C1, C1E, D, DE, D1 és D1E kategóriába tartozó járművek vezetői esetében a látótérnek vízszintes irányban mindkét szemre legalább 160°-osnak kell lennie, úgy tekinthető, hogy megfelel e követelménynek, amennyiben több orvosszakértő szerint ez a személy ténylegesen alkalmas az e kategóriák valamelyikébe tartozó gépi meghajtású jármű vezetésére.

FÓRUM

Bordás Péter* Önkormányzati forrásigény versus az adóalanyok teherbíró képessége

Absztrakt

A helyi, lokális közfeladatok ellátásában nagy szerep hárul a helyi önkormányzatokra, szinte valamennyi önkormányzati rendszerben. Bár a helyi közfeladatok köre folyamatosan változhat, egy bizonyos, hogy az adekvát pénzügyi források elengedhetetlenek a megfelelő működéshez. Ebből a szempontból a helyi pénzügyi autonómia egyik alapköve az önkormányzatok adómegállapítási joga, melynek alapja a régmúltba nyúlik vissza. Hazánkban mind nyílt, mind pedig zárt listás adókievetési lehetőséggel élhetnek az önkormányzatok, így többféle adóteherrel találkozhatnak a helyi lakosok és vállalkozások. Kérdés ugyanakkor, hogy meddig terjedhet e jogosítvány, milyen korlátok biztosítják azt, hogy az önkormányzatok forrásigénye ne haladja meg a helyi adóalanyok teherbíró képességét. A szakirodalmi források a túladóztatás tilalma körében vizsgálják az adóalanyok teherbíró képességét, amely fogalom az Alaptörvényben is megjelenik, s önkormányzati szinten ez az adókievetés egyik korlátjaként is értelmezhető. Jelen tanulmány keretei között egyrészt a magyar (helyi) önkormányzatok saját bevételeinek, azon belül is a helyi adókból származó bevételek pénzügyi jogi elemzésére kerül sor, másrészt vizsgálat tárgyát képezi az adókievetés jogszabályi korlátjainak elemzése, harmadrészt a Kúria Önkormányzati Tanácsának 2020 és 2023 közötti ezirányú gyakorlatának bemutatása is.

The limits of local taxation in practice

Abstract

Local government play a pivotal role in delivering local public services across various local government systems. While the scope of these functions may evolve, it's undeniable that sufficient financial resources are crucial for their effective operation. From this perspective, one of the fundamental aspects of local financial autonomy lies in the ability of local governments to levy taxes, a right deeply rooted in history. In our country, municipalities have both open-list and closed-list tax options, resulting in a diverse range of tax burdens for local residents and businesses.

* A szerző főtanácsadó, Kúria Közigazgatási Kollégium; habilitált egyetemi docens, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

However, the critical question arises: how far-reaching can this taxing authority be, and what safeguards exist to ensure that the financial demands on local governments do not exceed the capacity of local taxpayers? Literature explores taxpayers' capacity to bear such burdens within the framework of the prohibition of overtaxation, a concept also enshrined in the Fundamental Law, which can be interpreted as a constraint on tax collection at the local government level. This study examines the revenue streams of the Hungarian local government system, encompassing revenues from local taxes, the legal boundaries of tax collection, and the practices of the Council of Local Governments of the Curia in this domain from 2020 to 2023.

I. Az önkormányzati forrásigényről általában

A helyi önkormányzatok működésének egyik fontos eleme a pénzügyi függetlenség. Ez magába foglalja a megfelelő mértékű bevételi forrásokhoz való jogot, mely bevételek az önkormányzat működését, a közfeladatok ellátását biztosítják. Országunként eltérő, hogy az egyes helyi egységek milyen bevételekkel gazdálkodhatnak, ugyanakkor a nemzetközi és a hazai szakirodalom alapján négy nagy kategóriába rendezhetjük azokat, így: saját bevételek, megosztott és átengedett közbevételek, kormányzati transzferek, hitelek és nemzetközi támogatások. A fentiekől eltérő csoportosítást találhatunk Nagy Árpád munkájában, aki a hiteleket külön kategóriába sorolja, így öt bevételi típust különböztet el, amelyek a saját bevételek, az átengedett központi adók, az állami támogatások (transzferek), az egészségbiztosítási támogatások és a hitelek.¹ Más szerzők, mint Zsugyel János az első három típust emelik ki mint klasszikus bevételi forrásokat.² A felsoroltakon túl – Péteri Gábor csoportosítását alapul véve – megkülönböztethetjük a helyi önkormányzatok rendszeres, folyó bevételeit (adók, díjak), a sajátos egyszeri tőkebevételeket³ és a hitelbevételeket.⁴

A bevételi szerkezet tehát változatos képet mutat az egyes önkormányzati rendszerekben, mondhatni ahány ház, annyi szokás. Ráadásul az arányok nem állandóak, azok folyamatosan változnak,

¹ NAGY Árpád: *Az önkormányzatok pénzügyei, a helyi államháztartás joga*, In: Pénzügyi jog (szerk.: Földes Gábor), Osiris Kiadó, Budapest, 2005, 164.

² *A közpénzügyek nagy kézikönyve* (szerk.: Zsugyel János), CompLex Kiadó, Budapest, 2009, 102.

³ Ilyenek például a privatizációból származó bevételek.

⁴ PÉTERI Gábor: *Költségvetési és piaci megoldások egyensúlya. Területi közszolgáltatások pénzügyi szabályozása*, In: Kilengések (szerk.: Horváth M. Tamás), Dialóg Campus, Budapest–Pécs, 2014, 29–51.

eltolódások figyelhetőek meg az egyes kormányzatok közpolitikai döntéseinek megfelelően. Tény, hogy saját bevételek és kormányzati transzferek minden fejlett, többszintű pénzügyi kormányzás elvén működő államban megtalálhatóak, s az arányuk alapján különböző modellekbe sorolhatók. Az egyes kategóriák tartalma ugyanakkor sokkal változatosabb képet mutat, az adott ország történelmi hagyományainak, gazdasági berendezkedésének, vagy épp az aktuális kormányzati célokra megfelelően.⁵

A bevételi források szerkezetén belül a helyi pénzügyi autonómia egyik legmeghatározóbb elemét képezik a saját bevételek, amelyek eltérő arányban vannak jelen az egyes országokban. A saját bevételek fontosságára a pénzügyi federalizmus elméletei is felhívják a figyelmet, hisz a saját bevételek a helyi feladatellátás költséghatékony működésének alapjait jelenthetik.⁶ Ezzel összefüggésben ezek az elméletek a saját források arányának növelését jelölik meg követendő elvként, amely a pénzügyi autonómián keresztül képes lehet a hatékonyság növelésére, természetesen az átláthatósági és elszámoltathatósági szempontok rendszerbe építésével. Arra vonatkozóan viszont nincs egységes standard, hogy mekkora legyen a helyi saját bevételek nagysága, mivel nemcsak a bevételi szerkezet, hanem a helyi pénzügyekre vonatkozó szabályozás is befolyásolja a feladatellátást. Ugyanakkor Richard Bird arra hívja fel a figyelmet, hogy a helyi bevételek arányának meghatározásakor a legnagyobb bevétellel rendelkező önkormányzatok kiadásainak finanszírozásához elegendő forrásokat kell figyelembe venni.⁷

Mindezek után vizsgáljuk meg, hogy milyen követelményeket támaszthatunk a helyi adókkal szemben és mindez hogyan érvényesül a hazai adórendszerben.

II. A helyi adókról általában és azok hazai rendszere

A hatályos jogszabályokat tekintve a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mőtv.) ad támpontot arra vonatkozóan, hogy mit értünk az önkormányzatok saját bevételei alatt, így e körbe sorolandók:

- a helyi adók;
- a saját tevékenységből, vállalkozásból és az önkormányzati vagydon hasznosításából származó bevétel, nyereség, osztalék, kamat és bérleti díj;

⁵ A tanulmány alapjául szolgáló kutatás az „Államelvű fordulat a piac gazdasági szabályozásában” című, 134499. számú projekt keretében a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból, a K 20 „OTKA” Kutatási témapályázat program által biztosított támogatással valósult meg.

⁶ MUSGRAVE, Richard A.: *The Theory of Public Finance*, McGraw Hill, New York, 1959; OATES, Wallace E.: *Fiscal federalism*, Harcourt Brace Jovanovich, New York, 1972.

⁷ BIRD, Richard. M.: *Threading the Fiscal Labyrinth: Some Issues in Fiscal Decentralization*, National Tax Journal, Vol. 46. No. 2. 1993, 207–272.

- átvett pénzeszközök;
- a törvény alapján az önkormányzatot megillető illeték, bírság, díj;
- az önkormányzat és intézményeinek egyéb sajátos bevételei.⁸

Első ránézésre nagyon szerteágazónak tűnhet a saját bevételek köre, ugyanakkor néhány önkormányzat kivételével – a helyi adókat leszámítva – csekély jelentőséggel bír a többségük.

Jogtudományi szempontból helyi adók alatt azokat a települési szinten kivetett adókat értjük, amelyek mértékét helyi szinten határozhatják meg, és azok felhasználása részben vagy egészben helyi szinten történik. Vannak olyan definíciók, amelyek a felhasználást nem tartják a fogalom kötelező elemének, ám pont ez az a jellemző, amely a helyi adókat elhatárolja a megosztott vagy átengedett központi adóktól és a központi adóktól. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy ha helyi szinten állapítják meg az adó mértékét, de a befolyt összeget a központi államháztartás részére be kell fizetni, akkor nem beszélhetünk tényleges helyi adóról.

Standford Cedric hét kritériumot fogalmazott meg a helyi adók helyes bevezetésével összefüggésben.⁹ Ez alapján a helyi adó alapja legyen széles és viszonylag egyenletes eloszlású; az adóteher a helyi lakosokat érintse; a beszedett adó magas és lehetőleg állandó hozamot biztosítson; az adó beszedésének gazdaságosnak kell lennie; az adó kivetése legyen igazságos; legyen átlátható és segítse elő az elszámoltathatóságot helyi szinten. További elvárásaként megfogalmazhatjuk még, hogy ne lehessen az adót másra hárítani, azaz az adóexportálás korlátozása érvényesüljön. Ez utóbbinak a hazai rendszerben a helyi iparüzési adó nem felel meg.

Hazánkban a helyi önkormányzatok adómegállapítási jogát 1990-ben vezették be. Bár korábban is létezett helyi adózás, de a jelenlegi helyi adók csak részben vezethetők vissza a korábbi történelmi fizetési kötelezettségekre.¹⁰ A rendszerváltás egyik fontos eleme volt, különösen a helyi pénzügyi autonómia szempontjából, a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény elfogadása (a továbbiakban: Htv.), amely szabályozza hazánkban a helyi adók körét. A szabályozás a települési önkormányzatok számára lehetőséget teremt a helyi szuverén adóztatási jog gyakorlására, s ezzel együtt a helyi adópolitika kialakítására. A helyi adók bevezetésének jogosítványa nem sokat változott az elmúlt közel negyven évben,¹¹ amelyről azóta is helyi rendeletben dönthetnek az egyes települési önkormányzatok képviselő-testületei a Htv.-ben meghatározott keretek között. A helyi adók kivetése soha nem volt korlátok nélküli: törvényben rögzített, hogy milyen típusú és mértékű adó vethető ki, mekkora azok mértékének alsó és felső határa, valamint, hogy milyen kedvezmények, mentességek érvényesítendők. E módszert egyesek

⁸ Mőtv. 106. § (1) bekezdés.

⁹ SANDFORD, Cedric: *Economics of Public Finance*, Pergamon Press, Oxford, 1987.

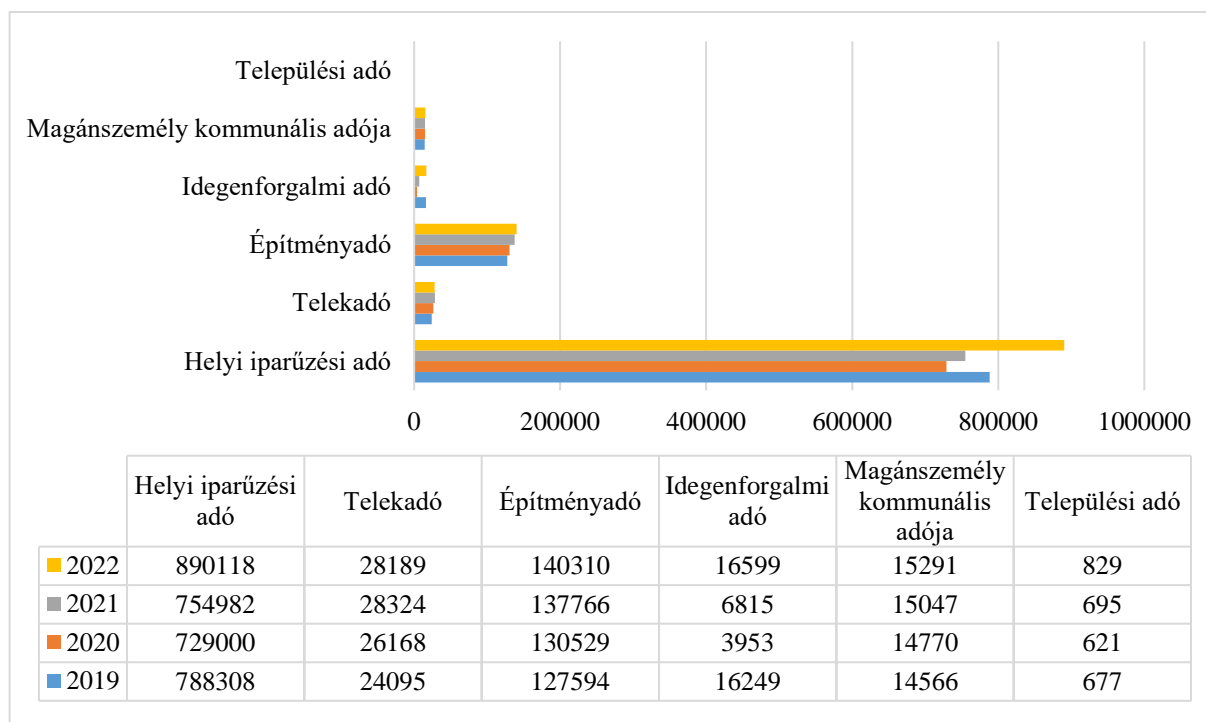
¹⁰ NAGY Árpád–TÓTH János–NAGY Tibor: *Pénzügyi jog*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1993, 20.

¹¹ Az adók mértékének és a mentességek, kedvezmények kötelező rendszerében történtek kisebb módosítások.

zárt listás helyi adómegállapítási rendszernek nevezik, amely utal arra, hogy az önkormányzatok adókivetési autonómiája lényegében csak az egyes adók bevezetéséről vagy épp be nem vezetéséről szóló döntésre terjed ki. A nemzetközi gyakorlat ezt a fajta helyi adókivetési módszert alkalmazza inkább, a nyílt listás adókivetésre sokkal kevesebb példát találhatunk. Utóbbi alatt ugyanis azt érthetjük, hogy az önkormányzat saját hatáskörében szabadon állapíthat meg adókat, azaz nemcsak a mértékét, hanem az adó tárgyát és alanyát is helyi szinten szabályozhatja, amely ugyanakkor nem zárja ki azt, hogy bizonyos szűkítő feltételeket központi jogszabály meghatározzon. E nyílt listás adókivetésre példa hazánkban a települési adó. A zárt listás adómegállapítás körébe jelenleg öt helyi adónem tartozik Magyarországon: az építményadó, a telekadó, a magánszemélyek kommunális adója, az idegenforgalmi adó és a helyi iparüzési adó.

Rendszertanilag az első kettő a vagyoni típusú, a második kettő a kommunális típusú, míg az utolsó – helyi iparüzési adó – a tevékenységtípusú adók közé sorolható. Mint a KSH adataiból is kiderül (1. ábra) a legfontosabb ezek közül általánosságban a helyi iparüzési adó, mely a hazai bevételi struktúrában a saját bevételek egészét tekintve átlagosan azok 40%-át teszi ki.¹² Ráadásul ez az a helyi adó, amelyből befolyó bevételek mértéke leginkább függ a helyi lehetőségektől és adottságoktól. Az önkormányzat adóerő képességét leginkább meghatározó faktorok: a település mérete, a lakosság szerkezeti összetétele, az ingatlanállomány típusa és értéke, illetve az, hogy milyen mértékű a vállalkozások jelenléte a településen.

1. ábra
Helyi adókból származó bevételek (folyó áron
2019–2022, millió Ft)

Forrás: a szerző saját szerkesztése a KSH adatai alapján

¹² Az 1993 és 2010 közötti időszak adatait vizsgálva a helyi adóbevételek a település elhelyezkedésétől és adottságaitól függően 30% és 59% közötti nagyságot tettek ki a saját bevételeken belül. Lásd MTA–DE Közszolgáltatási Kutatócsoport Vécsei Pál által készített adatbázisa.

A hazai helyi adórendszer legfiatalabb eleme a 2015-től bevezetett, nyílt listás adómegállapítási elven alapuló települési adó. A helyi adókról szóló törvény módosításával, a települési önkormányzatok 2015. január 1-jétől élhetnek azzal az új jogosítványukkal, hogy az illetékességi területükön rendelettel olyan települési adót (adókat) vezethetnek be, amelyet más törvény nem tilt, melyek adótárgyára nem terjed ki törvényben szabályozott közteher hatálya, továbbá melyeknek nem alanya állam, önkormányzat, szervezet, továbbá – e minőségére tekintettel – vállalkozó.¹³ A települési adóból származó bevétel az azt kivető önkormányzat bevétele, amelyet fejlesztési célra és a települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozó szociális ellátások finanszírozására használhat fel, azaz az ebből befolyó bevételek felhasználása kötött. Ugyanakkor az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy körülbelül 100 önkormányzat élt ezzel az adómegállapítási lehetőséggel, s az abból származó bevétel összességében elenyésző. Megállapíthatjuk tehát, hogy sem a kivető önkormányzatok számában, sem az abból származó bevételek volumenében – így önkormányzati rendszer finanszírozásában –, sem a helyi pénzügyi autonómia szempontjából nem hozott áttörést az új bevételi forma.¹⁴

III. A helyi adómegállapítási jog terjedelme és korlátai

A helyi adómegállapítás alkotmányos alapját az Alaptörvény helyi önkormányzatokról szóló 32. cikkének első bekezdésében találjuk, amely kimondja, hogy a helyi önkormányzat a helyi közügyek intézése körében törvény keretei között dönt a helyi adók fajtájáról és mértékéről. Ezt bontja ki a helyi adókról szóló törvény, amely szerint a települési (községi, városi, fővárosi és kerületi) önkormányzat képviselő-testülete rendelettel az illetékességi területén helyi adókat, valamint települési adókat vezethet be.¹⁵ Továbbá az Alaptörvény XXX. cikke a közteherviselés kapcsán általánosságban rögzíti, hogy a teherbíró képességének, illetve a gazdaságban való részvételének megfelelően mindenki hozzájárul a közös szükségletek fedezéséhez. E rendelkezésre a helyi jogalkotás során is figyelemmel kell lenni, sőt a Htv. e szabályt pontosítja a helyi adókiadás korlátai között. A települési adóra vonatkozó korlátokat fentebb említettem, így a továbbiakban csak a klasszikus helyi adók szabályaira térek ki. A helyi adómegállapítási jog terjedelmét – a klasszikus helyi adók tekintetében – a Htv. 6. §-a részletezi. E jogosítvány többek között kiterjed a helyi adók és a települési adók bevezetésére, a már bevezetett adók módosítására, hatályon kívül helyezésére; az adók bevezetése időpontjának és időtartamának (határozott vagy határozatlan idejű) meghatározására; az adók mértékének meghatározására a Htv. keretei között; további mentességek, kedvezmények megállapítására; az

adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (Air.) és az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (Art.) keretei között a helyi adózás részletszabályainak meghatározására.¹⁶

Ugyanakkor a helyi adókiadás jog sohasem volt korlátok nélküli, számos garanciális szabály került beépítésre a rendszerbe. Így az adómegállapítás jogát a Htv. 7. §-a alapján az alábbiak figyelembevételével gyakorolhatja a képviselő-testület.

Az önkormányzat az adóalanyt egy meghatározott adótárgy (épület, épületrész, telek) esetében csak egyféle – az önkormányzat döntése szerinti – adó fizetésére kötelezhet. Azaz az adókiadás a többszörös adóztatás tilalmába nem ütközhet, tehát ugyanazon adóalany és adótárgy vonatkozásában nem lehet több adót megállapítani.

A vagyoni típusú adók körében az épület, épületrész és telek utáni adót egységesen – tételesen vagy a korrigált forgalmi érték alapulvételével – kell meghatározni.

A korrigált forgalmiérték-alapú építményadóban a lakás, illetve az egyéb építmény esetén egy-egy, a korrigált forgalmiérték-alapú telekadóban a lakáshoz tartozó telek, illetve az egyéb telek esetén egy-egy adómérték alkalmazható.

A Htv. 7. § g) pontja szerint az adóalap fajtáját, az adó mértékét, a rendeleti adómentességet és adókedvezményt úgy állapíthatja meg a képviselő-testület, hogy azok összességükben egyaránt megfeleljenek a helyi sajátosságoknak, az önkormányzat gazdálkodási követelményeinek és az adóalanyok széles körét érintően az adóalanyok teherbíró képességének. Ugyanakkor ennek megítélése problémákba ütközhet, így a következő fejezetben ennek kúriai joggyakorlatát is körbejárjam.

Továbbá kiemelhető, hogy a törvény által meghatározott mérték felett nem lehet adót kivetni (adómaximum), azaz az önkormányzat csak az adómaximummal egyenlő vagy az alatti mértéket állapíthat meg, amely szintén a túladóztatás egyik korlátja.

Végezetül megemlíthető, hogy ha az adó mértékét határozott időre állapítja meg az önkormányzat, akkor azt az adóalany hátrányára a határozott időszak első két naptári évében nem növelheti, valamint a határozott időszak harmadik naptári évtől vagy az azt követően kezdődő naptári évtől, a határozott időszak letelte előtt – ide nem értve az adómegállapítási jognál ismertetett esetet – csak akkor növelheti, ha a naptári évet megelőző naptári év első tíz hónapjában az adott adónemben bevallott, kivetett adóból származó bevétel nem éri el a naptári évet megelőző második naptári év első tíz hónapjában bevallott, kivetett adóból származó bevétel (viszonyítási bevétel) 70%-át, azzal, hogy a naptári évtől hatályos adómérték ekkor sem haladhatja meg a határozott időre rögzített adómérték 130%-át.¹⁷

Az adómaximum kapcsán fontos rögzíteni, hogy a képviselő-testület a Htv. tételes adómérték formában meghatározott felső határainak esetében az eltelt évek fogyasztói árszínvonal változását figyelembe veheti (a felső határ és a felső határ növelt összege együtt: adómaximum). Azaz ez a

¹³ Htv. 1/A. §.

¹⁴ BORDÁS Péter: *Miért nem lett népszerű a települési adó? Egy sajátos helyi bevételi forrás sajátos tapasztalatai*, Közjavak, 2021/4, 37–43.

¹⁵ Htv. 1. §.

¹⁶ Htv. 6. §.

¹⁷ Htv. 7. §.

gyakorlatban azt jelenteni, hogy a tényleges adómaximum nem a Htv.-ben szereplő összeg, hanem annak az évről-évre inflációval növelt összege.

Mint láthatjuk, az Alaptörvényen túl a Htv. is számos korlátot állít az önkormányzatok forrásigények. Kérdés ugyanakkor, hogy a szabályozás miképpen érvényesül a gyakorlatban, milyen problémákat vet fel. Ennek szemléltetésére a Kúria 2020–2023 közötti, helyi adókiivetés korlátaival kapcsolatos döntéseiből szeretnék néhány példát kiemelni.

IV. A Kúria Önkormányzati Tanácsának gyakorlata

Mindenekelőtt rögzíteni kell, hogy az Alkotmánybíróság a 20/2021. (V. 27.) és a 3233/2021. (VI. 4.) AB határozatában a konfiskáló adómérték meghatározásának új mércéjét állította, amelyre a Kúria Önkormányzati Tanácsának is figyelemmel kell lennie. Bár a túlzó adómérték elviekben valamennyi helyi adónál szóba jöhetne, de a gyakorlatban a vagyoni típusú adók esetében jelent problémát – legalábbis a Kúria és az Alkotmánybíróság jogeseteiből is ez olvasható ki. Az elmúlt évek tapasztalata alapján azt láthatjuk, hogy a Kúria ítélkezési gyakorlata szerint abban az esetben minősül az adómérték konfiskáló jellegűnek, súlyosan aránytalannak, ha az belátható időn belül felemésztí az adótárgy forgalmi értékét. Illeszkedve az Alkotmánybíróság 3233/2021. (VI. 4.) AB határozatához, akkor beszélhetünk ilyen esetről, ha az adóterhelés az ingatlan (telek, építmény) forgalmi értékének a kétszeresét is meghaladja az általános adóügyi elévülési ciklus alatt. Ez némi változást hozott a korábbi kúriai gyakorlathoz képest, amely alapvetően szigorúbb kereteket szabott. Ugyanis a Kúria Köf.5081/2012/4. számú határozata szerint „az az adómérték, amely évente a vagyon értékének 60–70%-át teszi ki, súlyosan aránytalannak minősül, mivel belátható időn belül felemésztí az adótárgyat”. A Kúria a Köf.5024/2016/5. számú határozatában pedig a telek értékének 64%-át kitevő éves adómértéket arra tekintettel minősítette konfiskálónak, hogy a következő adóévekben az adóteher összege meghaladta a telek értékét. A Köf.5081/2013. számú ügyben az adótárgy értékének 70%-át kitevő adóteher minősült túlzónak azzal, hogy az eloldódott a vagyontömeg értékétől. Mindezek fényében nézzük néhány konkrét gyakorlati példát, amely a helyi sajátosságoknak, az önkormányzat gazdálkodási követelményeinek és az adóalanyok széles körét érintően az adóalanyok teherviselő képességének való megfelelést, illetve a Htv. adókivetési korlátait pontosítja. A Bírósági Határozatok Gyűjteménye adatai szerint a 2020 és 2023 közötti időszakban összesen 16 döntés érintette az adóalanyok teherbíró képességének kérdését, amelyből hét esetben a vitatott rendeletet megsemmisítő, nyolc esetben az indítványt elutasító, egy esetben eljárást megszüntető döntés született. A következőkben ezek közül a legrelevánsabbakat emelem ki.

IV.1. A foglalkoztatotti létszámhoz kötött építményadó

A Kúria Önkormányzati Tanácsa bírói indítvány alapján vizsgálta Makó Város Önkormányzat Képviselő-testületének a helyi adókról szóló 51/2011. (XII. 15.) önkormányzati rendeletét, amely az építményadó mértékét 2020. január 1. napjától a következőképpen határozta meg: „[a]z adó mértéke a legalább 250 főt foglalkoztató adóalanyok esetében a) a vállalkozási tevékenység folytatására szolgáló épületek, épületrészek után 1.500.-Ft/m²/év, b) a vállalkozási tevékenységhez kapcsolódó épületek, épületrészek után 1.000.-Ft/m²/év, c) az egyéb épület, épületrész után 600.-Ft/m²/év.”

Az Önkormányzati Tanács a Köf.5.021/2020/6. számú határozatában leszögezte, hogy a vagyonadó – így az építményadó – mértékét a vagyontárgy értékével összefüggésben kell elsősorban mérlegelni és az nem szakadhat el az adótárgy értékétől. Kiemelte, hogy a Htv. 7. § g) pontja az önkormányzat mozgásterét az adómegállapítás terén 2017. január 1-jétől másképpen, egymásra épülő kritériumok megfogalmazásával szabályozza, amely alapján az adóalap fajtája, az adó mértéke, a rendeleti adómentesség és az adókedvezmény ügy állapítható meg, hogy azok összességükben egyaránt megfeleljenek a helyi sajátosságoknak, az önkormányzat gazdálkodási követelményeinek és az adóalanyok széles körét érintően az adóalanyok teherviselő képességének. A rendelet indítvánnyal támadott rendelkezése nem e jogelv figyelembevételével differenciálta az építményeket terhelő adómértéket, hanem azt olyan jellemzőhöz (a foglalkoztatottak számához) kötötte, amely nem tekinthető vagyoni értékben, m²-ben kifejezhetőnek és nem minősült az adózók egy csoportját megillető adókedvezménynek sem.

IV.2. Az adóalanyok teherbíró képessége a telekadó kapcsán

Egy konfiskáló adó alapja nem feltétlenül olyan adómérték, amely túllépi a Htv. szerinti adómaximumot, sőt a gyakorlatban a legtöbb esetben az adómérték látszólag megfelel az adó mértékével kapcsolatos elvárásoknak. Ennek jó példája az Ajka Város Önkormányzat Képviselő-testületének telekadóról szóló 25/2015. (XI. 30.) számú önkormányzati rendeletének 4. § b) pontja, amely alapján: „Ajka Város illetékességi területén a telekadó éves mértéke külterületi telek esetén az adókötelezettség alá eső terület rész után 200 Ft/m²”.

Szintén egyedi ügyben, bírói indítványra vizsgálta a Kúria a helyi rendeletet. Az indítványozó úgy ítélte meg, hogy az ingatlan forgalmi értékéhez képest a rendelet alapján (egyébként szabályosan) megállapított telekadó összege súlyosan aránytalan, szankciós jellegű, mivel az az ingatlan forgalmi értékéhez képest 2019. évben 200%, a 2020. január 1. napján fennálló forgalmi értékéhez viszonyítva pedig 149% mértékű. A Kúria a Köf.5031/2021/7. számú döntésében a felperest 2019. és 2020. adóévekre vonatkozóan terhelő, a rendelet által megállapított telekadófizetési kötelezettséget jogellenesnek találta. Ugyanis a döntés szerint az adó vagyont elvonó jellege meghatározásakor az adóalany teherviselő képességét az adóalany által

tulajdonolt vagyontömeg után szükséges figyelembe venni, ami az adott esetben település- és adópolitikai szempontból, az előbbieik alapján, kézenfekvő is. A bírói testület szerint ellentét a normativitás követelményével ennek elmaradása. A Htv. 7. § g) pontjának sérelme tehát azzal valósult meg, hogy az Önkormányzat saját gazdálkodási követelményeinek érvényesítése során nem kellően vette figyelembe a reálisan számításba vehető adóalanyi körnek az adótárggyal összefüggésben értékelendő teherbíró képességét. Tehát a Kúria elvi éllel értelmezte a Htv. 7 § g) pontját, amellyel összefüggésben arra a következtetésre jutott, hogy az adózói teherviselő képességet nem általában az adóalany gazdálkodási, jövedelmi helyzetével vagy más körülményeivel, hanem csakis az adótárggyal összefüggésben értékelhető kapacitásához kapcsolhatóan lehet figyelembe venni. Az adóalanyok széles körét érintően az adóalanyok teherviselő képességének értékelése az alkotmányos jogok általános érvényű (mindenkire kiterjedő) tiszteletben tartása és kötelezettségek érvényesülése keretei között történik.

IV.3. Az önkormányzatok adópolitikai szabadsága

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének az építmény- és telekadóról szóló 34/2011. (XII. 19.) önkormányzati rendeletének 2021. december 31. napjáig hatályban volt 7. § b) pontja a következőképpen szól: „Az adó mértéke a) külterületi telek esetében 336 Ft/m², b) belterületi telek esetében – a c) pontban meghatározott kivétellel – 344. Ft/m², c) a 2015. március 17-én hatályos Fővárosi Szabályozási Keretterv 1. melléklet Területfelhasználás tervlapján VK (városközponti területek) keretövezetében levő belterületi telek esetében 353 Ft/m².” Ez alapján az alapügy felperesét telekadó fizetésére kötelezte a jegyző, amely végül perré alakult, s bírói indítványra vizsgálta a rendeletet az Önkormányzati Tanács. Az indítvány szerint a rendelet 7. §-a sérti az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdését és a Htv. 7. § g) pontját, mert bár az önkormányzat formálisan három különböző adómértéket állapított meg, de azt figyelmen kívül hagyta, hogy az egyes kategórián belül sem homogén ingatlanok vannak.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa a Köf.5044/2021/4. számú határozatában az erre irányuló indítvány alapján azt vizsgálta, hogy az önkormányzati rendeletben szabályozott adómérték, az ingatlan megállapított forgalmi értékéhez viszonyítva nem minősül-e elkobzó jellegűnek.

A döntés kifejtette, hogy a Kúria gyakorlatában az adómérték konfiskáló jellegének vizsgálatakor telekadó esetén az ingatlan forgalmi értékének van alapvető jelentősége, hiszen az adó mértéke ehhez képest minősülhet elkobzó, az ingatlan értékét felemésztő jellegűnek. A Kúria Önkormányzati Tanácsa az ingatlan forgalmi értéke tekintetében hivatalból bizonyítást nem folytat le, ezért megállapította, hogy az indítványban megjelölt forgalmi érték alapulvételével a rendelet alapján kivetett telekadó a telek forgalmi értékének 68,52%-át teszi ki, így az adótárgy értékét már a második évben felemészti. Mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az adó mértéke mind a Kúria Önkormányzati Tanácsa korábbi gyakorlatának megfelelően, mind az

Alkotmánybíróság – az indítványozó bíróság által is hivatkozott – 3233/2021. (VI. 4.) AB határozatának fényében konfiskáló jellegűnek minősül.

Továbbá az indítványozó bíróság arra is hivatkozott, hogy véleménye szerint az önkormányzat az adómentesség szabályainak megállapításával, továbbá azzal, hogy adókedvezményről nem is rendelkezik, nem volt figyelemmel az adóalanyok teherviselő képességére és az adóalanyok helyzetére. Ezzel összefüggésben a Kúria Önkormányzati Tanácsa rámutatott arra, hogy az ingatlanok adóügyi szempontból való csoportosítása az önkormányzatok adópolitikai szabadsága körébe tartozik, a bíróság ennek eredményét felülbíráhatja, de az önkormányzat kompetenciájába tartozó mérlegelést nem végezheti el.

IV.4. Közösségi funkciót betöltő, magántulajdonban álló telek adóztatása

A Kúria Önkormányzati Tanácsa a Köf.5.023/2022/11. számú határozatában Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének a telekadóról szóló 53/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendeletének más jogszabályba ütközését vizsgálta, szintén bírói indítványra. A vitatott rendelet 2. §-a szerint: „a telekadó alapja a telek m²-ben számított területe. A telekadó mértéke a (2) bekezdés szerinti adóalap-számítás alapján: 322 Ft/m²”. Az alapügy érdekességét az adta, hogy a felperes tulajdonában álló telkek közparknak, illetve övezetbe nem sorolt közterületeknek, közlekedési területnek, közútnak minősültek. E körben kellett a tanácsnak állást foglalnia, hogy ez miképpen érinti a helyi adókiivetés kereteit.

A döntés szerint a helyi rendelet nem határozott meg eltérő adómértéket az illetékességi területén sajátos helyzetben lévő, magántulajdonban lévő, ugyanakkor a helyi építési szabályzat rendelkezései miatt korlátozottan használható, hasznosítható telkek vonatkozásában, hanem a Htv. szerinti telekadó maximumához közelítő adómértéket írt elő egységesen. Ezért a telekadó mértékének meghatározásakor a Htv. 6. § c) pontja [majd utóbb a Htv. 7. § g) pontja] szerinti helyi sajátosság körében értékelendő lett volna az, hogy az érintett önkormányzat illetékességi területén több speciális közösségi funkcióval terhelt telek is van, amelyek az önkormányzat feladatellátáshoz kapcsolódó közösségi funkciót töltenek be.

Ugyanakkor az eljáró bírói tanács azt is kiemelte, hogy az érintett önkormányzat jogalkotói autonómiájába tartozik az, hogy a helyi adó alóli mentességet milyen körre terjeszti ki. Helyi sajátossággént ugyanakkor törvényi kötelezettsége értékelni az adómérték meghatározásakor az illetékességi területén lévő, közösségi funkciót is betöltő telek speciális helyzetét. E törvényi kötelezettség teljesítése nem azonos az önkormányzat által állított egyedi esetre történő jogalkotással. Mindemellett az Önkormányzati Tanács utalt arra is, hogy a csak egy adóalanyt érintő helyi jogalkotás törvényellenessége csak a szankcionáló jellegű adómegállapítás körében merülhet fel. Adómentesség és adókedvezmény – amennyiben az összhangban van a helyi sajátosságokkal – főszabályként ilyen problémát nem vet fel.

Összességében tehát az önkormányzat azzal, hogy a telekadó mértékének megállapításakor nem vette figyelembe az illetékességi területén fekvő telkek (közpark, közút) közösségi funkcióját, nem teljesítette a Htv. által a helyi sajátosságok figyelembevételére vonatkozó differenciálási kötelezettségét.

IV.5. Kellő differenciálás és a helyi sajátosságok figyelembevételé

A Köf.5.045/2021/4. számú ügyben a támadott önkormányzat rendelet¹⁸ vitatott rendelkezése a telekadó mértékét sávosan határozta meg – évi 0–500 m²-ig 0 Ft/m², 501–2000 m²-ig 20 Ft/m², 2001 m² felett 100 Ft/m² –, továbbá mentes a telekadó alól a magánszemély tulajdonában lévő telek. Erre tekintettel a Kúria Önkormányzati Tanácsa azt állapította meg, hogy a rendelet rendelkezései kellően differenciálnak. A perben lefolytatott bizonyítás alapján, a kirendelt szakértő véleményét elfogadva az indítványozó rögzítette, hogy az ingatlan helyi adó alá tartozó forgalmi értéke 53 600 000 forint, ehhez képest a 2020. évre kivetett adó 8 992 300 forint. A telekadó éves mértéke tehát eszerint az ingatlan értékének 16,9%-a. A Kúria, illetve az Alkotmánybíróság fent ismertetett gyakorlatát figyelembe véve ez az adómérték nem tekinthető konfiskálónak. Elvi éllal rögzítette, hogy a közteherviselés arányosságának követelményét tekintve telekadó esetén az alacsony adómérték, valamint a kedvezményekre vonatkozó szabályozás további differenciálást nem tesz szükségessé.

A Köf.5.028/2021/4. számú határozat által érintett helyi rendelet a helyi sajátosságok figyelembevételével az adó mértékének meghatározásakor különbséget tett a telek típusa, rendeltetése alapján. A rendelet szerint „*a) adó mértéke b) belterületi, tényleges mezőgazdasági művelés alatt nem álló szántó, legelő esetén 150 Ft/m², c) kereskedelmi rendeltetésű áruház, üzletház, élelmiszerbolt és parkoló rendeltetésű telek esetén 300 Ft/m², d) a Mechatronikai Parkban és a Déli Ipari Parkban fekvő telek esetén 0 Ft/m².*” Továbbá a rendelet megállapított mentességi okokat, valamint differenciált magánszemély és nem magánszemély adózó között.¹⁹

A Kúria rávilágított, hogy ha az önkormányzat a telekadó mértékének meghatározásakor különbséget tesz a telkek típusa, rendeltetése alapján, továbbá adómentességeket állapít meg és az adóalanyok között is differenciál, eleget tesz a Htv. 7. § g) pontjában foglalt kötelezettségének. A Htv. 7. § g) pontjában megjelenő „helyi sajátosságoknak való megfelelés” követelményét nem lehet egyedileg értékelni, csak az önkormányzat gazdálkodási követelményeivel és az adóalanyok széles körét érintően az adóalanyok teherviselő képességének összevetésével.

Záró gondolatok

A helyi adók az önkormányzatok pénzügyi autonómiája szempontjából fontos bevételi forrást képeznek. A növekvő költségvetési kiadások egyre inkább arra sarkallják a képviselő-testületeket, hogy éljenek adókiivetési jogukkal. Az elemzésből kiderült, hogy a COVID-19 járványt követően ismét emelkedésnek indult a helyi adóból származó bevételek köre, mondhatni valamennyi kategóriában. Ugyanakkor a növekvő forrásigény biztosítása és az Alaptörvényből, valamint a Htv. szabályaiból adódó szabályok betartása olykor összeütközhet. A helyi adók megállapítása körében a képviselő-testületnek fokozottan kell figyelnie az adóalanyok széles körének teherbíró-képességére is. Ez – mint a Kúria normakontroll eljárásban született döntéseiből is kiderült – nem mindig egyszerű feladat. A Htv. által támasztott feltételeket több esetben értelmezte a Kúria, ezzel is segítséget nyújtva a helyi jogalkotóknak. Ugyanakkor ahogy láttuk, a legtöbb esetben utólag, egyedi esetben derül az ki, hogy a Htv. szabályainak látszólag megfelelő helyi rendelet mégsem egyeztethető össze a magasabb szabályokkal. Így a képviselő-testületekre hárul az a feladat, hogy az adórendeletek megalkotása során e – részben változó – szempontokra figyelemmel legyenek, s a 2020–2021 előtt megalkotott rendeleteket szükség szerint módosítsák. Bár az utóbbi években mind a Kúria, mind az Alkotmánybíróság több, mérőföldkőnek számító döntést hozott, számos kérdés várhat még tisztázásra az adóalanyok teherbíró képességének értelmezése körében.

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] *A közpénzügyek nagy kézikönyve* (szerk.: Zsugyel János), CompLex Kiadó, Budapest, 2009.
- [2] BIRD, Richard. M.: *Threading the Fiscal Labyrinth: Some Issues in Fiscal Decentralization*, National Tax Journal, Vol. 46. No. 2. 1993, 207–272.
- [3] BORDÁS Péter: *Miért nem lett népszerű a települési adó? Egy sajátos helyi bevételi forrás sajátos tapasztalatai*, Közjavak, 2021/4, 37–43.
- [4] MUSGRAVE, Richard A.: *The Theory of Public Finance*, McGraw Hill, New York, 1959.
- [5] OATES, Wallace E.: *Fiscal federalism*, Harcourt Brace Jovanovich, New York, 1972.
- [6] NAGY Árpád–TÓTH János–NAGY Tibor: *Pénzügyi jog*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1993.
- [7] NAGY Árpád: *Az önkormányzatok pénzügyei, a helyi államháztartás joga*. In: Pénzügyi jog (szerk.: Földes Gábor), Osiris Kiadó, Budapest, 2005.
- [8] PÉTERI Gábor: *Költségvetési és piaci megoldások egyensúlya. Területi közszolgáltatások pénzügyi szabályozása*. In: Képzések (szerk.: Horváth M. Tamás), Dialóg Campus, Budapest–Pécs, 2014, 29–51.
- [9] SANDFORD, Cedric: *Economics of Public Finance*, Pergamon Press, Oxford, 1987.

¹⁸ Tokodaltáró Község Önkormányzat Képviselő-testületének a helyi adókról szóló 20/2011. (IX. 9.) önkormányzati rendelete.

¹⁹ Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése a helyi adókról szóló 30/2015. (XI. 23.) számú önkormányzati rendelete.

Kúriai határozatok

- [1] Köf.5081/2013. számú határozat.
- [2] Köf.5081/2012/4. számú határozat.
- [3] Köf.5024/2016/5. számú határozat.
- [4] Köf.5021/2020/6. számú határozat.
- [5] Köf.5028/2021/4. számú határozat.
- [6] Köf.5045/2021/4. számú határozat.
- [7] Köf.5044/2021/4. számú határozat.
- [8] Köf.5031/2021/7. számú határozat.
- [9] Köf.5.023/2022/11. számú határozat.

Kecső Gábor*

A helyi (és települési) vagyonadók arányossága az Alkotmánybíróság legújabb gyakorlatában

Absztrakt

Az Alkotmánybíróság a 12/2023. (VII. 13.) AB határozatban bírált el először érdemben egy települési adóról szóló rendeletet. Megállapította, hogy a konkrét ügyben alkalmazott települési adó helyi területalapú vagyonadónak minősült, és ezért vonatkoztatta rá azt az állandó gyakorlatot, amelyet az elkobzó telekadóra dolgozott ki. A konfiskáló helyi vagyonadókkal szemben a tulajdonhoz való jog és az arányos közteljesítési kötelezettség nyújt közvetlen alapjogi védelmet. A helyi vagyonadó-fizetési kötelezettség a tulajdont terhelő olyan közjogi kötelezettség, amelynek az alkotmányjogi alapját a közteljesítési kötelezettség szolgáltatja. Ez a kötelezettség azonban nem parttalan, csak és kizárólag az arányos kötelezettséget foglalja magában. Következésképpen az a helyi vagyonadó, amely nyilvánvalóan elszakad az adóalany teherbíró képességétől és gazdaságban való részvételétől, elveszíti alkotmányos legitimitását, alaptörvényellenessé válik. Az Alkotmánybíróság az adó típusának, az adójogi jogviszonynak és az ügy más, alkotmányjogilag releváns körülményeinek a vizsgálata alapján eseti döntésében állapíthatja meg, hogy konfiskáló adóról van-e szó.

The ability to pay principle in the jurisprudence of the Constitutional Court with respect to local (and municipal) taxes

Abstract

The Constitutional Court decided on the merits of a local decree on municipal tax first time in its decision No. 12/2023 (VII.13.). It found that the municipal tax applied in this particular case constituted a local area-based property tax and therefore applied to it the settled case law which has been developed for confiscating local land tax. The right to property and the proportionate obligation to bear public burdens provide direct fundamental rights protection against confiscating local property taxes. Local property tax liability is a public law obligation on property, the constitutional basis of which is provided by the obligation to bear public burdens. This obligation is not impartial, but includes only and exclusively the proportionate obligation. Consequently, a local property tax that is manifestly detached from the taxpayer's ability to pay and participation in the economy loses its constitutional legitimacy and becomes unconstitutional. Based on the examination of the type of tax, the tax legal relationship and other constitutionally relevant circumstances of the case,

* A szerző PhD egyetemi adjunktus, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Pénzügyi Jogi Tanszék; főtanácsadó, Alkotmánybíróság. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza és nem értelmezhető az őt foglalkoztató intézmények, továbbá a Kúria állásfoglalásaként.

the Constitutional Court may determine in its case-by-case decision whether it is a confiscating tax.

Bevezetés

Rendszeresen vizsgálják a helyi önkormányzatok által bevezetett adókat a magyar adójogi szakirodalomban.¹ Feltűnő, hogy a releváns források jelentős hányada részletesen foglalkozik azzal a települési adóval, amely országosan összesítve jelentéktelen összegű bevételhez juttatja a települési önkormányzatokat.² Részben ezek sorát gyarapítja a jelen tanulmány is, ám vizsgálatának középpontjában egyfelől nem szakjogi, hanem alkotmányjogi szempontok állnak. Másfelől ahelyett, hogy tisztán elméleti fejtegetéseket foglalna magában, azt az igényt igyekszik kielégíteni, hogy azokat a gyakorlati kérdéseket tárja fel, amelyekkel ennek a folyóiratnak az olvasói nap mint nap szembesülhetnek. Ennek megfelelően a középpontban az áll, hogy az Alkotmánybíróság helyi (és települési) adókkal kapcsolatos gyakorlatából milyen következtetések vonhatók le az adójogi szabályok tartalmára és alkalmazására nézve. Az elemzés aktualitását az biztosítja, hogy az Alkotmánybíróság számos lényeges határozatot hozott a témában 2021-től

¹ BORDÁS Péter: *Helyi adók az önkormányzatok bevételi szerkezetében: az adókievétel joga és korlátai, az egyes helyi adók jellemzői*, In: Államháztartási jog és közpénzügyek (szerk.: Horváth M. Tamás–Bordás Péter–Vezendi-Varga Judit), Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2023, 129–151.; PARDAVI László: *A magyarországi települési adók történeti és elméleti előképei*, In: A települési adók elmélete és gyakorlata különös tekintettel Győr-Moson-Sopron megyére (szerk.: Pardavi László), Universitas-Győr, Győr, 2022, 9–45.; BORSA Dominika: *A helyi és települési adók rendszertani elemzése és a helyi adójogalkotás és a települési adók vizsgálata*, In: A települési adók elmélete és gyakorlata különös tekintettel Győr-Moson-Sopron megyére (szerk.: Pardavi László), Universitas-Győr, Győr, 2022, 46–82.; KECSŐ Gábor: *A települési adó a magyar helyi adórendszerben*, In: A helyi adók szabályozása és joggyakorlata Magyarországon külföldi kitekintéssel - különös figyelemmel az iparüzési adóra és a helyi vagyonadók arányosságára (szerk.: Kecső Gábor), Nemzeti Községi Intézet, Budapest, 2020, 71–92.; KAMPLER Béla: *Néhány gondolat a 2015-től lehetővé tett települési adóztatásról*, In: Gazdasági tendenciák és jogi kihívások a 21. században, 3. (szerk.: Gellén Klára), Iurisperitus, Szeged, 2022, 199–211.; BALOGH-BÉKESI Nóra: *A telekadó törvényessége egykor és most*, Pázmány Law Working Papers, 2017/11, 1–6.

² 2022-ben országosan összesítve 828,3 millió Ft származott települési adóból. Ez az összes helyi adóbevétel (1091350,5 millió Ft) egy ezelékét sem érte el. A Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről szóló 2021. évi XC. törvény végrehajtásáról szóló T/5387. törvényjavaslat melléklete a helyi önkormányzatok gazdálkodásáról, www.parlament.hu/irom42/05387/adatok/tvjav_00_indmell.pdf 168.

kezdődően, továbbá az, hogy az Alkotmánybíróság 2023-ban meghozta az első érdemi döntését a települési adóval kapcsolatban is.

A bevezető sorokban szükséges tisztázni a fentebb már használt alapvető fogalmakat. Szakjogi (adóügyi) szempontból a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) határozza meg a helyi és a települési adó fogalmát. Ezek szerint *helyi adó* az az adó, amelyet a Htv. 1. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a települési önkormányzat, valamint a vármegyei önkormányzat képviselő-testülete rendelettel illetékességi területén bevezethet. A Htv. zárt listában sorolja fel ezeket az adókat. Közéjük tartozik az építményadó, a telekadó, a magánszemély kommunális adója, az idegenforgalmi adó és a helyi iparüzési adó. Ehhez képest *települési adó* az az adó, amelyet a Htv. 1/A. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a települési önkormányzat képviselő-testülete rendelettel illetékességi területén bevezethet. 2015. január 1-jétől nyertek jogot a települések arra, hogy az ún. nyílt listás helyi adómegállapítási jogot gyakorolják. Fő szabály szerint bármilyen adót bevezethetnek, amely néhány általános feltételnek megfelel.³ A 2023. szeptember 1-jén hatályba lépett törvénymódosítás további feltételt iktatott be.⁴ Települési adó nem irányulhat termőföldre, termőföld tulajdonjogára, termőföldre ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett vagyoni értékű jogra.⁵ Az előbb felvázolt, tételes jogra alapított terminológia mindaddig nem igényel különösebb magyarázatot, ameddig nem jelentkezik a jognak egy olyan rétege, amely az előzőnél absztraktabb – vagy ha úgy tetszik magasabb – szinten elhelyezkedve, ám azon teljes mértékben érvényesülve, eltéríti a szavak jelentését szakjogi tartalmuktól. Ez az alkotmányjog. A következő pontban írtak azt mutatják be, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény értelmezése útján miként jutott el odáig, hogy a települési adót a

helyi adó fogalmába csomagolta alkotmányjogi értelemben.⁶

I. A települési adó alkotmányjogi minősítése

A 12/2023. (VII. 13.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.) az első olyan döntése az Alkotmánybíróságnak, amelyben érdemben vizsgált egy települési adót. A bírói indítvány a következő tényállást tárta a testület elé. Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének a települési adóról szóló 29/2015. (XI. 27.) önkormányzati rendeletének (a továbbiakban: Ör.) 2016. január 1-jétől 2018. december 31-ig hatályos szabályai alapján az alapügy felperese öt darab szántó művelési ágban nyilvántartott ingatlana után 2016-ban és 2017-ben települési adót volt köteles fizetni. A közigazgatási perben kirendelt igazságügyi szakértő által megállapított ingatlanértékekhez képest az éves adó összege a következő arányt érte el a két vitatott adóévben.

	2016. év	2017. év
1. ingatlan (szántó)	109,11%	100,10%
2. ingatlan (szántó)	162,94%	149,49%
3. ingatlan (szántó)	109,78%	100,71%
4. ingatlan (szántó)	88,50%	81,19%
5. ingatlan (szántó)	68,61%	62,95%

1. ábra: Az adóterhelés aránya az Abh1. tényállásában⁷

A bírói indítvány értelmében mindkét adóévben elkobzó (konfiskáló) adóról volt szó, amely sértette az alapper felperesének tulajdonhoz való jogát⁸ és az arányos közteherviselési kötelezettségét.⁹

Az Alkotmánybíróság az Abh1. elbírálásakor már állandó gyakorlattal rendelkezett a konfiskáló adóztatás tilalmáról a telekadó tekintetében.¹⁰ Az Abh1.-ben azonban a szántóföldre vonatkozó települési adóval kapcsolatban jelentkezett az elkobzó jellegű adóztatással szembeni alkotmányjogi védelem igénye. Az Alkotmánybíróság ezért mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az Ör.-ben foglalt adónemre megfelelően vonatkozik-e az a gyakorlat, amit az Alkotmánybíróság a korábbi években a telekadóra kidolgozott. Az Abh1. kiindulópontja az volt, hogy ha alkotmányjogi szempontból az Ör. szerinti települési adó ugyanolyannak minősül, mint a korábbiakban vizsgált telekadó, akkor az újpesti települési adóra is ugyanannak a tesztnek kell vonatkoznia, mint amely a konfiskáló telekadóra

³ Az alanyi és tárgyi feltétellel kapcsolatban lásd például: KECSŐ Gábor: *A Kúria kibontakozó gyakorlata a települési adóval kapcsolatban*, Új Magyar Közigazgatás, különszám 2016, 19–25.; BORDÁS Péter: *A települési adó kivetésének korlátai a Kúria joggyakorlatának fényében*, Kúriai Döntések–Bírói Határozatok, 2022/3, 448–454.

⁴ A törvénymódosítást lásd a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény módosításáról szóló 2023. évi LVIII. törvény 1. §.

⁵ A Htv. hatályos szabálya így szól: „1/A. § (1) A települési önkormányzat az illetékességi területén rendelettel olyan települési adót, települési adókat vezethet be, amelyet vagy amelyeket törvény nem tilt. A települési önkormányzat települési adót – a termőföld, a termőföld tulajdonjoga, a termőföldre ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett vagyoni értékű jog kivételével – bármely adótárgyra megállapíthat, feltéve, hogy arra nem terjed ki törvényben szabályozott közteher hatálya. A települési adónak nem lehet alanya állam, önkormányzat, szervezet, továbbá – e minőségére tekintettel – vállalkozó [52. § 26. pont].”

⁶ Ez a „becsomagolás” tükröződik a tanulmány címében is. Amíg a cím a zárójelbe tett résszel együtt írja le pontosan a tárgyat adójogilag, addig anélkül helyes alkotmányjogilag.

⁷ A szerző saját szerkesztése az Abh1. Indokolás [8] alapján.

⁸ Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés: Mindenkinnek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.

⁹ Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdés: Teherbíró képességének, illetve a gazdaságban való részvételének megfelelően mindenki hozzájárul a közös szükségletek fedezéséhez.

¹⁰ Ezt a gyakorlatot az irányadó döntésekkel együtt lásd a tanulmány III. pontjában.

irányadó. A minősítés érdekében az Alkotmánybíróság sorra vette a telekadó alkotmányjogilag releváns lényeges jellemzőit a tulajdonhoz való jog és az arányos köztelherviselés szempontjából. A testület a telekadó előbbi jellemzői között három pontot azonosított. A telekadó 1) helyi adó; 2) vagyonadó; 3) területalapú adóként is bevezethető.¹¹ Az alábbiakban ebben a sorrendben tárgyaljuk a jellemzőket.

1.1. Helyi adó

Mivel az Alkotmánybíróság az Alaptörvényt értelmezi, az Alaptörvény dogmatikájához és terminológiájához igazodva tevékenykedik. Ezért az újpesti települési adóról szóló ügyben nem azt a kérdést kellett megválaszolni, hogy a Htv. fogalmi rendszerében van-e különbség a települési adó és a telekadó között, hanem azt, hogy az Alaptörvény értelmében a települési adó és a telekadó egyaránt helyi adónak minősül-e. Ebben a kérdésben az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés h) pontja döntő jelentőségű. Eszerint a helyi önkormányzat a helyi közügyek intézése körében törvény keretei között dönt a helyi adók fajtájáról és mértékéről. Ebből az Alkotmánybíróság szerint az következik, hogy az Alaptörvény fogalmi rendszerében az az adó, amelynek fajtájáról és mértékéről a helyi önkormányzat dönt, helyi adónak minősül.¹² A tárgyi ügyben nem volt kétséges, hogy az Ör.-ben szabályozott adóról az újpesti önkormányzat képviselő-testülete hozott rendeletet. Ezek alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az Ör. szerinti települési adó az Alaptörvény értelmében éppen úgy helyi adónak minősül, ahogyan a telekadó. Ezt a megállapítást az nem rontja le, hogy a szakjog (Htv.) másként nevezi meg az Ör. szerinti adónak a fajtáját (települési adó), és hogy a Htv. tágabb törvényi keretet biztosít a helyi önkormányzatok számára az adóztatási hatáskör gyakorlásához a települési adó, mint a telekadó tekintetében. A települési adóra ugyanis a Htv.-nek csak bizonyos rendelkezései rendelni alkalmazni a Htv 1/A. § (2) bekezdése.¹³

1.2. Vagyonadó

Egy konkrét adó attól függően sorolható be a három klasszikus adótípusba,¹⁴ hogy az adónak mi a tárgya és ahhoz az adókötelezettség miként kapcsolódik.¹⁵

¹¹ Abh1. Indokolás [25]–[26].

¹² A helyi adó konkuráló fogalom párja a központi adó, amelyről az Országgyűlés dönt (általános jogrendben).

¹³ Abh1. Indokolás [27]–[28].

¹⁴ Jövedelemadó, forgalmi adó, vagyonadó.

¹⁵ SIMON István: *A jövedelem mint adótárgy – alapvonalak*, In: Gazdaság és közigazgatás. Tanulmányok Ficzere Lajos tiszteletére (szerk.: Fazekas Marianna), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, (Bibliotheca Iuridica, Libri Amicorum 44.) 73–75.; KECSŐ Gábor: *Az arányos helyi köztelherviselés a területalapú vagyonadók körében*, In: 350 éves az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara a jubileumi év konferenciasorozatának tanulmányai (II. kötet) (szerk.: Menyhárd Attila–Varga István), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2018, 1555–1556.

Az Alkotmánybíróság értékelése szerint, ha az adóztatás magára a vagyonelemre irányul, vagyonadóról van szó. A vagyonadó statikus abban az értelemben, hogy nem a jogviszonyokban bekövetkező változásoktól függ, hanem éppen ellenkezőleg azt a jogi állapotot adóztatja, amelyben egy adóalany megfelelő jogcím alapján vagyonelemmel rendelkezik az adóév egyik, a magyar adójogban jellemzően az első napján.

Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően megvizsgálta az Ör.-ben szabályozott adó természetét, és arra a következtetésre jutott, hogy vagyonadóról van szó. Az adókötelezettség ugyanis az önkormányzat illetékességi területén lévő, külterületen fekvő, az ingatlan-nyilvántartásban szántó, szőlő, gyümölcsös, kert, rét, legelő (gyep), nádas, fásított terület, halastó művelési ágban nyilvántartott földrészletet terhelte. Az adótárgynak minősülő földrészletet nevezte ingatlannak az Ör. Az adó alanya pedig az a magánszemély volt, aki a naptári év első napján az ingatlan tulajdonosa. Az adókötelezettség azon évet követő első naptári napon keletkezett, amelyben a művelési ágra vonatkozó adatot, tényt, illetve a tulajdonost bejegyezték az ingatlan-nyilvántartásba. Az adókötelezettség annak az évnek az utolsó napján szűnt meg, amikor az előbbieket törölték onnan (vö. Ör. 2–5. §). Az adóztatás tehát az ingatlanra irányult, ami a vagyoni viszonyok egyik lehetséges tárgya, azaz vagyonelem. Az adókötelezettség címzettje a tulajdonos magánszemély volt. Ez a kötelezettség nem az ingatlan megszerzéséhez, elidegenítéséhez vagy az ingatlan által termelt jövedelemhez kapcsolódott, hanem statikusan a tulajdonjogviszony fennálltához tapadt.¹⁶

1.3. Területalapú adó

Az adótárgy konkrét meghatározásától függ, hogy egy adó területalapú-e. Az Ör. 6. §-a úgy szövegezte, hogy az „adó alapja az ingatlan m²-ben számított területe.” Ez alapján egyértelmű, hogy az adókötelezettség terjedelmét az ingatlan méretétől tette függővé az önkormányzat. Az adótárgyat tehát nem pénz- vagy aranykorona-értéke szerint, hanem területalapon fejezte ki az Ör. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy ez azért kiemelkedő jelentőségű, mert ez a megoldás jogtechnikai szinten eloldja az adó összegét az adótárgynak minősülő ingatlan értékétől. A testület hangsúlyozta, hogy pontosan ez az a jellemző, ami az arányos köztelherviselés szempontjából aggályossá teheti a helyi vagyonadót. Annak a jogi kockázatát rejti ugyanis magában, hogy az ingatlan négyzetméterben kimutatott méretéhez igazodó adómérték kiemelkedően magas összegű adóhoz vezet az ingatlan értékéhez képest. Ez az Alkotmánybíróság által korábban érdemben vizsgált telekadók esetében is így volt. A jelen ügyben sérelmezett települési adó vonatkozásában a konfiskálás lehetősége még élesebben vetődik fel, hiszen a települési adónak – ellentétben a telekadóval – nincsen Htv.-ben rögzített felső határa, és a Htv. értelmében az adóalanyok teherviselő képességét az önkormányzatnak nem kell figyelembe vennie. Ezek miatt a települési adó mértékének törvényességét vizsgáló normakontroll

¹⁶ Abh1. Indokolás [29]–[30].

eleve házagosan végezhető el. Ennek következtében felértékelődik az Alaptörvényből közvetlenül fakadó (alap)jogvédelem, ami az Alkotmánybíróság normakontroll eljárásán keresztül érvényesül.¹⁷

A három feltétel elemzése alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a telekadóval kapcsolatban kidolgozott gyakorlat az Ör.-ben szabályozott települési adóra megfelelően vonatkozik, mert az is egy területalapú helyi vagyonadó a telekadóhoz hasonlóan. Tekintettel arra, hogy a települési adóra a Htv. garanciái közül több lényeges elem nem vonatkozik, a konfiskáló adóztatás tilalma különös figyelemmel vizsgálendő az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének és XXX. cikk (1) bekezdésének hatálya alatt. Az adómérték konkrét felső határhoz kötését törvényi szinten, valamint a teherviselő képesség törvényen alapuló kötelező figyelembevételét az Alaptörvény előbbi szabályainak következetes érvényesítése ellensúlyozhatja.¹⁸ Ezt a gyakorlatot a következő pontban mutatjuk be.

II. A konfiskáló adóztatás tilalma

II.1. Az alkotmánybírósági gyakorlat lényege

A konfiskáló helyi vagyonadókkal szembeni alkotmányjogi védelmet az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való jogra és az arányos közteherviselési kötelezettségre építette. Ezek Alaptörvényen alapuló gyakorlata helyi adóról szóló ügyekben a 20/2021. (V. 27.) AB határozattal (a továbbiakban: Abh2.) vette kezdetét. A konfiskáló helyi vagyonadókkal szembeni alkotmányjogi védelem két pilléren nyugszik.

Az egyik az az arányos közteherviselési kötelezettség. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdéséből közvetlenül, más jogszabály közbejötté nélkül is levezethető alkotmányossági elvárások a helyi adók önkormányzati rendeletben szabályozott mértékére. Ezek egyike az arányosság követelménye. E tekintetben az Alaptörvényben rögzített közteherviselési kötelezettség azt követeli meg a helyi adók alanyaitól, hogy teherbíró képességüknek, illetve a gazdaságban való részvételüknek megfelelően, vagyis azokkal arányosan járuljanak hozzá a helyi szükségletek fedezéséhez. Ebből következően a súlyosan aránytalan, elkobzó jellegű adó kivetésére az önkormányzatoknak nem ad alkotmányos felhatalmazást az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdése. Az adóalanyok szempontjából közelítve az itt tárgyalt problémához: az adóalanyokat terhelő egyéni közteherviselési kötelezettség terjedelme nem parttalan. Csak és kizárólag az arányos mértékig terjedhet minden egyes adóalany esetében. Az Alaptörvény absztrakt szabálya tehát az arányosságot mint a közteherviselési kötelezettség egyik elemét magában foglalja. Ebből azonban konkrét, számszerűsített határ általában véve nem következik. Ennek megfelelően a helyi jogalkotó számára széles alkotmányos mozgástér áll rendelkezésre az adóterhelés rendeleti szintjének

törvényi keretek közt való kijelölésére, de szélsőséges esetekben az is megállapíthatóvá válik, hogy egy helyi adó mértéke közvetlenül az Alaptörvénybe ütközik. Ennek megállapítására az Alkotmánybíróság rendelkezik feladat- és hatáskörrel az Alaptörvény 24. cikk (1)–(2) bekezdése alapján, figyelemmel az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdésére is.¹⁹

A másik a tulajdonhoz való jog. Az alkotmányjogi értelemben vett tulajdon mindenkorijogi korlátai közé tartozik a közterhekhez való hozzájárulási kötelezettség, amely alkotmányos alapot teremt az adók bevezetésére és működtetésére. Nem kétséges, hogy adóbevételekre szükség van az állami és az önkormányzati költségvetés egyensúlyának és fenntarthatóságának a biztosítása érdekében [vö. Alaptörvény N) cikk]. Ennek megfelelően az adótárgyak feletti tulajdonhoz való jog alkotmányos tartalmát azzal együtt kell általában értékelni, hogy az közérdekből magában foglalja az adófizetési kötelezettség intézményesíthetőségét egyfelől a tulajdonnal együtt járó társadalmi felelősség okán, másfelől a közteherviselés elvéből fakadóan. A tulajdon ebben az értelemben is kötelező, ezért az adófizetési kötelezettség jellemzően nem vet fel alkotmányossági kérdést a tulajdonhoz való jog körében. Összességében: a tulajdonhoz való jog nem zárja ki az adóztatást. A tulajdonhoz való jog közteherviselési kötelezettségben jelentkező korlátozása akkor válik alkotmányjogi értelemben aggályossá, amikor a fizetési kötelezettség egyértelműen túlterjeszkedik az arányos mértéken. A súlyosan aránytalan adó ugyanis elveszíti a közteherviselési kötelezettségen nyugvó legitimitását, ami az előbbi bekezdésben írtak szerint a korlátozást általában véve megalapozza. Következésképpen igazolhatatlanná válik az adójogi teher. Ebben az esetben a tulajdon jogalkotó közjogi eszközzel olyan súlyos mértékben terheli meg, hogy gazdasági hatását tekintve tulajdonképpen elkobozza azt. Az ilyen adó célt téveszt. Egyszerre valószínűsíti meg az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdésének és XIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét, amit az Alkotmánybíróság az adó típusának, az adójogi jogviszonynak és az ügy más alkotmányjogilag releváns körülményeinek a vizsgálata alapján eseti döntésében megállapíthat.²⁰

A fenti megállapításokra gyakorlatot épített az Alkotmánybíróság a 3233/2021. (VI. 4.) AB határozattal, a 27/2022. (XI. 3.) AB határozattal és a 7/2023. (VI. 6.) AB határozattal (a továbbiakban: Abh3.).²¹ Ezek közös eleme, hogy egy 20–30–40%-os adóterhelés már alkotmányossági vizsgálatot vonhat maga után. Jóllehet önmagában az adóterhelés nem dönti el az ügy érdemét, az előbbi

¹⁹ Abh2. Indokolás [32]–[33].

²⁰ Abh2. Indokolás [38]–[39].

²¹ Ennek a gyakorlatnak a gyökerei az Alkotmányon alapuló döntésekre nyúlnak vissza. Ezeket lásd 1558/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 506, 507; 1531/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 707, 711; 263/H/1994. AB határozat, ABH 1994, 817, 821–822; 360/B/1996. AB határozat, ABH 1998, 629, 638–639; 544/B/1998. AB határozat, ABH 2000, 893, 899–901; 184/2010. (X. 28.) AB határozat, ABH 2010, 900, 909.

¹⁷ Abh1. Indokolás [31].

¹⁸ Abh1. Indokolás [32].

határesetet képező tartományban értékelődnek fel igazán az adójogi jogviszony és az ügy más, alkotmányjogilag releváns körülményei. A „legalacsonyabb” adóterhelés, amit eddig az Alkotmánybíróság konfiskálónak mondott ki, 35,5% volt.²² Sok ügyre van még szükség ahhoz, hogy körvonalazódjanak, melyek azok az alkotmányjogilag releváns körülmények, amelyek elsősorban a határesetet képező tartományban billentik át a mérleg nyelvét az egyik irányba az elutasítás és a megsemmisítés között.

II.2. Az újpesti települési adó értékelése

Az Abh1.-ben az Alkotmánybíróság rávetítette állandó gyakorlatát a tárgyi ügyben sérelmezett adómérték-szabályokra.²³ Az adóterhelést a fentebb ismertetett 1. számú ábra már bemutatta. Az Alkotmánybíróság azonban nem csak és kizárólag a „számok” alapján döntött. Felhívta az önkormányzatot, hogy fejtse ki az indítvánnyal kapcsolatos álláspontját, és az abban írtakat következetesen értékelte a testület. Az alkotmányjogi érvelés pontos bemutatása, illetve részletes elemzése meghaladná a kereteket. Egy megállapításra azonban szükséges felhívni a figyelmet. Az önkormányzati adórendelet-alkotás jellemzői közé sorolta az Alkotmánybíróság, hogy jövőbeli jogviszonyokat kíván érinteni, hipotetikus és általános. Ezzel szemben az Alkotmánybíróság bírói kezdeményezés alapján indult konkrét normakontroll eljárása retrospektív szemléletű és individuális alapjogvédelmi célzatú. Utóbbi tulajdonképpen azt jelenti, hogy elsősorban az alapügyben felperesi oldalon szereplő adózót oltalmazza. Ezek miatt a súlyosan aránytalan konkrét adóterhelés nem igazolható az átlagos értékű ingatlan alacsony(abb) adóterhelését alátámasztó jogalkotói megfontolásokkal, amelyek úgy szóltak, hogy az önkormányzat 10%-os átlagos adóterhelést valószínűsített az Ör. megalkotásakor. Másképpen megfogalmazva: az egyénre vonatkozó arányos közteherviselési kötelezettség nem oldódik fel az adóalanyok kollektívájában vagy átlagában.²⁴

Az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a felperes arra volt köteles az alapügyben, hogy nagyon rövid időn belül és ismétlődő jelleggel telkei értékével közel azonos vagy azt meghaladó összeget fizessen meg. A települési adó egy, de legfeljebb két év alatt felemésztette az ingatlanok értékét. Tekintettel arra, hogy a fentiek szerinti adóterhelés (62,95%–162,94%) jóval meghaladta a határesetet képező tartományt, és az önkormányzat beadványa nem tartalmazott olyan értékelhető előadást, amely alkalmas lett volna az ilyen szintű adómérték arányosságának igazolására, továbbá ilyet a testület sem azonosított eljárása során, az Alkotmánybíróság megállapította az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése és XXX. cikk (1) bekezdése együttes sérelmét. A támadott adómérték

súlyosan aránytalan, elkobzó jellegű volt.²⁵ Mivel az alkotmánybírósági eljárás ideje alatt már nem az az adómérték-szabály volt hatályban, amelyet az alapügyben alkalmaztak és amelyet emiatt a testület felülvizsgált, jogkövetkezményként a megsemmisítés alkalmazására nem volt szükség, illetve lehetőség. Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben az alapügyben alkalmazott adómértékek alaptörvény-ellenességének megállapítását mondta ki, továbbá elrendelte a konkrét adózó ügyében való alkalmazásának tilalmát.

Következtetések

Minden ügy addig fontos, amíg el nem döntik. Az újpesti telekadó esetében ez már tavaly nyár közepén megtörtént és nem sokkal ezt követően maga az önkormányzat helyezte hatályon kívül az Ör. egészét.²⁶ Az Abh1.-et mégis érdemes a mindenkori gyakorlati munka során szem előtt tartani. Lényeges következtetések vonhatók le ugyanis belőle, illetve mindabból, amire az Abh1. épült. A teljesség igénye nélkül ezek az alábbiak.

A települési adó nem fiskális szempontból fontos az önkormányzatoknak.²⁷ Jelentősége sokkal inkább az, hogy joggyakorlat-fejlesztő döntések tárgyaként szolgál épp úgy a Kúria Önkormányzati Tanácsa előtt,²⁸ mint az Alkotmánybíróságon. Ennek köszönhetően most már tudjuk, hogy az Alaptörvény fogalmi rendszerében mit jelent a helyi adó, és hogy a települési adó is egy helyi adó. Nem szabad azonban abba a hibába esni, hogy az Alkotmánybíróság eseti döntését minden egyes települési adóra további elemzés nélkül mechanikusan alkalmazzuk. Az Alkotmánybíróság nem általában véve vizsgálta a települési adót, hanem konkrétan annak az Ör.-ben megjelent változatával foglalkozott. Mivel a települési adó törvényi keretei nagy szabadságot biztosítanak a helyi jogalkotónak, elvi szinten nem zárható ki, hogy vagyonadó helyett²⁹ más típusú legyen egy

²⁵ Abh1. Indokolás [44]–[45].

²⁶ A települési adóról szóló Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 29/2015. (XI. 27.) önkormányzati rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testületének 18/2023. (VIII. 31.) önkormányzati rendelete.

²⁷ Az országosan összesített bevételt fentebb már közöltük. Itt kiegészítésképpen arra utalunk, hogy Újpest önkormányzata az Ör. hatályon kívül helyezése előtti utolsó teljes adóévben (2022) mindösszesen 31797000 Ft adóbevételt realizált települési adóból, miközben összes bevétele a 30 milliárd Ft-ot is meghaladta. A Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata és intézményei 2022. évi összevont költségvetésének zárszámadásáról szóló Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 13/2023. (V.25.) önkormányzati rendelete 1. melléklet III.4. pont és C pont.

²⁸ Lásd a 4. lábjegyzetben hivatkozott forrásokat.

²⁹ Ez valóban nem zárható ki, de mivel a jövedelem, a nyereség és a forgalom alapvetően törvényben szabályozott közteher hatálya alatt áll, kevés

²² Abh3. Indokolás [30].

²³ Az Ör. sérelmezett rendelkezései 2016. január 1-jétől 2018. december 31-ig a következők voltak. „7. § A települési adó évi mértéke a) az 1000 m²-t meg nem haladó területű ingatlan esetében 300 Ft/m², b) az 1000 m²-t meghaladó területű ingatlan esetében 320 Ft/m².”

²⁴ Abh1. Indokolás [41].

konkrét települési adó vagy ne területalapú legyen.³⁰ Mindazonáltal a települési adó alkotmányjogilag mindaddig helyi adónak minősül, amíg a települési önkormányzat dönthet legalább a bevezetéséről és mértékéről.

Azért lényeges azonosítani a konkrét települési adó jellemzőit, mert ezek függvénye, hogy vonatkozik-e rá a helyi területalapú vagyonaadókra kidolgozott alkotmánybírói gyakorlat, amely már állandósult és működőképes egy vagyonaadó esetében. Kérdéses azonban, hogy ez mennyiben alkalmazható következetesen egy jövedelemadó vagy egy forgalmi adó esetében? Mivel célunk nem lehet a jövő fürkészése, a kérdés ezeken a hasábokon megválaszolatlanul marad. A laza törvényi szabályok miatt azonban minden egyes települési adó esetében nagyobb feladat hárulhat az Alkotmánybíróságra, mint a Kúria Önkormányzati Tanácsára. Addig, amíg a zárt listás helyi adók esetében az indítványozói joggal rendelkezők mérlegelhetik, hogy (először) melyik fórumot (Alkotmánybíróság vagy Kúria) érdemes megkeresniük, a települési adórendeletek törvényességi felülvizsgálata korlátozottabb mértékben kecsesget számukra a hatékony jogvédelem lehetőségével. Egyszerűen azért, mert több tekintetben hiányoznak a törvényi szintű garanciális szabályok a települési adónál, amivel ütköztethetni lehetne a rendeleti szabályokat a törvényességi normakontroll során. Ami marad, az az Alaptörvényből közvetlenül fakadó védelem, amit az Alkotmánybíróság nyújthat.

A közvetlen (alap)jogvédelem az a pont, ahol egy lényeges változásra fel kell hívni a figyelmet. Ez már évekkel az Abh1. előtt bekövetkezett. A 3285/2020. (VII. 17.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh4.) az Alkotmánybíróság úgy vizsgált meg érdemben egy önkormányzati adórendeletben foglalt adómérték-szabályt az Alaptörvény XV. cikkével és XXX. cikkével összefüggésben, hogy az indítvány nem csak Alaptörvénybe ütközést állított, hanem a Htv. megsértését is felvetette, azaz vegyes indítvány volt.³¹ Ez az Abtv. 37. § (1) bekezdésének³² tükrében figyelemre méltó megközelítés. Az arányos köztelherviselési kötelezettségnek az

Alkotmánybíróság közvetlenül, azaz törvény (Htv.) közbejötté nélkül szerez érvényt az önkormányzati adórendeletek alkalmazásában. Emiatt is szükséges hangsúlyozni, hogy az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdése Alaptörvényben biztosított jognak minősül, ami azért jelentős, mert ekként akár alkotmányjogi panaszban is hivatkozható.³³

Praktikus kitérni arra, hogy az Alkotmánybíróság a helyi területalapú vagyonaadók esetében az adóterhelést az adóperben kirendelt igazságügyi szakértő által megállapított értékhez képest határozza meg. Tehát ez a viszonyítási pont, aminek hiánya az érdemi vizsgálat akadály.³⁴

Végül szólni kell arról is, hogy az Alkotmánybíróság hatásköri korlátja az önkormányzati adórendeletek felett nem érvényesül.³⁵ Ezért az anyagi adójogra vonatkozó alkotmánybírói gyakorlat fejlesztésének terepévé a helyi adók váltak, illetve válnak. Megjegyzendő, hogy az adóhatóság tisztességes eljárásával kapcsolatos kérdések tisztázására az Alkotmánybíróságnak szélesebb mozgásteret van, mert az adóeljárás törvények eleve nem tartoznak a hatásköri korlát alá.³⁶

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] BALOGH-BÉKESI Nóra: *A telekadó törvényessége egykor és most*, Pázmány Law Working Papers, 2017/11, 1–6.
- [2] BORSA Dominika: *A helyi és települési adók rendszertani elemzése és a helyi adójogalkotás és a települési adók vizsgálata*, In: *A települési adók elmélete és gyakorlata különös tekintettel Győr-Moson-Sopron megyére* (szerk.: Pardavi László), Universitas-Győr, Győr, 2022, 46–82.
- [3] BORDÁS Péter: *Helyi adók az önkormányzatok bevételi szerkezetében: az adókiadás joga és korlátai, az egyes helyi adók jellemzői*, In: *Allamháztartási jog és közpénzügyek* (szerk.: Horváth M. Tamás–Bordás Péter–Vezendi-Varga Judit), Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2023, 129–151.
- [4] BORDÁS Péter: *A települési adó kiadásának korlátai a Kúria joggyakorlatának fényében*, Kúriai Döntések–Bírói Határozatok, 2022/3, 448–454.
- [5] KAMPLER Béla: *Néhány gondolat a 2015-től lehetővé tett települési adóztatásról*, In: *Gazdasági tendenciák és jogi kihívások a 21. században 3.* (szerk.: Gellén Klára), Iurisperitus, Szeged, 2022, 199–211.

lehetőség mutatkozik ezen adótárgyak települési adóval való megterhelésére.

³⁰ Talán a legjobb példa erre a Kúria Önkormányzati Tanácsának Köf.5002/2023/5. számú határozata, amely az ún. légiutasadót visszamenőleges hatállyal megsemmisítette. A megsemmisített szabályok pontosan a következők voltak: Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzat Képviselő-testületének a települési adókról szóló 26/2022. (XI. 03.) önkormányzati rendelete 11–18. §.

³¹ Abh4. Indokolás [5], [18]–[19].

³² Abtv. 37. § (1) bekezdés Az Alkotmánybíróság a 24–26. §-ban meghatározott hatáskörében az önkormányzati rendelet Alaptörvénnyel való összhangját akkor vizsgálja, ha a vizsgálat tárgya az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálata nélkül, kizárólag az Alaptörvénnyel való összhang megállapítása.

³³ Vö. 7/2023. (VI. 6.) AB határozat, Indokolás [20], [22]; 27/2022. (XI. 3.) AB határozat, Indokolás [25], [28].

³⁴ A viszonyítási pontról lásd Abh2. Indokolás [44]–[45]. Viszonyítási pont hiányában a visszautasítást lásd például: 3370/2022. (VII. 25.) AB végzés, Indokolás [23]; 3371/2022. (VII. 25.) AB végzés, Indokolás [23].

³⁵ KECSŐ Gábor: *A pénzügyi tárgyú törvények alkotmányossági felülvizsgálatának korlátai*, Jogtudományi Közlöny, 2020/10, 475–477.

³⁶ Konkrét ügyben lásd 2/2022. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [27]–[28].

- [6] KECSŐ Gábor: *A Kúria kibontakozó gyakorlata a települési adóval kapcsolatban*, Új Magyar Közigazgatás, különszám 2016, 19–25.
- [7] KECSŐ Gábor: *Az arányos helyi közteherviselés a területalapú vagyondók körében*, In: 350 éves az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara a jubileumi év konferenciasorozatának tanulmányai (II. kötet) (szerk.: Menyhárd Attila–Varga István), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2018, 1544–1558.
- [8] KECSŐ Gábor: *A pénzügyi tárgyú törvények alkotmányossági felülvizsgálatának korlátai*, Jogtudományi Közlöny, 2020/10, 471–479.
- [9] KECSŐ Gábor: *A települési adó a magyar helyi adórendszerben*, In: A helyi adók szabályozása és joggyakorlata Magyarországon külföldi kitekintéssel - különös figyelemmel az iparüzési adóra és a helyi vagyondók arányosságára (szerk.: Kecső Gábor), Nemzeti Községi Egylet Közigazgatási Továbbképzési Intézet, Budapest, 2020, 71–92.
- [10] SIMON István: *A jövedelem mint adótárgy – alapvonalak*, In: Gazdaság és közigazgatás. Tanulmányok Ficzere Lajos tiszteletére (szerk.: Fazekas Marianna), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2015, (Bibliotheca Iuridica, Libri Amicorum 44.) 73–84.
- [11] PARDAVI László: *A magyarországi települési adók történeti és elméleti előképei*, In: A települési adók elmélete és gyakorlata különös tekintettel Győr-Moson-Sopron megyére (szerk.: Pardavi László), Universitas-Győr, Győr, 2022, 9–45.

Alkotmánybírósági döntések

- [1] 3285/2020. (VII. 17.) AB határozat.
- [2] 20/2021. (V. 27.) AB határozat.
- [3] 3233/2021. (VI. 4.) AB határozat.
- [4] 2/2022. (II. 10.) AB határozat.
- [5] 3370/2022. (VII. 25.) AB végzés.
- [6] 3371/2022. (VII. 25.) AB végzés.
- [7] 27/2022. (XI. 3.) AB határozat.
- [8] 7/2023. (VI. 6.) AB határozat.
- [9] 12/2023. (VII. 13.) AB határozat.

Lovas Dóra*
**A helyi iparüzési adó alapját érintő kúriai
gyakorlat**

Absztrakt

A helyi adók szerepe a helyi önkormányzatok bevételi struktúráját és autonómiáját tekintve megkérdőjelezhetetlen. A tanulmány a magyarországi helyi adórendszer egyik kulcselemére, az iparüzési adóra koncentrált, elemezve az adó alapját érintő kúriai gyakorlat legfontosabb vonatkozásait. A helyi iparüzési adó mellett, hogy a legnagyobb arányt képviseli egyes önkormányzatok helyi adóbevételei között, az utóbbi három évben – különösen a Covid-19 járvány és az orosz–ukrán háború következtében kialakult válság hatására – számos átmeneti vagy véglegesnek tűnő változáson ment keresztül. Igaz, hogy a tanulmány fókuszpontjában az iparüzési adó alapja bírósági gyakorlatának elemzése áll – hiszen számos vita alakult ki azzal kapcsolatban, hogy milyen esetekben csökkenthető –, azonban a jelenlegi helyzet komplex megvilágítása érdekében a 2020-tól bekövetkező fontos, ezen adónemet érintő változások is kiemelésre kerülnek.

**Supreme Court's (Curia) case law on the basis of
assessment of local business tax**

Abstract

The role of local taxes in the revenue structure and autonomy of local governments is unquestionable. The paper focuses on the local business tax, a key element of the local tax system in Hungary, analysing the most important aspects of the curial practice affecting the tax base. In addition to representing the largest share of local tax revenues for some municipalities, the local business tax has undergone a number of temporary or seemingly permanent changes over the last three years, particularly in response to the Covid-19 epidemic and the crisis caused by the Russian–Ukrainian war. While it is true that the focus of the study is on the business tax base, as there has been much debate about when it can be reduced, important changes affecting this tax from 2020 onwards are also highlighted in order to shed a complex light on the current situation.

Bevezető gondolatok

A helyi adók jellemzője, hogy a szabályokat meghatározó törvényből konkrét adókötelezettség nem keletkezik, az csupán a törvény felhatalmazása alapján született önkormányzati rendelet következménye. A helyi adók szerepe a helyi önkormányzatok bevételi struktúráját és autonómiáját tekintve megkérdőjelezhetetlen, és

mivel ezek közül legnagyobb jelentőséggel az iparüzési adó (továbbiakban: hipa) bír, ezért szükséges megvilágítani az utóbbi időben ezen adónemet érintő változásokat.¹

Az adó megfizetésére vonatkozó adókötelezettséget a települési önkormányzat illetékességi területén végzett iparüzési tevékenység keletkezteti, az adó alanya a vállalkozó, és az adó alapja a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvényben (továbbiakban: Htv.) meghatározott nettó árbevétel, amely csökkenthető a törvényben meghatározott tételekkel. A hipából származó bevételt az önkormányzatoknak a Htv. 36/A. §-a értelmében főként a szociális ellátások és a helyi közösségi közlekedési feladatok finanszírozására kell felhasználni.

Az adó mértéke a Htv. 40. §-a alapján a 2000-es évek óta maximum az adóalap 2%-a lehet. Ebben átmeneti változás 2021-ben történt, amikor a kormány veszélyhelyzetben hozott kormányrendelete előírta, hogy az iparüzési adó mértéke maximum az adóalap 1%-a lehet,² amelyet utóbb 2022-re is meghosszabbítottak.³ E döntés kimondott oka, hogy a Covid-19 járvány okozta negatív gazdasági hatásokat mérsékeljék, azonban a rendelkezés előtt is ritka volt, hogy egy önkormányzat 1%-os mértéknél magasabbat írjon elő, így az intézkedés inkább szimbolikus volt.

A Covid-19 járvány nemcsak gazdasági, társadalmi, de alkotmányos változásokat is hozott. A koronavírus járvány Magyarországon 2020 márciusában jelent meg, amely hatására (a tanulmány lezárásának időpontjáig folyamatosan meghosszabbított) veszélyhelyzeti állapot került kihirdetésre a 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelettel.⁴ Ennek egyik következménye, hogy a Kormány rendeletben szabályozhat olyan kérdéseket, amelyeket korábban az Országgyűlés csak törvényben tehetett meg. A veszélyhelyzettel összefüggésben a kormány a 135/2020. (IV. 17.) Kormányrendelet alapján különleges gazdasági övezetet hozott létre. Ilyen övezetté nyilváníthatják rendeletben azt a helyszínt és annak közvetlen környezetét, amely a kormány által nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházással nyilvánított, legalább 100 milliárd forint teljes költségigényű, a megye területének jelentős részére kiható gazdasági jelentőségű és munkahelyek tömeges elvesztésének elkerülését, új beruházás vagy bővítés megvalósítását szolgálja. Annak a megyei önkormányzatnak a közgyűlése, amely megszerzi a különleges gazdasági övezetté nyilvánított területen lévő javakat, jogosult lesz arra, hogy rendeletével a területen helyi adókat vezessen be, érintve a legtöbb bevételt jelentő iparüzési adót is.⁵ Adókiivetés szempontjából a helyi

¹ RÓZSÁS Eszter: *A helyi adókról szóló önkormányzati rendeletek felülvizsgálata a Kúria gyakorlatában*, Kúriai Döntések–Bírósági Határozatok, 2023/4, 733–738.

² 639/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet.

³ 641/2021. (XI. 25.) Korm. rendelet.

⁴ 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről.

⁵ LOVAS Dóra: *Különleges gazdasági övezetre hivatkozással változhat az önkormányzatok adókivetési joga*, KÖZJAVAK, Az MTA-DE Köszolgáltatási Kutatócsoport blogja, <https://kozjavak.hu/kulonleges-gazdasagi-ovezetre->

* A szerző PhD, tudományos segédmunkatárs, DE Köszolgáltatási Kutatócsoport; egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Pénzügyi Jog és Közmenedzsment Tanszék; főtanácsadó, Kúria. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

önkormányzatokat az iparüzési adó szempontjából éri a leghátrányosabban a döntés, hiszen az iparüzési adót a különleges gazdasági övezet területén fekvő vállalkozásnak a vármegyei önkormányzat számára kell fizetnie, a fekvés szerinti helyi önkormányzat felé megszűnik a kötelezettsége. Így a fekvés szerinti önkormányzatok jelentős bevételről esnek el, hiszen esetenként ez az adó jelentette a legnagyobb bevételi forrást számukra.

A fentebb említett két változás az önkormányzatok iparüzési adóból származó bevételük, így autonómiájuk csökkenését hozta magával. Ez a rendelkezés a magas összegű helyi iparüzési adóbevétellel rendelkező önkormányzatok esetében a bevételeik 60%-át is jelentheti.⁶

Az iparüzési adó szabályozásával kapcsolatban megállapítható, hogy a kormányzatok nem tudták megfelelően stabilizálni az erős vállalkozói oldal miatt. Így az évek során számos változás történt, az adóalapot is – a vállalkozói oldal javára – többször módosították, miközben az azt csökkentő tételek köre végig széles maradt.⁷ A gyakorlatban a maximum 2%-os adómértékből körülbelül 0,4% realizálódik.⁸

A tanulmány azt kívánja igazolni, hogy az utóbbi években az iparüzési adó szabályozása a legtöbb szempontból egyértelművé vált a vállalkozók és önkormányzatok számára, azonban a gyakorlatban – az adóalapot csökkentő tételek széles köre ellenére –, még mindig merülnek fel vitás kérdések, ezek leginkább az adóalapot és az azt csökkentő tételeket érintik. Ennek oka, hogy a helyi önkormányzat a minél nagyobb adóbevételekben, míg a vállalkozók annak minimalizálásában érdekeltek. Jelen tanulmány célja az adóalapot és az azt csökkentő tételek kúriai közigazgatási ügyekben, felülvizsgálati ügyekben hozott gyakorlatának (Bírószági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatainak) bemutatása, főként a 2020 és 2023 közötti időszakra fókuszálva.

I. Adóalap problémák

Elemezve a Kúria iparüzési adóval kapcsolatos gyakorlatát az látszik, hogy majdnem teljes egészében az adóalap csökkentő tételekkel kapcsolatos vitás kérdések kerülnek a legfőbb bírói szerv elé. A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény tartalmazza a hipa-ra vonatkozó keretsszabályokat, amely 39. § (1) bekezdése szerint az állandó jelleggel végzett iparüzési tevékenység utáni adó alapja a nettó árbevétel csökkentve az eladott áruk beszerzési értékével, a közvetített

szolgáltatások értékével, az anyagköltséggel, továbbá az alap kutatás, alkalmazott kutatás, kísérleti fejlesztés adóévből elszámolt közvetlen költségével. Fontos azonban az adóalapot csökkentő tételeknél a Htv. értelemező rendelkezéseit is figyelembe venni, mert ahogy a Kúria egy 2018. évi döntésében nyomatékosította, a nettó árbevétellel szemben adóalap csökkentőként csak a Htv. 39. § (1) bekezdésében meghatározott olyan költségek számolhatók el, amelyek megfelelnek az értelemező rendelkezéseknek is.⁹

A nettó árbevétel itt nem a számvitelről szóló törvény szerinti fogalmat jelenti, hanem az ott meghatározott árbevételt csökkenteni kell a Htv. 52. § 22. pontjában meghatározott elemekkel. Így többek között nem számíthatnak az adó alapjába a nonprofit tevékenység költségeinek ellentételezésére szolgáló, visszafizetési kötelezettség nélküli támogatások sem.¹⁰ Ebből is látszik, hogy egyrészt, mivel nem a jövedelem adódik, így a veszteséges vállalkozásoknak is ugyanúgy fizetniük kell, másrészt egyes vállalkozásoknál kvázi forgalmi adóként működik, hiszen például a kereskedelmi tevékenységet folytatók nettó árbevétel csökkentésének lehetőségével csekély mértékben élhetnek.¹¹

Gazdaságpolitikai szempontból az okoz problémát, hogy az adóalap a hozzáadott érték (pl. nyereség, amortizáció, bér és élömunka közterhek), így annak nagyságától függ egy vállalkozás adóterhe, azaz a leghatékonyabb cégeket terheli a legjobban, gyakran meghaladva a társasági adó (tao) jelentőségét.¹² Azonban míg a tao versenysemleges – minden szektort érint –, addig a hipa egyes iparágakat és tevékenységeket jobban terhel, torzítva a versenyt a vállalkozások között. Hátrányos továbbá, hogy az adóalaphoz a foglalkoztatás-, illetve a finanszírozás kamat költségei nem vonhatóak le, míg az amortizáció az adóalap részét képezi, amely hátrányosan hat a foglalkoztatásra és a beruházásokra, jutalmazva az alacsony hozzáadott értéket és alacsony költségen való foglalkoztatást.¹³

A Htv. többször a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Sztv.) fogalmait veszi át, azonban a két jogszabály viszonyában a Kúria rögzíti, hogy a hipa önálló adónem, az adó alapjának meghatározása más törvényektől független, önállóan szabályozott terület. Így annak ellenére, hogy a Htv. számviteli fogalmakat alkalmaz, ezek csak annyiban vehetők figyelembe, amennyiben a Htv. nem tartalmaz önálló fogalom meghatározásokat.¹⁴

hivatkozással-valtozhat-az-onkormanyzatok-adokivetes-i-joga (2024. április 3-i letöltés).

⁶ BORDÁS Péter: *Kincs, ami nincs?* Jogtudományi Közlöny, 2021/10, 469–478.

⁷ SZMETANA György: *A helyi adórendszer változásának lehetséges új irányai*, Új Magyar Közigazgatás, 2016/különszám, 35.

⁸ STEINER Erika–GYERGYÁK Ferenc: *A helyi adóztatás jogi lehetőségei és a közösségi együttélés alapvető szabályainak helyi szabályozási lehetőségei és kontrollja*, Nemzeti Községi Hivatal, Budapest, 2020, 66.

⁹ Kfv.35.201/2018/4.

¹⁰ A Kúria Kfv.I.35.436/2015/5.számú döntése szerint azonban nem számít e körbe a háziorvos és az egészségügyi alapkezelő közötti finanszírozási szerződés, mivel az a háziorvos által teljesített egészségügyi szolgáltatások ellenértéke.

¹¹ FELLEGI Miklós: *Iparüzési adó: érvek-ellenérvek*, Gazdaságtudományi Közlemények, 2012, 6. kötet, 1. szám, 39–47.

¹² LÁSZLÓ Csaba: *Miért utálják annyira az iparüzési adót a vállalkozók?* Comitatus, 2021/nyár-őszi, 83–87.

¹³ FELLEGI i.m. 39–47.

¹⁴ Kfv.I.35.096/2016/6.

II. Adóalapot csökkentő tételek

A következőkben a helyi iparüzési adó alapját csökkentő tételeket¹⁵ vizsgálom a Kúria bírósági gyakorlatán keresztül a 2013. évet követő időszakban. Ahogy Kecő Gábor megállapította, a csökkentő tételek a 2010-es évek elejére megszilárdultak a jogszabályban,¹⁶ hiszen a nettó árbevétel azóta öt tétellel redukálható: az eladott áruk beszerzési értéke; a közvetített szolgáltatások értéke; az alvállalkozói teljesítések értéke; az anyagköltség; az alap kutatás, alkalmazott kutatás, kísérleti fejlesztés adóévben elszámolt közvetlen költsége.¹⁷ Így itt nem kell számításba venni az igénybe vett, a nem közvetített szolgáltatásokat, a tárgyi eszközöket és immateriális javak értékcsökkenését, a munkabért és annak közterheit. Az alábbiakban az első négy csökkentő tétellel kapcsolatban mutatok be és elemzek kúriai döntéseket. A kutatáshoz kapcsolódó költségelszámolás nem szerepel egyik kúriai határozatban sem a 2013-tól 2023-ig vizsgált időszakban.

II.1. Az eladott áruk beszerzési értéke

Az eladott áruk beszerzési értéke (a továbbiakban: ELABÉ), mint csökkentő tétellel kapcsolatos vitás kérdések ritkán kerülnek a Kúria elé. Ez nem azt jelenti ez a kategória nem fontos, hanem azt, hogy kevésbé problémás terület és világos mind az adóhatóság, mind az adóalanyok számára.

2013 óta nem is fordult elő a Kúria előtt olyan ügy, amely kifejezetten az eladott áruk beszerzési értékét tette volna vitássá.

Az ELABÉ fogalmát – a Htv. meghatározása hiányában – az Sztv. adja meg, amely szerint¹⁸ a változatlan formában eladott anyagok, áruk bekerülési értékét foglalja magában. Ezen utóbbi pedig az eszköz megszerzése, létesítése, üzembe helyezése érdekében az üzembe helyezéssig, a raktárba történő beszállításig felmerült, az eszközhöz egyedileg hozzákapcsolható tételek együttes összege.¹⁹ Így nem tartozik ide az új autók dekonzerválási díja és ez elektronikus forgalomba helyezés költsége, hiszen azok nem az eladott áruk beszerzésével, hanem a forgalomba helyezésével függenek össze. Nincs jelentősége a gépjárművet bevonó gyári védőréteg eltávolításának (mivel erre a gépjármű értékesítése során merül fel igény) és annak sem, hogy ez a művelet a raktárba való beszállítás előtt, vagy azt követően történik.²⁰

¹⁵ Htv. 39. § (1) bekezdés.

¹⁶ Lásd KECSŐ Gábor: *A helyi adók jellemzői és a működtetett helyi adók négy külföldi jogrendszerben*, Acta Humana, 2015/2, 41–80.; KECSŐ Gábor–TOMBOR Csaba: *A helyi adók szabályozása és joggyakorlata Magyarországon külföldi kitekintéssel – különös figyelemmel az iparüzési adóra és a helyi vagyondadók arányosságára*, Nemzeti Községi Intézet, 2020, 43–47.

¹⁷ Htv. 52. § -ban meghatározza a fogalmakat.

¹⁸ Sztv. 78. § (5) bekezdés.

¹⁹ Sztv. 47. § (1) bekezdés.

²⁰ Kfv.VI.35.109/2013/5. és Kfv.VI.35.199/2013/5.

II.2. A közvetített szolgáltatások értéke

A közvetített szolgáltatás kategóriájával kapcsolatban merül fel a legtöbb vitás kérdés a Kúria előtt. A kiindulópont itt is az, hogy e tétellel a helyi iparüzési adó alapja csak akkor csökkenthető, ha fennállnak a Htv. 52. § 40. pontja szerinti törvényi feltételek.²¹ Így tehát közvetített szolgáltatásra alapított adóalap csökkentésnél több konjunktív feltételnek kell teljesülnie: az adóalanynak az alvállalkozóval és megrendelővel írásban megkötött szerződése, amelynek utalnia kell a szolgáltatás-közvetítés lehetőségére is, valamint a közvetítés tényét tartalmazó számla kibocsátása, és az, hogy az érintett szolgáltatás változatlan formában kerüljön továbbértékesítésre. Viszont az nem tartozik a követelmények közé, hogy az adóalany a közvetített szolgáltatás mellett saját szolgáltatást is számlázzon.²² A Kúria egyik, 2016. évi döntésének középpontjában is a közvetített szolgáltatás meglétének vizsgálata állt. Az ügy felperese többek között ügynökök és a leendő partnerek közvetítésére, „ügyletszerzésre”, tájékoztatásra, ügyfelek teljes körű gépjármű biztosításainak kezelésére szerződött. A megállapodás szerint amennyiben a megbízó és szerződő fél között szerződés jön létre, a felperes 15% jutalékra jogosult, amelyet tovább utal egy, a folyamatban részt vevő cég részére. A Kúria szerint ez a jutalék nem ezen utóbbi cég által beszerzett és a felperes részére változatlanul tovább közvetített valamely szolgáltatás ellenértéke volt, így ilyen szolgáltatás hiányában nem került sor a Htv. 52. § 40. pontjában meghatározott közvetített szolgáltatásra, azaz nem lehetséges a nettó árbevételnek a közvetített szolgáltatás értékével való csökkentése.²³ Ezen gyakorlatához tartva magát a Kúria egy 2018. évi döntésében azt is kifejtette, hogy amennyiben a közvetített szolgáltatásokra, illetve alvállalkozói teljesítésre vonatkozó Htv.-beli feltételek nem teljesülnek, a szolgáltatások értéke költségként kizárólag az igénybe vett szolgáltatások (anyagjellegű ráfordítások)²⁴ között számolható el.²⁵ Továbbá a Kúria nem fogadta el azt a felperesi érvelést sem, amely szerint a szállítmányozási szerződés a törvény erejénél fogva maga után vonja közvetített szolgáltatások tényét, mivel az nem létezik közvetített szolgáltatás nélkül. A bíróság szerint e szerződés a megbízási jellegű szerződéseknek, pontosabban a bizományosi szerződés nevesített típusa, amely az ügyviteli jogviszonyok közé tartozik.²⁶

Kérdésként merülhet fel, hogy a közvetített szolgáltatás jelleget a számlán is fel kell-e tüntetni, hiszen az iparüzési adó forgalmi adó jegyeket is hordoz és az általános forgalmi adóról szóló törvény nem tartalmaz rendelkezést ilyen szolgáltatás számlán történő feltüntetésére. Azonban az ilyen jellemzők ellenére nem az áfatörvényt, hanem a Htv. rendelkezése hiányában

²¹ Kfv.35.727/2016/5.

²² Kfv.I.35.096/2016/6.; Kfv.35.062/2017/5.

²³ Kfv.I.35.096/2016/6.

²⁴ Sztv. 3. § (7) bekezdés 1. pont.

²⁵ Kfv.35.201/2018/4.

²⁶ Kfv.35.333/2016/4

az Sztv.-t kell alkalmazni. Ezen utóbbi szerint²⁷ a szerződésből ki kell tűnnie a közvetítés lehetőségének, a számlából pedig annak tényének, tehát – az áfa törvény megengedő rendelkezése ellenére – azt kötelező feltüntetni.²⁸ A megítélésben a számlázás sorrendjének, időrendiségének is kiemelkedő szerepe van. A Kúria egy 2016. évi döntésében hangsúlyozta, hogy a felperesi számlázás módjának kiemelt jelentősége van, mivel számít, hogy előbb a biztosító felé számlázza ki a teljesítést, amelyben szerepelteti az ügynökök által nyújtott szolgáltatást, majd ezt követően kerül sor a lánc végén szereplő ügynöki számlázásra. Ennek hiányában a közvetített szolgáltatások, mint adóalap csökkentő tétel igénybevételéhez szükséges harmadik feltétel – a változatlan formában továbbértékesítés – kétségbe vonható. Tehát nem a valóságban ténylegesen végbement gazdasági események alapján kellene megítélni a feltételek teljesülését, hanem a számla alapján, amely a gazdasági esemény megtörténte igazolásának alapbizonylata. A számlázás időbeli eltolódása, sorrendiségének felcserélése esetén a kimenő és bejövő számlák összerendezhetősége, egymásnak való megfeleltetése eleve kizárt lenne.²⁹

A szolgáltatás tényleges megvalósulása is követelmény az adóalap csökkentés lehetőségének kihasználásához. A tevékenység a Htv. 52. § 40. pontjának megfelelően csak akkor minősül közvetített szolgáltatásnak, ha az adóalany az általa vásárolt szolgáltatást a saját szolgáltatása mellett értékesíti változatlan formában. A biztosításközvetítői szerződés nem vállalkozási szerződés (nem eredménykötelem), így a jutalék, mint teljesítménybér nem egy szolgáltatás, amit változatlan formában lehetne közvetíteni.³⁰ A közvetített szolgáltatás fogalmát tágan kell értelmezni, azt kell vizsgálni, hogy történt-e tényleges továbbértékesítés, tehát nem szűkíthető le arra, hogy csak formális tovább számlázás esetén ismerjük el.³¹ Fontos továbbá az is, hogy a költség az eladott áruk beszerzéséhez kapcsolódjon.³²

A legjelentősebb közvetített szolgáltatáshoz kapcsolódó vitás kérdés a nyomdai tevékenységet³³ és az őrző-védő szolgáltatást³⁴ érintette. Nyomdai tevékenység esetén az vált vitássá, hogy a nyomdánál a termékek költsége a hipa adóalapját anyagköltséggént csökkenti vagy igénybe vett szolgáltatásként nem lehet figyelembe venni. A Kúria gyakorlata következetesen az utóbbi között tartja számon.³⁵ Az őrző-védő szolgáltatás minősítése esetén a bíróság megállapította, hogy esetenként kell vizsgálni, mivel a területen a megbízási szerződés a gyakori, azonban azok vállalkozási elemeket is tartalmaznak, így a hipa alapjának csökkentése szempontjából nem zárhatóak ki.

II.3. Az alvállalkozói teljesítések értéke

Az alvállalkozói teljesítések értékét el kell különíteni a közvetített szolgáltatások fogalmától. Ezen utóbbi értékével akkor csökkenthető az adóalap, ha a megrendelővel kötött szerződésből kitűnik a közvetítés lehetősége, a számlából annak ténye és megvalósulnak a törvényben meghatározott konjunktív feltételek. Az alvállalkozói teljesítéssel pedig akkor lehet redukálni az adóalapot, ha az alvállalkozó által végzett munkát az adóalany saját teljesítményéhez veszi igénybe, annak értéke beépül a teljesítményébe, így nem merülhet fel a változatlan formában való igénybevétel. Az alvállalkozói teljesítést nem kell a számla külön sorában feltüntetni, azonban az adóalanynak mind a megrendelőjével, mind az alvállalkozójával vállalkozási szerződéses kapcsolatban kell állnia.³⁶ Ez utóbbi alatt a Ptk. szabályait kell érteni.³⁷ Az adóalany csak az alvállalkozó megtörtént teljesítésének értékével csökkentheti az iparüzési adó alapját.³⁸

II.4. Az anyagköltség

Az anyagköltséggel kapcsolatban kevés vitás kérdés érkezett a Kúria elé. Az egyik ilyen ügyben a Kúria megállapította, hogy az anyagjellegű ráfordítások közül csak az anyagköltség számolható el,³⁹ így például egy másik ügyben a feldolgozott állapotban vásárolt energiahordozó értékét nem tekintette elszámolhatónak.⁴⁰

2021-ben a Kúriai döntésében vágóhíd üzemeltetéssel kapcsolatban vizsgálódott, ahol a felperes bevallásaiban a hipa alapját csökkentő anyagköltséggént érvényesítette a felvásárolt élősértések fuvarozási költségeit a tenyésztőktől a vágóhíd. Ezzel a Kúria egyet tudott érteni, amennyiben ez a beszerzett konkrét anyaghoz (a sertésekhez) egyedileg – közvetlenül – hozzákapcsolható.⁴¹

III. A Kúria iparüzési adót érintő felülvizsgálati tevékenysége 2020 és 2023 között

Ebben a részben áttekintésre kerülnek azok az ügyek, amelyekben a Kúria 2020 és 2023 között hozott döntést. A huszonnégy esetet a Bírósági Határozatok Gyűjteményéből töltöttem le és elemeztem. Ezek közül hat megtagadás, tizenegy hatályában fenntartás és hét új eljárásra utasítás volt.

²⁷ Sztv. 3. § (4) bekezdés 1. pont.

²⁸ Kfv.35.201/2018/4.

²⁹ Kfv.35.562/2016/9.

³⁰ Kfv.35.096/2016/6; Kfv.35.062/2017/5-1.

³¹ Kfv.35.868/2014/5.

³² Kfv.35.199/2013/5.

³³ Pl.: Kfv.35.603/2016/4.; Kfv.35.041/2018/3; Kfv.35.603/2016/4.

³⁴ Kfv.I.35.167/2010/3., Kfv.I.35.475/2011/6., Kfv.I.35.697/2019/10.; Kfv.I.35.181/2023/3.

³⁵ Kfv.35.603/2016/4.; Kfv.35.041/2018/3.

³⁶ Kfv.V.35.260/2011/11.; Kfv.I.35.165/2011/4.

³⁷ Kfv.35.222/2018/4.

³⁸ Kfv.35.317/2017/6.

³⁹ Kfv.35.627/2016/10.

⁴⁰ Kfv.35.185/2013/4.

⁴¹ Kfv.V.35.334/2021/9.

Ügyszám	Eredmény
Kfv.I.35.183/2020/6.	Hatályában fenntartás
Kfv.I.35.508/2020/6.	Hatályában fenntartás
Kfv.I.35.201/2020/5.	Hatályában fenntartás
Kfv.IV.37.085/2020/4.	Hatályában fenntartás
Kfv.I.35.021/2020/5.	Hatályában fenntartás
Kfv.V.35.290/2021/8.	Hatályában fenntartás
Kfv.V.35.263/2021/7.	Hatályában fenntartás
Kfv.V.35.283/2021/10.	Megsemmisítés, és új eljárásra utasítás
Kfv.I.35.602/2021/2.	Megtagadás
Kfv.V.35.334/2021/9.	Megsemmisítés, és új eljárásra utasítás
Kfv.V.35.289/2021/7.	Megtagadás
Kfv.VI.35.416/2022/6.	Hatályában fenntartás
Kfv.I.35.131/2022/10	Megsemmisítés, és új eljárásra utasítás
Kfv.V.35.489/2022/10.	Megsemmisítés, és új eljárásra utasítás
Kfv.VI.35.316/2022/8.	Hatályában fenntartás
Kfv.V.35.415/2022/7.	Megsemmisítés, és új eljárásra utasítás
Kfv.V.35.489/2022/10.	Megsemmisítés, és új eljárásra utasítás
Kfv.V.35.408/2022/2.	Megtagadás
Kfv.V.37.545/2022/6.	Hatályában fenntartás
Kfv.VI.35.414/2022/6	Hatályában fenntartás
Kfv.V.35.339/2022/2.	Megtagadás
Kfv.V.35.085/2023/11.	Megsemmisítés, és új eljárásra utasítás
Kfv.I.35.181/2023/3	Megtagadás
Kfv.I.35.080/2023/3.	Megtagadás

Forrás: saját szerkesztés

A számok alátámasztják az adóhatóságok és bíróságok kiforrott gyakorlatát, hiszen csupán az ügyek egynegyedében kellett az ügyet visszaküldeni korrigálásra. Az egyik ilyen esetben a fuvarozási költséget a felperes anyagköltségként számolta el, amit az adóhatóság és az elsőfokú bíróság is megkérdőjelezett. Azonban a Kúria álláspontja szerint a fuvarköltséget mint igénybe vett szolgáltatást az anyag bekerülési értékénél figyelembe lehet venni, ha a beszerzett konkrét anyaghoz egyedileg hozzákapcsolható.⁴² Továbbá 2023-ban a biztosításközvetítői szerződésről állapította meg, hogy annak megbízási jellege nem zárja ki, hogy adóalapcsökkentő tételként lehessen figyelembe venni a hipánál.⁴³

Az új eljárásra utasításhoz tartozó esetek közül kiemelendő Göd esete.⁴⁴ A város területe különleges gazdasági övezet, amelynek hatása van az iparüzési adóból származó bevételekre is. A koronavírus-járványra tekintettel elrendelt veszélyhelyzettel összefüggésben a kormány a 135/2020. (IV. 17.) Kormányrendeletben határozott így, hiszen a kormány különleges gazdasági övezetté nyilváníthatja rendeletben azt a területet, amelyet korábban nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházással minősített, legalább 100 milliárd forint teljes költségigényű, a megye területének jelentős részére kiható gazdasági jelentőségű és munkahelyek tömeges elvesztésének

elkerülését, új beruházás vagy bővítés megvalósítását szolgálja.⁴⁵

A különleges gazdasági övezetek esetén a helyi adókat (így a hipát is) nem a helyi, hanem a vármegyei önkormányzat jogosult bevezetni és beszedni, illetve az abból származó bevétellel gazdálkodni. Továbbá a vármegyei önkormányzat szerzi meg az ilyen területen lévő forgalomképtelen, törzsvagyonba tartozó közterület, közpark, közút tulajdonjogát is annak terheivel, illetve kötelezettségeivel együtt, amennyiben e tulajdonjogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték. 2022. évi döntésében abban a kérdésben kellett állást foglalnia a Kúriának, hogy mi történik – az iparüzési adót illetően – abban az esetben, ha elmarad a bejegyzés, majd megállapította, hogy a hipa nem tulajdonjoghoz, hanem a tevékenység végzésének helyéhez kapcsolódik, így – az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzés hiánya ellenére – a vármegyei önkormányzatot illeti meg ennek az adónak a bevezetési és beszedési joga.

A másik kiemelendő ügy az új eljárásra utasítások között Paks városához kapcsolódik.⁴⁶ A városban újabb atomerómű létesítése történik, amelynek építéséért a Roszatom magyarországi vállalata felelős. Az utóbbi vállalatot iparüzési adó nem vonatkozásában 2017-ben ellenőrizte a helyi adóhatóság, amely határozatában is kifejtett – majd a másodfokú adóhatóság által jóváhagyott – álláspontja szerint a vállalat részéről majdnem 15 milliárd forint anyagjellegű ráfordítás téves elszámolása történt. A határozat törvényességi felülvizsgálatát végző bíróság a tényállás feltáratlansága miatt új eljárásra utasította az elsőfokú adóhatóságot (az alvállalkozói szerződések vizsgálata volt szükséges), de a nettó árbevételre ki nem terjedő hatállyal. Emiatt a felperes a Kúriához fordult, mert a törvénytől eltérő körű vita középpontjában az is állt, hogy a Htv. 52. § 22. e) pontja alapján az adóalaphoz (nettó árbevételhez) csak azokat a bevételeket lehet figyelembe venni, amelyek ténylegesen a felperes saját eszközeivel, munkavállalóival és forrásaival megvalósított tevékenységéhez kapcsolódnak, vagy az összes számlával alátámasztott bevétel. A felperes tehát felülvizsgálati kérelmében kizárólag a fióktelep nettó árbevételének kérdésében kérte a jogerős ítélet megváltoztatását akként, hogy ebben a körben is kerüljön sor az adóhatóság új eljárás lefolytatására kötelezésére. A Kúria a törvénytől eltérő új eljárásra utasította, ahol az elsőfokú bíróságnak a vállalat paksi fióktelepe nettó árbevételének kérdésében kell majd döntenie.

⁴⁵ MÁTYÁS Ferenc: *Göd városán tesztelik a különleges gazdasági övezeteket*, Adó online, 2020. április 20., <https://ado.hu/ado/god-varosan-tesztelik-a-kulonleges-gazdasagi-ovezeteket/> (2024. április 3-i letöltés); LOVÁS Dóra: *Különleges gazdasági övezetre hivatkozással változhat az önkormányzatok adóketési joga*. KÖZJAVAK – Az MTA–DE Közszolgáltatási Kutatócsoport blogja, <https://kozjavak.hu/kulonleges-gazdasagi-ovezetre-hivatkozassal-valtozhat-az-onkormanyzatok-adokivetes-i-joga> (2024. április 3-i letöltés).

⁴⁶ Kfv.I.35.131/2022/10.

⁴² Kfv.V.35.334/2021/9.

⁴³ Kfv.V.35.085/2023/11.

⁴⁴ Kfv.V.37.545/2022/6.

Összefoglalás

A helyi iparüzési adóval kapcsolatban leginkább annak alapját csökkentő tételeket érintő vitás kérdések kerülnek a Kúria elé. A tanulmány a legfőbb bírói fórum 2013. évet követő gyakorlatát vizsgálja, különös tekintettel a 2020 és 2023 közötti időszakokra. A feldolgozott döntésekből az látszik, hogy a bírói gyakorlat következetes, így a 2020-tól kezdve meghozott huszonnégy határozat kétharmadában vagy megtagadásra került a felülvizsgálat vagy a Kúria hatályában fenntartotta a közigazgatási bíróság határozatát. A tanulmány fókuszpontjában az iparüzési adó alapjának elemzése és az ezzel kapcsolatos bírósági gyakorlat feltárása áll, azonban a jelenlegi helyzet komplex megvilágítása érdekében 2020-tól bekövetkező fontos, ezen adónemet érintő változások is kiemelésre kerültek. A tanulmányban feltárt esetek elemzése után megállapítható, hogy a változások nem voltak jelentős hatással a bírósági döntésekre, azaz többségében nem olyan vitás kérdés került a Kúria elé (kivéve Göd mint különleges gazdasági övezettel kapcsolatos ügy), amely a jogszabályváltozásokhoz kapcsolódott.

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] BORDÁS Péter: *Kincs, ami nincs?* Jogtudományi Közlöny, 2021/10, 469–478.
- [2] FELLEGI Miklós: *Iparüzési adó: érvek-ellenérvek*, Gazdaságtudományi Közlemények, 2012, 6. kötet, 1. szám, 39–47.
- [3] KECSŐ Gábor–Tombor Csaba: *A helyi adók szabályozása és joggyakorlata Magyarországon külföldi kitekintéssel – különös figyelemmel az iparüzési adóra és a helyi vagyionadók arányosságára*, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet, 2020.
- [4] KECSŐ Gábor: *A helyi adók jellemzői és a működtetett helyi adók négy külföldi jogrendszerben*, Acta Humana folyóirat, 2015/2, 41–80.
- [5] LÁSZLÓ Csaba: *Miért utálják annyira az iparüzési adót a vállalkozók?* Comitatus, 2021/nyár-ősz, 83–87.
- [6] LOVAS Dóra: *Különleges gazdasági övezetre hivatkozással változhat az önkormányzatok adóketési joga*, KÖZJAVAK – Az MTA–DE Közzolgálati Kutatócsoport blogja, <https://kozjavak.hu/kulonleges-gazdasagi-ovezetre-hivatkozasal-valtozhat-az-onkormanyzatok-adokivetesi-joga>
- [7] MÁTYÁS Ferenc: *Göd városán tesztelik a különleges gazdasági övezeteket*, Adó online, 2020. április 20. <https://ado.hu/ado/god-varosan-tesztelik-a-kulonleges-gazdasagi-ovezeteket/>
- [8] RÓZSÁS Eszter: *A helyi adókról szóló önkormányzati rendeletek felülvizsgálata a Kúria gyakorlatában*, Kúriai Döntések–Bírósági Határozatok, 2023/4, 733–38.
- [9] STEINER Erika–GYERGYÁK Ferenc: *A helyi adóztatás jogi lehetőségei és a közösségi együttélés alapvető szabályainak helyi szabályozási lehetőségei és kontrollja*, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest, 2020.

- [10] SZMETANA György: *A helyi adórendszer változásának lehetséges új irányai*. Új Magyar Közigazgatás, 2016/különszám, 35.

Jogszabályok

- [1] 2000. évi C törvény a számvitelről
- [2] 1990. évi C. törvény a helyi adókról
- [3] 639/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges egyes intézkedésekről
- [4] 641/2021. (XI. 25.) Korm. rendelet a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges helyi adó intézkedésről szóló 535/2020. (XII. 1.) Korm. rendelet módosításáról
- [5] 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről

Kúriai döntések

- [1] Kfv.I.35.167/2010/3.
- [2] Kfv.I.35.165/2011/4.
- [3] Kfv.I.35.475/2011/6.
- [4] Kfv.V.35.260/2011/11.
- [5] Kfv.35.185/2013/4.
- [6] Kfv.VI.35.109/2013/5.
- [7] Kfv.35.199/2013/5.
- [8] Kfv.35.868/2014/5.
- [9] Kfv.I.35.436/2015/5.
- [10] Kfv.35.333/2016/4
- [11] Kfv.35.727/2016/5.
- [12] Kfv.I.35.096/2016/6.
- [13] Kfv.35.562/2016/9.
- [14] Kfv.35.627/2016/10.
- [15] Kfv.35.062/2017/5.
- [16] Kfv.35.317/2017/6.
- [17] Kfv.35.041/2018/3.
- [18] Kfv.35.201/2018/4.
- [19] Kfv.I.35.697/2019/10.
- [20] Kfv.V.35.334/2021/9.
- [21] Kfv.V.37.545/2022/6.
- [22] Kfv.I.35.131/2022/10.
- [23] Kfv.I.35.181/2023/3.
- [24] Kfv.V.35.085/2023/11.

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Ábrahám Márta, a Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet igazgatója

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró

Jogi szaknyelvi lektor:
Dr. habil. Beliznai Kinga tanszékvezető egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)

